

© Jan Čulík, Tomáš Pecina
Obálka © Štěpán Kotrba
© ISV nakladatelství, Britské listy, 2001

ISBN 80-85866-78-1

Úvodem

V polovině prosince 2000 se vzbouřila redakce zpravodajství České televize proti nově jmenovanému generálnímu řediteli ČT Jiřímu Hodačovi, novináři s jedenáctiletou praxí z neúplatné britské veřejnoprávní BBC. Televizní vzbouřenci argumentovali, že prý jde o politické jmenování, které narychlo zorganizovala na politických stranách závislá, slabá a nekompetentní Rada České televize. Jiřího Hodače označili za loutku Václava Klause a Občanské demokratické strany. Argumentovali, že se prý Občanská demokratická strana jmenováním Jiřího Hodače pokusila Českou televizi ovládnout pučem. Vzbouřenci zmobilizovali sobě nakloněné politiky, novináře a známé televizní osobnosti, proměnili veřejnoprávní televizní vysílání v otevřenou propagandu své věci a vytvořili u české společnosti dojem, že bojují o právo na svobodu projevu. Dvakrát přivedli dokonce na Václavské náměstí na demonstraci několik desítek tisíc lidí.

Kulturněpolitický internetový deník *Britské listy* jsou jediným periodikem, které se situací v České televizi zabývá podrobně a systematicky téměř denně už několik let. *Britské listy* analyzovaly poměry v České televizi dávno předtím, než si většinové sdělovací prostředky v České republice situace v České televizi vůbec povšimly a svým povrchním zpravodajstvím ji pak zkreslily. *BL* poukazují na to, že kořeny vánoční televizní krize sahají až do doby nejméně před třemi lety, kdy se neúspěšně pokusil zprofesionalizovat redakci zpravodajství ČT Ivan Kytka, dlouholetý reportér ČT a ČTK v Londýně a na jaře roku 1998 krátkodobý šéf zpravodajství České televize. V této publikaci předkládáme veřejnosti vyličení *celé* problematické historie ČT, která vyvrcholila prosincovým vzbouřením. Čtenář z tohoto dokumentárního, většinou velmi dramatického materiálu, pozná, že motivací k televizní rebelii nebyla obava o svobodu slova, ale obava o ztrátu zaměstnání v zakonzervované, proti vnějším změnám opevněné, nepřiliš profesionálně fungující zpravodajské redakci. Málokdo ví, že v prosinci 2000 se redakce zpravodajství vzbouřila proti hrozbě reformy už *počtvrté*. První rebelie byla v květnu 1998 proti Kytkovi, druhá v únoru 2000 proti Dušanovi Chmelíčkovi, třetí v létě 2000 proti Jiřímu Hodačovi a poslední, v prosinci 2000, nejúspěšnější, protože zpolitizované vzbouření, bylo znovu proti Hodačovi.

Na internetu se zabýváme krizí v České televizi formou mnohostranné diskuze z nejrůznějších úhlů pohledu. V tomto výboru nemůžeme pro nedostatek místa zachovat tuto pluralitní mozaiku názorů. Základním hledis-

kem výběru musela být informativnost: vybrali jsme jen nejzávažnější, nejvěcnější a nejanalytičtější texty. Čtenáře, kteří si chtějí přecíst polemiku k interpretaci, předloženou v této knize, odkazujeme přímo na internetové *Britské listy* a jejich tematický archiv, kde pod heslem „sdělovací prostředky, Česká televize“, naleznete přibližně 1000 článků, publikovaných do konce ledna 2001 k tomuto tématu.

Britské listy (<http://blisty.internet.cz>) vycházejí od léta 1996. Za posledních téměř pět let se staly v České republice výrazným a respektovaným periodikem. Čtou ho především ty osoby, na jejichž rozhodování v České republice záleží. V lednu 2001 měly *Britské listy* přibližně 35 000 čtenářů.

Britské listy se vždy intenzivně zabývaly analýzou českých sdělovacích prostředků. Jsou totiž přesvědčeny, že kvalitní práce sdělovacích prostředků je nezbytná pro vzdělávání demokracie. Mají-li být sdělovací prostředky schopny efektivně kontrolovat práci politiků, musí probíhat i o práci médií systematická kritická veřejná debata. Toto je třetí výbor z *Britských listů*. Předchozí výbory, ...*jak Češi myslí* (Milenium Publishing, Chomutov, 1999, 483 stran) a ...*jak Češi jednají* (Milenium Publishing, Chomutov, 2000, 578 stran), jsou rozebrány. Jedním z patnácti témat knihy ...*jak Češi myslí* je kontroverzní historie televize Nova; významným tématem výboru ...*jak Češi jednají* je krize v České televizi za Jakuba Puchalského.

Redaktor *Britských listů*, dr. Jan Čulík, se narodil v Praze v roce 1952, vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy a od roku 1978 žije s britskou manželkou ve skotském Glasgowě. V prvních pěti letech po příchodu do Británie vyučoval československým studiím na univerzitách v Glasgowě a v Lancasteru, posléze založil s manželkou samostatnou produkční společnost, která vyrobila na zakázku několik filmů a pořadů pro britský komerční kulturní celostátní televizní okruh Channel Four. V osmdesátých letech psal Jan Čulík knižní recenze a kulturní pořady pro české vysílání BBC, v letech 1989–1995 byl reportérem a komentátorem rozhlasové stanice Svobodná Evropa. Od roku 1995 znovu vyučuje české literatury, historii a žurnalistice na Glasgow University. Kromě předchozích dvou výborů z *Britských listů* je autorem studie *Knihy za ohradou: Česká literatura v exilových nakladatelstvích 1971–1989*, která vyšla v Praze roku 1991. V angličtině vypracoval, popř. redigoval monografické studie o českých spisovatelích pro *Dictionary of Literary Biography, Twentieth Century East European Writers*, sv. 215 a 232, Gale Group, Londýn a Boston, 1999 a 2000. Pravidelně také píše v angličtině analýzy o České republice pro internetový týdeník *Central Europe Review* (www.ce-review.org).

I v úvodu k tomuto výboru článků z *Britských listů* chceme znovu poděkovat všem spolupracovníkům a autorům tohoto časopisu, nejen těm, jejichž příspěvky byly zařazeny do tohoto svazku, že už skoro pět let přispívají ke kultivaci české veřejné debaty.

Redaktor *Britských listů* děkuje především svým spolupracovníkům Tomáši Pecinovi a Štěpánu Kotrbovi za intenzivní pracovní nasazení během prosincové televizní krize. Bez jejich vynikající novinářské práce by tato kniha nevznikla. Chce také poděkovat kolegyni Jaroslavě Lapáčkové z Glasgow University za pomoc s korekturami této knihy i výrobnímu kolektivu nakladatelství. Za případné omyly a chyby nese přirozeně odpovědnost sám.

Glasgow únor 2001

1]

Prolog

V následujícím textu vysvětlujeme, o čem je tato kniha: jak internetový deník Britské listy svým systematickým úsilím zprofesionalizovat zpravodajství veřejno-právní České televize paradoxně přivedl do ulic desetitisíce lidí, kteří protestovali proti „omezování svobody projevu ČT“.

Mé zoufalství: Jak jsem přivedl do ulic 100 000 lidí

Jan Čulík, 19. 1. 2001

Tento článek vyšel anglicky 8. ledna 2001 v týdeníku *Central Europe Review*.
(V závěru byl doplněn aktuálními informacemi z pozdější doby.)

Moc internetu vyvolala švejkovskou komedii, která by mohla skončit volebním vítězstvím malé strany pravého středu, bez řádného politického programu.

Britské listy, český kulturně politický deník, který vydávám na internetu od léta roku 1996, se vždycky snažil uvádět do české společnosti myšlenky, které se normálně do poněkud izolovaného a konvenčního českého politického diskurzu nedostanou.

Svým způsobem dosáhl v této věci tento list v české společnosti určitého úspěchu, avšak vzhledem k tomu, že jen malé procento lidí v ČR má přístup k internetu, a také v důsledku toho, že myšlenky, o nichž se debatuje v *Britských listech*, se z mediálních elit nerozšířily do široké společnosti, *Britské listy* jsou nyní v trapné situaci. Přispěly ke vzniku obrovského rozdílu v informovanosti mezi malou elitou v české společnosti a většinou národa. To umožnilo politickou manipulaci veřejných nálad a přispělo to k zintenzívnění nynější krize v České republice.

Jádro problému

Problém je spojen se samotnou podstatou filozofie *Britských listů*.

Na začátku devatenáctého století „vzkřísili“ aktivisté tzv. „českého národního obrození“ pod vlivem romantismu a nacionalismu český jazyk, kterým tou dobou většinou hovořili už jen nevzdělaní lidé na venkově, a učinili ho znovu, namísto němčiny a latiny, nástrojem intelektuálního diskurzu v Čechách.

Obrozenci snad právem argumentovali, že česká mentalita je zcela odlišná od německé a že by bylo chybou nechat český národ, aby se „rozpustil“ ve „velkém německém moři“, což by se bývalo v devatenáctém století pravděpodobně stalo, kdyby nebylo úsilí obrozenců.

Během devatenáctého století vznikla znovu velmi dynamická česká národní kultura, avšak byla to vždycky kultura, která trpěla určitou mírou

provincialismu. Čechů je jen deset milionů a pokud nehovoříte jiným jazykem než rodnou češtinou (a to platí o většině Čechů), je to dost velký handicap.

A tak bylo pro totalitní režimy ve dvacátém století jednoduché manipulovat obyvatelstvo země, která byla od vnějšího světa izolována jazykovou přehradou.

Tatáž jazyková bariéra je handicapem i v posledních deseti letech, od pádu komunismu. Český intelektuální a politický diskurz je víceméně izolován od mezinárodního intelektuálního diskurzu. Vzhledem k tomu, že není vystaven tvrdému tlaku mezinárodní konkurence, kolují často konvenční a otřelé myšlenky v českém prostředí po dlouhou dobu, aniž by je někdo zpochybnil.

Jak překonat tradici

Britské listy se vždycky snažily podvracet tuto situaci a posilovat komunikaci mezi Českou republikou a vnějším světem.

Tento deník publikuje nezávislé analýzy a do té míry, nakolik mu to omezené (tedy nulové) finanční prostředky umožňují, praktikuje investigativní novinářskou práci. Pro *Britské listy* pracují výlučně neplacení dobrovolníci. To má nevýhody, ale také mnohé výhody. *Britské listy* nejsou v České republice pod ničím hospodářským vlivem – v ČR je totiž mediální scéna velmi silně ovlivňována manipulací a vzájemnou konkurencí různých lobbistických partikulárních zájmů.

Někteří lidé v Praze zdůrazňují, že *Britské listy* jsou svou nezávislostí v jedinečné situaci. Podle jejich názoru si prý nikdo v ČR nemůže dovolit vydávat opravdu nezávislé noviny.

Média o médiích

Britské listy analyzují českou televizi, veřejnoprávní i komerční, už celou řadu let. Není totiž zrovna světobornou myšlenkou povědomí, že v dnešní době je televize životně důležitým nástrojem komunikace v moderní společnosti. Dobré televizní zpravodajství silně napomáhá rozvoji demokracie.

Avšak Česká republika má v oblasti televizního vysílání problémy. I v devadesátých letech se veřejnoprávní Česká televize profilovala především jako poskytovatel zábavných pořadů středního proudu pro široké masy. Pokračovala tím v tradici z komunistické éry, kdy bývalo její hlavní rolí, kromě vysílání vládní propagandy, poskytovat lidem únikovou zábavu. Zpra-

vodajství a publicistika ve veřejnoprávní České televizi měly v devadesátých letech chabou úroveň.

Od roku 1993 vysílá v České republice agresivní, bulvární komerční televizní stanice jménem Nova. Historii vzniku a konfliktů této vysoce komerčně úspěšné stanice a jejího okázalého ředitele, Vladimíra Železného, který stanici odebral jejím původním americkým investorům, podniku Central European Media Enterprises, jsme popsali v časopise *Central Europe Review* i v *Britských listech* na jiném místě.

V podstatě lze říci, že trpí televizní vysílání v České republice neefektivním vynucováním státních předpisů. Regulační orgány jsou slabé a ovlivnitelné lobbistickými zájmy. V důsledku toho dochází nezdědky ke katastrofickému vývoji.

Náš příběh

Během přibližně posledních tří let sledují *Britské listy* situaci v České televizi podrobně. *Britské listy* systematicky analyzovaly neúspěšný pokus Ivana Kytky, krátkodobého šéfa zpravodajství v ČT, který se na jaře roku 1998 pokusil zpravodajství České televize zprofesionalizovat.

Britské listy také podrobně analyzují jednotlivé zpravodajské pořady a poukazují na to, kde tyto pořady nedodrží mezinárodně uznávaný novinářský standard. Tato práce, jak se zdá, je sledována se značným zájmem: *Britské listy* měly vždycky v České televizi množství čtenářů (normálně znamenávaly každý den průměrně 300–400 přístupů na své stránky jen z České televize, v současnosti je to přes 600 přístupů denně).

Od roku 1999 jsme si však povšimli, že *Britské listy* začaly do určité míry ovlivňovat českou politiku. Politikové začali z *Britských listů* přebírat kritiku ČT a využívali jí proti České televizi k dosažení vlastních stranickopolitických cílů.

Nepřeháníme, konstatujeme-li, že *Britské listy* zřejmě přispěly k předčasnému odchodu Ivana Kytky z funkce šéfa zpravodajství v roce 1998 (i když byly *BL* na jeho straně, poukázaly na nedostatky jeho zpravodajských pořadů, tato analýza kolovala v českém Parlamentu a Kytkovi nepřátelé jí využili proti němu), k předčasné rezignaci generálního ředitele ČT Jakuba Puchalského v prosinci 1999 i k odchodu generálního ředitele Dušana Chmelíčka v prosinci 2000. Předčasný odchod Puchalského i Chmelíčka byl ospravedlnitelný: byli to slabí a neschopní ředitelé a jmenovat je do vrcholné funkce tak životně důležité národní instituce, jakou je veřejnoprávní Česká televize, bylo od samého začátku vážnou chybou.

Náše selhání

Často se děje při novinářské práci, že inovativní, elitní sdělovací prostředek dokáže výrazněji ovlivnit činitele, kteří v dané společnosti činí zásadní politická a správní rozhodnutí. Novináři pak šíří původní informace z malého, ale vlivného sdělovacího prostředku dál do širší veřejnosti.

V České republice však tato informační kaskáda nefunguje, hlavně proto, že hromadné sdělovací prostředky se většinou bojí publikovat cokoli nového nebo kontroverzního a prostě nejsou vůbec zavedeny na publikaci hlubších analýz a složitějších myšlenek.

Tak vznikla nezvyklá situace: mnoho politiků a drtivá většina mainstreamových sdělovacích prostředků v ČR sledují *Britské listy* systematicky, avšak myšlenky a debata, které tento časopis přináší, *nejsou rozšiřovány dál do širší české společnosti*.

A tak vznikl obrovský rozdíl v informovanosti různých částí české společnosti: v České republice nyní existuje okruh několika tisíc osob, které jsou informovány o systematické mediální debatě na stránkách *Britských listů* – zejména o nedostacích zpravodajství České televize. V tištěných materiálech, obsahujících výběr citátů z českého tisku o České televizi, vydaných při příležitosti konference *Česká televize: věc veřejná* v listopadu 2000, byly *Britské listy* daleko nejcitovanějším periodikem.

Široká česká veřejnost však o této dlouhodobě probíhající debatě neví nic. Bez znalosti cizích jazyků, bez přístupu k dobrému zahraničnímu televiznímu vysílání či k internetu nemá drtivá většina české veřejnosti možnost srovnávat, a tak považovala druhořadé zpravodajství České televize za pořady přijatelné kvality.

Rada České televize

Poté, co slabá a tajnůstkářská Rada České televize, v jejímž čele stál Jan Jiráček, jmenovala v lednu 2000 novým šéfem ČT Dušana Chmelíčka, byla rozpuštěna a nová Rada ČT byla jmenována v březnu 2000.

Podle kontroverzního zákona jsou členové Rady České televize jmenováni parlamentními politickými stranami. To ochromuje autoritu Rady, neboť kdokoli může protestovat, že Rada není nestranná.

Britské listy poukázaly na nedostatky tohoto zákona už začátkem roku 2000. Argumentovaly, že by měl být zákon změněn podle německého vzoru, takže by členové Rady nebyli jmenováni pouze politickými stranami, ale i církvemi, odbory, univerzitami a různými asociacemi. Tento návrh se

z *Britských listů* do české společnosti rozšířil, avšak politikové ho ignorovali.

Parlamentní politické strany se pokusily zvolit do nové Rady ČT na jaře roku 2000 co nejméně autoritativní a co nejovlivnitelnější osoby. Nicméně, a to bylo překvapující, se ukázalo, že se politickým stranám nepodařilo Radu České televize zcela ovládnout.

Vlivná čtenářka Britských listů

Občanská demokratická strana Václava Klause jmenovala do Rady ČT na jaře roku 2000 mimo jiné Janu Dědečkovou, majitelku penzionu v Podkrkonoší. Dědečková a její rodina byli za komunismu režimem vážně pronásledováni. Po pádu komunismu nadchly Dědečkovou myšlenky Václava Klause o volném tržním podnikání. Postavila se energicky proti obrovské vlně byrokracie, která v ČR ochromuje veškerou podnikatelskou činnost, a podařilo se jí vybudovat si vlastní úspěšný malý podnik. To jí poskytlo velké výhody: stala se nezávislou na pražské mediální a politické mafii.

Na jaře roku 2000 začalo být zjevné, že se Jana Dědečková stala pozorným čtenářem *Britských listů* a že souhlasila s kritikou, již se *Britské listy* systematicky zaměřovaly na konkrétní nedostatky zaujatého a druhořadého zpravodajství České televize.

V regionu, kde žije, viděla Jana Dědečková kolem sebe dost velkou chudobu. Přesvědčily ji argumenty *Britských listů*, že by dobrá veřejnoprávní televizní stanice měla být mluvčím obyčejných lidí, měla by se zabývat jejich problémy a přinášet je na celostátní fórum. Dědečková byla frustrována skutečností, že se veřejnoprávní Česká televize, i když ji koncesionářským poplatkem financují občané České republiky, stala majetkem pražské mediální mafie, která ji využívala jako nástroje pro své manipulativní mocenské hry.

Když byla jmenována nová Rada České televize, *Britské listy* se rozhodly sledovat její práci velmi pozorně, právě proto, že byli členové Rady převážně slabí a kontroverzní. Během první poloviny roku 2000 zveřejnily *Britské listy* celou řadu rozhovorů s členy Rady, z nichž většinou vyplynulo, že členové Rady jsou skutečně drtivou většinou neinformovanými amatéry.

Avšak Jana Dědečková začala projevovat pozoruhodnou míru nezávislého kritického myšlení. Na rozdíl od jiných členů Rady a na rozdíl od členů redakce zpravodajství České televize byla Dědečková schopna naslouchat, změnit svůj názor a přiznat svou chybu, když se jí dokázalo, že nemá pravdu.

Tomáš Pecina, hlavní dopisovatel a analytik *Britských listů*, začal debatovat s Janou Dědečkovou o problémech České televize systematictěji a po-

drobněji. Dědečková začala předkládat zasedáním Rady ČT dosti autoritativní analýzy nedostatků zpravodajství České televize. Ostatní členové Rady většinou přicházeli na zasedání neinformováni a nepřipraveni, nebyli schopni vznést proti argumentům Jany Dědečkové protiargumenty, a tak se začalo stávat, že kritické analýzy Jany Dědečkové přijala Rada jako oficiální rezoluce. Postupně přešla většina členů Rady ČT na stranu Jany Dědečkové.

Proč byl odvolán Chmelíček

Až velmi opožděně, až v lednu 2001, publikovala Jana Dědečková svou analýzu, předloženou Radě ČT, na jejímž základě byl generální ředitel ČT Dušan Chmelíček v polovině prosince 2000 odvolán.

Dědečková chtěla, aby Chmelíček zpřístupnil financování České televize veřejné kontrole. Financování České televize není průhledné. ČT stále ještě vyrábí velký počet zábavných pořadů a poskytuje příjem velkému množství soukromých výrobců filmů a televizních pořadů. Tyto finanční toky však nejsou pod žádnou veřejnou kontrolou.

Nikdo ani neví, jak jsou udělovány kontrakty. Dědečková se v České televizi dozvěděla o tzv. „vratkách“: že prý až padesát procent rozpočtu na televizní pořad musí být jeho výrobcem proplaceno osobě, která návrh na výrobu pořadu schvaluje. Dušan Chmelíček odmítl spolupracovat s Radou České televize na jejím úsilí zprůhlednit finanční toky uvnitř ČT.

Dědečková také požadovala, aby Chmelíček zprofesionalizoval zpravodajství České televize. Od neúspěšného pokusu Ivana Kytky zreformovat zpravodajství ČT na jaře roku 1998 se žádný vedoucí pracovník redakce zpravodajství neodvážil dotknout – stala se samostatným hájemstvím neformálně tam působících sil. Novináři ze zpravodajské redakce ČT si proměnili zpravodajské pořady v osobní vlastnictví a prosazovali ve vysílání vlastní politické a hospodářské zájmy.

Zpravodajství České televize otevřeně sympatizovalo s Uníí svobody, malou pravicovou stranou, která měla na české politické scéně jen minimální vliv poté, co odmítla po volbách v červnu 1998 vytvořit koalici buď se sociálními nebo občanskými demokraty. Právě v důsledku této její tvrdohlavosti vznikla opoziční smlouva mezi sociálními a občanskými demokraty a české politické zřízení se posunulo blíže systému dvou stran.

Poté, co byl na jaře roku 1998 donucen k rezignaci Ivan Kytka, generální ředitel České televize Jakub Puchalský se už neodvážil do redakce zpravodajství ČT zasáhnout.

Když byl novým generálním ředitelem ČT jmenován od února 2000

Dušan Chmelíček, redakce zpravodajství proti němu také zorganizovala rebelii, takže Chmelíček redakci zpravodajství nechal být. Na jaře roku 2000 jmenoval Dušan Chmelíček do nově vytvořené funkce „ředitele zpravodajství“ bývalého dlouholetého novináře z BBC Jiřího Hodače. Byl to zřejmě neumělý pokus udělat něco s redakcí zpravodajství „seshora“, nadřadit jí nového šéfa a tím omezit moc dosavadního vedoucího zpravodajské rubriky Zdeňka Šamala, typického představitele zakonzervovaného redakčního étosu. Došlo znovu k ostrým konfliktům a Hodač byl nucen z České televize odejít v srpnu 2000.

Jako důkaz Hodačovy údajné „závislosti na ODS“ je často uváděno, že Hodač odvolal Romana Proroka, nepříliš dobrého moderátora nedělního diskuzního pořadu *V pravé poledne* v důsledku nátlaku Václava Klause. Ve skutečnosti Hodač Proroka odvolal, protože se nepřipravený Prorok nechal v jednom velmi špatném pořadu *V pravé poledne* tvrdě urážet Václavem Klausem i Milošem Zemanem. Před pořadem Prorok až hystericky naléhal telefonáty na Klause, aby se do studia v nadcházející neděli dostavil. Klaus nemohl, protože se měl vrátit z plánované cesty do zahraničí až později. Navzdory tomu Prorok vyhrožoval, že ČT vytvoří dojem, že se Klaus vystoupení v ČT vyhýbá. ČT už odvíšovala několik upoutávek, že Klaus pořadu *V pravé poledne* přislíbil účast, ačkoliv to nebylo pravda. Klaus nakonec zkrátil cestu do zahraničí a do pořadu se dostavil – není divu, že si na Proroka generálnímu řediteli Chmelíčkovu stěžoval. Prorokovo odvolání na základě jeho neprofesionálního chování v této věci bylo správné. Jiná věc je, že se Jiřímu Hodačovi nepodařilo za něho nalézt lepší náhradu.

Novináři z České televize obviňovali Hodače, že je „neprofesionální a nekomunikativní“. To je možná pravda, ale vzhledem k tomu, že použili týchž argumentů v roce 1998 i proti Ivanu Kytkovi, poté, co strávil šest let v Londýně jako politický korespondent, tato obviňování od členů redakce zpravodajství ČT znějí poněkud nepřesvědčivě. Po Hodačově odchodu se už Chmelíček neodvážil zasáhnout do redakce zpravodajství a nechal její členy, ať si dělají, co chtějí.

Skandál Sazka

Dušan Chmelíček byl jmenován generálním ředitelem České televize na základě reformního projektu, který obsahoval přesné časové lhůty, do nichž měly být konkrétní změny realizovány. Poté, co byl jmenován do funkce, projekt přestal uvádět do praxe. Nakonec se hájil (v článku v deníku *Právo*), že prý šlo o krizový projekt, který už nemusí být realizován, protože jeho nástupem do funkce generálního ředitele ČT byla krize zažehnána.

Během roku 2000 natočilo ostravské studio České televize půlhodinový pořad o tom, jak oligarchické hospodářské impérium Sazka koruptivním způsobem ovlivňuje na mnoha úrovních českou společnost.

Sazka umísťuje v České televizi značný počet reklam a je pro ČT tedy významným zdrojem příjmů. Ředitel Chmelíček byl několikrát ve styku s ředitelem Sazky Alešem Hušákem, před vysíláním mu odvezl kazetu s inkriminovaným pořadem a pokusil se pořad zakázat. V důsledku protestů, které vyvolalo zrušení vysílání pořadu k původnímu datu, se program vysílal později. Celá epizoda Chmelíčka zdiskreditovala.

Na základě těchto a dalších důvodů bylo ospravedlnitelné, že se Rada České televize rozhodla Chmelíčka v polovině prosince odvolat.

Neinformovaná veřejnost

Potíž je v tom, že nikdo z Rady ČT nebyl schopen vysvětlit tyto důvody široké české veřejnosti. Na rozdíl od *Britských listů* nesledovaly české sdělovací prostředky vývoj v ČT hloubkově a systematicky, a tak byla drtivá většina české veřejnosti neinformována o tom, o co ve skutečnosti jde. Lidé se začali bouřit, že prý jedná Rada České televize svévolně a neprofesionálně a Českou televizi ničí.

Zaměstnanci České televize byli nespokojeni s tím, že byl Chmelíček odvolán: během předchozích několika měsíců přenechal rozhodovací moc neformálním interním mocenským strukturám, které vždycky Českou televizi řídily.

Nepříjemně překvapen odvoláním Dušana Chmelíčka byl také prezident Václav Havel. Havel měl vliv na Českou televizi až do března 1998, kdy skončilo funkční období jeho spojence, generálního ředitele Ivo Mathé. Ale v druhé polovině roku 2000 se začal v České televizi znovu projevovat Havlův vliv, neboť tam získali znovu moc Mathého kolegové.

Britské listy podporovaly Radu České televize v jejím rozhodnutí Chmelíčka odvolat. Avšak *BL* poukázaly na to, že bude velmi nesnadné jmenovat nového ředitele. Bylo zjevné, že se neformální mocenské struktury v České televizi vzbouří proti každému novému šéfovi, protože bylo pravděpodobné, že nový šéf omezí jejich moc.

Britské listy argumentovaly, že by měla Rada ČT zcela ignorovat protesty, které vyvolá Chmelíčkovu odvolání. Rada by měla jmenovat dočasnýho ředitele, aby tím bylo Dušanu Chmelíčkovu zabráněno v dalších intrikách proti ní, a pak by měla od ledna 2001 zorganizovat absolutně otevřený trojkolový konkurs. Rada ČT měla požadovat, aby žadatelé o funkci generálního ředitele ČT předložili vlastní projekty na další rozvoj České televize a aby

byli nuceni tyto projekty ve veřejné debatě obhajovat. Kdyby byl vybrán generální ředitel ČT na základě takového výběrového řízení, byl by se těšil plné autoritě a lehce by byl mohl odmítnout veškeré protesty od zaměstnanců České televize.

Bohužel, v tomto bodu se Rada České televize rozhodla neřídit se tímto doporučením *Britských listů*. Namísto toho jmenovala nového generálního ředitele prakticky přes noc. Důvodem bylo, že se Rada ocitla pod neuvěřitelně silným politickým tlakem. Upřímně se obávala, že kdyby zorganizovala dlouhodobé výběrové řízení, bylo by zneužito lobbistickými zájmy. Rada ČT rozhodovala ve stresu: pod okny její kanceláře na Kavčích Horách se shromáždil dav asi tří set zaměstnanců České televize, kteří skandovali: „Dávejte pozor, koho vybíráte – my jsme platící koncesionáři!“ Zaměstnanci televize se vydávali za „platící členy veřejnosti“ i několikrát potom.

Čelným kandidátem na funkci generálního ředitele ČT byla Kateřina Fričová, dobrá profesionálka, která prokázala své schopnosti v komerční televizi Prima. Klausova Občanská demokratická strana chtěla původně jmenovat Zdeňka Drahoše, kontroverzního šéfa brněnského studia ČT, kterého těsně před Chméličkovým odvoláním obvinila zpráva kontrolní skupiny z korupce. Členové Rady ČT, působící jménem ČSSD, jmenování Fričové blokovali, zejména Václav Erben, dcerou jehož družky je ambiciózní politička Petra Buzková. Ta dobře věděla, že kdyby se Fričová stala šéfkou České televize, skončila by pro Buzkovou možnost volně se produčirovat na obrazovce ČT a dělat si tím kariéru.

Hodač byl kompromis, nikoliv loutka ODS

Rada ČT se nakonec shodla na Jiřím Hodačovi, který byl kompromisním řešením. *Britské listy* byly šokovány Hodačovým jmenováním, protože měly k dispozici informace, že navzdory tomu, že Hodač pracoval jedenáct let pro BBC, není zřejmě efektivní manažer.

Avšak na Radu České televize udělalo dojem Hodačovo civilizované, „britské“ vystupování.

„Tenhle člověk ví, jak funguje zralá demokratická společnost,“ řekla mi Jana Dědečková. „Žádný jiný kandidát neměl takové znalosti, žádný jiný kandidát se nechoval tak civilizovaným způsobem.“ Když jsem namítl, že Hodač pravděpodobně není zrovna nejlepším manažerem, Dědečková odpověděla, že to nevádí.

„Hodačova funkce bude především ceremoniální,“ uvedla. „Obklopíme ho vysoce profesionálními lidmi, jako Kateřina Fričová, Jana Bobošíková, Petr Schwarz a další.“ Bohužel to Dědečková nevyšvětlila široké veřejnosti.

Zakonzervovaná redakce zpravodajství ČT se vzbouřila

Když se dověděla o Hodačově jmenování redakce zpravodajství ČT, rebelovala. Bylo totiž zjevné, že Hodač by nutně ukončil pracovní poměr celé řadě neprofesionálních zaměstnanců redakce zpravodajství. Během posledních několika let odešli ze zpravodajství ČT skoro všichni, kdo něco uměli, a zbytek zaměstnanců se důvodně obával, že by jinde v televizi nezískali zaměstnání. Ke vzpouře se připojili i někteří televizní baviči a filmoví režiséři, kteří pracovali pro ČT a měli přímý finanční prospěch z neprůhledných peněžních toků.

Národ reagoval tím, že poskytl rebelům plnou podporu. Televizní rebelové prezentovali svůj interní pracovněprávní spor jako otázku svobody projevu. Geniálním způsobem využili rozčarování české veřejnosti z opoziční smlouvy a navodili dojem, že se Klausovi občanští demokraté pokusili veřejnoprávní televizi pučem ovládnout.

Česká veřejnost nevěděla nic o vývoji, který předcházel televizní rebelii, ani o tříleté historii nezdařených reforem redakce zpravodajství České televize.

Klausova Občanská demokratická strana má pověst arogantní, zkorumpované organizace, která se ve snaze získat moc neštítí ničeho, a tak bylo pro veřejnost lehké učinit tento logický skok: jen málo českých občanů potřebovalo dlouhé přesvědčování, že se Klaus skutečně o něco takového pokusil.

Zneužití veřejnoprávního vysílání

Vzbouřeneční novináři si ukradli zpravodajské pořady České televize a začali vysílat místo zpráv vlastní propagandu. Nově jmenovaný generální ředitel České televize Jiří Hodač se proti tomu pokusil zasáhnout tím, že vypnul vysílání ČT a požádal Radu pro rozhlasové a televizní vysílání (tzv. „velkou Radu“), aby rozhodla, či vysílání je legální. RRTV přirozeně dospěla k závěru, že je legální Hodačovo vysílání, ale policie a soudnictví mu odmítly pomoci. Hodač použil titulků, jimiž se pokusil zablokovat vysílání rebelských „zpravodajských“ relací, ale česká veřejnost to paradoxně interpretovala jako cenzuru. Konec konců, populární herci jako Jiřina Bohdalová, se postavili na stranu vzbouřenců a přesvědčili veřejnost, že Hodač není v právu.

V září roku 2000 během pražského zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky se zpravodajství České televize plně postavilo na stranu české policie a potlačilo veškeré informace o policejní brutalitě, pá-

chané na protiglobalizačních demonstrantech. V důsledku toho, mohli by říci cynikové, splatil ministr vnitra Stanislav Gross v prosinci 2000 novinářům z České televize svůj dluh. Odmítl totiž podpořit Jiřího Hodače, i když to bylo zjevně z právního hlediska jeho povinností.

Politická podpora, osobní výhrůžky

Vzbouřenečtí novináři se spojili s politiky z Unie svobody a její koalice (Čtyřkoalice). Tito politikové se účastnili demonstrací vzbouřených novinářů na Kavčích Horách a využili krize jako vítané příležitosti k tomu, aby obvinili Klausovu Občanskou demokratickou stranu, že se pokusila zorganizovat televizní puč.

Dojem veřejnosti, že se Klaus a jeho ODS skutečně pokusili zmocnit České televize, byl posílen neobratnými pokusy Jany Bobošíkové, kvalifikované a profesionální novinářky, vysílat kontrapropagandu. Bobošíková ovšem pracovala pod neobyčejným tlakem, dostávala výhrůžky, že bude zavražděna, že jí budou uneseny děti, atd. Bezpochyby se nenadála, že jediných šest nebo sedm osob, které pro vytváření zpravodajství získá, nebude mít – obdobně jako vzbouřenci – ponětí o nezávislé zpravodajské práci a bude dělat – stejně jako vzbouřenci – propagandu.

Většina českého televizního průmyslu byla zastrašena, aby s Hodačem a s Bobošíkovou nespolečně pracovali. Televizním technikům a dalším televizním odborníkům bylo řečeno, že jestliže pomohou Hodačovi a Bobošíkové, už je nikdo nikdy v ČR nezaměstná. Kontrapropaganda, kterou vysílala Jana Bobošíková, vedla k zintenzivnění nespokojenosti veřejnosti. Nedokonalé a nevyvážené zpravodajství tzv. „Bobovize“ (vzbouřenecká propaganda se vysílala jen prostřednictvím některých kabelových systémů, přístupných jen malé části veřejnosti) totiž zdánlivě potvrzovalo dojem, že se ODS v televizi skutečně pokusila o puč.

Především v důsledku vyčerpání (nespal asi deset dní) skončil Jiří Hodač v nemocnici.

Čtyřkoalici se podařilo proměnit krizi v celostátní politický protest. Ve středu 3. ledna přivedli čtyřkoaliční politikové, pracující v součinnosti s rebelujícími televizními novináři, 100 000 lidí na Václavské náměstí. Akce byla pečlivě režirována.

10. ledna se vzdala Jana Bobošíková pokusů vysílat vlastní zpravodajství a to zcela ovládli televizní vzbouřenci svou propagandou.

11. ledna se konala na základě nepřetržitých apelů ve vysílání ČT, která naprosto rezignovala na princip veřejnoprávnosti a kritického odstupu a stala se propagandistickým nástrojem vzbouřenců, další demonstrace na Václav-

ském náměstí. Tě se však účastnilo už jen cca 60 000 osob. Česká televize reportáž zmanipulovala tak, aby byl vytvořen dojem, že i tentokrát je náměstí plné. Jiří Hodač rezignoval na funkci generálního ředitele ČT ze zdravotních důvodů téhož dne odpoledne.

V pondělí 15. ledna odvysílala Česká televize hrubě nevyvážený pořad *Fakta*, v němž zveřejnila důvěrné záznamy o mobilních telefonech některých členů Rady České televize a zřejmě tím porušila zákon. Není jasné, kdo je za rozhodnutí takový pořad natočit a odvysílat odpovědný. Pořad *Fakta* nebyl vyvážený, protože jím reportéři bojovali za svou vlastní věc. Vyvážený by býval, kdyby ho vyrobili lidé, kteří se samotnou televizní rebelií nemají nic společného a kdyby zkoumali i to, kam telefonovali za posledního půl roku redaktoři zpravodajství ČT a kam telefonovali zejména během své televizní rebelie.

Vzbouření reportéři ČT se pořadem *Fakta* pokusili dokázat, že Rada byla jmenováním Jiřího Hodače nástrojem údajného „puče ODS“ proti ČT. Pořad citoval v tomto smyslu mj. i záznamy telefonních rozhovorů Jany Dědečkové s Jiřím Hodačem a Janou Bobošíkovou z listopadu 2000 a snažil se navodit dojem, že o Hodačově jmenování bylo rozhodnuto už tehdy.

Osobně však mohu svědčit, že Jana Dědečková usilovala o jmenování Kateřiny Fričové: byl jsem při tom, když se po televizní konferenci „ČT: věc veřejná“ v listopadu 2000 sešli předseda Rady ČT Miroslav Mareš a Jana Dědečková s Kateřinou Fričovou. Odjel jsem s nimi od Kongresového centra v Praze 4 do středu města automobilem, kde se Mareš, Dědečková a Fričová odebrali k jednání o budoucnosti ČT.

Kromě značné neobratnosti při jmenování Jiřího Hodače (ten pak ve stresu učinil celou řadu dalších chyb, nechal se posléze zřejmě zmanipulovat ODS) udělala Jana Dědečková podstatné chyby v minulých dnech. Neměla lhát o svých kontaktech s Ivanem Langrem: je přece zcela legitimní, aby členka Rady ČT konzultovala při výměně generálního ředitele České televize se šéfem parlamentní mediální komise. To přece neznamená, že tím plní jeho příkazy!

Na bolševický dotaz reportérů z pořadu *Fakta* ohledně záznamů jejich telefonních rozhovorů měla Dědečková rázně odpovědět „Co je vám do toho, tohle je sprostá nehoráznost“ a varovat reportéra, že se odvysíláním těchto důvěrných informací dopouští trestného činu. Zbytečně poškodila svou věc lhaním.

Český Parlament v polovině ledna rychle schválil novelu zákona o České televizi, avšak potvrdil existující *status quo* – i nadále budou členy Rady ČT jmenovat poslanci parlamentních stran.

Ve středu 17. ledna pronikli vzbouřenci z ČT do kanceláře generálního

ředitele České televize a nastolili tam svého vlastního šéfa, bývalého finančního ředitele Ladislava Palusku, jehož interní struktury vnucovaly Radě ČT jako kandidáta už před celou rebelií.

Více otázek než odpovědí

Česká společnost rebelovala, protože se někdo pokusil zlepšit její veřejnoprávní televizi. Většina protestujících občanů neměla absolutně tušení, co se vlastně ve společnosti děje.

Je to začarovaný kruh: české sdělovací prostředky veřejnost neinformovaly, že se Rada ČT pokouší o reformu, a tak je reforma nemožná, protože zřejmě i všechny další reformní pokusy budou zneužity k politickým cílům.

Poznámka Tomáše Peciny:

Mně připadá, že případ nádherně ilustruje tezi Nikolaje Savického, člena vedení České televize, že v organismu, jako je Česká televize, může uspět jen ten, kdo se naučí jejímu „dorozumívacímu kódu“. Jana Dědečková to záměrně nedělala, odmítala s lidmi uvnitř televize komunikovat a věřila, že pouhou mocí svého mandátu a vlivem nad druhořadými osobnostmi v Radě prosadí „reformu shora“.

To by se jí zřejmě i podařilo, kdyby nevsadila na slabého, ale tělem dobře klamoucího Hodače.

Vzpomínám si na několik rozhovorů v prosinci s reportérem *BL* Štěpánem Kotrbou, který mě přesvědčoval, jak promyšleně a účelně Jiří Hodač postupuje, jak dobré právní rady dostává, jak správně formuluje titulky, jimiž na obrazovce blokoval vysílání vzbouřenců, apod., a jak se chystá k velkému finále. Já mu opakoval, že Hodače znám, že je jako manažer naprosto neschopný a všechno, co se děje, jsou jeho chyby *pro tem* maskované za poziční manévry. J. Dědečková není jediný, kdo se dal ošálit Hodačovým šarmem a dlouholetým tréninkem v reprezentaci; právě v té chvíli se jí vymstilo, že neuměla a nechtěla získávat informace od lidí „z výroby“ a nedovedla tedy odhadnout, co takové jmenování s televizí udělá.

Žijeme ve zvláštní zemi: zatímco všude jinde je obvyklé, že průvodním znakem politického převratu je reforma televizního zpravodajství, zde je politický převrat průvodním znakem reformy televizního zpravodajství. Klepetkovská klika (Bohumil Klepetko je šéf zpravodajství ČT, pozn. JČ) a princip „klepetkismu“ jsou už zakořeněny tak pevně, že lidé v OTN rozhodují nejen o tom, kdo se smí nebo nesmí stát ředitelem televize, ale jak se ukázalo, jsou schopni přivést na svou obhajobu do ulic stovky tisíc lidí.

Kdyby tito „profesionální oblbovači“ chtěli svrhnout vládu nebo zařídít, aby dav vzal útokem Parlament, nebyl by to za dané situace problém. A to mě, přiznám se, trochu děsí, protože standardní politická reprezentace má přes všechny odporné vlastnosti jednu výhodu: na rozdíl od televizních redaktorů je volená.

Kořeny krize

Krize v České televizi má dlouholeté kořeny, o nichž veřejnost většinou neví. Sahají až k neúspěšným pokusům na jaře roku 1998 – po odchodu generálního ředitele Ivo Mathé, který podporoval v ČT především výrobu zábavných pořadů a zpravodajství bylo mimo okruh jeho zájmu – zprofesionalizovat v zájmu zdárného rozvoje demokracie a ku prospěchu řadových občanů zpravodajství České televize podle vzoru BBC a západních televizních stanic. Tento pokus, na němž se podíleli Ivan Kytka, Jana Bobošíková, americký politolog Andrew Strohlein a někteří osvědčenější členové redakce zpravodajství ČT, selhal velmi rychle na celé čáře, protože Ivan Kytka sáhl na moc neformálních, zakonzervovaných vlivových skupin v ČT, které si to nedaly líbit. V této části analyzujeme stav zpravodajství ČT, jaký byl na sklonku roku 2000, těsně před začátkem televizní krize v prosinci 2000, a vracíme se vysoce aktuálními svědectvími Ivana Kytky a Jany Bobošíkové z roku 1998 ke kořenům celého problému. Závěrem tohoto oddílu publikujeme i pozoruhodnou reakci Zdeňka Šámala, který se stal – bez jakéhokoliv projektu – šéfem zpravodajství ČT po Kytkově odchodu, na soubor věcných otázek Britských listů.

Může Česká televize významněji přispívat k rozvoji demokracie v ČR?

Jan Čulík, 24. 11. 2000

(Tento text vyšel také v listopadu 2000 ve zkrácené verzi ve sborníku *Česká televize: věc veřejná* – též k dispozici na internetu na stránkách <http://www.czech-tv.cz> – při příležitosti televizní konference, uspořádané ČT, která se konala v Praze v sobotu 25. listopadu 2000.)

Motto:

„Posílení nezávislosti [ČT] by bylo na úkor zodpovědnosti, a to si myslím, že není v zájmu ani České republiky ani médií obecně.“

(Petr BENDL, poslanec ODS, člen Stálé komise Poslanecké sněmovny pro sdělovací prostředky¹)

„Ve svobodné společnosti nakonec nerozhoduje vláda, ale duševní stav společnosti.“

(Ferdinand Peroutka, 1976)

„Po delším uvažování dospěl jsem k nezvratnému přesvědčení, že spisovatel (doplňme: ani novinář, pozn. JČ) nemá být trouba.“

(Karel Havlíček)

Nezávislé sdělovací prostředky, politická kultura a rozvoj demokracie²

Mezinárodní teoretikové se shodují v tom, že nezávislé sdělovací prostředky hrají klíčovou roli v každé demokracii. Opakuji svůj výchozí argument: v přednášce na schwarzenberském setkání českých intelektuálů v Teplé v říjnu 1995³ jsem uvedl:

Dvě nejdůležitější odvětví, jejichž řádné fungování je životně nutné pro zdárnou existenci každé demokracie, jsou *sdělovací prostředky a školství*. Sdělovací prostředky umožňují ve fungující demokracii národu nezbytnou sebeanalýzu, školství pomá-

¹ *Události České televize*, sobota 16. září 2000. Bendl se na kameru nevyjádřil bezchybně. Doslovná citace jeho výroku zní: „Já myslím, že by posílení té nezávislosti bylo na úkor nezodpovědnosti, (sic!) a to si myslím, že není v zájmu ani České republiky ani médií obecně.“

² První, výchozí odstavce tohoto textu jsou převzaty z článku Jana Čulíka „České sdělovací prostředky a občanská společnost“, *Britské listy* 21. 5. 1999; Jan Čulík, ...*jak Češi myslí*, Milenium Publishing, Chomutov, 1999, str. 9–10.

³ *Britské listy* z 27. března 1998; Jan Čulík, ...*jak Češi jednají*, Chomutov, 2000, str. 483.

há mladým lidem, aby dokázali své myšlenky a podněty dobře pochopit a utvořit si na ně samostatný názor. Školství a sdělovací prostředky jsou pro národ *nástroje řeči*. V České republice je tento nástroj ochromen, takže systematická veřejná debata o klíčových otázkách národního zájmu neprobíhá.

Britský mediální teoretik Colin Sparks⁴ analyzuje vztah mezi sdělovacími prostředky a výkonem politické (a jiné) moci v demokratických společnostech:

„Sdělovací prostředky jsou nutnou základní složkou každé nosné současné teorie politické demokracie. Není možné předložit ani tu nejomezenější formální definici demokracie, která by neuznala, jak základní roli hrají sdělovací prostředky pro fungování veškerých prvků demokracie.“

Sparks také užívá výrazu „*tisk jako hlídací pes demokracie*“. V rámci tohoto pojmu není tisk součástí „*mocenské elity*“. Namísto toho „jedná na základě veřejnosti a zveřejňuje případy zneužívání moci vládou, státním aparátem či ekonomickými mocnostmi.“ Sparks dodává: „Motivem pro toto prospěšné jednání je buď občanské uvědomění novinářů anebo komerční hodnota tohoto druhu novinářské práce.“

J. S. Ettema a T. L. Glaser⁵ interviewovali americké investigativní novináře, kteří působí v respektovaných čelných sdělovacích prostředcích. Dospěli k závěru, že novináři

„mají možnosti, jak zveřejňovat a rozšiřovat informace, které aktivizují smysl veřejnosti pro to, co je správné, a to, co je špatné. Přispívají k rozvíjícímu se morálnímu dialogu ve svých společnostech“.

Funkce novináře jako hlídacího psa demokracie vyžaduje pěstování tzv. konfliktní (adversariální) novinářské práce. Tato tradice vyžaduje, aby novinář činil více, než pouze přinášel fakta. Vyšetřování každého případu je zkouškou toho, jak to charakterizoval jeden reportér, „do jaké míry funguje společenský konsenzus ohledně etických hodnot a do jaké míry tyto hodnoty platí za daných okolností“. Investigativní reportéři proto udržují a rozvíjejí morální hodnoty ve své společnosti.

⁴ V článku „The Media as a power for democracy“, *Javnost (Veřejnost)*, 2 (1), str. 45–59.

⁵ J. S. Ettema a T.L. Glaser, *Custodians of Conscience: Investigative Journalism and Public Virtue*, New York, Columbia University Press, 1998.

⁶ Jan Čulík, „Sdělovací prostředky v České republice“, *Kmit* č. 11, 1996–1997, *Britské listy* 12. 3. 1997, ...*jak Češi myslí, op.cit.* str. 167.

Vysvětlil jsem jinde⁶, jak dochází v demokratické společnosti ke změně dosud přijímaných hodnot:

„Kdykoliv vznikne problém v dobře zavedených demokratických zemích, kde dobře fungují sdělovací prostředky, média se ho zmocní (přitom spolu intenzivně spolupracují) a podrobně ho proberou ve veřejné diskuzi ze všech stran. Sítem debaty se protřepou ven všechny hlouposti. Zůstane rozumný, praktický konsenzus, který přijme většina národa bez ohledu na politickou příslušnost. V žádném případě to není program ani ideologie jediné politické strany či koalice. V zavedených demokraciích, jako je Británie, se uznávají na základě předchozí, velmi tvrdé veřejné debaty základní civilizační zásady, o nichž se pak už nediskutuje. Málokdo může tváří v tvář přijatému civilizačnímu konsenzu posléze prohlašovat na veřejnosti nehoráznosti, aniž by se znemožnil. Lidé ze zemí, kde sdělovací prostředky nehrají roli katalyzátoru veřejné diskuze, nemají zkušenost s tímto procesem veřejné debaty, který oddělí nosné myšlenky od špatných. Na přijatý společenský konsenzus pak civí jako vyjevení.“

Je tedy zjevné, že racionální inteligentní diskuze v seriózních sdělovacích prostředcích je pro demokratickou společnost velmi důležitá. Zajímavé je i to, jak zkušenější demokratické společnosti korigují vzniklý společenský konsenzus, když je zjevné, že na základě neúplných informací byl předchozí konsenzus chybný.

K radikální úpravě předtím vzniklého společenského konsenzu došlo například na základě nových informací v poslední době ve Velké Británii. Tak v září 1997 propadla skoro celá britská společnost, pod vedením bulvárního tisku, až hysterickému zbožnění náhle zemřelé princezny Diany – to bylo posléze odmítnuto jako nadmíru trapná epizoda. V poslední době došlo v Británii k radikálnímu přehodnocení i víceméně všeobecného národního konsenzu ohledně bombardování Kosova v roce 1999: z informací, které vyšly najevo později, vyplynulo, že všeobecná podpora války NATO proti Jugoslávii byla zřejmě chybou. Britští vládní představitelé byli ve sdělovacích prostředcích v souvislosti s chybami, jichž se NATO dopustilo v Jugoslávii, v poslední době velmi ostře interviewováni.

Politickou kulturu, tržní prostředí nebo regulaci nezávislými správními orgány?

Britští politologové a mediální teoretikové John Keane⁷ a Colin Sparks⁸ argumentují, že deregulace a tržní liberalismus mají ničivý dopad na kvalitu

⁷ John Keane, *The Media and Democracy* (Cambridge: Polity Press, 1991).

⁸ Colin Sparks, „State, Market, Media and Democracy“, in *Media in Transition: From Totalitarianism to Democracy*, eds. Oleg Manaev a Jurij Pryliuk (Kyjev, ABRIS, 1993) str. 103–118.

a pluralitu novinářské práce ve sdělovacích prostředcích. Argumentují, že kvalitní veřejnoprávní rozhlas a televize nevzniknou v důsledku existence volných tržních sil, ale že je nutno ustavovat nezávislý regulační orgán s velkými pravomocemi, který bude dohlížet na to, aby sdělovací prostředky veřejné služby efektivně plnily svou životně důležitou roli „hlídacího psa demokracie“ a aby byly politikům rovným a nezávislým partnerem při kritické analýze jejich činnosti.

Ze zkušenosti některých postkomunistických zemí střední a východní Evropy za posledních deset let však vznikají pochybnosti, zda je tento model mimo vyspělé západní evropské demokratické společnosti vůbec aplikovatelný. Je možné a dokonce nutné neustále srovnávat práci sdělovacích prostředků v zemích střední Evropy s většinou velmi kvalitní činností veřejnoprávních rozhlasových a televizních stanic především ve zpravodajství a v publicistice zejména ve Velké Británii. Po zkušenostech posledních deseti let však není jisté, zda vůbec v zemích, jako je Česká republika, může vzniknout obecnější vědomí, jak by mělo vypadat kvalitní zpravodajství a zda existuje vůle mezi politiky i veřejností vznik takového zpravodajství požadovat a prosadit.

Často se poukazuje na to, že veřejnoprávní sdělovací prostředky ve Velké Británii jsou šťastnou shodou okolností nejnezávislejší, nejkritičtější a nejkvalitnější v Evropě. Stálo by za to analyzovat, proč tomu tak je a jak vznikly. Jeremy Paxman, čelný moderátor televizního pořadu společnosti BBC *Newsnight* argumentuje ve své knize *Angličané*,⁹ že je to snad proto, protože se v Anglii sice nevyvinula výtvarná tradice, ale že Angličané jsou „posedlí slovem“ – a vznikla tedy silná verbální, literární a novinářská tradice, která hrála v minulosti významnou roli při procesu emancipace společnosti od vládních autoritářských struktur. (I v české společnosti, lze snad říci, hrály kritické slovo a literatura až donedávna významnou politickou roli. V současnosti se však tento historický potenciál v českých sdělovacích prostředcích neprosazuje: je to pravděpodobně dáno kulturní devastací české společnosti zejména v posledních dvaceti letech vlády komunismu. Je totiž například zjevné, že „disidentské“, obecně lidské hodnoty nezávislé české literatury, která se v sedmdesátých a v osmdesátých letech výrazněji prosadila i na mezinárodní scéně, nebyly českou společností nikdy přijaty.)

Jak však svědčí jiný čelný novinář z BBC, John Simpson,¹⁰ když píše ve svých memoárech o tom, že mu před objektivy běžících televizních kamer dal britský premiér Harold Wilson v reakci na jeho nevinnou otázku ještě

⁹ Jeremy Paxman, *The English: A portrait of a people*, Michael Joseph, Londýn, 1998. Viz recenze Jana Čulíka v *Britských listech* z 12. 1. 1999.

¹⁰ John Simpson, *Strange Places, Questionable People*, Macmillan, Londýn, 1998, str. 87-90. Viz *Britské listy* z 25. 4. 2000.

v roce 1970 ránu pěstí do břicha – nikdo tu epizodu neodvysílal, ač to měli všichni nahrané a vyfotografované – do nynějšího relativně velmi uspokojivého stavu se britské sdělovací prostředky vypracovaly až velmi pozvolným vývojem. V tom snad spočívá určitá naděje i pro českou společnost, zejména poté, co bude Česká republika přijata do Evropské unie. Významným mezníkem pro ztrátu uctivosti a pro nabytí nezávislosti a kritičnosti byla podle americké historičky Mary Heimannové¹¹ v sedmdesátých letech ve Spojených státech aféra Watergate, v jejímž rámci byl zdiskreditován americký prezident Richard Nixon. Jakmile se ukázalo, že lhal, přestali novináři důvěřovat politikům obecně. Už od padesátých let však v Británii vznikaly velké novinářské osobnosti: za všechny jmenujme například postavu vynikajícího moderátora televizních interviewů a diskuzí, nedávno zemřelého Sira Robina Daye, který je považován za tvůrce moderního, tvrdého politického interview, jehož si vážili i čelní politikové, které v rozhovorech znectil. Tvrdý, dokonale informovaný a věcný politický interview, jak ho svou prací definoval Robin Day, je v britských sdělovacích prostředcích v současnosti relativně běžný. V českých sdělovacích prostředcích neexistuje.

I ve Velké Británii stejně jako ve všech jiných zemích světa se politikové pokoušejí různými postranními metodami získat vliv na sdělovací prostředky. Součástí pevně přijaté politické kultury v anglosaském světě je však nepochybnitelný fakt, že sdělovací prostředky musejí být ve prospěch demokracie rovným, nezávislým, samostatným a kritickým partnerem politiků. V Británii pak vládne společenský i parlamentní konsensus, že sdělovací prostředky veřejné služby musejí být regulovány radami či výbory, které jsou nezávislé na konstelaci parlamentní moci. V těchto případech hraje významnou roli politická kultura dané země. Ve Velké Británii existuje relativně početná vrstva občanů, která kritickou roli veřejnoprávních sdělovacích prostředků očekává a vyžaduje. Tato společenská vrstva je ochotna energicky vystupovat na obranu kriticko-analytické práce médií. Nezávislé sdělovací prostředky se mohou opřít o silný společenský konsenzus, podle kterého je práce nezávislých novinářů důležitá a správná.

Po zkušenostech posledních několika let je otázkou, zda jsou teoretické principy nezávislé a kritické novinářské práce přenosné do zemí, jako je Česká republika, v níž není v Parlamentu politická vůle prosazovat nezávislé novinářství, kde člen mediální komise Poslanecké sněmovny konstatuje, aniž by se nad tím veřejnost pozastavila, že by posílení nezávislosti veřejnoprávní České televize „mohlo vést k nezodpovědnosti“, a kde spiknutí hlavních

¹¹ Ústní svědectví.

parlamentních politických stran opakovaně jmenuje do kontrolní Rady České televize až na výjimky neprofesionální osoby druhořadého významu se zjevným cílem mít je pod stranickopolitickou kontrolou.

V postgraduální práci podané na katedře středo- a východoevropských studií Glasgow University ukazuje Matúš Minárik,¹² jak se i Slovensko pokusilo přejmout na Západě vyzkoušený model nezávislých sdělovacích prostředků veřejné služby, které by kontrolovaly na vládě nezávislé mediální rady, ale že se v kontextu nezralé politické kultury tento systém v devadesátých letech rozložil: „veřejnoprávní“ Slovenská televize se stala propagandistickým nástrojem Mečiarovy vlády a ztratila u občanů důvěryhodnost. V tomto kontextu byla různým názorům otevřenější komerční televize Markíza, která však zase nadržovala opozici. Pluralitní princip, podle něhož by měl být poskytnut prostor všem názorům, které zároveň musejí být ve vysílání racionálně a kriticky zkoumány z opačného úhlu pohledu, ve slovenských televizích nezakořenil. Přitom neregulovaná komerční televize, fungující na základě „volných tržních principů“, nemůže být považována za záruku demokracie, protože ta bude prosazovat demokratické principy jen potud, pokud se náhodou budou shodovat se strategií zaměřenou na maximalizaci zisků. Jestliže se vyjádřil Roman Kaliský, první postkomunistický ředitel Slovenské televize, že je Slovenská televize „důležitým informačním prostředkem slovenského parlamentu a slovenské vlády k demokratizaci slovenské společnosti“,¹³ připomíná to postoje současných členů mediální komise české Poslanecké sněmovny a vytváří to varovný dojem, že se české sdělovací prostředky veřejné služby vydávají pod tlakem politiků slovenskou cestou.

Zajímavé je však poučení ze slovenského veřejnoprávního rozhlasu, který podle Minárika ani v nejtěžších mečiarovských letech nepropadl jednostranné politické propagandě a udržel si určitou míru nezávislosti. Vyváženější vysílání Slovenského rozhlasu nebylo důsledkem pevnějších právních záruk jeho nezávislosti, ale, jak argumentuje Andrej Školkay,¹⁴ „bylo v první řadě důsledkem odporu obyčejných reportérů, kteří našli podporu v před-

¹² Matúš Minárik, *Media and Democracy in Slovakia*, vedoucí práce dr. Jan Čulík, Glasgow – Bratislava, září 2000.

¹³ Viz Andrej Školkay „Journalists, Political Elites and the Post-Communist Public: The Case of Slovakia“, *The Journal of Communist Studies and Transition Politics, Special Issue: Post-Communism and the Media in Eastern Europe*, svazek 12, č. 4 (prosinec 1996), str. 67, citováno v Minárikovi, *ibid.*

¹⁴ Andrej Školkay, „The Media and Political Communication in the Election Campaign“, *The 1998 Parliamentary Elections and Democratic Rebirth in Slovakia*, ed. Martin Bútora, Grigorij Mesežnikov, Zora Fisherová a Sharon Fisher, Bratislava, Institute for Public Affairs, str. 120, citováno v Minárikovi, *ibid.*

sedovi odborové organizace ve Slovenském rozhlasu“. Tím se, jak se zdá, znovu navracíme k obrovskému významu samotné občanské společnosti: nejlepší předpisy a zákony nebudou k ničemu, pokud občané nebudou jejich dodržování nekompromisně vyžadovat a pokud se ve společnosti nenajdou jedinci, kteří jsou kvalitně informováni o tom, jak mají v demokratické společnosti vypadat sdělovací prostředky, a také odvážní novináři, ochotní bez ohledu na okolnosti usilovat o realizaci tohoto ideálu.

Jaká může být budoucnost zpravodajství České televize?

Celkově je zřejmé, že budoucnost veřejnoprávní České televize závisí na tom, zda se dlouhodobě prosadí kuloárové mocenské dohody politiků, toužících proměnit veřejnoprávní médium „v důležitý informační prostředek Parlamentu a vlády“, a zároveň partikulární existenční zájmy některých méně profesionálních zaměstnanců České televize, sdružujících se v kuloárech ČT v neformálních seskupeních, jejichž cílem je blokovat pokusy o profesionalizaci zpravodajství České televize zvnějšku, anebo zda převládne požadavek neúplatné, nezávislé a kritické profesionality. Kdo ho však bude v českém kontextu prosazovat?

Historie zpravodajství ČT za několik posledních let není zrovna povzbudivá. Generální ředitel ČT Ivo Mathé byl dobrý manažer v tom smyslu, že se mu v první polovině devadesátých let podařilo provést veřejnoprávní ČT celou řadou politických úskalí, avšak troufám si říci, na základě analýzy pořadů, které se tehdy vysílaly, že zpravodajství a publicistice nerozuměl, anebo snad musel řešit jiné problémy a během svého funkčního období se nedostal k tomu, aby přistoupil k radikálnější profesionalizaci redakce zpravodajství České televize. Politováníhodným symbolem úrovně zpravodajství za Mathého byl nedělní pořad *Debata* s moderátorem Otou Černým. Rada České televize právem kritizovala na jaře roku 1998 veřejnoprávní ČT za chabou úroveň zpravodajství.

Následovalo několik pokusů zprofesionalizovat zpravodajství České televize jmenováním Jakuba Puchalského generálním ředitelem ČT, Ivana Kytky šéfem redakce zpravodajství a posléze Jiřího Hodače ředitelem zpravodajství ČT. Nechci a nemohu se vyjadřovat k manažerským schopnostem těchto osob, avšak opakované selhání veškerých pokusů o reformu, opakované vypuzení lidí se znalostí profesionální západní novinářské praxe (Ivan Kytka, Andrew Stroehlein, Jiří Hodač) a opakovaný návrat k lidem s postkomunistickým hodnotovým systémem nízké profesionální úrovně (Zdeněk Šámal, Bohumil Klepetko) svědčí o tom, že se vnitřní organismus Čes-

ké televize úspěšně zabarikádoval proti pokusům přivést zpravodajství ČT do moderní éry.

V dlouhodobější perspektivě je tento postoj pro Českou televizi nebezpečný a kontraproduktivní. V blížíci se éře digitálního vysílání, kdy je možné, že i v českém kontextu bude ČT jen jedním z mnoha zdrojů informací, si zachovají dosavadní média důvěryhodnost pouze potud, pokud budou schopna nabídnout vysoce profesionální službu. Zejména v důsledku jmenování nevhodného šéfa redakce zpravodajství (Bohumil Klepetko) v posledních týdnech dále upadá věrohodnost a autorita zpravodajských pořadů České televize.

Ranou věrohodnosti České televize v době antiglobalizačních protestů koncem září 2000 bylo například to, že vedení redakce zpravodajství – na rozdíl od komerční televize Nova – ani nenapadlo připravit pro tyto dny ve sledovanějším vysílacím čase mimořádné zpravodajské vysílání. Jiným faux pas byl například nepříliš kompetentně vedený rozhovor moderátora Milana Šímy s ministrem vnitra Stanislavem Grossem v pořadu *Naostro* v neděli 24. září v předvečer protestů, v jehož důsledku Šíma ztratil snad veškerou svou autoritu. A zbytek pak ztratil v pořadu *Naostro* v neděli 1. října. Není třeba dodávat, jak tragické důsledky může taková situace mít pro další věrohodnost debatních politických pořadů České televize.

Jmenování moderátora Šímy do pořadu *Naostro* bylo zřejmě rozhodnutím špatným, alespoň potud, pokud okamžitě nezačala práce na vybudování profesionálního výzkumného týmu pro tento pořad. Jak je zjevné z rozhovorů, vysílaných na rozhlasové stanici Frekvence 1, které moderuje Milan Šíma, moderátor bývá pro rozhovory skandálním způsobem nepřipraven, není schopen informovaně a autoritativně reagovat a rozhovory jsou povrchní a plytké: trpí absencí podpůrného týmu, bez něhož nelze připravit a vypracovat profesionálně vedený rozhovor. Pokud byla rozhlasová praxe Milana Šímy mechanicky převedena do televizního pořadu *Naostro*, není divu, že se nyní setkává s protesty diváků.

Shrnuji: zlepšení zpravodajství České televize nebude možné, dokud si politikové v Parlamentu neuvědomí, že je nejen v zájmu rozvíjení demokracie, ale i v jejich vlastním zájmu, aby z České televize vznikl nezávislý, autoritativní a kritický „hlídací pes demokracie“. Politikové by si mimo jiné měli uvědomit, že ob stojí-li na televizní obrazovce v ostrém rozhovoru s vysoce profesionálním, autoritativním a kritickým moderátorem, je to pro ně nejvyšší záruka popularity u voličů. Nekvalitní, povrchní a nudné politické zpravodajství vyvolává u občanů pocit chaosu, nejistoty a nespokojenosti, který se nakonec obrátí i proti politikům.

Pokrok ve zpravodajství České televize nebude také možný, dokud nebude zlomen odpor interních struktur v redakci zpravodajství vůči reformám zvnějšku. Tento odpor je v dlouhodobější perspektivě kontraproduktivní, protože může vést postupně k takovému poklesu autority České televize, že by mohlo dojít k jejímu zrušení, případně privatizaci: takže ti lidé, kteří se v obavě o ztrátu zaměstnání nyní brání jakékoliv modernizaci, by o zaměstnání nakonec stejně přišli. I když to v současnosti zřejmě není reálné, bude nutné prosazovat v ČT personální politiku nejvyšší kvality: druhořadí novináři budou muset odejít a budou muset být nahrazeni novináři s profesorními schopnostmi, intuicí i rozhledem.

Pesimisticky, až provokativně psal¹⁵ o výhledech v redakci zpravodajství České televize v *Britských listech* dne 17. 12. 1999 Andrew Strohlein, který byl na jaře 1998 po několik týdnů v předvolebním období koeditorem *Jednadvacítky* a vysloužil¹⁶ si za svou práci pochvalu od Rady České televize – posléze byl z ČT propuštěn:

„Dokud nebude v České republice k dispozici internetová televize, myslím, že se nedá učinit nic, aby se zastavil rozhodující vliv politických stran na personál České televize. Politické elity se prostě nevzdají vlivu nad nástrojem, který považují za nejlevnější a nejefektivnější metodu, jak prodávat své lži české veřejnosti.

Snad jediné řešení, které vidím, je možnost zprivatizovat ji – jestliže ne Českou televizi, tak alespoň zpravodajství. Jistě, zprivatizovaly by ji tytéž zkorumpované politické elity a zpravodajství by pravděpodobně skončilo v rukou nějakého stoupence Václava Klause nebo Miloše Zemana. Jistě, pravděpodobně by z toho vznikla druhá televize Nova a televizní zpravodajství v České republice by přestalo existovat. Ne, nevedlo by to k tomu, že by se přestalo vysílat zaujaté zpravodajství a že by zpravodajství uniklo kontrole politických stran. Nedošlo by v televizním zpravodajství vůbec k žádnému zlepšení. Avšak alespoň by peníze českých občanů nefinancovaly každý večer stranickopolitické vysílání.“

Andrew Strohlein byl v redakci zpravodajství svědkem přímých politických zásahů a otevřených pokusů politiků prosazovat svůj vliv. Snad proto, že nemám tuto přímou zkušenost, zastávám názor, že hlavním problémem redakce zpravodajství České televize je to, že ji politikové a členové Rady ČT udržují svým vlivem, či svou záměrnou nečinností v područí „pubertální nedospělosti“. Politikům vyhovuje, že je zpravodajství České televize neimaginativní a nezvídavé, že v něm nepracují lidé s velkým rozhledem, s velkou autoritou a s velkou novinářskou zkušeností. Atmosféra druhořá-

¹⁵ Viz též ... jak Češi jednají, *op.cit.*, str. 61–63.

¹⁶ ... jak Češi jednají, *op.cit.*, str. 194.

dosti ovšem nevyhovuje jen politikům, ale i mnohým příslušníkům nynější redakce zpravodajství ČT.

Chce-li Česká televize dlouhodoběji udržet svou existenci, mělo by se její vedení radikálně postavit proti tomuto spiknutí. Mělo by do okolí začít signalizovat, že to s profesionalizací zpravodajství ČT myslí vážně. Mělo by začít hledat lidi s velkou novinářskou autoritou, řádně jim zaplatit a dát jim velký rozhodovací prostor. Otázkou však je, zda mohl něco takového dokázat ředitel České televize Dušan Chmelíček, jehož postavení bylo kataklyzmaty, týkajícími se v posledních měsících redakce zpravodajství ČT, dost oslabeno.¹⁷

Jaké jsou hlavní nedostatky zpravodajství České televize?

Psal jsem toto shrnutí poprvé pro mediální konferenci,¹⁸ která se konala v Edinburghu 4.–5. září 1998. Je tragické, že tytéž chyby se objevují ve zpravodajství České televize dodnes.

- Zpravodajství ČT je silně závislé na České tiskové kanceláři.
- Zpravodajství je pasivní, bez představivosti a bez samostatného kritického myšlení. Česká televize se pyšní tím, že mechanicky zprostředkovává informace, aniž by je umístila v relevantním kontextu a aniž by je zpochybňovala nebo analyzovala. ČT vidí svou veřejnoprávní roli v tom smyslu, že má být pasivním zprostředkovatelem informací. ČT neprovádí analýzu a divákům neposkytuje profesionální úsudek zkušených reportérů.
- Ve zpravodajských relacích je příliš mnoho jednotlivých zpráv. Zprávy jsou krátké a povrchní. Reportéři čtou často své komentáře obrovskou rychlostí, nezřídka se špatnou, neprofesionální výslovností. Mnoha reportérům ČT není o moc víc než dvacet let. Vnucují svůj „diskotékový“ postoj celé české společnosti.
- Zpravodajské příspěvky a rozhovory mají často špatnou strukturu. Málokdy se pokusí proniknout pod povrch problému. Česká televize nemá řádné profesionální výzkumné oddělení, a tak zpravodajství ČT nevysvětluje problémy jasně a přesvědčivě, neukazuje, jak problém vznikl a jaká byla jeho historie. Omezený čas-

¹⁷ Např. v rozhovoru s *Britskými listy* konstatoval Dušan Chmelíček dne 29. června 2000, že je Jiří Hodač jako ředitel zpravodajství ČT mužem na svém místě: „nemá problémy s komunikací, je schopen řídit svou pozici v ČT“. V polovině srpna 2000 naopak Chmelíček označil Hodačovu rezignaci za manažerské selhání. Chmelíček tehdy uvedl, že „Hodač nebyl od dubna, kdy do nově ustavené funkce ředitele zpravodajství nastoupil, schopen navázat se svými podřízenými kontakty a vytvořit si potřebnou autoritu“. V témže rozhovoru pro *BL* označil Chmelíček odchod Romana Proroka a příchod Antonína Zelenky do diskusního pořadu *V pravé poledne* za „viditelné výsledky“ své reformy zpravodajství: „Pořad *V pravé poledne* je určitě jiný, než byl předtím, a určitě není špatný.“ O čtyři týdny později byl tento pořad zrušen.

¹⁸ Viz *Britské listy* 18. 8. 1998, viz též ...*jak Češi jednají*, *op.cit.*, 151–164.

vý prostor, věnovaný jednotlivým zpravodajským příspěvkům, často znamená, že informace je matoucí. Zahraniční zpravodajství je rutinně automatické, nezajímavé a neživotné. Silně využívá materiály zahraničních tiskových agentur. Česká televize se málokdy snaží ukázat divákovi na základě individuální lidské zkušenosti, co se děje ve vnějším světě. Události, k nimž dochází mimo území České republiky, jsou zprostředkovávány českému divákovi jakoby skrze zamlžené sklo, jako něco, co se ČR vlastně netýká, navzdory tomu, že v tomto globalizovaném světě mají události ze zahraničí často přímý dopad na vývoj v České republice. I domácí zpravodajství často vytváří dojem, že ČT neví, co se děje v české společnosti, že „život je jinde“.

- Je-li využívána k vysvětlení nějaké informace grafika, text na obrazovce se obvykle odlišuje od zároveň vysílaného komentáře. To je pro diváka matoucí, protože se musí soustředit na simultánní vnímání dvou rozdílných informačních zdrojů. I při reportážních záběrech občas hovoří komentář o něčem jiném, než co vidíme na obrazovce. Jen někteří reportéři ČT (Martin Dorazín) jsou schopni si před natáčením vytvořit pro reportáž scénář s jasnou strukturou, takže jejich komentář je pak pevně vázán na obraz.

- Česká televize se málokdy snaží hledat paralely mimo Českou republiku. Téměř nikdy neukazuje podrobně, jak se jinde řeší problémy, s nimiž se v současnosti potýká Česká republika. Málokdy informuje o veřejných debatách o důležitých otázkách v jiných zemích, čímž by stimulovala obdobnou debatu v České republice. Informuje o životě v jiných zemích jen prostřednictvím krátkých, nejdůležitějších zpráv. Nesnaží se vysvětlovat, jak jiné země fungují uvnitř. Jak poznamenal jeden komentátor, parafrázuji: „Vidíme ulice v cizích městech a lidi v těchto ulicích, ale nevíme, co motivuje jejich jednání, jak je strukturován jejich život, čím se zabývají, co je stimuluje.“ Tak přežívá Česká republika ve spokojené izolaci. Česká televize často zpovídá hrstku domácích „expertů“, zejména z oblasti finančnictví a ekonomiky. Mnozí jsou velmi mladí a z mezinárodního hlediska to jsou odborníci velmi nízkého kalibru. Tito „experti“ znovu a znovu opakují konvenční myšlenky, které kolují Českou republikou, aniž by je korigovala intelektuální konkurence z vnějšího světa, nehledě na to, že často hovoří jako „nezavislí“ experti lidí, kteří jsou na tématu osobně zainteresováni. Totéž se bohužel pravidelně děje i v televizní publicistice.

V delších rozhovorech a v diskuzních pořadech si moderátoři většinou předem před vysíláním připraví soubor nepřilíš nápaditých otázek. Moderátoři většinou nejsou schopni poslouchat a sledovat, o čem se ve studiu mluví, a citlivě debatu usměrňovat. Nepřerušují politika, když se začne vyhybat otázce anebo změni téma hovoru. Někteří moderátoři mají pocit, že by se měli vůči politikům chovat tvrdě, ale jsou necitliví a přerušují politiky na nesprávných místech. Jiní moderátoři jsou měkčí a dovolují politikům, aby žvanili bez přerušeni po mnoho dlouhých minut.

- Editoři pořadů nemají správný instinkt pro to, co je hlavní zprávou dne. Za komunismu začínaly televizní zprávy formálními informacemi o tom, že zasedá ÚV KSČ atd. Tento postoj přežívá dodnes. Česká televize je přesvědčena, že nejprve musí ve večerních zprávách ukázat, že Parlament a vláda zasedá. Teprve po těchto formálních informacích dostane prostor to, co mělo být hlavní zprávou dne.

- Stereotypizace. Jak na to poukázal ve svém souhrnném článku¹⁹ o české mediální scéně v polském deníku *Gazeta Wyborcza* Tomáš Pecina, ČT neanalyzuje, co se děje ve společnosti, ale raději vytváří povrchní mýty. Politikům dává trvalé jednoduché charakteristiky, které málokdy odpovídají skutečnosti.

- Výběr hostů k diskuzím a rozhovorům je často neobratný, nenápaditý a chybný.

Abychom nehovořili jen obecně, chci zde citovat rozbor jednoho konkrétního pořadu *V pravé poledne* od Tomáše Peciny,²⁰ jednu z mnoha analýz zpravodajských pořadů ČT, které publikují *Britské listy*, z níž je zjevné, k jakým zásadním chybám dochází v debatních pořadech České televize. Jsou to chyby, které by nevznikaly, kdyby byli vedoucí vysílání i příslušný moderátor skutečnými profesionály a kdyby měli pro svou práci k dispozici kompetentní výzkumný a podpůrný tým. Jsou to školácké nedostatky:

„Vystoupení Antonína Zelenky potvrdilo, že přes zjevnou snahu o inovaci zůstávají základní chyby pořadu *V pravé poledne* (VPP) stále stejné.

Hodačův tým ignoruje dvě základní pravidla přípravy diskuzních pořadů, totiž:

1. Přípravu na téma diskuze nelze nahradit improvizací
2. Od politika lze očekávat pouze politickou, ne odbornou (objektivní) opONENTURU

Moderátor musí být, je-li toho třeba, rázný a autoritativní, a této schopnosti se Zelenkovi kriticky nedostává. Místo toho, aby svou inteligencí a rozhledem dával diskuzi řád a udržoval její úroveň (což se občas daří např. Antonínu Přidalovi), nový moderátor VPP upadá stále víc do vleku svých hostů. To samozřejmě souvisí s nedostatky v přípravě: jen dobře informovaný a připravený moderátor si může dovolit být ostřejší, protože jinak ho diskutující právem ukřičí.

Debaty s politiky o politicích jsou morem české (i slovenské) televize. Politik má své vlastní cíle a zdaleka ne vždy bude v debatě prezentovat nestranná stanoviska. Diktum všestrannosti zjednodušila televize na všestrannost politickou a to je zásadní chyba: *život ve společnosti se neodehrává v poměru poslaneckých mandátů a Parlament není jediným místem, kde se dějí zajímavé a důležité věci.*

Umím si představit celou řadu zajímavých a zároveň velmi aktuálních témat pro hodinovou nedělní debatu: „rozluštění“ lidského genomu, možnost výskytu kapalné vody na Marsu, mistrovství Evropy ve fotbale a sport vůbec jako fenomén moderní doby (davová psychóza, nacionalismus, reklama...), historie a tradice sokolského hnutí atd. Pro Českou televizi je ovšem, jak se zdá, jediným legitimním námětem to, co měla v předchozím týdnu na programu vláda, sněmovna nebo Senát.

Proti politikovi – když už ČT na jeho přítomnosti trvá – musí usednout renomovaný novinář, který svou osobní integritu nikdy nezpochybnil (ani služebností

¹⁹ *Gazeta Wyborcza* 26. 2. 1999, příloha *Středoevropské noviny*; viz též *Britské listy* 1. 2. 1999.

²⁰ *Britské listy* 3. 7. 2000.

v době totality, ani stranickými postoji v pozdější době), a jeho dialog s politikem musí být veden s maximální otevřeností. Právě této otevřenosti nelze nikdy u debaty dvou politiků dosáhnout: strany často mívají společné kostlivce ve skříních (ukázala to např. kauza financování ODS nebo v poslední době krize v IPB) a především, politik-straní, na rozdíl od novináře, nemá *ex definitio* snahu (a ani povinnost) prezentovat nestranný názor.

To, co představitelům vlády i opozice poskytuje Česká televize, není kritická oponentura, ale propagandistický servis, skrývaný pod rouškou odborné debaty.

Velmi důležitým aspektem mediálně prezentovaného dialogu, lhostejno zda v diskuzním pořadu nebo při novinovém interview, tedy v situaci „jeden na jednoho“, je požadavek *zodpověditelnosti* pokládaných dotazů. V praxi VPP se velmi často stává, že moderátorova otázka tuto podmínku nespĺňuje, ale host, aby nezpůsobil trapnou situaci, se přesto o odpověď pokusí, a v závislosti na svém naturelu a situaci buď přejde k tématu, které je mu příjemnější, nebo začne špatně položenou otázku rozvíjet a případnou banalitu tak ještě povýší.

Chyb při pokládání otázek však bylo v pořadu VPP mnohem víc. Z první části vyjímám:

1. „*Jste si vědomi přece jenom nějakých nedostatků, pane Špačku?*“ To je stejné, jako ptát se politika, kde jsou slabiny jeho volebního programu. Novinář nesmí po nikom chtít, aby se sám vůči sobě choval jako nestranný pozorovatel; budou-li kdy *Britské listy* dělat rozhovor s Antonínem Zelenkou, také se ho přirozeně nezeptají, v čem vidí své hlavní nedostatky!

2. „*Paní profesorko, jak byste reagovala na slova, která nám sdělil pan Špaček?*“ Takový dotaz, jímž moderátor dovoluje hostovi hovořit prakticky o čemkoli, nesvědčí o dobré přípravě na téma. Otázky, zejména ty úvodní, musejí být složité a dobře strukturované, odpovídající hostově postavení a odbornosti. K pouhému předání slova (a raději pouhým gestem než mluveným vstupem moderátora) může dojít až v době, kdy je diskuze v plném proudu.

3. „*Jak jste byli spokojeni s médii, pane Špačku?*“ To byla, s odpuštěním, nejpitomější otázka celého pořadu. Ladislav Špaček je státní úředník, jehož úkolem je informovat – prostřednictvím sdělovacích prostředků – o činnosti prezidenta a prezidentské kanceláře, a nepřisluší mu ani v nejmenším hodnotit, jak média pojala to či ono téma, podobně jako návštěvníci hodnotí (a vybírají si) restaurace, ne restauratěři hosty.

4. „*Pane Šponare, můžete nám říci, jaké klima vládne v Bratislavě, do jaké míry se diskutuje např. nástup nebo možnost nástupu Vladimíra Mečiara, do jaké míry jsou znepokojeni občané, novináři, politici?*“ Novinář by se měl snažit o nezaulatost a nepřisluší mu takto bez bližší analýzy známkovat představitele sousední země, notabene když s tím téma debaty souvisí jen okrajově. HZDS má stabilní podporu cca 30 % slovenských voličů a ti nemají přece proč být znepokojeni možnostmi, že by se na Slovensku konaly předčasné prezidentské volby nebo že by je vyhrál předseda Hnutí. Antonín Zelenka zde trestuhodně vypadl z role nestranného komentátora

dění a projevil své sympatie způsobem, které velmi snížily jeho novinářskou důvěryhodnost.

5. „*Mohou lidé vůbec věřit, jak se postarají lékaři o ně, když takováto úroveň se projevila při péči o prezidenta?*“ Otázka správná, nicméně řečnická. Při rozhovoru se zahraničním zpravodajem je třeba vyžadovat objektivní fakta, ne spekulace nebo emocemi zatížené výroky. Správná formulace by mohla být např. „Je úroveň slovenského zdravotnictví skutečně tak nízká, jak se jeví podle... atd.“ (samozřejmým předpokladem ale je, že Šponar – nemá-li zajímavou osobní zkušenost – nebude mluvit o svých dojmech, ale např. o tom, co si v posledních měsících o slovenském zdravotnictví přečetl v místním tisku).

6. „*Jak může medicína ovlivnit přes starost o hlavu státu osud národa, osud země, případně ohrozit demokracii?*“ Aneb koncentrát novinářského ignorantství a špatně předstírané snahy o myšlení v jedné větě.

Na závěr jsem si nechal perličku, kterou považuji pro celý pořad i pro momentální možnosti Jiřího Hodače a jeho týmu za velmi ilustrativní: v době, kdy komentář hovořil o zdravotních komplikacích polského prezidenta, v archivní sekvenci probíhal dlouhý záběr na gynekologický stůl...“

Ústav pro jazyk český se v poslední době pokusil²¹ o jazykovou analýzu televizních politických debat. Pokus selhal, neboť se ukázalo, že výroky pronášené v televizních debatách nelze kvalifikovat ani analyzovat jako normální jazyk – skládají se totiž z bloků mrtvých frází a banalit. Pro Českou televizi by to mělo být vážným varováním.

O co by zpravodajství České televize mělo usilovat

V první řadě by mělo začít vychovávat velké novinářské osobnosti: lidi zvědavé, kritické, neúpltné a s velkým rozhledem. Odrazovým můstkem pro jejich práci by měla být dlouhodobá (alespoň roční) stáž v čelných západních sdělovacích prostředcích (Reuters, BBC, seriózní britské či americké deníky), kterou by vedení ČT pro ně mělo vyjednat, případně (spolu) financovat. Jejich nezávislost by měla Česká televize chránit a rozvíjet a dát jim samostatný prostor pro rozhodování. Tyto schopné novináře by pak Česká televize měla řádně zaplatit, a to tak, aby měli větší plat než čelní čeští politikové. Andrew Stroehlein to vyjádřil²² v *Britských listech* v době, kdy pracoval v České televizi, takto:

²¹ Informace PhDr. Josefa Šimandla z Ústavu pro jazyk český během výročního semináře pro zahraniční bohemisty, organizovaného Obcí spisovatelů Praha, Hradec Králové, 6. září 2000.

²² „Uvnitř České televize“, *Britské listy* 13.5. 1998, ...*jak Češi jednají, op.cit.*, str. 113–118.

„Cíl nedávných změn v České televizi není pro nikoho tajemstvím. Účelem je zlepšit kvalitu zpravodajství a analýzy, učinit je energičtějšími, agresivnějšími, kritičtějšími a efektivnějšími. Zdá se, že mnoho českých politiků se za posledních pár let naučilo, jak účinně manipulovat sdělovací prostředky. Teď je načase, aby se jim televizní žurnalistika vyrovnala.

Nesmírně důležité je přitom najít či vytvořit vhodné lidi pro tuto práci. Snažíme se zformovat silné reportéry, osobnosti na obrazovce a novináře, kteří budou schopni vytáhnout řádné odpovědi z neochotných, podezřívavých a honěných politiků. Často hovoříme spíš žertem o tom, že se snažíme vytvořit české Paxmany (Jeremy Paxman je ostře agresivní, vysoce efektivní novinář publicistického pořadu *Newsnight* televize BBC, jeho plat ovšem převyšuje 150 000 liber ročně, tedy 725 000 Kč měsíčně, poznámka JČ). Vlastně jsou ty naše žerty ale docela vážné.

Jací by měli být tito noví novináři? Ideální osobou z mého hlediska by byl někdo, kdo dokáže politika interviewovat agresivně. Ale tato agresivita musí být na základě znalostí, nikoliv drzosti. Taková osoba musí být sama v sobě stoprocentně sebevědomá a nesmí vyjadřovat vůči politikům žádnou servilnost. V interviewech musí jít rovnou k věci, neboť čas v televizním vysílání je velmi omezen. Reportér typu Jeremy Paxmana nedovolí politikům blábolit, jak se jim zachce.

Důležitou součástí vytvoření onoho osobního sebevědomí je potřeba vytvořit určitý image, nebo konkrétněji, zajistit, aby moderátoři České televize měli určitou pověst. Součástí této pověsti musí být nejen, že bude novinář znám schopností dávat ostré otázky a mít agresivní styl vedení interviewů, ale novinář musí mít také autoritu ve společnosti.

Tito reportéři musejí být celostátně uznáváni jako inteligentní osoby, schopné proniknout k jádru problému jako osoby vzdělané a kritické. Silná osobnost se nutně bude projevovat i mimo televizní obrazovku. Ať se nám to líbí nebo ne, čelní moderátoři musejí být do určité míry veřejnými osobnostmi. (Samozřejmě, ve veřejnoprávní televizi, se musejí moderátoři zároveň považovat i za služebníky veřejnosti.)

Z onoho postupně vytvořeného věhlasu během času vznikne v moderátorovi vnitřní sebedůvěra. Tak bude ten člověk efektivnější v rozhovorech s politiky, protože moderátor se bude považovat za rovného svým slavným a důležitým hostům. Ztratí pocit, že je jen servilní předčítatel otázek, a se skutečnou sebedůvěrou bude přistupovat při interviewech k ostatním s přirozeně kritickým přístupem, který vyplývá z vlastního pocitu silných schopností, vzniklých na základě znalostí a prestiže.

Jakmile takový ‚paxman‘ jednou vznikne, stává se ve společnosti významnou osobností. Jeho interviewy jsou pro politiky výzvou a zkouškou. Ti, kteří dokáží uspět v rozhovoru s ‚paxmanem‘ budou zcela jasně jen takoví politikové, kteří slušně rozumějí důležitým otázkám dne a umějí efektivně mluvit. Ti, kteří se ‚paxmanovi‘ chtějí vyhybat, jsou zcela zjevně nekvalitní politici, kteří si nezaslouží podporu veřejnosti.

Takový ‚paxman‘ tedy zcela zjevně dělá daleko více, než že pouze dává politikům otázky. Hraje ve společnosti určitou roli, která je nenahraditelná. Odhaluje

nečestné, vykrucující se a podvodné politiky, a tím pomáhá posílit demokracii. Stává se zároveň také silným vzorem pro začínající novináře.

Tady musím zdůraznit, že ‚paxmanové‘ se na Západě vyskytují velmi často. Používám tady jméno Jeremy Paxmana jen jako příklad všeobecného jevu, který existuje v rozvinutých demokraciích běžněji. Velká Británie má celou řadu slavných novinářů, moderátorů a reportérů, kteří hrají tuto roli.

Nemusím snad čtenářům sdělovat, že v České republice nehraje tuto roli nikdo a že demokracie proto v ČR trpí.“

Pluralitní myšlení

Velkým problémem zůstává v ČR pro novináře i pro veřejnost i deset let po pádu komunismu pojem pluralitního myšlení. Seriózní novinář vždycky zkoumá skutečnost ze všech úhlů pohledu a prezentuje ve své reportáži nejméně dva protikladné názory. Tento princip se většinou v České republice neujal. Novinářství se často otevřeně považuje za nástroj pro bezostyšnou manipulaci faktů ve prospěch nějakého partikulárního zájmu. Píše-li naivně a hrdě novinář z *Lidových novin*, že je „pravického přesvědčení“, neuvědomuje si, že jeho komentáře, psané z úzce stranickopolitického, ideologického pohledu mají nulovou informační hodnotu. Jeho ideologie je totiž předem daná. Jak je přitom známo z teorie komunikace, komunikační hodnota daného sdělení je nepřímou úměrnou míře už známých informací v něm. Ve veřejnoprávním rozhlase ani v televizi nemají místo propagandistické reportáže osob, například jako Jaromír Štětina a Petra Procházková, kteří se pyšní svým „angažovaně objektivním“²³ (*sic!*) novinářstvím, které je apriori zaujaté pro jednu stranu v konfliktu, z něhož posílají svůj materiál. Jako zcela naivní lze odmítnout námitku jednoho pozorovatele, že se v důsledku své zaujatosti „alespoň dostávají reportéři, jako je Jaromír Štětina do míst, kam se nikdo na světě jinak nedostane“ (Čečensko). Je jasné, že taková „exkluzivní“ zaujatá reportáž má informačně jen velmi malou hodnotu a je nebezpečně manipulativní.

Stejně tak je nepřípustné, aby na obrazovce České televize vystupovali jako „experti“ činitelé humanitární organizace Člověk v tísní, financované převážně ze státních prostředků,²⁴ jejíž sídlo v České televizi, v instituci, která má být veřejnoprávní a přísně nezávislá, Českou televizi diskredituje. Aktivista humanitární organizace nemůže zároveň vystupovat jako nezávis-

²³ *Literární noviny* č. 33/2000.

²⁴ Podle její výroční zprávy za rok 1997.

lý novinář: nemůže v daném regionu jednat a zároveň o tom podávat „nezávislé“ novinářské zprávy.

Česká televize také musí naučit českou veřejnost, že novinář má v zájmu debaty dávat interviewovaným politikům jakkoliv tvrdé otázky – a že to, že novinář určitou otázku vysloví, nutně neznamená, že se s ní názorově ztotožňuje. Zavedenou praxí se musí stát, že každému politikovi bude novinář dávat kritické otázky z hlediska stoupenců opačných politických názorů. Česká televize by měla jako první zásadu své novinářské práce přijmout toto ustanovení²⁵ z *Producers' Guidelines* veřejnoprávní rozhlasové a televizní společnosti BBC:

„Myšlenka nestrannosti leží v samém jádru BBC. BBC slouží národu jako celku. Uznává veškerý nejrůznější vkus, všechny nejrůznější názory a postoje a v pořadech na ně reaguje. Všichni šéfredaktoři programů i tvůrci pořadů musejí zajistit, aby se vysílání zabývalo všemi závažnými společenskými činnostmi i myšlenkovými směry. Všechny názory musejí dostat stejný vysílací prostor.

Pracovníci rozhlasu a televize BBC nesmějí mechanicky opakovat konvenčně přijímané názory, jako by to byla nezvratitelná pravda. Rozhlas a televize BBC musí být neustále ve střehu před nebezpečím stereotypů a předpojatosti. Pracovníci rozhlasu a televize BBC musejí prosazovat myšlenkovou rozrůzněnost. Nesmějí se domnívat, že jejich vlastní názory a zájmy jsou reprezentativní. BBC nesmí vyjadřovat vlastní názory na politické události a veřejné problémy. Při zpracování určitého námětu musí novinář usilovat o hloubkové zjišťování pravdy. Novináři musejí kriticky analyzovat všechny názory a předpoklady prostřednictvím racionální skepse. Novinářská práce musí rozšiřovat lidské poznání a zmenšovat rozsah nevědomosti.

Novinářská práce musí být objektivní. Oficiálně poskytovaná vysvětlení, proč došlo k určitým událostem, musejí být samostatně kriticky hodnocena a porovnávána s celou řadou nezávislých názorů a postojů. Kvalitní novinářská práce musí nabídnout veřejnosti inteligentní a informovanou analýzu, která jí umožní, aby si utvořila vlastní názor.

Reportér má právo vyjádřit profesionální úsudek, nikoliv však vlastní osobní mínění. Reportérův profesionální úsudek nesmí být normativní. Musí být založen na celé dosažitelné škále názorů. Musí být zřejmé, že úsudek komentátora je bystrý a spravedlivý.

Když se zabývá publicistický nebo zpravodajský pořad problémem, který se týká mocných osobností – včetně příslušníků vlády – osoby, které mají v pořadu vystoupit, se často budou snažit klást ohledně svého vystoupení redaktorům předem určité podmínky. Strukturu a formu pořadu však musejí určovat bezpodmínečně sami redaktoři podle nezávislých editorských měřítek. V pořadu musí být

²⁵ *Producers' Guidelines: The BBC's values and standards*, (bez data), citováno v *Britských listech* 17. 2. 1998, viz též ... jak Češi jednají, *op.cit.*, pp. 81–82.

poskytnut stejný prostor argumentům všech stran. Argumenty všech stran musejí být ostře kriticky analyzovány.“

Nesmírně důležitá je celá řada profesionálních zásad, jak je definoval před svým nástupem do funkce ředitele zpravodajství dne 1. dubna 1998 Ivan Kytka.²⁶ Dodnes jsou tyto zásady v běžném zpravodajství ČT víceméně ignorovány:

I. Přesnost

Přesnost je nejvyšší hodnotou a principem každého zpravodajství a její dosažení se často podobá střelbě na letící cíl.

Zpravodajové a vedoucí relací musejí v první řadě rozlišovat mezi prvotními a druhotnými zdroji a zvláště opatrně zacházet se zdroji druhotnými (zprávy z tiskových agentur, tisku, rozhlasu a internetové sítě, svědectví očitých svědků).

Za prvotní zdroj lze pro účely televizního zpravodajství považovat především očitě svědectví zpravodaje a jeho písemný, zvukový obrazový záznam.

Druhotným zdrojem jsou svědkové události či zveřejněného faktu (jejich písemný, zvukový, obrazový záznam).

Nejdůležitější je ověřování druhotných zdrojů vždy z nejméně dvou dalších na sobě nezávislých zdrojů, stejně jako zkoumání osobní integrity zdrojů, která fakta či svědectví o průběhu události poskytují.

Pro přesnost je v televizním zpravodajství důležité důsledně strukturovat fakta a oddělovat je od jejich interpretace.

V zásadě by mělo platit:

1. Nový fakt či zpráva o události a její význam je shrnut v úvodním ohlášení ze studia (odpovídá na známé: kdo, co, kdy, kde a jak. Eventuálně proč a „za kolik“).

2. Obrazové zpracování slouží především k tomu, aby doložilo nový fakt či událost obrazem. Obrazové zpracování slouží také k tomu, aby sdělovaný fakt či událost uvedlo do kontextu a prohloubilo původní informaci.

Formou krátkého doslovného zvukového záznamu (nikoliv parafráze), přináší svědectví očitých svědků a také názory různých dotčených stran na úvodní ohlášení. Pro obrazové zpracování je důležité, aby při střihu respektovalo některé obecné zásady filmového zpracování, a to zejména jednotu místa a časové posloupnosti, a důsledně oddělovalo archivní a ilustrační záběry.

3. Zpravodaj před kamerou shrne na základě svého profesionálního úsudku přesně, nestranně a srozumitelně význam nového faktu a shrne také nezodpovězené otázky, na které je třeba hledat dále odpovědi.

2. Nestrannost

Pokud zpravodaj či editor přináší informaci o kontroverzním faktu a mohou-li tento fakt interpretovat zúčastněné strany různě, je zpravodaj či vedoucí relace

²⁶ viz *Britské listy* z 2. dubna 2000; viz též ...*jak Češi jednají*, op. cit. str. 86–95.

vždy povinen poskytnout zhruba stejný prostor hlavním (navzájem si protiřečícím) stranám.

Zpravodajský tým by měl zachovávat princip rovného přístupu ke všem politickým stranám a skupinám, které mají na dané téma trvale zastávaný názor, podložený analýzou či expertizou.

Zpravodaj či vedoucí relace rozhodně nesmějí potlačit svědectví důležitého zdroje například pro jeho (její) barvu pleti, pohlaví, stáří, náboženské vyznání, vzdělání, sexuální orientaci, politický názor či osobní vzhled.

Soukromý politický názor, osobní zájmy, přátelství nebo osobní náklonnost vedoucího relace, moderátora či zpravodaje nesmějí hrát při obstarávání a porovnávání zdrojů a ověřování faktů žádnou roli.

Vedoucí relací mohou poměrně často čelit obviněním z toho, že neinformují o událostech objektivně. Dokonce, že princip objektivity porušují samotným výběrem a zařazením zprávy o události do vysílání. Tomuto obvinění lze celkem snadno čelit odpovídající přípravou:

a) korespondent by měl vždy být za každých okolností vybaven hrubou početní analýzou, kterou lze shrnout do věty: kolik lidí sdělovaný problém vlastně zajímá. (Pozn.: Jde-li zpravodaj na na tiskovou konferenci politické strany, která hodlá pitvat dílčí vnitrostranický problém, je zcela legitimní neobjednat štáb a příspěvek nezařadit do relace. Zpravodaj má také právo vyslat na takovou konferenci pouze člena vstupního týmu, jehož úkolem je informace sbírat a třídit.)

b) samotný fakt či událost vychází z kvantitativní a kvalitativní analýzy skutečnosti založené na osvědčených vědeckých metodách (například v ekonomii, sociologii). Vědecké postupy mohou v takovém případě dávat záruku objektivity, ale zpravodajové a vedoucí relací dříve, než takový výsledek do vysílání zařadí, musejí zkoumat, zda samotný výběr faktů pro kvantitativní a kvalitativní analýzu nebyl účelový. Zda analýza sama není součástí snažení zájmových skupin o prosazení svého zájmu. Pokud takové podezření existuje, vedoucí relace, či zpravodaj je povinen zveřejnit i názor druhé (dalších) stran.

c) samotný fakt či událost není ve většině případů televizního zpravodajství možné ověřit kvantitativní ani kvalitativní (vědeckou) analýzou. Nicméně vedoucí relace či zpravodaj je povinen vynaložit veškeré úsilí na vypátrání všech relevantních zdrojů a stanovisek vztahujících se k danému faktu. Jediným omezením při obstarávání si zdrojů a stanovisek zajišťujících objektivitu zpravodajství jsou zákony, zpravodajův život a zdraví, život a zdraví a osobní blaho zdrojů.

Finanční či materiální omezení při získávání zdrojů by v zásadě neměla existovat. Jejich nasazení by však nemělo překračovat význam a rozměr ověřovaného faktu. *Princip nestrannosti a objektivity je ve společnosti řídicí se ještě stále spíše kolektivními názory a spoléhající na ně, než na nezávislé, kritické a analytické myšlení jednotlivce, naprosto zásadní.*

Pro jeho pochopení bude zpravodajský tým ČT čerpat (jako z jednoho zdrojů) z definice principu nestrannosti a zásad vedení rozhovoru tak, jak je vysvětluje Návod pro producenty BBC.

3. Úplnost

Veřejnost má plné právo, aby za koncesionářský poplatek dostávala informace úplné, není-li tato úplnost v rozporu se zákonem, ochranou soukromí a dobrým, všeobecně přijímaným vkusem.

Divák má nárok na to, aby po vyslechnutém sdělení faktu či události nezůstával zmaten nezodpovězenými otázkami, či neúplnými odpověďmi.

Vedoucí relace, moderátor či zpravodaj by neměli ve zpravodajství předpokládat, že divák ví o sdělovaném faktu či události tolik jako on, a spíše vycházet z předpokladu, že o něm slyší možná poprvé. Každá zpráva musí informovat o problému od samého počátku (proč vznikl?).

Při získávání úplných odpovědí na své otázky musejí být zpravodajové i moderátoři zdvořile důrazní a především odvážní.

Úplnost znamená také vysvětlení toho, co sdělovaný fakt či událost obsahuje nového, a nakolik má nový fakt či událost vztah ke všednímu, každodennímu životu občana. Vedoucí relace, moderátor či zpravodaj se nemusí stydět přiznat, že momentální „relevanci“ nelze zcela přesně odhadnout, respektive, že je nejasná. Důvodem k zařazení takové zprávy do vysílání je však profesionální úsudek, že taková zpráva má potenciální význam do budoucna.

I při splnění všech profesionálních náležitostí se sdělovaný fakt či události nemusí dostat k televiznímu divákovi jednoduše proto, že není sdělné. Vedoucí relace, moderátor či zpravodaj by měl brát při výběru zpráv, formulaci otázek a formulaci sdělení vždy v úvahu, zda je podává srozumitelně. Nejlepší zkouškou někdy může být, zda mu rozumí on sám. Veřejnost snadno pozná, pokud tomu tak není.

Lidé zapojení do televizního zpravodajství by měli dávat přednost jednoduchým a srozumitelným jazykovým stavbám. Vyhýbat se zbytečným cizím slovům a používat krátká a jasná sdělení.

Zpravodajský tým by měl mít na paměti, že jádro sdělení v české větě leží většinou v samém závěru věty. Jádro sdělení musí mít zřetelnou výpovědní hodnotu a obsahovat: nový fakt či novou souvislost.

Přestože jazyk zpravodajství obvykle spoléhá na vyzkoušené myšlenkové vzorce a do jisté míry i na opakovaná klišé, vedoucí relace, moderátor či zpravodaj by nikdy neměl předem rezignovat na tvůrčí přístup k jakkoliv zdánlivě bezvýznamnému faktu.

Princip srozumitelnosti také připouští sdělovaný fakt interpretovat ve formě, která bude pro televizního diváka přitažlivá a která mu pomůže sdělovaný fakt či událost snáze a rychleji pochopit.

Interpretace prostřednictvím prvků prózy, nadsázky či přirovnání, jichž je však možno použít jen výjimečně, však nikdy nesmí zastínit sdělovaný fakt či událost.

Vedoucí relace, moderátor, či zpravodaj by měl podstatu sdělení po jeho interpretaci případně znovu zopakovat, aby zřetelně oddělil podstatu sdělení od jeho subjektivní interpretace. Při přiměřené interpretaci hraje důležitou roli správný profesionální úsudek zpravodaje.

Dodnes aktuální jsou i Kytkovy organizační návrhy pro strukturu redakce zpravodajství. Shrнул je do několika bodů:

1. Vytvoření vlastního vnitřního a nezávislého informačního servisu
2. Podstatné a dramatické zvýšení kvality všech relací zajišťovaných zpravodajským týmem. Nové definování jejich náplně a poslání. Úpravami programu ČT zajistit průběžné zpravodajské krytí událostí během dne. Mnohem větší důraz na původní autorské materiály
3. Zjednodušení a zprůhlednění řídicí a organizační struktury
4. Podstatné posílení předprodukční a produkční části vysílání a zavedení denního, týdenního a měsíčního plánování
5. Zřetelné zprůhlednění finančních toků uvnitř zpravodajského týmu, rozpis finančního plánu až na jednotlivé programy
6. Mnohem užší spolupráce a více pozornosti „zpětné vazbě“ vysílání, stálá spolupráce se sociology
7. Mnohem užší spolupráce a lepší komunikace s regionálními pobočkami a zpravodajskými týmy v Brně a Ostravě
8. Vytvoření systému vnitřní výchovy a vzdělávání a celoživotního doškolení členů zpravodajského týmu
9. Mnohem účinnější nasazení výpočetní techniky zejména v předprodukční a produkční části
10. Vytvoření pozice „pověřence“ Rady ČT pro zpravodajský tým
11. Vytvoření nezávislého odborného panelu pro průběžné hodnocení zpravodajství
12. Ustavení arbitrážního panelu pro řešení sporů vyplývajících z různé interpretace editoriační politiky uvnitř zpravodajského týmu

V květnu 1997 definoval v Londýně roli BBC na konferenci americké organizace Freedom Forum Tony Hall, ředitel zpravodajství a publicistiky BBC, úlohu BBC slovy citovanými níže. I tato slova by si měla redakce zpravodajství České televize vetknout ve štít. Jen tento druh práce totiž dává novinářské činnosti smysl:

„Naším úkolem je zaujmout lidi, aby se začali zajímat o věci, o nichž *nevěděli*, že *existují*, ale které jsou *důležité*. Příliš mnoho novinářské práce se podle mého názoru soustřeďuje na dramatické zprávy dne, jistě, to se musí dělat: přírodní katastrofy, politické vraždy, války, volby, hladomory. Avšak musíme se kromě toho také věnovat novinářské práci, která funguje jako pomoc a jako průvodce. Musíme být schopni analyzovat, rozšiřovat lidem vědomí. Musíme být schopni lidem pomoci orientovat se v chaosu událostí a informací. To neznamená, že budeme hledat jednoduchá vysvětlení pro skutečnosti, které jsou svou podstatou složité. Musí to být novinářská práce, která chce vyvolat skutečnou debatu, skutečná fakta, která usiluje o to, informovat veřejnost, zaujmout a angažovat posluchače. K tomu je zapotřebí, aby novináři fungovali jako vůdčí osobnosti.“

Jaké jsou výhledy?

Nedokonalé, nudné, povrchní a všeobecně nevyspělé, „pubertální“ zpravodajství České televize škodí české společnosti. Je to neupřímná stínohra. Od televizních diváků vybírá Česká televize prostřednictvím koncesionářských poplatků reálné peníze, avšak poskytuje jim za to jen nereálný, „kaširovaný“ zpravodajský servis. Je to ozdravovna: pracovníci redakce zpravodajství využívají těchto peněz pro vlastní živobytí, neodvádějí však za ně divákům přiměřeně kvalitní práci.

Kdyby byla schopna Česká televize problémy inteligentním způsobem předvídat a kdyby bývala uměla systematicky informovat investigativním způsobem z kritického nadhledu o činnosti politiků a hospodářských činitelů v první polovině devadesátých let, mohla vyvoláním autoritativní veřejné diskuze o nejzávažnějších otázkách veřejného zájmu do značné míry zabránit rozkradení národního hospodářství, kolapsu bank, dlouholetému zanedbávání profesionalizace státní správy a dalším vážným problémům, které si české sdělovací prostředky začínají uvědomovat teprve v nedávné době a některé si dosud neuvědomují vůbec.

Existuje důvodné nebezpečí, že obdobně škodlivým způsobem bude ovlivňovat neprofesionální zpravodajství České televize společnost i v budoucnosti, ať už to bude v důsledku předpojatosti či povrchnosti ve prospěch jakékoliv politické strany či ideologie. Britská společnost je v současnosti hospodářsky úspěšná, konstatoval někdejší šéfredaktor týdeníku *Sunday Times* (a nyní šéfredaktor deníku *Scotsman* Andrew Neil), právě proto, že vznikla ve sdělovacích prostředcích v posledních letech kultura profesionální investigativní práce a nezávislé kritičnosti sdělovacích prostředků. Činitelé veřejných institucí i soukromých korporací si dávají velký pozor, aby pracovali efektivně, neboť vědí, že každá jejich chyba bude sdělovacími prostředky odhalena a neúprosně pranýřována. To, že jsou britští veřejní činitelé i podnikatelé kriticky sledováni ostržím zrakem sdělovacích prostředků, vede tedy k jejich kvalitní práci a v konečném důsledku to přispívá k hospodářské prosperitě. Rolí veřejnoprávního média je také otevírat české společnosti „okna do světa“, vysvětlovat nejnovější mezinárodní myšlenkové trendy a odstraňovat neporozumění, která ochromují informační výměnu mezi uzavřenou českou společností a vnějším světem.

Jak špatně to Česká televize činí, bylo zjevné například koncem září 2000 během pražských antiglobalizačních protestů, na něž byla česká společnost svými sdělovacími prostředky nepřipravena, a proto na ně reagovala zmatkem, hlubokým neporozuměním a vytvořením zkreslujícího nacionálního

mýtu o „hrdiných policistech“ a „agresivních výtržnických vetřelcích“. Ke komunikaci a výměně názorů mezi zahraničními demonstranty a českou společností ve sdělovacích prostředcích nedošlo. Obě kultury, česká i mezinárodní, působily koncem září v ČR mimoběžně a česká společnost si z událostí kolem zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky nebyla schopna vzít v důsledku katastrofálního selhání českých médií, včetně České televize, žádné rozumné poučení.

Česká společnost si však tyto souvislosti ve své většině dosud neuvědomuje. Krize ve zpravodajství České televize je přímým odrazem stavu české společnosti. Česká společnost má takovou veřejnoprávní televizi, jaká odpovídá stavu jejího vědomí na počátku nového tisíciletí. Česká společnost se vyrovnává s přechodem od komunismu k demokratickému systému obtížně a dosud není jasné, jaký politický systém v České republice nakonec převládne. V postojích české společnosti stále přežívají návyky z tragických „normalizačních“ sedmdesátých a osmdesátých let, které se v postkomunistickém „období svobody“ modifikovaly spíše k horšímu. V poslední době se začínají objevovat i nacionalistické nálady, pocit nutnosti uzavřít se před nebezpečným vnějším světem. Těchto nacionalistických nálad začínají někteří politikové využívat ke svým cílům.

Česká společnost je plebejská, kolektivistická a antiindividualistická. Nechce snášet společenské menšiny ani příliš odlišné názory. Zvykla si na nemyšlení a nekritické přejímání banálních a konvenčních názorů. Mnozí její příslušníci propadají dosti lehce povrchní emocionální manipulaci a neexistuje v ní skoro žádný veřejný prostor pro složitější racionální pluralistické kritické myšlení. Tón při veřejném diskurzu udávají hlasy druhořadé kvality: je to zřejmě důsledkem tragického zotročení českého národa v posledních čtyřiceti letech a zároveň tím, že v malé „domácí“ enklávě vnějšímu světu nesrozumitelného českého jazyka je možné vystupovat bez korekce ostré konkurence mezinárodní veřejné debaty s názory nepromyšlenými a nedostatečně přesvědčivými.

Je to tedy začarovaný kruh: zpravodajství České televize v současnosti odráží stav české společnosti. Česká televize by měla mít schopnost kultivovat a rozvíjet veřejnou a politickou debatu. Bude to však schopna učinit jen tehdy, objeví-li se ve veřejné aréně průrazní a nezávislí jedinci s autoritativním a širokým rozhledem, kteří vystoupí proti konvenčnímu druhořadému společenskému konsenzu a budou trvat na vytvoření skutečné kvality.

Tento pozitivní vývoj není vyloučen: i v zdemoralizované společnosti se občas vyskytnou odvážní a schopní jedinci, kteří svým nekompromisním postojem dokáží radikálně změnit vývoj společnosti. V české historii pro to

existuje celá řada příkladů. Kromě toho počet odvážných, schopných a inteligentních lidí s širokým rozhledem v české společnosti postupem času jistě poroste v souvislosti s tím, jak se mladí lidé budou při pobytech v zahraničí ve větších počtech seznamovat se zvyklostmi a étosem zavedených demokratických společností. Otázka ovšem je, zda bude tento uvědomovací proces dostatečně rychlý, aby přivodil pozitivní změny v České televizi dříve, než radikální technologický vývoj způsobí likvidaci nynějšího mediálního *statu quo*.

Proč jsem odešel v květnu 1998 z funkce šéfa zpravodajství ČT

***V původním rozhovoru s Janem Čulíkem pro Britské listy
hovoří Ivan Kytka poprvé o tom,
čeho se snažil dosáhnout ve funkci šéfa zpravodajství ČT
a proč se mu to nepodařilo***

Jan Čulík, 2. 9. 1998

(Přepis magnetofonového záznamu.)

Příliš krátká příprava?

JČ: *V situaci, kdy, jak se zdá, je česká politická scéna motivována hlavně úsilím politických stran přelhat a zmanipulovat veřejnost tak, aby pro ni hlasovala, se všude předpokládá skrytý záměr, proč někdo něco za jakým skrytým účelem dělá. Vám se nepodařilo přesvědčit českou veřejnost, když jste se stal na jaře šéfem zpravodajství ČT, že si pouze sobecky nebudujete vlastní kariéru, ale že usilujete o zlepšení situace pro obecné dobro. Je možné se o to pokusit alespoň nyní?*

IK: Nevím, jestli si to všichni myslí, protože postavení šéfa zpravodajství v ČT není tak exponované jako v Británii nebo v jiných vyspělých zemích. Pochybuju, že všichni v ČR věděli, že šéfredaktorem zpravodajství byl do 31. března 1998 například Petr Studenovský. Nevím tedy, koho bych měl přesvědčovat, že jsem tam nepřišel dělat kariéru, ale spíš pomoci Jakubovi Puchalskému uvést do chodu tu část jeho vítězného projektu, která se týkala zpravodajství. Zdá se mi hloupé obhajovat se tím, že postavení zahraničního zpravodaje ČT nebo jiného českého média je možná prestižnější, více

na očích veřejnosti, než pozice šéfredaktora zpravodajské redakce. Nebyl to v žádném případě krok, který měl nějak posílit můj životopis nebo naplnit mou skrytou ambici.

JČ: *Mezi vámi a redakcí došlo zcela zjevně ke komunikačnímu zkratu. Proč?*

IK: To je obtížná otázka. Myslím, že jsem se dopustil té chyby, že jsem se až do 31. března snažil být fér vůči minulému vedení ČT, což byl pro mě Petr Studenovský a Ivo Mathé, a nepřipouštěl jsem, že bych si mohl nebo měl vzít v březnu dovolenou čtrnáct dní nebo tři týdny a jel do Prahy se na tu pozici připravit. Měl jsem v Londýně rozdělanou práci, věci, které jsem natáčel a neměl jsem ustříhané, archiv, který jsem potřeboval dokončit, takže jsem do 31. března plnil na sto procent funkci zahraničního zpravodaje, za kterou jsem byl placen z Prahy. Při tom jsem formuloval novou koncepci v jednáních s Jakubem Puchalským, potažmo jsem měl představu, že i s Radou České televize. Možná, že těch čtrnáct dní nebo tři týdny, které jsem měl strávit raději v Praze, byly rozhodující pro to, že jsem včas neodhalil tu atmosféru a to zákulisí, které v redakci zpravodajství fungovalo. Zpravodajský tým v ČT měl podstatně víc času se připravit na mě než já na ně.

JČ: *Takže první selhání bylo to, že jste se řádně nepřipravil na svou novou funkci.*

IK: Pan Puchalský mě s tou nabídkou oslovil zhruba v polovině února. Já jsem si to asi měsíc rozmyšlel, zdráhal jsem se, věděl jsem o těch nebezpečích předem, chtěl jsem delší čas na rozmyšlenou, několik měsíců, chtěl jsem si v Londýně vyřešit všechny finančně a rodinně zázemní okolnosti. Hovořilo se spíš o termínu mého návratu do Prahy k 1. září, protože jsem to považoval, těch pět měsíců, za psychologicky nutnou dobu pro přípravu na přechod do nového pracovního prostředí.

JČ. *Změna byla udělána příliš nepřipraveně, překotně a zbrkle?*

IK: Já si nedokážu představit, že by takovou nabídku dobrovolně přijal jiný zahraniční zpravodaj v ČT, snad kromě Zdeňka Šámala, který byl rozhodnut skončit v Moskvě buď jak buď a za něhož neexistovala náhrada. Člověk je přece jen zvyklý na jiný životní styl, na jiný pracovní rytmus a v podstatě na to, že v zahraničí pracuje sám za sebe. V Praze je to povýtce kolektivní dílo.

Přiznávám zcela otevřeně část viny za své selhání, i když si myslím, že se staly některé nespravedlnosti kolem mého odchodu. Měl jsem své kroky trochu lépe načasovat. To možná byl onen civilizační střet. Nebyl to ale ani tolik civilizační rozdíl. V Londýně jsem byl zvyklý spolupracovat většinou v televizním zpravodajství s komerčními partnery. Byl jsem zvyklý, že pokud se chce něco napravit, tak se neváhá a dělá se to rovnou a okamžitě,

protože odkládání, taktizování a intrikování může změnu zkompromitovat.

Asi je pravda, že změny mohly být postupnější, mohlo k nim dojít po větší a hlubší diskuzi i s redakčním týmem v ČT. Mohl jsem to nechat dva tři měsíce běžet, jak to bylo. Bylo to to nejjednodušší. Jenže nevím, jestli bych byl ochoten se kvůli takovému modelu do Prahy vrátit.

Zpravodajství dělalo před mým příchodem chyby

JČ: *Hlavní kritika, pokud bylo z oficiálních televizních míst k vašemu náhlému odchodu z funkce šéfa zpravodajství vůbec nějaké vyjádření, konstatovala, že jste byl špatný manažer, že jste nekomunikoval, že existovala komunikační bariéra. Co jste se snažil těm lidem v ČT sdělit a proč to pro ně bylo nebezpečím? Proč jste si je vlastně znepřátelil?*

IK: Pravděpodobně ten tlak, který jsem vyvinul na to, aby se zpravodajství radikálně změnilo ve prospěch přesnosti a nestrannosti, měl určitý vliv. Než jsem odjížděl do Prahy, asi čtyři nebo pět týdnů jsem měl podrobný přehled o tom, co ČT, zpravodajská redakce, vysílá v *Událostech* a v *Jednadvacítce*, a byl jsem poměrně kritický, stejně jako Rada České televize nebo mediální komise Parlamentu. V té době skutečně v těch pořadech docházelo k zásadním porušováním některých novinářských principů, především přesnosti a nestrannosti.

JČ: *Měl byste uvést konkrétní příklad, protože Ivo Mathé proti tomu ostře protestuje a říká, že naopak třeba Jednadvacítka byla jedním z nejlepších publicistických pořadů v evropských televizích.*

IK: Není mi dost dobře jasné, jak může být jedním z nejlepších evropských programů pořad, který nemá vlastní rozpočet, který nemá vlastní produkční zázemí, který nemá vlastní stálý redakční tým, který nemá výzkumné zázemí. *Jednadvacítka* se v programovém schématu a z tvůrčího pohledu pohybovala v redakci velmi nahodile a neukotveně. Vznikala – vím to sám jako zahraniční zpravodaj – často z nahodilých nápadů odpolední vysílací směny nebo editora týdne. Konkrétní příklad, při jehož sledování mi běhal mráz po zádech. Snad v únoru nebo v březnu se vysílal příspěvek o postavení romského etnika v ČR, který byl pod povrchem slov nebo někdy zcela explicitně rasisticky založený. Kdyby si vzala kterákoliv občanská iniciativa, která hájí lidská práva, tento příspěvek na rozbor, tak v něm mohla najít skutečně řadu velmi ohrožujících výroků. Byl problém, že *Jednadvacítka* programově měla sloužit tomu, co zcela popírá základ veřejnoprávní televize, totiž k tomu, aby tam redaktori mohli pronášet své vlastní komentáře a své vlastní pohříchu často neprofesní soudy. Model veřejnoprávní televize,

který existoval za minulého vedení, to považoval za správné. Já si myslím, že to bylo chybné.

JČ: *Jakých konkrétních chyb se dopouštěly Události?*

IK: Když moderátor uváděl zprávu z jednání Nejvyššího soudu v Brně, tak při ohlášení ve studiu zcela popletl skutkovou podstatu trestného činu. Prošlo to, aniž by se třeba na konci relace omluvil. Myslím si, že pro lidi, kteří mají alespoň minimální právní vzdělání, to muselo působit strašlivě nevěrohodně. Nehledě na to, že když já jsem přišel do televize, tak jsem tam zdědil jeden nebo dva prohrané soudní případy, několik žádostí o „tiskové opravy“ a několik relevantních stížností formou dopisů od televizní veřejnosti. Možná bychom se museli probrat těmito jednotlivými případy, které tam byly písemně zdokumentovány, aby mé tvrzení získalo na váze.

Vytvořit pro každý pořad samostatný výrobní a redakční tým

JČ: *Přišel jste tam tedy hlavně s tím, že chcete zlepšovat objektivitu a kvalitu.*

IK: Hlavní zásady obsahoval můj projekt. Počítal s tím, že redakce, místo rozdělení na domácí a zahraniční, bude rozdělena na příslušnost k jednotlivým programům, tak jak je to obvyklé podle mých zkušeností třeba v britských, ale i jistě v mnoha dalších televizích. Problém redakce zpravodajství je, že tam se pohybuje deset jedenáct programů, na kterých někdy nahodile a střídavě pracovali do mého příchodu různí editoři, různá redakční seskupení, často podle toho, kdo právě měl chuť nebo čas. Chtěl jsem, aby vznikly redakční týmy, nebo minitýmy a editorské týmy, produkční týmy k jednotlivým relacím. To asi byla ta hlavní změna.

JČ: *Proč ji redakce odmítla?*

IK: Myslím si, že redakce neodmítla právě tuto změnu. Není pravda, že redakce jako celek mou koncepci odmítla. V době, kdy jsem přišel, i když jsem odešel, několik lidí, možná pět, možná deset, ze čtyřiceti padesáti lidí, ten projekt podporovalo. Ono se to těžko dá jednoznačně říct. Vyvinul jsem velký tlak a dal jsem jasně na srozuměnou, že ti lidé, kteří se podíleli na tom, že zpravodajství po mém soudu nedodrží principy přesnosti a nestranosti, nebudou mít takový vliv na editoriální politiku, jako dosud měli. To byl Ota Černý, po jehož odchodu byla poptávka. To byli další dva editoři tehdy *Událostí* a *Jednadvacítky*. Existoval tam podivný systém, kterému jsem nerozuměl, že editoři *Událostí*, což je program svým charakterem podstatně odlišný od *Jednadvacítky*, se v týdenních cyklech střídali i v *Jednadvacítce*. Když jsem chtěl toto schéma rozbourat a dát programům jednotný profil a jednotnou editoriální politiku, potřeboval jsem editory. Nemohl jsem a ne-

chtěl jsem dát plnou důvěru editorskému týmu, který tam byl. Řekl jsem, že je nechci z televize propustit, ale že vzhledem k zásadním chybám, kterých se dopouštějí, nepočítám s tím, že by nadále mohli mít tak velký a každodenní vliv na řízení editoriaální politiky. Když jsem si je tedy zneprátelel, zůstali v redakci, protože jsem za ně neměl náhradu, mimochodem proto, že prestiž zpravodajské redakce České televize je v novinářské veřejnosti a v Praze tak nízká, že pokud jste požádali kohokoliv, aby tam šel pracovat, tak to v době, kdy jsem do redakce přišel, odmítl.

Chtěl jsem v redakci začít budovat po standardním západním vzoru vstupní týmy. S hrůzou jsem zjistil, že vstupní tým v domácí části je složen ze studentů vysokých škol – z lidí, kteří chodí do ČT do práce na vedlejší úvazek. To má nedozírné následky v první fázi redakčního zpracování, kdy shánění zdrojů a informací, ověřování faktů a předprodukční práce televizního příspěvku je svěřena do rukou lidem, kteří vůči České televizi nemají plný právní vztah. Domácí směna, její formování a obsazování, byla ponechána na tom, jak se studenti mezi sebou dohodnou, kdo má právě čas přijít do práce.

Taktéž s hrůzou jsem zjistil, že pár členů zpravodajského týmu, které jsem považoval za klíčové a na které jsem se mohl spolehnout, jsou ještě studenti vysoké školy. Takový novinář jako Filip Černý, s kterým se mi výtečně spolupracovalo a považuju ho dodnes za jednoho z největších talentů české televizní žurnalistiky, v klíčových okamžicích, když jsem ho potřeboval někam nasadit, se mi omlouval, že musí do školy, že tam připravuje nějakou ročníkovou práci či co.

Považoval jsem za nezodpovědné od minulého vedení redakce, že pro klíčové pozice pro kvalitu zpravodajství nebylo možno vytvořit pevná místa. Možná, že tlak na Mathého, aby snižoval počet zaměstnanců ČT, byl příliš silný, a oni pak přijímali ne vždy úplně správná rozhodnutí, protože tato místa tam jsou potřebná, ale aby nikdo nemohl říkat, že televize má 4 000 zaměstnanců, byla tato stálá místa zrušena tabulkově a tito lidé nebyli podle zákoníku práce v zaměstnaneckém poměru. Televize zde zaměstnávala studenty za šest, sedm, osm tisíc jako na práci po hlavním zaměstnání.

Nabízel jsem těmto lidem stálý pracovní poměr. Chtěl jsem vytvořit tým lidí, kteří nebudou dělat nic jiného než shánět informace, důkladně je ověřovat, analyzovat, vyhodnocovat a předkládat dál. To žalostně chybělo.

JČ: *Takže znovu: celá záležitost nebyla připravena.*

IK: Nevím, jestli by to bylo lze lépe připravit. Jak říkám, prestiž zpravodajské redakce České televize byla alespoň v té době, kdy jsem přebíral její vedení, tak nízká, že jsem nemohl počítat s výraznější posilou zvenčí. Lidé

zvenčí čekali a říkali, pokud se svou koncepcí uspěješ, pokud se zpravodajství zlepší a uvidíme, že nastal pokrok, po několika měsících, po půl roce zvážíme, že bychom za tebou přišli.

JČ: *Lidé v České televizi si stěžují, že jste všem lidem sebral pravomoci a všechno jste za celou redakci začal rozhodovat sám a to nebylo v lidských silách jednoho člověka. Takže jste musel pracovat mnoho hodin denně, a to vedlo k tomu, že došlo k anarchii, že jste strhl veškerou moc na sebe a Události se nedaly dělat.*

IK: Rozhodně jsem nevzal pravomoc redaktorům, aby točili dobré příspěvky. Naopak jsem jim dal větší volnost a doufal jsem v jejich vlastní větší tvůrčí iniciativu. Pokud byli svázáni krunýřem servisu ČTK a každodenních odpoledních porad, kde se určovala editoriaální politika, viděl jsem, že je ve zpravodajství ČT řekněme pět deset lidí, kteří skutečně splňují profesionální nároky, jaké jsem měl. Věřil jsem, že jejich vlastní iniciativa a nápady dokážou zpravodajské pořady utáhnout. Jenže oni byli zvyklí na předchozí mechanický způsob práce. Málokdo ten přechod zvládl tak rychle, aby relace vznikaly hladce. Byli zvyklí na to, že práce je jim zadávána s podrobným popisem, co mají do redakce přinést.

JČ: *Jaká byla konkrétní změna jejich způsobu práce?*

IK: Redaktorský tým byl zvyklý dostat poměrně přesné zadání den předem: co má natočit a co se od nich očekává. Zadával to vedoucí domácí rubriky, pro zahraniční rubriku vedoucí zahraniční rubriky. V tom asi byl ten systém výhodnější. Když jsem já chtěl odpoutat zpravodajství od novin a od ČTK a chtěl jsem sebevědomější, soběstačnější relace, s větším tvůrčím přínosem, potřeboval jsem od těch lidí větší aktivitu, na kterou oni nebyli zvyklí. Více nápadů, více vlastního průzkumu, více vlastních tipů na natáčení, více vlastní editoriaální odvahy, kterou jsem tam bohužel nenacházel. Kromě hlavních zpravodajů, které jsem nominoval asi třetí nebo čtvrtý týden po svém nástupu. To byl úzký tým čtyř pěti lidí, s kterými se mi pracovalo vynikajícím způsobem a na které jsem spoléhal, že redakci potáhnou.

JČ: *Jenže když jste tam přišel a všem jste řekl, že jsou blbci...*

IK: Neřekl jsem všem, že jsou blbci. Řekl jsem, že způsob, jakým dosud vznikaly zpravodajské relace, je nevyhovující a že kritiku, kterou vůči nim měla Rada České televize a mediální komise Parlamentu, považuji za oprávněnou.

Špatně formulovaný zákon o veřejnoprávním vysílání

IK: Základní problém, který by stál za vysvětlení a hlubší analýzu, je ten,

zda kritika Rady České televize a mediální komise Parlamentu vůči zpravodajství ČT a vůči Petrovi Studenovskému byla objektivní, správná a oprávněná. Protože zpravodajský tým byl zabezpečován ze strany minulého vedení, že tomu tak není, že Rada České televize i parlamentní komise kritikou řeší svoje vlastní osobní animozity řekněme vůči panu Mathému nebo vůči panu Studenovskému a že to se skutečným stavem věcí, kvalitou zpravodajství nemá moc společného. Může být pravda, že čtyři nebo pět týdnů zpravodajství z doby před mým nástupem do Prahy, které jsem měl k dispozici, nebylo typických. Že zpravodajství předtím bylo kvalitní a že Rada ČT nebo mediální komise skutečně sledovala nějaké své úzce partikulární zájmy v tom, že chtěla tandem Mathé–Studenovský sesadit a že jejich kritika byla účelová.

JČ: *Co si myslíte vy sám o této věci?*

IK: Myslím si, že kritika Rady ČT účelová nebyla. Pokud by se podrobilo alespoň těch pět týdnů, které jsem sledoval já, hlubšímu rozboru, potvrdilo by se to. Jenže otázka je, kdo v Čechách – zní to namyšleně – má vzdělání a novinářsko-televizní kvalifikaci, aby to mohl objektivně posoudit.

Má to ještě hlubší rozměr: pokud se přijme ta definice veřejnoprávního televizního zpravodajství, která vychází ze zákona, že zpravodajství má být jen objektivní zprostředkovávání informací, bez nároku je analyzovat nebo bez nároku vysvětlovat lidem, co pro ně to které rozhodnutí vlády, Parlamentu, něčí chybný krok znamená, pak je skutečně možné, že v tomto smyslu zpravodajství svou roli plnilo – zastáváme-li názor, že zpravodajství ČT má být obrazově zpracovaný servis ČTK.

Můj střet se týkal celého pojetí veřejného zpravodajství. Tandem Studenovský–Mathé se spokojil s úzkým výkladem zákona a zakonzervoval v ČT model, že úkolem veřejnoprávní televize má být přinášet obrazovou podobu zpravodajství ČTK. Dokud Puchalský a Šámal nevystoupí ostřeji a od tohoto modelu veřejnoprávního zpravodajství se nedistancují, lze jejich záměry třeba i naplnit mou bývalou koncepcí velmi snadno zpochybnit. Pokud jsem měl zprávy z redakce z minulých týdnů, bohužel se situace vrátila do starých kolejí v tom smyslu, že se zase točí jen podle plánů ČTK a že se přebírá agenda, kterou si určují politické strany a státní správa.

Snažil jsem se, aby televize nechodila na tiskové konference, které svolá s předstihem ministr, když chce něco sdělit, ale aby televizní zpravodajství donutilo ministra svolat tiskovou konferenci, na které by musel vysvětlit, jak to či ono, co objevila Česká televize, napraví, nebo jak to bude řešit.

V tom byl zásadní rozpor mezi mnou a mým přístupem (i přístupem Jakuba Puchalského, který se s tím ztotožňoval, bylo to v jeho projektu) a

existující praxí ve zpravodajské redakci. Ti lidi na to nebyli připraveni. Jim se to zdálo jako šílený projekt a šílená zásada. Přitom je to v anglosaské žurnalistice běžné.

Agendu určují a objevují média, která jsou o krok před vládou a před politickými stranami. Politické strany a ministři mají strach se večer podívat na televizní zpravodajství, protože to pro ně bude znamenat, že se budou muset začít něčemu neplánovaně věnovat.

V ČR se dívají ministři a politické strany na zpravodajství, aby si ověřili, že jim jejich interpretaci událostí novináři zbaštili. To jsem chtěl zrušit. Bohužel jsem na to nedostal dost času. Rozchod se starým způsobem zpravodajství vůbec nenastal. Zpravodajskou agendu určují prostřednictvím ČTK ministři a politické strany. Na tom se nic nezměnilo nejen od roku 1989, ale ještě před tím.

Strašně mi scházela vnitřní odvaha těch lidí. Nebojácnost. Postavit se politikovi, nebát se něco natočit, nebát se přijít s novým nápadem, nebát se říct, že je něco úplně špatné. V ČT existuje silný kolektivistický duch. Čeká se, až někdo naznačí, jak by se na to mělo reagovat, a pak se k tomu přidají ostatní. Ať už při vychvalování nebo při odsouzení. Vlastní kriticko-analytický názor je tam mnoha lidem cizí.

JČ: *Vy jste se vlastně snažil porušit zákon tím, že jste od zaměstnanců zpravodajství ČT chtěl něco víc.*

IK: Svým způsobem ano, protože jsem přesvědčen, že tak, jak je zakotvena definice veřejnoprávního zpravodajství v zákoně, je to hluboký omyl a velká chyba.

Poměry v redakci a snaha prosadit nový projekt

JČ: *Jakým způsobem se v domácí redakci rozhodovalo?*

IK: V mnoha ohledech bylo rozhodování dvojkolejné nebo dokonce trojkolejné. To byl systém, který jsem chtěl změnit. Domnívám se, že alespoň zpočátku jsem i v tom měl podporu části redakce. Dvojkolejnost spočívala v tom, že editoriální obsah relace určil na odpolední poradě vedoucí domácí nebo vedoucí zahraniční rubriky, ale pak přišly jednotlivé příspěvky na stůl vedoucímu relace, který sestavoval bodový scénář. Pokud znám praxi západních televizí, odpovědnost za rozhodování má vždycky vedoucí vysílání. Vedoucí domácí či zahraniční rubriky rozhodovali o obsahu pořadů, aniž by měli přímou odpovědnost za relace. Mohli zadávat příspěvky, které se pak editorovi zdály pro relaci nevhodné. Editor neměl kontrolu nad tím, jak

relace bude vypadat, protože to mu den předem rozhodli vedoucí domácí a zahraniční rubriky.

JČ: *Slyšel jsem něco o neformálním uspořádání moci v redakci, ale Ivo Mathé to velmi ostře odmítá, že by se něco takového za jeho ředitelování dělo.*

IK: Měl jsem dojem z některých rozhovorů, které jsem tam vedl s některými editory, že jako by Petr Studenovský tu redakci z dennodenního hlediska neřídil. Že byla řízena zvláštním seskupením editorů, vedoucího domácí rubriky a *ad hoc* schůzkami a vztahy v newsroomu. Jeden editor mi otevřeně naznačil: „Trvalo nám určitou dobu, než jsme si Petra Studenovského vychovali ke svému obrazu, tak, aby nám jako šéf vyhovoval.“ Jedna z třecích ploch mohla velmi snadno vzniknout tak, že jsem hned od svého nástupu dal redakci najevo, že jsem pověřen vedením, že mám za relace odpovědnost před zákonem a že jsem připraven se přímo podílet na chodu redakce a na její editoriální politice, protože kvůli tomu mě pan Puchalský požádal, abych vedení převzal.

JČ: *Věděl pan Puchalský, co v redakci chcete dělat a co to způsobí?*

IK: Pan Puchalský měl předem mou vizi a konkrétní projekt. Přečetl si ho, byl s tím velmi spokojen. Říkal jsem mu, že musí počítat s tím, že to vyvine velký tlak, že půjdeme do dost velkých a hlubokých konfliktů. Zdálo se mi, že v těch týdnech, kdy jsme hovořili o mé práci, je s tím srozuměn.

Koneckonců si nemyslím, že důvod mého odchodu a našeho rozchodu spočíval v některých jednotlivých konfliktech, ale v tom, že jsme nenašli společnou řeč s částí zahraniční redakce a se Zdeňkem Šámalem, to si myslím, že bylo zcela klíčové.

JČ: *Dostáváme se k otázce vašeho náhlého odchodu po pouhých sedmi týdnech, nad kterou se nikdo nepozastavil. Co tedy bylo důvodem vašeho odchodu, když to nebyl tlak mediální komise?*

IK: Byly to částečně spory, které se vyskytly mezi mnou a Jakubem Puchalským a, pokud vím, pohružka části redakce, nebo několika vlivných lidí v redakci, že odejdou, pokud já tam dál zůstanu.

JČ: *A bez těchto vlivných členů redakce by redakce nemohla fungovat?*

IK: To je otázka.

JČ: *Vyskytl se názor, že jste, pan Puchalský i vy, reagovali v květnu dosti neuměle a že jste reagovali přehnaně. Že jste zpanikařili. Že se nic nedělo. Je to pravda?*

IK: Asi je to částečně pravda, protože v tom týdnu, který předcházel mému odchodu, se objevilo několik nepříznivých článků v novinách, hlavně v *Lidových novinách*, na které má část redakce zpravodajství ČT osobní pro-

pojení a dokáže si pravděpodobně objednat na zakázku článek, který může vyvolat veřejnou diskuzi. Objevily se špatné titulky, což pan Puchalský po pěti šesti týdnech ve své funkci nesl asi jinak, než by to nesl dnes. Tlak, který vůči mně sílil uvnitř redakce, se den ze dne zvětšoval. Kombinace těchto faktorů vedla k tomu, že jsem nabídl Jakobovi svoji rezignaci.

JČ: *Co bylo důvodem toho tlaku? Proč ten tlak vůči vám sílil? Co bylo jeho motorem?*

IK: Nespokojenost části lidí uvnitř redakce, kteří byli zvyklí mít svůj vliv a určovat, co se bude vysílat a co ne. O ten vliv přišli.

JČ: *Není to zjednodušení to interpretovat na takovéto osobní rovině? Bylo to takhle jednoduché? A pokud bylo, neměl jste být na to připraven?*

IK: To jsou dvě různé otázky. Samozřejmě to nebyl jediný důvod. Ale byl tam bývalý zástupce šéfredaktora a další lidé, kteří pracovali a vytvářeli veřejné mínění proti mně, to je nepochybné.

JČ: *Takže jste nezvládl marketing svého projektu uvnitř redakce.*

IK: To je taky těžká otázka. Bylo tam pět nebo deset lidí, kterým se ten projekt líbil a kteří byli ochotni pro něj nasadit všechny své síly. Řekl jsem, že jsem zvládl marketing u těch lidí, kteří byli skutečnými profesionály na svém místě, novináři, kteří uznávali principy, o nichž mluvím, rychlost, zajímavost, analytičnost, přesnost, nestrannost. Nezvládl jsem marketing svého projektu u lidí, kteří byli průměrní či podprůměrní.

JČ: *Nezvládl jste ho směrem ven vůbec, protože veřejnost, novinářská ani jiná, vůbec nevěděla, o co vám jde, co se snažíte dělat. Proč jste, když docházelo ke krizi, přes hlavy spiklenců v redakci nevystoupil v Jednadvacítce a celou věc veřejnosti nevysvětlil? Soudná veřejnost by vás musela přece podpořit, pokud byl váš projekt nosný?*

IK: Takový záměr existoval, že bychom veřejně hovořili o veřejné televizi. Avšak pan Puchalský si to nepřál.

JČ: *Víte proč?*

IK: Nevím proč. Zdálo se mu, že je veřejná diskuze předčasná, dříve než jsme doručili nějaké výsledky, než jsme se mohli prokázat něčím pozitivním, že by to vypadalo jako bolestná sebeobhajoba. Já jsem měl potřebu o tom začít veřejně hovořit, to je pravda. Ten týden, kdy to napětí vrcholilo, jsem byl připraven napsat dva tři články.

JČ: *Proč dva tři články, proč nevystoupit rovnou v televizi?*

IK: Nezávisle na mém postavení je v ČR názor, že by televize neměla zneužívat svého vlastního média k prosazování vlastních, nebo v mém případě osobních cílů.

JČ: *Nejde o prosazování osobních cílů. Televize má přece přímou povinnost debatovat i o své vlastní roli.*

IK: Zcela s tím souhlasím, ale v Čechách na to zřejmě nedozrál zatím čas.

Mýty o kultuře, o BBC a o Klepetkovi

JČ: *Co byste býval v těch článkách napsal, jako že jste je nenapsal?*

IK: Byl bych musel vyvracet několik mýtů, které vznikly a které šířil třeba tehdejší pan poslanec, nyníjší ministr kultury Pavel Dostál. O tom, že jsem kulturní barbar, který chce vyloučit ze zpravodajství zprávy o kultuře. Pavel Dostál otiskl v *Právu* článek, který se jmenoval: „Když slyším kultura, sahám po budíku.“ Pavel Dostál si v něm stěžoval, že kulturní reklama, která se objevovala v *Událostech*, má být zrušena. Nebyl jsem proti tomu, aby se objevovaly informace o nových kulturních počinech v televizním zpravodajství, ale měl jsem za to, že patří do magazínového programu, jako bylo *Studio 6*, a on z toho vyvozoval, že pokud se bude chtít podívat na to, že některý zpěvák nebo herec vydal novou desku nebo pracuje na nějakém sólovém divadelním projektu, že se bude muset budít ráno v šest hodin, aby se na to mohl podívat.

Zastával jsem názor, že je-li kultura v takových hlubokých společenských a finančních problémech jako nyní v ČR, zpravodajství má referovat především o tom. O krachujícím Krátkém filmu, o finančních problémech Národního muzea, které nemělo a nemá kam uložit své vzácné sbírky, o finančních problémech krajských a regionálních divadel. A současně jsem říkal kulturním redaktorům, kteří pode mnou pracovali a kteří byli zděšení, ano, patří do televizního zpravodajství nová premiéra Národního divadla, patří tam nově nastudovaná opera, je to národní událost a tomu se nebudu bránit.

Nechtěl jsem ale, aby se v *Událostech* nebo v *Jednadvacítce* objevovala reklama na nové desky, na nové knížky, na nové filmy. Soudil jsem, že velká vydavatelství i distributoři filmů si mají zaplatit reklamní čas anebo recenze těchto desek, filmů, divadelních představení, knížek, se mají vysílat ve specializovaném pořadu. Ještě za mě vznikl *Kulturní týdeník*, který se rozjel o prázdninách.

Byl bych měl osvětlit situaci, která vedla pana Klepetka k jeho odchodu z televize. Dodnes se šíří mýty, že jsem ho propustil nebo že jsem trval na jeho odchodu. To nebyla pravda. Koncepce, která měla posvěcení generál-

ního ředitele a domnívám se, že i Rady ČT, byla postavena na tom, že budou dvě moderátorské dvojice. Pan Klepetko od 1. dubna měl přijít jako třetí moderátor *Události*. Snažil jsem se mu vysvětlit, že mám-li začít naplňovat svou koncepci a svůj kontrakt, který jsem považoval za závazný vůči panu Puchalskému, že bych chtěl zúžit počet moderátorů jen na dva. Pan Klepetko se mě ptal, jestli se může vrátit do *Jednadvacítky*, která v té době měla své tři moderátory. Pan Klepetko navíc pro mě nesplňoval představu investigativního, analytického moderátora publicistického pořadu, jako byla *Jednadvacítka*. Říkal jsem mu, ať počká několik měsíců, měl jsem na mysli do 1. září, na kdy se připravovalo nové vysílací schéma. Říkal jsem mu, že v tom novém schématu budeme pro něho hledat nové moderátorské místo. Chtěl jsem oddělit všední *Události* od víkendových a nabízel jsem mu, aby moderoval soboty – neděle, a on říkal, že ze čtyř se mu zdá přijatelné moderovat dvoje. Na tom jsme se dohodli začátkem dubna s tím, že pro něho budeme dál hledat místo. Měl jsem představu, že by moderoval, možná i sólo, zpravodajskou relaci *Události plus* ve 22.00 hodin. To je mimochodem také pozice, kterou mu nabídla Nova, když pan Klepetko oznámil, že odchází. Těžko mě může někdo podezírat ze zaujatosti a otevřeného nepřátelství vůči panu Klepetkovi, že jsem přišel do televize, abych ho zlikvidoval nebo odstavil. Je pravda, že jeho nespokojenost narůstala, protože podle původního plánu měl moderovat volební vysílání.

Měl jsem představu, že jeho moderátorský styl je příliš měkký, příliš kompromisní, příliš bojácný, příliš ve špatném slova smyslu slušný a nevybojný na to, aby táhl takovéhle relace, které měly být vlajkovou lodí nové koncepce. Na můj vkus je pan Klepetko příliš bojácný.

JČ: *A další mýty, které byste býval vyvrátil?*

IK: Mýtus o tom, že se snažím všechno svést do kolejí BBC, nebo že příliš mechanicky přebírám nějaké vzory. Samozřejmě jsem znal *Královskou chartu BBC* a znal jsem podrobně *Producers' Guidelines BBC*, ale ty nelze mechanicky přenášet do ČT. Snažil jsem se hledat takový zpravodajský model, který by respektoval české poměry, ale současně posunul kvalitu zpravodajství o něco výš.

JČ: *Vělkou chybou je, že jste o tom dlouhé měsíce nepromluvil. Poprvé až po více než po čtvrt roce poskytnete o této záležitosti rozhovor. Proč jste mlčel? To přece muselo zpochybnit vaši věrohodnost.*

IK: Měl jsem tehdy nabídku od *Lidových novin*, abych jim poskytl rozhovor. Té nabídky jsem nevyužil, protože jsem ty články, které předcházely mé rezignaci, ze strany *Lidových novin* považoval za nespravedlivé, za podjaté vůči mé osobě a za neobjektivní. Zdálo se mi hloupé se hájit v těchže novi-

nách, které se spolupodepsaly na mém odchodu. Měl jsem navíc pocit, že mám v době svého odchodu málo objektivních informací o příčinách zhroucení toho mého projektu na to, abych o tom mohl odpovědně hovořit.

JČ: *Máte jich nyní více?*

IK: Tři měsíce jsem se snažil leccos se dopátrat, leccos ověřit, zjistit nějaké pozadí toho, co se stalo v posledních dnech nebo týdnech před mou rezignací. Mám celistvější obrázek.

JČ: *Co víte, co jste nevěděl tehdy?*

IK: To, že se uskutečnila schůzka mezi generálním ředitelem a několika vlivnými členy redakce, kteří pohrozili odchodem, pokud já tam zůstanu, nebo pokud se situace radikálně nezmění.

JČ: *A bylo by dobré ty lidi jmenovat?*

IK: Myslím, že je to zřejmé z toho, kdo zůstal na jakých pozicích.

JČ: *Tito lidé mají úplně jiný koncept než vy?*

IK: Myslím si, že ne. Jakub Puchalský měl zájem, aby se vytvořil řídicí tandem mezi mnou a Zdeňkem Šámalem. Zdeněk Šámal byl jediný člen redakce, který dostal můj koncept s předstihem asi týdenním. Posílal jsem ho do Moskvy, diskutoval jsem s ním o tom. On s ním až na drobné výhrady, které se týkaly mého hodnocení techniky, práce kameramanů a výrobně organizačního zázemí, souhlasil. Nabízel jsem mu tehdy místo svého zástupce nebo jakoukoliv vlivnou pozici uvnitř redakce. Po telefonu jsme se nedohodli. Mluvil jsem s ním zase jako s jedním z prvních potom v Praze a ptal jsem se ho, jaké místo v mém projektu si našel, on říkal, že potřebuje čas na to, aby se rozhlédl, aby se znovu sžil s Prahou, čemuž jsem rozuměl po vlastních zkušenostech v Londýně.

Vytvářel jsem v organizační struktuře pozici evropských korespondentů, lidí, kteří nebudou svázáni v zahraniční rubrice s dennodenním provozem redakce, že by nemuseli nutně sledovat agentury, v tom já jsem viděl dluh zpravodajství. Měli se více rozhlížet za hranice ČR a hledat modely řešení problémů kompatibilních pro Českou republiku s Evropskou unií. Zdeněk mi řekl, že má na nějaký čas zájem o tuto pozici evropského korespondenta a že pak se uvidí.

JČ: *Co jste měl udělat jinak?*

IK: Možná jsem měl nechat redakci běžet do voleb v zajetých kolejích. Najít někde třetího editora za Otu Černého, který odcházel téměř okamžitě, a možná hledat spojovací a komunikační body se Zdeňkem Šámalem. Věřím mu, že jeho koncepce se mu zdála správná. On jako zahraniční zpravodaj měl asi podobné postřehy z práce redakce jako já. Kdybych se možná věnoval prvních čtrnáct dní nebo prvních šest neděl hledání těsnějších svazků

s lidmi, kteří v redakci měli formální nebo neformální vliv, tak jsem tu koncepci mohl prosadit.

JČ: *Zdeněk Šámal ovšem žádnou vlastní koncepci nezveřejnil.*

IK: On se přihlásil k mé koncepci a pokud vím, pan Puchalský trvá na tom, aby základní obrisy a základní požadavky mého projektu – protože konec konců jen rozvíjely tu část jeho vítězného projektu, která se týkala zpravodajství – aby byly realizovány. Pokud to mohu hodnotit, něco z toho se daří, protože projekt další zpravodajské relace ve 22.00 hodin vešel v platnost.

JČ: *Ježže už se ozvaly hlasy, že relace ve 22.00 hodin je v podstatě jen videokopie Událostí z 19.15.*

IK: Dobře, ale musíte dát České televizi nějaký čas na to, aby změny dokázala uvést v životaschopný provoz. Dělat tak rozsáhlé změny, jaké začaly za mého vedení – a Zdeněk Šámal v nich asi v leccěms pokračuje se stejným rozpočtem – za nynějších finančních podmínek a při stejném personálním vybavení, to je nadlidský úkol.

JČ: *Proč musí zůstatvat stejný rozpočet a stejné personální vybavení?*

IK: Protože finanční plán se schvaluje jednou ročně, schvaluje ho Rada ČT a měnit ho v průběhu roku asi veřejnoprávní instituce tak snadno nemůže.

JČ: *Potom je ovšem amatérské snažit se o změny, když se nedají změnit finance nebo když se nedá změnit osazenstvo redakce.*

IK: Ano.

Jedna podstatná věc je zcela nekoncepční a varující. Způsob, jakým vypisuje Rada České televize konkurz na funkci generálního ředitele, znamená, že účastníci konkurzu nemají přístup k mikročíslicům, k podrobnému rozpočtu ČT, kolik stojí jednotlivé pořady. To je velmi nezodpovědné. Pak totiž může zvítězit projekt – nemyslím, že by to byl projekt Jakuba Puchalského – který může být finančně nerealizovatelný, přestože se může Radě ČT líbit.

Pokud chce někdo ČT začít napravit, musí začít u peněz. Zprůhlednit finanční toky a rozpočítat to tak, jak chce Jakub Puchalský, až na jednotlivé relace. I když pan Mathé se právem brání, že ono to existovalo. Ale pro analytiku třeba z *Britských listů* nebo pro samotné zaměstnance České televize nebo pro televizní diváky je přístup k těmto informacím tak komplikovaný, že se s těmi čísly nedá pracovat.

JČ: *Britské listy několikrát napsaly, že reforma v ČT je ztracena. Zastáváte tento názor?*

IK: Asi nemám dostatek informací, abych to mohl takto posoudit. Z formálního hlediska a z rozhovorů, které jsem měl od té doby s Jakubem Pu-

chalským, s nynějším šéfem zpravodajství ČT Zdeňkem Šámalem, s Markem Dobrovolným, šéfem zahraniční rubriky, mám pocit, že leccos z reforem, které jsem tam zahájil, zůstává zachováno, hlavně proto, že jsou součástí vítězného projektu Jakuba Puchalského.

Andrew Stroehlein a Jednadvacítka

JČ: *Do Jednadvacítky jste přivedl od 1. května 1998 Američana Andrewa Stroehleina. Pan Ivo Mathé velmi ostře protestoval proti tomuto vašemu rozhodnutí. Člověka, který prý neznal české poměry a mluvil špatnou češtinou, bylo prý pošelilé uvést do vedoucí funkce Jednadvacítky, kterou pak svým nehorázným jednáním Stroehlein vážně poškodil.*

IK: Pan Mathé má samozřejmě nárok na svůj názor. Nevím, odkud došlával informace o panu Stroehleinovi. Jsem si jist, že jeho informovanost o ČR a o základních ústavněprávních, politických, ekonomických a jiných faktech byla na vysoké úrovni také proto, že je bohemista a že v ČR čtyři roky žil. Píše svou doktorskou práci na téma Postkomunistická transformace ČR. Mohl jsem si při dennodenním řízení ověřit, že rozhodně nemá informační deficit, pokud by se týkalo ČR, anebo má takové schopnosti, že si informace dokáže velmi snadno najít, možná snáze, než někteří zaběhnutí čeští novináři.

JČ: *Co bylo důvodem obrovské antipatie vůči Andrewovi Stroehleinovi?*

IK: Nevím, jestli je výraz „obrovská antipatie“ správný v době, kdy jsem tam byl já a hovořil jsem s moderátory. Andrew byl přizván jako koeditor *Jednadvacítky*. Jeho hlavní úkol byl soustředit se na strukturování rozhovorů, vybavit moderátory dostatkem informací a dát jim sebevědomí při vedení rozhovorů. Je pravda, že i mezi námi docházelo ke konfliktům. On chtěl mít pravomoc i nad výběrem témat pro *Jednadvacítku*. Snažil jsem se mu vysvětlit, že to musí být kolektivnější rozhodování, *Jednadvacítka* se formovala už při ranních poradách v devět hodin. Argumentoval jsem, že musíme více naslouchat lidem v redakci a více respektovat – v situaci, kdy *Jednadvacítka* nemá vlastní redakční tým, vlastní výzkumný tým, vlastní novinářský tým, vlastní produkční tým, je potřeba respektovat dennodenní možnosti televizní výroby. Z toho byl Andrew někdy rozpačitý, že nemá úplnou kontrolu nad *Jednadvacítkou*. Je možné, že jsme, než přijel do Prahy, výhledově hovořili o tom, že by *Jednadvacítka*, když budou k dispozici dva editoři, řídil vždy jeden týden jeden editor se vším všudy. To byl možná ode mne příliš riskantní krok.

JČ: *Proč?*

IK: Asi by to nebyl riskantní krok výhledově, během pěti – šesti měsíců. Ale mohlo být, že ze začátku existovala jistá jazyková bariéra, než se dostal plynule do češtiny, i když jsem já v komunikaci s ním neměl problém a věřím, že ani spousta lidí, včetně moderátorů, neměla s ním v tomto smyslu žádný problém, pokud to mohl být soustředěný rozhovor jednoho s jedním. Ale pokud by měl Andrew řídit a vést poradou, v prvních dnech a týdnech, u některých lidí mohlo vzbuzovat averzi nejen to, že je to Američan z Londýna, ale že nemluví plynule česky.

Nátlak politiků?

JČ: *Jeho osobní svědectví se vrací k tomu, že se politikové snažili manipulovat zpravodajským a publicistickým vysíláním ČT. Je to pravda?*

IK: Já jsem takovou zkušenost neměl, protože jsem nebyl zapojen přímo do dennodenního redigování *Jednadvacítky*, jako byl on. Víím, že docházelo k tomu, že někteří politikové odmítali přijít do studia s kýmisi jiným, někteří odmítali přijít do studia kvůli moderátorům, někteří kvůli tématům, které jsme zvolili. Bral jsem to spíš jako přirozený problém kvalitativního růstu redakce a nebyl bych to asi jako Andrew vnímal tak citlivě. Měl jsem pocit, že to potřebuje určitý čas, než si politikové, kteří do *Jednadvacítky* chodí, zvyknou, že způsob jejich interviewování bude poněkud agresivnější, že pokud existovala praxe, a já ji nemám doloženou, že se předem domlouvaly otázky a že vystoupení politiků někdy sloužilo jako reklama, že tato praxe bude zrušena.

Chtěl bych zcela zodpovědně prohlásit, že za těch sedm týdnů, co jsem byl ve funkci šéfa zpravodajství ČT, se mi nestalo, že by mi jedenkrát zavolal některý z českých politiků s nějakou stížností k vysílání, s nějakou prosbou o laskavost, abychom přišli někam s kamerami nebo nepřišli. Víím, že pan expremiér Klaus byl rozhořčen, když jsme odvysílali pouze několik sekund ze zasedání výkonné rady. Víím, že pan Zeman byl rozhořčen, když nepřišly kamery na 120. výročí založení Československé sociální demokracie. Ale ty stížnosti jsem dostával zprostředkovaně. Když jsem byl ve styku s jejich mluvčími, nikdo z nich nečinil na mě jakýkoliv nátlak.

JČ: *Proč jste neodvysílal tyto reportáže?*

IK: Výkonná rada ODS měla na programu volbu místopředsedů. O tom jsme se zmínili. Jsem přesvědčen, že televizní zpravodajství nemá sloužit politickým stranám, ale veřejnosti, ze své definice. A jestliže politická strana na svém jednání nenavrhne nic, co by se týkalo dennodenního života lidí nebo veřejnosti, nebo co by mělo změnit jejich život, jsem přesvědčen, že tam kamery nepatří.

Totěž si myslím o 120. výročí založení ČSSD. To není zpráva. To je pro nějaký desetiminutový dokumentární pořad. Kdybychom ho odvysílali v jedné minutě, což je průměrná stopáž příspěvků v *Událostech* ČT tak, jak by to prezentovala ČSSD, bylo by to oslavné. A v jedné minutě nemáte dost velký prostor na to, abyste mohli uvést protiargumenty. Zcela jistě by se vám ozvali bývalí političtí vězňové a lidé, kteří byli zradou ČSSD v roce 1947–1948 postíženi, že televize dělá straně reklamu, která jí nepřísluší.

Finance v České televizi

JČ: *Závěrem ještě k financování. Požádali jsme pana Puchalského, aby zveřejnil rozpočty jednotlivých zpravodajských pořadů, on nám odpověděl, že to zatím není k dispozici. Nový finanční systém teprve začíná být realizován. Na to reagoval velmi ostře Ivo Mathé, který uvedl, že naopak ty finanční údaje k dispozici jsou. A některá čísla dokonce konkrétně citoval. Jakou máte vy zkušenost s ekonomickou stránkou zpravodajství a jeho financováním? Pozitivní nebo negativní?*

IK: Na můj záměr být skutečným manažerem byly finance ve zpravodajství ČT poněkud nepřehledné. Myslím si, že pan Mathé se svými spolupracovníky měli docela dobrou představu o televizních makročíslech. Dalo se vysledovat i zpravodajství, u zpravodajství náklady na jednu minutu přípravy zpravodajských programů. Totěž asi platilo i pro ostatní útvary ČT. Říkat, že televizní financování bylo úplně nepřehledné nebo úplně neprůhledné, není myslím spravedlivé.

Na druhou stranu, pokud chtěl člověk jít třeba ve zpravodajství do mikročísel a zjistit, kolik přesně stojí zahraniční redakce, bylo to obtížné. Nerozpočtovaly se jednotlivé pobočky. Z Londýna jsem se dožadoval informací, kolik příští rok můžu utratit. Myslím si, že by veřejná televize měla být schopna jít až do takových podrobností. Nerozpočtovaly se přesně nebo se pracovalo s takovým údajem, jako jsou náklady na přenosy příspěvků ze zahraničí.

JČ: *Myslím, že pan Mathé by proti tomu velmi ostře protestoval.*

IK: Bylo známo celkové hrubé číslo, kolik se celkově utratí za zahraniční síť. Bylo to někde kolem pětadvaceti nebo teď kolem třiceti milionů korun. Nikde se ale předem neregistrovalo – kdyby zavolal licenční poplatník a chtěl vědět, kolik pan Kytka utratí v Londýně ročně za benzín nebo kolik má náklady na telefon, ten údaj jako takový nebyl okamžitě dostupný. Myslím si, že to byla chyba. Financování zahraničních poboček mělo být transparentní až do účtů za telefon, do účtů za faxy, do účtů za unilaterální přenosy.

Byla tam jedna položka, která se jmenovala obecně „spoj“, a jestli x milionů korun redakce protelefonovala, nebo jestli za ně dodala přímé přenosy nebo zpravodajské příspěvky prostřednictvím unilaterálních spojení, to z toho nebylo jasné.

JČ: *A taky nebylo možno určit, kolik stála výroba jednotlivých denních pořadů?*

IK: Dalo i nedalo. Průměrné náklady na jednu minutu zpravodajského vysílání bylo možné dopočítat. V systému, v jakém ta zpravodajská redakce byla založena, to ani nebylo potřeba, protože *ad hoc* všichni lidi spolupracovali na všem. A cirkulace mezi programy, řekněme, jako byl *Objektiv*, *Studio 6*, *Události*, *Jednadvacítka*, byla tak velká, že to ani nemělo smysl. Jenže smyslem mé reformy bylo to vydělit. Pan Puchalský s tím souhlasil, že v konečném efektu by alespoň v nějakých celcích bylo zřetelné, že *Události* nebo *Jednadvacítka* ročně stojí určité konkrétní peníze. I když já bych býval byl pro to, aby *Jednadvacítka* byla úplně zvlášť rozpočtovaná a produkčně, zpravodajsky i moderátorsky zajištěná z jiného studia.

Chtěl jsem, aby všechno bylo transparentnější. Někteří lidé se toho zalekli, když jsem jim chtěl dát takovéto pravomoci. Říkal jsem zahraničním editorům, dostanete roční rozpočet na nákup řekněme unilaterálních přenosů ze zahraničí. Vy budete rozhodovat, jestli to či ono je pro vás důležité v závislosti na financích. Chtěl jsem do poněkud nepřehledného způsobu financování a do některých mýtů, které tam existovaly, vnést průhlednost. Aby redaktori věděli, když váhají, jestli si koupit unilaterál z Londýna při příležitosti prvního výročí úmrtí Diany nebo ne, že je to určitá konkrétní finanční položka a že mají ten měsíc už vyčerpáno tolik a tolik peněz. Chtěl jsem, aby se zvýšil ekonomický tlak a ekonomická odpovědnost. Pro zpravodajský tým to totiž bylo vždycky oddělené, peníze a produkce. A měl jsem někdy pocit, že velké Kavčí Hory mohou prostřednictvím rozpočtu zpravodajství trochu držet na obojku. Víím, že některé položky byly tradičně podrozpočtovány a pak během roku vedení zpravodajské redakce dojednávalo jejich navýšení.

JČ: *Proč se to dělo?*

IK: Buď nebyly předem úplně jasné příjmy televize, vzhledem k tomu, že existuje proměnlivá čtvrtina příjmů z reklamy. Asi byl správný tlak na to, aby redakce pracovala co nejušporněji. Vzniká ale legitimní otázka, proč například otvírat pobočku Londýn, když nebyla v roce 1995, když vznikala, rozpočtově zajištěná, a důvod, proč jsem tam měl být, abych přinášel původní televizní zpravodajství, byl blokován tím, že bylo málo peněz na unilaterální přenosy. To bylo úzké hrdlo zpravodajské redakce. Vyčítal jsem

panu Puchalskému a trochu i Radě ČT, že se o tyto věci nezajímali při přípravě svého projektu. Pan Puchalský v něm měl zmínku, že sice existuje síť zpravodajů, ale že není dostatečně využívána k aktuálním vstupům do relací. Říkal jsem: „Jakube, to znamená, že nevíš nic o rozpočtu, protože v něm existuje zásadní finanční překážka.“ Není to tím, že by v Praze o to neměli zájem, i když někdy mohou být editoři trochu příliš zahleděni do domácích žabomyších válek politických stran, ale vždycky existoval mýtus, že přenos ze zahraničí je příliš drahý a že si ho ČT nemůže dovolit.

JČ: *Ještě k onomu malému problému Pavla Boudy, zpravodaje ČT v Bruselu, který se vychloubal v dopise Britským listům, že všechny reportáže, které natáčí pro ČT, má zdarma. Mohl byste to vysvětlit?*

IK: Abych byl spravedlivý. Neodděloval bych tahle Pavlova slova od celkové atmosféry, která v televizi byla a kterou vyvíjeli i politikové, schvalující koncesionářský poplatek. Na ČT byl od roku 1989 vždycky vyvíjen obrovský tlak, aby vyráběla co nejlevněji. Vůči ní vždycky existovala nepřilíš podložená obvinění, že se na Kavčích horách rozhazují peníze. V téhle atmosféře a v tomto finančním klimatu samozřejmě vedení Mathé–Studenovský a možná i bývalá Rada ČT asi mohli oceňovat to, když Česká televize má pronájem střížen nebo pronájem kameramana na omezenou dobu v Bruselu zadarmo. Když jsem byl pověřen vedením redakce, považoval jsem tento aspekt za nepřijatelný, i když jsem věděl, že podobným způsobem zprostředkovaných finančních dotací funguje i taková vážená zpravodajská televizní instituce, jako je ITN. Oni mají nejvyšší podíl akcií v Euronews a vědí, že jsou Euronews dotovány Evropskou unií. Naoko jim to nevadí.

Stejně jako jsem já chtěl hledat nějaké řešení pro Brusel, ITN hledá řešení, jak se z finančních dotací Evropské unie vymanit. Byla to otázka, o které jsem s Pavlem Boudou otevřeně hovořil. Chápal jsem, že to je věc, kterou nejde vyřešit ze dne na den. Současně jsem chtěl, aby se neřešil jednotlivě Brusel a to, že tam má ČT zadarmo střížny a kameramana, ale chtěl jsem, aby vznikla konkrétní politika České televize vůči tomu, že některé programy mohou být sponzorovány nebo spolusponzorovány. A případ Bruselu by měl do toho zapadnout.

JČ: *Takže ČT v Bruselu má dodnes zadarmo střížny a kameramana? Jakub Puchalský nám napsal, že je to všechno financováno z rozpočtu ČT.*

IK: Ono záleží, do jakých podrobností v mikročíslech jdete. Řekl bych, že 99 procent nákladů bruselské pobočky je skutečně financováno z nákladů ČT. Pokud jsem měl informace, v době, kdy jsem byl pověřen vedením redakce zpravodajství, existovala taková praxe, že ČT v Bruselu měla – nevím, jestli úplně zdarma nebo za snížený poplatek – přístup do střížen, které

tam má vybudované Evropská unie, a nájem kameramana. Bylo to limitováno jen na příspěvky, které se týkaly EU. Jsem jako novinář hluboce přesvědčen, že EU si tím nevyvínila vůbec žádnou cenzuru ani žádné pozitivní zpravodajství z Bruselu.

JČ: *Samozřejmě, třeba na tom vůbec nic není, ale je nutno, aby to bylo veřejné.*

IK: S tím souhlasím. Jak jsem řekl, financování zahraničních poboček ČT by mělo být transparentní. Na druhou stranu, finance, které v Bruselu Pavel Bouda ušetří, jsou v celkovém rozpočtu ČT velmi malé. Právě proto jsem si myslel, že by se ČT bez subvencí EU obešla. Jsou to peníze, které by Česká televize, aby se vyhnula podobným diskuzím s *Britskými listy*, mohla velmi snadno vynaložit. Za to by to stálo. A konec konců by to jako důkaz nezávislosti ocenili i televizní diváci a licenční poplatníci. Měli by na to vyvíjet tlak.

Poznámka JČ:

V prosinci 2000 vyšlo najevo, v rozhovoru, který poskytl internetovému deníku *Svět namodro* Zdeněk Šámal, že právě on byl v květnu 1998 důvodem odchodu Ivana Kytky z České televize, a to nikoliv z profesionálních, ale z osobních důvodů. Šámalovi se nelíbilo, že si Kytka vybral za přímého spolupracovníka Janu Bobošíkovou a nikoliv jeho samotného. Zdeněk Šámal v inkriminovaném rozhovoru konstatoval:

„[Jana Bobošíková] chtěla vládnout už za Ivana Kytky. S jejími ambicemi jsem se setkal poprvé, když se chtěla stát zástupkyní šéfa zpravodajství. Kytka měl v prvním plánu v redakci zpravodajství zůstat. Měl být něco jako duch boží, který se vznáší nad vodami. Ovšem praktickou realizací mělo být pověřeno několik lidí a ta klíčová úloha měla připadnout mně. Byl jsem docela ochotný na to přistoupit, protože mě o to požádal právě Jakub Puchalský. Přitom jsem byl už jednou nohou z televize pryč, protože se mi tam za Kytky nelíbilo. Když jsem se s Ivanem na něčem dohodl, tak si mě zase zavolał do kanceláře, seděla tam Jana Bobošíková a říkali mi: „Bude to ještě takhle, takhle a takhle.“ A já jsem řekl, že to tak nebude. Nakonec to skončilo tím, že po dvou dnech tohoto až stupidního dohadování jsem Jakubovi říkal, ať si vybere buď mě, nebo Kytku s Bobošíkovou. Vybral si mne.“

**Vedení zpravodajství České televize
je nekompetentní.
Proto odcházím.**

Původní rozhovor s Janou Bobošíkovou

Jan Čulík, 23. 10. 1998

JČ: *Dostali jsme zprávu, že jste požádala o rozvázání pracovního poměru v České televizi a že jste to odůvodnila nesouhlasem s editoriaální a personální politikou a celkovým řízením České televize, zejména redakce zpravodajství. Máte tedy zřejmě jiné pojetí zpravodajství, než jaké nyní prosazuje vedení ČT. Můžete to konkretizovat?*

JB: Samozřejmě pocituji rozdíly. Informovala jsem o tom své nadřízené: protože jsme nenašli společnou řeč, tak odcházím. Tím bych to ráda uvodila. Nikdo mě nevyhazuje, nikdo mi nesáhá na plat, nikdo mě neposílá pryč. Cítím jenom velmi hluboký nesouhlas. Pokud jde o editoriaální politiku, myslím si, že ve veřejnoprávní televizi mají být zprávy vybírány, řazeny a zpracovávány jiným způsobem, než jak se nyní děje v redakci zpravodajství. Pokud jde o personální politiku, domnívám se, že na klíčových místech by měli sedět lidé s odpovídajícím vzděláním. A pokud jde o celkový systém řízení, je zde mnoho a mnoho provozních věcí, které neklapou.

JČ: *Vezměme si to konkrétně. Hovoříte o tom, že by zprávy měly být řazeny jinak. Vnější pozorovatelé mohou namítnout, že je to velmi specializovaná záležitost. Stojí za to kvůli tomu z televize odcházet? Konkrétně vysvětlíte, co vám na zprávách vadí.*

JB: Pokud jde o řazení zpráv. Myslím si, že veřejnoprávní televize by měla řadit zásadně zprávy podle důležitosti. Ovšem „důležitost“ i „veřejnoprávnost“ je velmi široký pojem, který se dá vykládat různě. A právě v pojetí důležitosti se rozcházejí s těmi, kteří nyní řídí Českou televizi a redakci zpravodajství. Proto odcházím.

JČ: *Jaké je vaše pojetí a v čem se liší od pojetí nynějšího vedení zpravodajské redakce?*

JB: Nejlépe bude, když uvedu konkrétní příklad. Toto pondělí jsem se domnívala, že by k chystaným protestním akcím agrární komory měl být ve studiu *Jednadvacítky* také přítomen reprezentant vlády, mimo předsedu agrární komory. Moji nadřízení mi na poradě řekli, že to není třeba, že tu byl

minulý týden. To je moje pojetí důležitosti a výběru hostů. Zpravodajství má být podle mě o důležitých věcech, které se staly ten den, a ten den se toto řešilo na české vládě. Myslím si, že k tak závažné věci, kdy chtějí zemědělci zatarasit silnice a žádají určitá rozhodnutí po vládě, vláda jim nevyjde vstříc, ale přesto ministr zemědělství se šéfem agrární komory jedná, považují za chybu pozvat před kameru České televize pouze šéfa agrární komory.

JČ: *Princip skutečně je, že jestliže někdo vystoupí v televizi s určitým problémem, zejména z nějakého zájmového sdružení, měl by okamžitě být konfrontován s osobou, která je za řešení problému odpovědná. Zobecněte ale, co z toho příkladu vyplývá. Chcete snad říci, že je vedení zpravodajství bojácné vůči vládě, nechce vystavovat vládní úředníky ostré kritice?*

JB: Pane Čulíku, toto mi nepodsouvejte. Já si jen myslím, že je vedení zpravodajství nekompetentní. S tím vedením nechci polemizovat. Už jsem svou polemiku na několika osobních setkáních s ním dokončila. Protože to k ničemu nevedlo a že mě jejich odpovědi neuspokojily, odcházím. Nechci se pouštět, znovu zdůrazňuji, do žádného mediálního křížku.

JČ: *Mně jde o zlepšení mediální situace v České republice, a proto bych chtěl tento rozhovor vést o mediálních otázkách, nikoliv o osobách.*

JB: Já s vámi naprosto souhlasím. Domnívám se, možná stejně jako vy, že lidé za svých 75 korun nedostávají, co by dostávat měli, a také se domnívám, že Česká televize den po dni, zejména v oblasti zpravodajství, ztrácí kriticko-analytický pohled na společensko-ekonomické jevy. Mě to mrzí.

JČ: *To by potřebovalo víc konkretizovat.*

JB: Chcete konkrétní příklady špatně pozvaných hostů? Konkrétní příklad: Pobuřuje mě, jestliže je Česká televize schopna se propojit a utrácet peníze koncesionářů na spojení z Británie s panem Tominem [Julius Tomin je bývalý disident, český filozof, žijící z podpory v nezaměstnanosti v Oxfordu, který pořádal hladovku proti jmenování Jana Kavana ministrem zahraničních věcí, pozn. JČ] a přitom není schopna přinést tiskovou konferenci Clinton–Havel, kterou vysílal celý svět. To mi opravdu vadí.

JČ: *Vedla jste delší rozhovory na toto téma se svými nadřízenými. Můžete říci s kým?*

JB: S generálním ředitelem a se šéfredaktorem redakce zpravodajství.

JČ: *A pánové Puchalský a Šámal se vůči vaší kritice vyjádřili jak?*

JB: Já nebudu tlumočit jejich vyjádření, to se můžete zeptat jich.

JČ: *Oni bohužel s Britskými listy nehovoří, i když pokud by se chtěli vyjádřit, stránky Britských listů jsou jim přirozeně otevřeny.*

JB: Já vám mohu říci jenom tolik, že mě jejich odpovědi neuspokojily.

JČ: *To je škoda, že se čtenáři nemohou dovědět, jaký je vlastně jejich postoj.*

JB: Myslím, že jejich postoj – a sám říkáte, že vám jde o to, aby média k něčemu vypadala – jejich postoj můžete vidět denně na obrazovce České televize. Jejich postoj můžete vidět v řazení zpráv, jejich postoj můžete vidět – a to je prosím veřejně přístupná informace – pokud si kliknete na internet a najdete si adresu České televize, tam máte personální složení managementu televize, tam máte hlavní osoby z redakce zpravodajství, nejen samozřejmě jejich fotografie, ale také jejich vzdělání a profesionální dráhu. To, myslím, hovoří za vše.

JČ: *Kdo tyto lidi vybírá?*

JB: Samozřejmě vedení. Nevím o tom, že by například na nějaké místo v redakci zpravodajství, myslím těch, kteří jsou na obrazovce, byl vypsan veřejný konkurz. Kromě nešťastné *Debaty* nebo pořadu *V pravé poledne*, kde už moderátor, který ten konkurz vyhrál, stejně není.

Co mi vadí: Ruší se například *Studio reportérů*, jediný pořad, který hovořil o globálních problémech světa, a hladu v Etiopii, o náboženstvích v Indii, o spoustě zajímavých věcí. Ten se ruší, protože údajně konkuruje pořadu *Objektiv*. To je ale pořad: jeďte tam, dobře tam vaří, jsou tam tyto historické památky. Vadí mi, že se vytrácí tento způsob myšlení. Vadí mi, že se ztrácí odborné zázemí redaktorů. Vadí mi, že tady jsou na místech redaktorů-moderátorů středoškoláci. To jsou všechno věci, které mi vadí. To je jev veřejnoprávní televize v roce 1998. To je můj názor, moje osobní zkušenost. Proto odcházím.

JČ: *Domníváte se, že se tato situace výrazně zhoršila s příchodem pana Puchalského, anebo se vaše konstatování týká i předchozího stavu?*

JB: Já jsem s předchozím stavem nebyla spokojena a od volby nového generálního ředitele televize jsem očekávala změnu. Ta změna přišla a je k horšímu.

JČ: *Proč tomu tak je?*

JB: Nevím. Asi proto, že ten generální ředitel není zcela kompetentní, ale to je můj názor. Jiným, a Radě České televize se kompetentní zřejmě zdát může.

JČ: *Je to tedy věc ztracená a se zpravodajstvím ČT se nedá dělat nic, protože nejsou žádné instituce, které by byly ochotny nebo schopny efektivně zasáhnout?*

JB: Podívejte se, v České republice neexistuje občanská společnost v tom smyslu, že by tu bylo občanské sdružení diváků, které by kontrolovalo, zda opravdu diváci dostávají za oněch 75 korun to, co mají. Tuto diskuzi, toto občanské sdružení by alespoň podle mediálních zákonů měla reprezentovat Rada České televize, která volí generálního ředitele, a potažmo Parlament. Protože páni poslanci přece schvalují výši koncesionářského poplatku. Rada

České televize je spokojena, jestli čtete televizní bulletin, s formální stránkou zpravodajství. Vadí jí obsahová stránka. Ale ona jí vadí i po volbě nového ředitele a nic s tím nedělá. Jestliže s tím tato Rada, zvolená poslanci, nic nedělá, jestliže já slyším šéfa této Rady, pana Jiráka, na Radiožurnálu, jak veřejně říká, že si myslí, že chybí veřejná diskuze o veřejnoprávních médiích...! Jako, promiňte, kdo jiný by tu diskuzi měl vyvolat! Vy byste neztratil naději v takovém okamžiku? Neztratil?

JČ: *Neztratil, protože já se budu snažit –*

JB: Ale já ji také neztrácím, ale já jenom dočasně nechci být v tomto bahně.

JČ: *Poukázala jste na to, že jsou vlastně čeští plátcí koncesionářského poplatku o ten poplatek okrádání...?*

JB: Pane Čulíku, to říkáte vy, že jsou okrádání. Já říkám, že je jim předkládána televize české společnosti roku 1998. Je jim předkládána televize, v jejímž čele stojí ředitel demokraticky zvolený Radou, ta je demokraticky zvolená Parlamentem a volby Parlamentu v této zemi, pokud vím, žádný zahraniční pozorovatel nezpochybnil. Takže pozor, abychom si nepletli tyto pojmy. To je realita. Já také věřím jako vy na nějakou evoluci, ale nebude to rychle.

JČ: *Říkáte tedy, že se nedá nic dělat a že ta televize –*

JB: – je v duchu doby.

JČ: *– a toto si lidé v České republice přejí.*

JB: Já nevím, jestli si to lidé přejí, vysvětlila jsem vám mechanismus, jakým k tomuto stavu došlo. A nezpochybňuji, že je demokratický a zákonný. To je všechno.

JČ: *Původně, když mělo dojít ke změně ve vedení ČT letos na jaře, připravovaly se různé idealistické plány. Hovořilo se o celé řadě důležitých věcí: o rozšiřování globálního pohledu, ale takovým způsobem, aby to bylo zajímavé pro českého diváka, aby český divák věděl, jakým způsobem se má v dnešním světě orientovat, co to pro něho znamená, co to znamená pro jeho peněženku. Hovořilo se o kritičnosti, nezávislosti, o objektivnosti. Zdá se vám, že byly tyto principy úplně opuštěny?*

JB: Můj osobní názor je, že ano. Proto odcházím od práce, o které si myslím, že je jedna z nejlepších, kterou jsem kdy mohla mít. Myslím si, že vzdát se úlohy nestranného pozorovatele ve veřejnoprávním médiu, které má největší šance na mediálním trhu dělat kritickou analýzu společensko-ekonomických jevů, mě to bolí, mě to mrzí. Ale tato televize tuto analýzu nedělá. Jestli jí předtím dělala špatně, tak teď, alespoň v oblasti zpravodajství, ji dělat prostě přestala. A není to řízený proces někým, tak to na mě nepůsobí. Je to dáno výběrem lidí, kteří jsou ve funkcích. Ti lidé podle mě

pracují podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, dělají to nejlepší, co mohou. Tady nejsou žádní profesionální škůdci.

JČ: *To je velmi důležitá věc. Osobně proti těm lidem nic nemáte, pracují dobře, ale domníváte se, že –*

JB: Oni se snaží pracovat. Ale nejsou kompetentní. Proboha, jako nemůže sestra operovat slepé střevo, leda ve velmi krajním případě, zrovna tak nemůže student žurnalistiky dělat vedoucího vydání *Jednadvacítky!* To si snad rozumíme, ne!

JČ: *Něco podobného se prý dělo i za pana Mathého...*

JB: Ano, právě proto jsem očekávala změnu k lepšímu.

JČ: *Pan Mathé to ale popřel.*

JB: Co já jsem informována, jeden z mých vedoucích vydání je student žurnalistiky. Běžně je studentů žurnalistiky plná směna, kteří mají na starosti denní zprávy. Prosím, denní, celoplošné zprávy. Ráno. V poledne. Ve čtyři hodiny. A tak dále.

JČ: *Točí se to všechno kolem mechanismu jmenování lidí do redakce. Jak byste si přála ten mechanismus zlepšit?*

JB: To je spojeno s vývojem společnosti. Pokud budou mít Českou televizi v rukou politici, a přiznejme si, že prostřednictvím Rady, nominované politickými stranami, ji v rukou mají. To je realita.

JČ: *Pan Jiráek to obojí popírá, důrazně. Že by byla Rada ČT pod nějakým politickým vlivem –*

JB: Ale prosím vás, rozlišujeme. To jsou dvě věci. Na tom důsledně trvám. Netvrdím, že jsou pod politickým vlivem. Jen říkám, že jsou do svých funkcí dosazeni politiky. A to je velký rozdíl. Netvrdím, že s nimi chodí na pivo, to pozor. Hovořím o systému a nikoliv o nějakých konkrétních vztazích, které buďto ti lidé mají nebo nemají s politiky. O těch já nevím. Já hovořím o systémové záležitosti.

JČ: *Vyjasněte to.*

JB: Pokud vím, ministr kultury Dostál, kdesi jsem četla v tisku, chce prosadit jiný způsob ustavování té televizní rady. Možná, že by bylo dobré, abyste s ním o tom komunikoval. Odborníci by do té rady měli být nominováni nikoliv politickými stranami, ale společenskými institucemi, akademií věd, Karlovou univerzitou. Nevím, jestli to interpretuji přesně. To by byl podle mého názoru krok dopředu. Jinak se mi zdá skandální, že není veřejnosti k dispozici projekt Jakuba Puchalského, podle kterého se tady utrácejí šílené peníze. Víím, že vy to trvale kritizujete. (Projekt byl zveřejněn na internetu až v listopadu 1999, kdy Rada České televize náhle zaujala vůči Puchalskému kritický postoj, poznámka JČ.)

JČ: *Shrnuji to dobře, že je to všechno v základě problém kompetentnosti?*

JB: Je to problém kompetentnosti. Kvality lidí pro řízení, pro komunikaci s lidmi, pro komunikaci vně České televize, její žurnalistická způsobilost a tak dále.

JČ: *A to proto, že neexistují struktury pro získávání a jmenování inteligentních, schopných a profesionálních lidí do té redakce, a ty neexistují proto, že Rada České televize to nevyžaduje?*

JB: Bývala bych očekávala, že po jmenování nového ředitele bude na šéfredaktora redakce zpravodajství vyhlášen konkurz. Podle naprosto pevných kritérií, třeba i projednaných s Radou ČT, nebo projednaných s inteligentními lidmi, vzniklých na základě určité diskuze mezi odborníky. Nic takového se nestalo. Očekávala bych, že na tak klíčové místo by měl proběhnout konkurz. Neznám kritéria výběru, ani mi to možná nepřísluší, na základě kterých jsou vybíráni vedoucí pracovníci České televize.

JČ: *Přísluší vám to jako řadové české občance, která má právo vědět o tom, jakým způsobem jsou do veřejnoprávní televize ti činitelé vybíráni. To je zjevné. To přísluší vám jako mně, to bezesporu. – Ale otevíráme se možná jedné kritice: vyskytuje se v české společnosti názor, že je to společnost po válce, že je to společnost „primitivní“ a že se tam žádní kompetentní lidé s profesionálním zázemím nevyskytují. Trochu to podporuje i zkušenost Ivana Kytky při uspořádání konkurzu na pořad V právě poledne, kdy se přihlásilo snad asi šedesát lidí a pokud vím, prý byly zážitky z konkurzu velmi tristní. Nebylo možno nikoho najít. Je pravda, že v české společnosti nejsou lidé, kteří by to mohli dělat? Má česká společnost lidi, kteří by dokázali dát dohromady kompetentní, kritické, objektivní zpravodajství?*

JB: Já jsem přesvědčena, že ano.

JČ: *Mohla byste jmenovat některé, které byste chtěla vidět v té redakci?*

JB: Na novinářské scéně je řada novinářů, kterých si nesmírně vážím a které považuji za takové kritické analýzy schopné. Bohužel, když s řadou z nich hovořím, všichni mi řeknou, tam k vám do toho... – nebudu říkat čeho – do toho v žádném případě nepůjdu.

JČ: *Vy teď, protože z České televize odcházíte, jste nyní osoba zcela svobodná. Můžete o tom veřejně hovořit. Můžete přece říci, já bych si představovala, aby ta redakce vypadala takto.*

JB: Já bych si představovala: v té redakci by měl být pan Zdeněk Velíšek, pan Jiří Majstr, Marcela Dolečková, Barbora Tachecí, Milan Šíma, paní Richterová z rádia, pan István Loeko z *Týdne*, Honza Macháček z *Respektu*. Jana Havligerová a Jana Bendová z *Mladé fronty Dnes*. Pavel Páral původně z *Práva*. Roman Pistorius z *Novy*. To jsou všechno lidé, kterých si nesmírně vážím. Myslím si, že řada moderátorů z *Novy* by s naprostým klidem mohla moderovat naše zprávy a že by možná byli lepší než naši moderátoři.

JČ: *Jak byste si představovala obecně strukturu zpravodajství, co by zpravodajství mělo dělat, jaké pořady by se měly vysílat?*

JB: Zpravodajství by mělo být kritickou analýzou každodenních jevů české i zahraniční scény, ovšem těch jevů, které jsou závažné pro život celkové společnosti.

JČ: *Princip bývá, že nejdůležitější zprávou je to, co postihuje přímo největší počet lidí ve společnosti.*

JB: S tím naprosto souhlasím. Tudíž úrokové sazby budou jistě zprávou velmi zajímavou a velmi důležitou. A já bych se s nimi nikdy nebála začít na úkor Moniky Lewinské.

JČ: *Úkolem je ovšem prezentovat je takovým způsobem, aby to bylo přístupné. – Jaký by byl podle vás nosný, dobrý koncept zpravodajství ČT?*

JB: Tato instituce má obrovský potenciál jednak ve svých koncesionářských poplatcích, jednak v technice, která tu už je nakoupena, a jednak v lidech, kteří tady léta sedí, stojí za kamerami a vytvářejí velmi dobré technické zázemí. Pokud jde o obsahovou stránku televize, domnívám se, že by se měla zaměřovat na celospolečensky závažné jevy. Na politické a ekonomické jevy. Na důslednou kontrolu toho, jak je nakládáno s veřejnými prostředky. Na důslednou kontrolu toho, jak se chovají politici a jak plní své sliby. V oblasti ekonomické na důslednou kontrolu nejen ekonomické politiky vlády a plnění vládního programu, ale i na kontrolu těch společností, které mají tu odvahu, které nabízejí své akcie na veřejném trhu. A samozřejmě, na kontrolu bankovních institucí.

Pokud jde o pořady, domnívám se, že kromě zpravodajství, které nyní zcela kopíruje Novu a zabývá se spíš zajímavostí než důležitostí zpráv, měl by vzniknout, a *Jednadvácitce* se to bohužel nepodařilo, a to je jeden z důvodů, proč jdu pryč, každodenní, aktuální, politicko-ekonomický diskuzní pořad, který by reagoval, ovšem nikoliv pouze agresivně, ale asertivně a s hlubokou odbornou znalostí věci, na každodenní jevy a důležité události.

JČ: *Ty diskuze by ale měly být doplňovány velmi kompetentně, profesionálně, hloubkově dělanými předběžnými analýzami.*

JB: Samozřejmě! Na toto všechno se lze připravit. Protože známe program jednání Parlamentu, známe program jednání vlády, víme, kdy zasedá bankovní rada. Chce to jenom vytvořit systém práce, který neexistuje, ten je *ad hoc*. Je potřeba kontinuálně sledovat tyto záležitosti. Vytvořit lepší archiv a dokumentační středisko. Které se sice snaží, ale slovo *scammer*, nevím, jestli ho někdo slyšel, nechci nikoho urazit, zatím se tady vystříhuje z novin a lepí se to na papír.

Chce to daleko vyšší kompetenci těch, kteří by tyto věci měli zpracovávat. Pokoru, trpělivost, vzdělání. Snahu naučit se něčemu novému. Sebevě-

domí. Nehrbit se před politiky. To je velká bolest mnoha novinářů, bohužel i tady, že se cítí velmi dobře na různých večerech a recepcích a pak si myslím, že jim chybí, byť to nikdy nepřiznají, kritický pohled na politika.

Já sama vím, jak je těžké oponovat premiérovi. Já sama vím, jak je těžké oponovat předsedovi Parlamentu a oponovat mu fundovaně. Jenomže, já vám něco řeknu, pane Čulíku, a na to jsem upozornila své nadřízené. Z České televize mizí odborné zázemí pro to, aby se těmto lidem kvalifikovaně oponovat dalo. Mizí vědomostní zázemí. Já si sama tu relaci neuplácám. To je týmová práce. Necítím, že mám v zádech silný tým. Nemám.

Pár konkrétních příkladů: Lukin

JB: Když *Britské listy* přinesly před nedávnem informaci o politováníhodné epizodě s Lukinem v ČT, byly to přesné informace. Prosim, připomeňte to znovu, s tím, že vám to říkám já. Považuji to za naprostý skandál, to, co se tady stalo.

21. srpna 1998 byla v České republice na návštěvě delegace z Ruska, vedená předsedou zahraničního výboru ruské státní dumy panem Lukinem. Usilovala jsem o to, aby byl pozván do studia České televize. Protože neexistuje pevný systém zvaní hostů, že by třeba byli zvaní posíláním faxů, údajně ho pozvali mí kolegové ze zahraniční rubriky. Pan Lukin do studia nepřišel. Druhý den jsem náhodou letěla se svým manželem na víkend do Moskvy a pana Lukina jsem potkala v letadle. Oslovila jsem ho, představila jsem se, zeptala jsem se ho, proč nepřišel, řekla jsem mu, že nás to velmi mrzelo.

Pan Lukin mi sdělil, že o ničem neví. Že pozván nebyl. Tak jsme se dohodli, že on to prověří na ruském velvyslanectví a já že to prověřím v České televizi, zřejmě, že někde došlo k informačnímu šumu.

V pondělí jsem tento problém otevřela na poradě, protože mi přijde dost závažné, když mi toto řekne někdo, koho jsme chtěli pozvat do ČT. Šéfredaktor Šámal řekl, že si je jist, že pan Lukin byl pozván a že pan Lukin strašně lže. Aniž cokoliv vyšetřoval. Jen tak od stolu mi to řekl, aniž by se dotázal kompetentních osob, kteří ho měli pozvat.

Anonymní e-mail

JB: V České televizi se objevil mail, dostali ho vedoucí pracovníci a moderátoři. Byl anonymní. Já jsem se veřejně, na poradě, přede všemi zeptala,

jestli na to bude vedení České televize uvnitř podniku nějak reagovat, že mi vadí, když se tam píší takové věci. Ne. Nebude.

JČ: Jenže na anonymy se nereaguje.

JB: Vůči zaměstnancům? Víím, že se na anonymy nereaguje. Toto ale bylo tak závažné, že by byla slušnost alespoň zaměstnancům říct, přátelé, vííme, že se to tady objevilo, je to anonym, a hlavně: není to pravda.

JČ: Je pravda, že existuje-li prostředí, v němž vedení mlčí a odtahuje se od problémů, je to pro lidi velmi demotivující přístup.

Chtěli Zeman a Bašta porušovat zákon? ČT to nezajímá

JB: Jan Šula byl jmenován předsedou komise při výboru, který má provádět akci čisté ruce. Šula asi týden po svém jmenování dopisem na tuto funkci rezignoval, pak nebyl asi týden k zastížení, že je prý ohrožována jeho rodina. Minulý týden 13. října svolal Šula tiskovou konferenci. ČT na ní vůbec nebyla s kamerou. Šula tam řekl, že když s ním hovořili Zeman a Bašta o jeho funkci, jejich některé výroky byly „mimo právní úpravu“. Chtěli prý po Šulovi nějaké zásahy do živých svazků. To vám cituju z agenturní zprávy. Přihlásila jsem se na poradě a říkala jsem, na mě to působí dojmem, že pan Šula se domnívá, že Miloš Zeman po něm chtěl, aby porušoval zákon. Myslím si, že to je důležité a musíme to hrát. Řekli mi, že Šuly už bylo dost. Nic se nestalo.

Vzájemné lichocení

JB: Vííte, co mi přijde nejstrašnější? My si tady vždycky všechno pochválíme. My, kteří se snažíme být tak pseudokritičtí. Kritizujeme Kořínkovou a Peltráma, Klausovou v Radě ČEZu, a tak dále.

Každý den si sedneme a kromě pár drobností a jazykových problémů, které třeba někdo má, si to pochválíme. „To bylo dobrý, to bylo dobrý, to bylo dobrý, to bylo dobrý.“ Myslela jsem si, že kritická analýza může vznikat jen v prostředí, které je věcně kritické samo k sobě. Věcně kritické, bez osobního podtónu.

JČ: Velký problém asi vyvolává ta zlořečená televizní obrazovka, vidíte. Vyvolává v lidech, kteří vystupují na obrazovce, infantilní ješitnost, nemyslíte? Je to škoda, je to psychologický problém... Někdo je znám a uzavírá se tedy před kritikou, myslí si, že protože vystupuje v televizi, je nejlepší...

JB: Infantilní lidé by na obrazovce České televize neměli mít co dělat. Ti by se tady neměli vůbec objevit. Tady by měly být vyzrálé osobnosti. Teprve

až potom, až trochu vyzrají, až něco ti lidé budou umět, až budou mít nějaké jméno, by měli být puštěni na obrazovku.

JČ: *Takže osobám velkého formátu by se obrazovka do hlavy nevrátila, myslíte?*

JB: Myslím, že ano, ale ne v takové míře, že by kvůli ní ztráceli soudnost. Znáám několik osob, kterým se to opravdu do hlavy nevrátilo.

Andrew Stroehlein

JB: O tom, jak se naložilo v České televizi s Andrewem Stroehleinem, to je úplně neskutečné.

JČ: *Co ale na tom bylo špatného? Vždyť jsem slyšel kritiku, že byl neschopný, nekomunikativní, neuměl česky, měl divné názory...*

JB: Opět jsme u prvotního problému. Já vzhledem k tomu, že si myslím něco zcela jiného, tak odcházím. A to tam zdůrazněte, pane Čulíku.

Myslím si, že je obrovská chyba, jestliže se Česká televize dokáže zbavit člověka, který je vystudovaný politolog v zahraničí. Umí česky, rusky, německy a samozřejmě anglicky. Zná politické systémy zemí střední a východní Evropy. A je tady najat na to, aby nás připravoval, jak efektivně vést rozhovory s politiky. Je schopen nám zprostředkovat bez jazykové bariéry onu cennou zahraniční zkušenost, za kterou by jinak Česká televize musela platit strašně moc peněz, protože doba grantů, kdy se jezdilo zadarmo do CNN a do BBC, ta je nenávratně pryč.

Tak tato televize s ním naloží tak, že ho pošle mezi studenty do směny. Promiňte. S tím nesouhlasím a je to jeden z důvodů, proč odcházím.

Určitě byste se dověděl – ale nechci rozvířovat polemiku – že byl nekompetentní. Já vám mohu doložit kompetentnost pana Stroehleina. Mohu vám ji doložit mailem, který mám od generálního ředitele České televize, kde píše, že Rada České televize vyslovuje pochvalu za předvolební *jednadvacítky*. A předvolební *jednadvacítky* jsou dílem Andrewa Stroehleina a jestli chce tvrdit někdo něco jiného, tak lže.

(Rozhovor s Janou Bobošíkovou vedl ve čtvrtek 22. října 1998 Jan Čulík. Vyšel v Britských listech 23. října 1998.)

Třináct otázek a jedna odpověď

***Rozhovor se šéfredaktorem zpravodajství ČT
Zdeňkem Šámalem***

Tomáš Pecina, 13. 7. 1998

Otázky Tomáše Peciny:

Vážený pane šéfredaktore,

Britské listy, jichž jsem přispěvatelem, se soustavně zabývají monitorin-
gem českých médií a snaží se z odstupu hodnotit vývoj, jimž česká mediální
scéna prochází. V poslední době se *Britské listy* věnovaly ve zvýšené míře
událostem v České televizi. Dovolte mi proto položit Vám několik otázek:

1. Nastoupil jste v květnu na místo šéfredaktora zpravodajství po Ivanu
Kytkovi. Jeho odstoupení bylo zdůvodněno tím, že Kytka selhal především
v kapacitě manažera. Předpokládám tedy, že vedení ČT neopakovalo stej-
nou chybu a zvolilo na toto místo člověka s rozsáhlými manažerskými zku-
šenostmi. Můžete uvést, jaké je Vaše stručné *C. V.*, a především, ve kterých
pozicích jste působil jako manažer a jaké projekty jste v minulosti úspěšně
řídil?

2. Největší příležitostí, jak se profilovat ve funkci, bylo pro Vás volební
zpravodajství. Většina analytiků se shodla, že volební vysílání ČT se svou
kvalitou zdaleka nevyrovnalo vysílání TV Nova. Jak si vysvětlujete, že ko-
merční televize, disponující oproti ČT s omezenějšími prostředky jak celko-
vě, tak zvláště na zpravodajství, dokázala připravit kvalitnější volební servis
než veřejnoprávní ČT? Vyvodilo z toho vedení České televize nějaké závěry a
bude mít tato událost i personální důsledky ve vedení redakce zpravodajství?

3. Jak hodnotíte předvolební prodloužené *Jedenadvacítky*? Jakou měly
podle Vás tyto debaty nad volebními programy informační hodnotu?

4. Pozice moderátora *Jedenadvacítky* je prestižní. Jak ukazuje příklad
Barbory Tachecí a Jany Bobošíkové, redaktorovi trvá řadu měsíců, popř.
i několik let, než získá potřebnou rutinu a dokáže na obrazovce odvádět
perfektní výkon. Proč byl po volbách systém dvou moderátorů, střídajících
se po týdnu, změněn, a nyní se v tomto pořadu střídají čtyři moderátoři?
Můj osobní dojem je, že dva z těchto moderátorů (pan Klepetko a pan Von-
dráček) nejsou na moderování „21“ profesionálně připraveni. Sdílíte tento
názor a jaké kroky hodláte v tomto směru podniknout?

5. Domníváte se, že působí profesionálně, když si redaktoři na obrazovce tykají a oslovují se křestními jmény?

6. Objevují se názory, že Česká televize představuje jakousi ilustrovanou verzi ČTK, že se nedostatečně věnuje investigativnímu žurnalismu. Můžete odhadnout, kolik procent zpráv pochází ze servisu ČTK, kolik je přebíráno z jiných médií a kolik je získáváno vlastním úsilím Vašich redaktorů? Považujete podíl vlastních zpráv za dostatečný?

7. Jak jste spokojen s diváckým úspěchem (sledovaností) pořadu *V pravé poledne*? Proč se ČT stále drží formátu debaty s několika účastníky, když relativní úspěch konkurenční *Sedmičky* naznačuje, že by podobný formát mohl být pro diváky daleko přitažlivější, aniž by utrpěla serióznost diskuze? Dokážete se Vy sám orientovat ve změti názorů, které v těchto pořadech v nahodilém pořadí zaznívají?

8. Jak jste spokojen s mluveným projevem pana Dittricha? Uvažujete o výměně moderátora tohoto pořadu?

9. Proč se Česká televize po odchodu Ivana Kytky začala vyhýbat kontroverzním tématům? Uvedu příklad: v den, kdy bylo zastaveno vyšetřování obviněných účastníků Global Street Party, aniž by se prokázalo jako důvodné jediné obvinění, pořad „21“ věnoval velký prostor přípravě jablonecké mincovny na ražbu euromincí, což bude téma aktuální kolem roku 2005 až 2008. Proč nebyl do pořadu místo toho pozván ministr Svoboda nebo některý představitel policie, aby vysvětlil důvody a důsledky tohoto zjevného selhání?

10. Proč moderátoři, s výjimkou paní Bobošíkové, netrvají na tom, aby interviewovaní politici odpovídali jasně a k věci? Zvláště přístup pana Klepetka k politikům lze charakterizovat anglickým „*soft and cuddly*“.

11. V *Jedenadvacítce* vysílané 26. 5. 1998 odmítl Václav Klaus usednout k jednomu stolu s redaktorem Práva Robertem Denglerem, a když pracovníci *Jedenadvacítky* neakceptovali jeho dramaturgické požadavky, odešel pan Klaus ze studia. Od té doby Váš tým nikoho z politiků tímto způsobem s „nepříjemným“ oponentem nekonfrontoval. Proč?

12. V pamětech Oty Černého se uvádí, že v minulosti si vysoce postavení vládní představitelé určovali nejen téma debatních pořadů, ale dokonce i sestavu diskutujících. Jaká opatření jste učinil, aby se tento druh koruptivního jednání nemohl opakovat?

13. Pořad *Aréna* není sice vytvářen ve Vaší redakci, ale protože se jedná o jeden z klíčových pořadů České televize, významným způsobem formující veřejné mínění, zajímá mě Váš názor na to, že jeho součástí je telefonické

hlasování diváků. Domníváte se, že je tento druh pořadu přijatelný a nehrozí manipulace veřejným míněním?

Otázky i Vaše odpovědi budou uveřejněny v nejbližším čísle *Britských listů*.

Děkuji za Váš čas i úsilí.

S pozdravem

Tomáš Pecina, *Britské listy*

Odpověď Zdeňka Šámala:

Vážený pane Pecino,

velmi mne mrzí, že energie, kterou jste jménem *Britských listů* investoval do formulování otázek, vyzní naprázdno. Vaše otázky mne bohužel opět přesvědčily, že *Britské listy* nehodlají nic měnit na svém předpojatém, obvykle nepřiliš fundovaném a často hrubě urážlivém a bezdůvodně nenávislném přístupu vůči zpravodajství ČT. Víím, že Vy nejste hlavním strůjcem tohoto mnohdy až goebbelsovského profilu *Britských listů*. Bohužel se ale nedokážu vnitřně přimět k tomu, abych dokázal s provozovateli takového způsobu žurnalistiky komunikovat, když je předem jasné, že cokoliv bude stejně využito pouze k tomu, aby to zapadalo do předem učiněných závěrů vydavatele. Jinými slovy – *Britské listy* se měly začít ptát dříve, než proti zpravodajství ČT vyrukovaly s polopravdami, zkreslenými a lživými informacemi a bezdůvodnými urážkami.

Považujte tímto jakýkoli další pokus o navázání komunikace se mnou za bezpředmětný.

Zdeněk Šámal

šéfredaktor zpravodajství ČT

Hodnotíme zpravodajství České televize

Česká veřejnost, která většinou nemluví cizími jazyky a nemá přístup ke skutečně profesionálnímu televiznímu zpravodajství stanic v jiných zemích, financuje koncesionářskými poplatky Českou televizi, avšak neví, že za své peníze dostává jen druhořadé zboží. Systematicky poukazujeme na četné, stále se opakující neprofesionální chyby a nedostatky zpravodajství České televize, jimiž redakce zpravodajství poškozuje rozvoj demokracie v ČR, v internetových Britských listech už několik let. Z nedostatku místa můžeme v tomto oddílu přetisknout jen několik ukázek z této systematické práce.

**„Vždyť je to strašná otrava.“
Jaké byly Události České televize
v úterý 14. července 1998?**

Jan Čulík, 15. 7. 1998

Motto:

„Nemohli bysme to už vypnout? Vždyť je to strašná otrava.“

(Jeden pražský – vysokoškolsky vzdělaný – divák po patnácti minutách sledování úterního pořadu České televize *Události*.)

Je to pořád stejná historie. Novináři ve zpravodajství České televize se domnívají, že mohou vykonávat svou práci tak, aniž by do ní jakkoliv zapojili vlastní mozek. Odmítají samostatně kriticky přemýšlet. Sledují, jaké zprávy vydá Česká tisková kancelář, „zbeletrizují je“ povrchně natočenými, konvenčními reportážemi a ty seřadí a odvysílají od 19.15 v bezdechém, hektickém sledu.

Nestačí dovědět se z ČTK, co je nového, a pak se rozjet do Prahy a do Čech a natočit ke každé zprávě ČTK několik krátkých, protikladných výroků politiků a veřejných činitelů a pak je sestříhat proti sobě do kontrastu.

Reportér *Událostí* České televize musí být osobnost, která má za sebou k danému problému odborné zázemí, o něž se dokáže okamžitě opřít a které je schopen konzultovat. Reportér musí být schopen událost, o níž informuje, *sám nezávisle a profesionálně zhodnotit*. Účelově zkreslené informace od politiků a příslušníků nátlakových skupin musí reportér *objektivizovat nezávislou analýzou*.

Jak to ale učinit, když to šéfredaktor zpravodajství nevyžaduje. Nikdo se nesnaží vytvářet samostatné zpravodajské struktury v ČT. Znamenalo by to mimo jiné, že by novináři v ČT museli jít se svou kůží na trh. Stimulovat samostatné kritické myšlení znamená vyjádřit profesionální úsudek.

Hlavní zpráva včerejších *Událostí* začala metaforou: „Vedení nové poslanecké sněmovny je *zatím ve hvězdách*“. Tímto hovorovým výrazem v hlavním titulku se snad chce Česká televize přiblížit lidovému divákovi? Informace pak byla strukturována otrocky podle názorů hlavních politických stran: co chce ODS, co si přeje ČSSD. Reportérka s tlustým mikrofonem před Poslaneckou sněmovnou dodala reportáži nepřemýšlivosti tím, že re-

portáž zahájila slovy, cituji po paměti: „Jednání o rozdělení funkcí začala už ráno.“

Zpráva má přece začít tím, co je nové, a nikoliv bezvýznamnou informací, co kdy začalo.

A dále, pokud je pravda, že ODS vyjádřila přání, aby komunisté, kteří získali ve volbách deset procent hlasů, neměli v Parlamentě místopředsedu, byl *právě tento útok na demokracii hlavní zprávou dne*. Česká televize tento úhel pohledu pominula, jen letmo se o možném komunistickém místopředsedovi Parlamentu zmínila citací jednoho představitele ČSSD.

Hlavní zprávou dne mělo být něco jako: Třetí největší politická strana v České republice nesmí mít místopředsedu v Parlamentě.

Důležitou zprávou dne také byl případ Libora Nováka a v podstatě husákovské reakce činitelů ODS na odchod Bohdana Dvořáka. Tyto skutečnosti měly dát České televizi podnět k tomu, aby rozebrala řádně zázemí obou problémů. Pak se měl zeptat reportér přímo Miloše Zemana, jak je možné, že se hodlá při utváření nové vlády opírat o ODS, o stranu, která dva roky podváděla.

Alarmující také je, že televize jak se zdá, projevila další rys návratu do „předkytkovské“ éry.

Veškeré úsilí vést paralely mezi domácími a zahraničními událostmi se z hlavní zpravodajské relace ČT vytratilo. Pořad se nyní opět zcela mechanicky dělí na hlavní domácí události, zprávy z regionů a pak sérii rutinních zahraničních zpráv, které jsou většinou podány tak mrtvě, že nic neříkají.

Zprávy z regionů mě vrátily do blahých dob husákovského komunismu, protože skoro komunistickým způsobem přinesly reportáž o návštěvě zahraniční vojenské delegace (tentokrát britské, naštěstí nikoliv sovětské) u českých vojáků v Chrudimi. Reportáž z Chrudimi sice docela zábavně končila několika lidsky zpřístupněnými okamžiky (na obrazovce se objevila paní, která říkala, že neměla ráda vojáky, protože jeden si vzal její dceru a odvezl ji na druhý konec republiky, dnes je ale už ráda má) – ovšem celkově byl tento příspěvek v podstatě o ničem. Následovala obdobně plochá informace o návštěvě vojenských inspektorů, tentokrát z Ruska. Důvod, proč byly tyto reportáže zařazeny do *Událostí*, byl nejasný.

Zpravodajský šot o podpoře ČSSD pro bytové družstevnictví byl povrchním, vlastně skoro stranicko-politickým vysláním pro tuto mocnou stranu. Nikdo se nepokusil v reportáži nezávisleji analyzovat plány ČSSD na podporu bytového družstevnictví. Na jedinou mírně kritickou otázku, totiž kde se na to všichni vezmou peníze, odpověděl příslušný činitel na obrazovce: „Musíme mobilizovat všechny zdroje, i podnikatele.“ (?) Reportér se

nepokusil politika přimět k tomu, aby výroky v tomto smyslu konkrétněji vysvětlil.

V *Událostech* je vůbec málokdy slyšet jakékoliv otázky reportérů: informační šoty jsou sestříhány tak, že většinou jen slyšíme výroky politiků bez komentáře, a ty se už nikdo nepokusí zpochybnit doplňovací otázkou.

Z *Událostí* má divák silný dojem, že je ten pořad připravován bez jiskry a bez zájmu, automaticky, lidmi, kteří při tom přemýšlejí o něčem jiném, nikoliv nutně o vlastní práci. – Anebo naopak se bojí, že by bylo nebezpečné, kdyby projevili jiskru?

Kolik originálních zpráv přinesla v úterý Česká televize?

Je zajímavé srovnat její zpravodajství s deníkem *Slovo*, který musel už v 19.15–19.45 jít do tisku, takže nelze tyto noviny obviňovat, že by své zprávy opsaly z originální České televize. Daleko pravděpodobnější bude, že zdrojem pro obojí zpravodajství byla ČTK.

Zde je seznam prvních několika témat Událostí. Ty z nich, které vyšly i v deníku Slovo z 15. 7., jsou označeny tečkou v závorce. Jejich původem je velmi pravděpodobně ČTK:

- Parlament se nemůže dohodnout na tom, koho jmenovat místopředsedy Poslanecké sněmovny (•)
- Poslanci přebírali svá poslanecká osvědčení (•)
- Průzkum veřejného mínění: kteří politikové jsou prospěšní a kteří škodí
- Libor Novák byl obžalován (•)
- Bohdan Dvořák odešel z ODS (•)
- ČNB intervenovala proti posilování kursu koruny (•)
- Rekreační park Rajchěřov se nebude stavět (•)
- Zemřel básník Miroslav Holub (•)
- Hlavní hygienik nařídil testy legionářské nemoci (•)
- Na Prostějovsku se dostala do prodeje kuřata z Thajska s malým obsahem arzenu (•)
- atd.

Jakou novou, originální informaci přinesla Česká televize v Událostech 14. července? Obávám se, že žádnou.

Česká televize: předplatte si nudu Lesk a bída postkomunistických médií

Tomáš Pecina, 5. 8. 1998

Vojtěch Kment svým bezesporu zajímavým příspěvkem, zveřejněným v dnešních *Britských listech*, otevřel debatu hned na několik témat. Vysílání ČT vytýká:

- mělký, neanalytický přístup ke zprávám;
- konformismus;
- nekonfliktnost.

Dovolil bych si dodat čtvrtý, neméně významný bod, totiž *mýtotvornost*, kterou se televize i ostatní média snaží nahradit právě chybějící analytičností přístupu.

Realita? Pchá, jak nudné (a pracné)

Mýtotvornost je přímým důsledkem novinářské pohodlnosti a deficitu vzdělání. Proč se vydávat do nehostinného, neuchopitelného a znervózňujícího „skutečného světa,“ když všechno, co průměrný divák potřebuje k nasycení svého návyku přijímat informace, lze vyprodukovat v pohodlí studia? A tak vytvoříme „zajímavé“ prototypy: arogantního Václava K., nečestného Josefa L., povrchního bonmotéra Miloše Z., kontroverzního Jana K., radikálního Vladimíra Š., v zásadě moudré, ale dlouhým vládnutím zpozdlné, komunistů prosté „pravicové“ vlády, proti nimž postavíme dosud nezkorumpované, ale nezodpovědné „bývalé komunisty“ z Lidového domu. Pro zpestření dodejme dva zplozence pekel – Miloslava R. a Mirka S., párek nadějných mladých hochů neposkvrněné pověsti Vladimíra M. a Michala L. a show může začít.

Jak jsou tyto stereotypy nepřesné, tak jsou atraktivní, a o co jde především, o takto předzpracované mediální látce může pronášet zajímavé – a v rámci tohoto virtuálního světa relevantní – soudy nejen každý štamgast stravovacího zařízení Na růžku, ale i pověstná Ježkova tetička z Orlických hor. Jak naplňující: během jednoho rozhovoru lze probrat nejen předmanželské problémy Evičky odvedle a pomanželské problémy Květy odnaproti,

ale řeč se jistě stočí i na potíže nového předsedy Parlamentu s hlasovacími tlačítky (byla to ostatně hlavní zpráva dne ve všech českých novinách) a na to, jaká je ostuda, že se ministrem zahraničí stal (prý) křivopřísežník a usvědčený lhář.

Média – mezi nimi televize v prvé řadě – se nesnaží konfrontovat diváka s multiaspektální a mnohavrstevnatou realitou světa, neusilují přimět ho k překonání stereotypů a povrchnosti v myšlení, ale dodávají jeho intelektuálnímu ústrojí jen takovou potravu, kterou je toto schopno na základě své předchozí – převážně totalitní – zkušenosti bez potíží zpracovat. Kabareti-zace politiky, jak jsme jí svědky hlavně na TV Nova, je jen dalším stupněm na téže cestě – „Já snad té paní Parkanové musím dát preferenční hlas, vždyť ona tak krásně zpívá!“

Novinář – učitel národa

Britská stanice *BBC World Service*, která patří dlouhá léta mezi mé rozhlasové favority, začala někdy koncem 80. let vysílat sérii *How It All Began* (Jak to všechno začalo). V každém dílu se autoři věnovali jednomu ze světových „hot spots“, např. Izraeli, Balkánu, Koreji, a ve stručné retrospektivě provedli posluchače vývojem, který vedl k dnešnímu – z denního zpravodajství většinou dobře známému – stavu.

Český občan je proti průměrnému Britovi v mnohem horším postavení, protože komunistické školní osnovy sice odrážely posedlost marxistických ideologů historií, ale výkladový klíč zpravidla pojednávané události zcela zatemnil. Úkolem komunistických sdělovacích prostředků bylo poskytovat informace, nutné k tomu, aby občan přijal žádoucí, tj. oficiální interpretaci události, a tak ať dnes pátráme v paměti sebelépe, nemáme dost vstupů, abychom mohli některé historické události posoudit objektivně. Vede to buď k přiznání vlastní ignorance (já sám třeba přiznávám, že nemám dost informací, abych si udělal názor o husitství, o „době temna“ nebo o případu bratří Mašínů), nebo k přijetí zjednodušené „opačné“ interpretace (temno zářilo, husité byli barbaři a Mašíni hrdinové).

Skončila doba ideologické indoktrinace, ale jak zaplnit vakuum, které po ní zůstalo? A především – kdo by je měl zaplňovat, když novináři byli vyškolenými nepřemýšlivci, kývači a kladeči nekonfliktních otázek? To bylo ústřední téma let 1990–1992.

Brzy pominula představa, že by se úkolu mohli ujmout emigranti. Jedinici typu Kotas a Kožený diskreditovali emigraci takřikajíc na celostátní úrovni, k dokreslení nepřívznivého obrazu pak stačila jedna nepřijemná tetička

z Ameriky, která přijela, vyčetla domácím, jak tu máme špinavo, ošklivo a hloupo, pak se ukázalo, že jediné, co ji na České republice zajímá, jsou její – zpravidla neuspokojitelné – restituční nároky, a ona, pronesší několik posledních invektiv, k oboustranné úlevě odjela zpět do milované Kalifornie.

Úkol reinterpretace národních dějin zůstal na domácích žurnalistech a stav, jaký pozorujeme, je smutným důsledkem jejich selhání.

Česká republika nebo Kabaret u dobré pohody?

Mnohokrát jsem si kladl otázku, proč je český novinář tak nekonfliktní, proč se při intreview bojí reagovat podle politikovy odpovědi a proč se moderátorovi viditelně třesou ruce, když proti němu ve studiu usedne např. „obávaný“ Václav Klaus. V západních televizích totiž bývají k vidění opačné scény: obávaným a mocným je tu novinář, politici jsou zjevně nervózní, protože vědí, že jedna dobrá otázka (a špatná odpověď) před kamerou může znamenat konec jejich kariéry – chce se mi s jistou jízlivostí dodat, že dobře položená otázka by v českých poměrech znamenala konec kariéry nejednoho moderátora.

Burzovní a finanční zpravodajství, o němž se pan Kment zmiňuje, vypadá v českém podání asi tak, jako kdyby po zpravodajském *spotu* o největší přehradní nádrži světa Itaipu na řece Paraná následoval prostřih na záběr vesnického rybníka, řekněme u Židlochovic, a reportér by poté požádal místního porybného, aby jihoamerický spot zasvěceně komentoval.

Nepoučenost je pochopitelná a omluvitelná. Neomluvitelná je nepoučitelnost. Je zajímavé sledovat, jak se postupně omezil okruh tzv. nezávislých analytiků a politologů, kteří mají přístup na televizní obrazovku. Platí tu zákony přirozeného výběru – pokud se televize podvolí diktátu veřejného mínění, zůstat smějí jen ti – moderně řečeno – nejkonsenzuálnější, a tak se postupně stáváme svědky procesu, při kterém se „mluvící hlavy“ začínají víc a víc podobat jedna druhé, potlačuje se individualita a nerespektuje odbornost. Jeden příklad z mnoha: Jaroslav Huk, bez konkurence nejhloupější a nejservilnější komentátor zaniklého *Telegrafu*, teď vystupuje jako volební analytik kteréśi agentury na výzkum veřejného mínění. A to by bylo, aby si někdo dovolil s panem „analytikem“ nesouhlasit!

Na obrazovku smějí jen správné názory

Podmínkou přežití se stalo říkat lidem, co chtějí slyšet. Nemohu zcela souhlasit s Kmentovým názorem, že Česká televize je (aspoň) pluralitní.

Pluralita totiž musí znamenat otevřenost všem názorům, i těm, které diváka iritují a hladí ho proti srsti. Mistrem v tomto oboru je britský novinář a esejista Roger Scruton, který provokuje, vymýšlí absurdní argumenty a nutí tak své čtenáře k přemýšlení. Měl by naději v České televizi? Stěží. Kombinovaným sítem konsenzuality (konformity) a diváckého zájmu neprošli v ČT ani daleko umírněnější novináři...

Mám za to, že znuděnost lidí Českou televizi a zájem o „alternativní“ tisk, k němuž patří i *Britské listy*, pramení právě z jiného chápání pojmu názorové plurality. Vojtěch Kment má asi pravdu, že *BL* občas doporučují vhodný benzín vozkovi, avšak jsem přesvědčen, že si své čtenáře získávají právě svou otevřeností, kritičností a „nepohodovostí“.

Minulý týden se k *Britským listům* neobvykle ostře a popuzeně vyjádřili dva čelní představitelé ODS, Václav Musílek a Jan Zahradil. Příznám se, že jsem z toho měl radost. Kdyby si podobnou kritiku od těchto pánů pravidelně vysluhovala Česká televize, *Britské listy* by zřejmě ztratily důvod existence, nebo minimálně část své agendy. Což by za dané situace bylo dobře.

Veřejnoprávní televize nebo pobočka ODS? ODS říká: „Za všechno můžou auditori,“ Česká televize chápavě přitakává

Tomáš Pecina, 20. 8. 1998

V úterní *Jedenadvacítce* (18. 8. 1998) na ČT 2 zazněl následující příspěvek:

Moderátorka Bobošíková: Tečkou za finančními skandály ODS je závěrečná zpráva o výsledcích forenzního šetření financování strany. Občanská demokratická strana v ní připouští, že porušila některé zákony a že záměrně nepřiznala všechny své příjmy. S personálními změnami v důsledku svých finančních skandálů však ODS nepočítá.

(následuje předtočená reportáž)

Reportérka Vítková: Záměrně nesprávné vykazování jmen sponzorů a nesprávné vykazování sponzorských darů, to jsou některé chyby, které Občanská demokratická strana připustila ve své zprávě. ODS v ní popsala, jak neopakovat chyby ve financování. ODS zavede systém účetních postupů, bude registrovat darovací smlouvy. Ve zprávě je také uvedeno, že Občanská

demokratická strana končí spoluprací se svou původní auditorskou firmou.

Senátorka Benešová: Ta auditorská firma měla být k financování ODS nebo k jeho hodnocení – měla být podstatně tvrdší a měla politické vedení upozornit podstatně dřív na to, že některé praktiky, které se používají, jsou vlastně špatné.

Vítková: Zpráva se nezmiňuje o švýcarském kontu, ze kterého měla údajně Občanská demokratická strana čerpat prostředky a jehož existenci provrhuje ekonomická rozvědka.

(zpět ve studiu)

Bobošíková: Poslanec Občanské demokratické strany Jaroslav Zvěřina – dobrý večer.

Poslanec Zvěřina: Dobrý večer.

Bobošíková: Pane poslanče, jste spokojen s tím, jak vaše strana uzavřela skandály kolem svého financování?

Zvěřina: No, já mám pocit, paní redaktorko, že ty skandály tak úplně uzavřeny nejsou, ale co se týče nás, jako stranických orgánů, já myslím, že jsme udělali maximum, co jsme udělat mohli. Pro mě bylo osobně velkým poučením celé to šetření těch věcí, protože najít nepořádky ve financování u takové poměrně složité struktury, jakou je politická strana, se ukázalo být takovými laickými metodami dost obtížné, a jsem rád, že se vyžádal forenzní audit, protože ten ukázal teprve ten skutečný rozměr těch problémů, řekl bych...

Bobošíková: Přijde sama ODS na základě, jak říkáte, onoho skutečného zjištění, skutečného rozměru problému, s nějakými návrhy legislativních změn, které by přispěly k průhledosti financování politických stran?

Zvěřina: Ano, chceme se aktivně podílet na změně zákona o politických stranách, aby tam byly učiněny nějaké prvky, které zpřísní dohled na hospodaření.

Bobošíková: Ano, a přijdete s tím sami, nebo budete čekat, s jakým návrhem přijde vláda?

Zvěřina: Já mám za to, že některé iniciativy chystáme sami.

Bobošíková: A kdy by ty iniciativy mohly přijít?

Zvěřina: No, v tom druhém pololetí tohoto roku, předpokládám, že už budou připraveny.

Bobošíková: Pane poslanče, já vám k tomuto tématu zatím děkuji, zůstaňte ještě se mnou ve studiu.

Od květnového extempore s Václavem Klausem a Janem Rumlem ušla Jana Bobošíková i celý tým „21“ velký kus cesty – vzad. Před časem jsem

psal, že hlídacím psem demokracie bude stěží mopslík, jímž se televize stala v době působení předchozího generálního ředitele Ivo Mathé. Dnes, obávám se, je stav redakce zpravodajství výrazně horší než např. před rokem. Z mopslíka, který se sem tam odvážil na zloděje hrušek zpovzdálí štěknout, se ČT za Puchalského vedení transformovala v mazlivého a hravého pudla. Když se objeví zloděj, pudl má radost, že aspoň někdo mu věnuje pozornost, a horlivě vetřelci líže ruku.

Tvrzení, že za korupční skandály může auditor, protože vedení strany včas neupozornil, je vrcholem cynismu, a pokud ČT nezpochybní ani tak vyložený nesmysl, mění se v podstatě ve stranický orgán, zřízený k tomu, aby ODS hájil před voliči.

Čtenářům *Britských listů*, zvláště pokud mají západní zkušenost, zajisté není třeba osvětlovat, co je účelem auditu a jak komicky působí organizace, která poté, co se přijde na podvody v jejím financování, vymění auditora.

Tragédií ovšem je, že průměrný divák České televize si z obrazovky odnáší naprosto falešnou informaci:

- za korupční praktiky ve financování ODS může auditor;
- auditor bude vyměněn, takže podvody se nebudou opakovat;
- ODS bude navíc iniciovat přijetí zákona, který podvodům uvnitř politických stran zamezí (to asi kvůli stranám, které nemají tak dobré auditory).

A propos, téhož dne, v pořadu *Karanténa*, vyslal k novinářům nedvojsmyslný vzkaz předseda vlády Miloš Zeman. Řekl moderátorům pořadu, v narážce na vývoj kolem slovenské Markízy, přibližně toto: „Co byste dělali, kdybyste jednoho dne přišli do práce a tam byli černí šerifové, kteří by vás nepustili dál.“ Doležal a Sedláčková starostlivě pokývali hlavou. Nepochybují, že právě ti dva budou mezi prvními, kdo projeví „straně a vládě“ vděčnost, že mohou v klidu (dříve se říkávalo „...a míru“) dělat svou práci...

Rada ČT: Na veřejnou kontrolu stačíme sami Je v kauze České televize vše ztraceno?

Dopis Tomáše Peciny Radě ČT

26. 10. 1998

Rada České televize
Česká televize
Kavčí hory
140 70 Praha 4

17. října 1998

Re: **Stížnost**

Vážení,

upozorňuji Vás, že ředitel České televize Jakub Puchalský odmítl dát našemu listu k dispozici projekt, na jehož základě byl Radou ČT ve výběrovém řízení jmenován do své funkce. Místo toho nabízí pan Puchalský dokument nazvaný *Hlavní teze projektu*, který údajně představuje stručný výtah z projektu, ale který pro svou obecnost a tezovitý charakter nedovoluje posoudit, zda a nakolik ředitel ČT plní to, s čím byl do funkce vybrán.

Daný stav podstatnou měrou oslabuje možnost veřejné kontroly nad prací vedení České televize.

Tímto podávám na ředitele ČT *stížnost* ve smyslu ustanovení § 8, odst. 1, písm. e), zákona č. 483/1991 Sb. o České televizi a v případě, že výsledkem projednání této stížnosti nebude zveřejnění projektu, žádám, aby Rada ČT zvážila *odvolání* ředitele před ukončením jeho funkčního období podle § 9, odst. 4, *ibid.*, pro závažné porušení jeho povinností.

S pozdravem,

Tomáš Pecina

Odpověď Rady ČT

Vážený pan

Tomáš Pecina

Britské listy

V Praze dne 21. října 1998

Vážený pane Pecino,

Rada ČT se na svém posledním zasedání zabývala Vaší stížností na generálního ředitele ČT ze dne 17. 10. 1998. Rada ČT k Vaší stížnosti rozhodla, že:

1. Veřejnou kontrolu nad prací vedení České televize vykonává Rada ČT, která ve smyslu § 4 odst. 1. Zák. 483/91 Sb., o ČT je „orgánem, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu a šíření programů ČT“.

2. Jednáním generálního ředitele ČT nedošlo k porušení zákona č. 483/91 Sb., o ČT a Rada ČT neshledala důvod pro odvolání generálního ředitele ČT dle § 9 odst. 4 zmíněného zákona.

S pozdravem,

PhDr. Jiří Jiráček

předseda Rady ČT

Poznámka T. P.:

Jsem asi naivní: domníval jsem se, že od veřejné kontroly čehokoliv jsou tu nezávislá média, a vida, ono je to v České republice jinak – Parlament jmenuje komisi a veřejnost se nemusí kontrolou toho, co se děje s jejími penězi, dále znepokojoval. Jaký skvělý servis daňovému (a koncesionářskému) poplatníkovi!

Obávám se, že fakta, která *Britské listy* o České televizi přinášejí, do sebe začínají nepřijemně zapadat...

Jana Bobošíková se zmiňuje, že vedení redakce zpravodajství nedovolilo odvysílat zprávu o skutečných důvodech rezignace Jana Šuly, jejíž obsah je – mírně řečeno – skandální: totiž že Zeman s Baštou od Šuly vyžadovali aktivity nad rámec stávající zákonné úpravy.

Znám do jisté míry Ivana Kytka a jsem přesvědčen, že by podobné mocenské zásahy do vysílání nepřipustil, třeba za cenu vlastní rezignace. Ivan Kytka byl „pro neschopnost“ odstraněn a nahradil ho Zdeněk Šámal. Ten cenzorský zásah dovolil nebo dokonce sám inicioval.

Poslanci mohou být spokojeni: místo Kytky přišel Šámal, profesionálku Janu Bobošíkovou nahradí Stanislav Brunclík, který se tváří v tvář premiérovi třese jako osika ve větru, místo v televizi samozřejmě není ani pro Andrewa Stroehleina, který měl málo pochopení pro podmínky, jimiž politici podmiňovali svou účast v pořadu „21“, a považte, dokonce chtěl případy takového vydírání zveřejňovat na internetu.

Jediným poškozeným je zde veřejnost, ale jak nám píše pan Jiráček, ta může být klidná: kontrola činnosti České televize je v dobrých rukou.

Nechci být špatným prorokem, ale začínám mít obavu, že po několika příštích letech, možná po celou generaci, si česká společnost bude moci o kvalitní a nezávislé veřejnoprávní televizi nechat jen zdát...

Bohumil Klepetko vykládá Lidovým novinám, co neodpovídá pravdě: Dvanáct „ojedinělých“ odchodů z ČT

Jan Čulík, 30. 10. 1998

Bohumil Klepetko, dosavadní šéf redakce domácího zpravodajství České televize, který má být v této funkci brzy nahrazen, aby se plně mohl věnovat

práci moderátora *Událostí*, se dopustil pozoruhodné nepřesnosti, když minulý čtvrtek potvrdil *Lidovým novinám*, že „odchod [Jany] Bobošíkové je v redakci zpravodajství ojedinělým jevem“.

Podle informací, které mají *Britské listy* k dispozici, totiž v uplynulých týdnech a měsících odešli z redakce zpravodajství, nebo jsou ve výpovědní lhůtě:

- šéfkameraman
- dva (bývalí) zástupci šéfredaktora
- dva (bývalí) editoři *Událostí* a „21“
- dramaturg *Studia 6* a moderátor *Studia 6*
- dva produkční domácí rubriky
- tajemník redakce
- redaktor zahraniční rubriky
- moderátorka „21“.

Celkem tedy dvanáct „ojedinělých odchodů“.

Nejde přitom o to, že by šéfredaktor Zdeněk Šámal neměl mít právo na volbu svých nejbližších spolupracovníků a zaměstnanců redakce, nebo že by nad všemi výše uvedenými „ojedinělými“ odchody musel kdekdo naříkat.

Jde o to, že Bohumil Klepetko byl jako šéf domácího zpravodajství poněkud nepřesný. Seriózní list v rukou nového vlastníka by si měl příště Klepetkovy informace lépe ověřovat, než jim uvěří a otiskne na svých stránkách.

Nicméně, vyhazování produkčních je docela závažná záležitost. Zdá se to být omyl. Právě produkční by měli pomáhat reportérům dělat research a vytvářet pro ně efektivní informační zázemí. Zdá se však, že redaktoři neumějí s produkčními pracovat.

***Mohla by prosím poslední osoba,
která odejde z redakce zpravodajství České televize,
zhasnout světla?***

Andrew Stroehlein, 9. 11. 1998

Od té doby, co jsem před čtyřmi měsíci odešel z redakce zpravodajství České televize, psal jsem o situaci v té redakci jen jednou (*BL* 29. 7. 1998).

Různí přátelé a bývalí kolegové v redakci a jinde v České televizi mi nezdřídka sdělovali svou frustraci a své zklamání, ale jejich častou kritiku jsem nezveřejňoval, protože jsme všichni měli obavy, že by to mohlo ohrozit jejich místa v redakci zpravodajství. Události ze dvou minulých týdnů mě přiměly, abych přerušil své mlčení.

Nemá smysl opakovat, že zpravodajství České televize je amatérské a neprofesionální: to je každý večer jasné ze zpravodajských relací. Ale jako by nestačilo to, co Česká televize pod jménem „zpravodajství“ vysílá do světa, v široké škále na věci angažovaných profesionálů vzniká konsenzus zklamání. Všichni, kdo byli v minulých měsících nuceni z České televize odejít – včetně mě – zdůrazňují, jak špatná je kvalita zpravodajství České televize a dokonce i lidé, kteří zastávají v současnosti vysoká místa v českém televizním establishmentu, jsou nespokojeni s nedostatkem kvality. Dokonce i externí analytické sdělovacích prostředků začínají zacházet se zpravodajstvím České televize, jako by to byl vtip. V soukromém rozhovoru uvedl jeden západní mediální profesionál, že zpravodajské pořady České televize lze velmi vhodně srovnávat se školským cvičebním, studentským televizním okruhem.

Kritika není dovolena

Je nutno však přivést pozornost veřejnosti k něčemu daleko vážnějšímu: Zpravodajství České televize je považováno uvnitř ČT i mimo ni jako naprosto neuspokojující, napjatá situace v redakci zpravodajství ČT však znamená, že se situace nemůže zlepšit. Je to proto, že není dovoleno, aby otevřená debata a veřejná kritika zpravodajství pozitivně ovlivňovaly. V silné organizaci vítá vedení podniku konstruktivní kritiku od zaměstnanců a kritika zvnějšku je alespoň do určité míry brána v úvahu, protože v konečné instanci je to právě tato kritika, která podniku umožňuje zaměřit se na problémy, které vyžadují řešení. Identifikace problémů je prvním krokem k jejich nápravě.

Naproti tomu ve zpravodajské redakci České televize je konstruktivní kritika ignorována a interní kritikové jsou otevřeně trestáni, pokud svou kritiku zveřejní mimo ČT.

Bobošíková

Povšimněme si osudu populární moderátorky každodenního pořadu *Jedenadvacítka* Jany Bobošíkové. Vyučoval jsem osobně mnoho moderátorů ve zpravodajské redakci České televize a musím říci, že je nesporné, že Bo-

bošíková projevuje při vysílání nejsilnější osobnost a je nejlepším moderátorem, jakého Česká televize má. Rozhodnutí Bobošíkové z ČT odejít je vážnou ranou už tak stagnující kvalitě české veřejnoprávní televize.

Když oznámí svou rezignaci tak významné „rodinné stříbro“, jako je Bobošíková, každá pružně reagující a odpovědná organizace by velmi rychle reagovala a velmi rychle by si toho povšimla. Taková rezignace by měla vést vedení podniku k tomu, aby analyzovalo její kritiku a zkoumalo příčiny její nespokojenosti. Namísto toho učinil šéf zpravodajství Zdeněk Šámal to, že Bobošíkové zakázal vystupovat v pořadu *Jedenadvacítka*, zakázal jí natáčet reportáže a dal jí urážlivě nekvalifikovanou práci. Šámalovu reakci – snahu umlčet otevřeného kritika a vytvořit pro ostatní zaměstnance České televize výhrůžný precedens, aby si dobře rozmysleli vyjít najevo s vlastními stížnostmi, lze charakterizovat jen jako tvrdohlavou a primitivní.

Bobošíková bušila hlavou do zdi ve snaze zlepšit zpravodajství České televize zevnitř po dobu několika měsíců. Její různé návrhy nadřizným, v samotné redakci zpravodajství i výše, byly ignorovány. Jejím návrhům a kritice, které přednášela na různých interních schůzích v ČT, se nadřizení vysmívali. A to navzdory tomu, že její vysoká míra profesionality a její vynikající vystupování v televizních pořadech byly několikrát veřejně i soukromě chváleny Radou České televize i ředitelem ČT Jakubem Puchalským.

Pro Bobošíkovou bylo stále trapnější pracovat pro zhoršující se zpravodajství České televize. Byla naprosto frustrována nemožností zlepšit situaci v podniku prostřednictvím interní kritiky, a tak dospěla k závěru, že jí zbývá jediná možnost – odchod z ČT a veřejná kritika.

Smutný příběh Jany Bobošíkové dokazuje, proč se zpravodajství České televize nemůže zlepšit: interní kritika je odmítána bez diskuze a veřejná kritika je trestána.

Bobošíková není poslední osobou v redakci zpravodajství České televize, která má kritické nápady a doufá, že by bylo možno v České republice vytvořit slušné televizní zpravodajství. Na Kavčích horách je několik dalších lidí, kteří jsou v stejné situaci, jako je ona – nebo, přesněji řečeno, v situaci, v níž byla Bobošíková před několika týdny. Tito vytrvalci se snaží situaci zlepšit zevnitř, ale jejich kritika je ignorována. Svou kritiku tito lidé nezveřejňují mimo ČT, protože byli svědky toho, co se stane, když se někdo ozve s kritikou veřejně.

Samozřejmě, Bobošíková sama ještě před několika měsíci nezamýšlela kritizovat Českou televizi veřejně. Snažila se působit v rámci systému (a vydrželo jí to bezpochyby mnohem déle než mně), ale nakonec si uvědomila, že to nemá smysl: že nikdo neposlouchá.

Ostatní reformátoři ve zpravodajství České televize obdobným způsobem neplánují zatím vystoupit se svou kritikou veřejně, ale – jako Bobošíková – nakonec dospějí k závěru, že to budou muset udělat – když už ne z jiného důvodu, tak proto, aby si zachovali svou profesionální pověst. Skutečný profesionál nechce svou práci spojovat příliš dlouho s amatéry.

Nahore

Kromě toho, že zpravodajství České televize odmítá kritiku zevnitř, bohužel Česká televize odmítá dovolit i kritiku od nezávislých osob mimo Českou televizi. Generální ředitel České televize Jakub Puchalský, navzdory opakovaným žádostem internetového deníku *Britské listy*, udržuje v tajnosti svůj projekt reformy ČT, na jehož základě byl v otevřeném konkurzu jmenován do své nynější funkce. Toto utajování je naprosto nevhodné, vzhledem k tomu, že je ČT veřejnoprávní instituce.

Důležitější ale je, že Puchalského odmítání zveřejnit své původní plány na reformu znamená, že nikdo nemůže zhodnotit míru Puchalského úspěchu nebo neúspěchu. Nikdo nemůže posoudit, zda byly jeho reformy už provedeny anebo nikoliv. Nemůže vzniknout veřejná diskuze o stavu veřejnoprávní televize. Samozřejmě, vzhledem k tomu, že vím, že Puchalského plánované reformy redakce zpravodajství byly značně rozsáhlé, dovedu si představit, proč se je nyní Puchalský snaží utajovat, v době, kdy je zpravodajská redakce v tak špatném stavu a nejkvalitnější lidé odcházejí.

Nemožnost pozitivních změn

Bohužel, Puchalský se v otázce redakce zpravodajství dostal do úzkých. Pronásledují ho nyní chyby, které učinil na začátku svého funkčního období ředitele ČT. Pod vedením Zdeňka Šámala poklesla kvalita zpravodajství ČT na deprimujícím způsobem nízkou úroveň. Šámalovy nechápavé a necitlivé pokusy umlčet své kritiky šokují každého se smyslem pro slušnost.

Avšak Puchalský nemůže veřejně kritizovat Šámala, ani nemůže Šámala požádat, aby odstoupil a uvolnil svou funkci profesionálním vedoucím pracovníkům s větší mírou zkušenosti, protože Puchalský už to jednou udělal. Po pouhých 51 dnech ve funkci šéfa zpravodajství byl v květnu letošního roku donucen Puchalským k rezignaci Ivan Kytka.

Generální ředitel Puchalský ví, že by nyní vypadal příliš zranitelně, kdyby měl propustit během půl roku už druhého šéfa zpravodajství. Puchalského snaha ochraňovat svůj veřejný *image* a svou funkci znamená, že Šámala

má úplně volnou ruku a může pokračovat s výrobou zpravodajství třetího řádu i se svým hrubým manažerským stylem.

Klesající spirála

Česká televize je tedy v katastrofálním stavu a občané, plátcí koncesionářských poplatků, dostávají za své peníze stále méně. Ti pracovníci zpravodajství, kteří by chtěli zpravodajství ČT zlepšit, jsou umlčováni hrozbami, že budou propuštěni. Nový generální ředitel, který měl velké reformní plány, má nyní tak silný pocit trapnosti, že se mu to nepodařilo, že se rozhodl svůj původní projekt utajovat. Ze zpravodajství ČT dále odcházejí nejlepší lidé.

Jediné špatně rozmyšlené, náhlé rozhodnutí, učiněné letos v květnu znamená, že se situace nemůže zlepšit.

Pořad Nadoraz – emocionálně manipulativní a myšlenkově zmatená práce

Jan Čulík, 9. 12. 1998

Motto:

„Pokud se ten člověk hájí tím, že si spletl koně s kancem, měl by to přece nějak dokázat.“
(Reportérka ČT, v pořadu *Nadoraz*, radostně si nevědomá základního evropského civilizačního principu presumpce nevinny.)

Pokusme se analyzovat jeden namátkou vybraný pořad *Nadoraz* České televize vzhledem k tomu, že se tento pravidelný pořad octl v poslední době v ohnisku velké kontroverze poté, co byl z České televize propuštěn jeho produkční Jan Štern, redakce rebelovala a už se nyní v ČT nevysílá.

Už několikrát *Britské listy* psaly, že nedokonalá úroveň novinářské práce tohoto pořadu bohužel dává prostor politikům, aby na neumělé žurnalisty vyvíjeli politický tlak.

Připravím-li pořad, který ostře kritizuje vládu nebo (jak to bylo v bamberském případě, ještě dávno před červnovými volbami) vedoucí představitel opozice, musím mít svůj materiál zatraceně dobře vyresearchovaný. Veškerá argumentace musí být stoprocentně ověřena a potvrzena. Redakce pořadu *Nadoraz* to neuměla ani v případě bamberské aféry, ani v případě

opakovaných nepodložených útoků na sociálnědemokratického ministra zahraničních věcí Jana Kavana, kterému nedokázala nic.

Když se ozve kritika proti neumělosti, je velmi snadné, ale nepřesvědčivé (jak to dělal redaktor Kohout z pořadu *Nadoraz* koncem léta v rozhovoru s Pavlem Dostálem v *Jednadvacítce*) vykřikovat věty o tom, že se prý snaží vláda potlačovat svobodu projevu.

Kdyby se pořadu *Nadoraz* místo nepříliš etických insinuací podařilo skutečně dokázat, že byl Jan Kavan vědomým spolupracovníkem Stb, Kavan by musel resignovat a nikdo by nemohl ani ceknout. Tvoření emocionálních vln je neseriózní a zavádějící.

Jenže, docházím neochotně k závěru, neseriózní citová manipulace byla základní praxí redakce *Nadoraz* i v daleko méně profilovaných, „obyčejných“ vysíláních této redakce.

Ale podívejme se na jeden úplně obyčejný pořad *Nadoraz* – vybírám namátkou program, který se v České televizi vysílal 26. října 1998. Co je na pořadu zásadně špatné – čím pořad škodí české politické kultuře?

Myšlenková chaotičnost a emocionální manipulace

Reportáže pořadu *Nadoraz* jsou intelektuálně nedopracované, povrchní a strukturou chaotické. Jsou logicky *nepromyšlené*.

Je to pozoruhodné, protože tvůrci reportáží pořadu *Nadoraz* dokonalým a velmi inteligentním způsobem *zvládají umění podprahové emocionální manipulace diváka*. Ve faktografické a racionální rovině jsou reportáže neohraibané: v rovině emocionální manipulace jsou profesionální. Reportáže dokáží přesně vyhmátnout, co udělat, aby diváka podprahovými metodami emocionálně chytily. Logickou, racionální strukturu však zvládnout neumějí.

Dá se to vysvětlit asi jen tím, že v redakci je zjevně dáván daleko větší důraz na emocionální manipulaci diváka, než na seriózní práci s logickými argumenty.

Lákadlo bulvárnosti

Celkově jsou reportáže pořadu *Nadoraz* dost postiženy bulvárními postupy.

Vybíraná témata jsou „lidová“ – co diváka chytí a co ho bude vzrušovat. Nezdá se, že by pořad *Nadoraz* plnil úkoly televize veřejné služby – že totiž dokáže průrazně, energicky, názorně a přesvědčivě divákovi zprostředkovat

na konkrétních případech jednoduše složité jevy současnosti, které přímo ovlivňují jeho situaci.

Ne, pořad si především vybírá, co si redaktoři myslí, že se bude líbit a šokovat. Vzhledem k tomu, že pořad v závěrečných titulcích vyzývá, aby diváci do redakce posílali náměty, tematický okruh *Nadorazu* je pozoruhodně ubohý.

Veřejná užitečnost je až na druhém místě, i když by bylo neférové říci, že aspekt veřejné užitečnosti v reportážích *Nadorazu* úplně chybí.

Nadoraz 26. října 1998: tři zmatená témata

Problém je u sama struktura pořadu. Jak se v soukromém rozhovoru s *Britskými listy* vyjádřil v minulých dnech jeden novinář BBC, velmi pochybný je už sám pořad, kde je tzv. „hloubkovému, pátracímu zpracování tématu“ věnováno pouhých cca 10 minut. Jiný svědek konstatoval, že problémem je značně omezený finanční rozpočet na jednotlivé reportáže. Nikdo v ČR ovšem není ochoten poskytnout dostatečné finanční prostředky na profesionální, dokonale zvládnuté pátrací reportáže. Veřejnoprávní Česká televize by to měla dělat – měla by to přirozeně dělat i komerční televize, kterou by k tomu měl přimět zákonem Parlament.

Zastřelený kůň

První desetiminutovou reportáží pořadu *Nadoraz* dne 26. 10. 1998 byla zpráva o zastřeleném koni, který pobíhal v lese kdesi nedaleko Vimperka.

Reportáž začínala docela slibně: moderátorka Rebeka Křížanová (která má sice trochu nekultivovaný hlas, ale snaží se, na rozdíl od jiných reportérů zpravodajské redakce ČT, jasně a pečlivě artikulovat) varovala diváky, že na podzim, kdy se konají v českých lesích hony, je *v lese nebezpečno*. Jestlipak diváci vědí, že střelné zbraně, které mají myslivci, mají dostřel až čtyři kilometry, uvedla Křížanová.

To je závažná informace a se zájmem jsem čekal, jak se bude reportáž rozvíjet. Jak pořad *Nadoraz* vysvětlí tuto problematiku a jak ukáže, co by se v této věci mělo dělat, třeba co připravují či nepřipravují v zájmu bezpečnosti občanů státní úřady.

Jenže pak už nenásledovalo nic relevantního.

Reportéři *Nadorazu* se naučili, že téma musí být konkrétní, individuální příběh. To je sice dobré, jenže novinář musí také umět individuální příběh posléze *zobecnit*. To se reportérům *Nadorazu* nikdy nepodařilo.

Tématem první reportáže, vysílané 26. 10., byl dvojznačný a nedobře

vyresearchovaný příběh, uprostřed policejního vyšetřování, který by se například v Británii vůbec nesměl do sdělovacích prostředků dostat, aby to nepřipustně neovlivnilo následné soudní jednání.

O co šlo?

Jakýsi pan Sinecký vlastnil koně, který věděl, že nedaleko (ve vzdálenosti 11 kilometrů) jsou v ohradě klisny a pravidelně za nimi z vlastní ohrady lesem utíkal. („Chodil za kobyilkami.“) Při jednom takovém útěku ho v lese kdosi zastřelil. Bylo osm hodin večer a byla tma. (Reportáž to však zpočátku ani neuvedla.) Střelce pak náhodou přistihla policejní hlídka, jak už koně s vyvrženými vnitřnostmi kamsi odváží. („Jinak bychom se o osudu koně ani nedověděli,“ řekl majitel.) Pachatel se hájil, že si v lese spletl koně s kancem. Situace byla nejasná.

Reportáž byla na straně majitele zastřeleného koně. V úvodu reportáže byly věnovány dlouhé desítky vteřin poetickým, emocionálním záběrům pobíhajícího milovaného zvířete. Záběry byly podmalovávány hudbou. (V investigativní, faktografické reportáži se nesmí hudba používat, neboť vytváří nepřipustný emocionální kontext.) Nevhodně a manipulativně vzpomínala po dlouhou dobu svědkyně, blízká majiteli zastřeleného koně, dojemně na onen osudový večer, kdy kůň utekl za klisnami. K „dobrotě a kráse“ usmrčeného koně se slovní apoteózou vrátil jeho majitel i v závěru reportáže: mluvil o tom, jaký to byl „chytrý, moudrý, obětavý kůň“. Reportáž se rozhovory s několika lidmi snažila navodit dojem, že člověk, který koně zastřelil, to učinil pokud ne ze zlého úmyslu, tak určitě z neodpovědnosti. Šla tak daleko, že se reportérka na jednom místě na adresu střelce vyjádřila: „*Pokud se hájí tím, že si spletl koně s kancem, měl by to tedy dokázat.*“ Nerespektovala právní princip presumpce nevinny. Na jeho existenci ji musela upozornit členka veřejnosti, odbornice na zákon na ochranu zvířat. I poté však reportérka ze sebe vydala tuto další zmatenou otázku, z níž vyplývá, že *presumpci nevinny vůbec nepochopila*: „*To ale znamená, že by skutečně ta policie se měla snažit obstarat důkazy, které by doložily toto jeho tvrzení.*“ – Jaké? Co? – Přirozeně policie nemusí dokazovat nevinu obviněného střelce, ale snaží se dokazovat jeho vinu. Pokud vinu neprokáže *nade vší pochybnost*, v civilizované společnosti se dotyčná osoba považuje za *nevinnou*. Není to zas tak obtížné. Je to stejné jako s Janem Kavanem. Pořad *Nadoraz* zde porušil tentýž základní evropský civilizační princip.

Na jiném místě se reportér pořadu *Nadoraz* snažil policii obvinít, že střelce na koně ze zaujatosti kryje. Policie to popřela. Poukázala na to, že záležitost je nejasná a nikdo neví, zda byl kůň zastřelen omylem, nedbalostí či úmyslně.

Reportáž mimoděk ukázala – bohužel jen nepřímo, protože v samotné reportáži to nikdo jasně a otevřeně nevedl – že je nebezpečné chodit v době honů do lesa, neboť lidé mohou postřelit kdekoho – když zastřelí koně, jistě by mohli zastřelit i člověka. (Je to však něco tak objevného?) Příklad se zastřeleným koněm byl irelevantní (neví se, za jakých okolností a proč byl vlastně zastřelen) a bylo tolik dohadů, že se z něho nedalo dokázat nic. Obviňovaný střelec odmítl se s týmem ČT bavit, a vůbec se mu nedivím, že na pozoruhodně vulgární „My sme z Český televizéé...“ reportérky do dveřního mikrofonu u jeho domu reagoval velmi zdrženlivě. Nechali byste se vy rádi v televizi skandalizovat takto „kvalitní“ novinářskou prací?

Král Šumavy

Druhou zmatenou reportáží pořadu *Nadoraz* z 26. 10. 1998 byla polemika s českým filmem z padesátých let *Král Šumavy*, který se v České televizi znovu vysílal v září 1998.

Bylo by jistě záslužné, kdyby důrazným a třeba i drastickým způsobem, jasně a logicky, poukázal pořad *Nadoraz* na rozdíl mezi komunistickým propagandisticky zábavným filmem a drsnou skutečností konce čtyřicátých let na západních hranicích ve stalinském Československu. Tato reportáž však byla chaotický mišmaš.

Základním novinářským principem je, že zabýváme-li se nějakým tématem, *musíme vždycky znovu přinést všechna základní fakta*. Mám-li polemizovat s filmem *Král Šumavy*, musím vysvětlit, kdo to *Král Šumavy* byl a o co ve filmu šlo, než začnu říkat, co je na něm špatného. Nemohu počítat s tím, že diváci film *Král Šumavy* viděli, a tak vědí, o čem mluvím. Mnoho diváků film nevidělo. Reportáž pořadu *Nadoraz* záležitost vysvětlila jen na půl úst, tímto poněkud zmateným a emocionálním způsobem:

„V září uvedla Česká televize film z padesátých let *Král Šumavy*. Někteří z jeho protagonistů se nechali slyšet, že se za film nestydí, protože pravdivě líčí situaci na hranicích v poválečné době. V době, kdy byla občanům Československa upírána základní lidská práva, mezi něž patří i svoboda pohybu a právo vybrat si zemi, kde chtějí žít. Proto se přes hranice utíkalo nelegálně. Proto lidem pomáhal Král Šumavy. Pravda v tomto filmu je tedy značně pokřivená. Kristina Vlachová vám přiblíží příběh lidí, kteří Krále Šumavy dobře znali. Premiéru filmu o něm ale neviděli. Byli totiž ve vězení.“

Divákovy pochybnosti:

1. Jak se mohli nechat „protagonisté“ filmu *Král Šumavy* slyšet, když byl film přece fikce? Mínila Rebeka Křižanová snad filmové herce? Nebo fiktivní postavy? Nebo předlohy fiktivních postav? Z úvodu to nebylo jasné.

2. Klauzule o tom, že má mít člověk právo vybrat si zemi, kde chce žít, je sice krásná, ale nikdo ji v dnešním světě nerespektuje. Zkuste touto klauzulí argumentovat na kanadských, amerických či britských hranicích – uvidíte, jak vás poženou imigrační úředníci domů šupem.

Hlavní námitka:

Tato reportáž pořadu *Nadoraz* se jmenovala „Král Šumavy?“ – paradoxní bylo, že přestože byl divák od počátku televizí připraven, že se o této pozoruhodné osobnosti v reportáži něco doví, o Králi Šumavy se v reportáži pak nemluvilo skoro vůbec. To diváka pěkně zmátlo. Dověděli jsme se pouze, že Král Šumavy byl Josef Hasil, který v prvních letech komunismu utekl z komunistického vězení a lidé kdesi na Šumavě ho skrývali. Pak zřejmě uprchl za hranice do Německa.

Reportáž se skoro od samého začátku soustředila na líčení – dojemného a drastického – osudu pana Josefa Starého, který byl odsouzen do koncentračního tábora za to, že Josefa Hasila ukryl, nebo snad že neinformoval policii o tom, že Hasila ukrývali rodiče. Věc byla vysvětlena tak, že si to člověk pořádně nezapamatoval.

Hlavní potíž s reportáží byla, že od inzerovaného Krále Šumavy Josefa Hasila reportáž najednou, a to velmi rychle, odešla jinam, aniž by vysvětlila, kdo Král Šumavy – Josef Hasil řádně byl, a soustředila se náhle na osud úplně jiného člověka, Josefa Starého. Vzhledem k tomu, že reportáž měla být o Králi Šumavy, divák pořád očekával informace o Hasilovi. Nebylo mu řečeno, proč se o něm náhle přestalo mluvit. Vztah mezi Hasilem a Starým nebyl vysvětlen tak názorně, aby to člověk jasně pochopil (lidé se dívají často na televizi jen jedním okem a sledují ji jedním uchem, ti už vůbec nemohli vědět, o co jde). Vzhledem k tomu, že oba muži, Hasil i Starý, uprchli z komunistického vězení a určitou dobu se skrývali před českou policií na československém území, v divákově mysli nutně nastal zmatek – z pořadu na první sledování není moc jasné, kdo tedy tím Králem Šumavy byl, zda Hasil, nebo Starý. Teprve na druhé zhlédnutí při vyvinutí velké pozornosti a několikerém vracení videopásku, aby se člověk ujistil, jak to vlastně všechno je (reportáž působí na diváka nepříjemným zmatkem) se divákovi podaří Hasila a Starého rozlišit.

Reportáž vytvořila oprávněně silný emocionální dojem, jak nespravedlivý a krutý byl komunistický útlak. Kromě tohoto citového nánosu však z faktů vznikl chaos. Bylo přece možné natočit reportáž rovnou o Josefu Starém, bez motanice o Josefu Hasilovi. Anebo vysvětlit, že Králem Šumavy byl sice Hasil, ale nikdo o něm nic neví, a televize má zato záběry rozhovoru s Josefem Starým, jemuž vzdálený styk s Hasilem zničil život, a tak se v reportáži, jestli diváci dovolíte, věnujeme panu Starému.

Některá tvrzení komentáře v reportáži jsou zpochybnitelná – nebo by divák prostě chtěl vědět víc. Tvrdí-li reportáž, že obyvatelé celého pohraničí – kromě prověřených osob – byli odsunuti do kriminálů, do uranových dolů a táborů nucených prací, chtěl by divák vědět víc: je to skutečně pravda, že bylo do věznic a pracovních táborů za stalinismu posláno *veškeré* pohraniční obyvatelstvo?

V úvodu reportáže se mihne novinový titulek v tom smyslu, že vysílání *Krále Šumavy* vyvolalo v ČR letos na podzim kontroverzi, ale že někteří lidé, jako třeba herec Radovan Lukavský, prohlásili, že se za film nestydí.

Nemyslím, že bývá herec Radovan Lukavský považován za komunistického dogmatika. Pro diváka by bylo zajímavé, kdyby dostal v reportáži pořadu *Nadoraz* možnost vysvětlit své výroky na obranu filmu *Král Šumavy* – v konfrontaci s drastickým svědectvím Josefa Starého (který ale Králem Šumavy nebyl, jen ho snad znal!).

Redakce pořadu *Nadoraz* však, jak se zdá, příliš neholduje principům objektivity – že by měla prezentovat dva protiřečící názory a nechat diváka samotného rozhodnout.

Matka, která kradla

Poslední zmatenou reportáží, jejíž autorkou byla Dita Fuchsová, byl příběh o matce, která „páchala majetkovou trestnou činnost“ (přežívající dřevěná řeč z komunistické éry je, jak se zdá, velmi odolná), byla odsouzena na pět a půl roku do vězení a její manžel jí nyní odmítá do vězení vodit na návštěvu děti, přestože není vyloučeno, že ji ke krádežím naváděl právě on. (Insinuace, žádný důkaz.)

Případ, který si říkal o seriózní zpracování: jak zajišťuje český stát, aby ženy, které jsou ve vězení, měly i nadále přístup k svým dětem?

Tímto problémem se bohužel pořad však nezabýval. Obsahoval hlavně záběry plačící vězněné Jelenky Hrabákové, pár matoucích záběrů psychologických či sociálních pracovníků (Mgr. Alena Šmídová z věznice Řepy např. konstatovala, že vězenkyně Hrabáková je „v současné době těžce dekom-

penzovaná“ – nevím, co to znamená, a pochybuju, že to věděli čeští televizní diváci). Jiní sociologové a psychologové hlavně říkali, že je dobré, když se matka stýká s dětmi.

Z ulice v běžném provozu interviewovala Dita Fuchsová manžela Jeleny Hrabákové, který se vykláněl z okna, ale jeho obličej byl graficky pozměněn, aby nebyl k poznání. Rozhovor byl technicky velmi špatně natočen, takže otázky Dity Fuchsové byly někdy na hranici slyšitelnosti, stejně tak občas i Hrabákovy odpovědi.

Reportáž byla neucelená a zmatená. Vytvořila dojem, že je nespravedlivé, že plačící paní musí sedět ve vězení bez přístupu k dětem. Nezkoumala podrobněji, jaké může být řešení, proč úřady manžela Hrabáka nepřimějí, aby děti do vězení za matkou vodil. Vytvořila emocionální a zároveň mlhavý dojem, že existuje problém, ale vůbec se ho nepokusila analyzovat.

Uvědomil jsem si, že reportéři pořadu *Nadoraz* jsou vlastně básníci. Co jim chybí na schopnostech vytvářet logickou strukturu pořadu, to si vynahradí metaforami. Když paní Hrabáková brečela, že chce být s oběma dcerami, kamera ukázala v detailu dva vedle sebe ležící vlašské ořechy – jak dojemné.

A analytičnost nahradila i Dita Fuchsová poetičností. Na začátku své reportáže a pak znovu beze změny na jejím konci odrecitovala tato slova:

„Matka, která tvrdí, že kradla, aby měla rodina plnou ledničku. Otec, jenž říká, že o ničem nevěděl. Ulice v Kladně, kde rodina bydlela. Vězení v klášteře Boromeje v Řepích. Děti, které jejich vězněná matka více než dva měsíce neviděla.“

Myslí si snad Dita Fuchsová, že recitace příznakového, emocionálního textu nahradí potřebnou racionální analýzu?

V reportáži jsme se nedověděli, co paní Hrabáková vlastně kradla. Divákovi to vrtá hlavou. Na to, že byla odsouzena na pět a půl let do vězení, toho asi muselo být docela dost.

Česká televize o Jozefu Tisovi Kterak z dobrého materiálu sestříhat špatný film

Tomáš Pecina, 15. 12. 1998

Jak promarnit příležitost k natočení mimořádného dokumentu, ukázala ČT v padesátiminutovém filmu *Tisovy stíny*, který pro tvůrčí skupinu Jana Šterna

připravili režisér Dušan Trančík a stálý spolupracovník *Reflexu* Andrej Bán.

Materiál, který tvůrci pro film získali, je zcela unikátní: o osobnosti a osudu slovenského prezidenta Jozefa Tisa hovoří nezávisle na sobě a ze svých pohledů důstojník americké CIC John Spiegler, který Tisa v roce 1945 v německém Altöttingu zatýkal, tehdejší Tisův žalobce Anton Rašla, jeho obhájce Ernest Žabkay a velvyslanec Slovenska ve Vatikánu Anton Neuwirth. Film je zarámován tendenčním protisovským kázáním slovenského kněze pátera Laba a prokládají ho záběry na oslavy tisovských výročí na různých místech Slovenska.

Základním nedostatkem filmu je rezignace tvůrců na autorský komentář. Ve filmu není vůbec žádné průvodní slovo, a protože se titulky se jmény protagonistů objeví pouze jednou, na začátku, i pozorný a vnímavý divák je rychle dezorientován. Je symptomatické, že ani jednou nedávají autoři slovo historikům, kteří by mohli dát sice artikulovanému a velmi působivému, ale nutně zaujatému vyprávění aktérů tehdejšího procesu objektivnější rámec, nebo přinejmenším korigovat věcné omyly.

Jako u prakticky všech pořadů vyráběných v České televizi, ani v *Tisových stínech* není čas na hlubší analýzu – jakoby i zde bylo příkazem jedenadvacitkové „Stručně, prosím!“ Ve filmu nezbylo místo ani na podrobnější Tisovu biografii, několik vět před závěrečnými titulky průměrně orientovanému divákovi nemůže stačit. Podobně se autoři pouze dotkli otázky vztahu Jozefa Tisa a Edvarda Beneše. „Tiso musí viset!“ opakoval prý Beneš. Ale jaké byly Benešovy skutečné motivy? Byl přesvědčen, že Tiso je zločinec, anebo by pro Beneše prezident Slovenského štátu hlavně živou vzpomínkou na sérii vlastních politických selhání v roce 1938, kterou se snažil stůj co stůj zničit, stejně jako usiloval o odsouzení Emila Háchy? To se z filmu nedozvíme.

Dojem z dokumentu kazí i řada drobných či větších nedostatků, vesměs technického rázu. Stříhy z místa na místo jsou chaotické, bez titulků a bez vysvětlení souvislostí. Neobyčejně nekvalitní je zvukový záznam některých rozhovorů. Bez nápadu je i osvětlení, buď neefektní difuzní, nebo rušivé zadní šikmé světlo. Málo profesionální je i práce kamery.

Lze shrnout, že *Tisovy stíny*, přes mimořádnou atraktivitu (a aktuálnost) námětu nedosáhly ani průměrné dokumentaristické kvality, přičemž největší část viny za bídné vyznění filmu padá na závěrečné zpracování a editaci natočeného materiálu. Nechce se věřit, že by čeští dokumentaristé nebyli schopni odvést perfektní práci – *Tisovy stíny* spíš působí dojmem, jako by skvělému záměru ve finále došel dech; jak bývá v České republice zvykem, že došly peníze, čas nebo obojí, anebo prostě tvůrce opustil počáteční elán.

Jaké byly Události České televize v pondělí 4. ledna 1999? Rasismus a xenofobie v České televizi

Jan Čulík, 18. 1. 1999

***„Ne všichni cizinci jsou bezúhonní.“
Česká televize, Události, 4. ledna 1999***

Nejvíce znepokojující byla reportáž Anny Stárkové v *Událostech* ČT z pondělí 4. ledna 1999 o tom, že od 1. ledna 1999 musejí zahraniční žadatelé o dlouhodobý nebo trvalý pobyt v ČR *sami* českým úřadům prokazovat svou trestní bezúhonnost předkládáním trestního rejstříku z ČR a zároveň i trestního rejstříku či podobného dokumentu ze své domovské země.

Anna Stárková, která v minulosti proslula už několika reportážemi, v nichž poněkud nekriticky oslavovala úspěšné akce české policie, aniž by byla přitom zkoumána jejich zákonnost, vyprodukovala v tomto případě otevřeně rasistický a xenofobní materiál, který byl – opět – nekritickou propagandou názorů české policie a reklamou zdarma pro ministerstvo vnitra ČR.

„Policie chtěla zavedení toho nového předpisu už několik let,“ konstatovala v reportáži Anna Stárková, čímž navodila nepotlačitelný dojem, že má úzké styky s nějakými příslušníky policie a setrvává nekriticky pod jejich vlivem. (Post)komunistickou byrokratickou policejní mentalitu bylo možno z příspěvku Anny Stárkové vnímat jasně.

Cizinec – rovná se zločinec

Reportáž Anny Stárkové byla zajímavou ukázkou transformace někdejšího komunistického policejního jazyka, který se, deset let po pádu komunismu, přizpůsobil novým poměrům, jeho dřevěnost a paranoidní podtext však nezmizely.

Cizinec – rovná se zločinec, v každém případě osoba, které není radno důvěřovat. To byl postoj této reportáže.

Na obrazovce se objevovaly záběry pochybně vypadajících „cizinců“, záběry aut s prostřílenými okny a záběry policie v akci.

K tomu konstatovala Anna Stárková:

„Vzájemné potyčky profesionálních střelců z organizovaných gangů převážně z Balkánu a zemí bývalého SSSR jsou důkazem toho, že ne všichni cizinci jsou bezúhonní.“

Absurdní kafkovská černá komedie

Následovaly záběry policejní mluvčí Ivany Moosové, která řekla:

„Žádost o povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu cizince na území České republiky bude muset být doložena také dokladem o bezúhonnosti. Tím je jednak výpis z rejstříku trestů České republiky, ale také výpis z rejstříku trestů domovského státu cizince anebo takový obdobný doklad.“

Reportérka Stárková pokračovala těmito kafkovskými formulacemi:

„Tyto doklady nesmí (*sic!*) být starší než 180 dnů. Předložit se musí v originále i v českém překladu. Podle našich informací vydávají výpisy z trestního rejstříku všechny státy bývalého Sovětského svazu, Balkánu, Vietnamu, Číny i Afghánistán, takže získat je by neměl být pro žadatele žádný problém.“

K tomu si zašla Anna Stárková k cizineckému oddělení české policie a zeptala se tam tří nejistě působících cizinců (proč? i proto, že nemluvili dobře česky), zda s novým opatřením souhlasí. Všichni přirozeně souhlasili. (Odvysílané cizinecké reakce byly velmi krátké, maximálně jedna stručná věta.) Není divu: člověk ze zahraničí, který zrovna žádá u českých úřadů o povolení k pobytu, je bude asi sotva veřejně kritizovat v televizi – taky by se mohl dočkat toho, že povolení k pobytu nedostane.

Reportáž byla rasistická a xenofobní. Navozovala dojem, že většina cizinců jsou nedůvěryhodné osoby, které po sobě na potkání střílejí.

Že by žádnou vraždu českých podnikatelů nikdy nespáchal žádný Čech?

Není pochyb, že v normální zemi by takto rasistická a xenofobní reportáž byla obrovským skandálem. Šéf zpravodajství České televize Zdeněk Šámal a generální ředitel ČT Jakub Puchalský by pravděpodobně přišli o místo.

Ve světle *takovéto* novinářské praxe poněkud ztrácejí na důvěryhodnosti Puchalského opakovaná ujišťování, že se snaží o zlepšování úrovně zpravodajství v České televizi.

Rada České televize snad kvalitu zpravodajství ČT nesleduje? Jak je možné, že jí tyto proticivilizační útoky České televize na českou společnost nevadí?

Přemlynářováno: Kamarádšoft Romana Proroka?

Jaroslav Plesl, 19. 10. 1999

Jestli mají lidé ve vedení České televize pocit, že politici v poslední době útočí na nezávislost jejich instituce, pak by si měli dát pozor především na objektivitu vlastních pořadů. Vysílání *Majora Zemana* jistě není dostatečným důvodem k odvolání Rady ČT. Jinak je tomu ovšem v případě zpravodajství a publicistiky. Zajímavé je v tomto směru ohlédnutí za letošními jednotlivými díly hlavního debatního pořadu veřejnoprávní televize *V pravé poledne*.

Stačí zalistovat archivem ČTK a z přehledu avizovaných hostů vypsát jména. Ze statistiky potom vyplývá, že ve sledovaném období 1. 1. 1999 až 17. 10. 1999 byl nejčastěji hostem moderátora Romana Proroka poslanec Vladimír Mlynář (místopředseda Unie Svobody), a to celkem pětkrát. Viz tabulka:

Účast v pořadu *V pravé poledne* v roce 1999¹

Jméno	Počet účastí
Mlynář, Vladimír	5
Bělohradský, Václav	3
Gross, Stanislav	3
Hartl, Jan	3
Holub, Petr	3
Kasal, Jan ²	3
Kühnl, Karel	3
Langer, Ivan	3
Mitrofanov, Alexander	3
Špidla, Vladimír	3
Zámečník, Miroslav	3
Zeman, Miloš	3

¹ seznam hostů z 2. 5. 1999 není v databázi ČTK k dispozici

² hostem pořadu z 30. 5. 1999 měl být nový předseda KDU. Databáze ČTK však neobsahuje zprávu, z níž by bylo možné potvrdit, že se Kasal debaty opravdu zúčastnil.

Mlynář je tedy letos rekordmanem, ačkoli ani v exekutivě, ani v parlamentu nezastává žádnou důležitou funkci. Celkem třikrát se v debatě objevilo jedenáct hostů, z nich šest politiků (premiér, dva místopředsedové parlamentu, místopředseda vlády, dva významní členové nekomunistických opozičních stran), dva novináři (*Respekt*, *Právo*), jeden filozof, jeden sociolog a jeden ekonom.

Velmi překvapivá je hojnost zastoupení redakce týdeníku *Respekt* v osobě bývalého a současného šéfredaktora (Mlynář, respektive jeho někdejší podřízený Holub). Týdeník *Respekt* takto letos vystupoval v pořadu *V pravé poledne* celkem *osmkrát!!* V této souvislosti je jistě zajímavé podívat se na článek, který ve svém 42. čísle (11. 10. 1999) zveřejnil týdeník *Respekt* pod názvem „Česká televize na hraně“ a s podtitulkem „Poslanci kritizují práci veřejnoprávní televize“. Autor Erik Tabery v něm konstatuje, že příčinou útoků na ČT ve skutečnosti není major Zeman, ale debatní pořady: „Právě ty (diskuzní pořady ČT – pozn. JP) a nikoli zemanovský cyklus jsou totiž poslancům nejvíce trnem v oku.“ A o kus dále dodává, „Nejvíce poslancům pije krev, že si televize zve do diskuzních pořadů, koho chce, a nedává přednost stoupencům právě jejich strany či názoru“.

Ve světle výše uvedené statistiky nezbyvá než konstatovat, že poslanci mají pravdu a samotný *Respekt* je toho nejlepším důkazem. Předseda Rady ČT Jan Jiráček by si měl brzy promluvit s Jakubem Puchalským a ten zase s Romanem Prorokem. Jako když babička s dědečkem tahali řepu. Bylo by totiž smutné přijít o nezávislost České televize jen proto, že se jeden moderátor skamarádil s jedním bývalým novinářem.

Poznámka JČ:

Nechceme ovšem vytvářet dojem, že by měli České televizi určovat poslanci či politické strany, koho si má zvat do studia. Televize musí mít nezávislost úsudku, koho k „debatám“ zvat, ovšem, jak píše Jaroslav Plesl, pokud si moderátor *Pravého poledne* začne zvat do studia opakovaně svého kamaráda, Českou televizi to může jen zdiskreditovat. Veřejnost by však měla sledovat, aby poslanci a politické strany *nedostaly* právo si určovat, kdo má mít možnost chodit do televize.

Pořad V pravé poledne o zdravotnictví byl chaotický

Jan Čulík, 10. 11. 1999

Přinášíme v těchto *Britských listech* výjimečně jako přílohu kompletní přepis nedělního pořadu *V pravé poledne* s Romanem Prorokem, ministrem Davidem a dalšími účastníky.

Doporučujeme ho bedlivému studiu. Vypovídá totiž mnoho ani tak ne o nynějším stavu českého zdravotnictví, ale bohužel o stále neuspokojující úrovni těchto pořadů České televize.

Ze studia nahrávky pořadu *V pravé poledne* je možno učinit tyto závěry:

Pokud je to možno v daném kontextu posoudit, ministr David vystupoval věcně a korektně. Proti tvrzením byla často vznášena protitvrzení a Česká televize se nepokusila analyzovat, zda jsou pravdivá. Debata tak rychle degenerovala v něco silně podobného absurdním hrám Václava Havla. Zejména doporučuji Havlovy hry *Žebrácká opera* a *Pokoušení*. Kontext výpovědí jednotlivých protagonistů je v těch hrách natolik rozkolísán, že nikdo už nemůže věřit ničemu, co kdy jaká postava řekne.

Totéž platilo o tomto pořadu *V pravé poledne*. Na první pohled sice hovořil ministr David nejeriálněji a nejvěcněji. Jeho oponent, poslanec za ODS, jen bezdůvodně, z ideologického zápalu? usiloval o ministrovu rezignaci a vyhrožoval, že dokud ministr neodejde, Parlament neschválí zákon o zdravotním pojištění, nevysvětlil přesvědčivě, proč by měl ministr odejít, a pak se vytasil s naprosto irelevantní lustrační epizodou. V podstatě nic přesvědčivého neřekla v pořadu ani ředitelka Rögnerová, ani představitel Asociace nemocnic.

Celkovým dojmem z pořadu *V pravé poledne* je však zmatek.

Prorok se sice naučil občas diskuzi jakž takž usměrňovat a sem a tam dal svým účastníkům v rozhovoru i pevnou otázku.

Jenže to nestačí. Koncepčně byl tento pořad *V pravé poledne* chaotický.

Jak už jsme v *Britských listech* konstatovali mnohokrát, není uspokojivé posadit do televizního studia před kameru několik protagonistů a pak je nechat víceméně bezbřeze hovořit.

Uznávám, že Roman Prorok chodí do studia *V pravé poledne* s jakous takous rámcovou představou, jak asi bude debatu průběžně kormidlovat.

Jenže to také nestačí. Pořád ještě vzniká chaos. Chybí nadhled a vysvět-

lení. Veřejnoprávní televize neplní svou autoritativní roli. Při čtení transkriptu pořadu *V pravé poledne* si dobře uvědomíte, jak obtížné je text pořadu číst a jak je to vlastně nudné. Přitom si také uvědomte, o jak mnoho je obtížnější sledovat peripetie tohoto pořadu, když ho nemáte v písemném přepisu před sebou, ale snažíte se na obrazovce sledovat mluvenou řeč.

Od veřejnoprávní televize musíme chtít víc než jen to, co dokáže nyní: v pořadu *V pravé poledne* pasivně, slabě usměrňovat průběh diskuze.

Nejsou splňovány dva základní principy novinářské práce:

- *Před tím, než jde novinář do studia k rozhovoru s politikem, musí o problému, na nějž se bude politika ptát, VĚDĚT VÍC NEBO ALESPŇO STEJNĚ JAKO INTERVIEWOVANÝ POLITIK.*

- *Problém, o němž v rozhovoru půjde, MUSÍ BÝT DIVÁKOVI VYLOŽEN SROZUMITELNĚ.* Jinak nemá cenu pořad vysílat.

Roman Prorok by se měl sám sebe zeptat, jak tímto pořadem prospěl jakožto pracovník veřejnoprávní televize české společnosti. Zdá se, že jen přispěl k emocionálně zabarvenému chaosu, který v české společnosti už beztak existuje, a posílil už tak silný dojem ve veřejnosti, že všichni politické jsou stejně podvodníci. Objasnění či řešení problému se nepřiblížil ani o píď.

Roman Prorok ovšem zřejmě nemůže o problému, o němž chce politika interviewovat, vědět stejně či více než politik sám, protože Česká televize nemá samostatná výzkumná oddělení, která by – tak, jako se to např. děje v BBC – problém, který se má stát tématem pořadu *V pravé poledne*, samostatně nastudovala a předložila moderátorovi předem výklad jeho hlavních aspektů a alternativy možných řešení.

Česká televize i Roman Prorok měli mít připraveno pro tuto diskuzi vlastní, autoritativní zhodnocení. Neměli zůstat ve vleku pozvaných hostů. Měli být schopni *nezávisle vysvětlit* problematiku sporu mezi Davidem a ředitelkou Rögnerovou, informovat lidi jasně o *obecných principech* tohoto druhu případů a s tímto jasným, nezávislým vysvětlením pak své partnery v diskuzi konfrontovat. Teprve po objasnění principů měl Prorok ministra třeba tlačit ke zdi. Nemá smysl politika ve studiu tlačit ke zdi, když nikdo ve studiu ani divák doma vlastně nerozumí, o čem se mluví.

Prorok zůstal po celou dobu pořadu jen na povrchu věci. Proto zabředával ministr David pokaždé, když otevřel pusou, do principů a procedur, které pořad nebyl schopen vysvětlit. Bez počátečního ujasnění pravidel, za nichž se na ministerstvu či ve zdravotnictví pracuje, byla celá diskuze na vodě,

byla nesmyslná a zbytečná. Nic neobjasnila. Právě toto selhání České televize – že ta pravidla nevysvětlila – přispělo k tomu, že divák nemohl určit, kdo ve studiu vlastně mluví či nemluví pravdu.

V takové situaci pak divák rozhoduje čistě emocionálně, je mu sympatičtější ten, kdo má ve studiu hezčí vázanku nebo líbivěji vystupuje. ČT tím podporuje sklon k přehnaným a intelektuálně nepodloženým reakcím veřejnosti, namísto toho, aby lidi stimulovala k věcnému a racionálnímu přemýšlení na základě jasných faktů.

V pořadu se stalo toto:

- Účastníci zabředávali do technických sporů v oblasti managementu jednotlivých zdravotnických zařízení. Roman Prorok tomu předsedal v podstatě bezradně. Měl předem vědět, že o tom budou zřejmě chtít účastníci hlavně hovořit a ČT měla předem připravenou jasnou reportáží o těchto záležitostech informovat veřejnost.

- Poslanec ODS Cabrnok varoval, že pokud nebude ministr zdravotnictví David donucen k rezignaci, nesociálnědemokratičtí poslanci v Parlamentu odmítnou schválit zákon o zdravotním pojištění.

- Ministr David konstatoval, že nový návrh zákona nebyl na ministerstvu připravován dlouho, jeho odpůrci naopak řekli, že dlouho připravován asi byl. Poslanec Cabrnok za ODS řekl, že ODS předložila už kdysi jiný návrh zákona, takže zákon byl hotov, ministr David argumentoval, že ten návrh byl nedostatečný. Žádné důkazy tak či onak předloženy nebyly.

- Hodně se mluvilo o nepřiliš jasných podrobnostech (telefonoval-li David Rögnerové večer v jedenáct hodin a co to mohlo znamenat, má či nemá ministr na ministerstvu odborníky, jsou pracovníci ministerstva lustrováni, jak to snad bylo či nebylo s výběrem firmy pro stravování) – celkový rámec problémů nikdo nevysvětlil.

- Do pořadu vstoupil ministrův náměstek Jiří Čihař s nejasným technickým sporem, v němž zastával jiné stanovisko než ministr. Problém nebyl vysvětlen.

- Nejasně se hovořilo o konkurech pro poskytování stravy v nemocnicích. Ministr David zdůrazňoval, že měřítko pro tyto konkursy zadávají nemocnice. V žádném z těchto případů nebylo možno určit, kde je pravda. Česká televize se spokojila s relativistickým poskytnutím prostoru jakýmkoliv názorům, bez snahy je hlouběji analyzovat či zobecňovat.

Zdánlivě byl pořad *V pravé poledne* dramatický, kromě povrchního emocionálního vzrušování diváka (sledovanost!) však nevyřešil nic.

***Jak je možné, že Marek Vitek disponuje
policejními videozáznamy URNA?
Lobbují některé složky policie samostatně
ve veřejnoprávní televizi?***

Štěpán Kotrba, 23. 2. 2000

Včerejší pořad *Fakta* na ČT přinesl „šokující“ videozáznamy Policie České republiky ze zatýkání únosců dcery ruského rejdáře.

To bývá normální ve zpravodajství, kam občas policie uvolňuje své videozáznamy z akcí pro ilustraci zpráv. Pořad *Fakta* ale není zpravodajství...

Ve včera uvedeném dílu navíc komentátor pronesl větu, jak vystříženou z manipulativního *public relations*:

„A právě tyto složky policie hodlá ministerstvo vnitra rušit...“ (cituji po paměti), ohlásil komentátor po úspěšně a profesionálně provedeném zásahu zvláštních jednotek, který pochválili i „náhodně“ se vyskytnuvší kolemjdoucí...

A já se ptám:

Má ministerstvo vnitra vlastní lobbistickou strukturu, která zasahuje do publicistiky ČT?

Nebo mýrnixdýrnix uvolňují sami policisté z Útvaru pro odhalování organizované trestné činnosti atraktivní videozáznamy (VHS) z „vybraných“ akcí (podporujících tvrzení v anonci tohoto pořadu – že ruší teroristé operují bez překážek na našem území – citováno po paměti) proto, aby zapůsobili na emoce poslanců branně bezpečnostního výboru Parlamentu při případném rušení jednotky (jak lobboval komentátor) nebo při ilustraci „závažné“ interpelace nějakého poslance?

Nebo chtějí někteří policisté být slavní jako Arnold Schwarzenegger a sami poskytují „vybraným“ redaktorům utajené záznamy?

Jak je možné, že „ilustrativní“ záběry ze zásahu speciální jednotky jsou využity pro *publicistický* pořad *veřejnoprávní televize*?

Došlo snad k propojení obou institucí (České televize a Ministerstva vnitra), nebo došlo k bilaterálním dohodám, o nichž občan nic neví?

Kdo tyto dohody uzavřel a s kým?

Bylo to vedení ČT či „reportéři“ (uvedení jako autoři pořadu)? Byl to ministr vnitra Grulich nebo nějakí zakuklenci, hrající si svou separátní hru?

Jaká je strategie oddělení „vnějších vztahů“ MV?

Kdo platí redaktory ČT a za co?

Nemusím zdůrazňovat, že v tomto kontextu působí mohutná mediální ofenzíva ministra Grulichy proti svému odvolání (kdy se podle dalšího redaktora ČT stal neoficiálním mluvčím skupiny ministrů) na obrazovce zpravodajství ČT poněkud nepřírozeně...

Objednal si své obranné PR Grulich a „platí za něj“ atraktivními záběry? Nebo je to „přátelství“ redaktorů veřejnoprávního média s represivními složkami státu?

Jak je vidět, je zde více otázek než odpovědí.

Ale to není u ministerstva vnitra nic nového. Už dlouho. Za ministra Rumla a jeho „boys“ to nebylo lepší.

Jan Procházka, publicista a spisovatel, napsal ve své knize *Politika pro každého* (MF 1968) pozoruhodnou sentenci, platnou dodnes:

„Je potěšitelné, začínají-li dnes namísto lidí neschopných vládnout lidé schopnější. Ještě potěšitelnější však bude, začnou-li i těm nejschopnějším i v Československu vládnout spolehlivé zákony.“

A mně nezbyvá než dodat: Změnili se lidé, změnil se název státu, metody však zůstaly stejné.

Jak využívala při odvolání Rady České televize mediální komise Poslanecké sněmovny analýz Britských listů

16. 3. 2000

Viz <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/022schuz/22-12.html>

Poslankyně Dostálová (ODS):

Jak je možné, že si rada nepovšimla zásadního porušení pravidel o skryté reklamě v redakci sportu? Jak je možné, že rada nereagovala a nežádala vysvětlení o podivné pravidelné reklamě jednoho nejmenovaného soukromého týdeníku... Jde o neochotu zveřejnit projekt Jakuba Puchalského, na základě kterého se stal generálním ředitelem České televize. Rada argumentovala ochranou autorských práv pana Puchalského, což považuji za absurdní.... Dále jde o nejasný a netransparentní postup při volbě nového generálního ředitele.

Pokud bych chtěla použít silné názorné nadsázky, mohla bych říci, že pokud rada zvolí generálním ředitelem např. medvídka Pú a my se jí dovolíme zeptat, zda vládne řídicími a manažerskými schopnostmi, budeme obviněni z politických tlaků. Pokud si dovolíme dotázat se rady, zda se členem vrcholného managementu stal i Kryštůfek Robin a dovolíme si zeptat se, zda umí česky, budeme obviněni z politických tlaků. Nicméně na faktu, že generálním ředitelem byl zvolen, je a bude medvídek Pú, nezměníme absolutně nic.

Poslanec prof. JUDr. Jičínský (ČSSD):

Doporučuji kolegům přečíst si velmi zasvěcený článek pana Šmída v posledních *Listech* i řadu rozborů Jana Čulíka v *Anglických listech (sic)* k této věci.

***Nenápadný návrat ke komunistickým
propagandistickým metodám?***

***Útok na romské „Ztroskotance a zaprodance“
v České televizi***

Jan Čulík, 15. 5. 2000

V sobotu 14. května v 19. 15 vysílala Česká televize v *Událostech* jako hlavní zprávu dne tuto čtyřminutovou reportáž:

Studio, moderátorka Augustová: „Asi 40 českých Romů a jejich příznivců demonstrovalo před českým velvyslanectvím v Londýně. Akci, vůbec první svého druhu, svolala Linka pomoci evropským Romům. Ve výroční den odhalení památníku v Letech Romové protestovali proti údajné diskriminaci v České republice. V Londýně je Jiří František Potužník.“

Záběry na demonstranty, mužský hlas: „Protest, organizovaný Linkou pomoci evropským Romům, začal krátce po čtvrté hodině londýnského času.“

Ladislav Baláž, předseda Linky: „Důrazně žádáme pana Zemana, premiéra vlády, který před dvěma lety prohlásil, že udělá skinheadům konec. A to se nestalo.“

Mužský hlas: „Dopis české vládě však v den pracovního klidu nikdo z ambasády nemohl převzít.“

Baláž: „Informovali jsme ambasádu, prostě, a už je to tady vidět, i v cizině, že s námi prostě nechtějí jednat.“

Zuzana Blühová, mluvčí ambasády: „Jediný, kdo zastupitelský úřad informoval, byla místní policie.“

Mužský hlas: „Kritika se nesnesla jen na hlavu České republiky, ale i na Korunu Spojeného království.“

Romové s transparenty. Čitelné jsou nápisy *SEGREGATION, EVICTION* a *PERS...* [*persecution?*].

Amanda Sebestyenová, koordinátorka Linky: „*In the last ten days...*“

Mužský hlas, překládá: „V posledních deseti dnech, kdy Konzervativní strana vytáhla do kampaně komunálních voleb s rasistickou kartou, bylo napadeno několik romských rodin po celé zemi.“

Baláž: „Přišlo pár opilců z restaurace, [?] rozbili okna, tak jsme je přestěhovali do jiné areje, kde je pro ně lepší.“

Mužský hlas: „Nový britský azylový zákon je podle Amandy Sebestyen doslova zločinem.“

Demonstrující Romové obklopili tři „bobbies“ v přilbách, cosi jim říkají, gestikulují a jeden policista ukazuje prstem na transparent.

Mužský hlas překládá: „Např. se ptají lidí na důkazy hned, jak vystoupí z letadla, když jsou unavení a mají kolem sebe děti.“

Baláž: „Manželka s dětmi je vpuštěna do Velké Británie, kdežto manžel je zavřen do vězení.“

Blühová: „Zavedení nového azylového zákona nemá s českým zastupitelským úřadem a s českou vládou nic společného.“

Demonstrant v červeném „cirkusáckém“ oblečení, řeční (je vidět transparent *HARASSMENT*): „Doslovně opakuju, že to je fašistickéj národ.“

Potužník stojí před skupinou demonstrantů, je slyšet zvuk bubnů. Říká (zasmušile): „Podle Zuzany Blühové hrozí, že pokud se dnešní demonstrace nekvalitním způsobem zhodí některý z bulvárních novinářů, může se nakonec protest obrátit proti českým Romům.“

Studio, Janeček: „Názor britské veřejnosti na situaci Romů v České republice částečně ovlivnil film *Romská cesta*, který odvysílala komerční televize Channel 4. Tento britský film je k Čechům velice kritický a Romové jsou podle něj v České republice v zoufalé situaci.“

Záběr z filmu, kapela Bílá síla. Titulek „Natočeno 6. dubna 2000“.

Mužský hlas: „Tvůrci filmu ukazují život Romů na lidských příbězích. Romové jsou podle nich vystaveni každodenní diskriminaci. Ve filmu mluví také oběti skinheadských útoků.“

Romská žena (anglické titulky; všichni vystupující mají „pixelated“ tváře): „...po tkali ti skini a tam na ně začali nadávat, že jsme černé svině, a takovýhle... no a jeden z nich prostě vstal, já sice nevím, který to byl, a hodil po mně tou pivní sklenicí.“

Záběry na skupinky skinheadů.

Mužský hlas: „Většinu Čechů film ukazuje jako netolerantní lidi, kteří Romové nenávidí.“

Starší muž hovoří z obrazovky: „Tady by byli lidi rádi, kdyby se odstěhovali všichni. To je strašné – přepadávají lidi, důchodce přepadávají...“

Romská kapela hraje.

Záběr na mladíka v námořnickém tričku a kšiltovce.

Otázka: „What do you think should be done?“

Odpověď: „No... eliminovat...“

Mužský hlas: „Britský dokument v dubnu vysílalo pouze pro zvané Evropské středisko pro práva Romů.“

Záběr do sálu.

Ondřej Giňa, předseda Sdružení romských regionálních poradců: „Já jsem v tom dokumentu viděl hodně věcí, který znám ze skutečnosti, z reality, samozřejmě, tady to bylo pojatý a sestavený tak, že ten dojem na diváka, který právě nemá takové zkušenosti jako já, možná moh' vyznít příliš tvrdě.“

Laura Laubeová, FSV UK: „Kdyby se pouštěl u nás v televizi, tak... tak... tak to nedopadne dobře, protože naštvete se většina populace...“

Titulek „Natočeno...“ mizí, **mužský hlas:** „Ministerstvo zahraničí považuje tento film za zkrslující a vytržený ze souvislosti.“

Před Černínským palácem, mluvčí Aleš Pospíšil: „Celkové vyznění je takové, co Čech, to rasista, každý Rom, který se v této zemi objeví v ulicích, musí být zbit nebo zabit.“

Mužský hlas: „Oficiální protest přesto ministerstvo zahraničí nepodá.“

Karel Rožánek, patrně na Loretánském náměstí: „Britský dokument *Romská cesta* zde nebude nikdy vysílán. Jeho autoři se totiž všem účinkujícím zavázali, že neprodají vysílací práva žádné televizi v České republice. Karel Rožánek, Česká televize.“

(Délka: 4 minuty 10 sekund)

Česká televize brání zakořeněné předsudky

Kdosi velmi znalý, s nímž jsem o víkendu na knižním veletrhu v Praze hovořil asi tři hodiny zejména o situaci v České televizi, mi argumentoval, že Česká republika má asi takovou veřejnoprávní televizi, jaká odpovídá mentálnímu stavu českého obyvatelstva. A vzhledem k tomu, že pozoruhodným způsobem v mnoha oblastech českého života dosud silně přežívají zvyklosti i mentalita, na něž si čeští občané přivykli v tragickém období národního zotročení v sedmdesátých a v osmdesátých letech, není divu, že i Česká televize projevuje tyto rysy. Patří mezi ně nejen „pohodovost“ ve zpravodajství (snad nejdůležitější je, abychom mohli pracovat co nejnenáročněji bez intenzivního osobního nasazení), výhodné osobní vazby na politiky, ale někdy vyvěre na povrch materiál tak „nezápadní“, že jsou v něm přímo rozeznat dosti silné, stále přežívající vlivy propagandistických metod někdejšího komunistického režimu, tatáž tendence k uzavřenosti malého českého společenství vůči vnějšímu světu.

Za komunismu byly československý prosovětský režim a jeho propagandistická mašinérie nesmírně defenzivní. Československo a jeho režim byl údajně neustále v obležení, pořád na ně útočila „nepřátelská, imperialistická“ propaganda ze Západu, které pomáhali čeští zrádci, emigranti, kteří prodali svou vlast za mrzký kapitalistický dolar a nyní schválně a ze zlé vůle „poškozovali dobré jméno Československa v zahraničí“. (Ve skutečnosti se Západ skoro vůbec o středo- a východoevropské země nestaral a nezajímal – konec konců, útlak v Československu nebyl vražedný a z pronásledování typu „nemohl se dostat na školu“ či „nadřizený mu dělал ze života peklo“ se těžko dělaly palcové titulky, jemné ničení integrity a duše komunistickým režimem bylo Západu nesrozumitelné a novináři v podstatě nepostižitelné.)

Když britská kulturní komerční televizní stanice Channel Four odvysílala před několika týdny film *Cikáni, tuláci a zloději* o osudu Romů v České republice, zajímala mě reakce lidí v ČR. Napsal jsem mj. jednomu vysokému činiteli v České televizi s tím, že by ČT měla tento film odvysílat, aby o záležitosti vznikla celonárodní debata – něco takového mívá katartický účinek. Až nyní, jak se zdá, Česká televize reagovala: a to nepokrytě zaujatým příspěvkem, v němž v sobotních *Událostech* zaútočila na Romy a na ty, kdo jim pomáhají.

Jediným pozitivním přínosem této reportáže, která zahájila sobotní *Události*, byla její délka: Česká televize odvysílala tentokrát čtyřminutový materiál, neomezovala se na dosud zavedenou praxi, kdy cokoliv nad minutu a půl je v klipové kultuře zpravodajství ČT neodvysílatelná „kláda“. Jenže k čemu využila Česká televize tohoto vysílacího času? K posílení protiromských předsudků v České republice.

Ve výše uvedené reportáži opustila Česká televize principy objektivní, nestranné novinářské práce (všechny strany musejí být slyšeny a názory všech stran musejí být kriticky zpochybňovány). Postavila se na stranu úzkoprského, defenzivního českého nacionalismu, který silně připomíná defenzivnost bývalého československého komunistického režimu.

V reportáži, jejíž doslovný přepis přinášíme výše, Česká televize přímo nebo nepřímými insinuacemi zpochybňuje výroky Romů a jejich stoupců. Reportéři České televize měli vědět, že i kdyby prezentovali výroky romských demonstrantů bez záporného kontextu, bude proti nim působit předstudečná zaujatost mnohých českých televizních diváků. Tuto zaujatost měli při přípravě materiálů pro vysílání kompenzovat, aby odvysílaný materiál neposíloval už existující předsudky v českých myslích, ale aby byly romské výroky vnímány objektivně. (Dalo se to například udělat stručným uvedením důkazů o tom, že jsou romští muži v Británii skutečně zadržováni ve

vězení, či záběrem skinheadské protiromské demonstrace, atd.) Česká televize se však v reportáži ztotožnila s oficiálními postoji, ať české či britské vlády, a oficiálními výroky zpevnila protiromskou argumentaci.

Jenže novinář, který se staví – i třeba jen bezmyšlenkovitě – na stranu vládní moci, se tím prostituuje. Vládní moc a oficiální vládní prohlášení nemají být odrazovým můstkem slušného novináře. Vládní úřady se dokáží obránit samy. Novinářovou povinností je bránit občany před vládou. Romští občané jsou občané České republiky stejně jako jiní občané. Mají právo na svůj názor, na to, aby byl slyšen bez jednostranné bagatelizace jako názory jiné, přestože s jejich názorem třeba mnozí bílí Češi nesouhlasí.

Výše zmíněná reportáž České televize využila oficiálních postojů, britských i českých, k romskému problému jako dalších důkazů nelegitimnosti romských stížností. Jestliže Česká televize uvádí, že Romové demonstrovali i proti britské diskriminaci Romů, nenápadně tím manipuluje českého diváka, který zastává názor, že v Británii, v kolébce demokracie, je přece všechno v pořádku a když si ti „naši“ Romové stěžují i na Brity, určitě nemají pravdu. Stížnosti Romů, přednesené na demonstraci, nebyly zkoumány ani podloženy jediným faktem, jak by tomu jistě bylo v obdobné reportáži v britské televizi, kde by podložená proromská tvrzení byla konfrontována podloženými vládními dementi. Manipulace České televize byla v této reportáži v některých ohledech skutečně jemná. Channel Four, který odvysílal film *Cikáni, tuláci a zloději*, je v reportáži ČT charakterizován jako „komerční stanice“. „Komerční“ má ovšem v českém prostředí podtext nesolidnosti a bulvárnosti. V ČR nikdo neví, že publicistika na Channel Four, který byl v roce 1982 ustaven pro to, aby vysílal kulturní a politické pořady, které by otevíraly kontroverzní problémy, je velmi kvalitní. Že je to například snad jediná terestrická televizní stanice na světě, která vysílá každý den v 19 hodin velmi autoritativní padesátiminutové zpravodajství.

Mimochodem, není pravda, že se film *Cikáni, tuláci a zloději* „vysílal“ jen na jakémisi uzavřeném „setkání pro zvané“, jak by snad mohlo vyplynout z neobratné formulace ČT. Není také pravda, jak by mohl usoudit neinformovaný divák, že romská svědectví, kritická vůči České republice, byla pronášena anonymně lidmi s technicky „rozmazanou“ (pixilated) tvář. V Británii se film vysílal normálně na okruhu Channel Four v hlavním vysílacím čase a svědci z ČR v něm vystupovali zcela otevřeně.

Když Channel Four odvysílal v lednu film *Cikáni, tuláci a zloději*, zveřejnili jsme přepis podstatných částí filmu i jeho recenzi (viz *BL* z 31. 1. 2000) – ano, musí to být tentýž film, který v ČT nazvali slovy *Cikánská cesta* – citace, které reportáž ČT z tohoto filmu totiž uvedla, jsou tytéž jako ve

filmu *Cikáni, tuláci a zloději*, viz přepis v *Britských listech*. Je znepokojující, že nyní Česká televize odvysílala jednostranné zhodnocení tohoto filmu, i když ho čeští diváci nemohou sami zhlédnout a učinit si o něm úsudek.

Proč nedostali v reportáži České televize žádný prostor tvůrci filmu? Proč citovala reportáž jen výroky českého ministerstva zahraničních věcí (s nimiž se ztotožnila, protože je na rozdíl od romských výroků a výroků romských stoupců nijak nezpochybnila)? Nebylo by bývalo daleko důležitější dát prostor britským televizním novinářům a nikoliv paní Laubové z FSV UK s jejím pozoruhodným pojetím veřejné debaty? Znamená to snad, že jen „naše“ (české) názory jsou legitimní? Snaží se Česká televize vytvořit tento dojem, že je „opravdu česká“?

Svoboda a lidská práva jsou nedělitelné. Jestliže jsou porušena lidská práva jediného člena komunity, je to vážný problém. Je to totiž precedens – není vyloučeno, že se totéž může stát i komukoliv jinému. Britská média často při své práci využívají individuálních příkladů, takzvaných „lidských příběhů“, ve snaze osvětlit a lidem sdílenou lidskou zkušeností přiblížit jinak abstraktní problém. Tato novinářská metoda je plně ospravedlnitelná a je velmi efektivní.

Britskému filmu šlo o otázku kolektivní viny. Zcela ignoroval, a to právem, to, co snad dělá česká vláda pro menšiny v ČR, i to, že jsou snad mnozí Romové asociální. O to filmu vůbec nešlo. Šlo mu o to – a to je velmi závažná věc – že je přece nepřipustné, aby jen proto, že má české občanství – ať už oprávněně či nikoliv – vůči Romům předsudky, to odnášeli úplně nevinní občané tvrdým fyzickým postihem, bitím, mrzačením a někdy i smrtí jen proto, že mají tmavou kůži. Film právem argumentoval, že už takováto situace – kdy se toto během několika let stalo několika lidem – je důvodem, aby příslušníci této komunity lidí s tmavou pletí dostávali v Británii azyl. Kritizoval tím nepřímou ostře britskou vládu, že porušuje konvence o azylovém právu.

Britský film neinsinuoval, že „všichni Češi jsou rasisté“. Jak už jsme psali v době jeho vysílání, v sekvenci, která obsahovala tvrdě rasisické výroky několika Čechů, byl zahrnut i krátký rozhovor s jedním českým mužem, který český rasismus ostře odsoudil. To byl signál, že nikoliv všichni Češi jsou rasisté – a britský divák by tomu dobře porozuměl. Nechápu, jak je možné, že tomu neporozuměl mluvčí českého ministerstva zahraničních věcí Aleš Pospíšil. Také je nejasné, jak je možné, že tak vysoký činitel MZV neporozuměl naprosto jasné řeči britského televizního filmu (viz předchozí odstavec) a šíří o něm matoucí informace.

Slova Aleše Pospíšila, mluvčího MZV, jsou naprosto šokující, uvědomí-

me-li si, že je rolí českého ministerstva zahraničních věcí zastupovat nikoliv jen etnické Čechy, ale také etnické Romy. Film pro Channel Four byl natočen čistě z romského hlediska. To je plně ospravedlnitelné, navzdory tomu, že mnozí Češi s romským hlediskem nemusejí souhlasit. Jenže v probíhající kontroverzi se přece proboha nemůže oficiální mluvčí české vlády, která *zastupuje i Romy*, postavit otevřeně proti jejich názorům! Aby to bylo jasnější, vyzkoušejme si to na příkladě politické názorové rozrůzněnosti. Představte si, jak by bylo skandální, kdyby Aleš Pospíšil tlumočil jen názory ODS nebo jen názory Unie svobody nebo jen názory komunistické strany jako oficiální názory České republiky! Aleš Pospíšil svými výroky proti britskému filmu o situaci českých Romů v ČR dále poskytl vodu na mlýn kritikům českých postojů vůči Romům v této republice. Pospíšil totiž projevil zaujatý postoj. Je nepochopitelné, jak ho mohla Česká televize odvysílat bez kritického uvedení na pravou míru!

A co je to proboha za komunistický nesmysl, když se Česká televize ptá českého ministerstva zahraničních věcí na to, zda si bude na film *Cikáni, tuláci a zloději* stěžovat!! (Reportér ČT: „Oficiální protest přesto ministerstvo zahraničí nepodá.“) To by bylo, jako když si stěžuje iránská či saúdskoarabská vláda... Komu by si proboha mělo MZV stěžovat? Na londýnském nádraží? Nebo snad britskému ministerstvu zahraničních věcí? To řekne, právem, že Channel Four je nezávislá stanice. Nebo přímo Channel Four? Odpovídá, že mají právo na svůj názor. Česká republika by si jediné mohla stěžovat Independent Television Commission na to, že se jí ze strany Channel Four dostalo neférového zacházení v tomto filmu. Tato ITC totiž na rozdíl od toho, co tvrdil o české RRTV, že ta není „soud“, skutečně rozhoduje v případech neférovosti televizních pořadů. Obávám se však, že by se arbitráž ptala, zda k případům vylíčeným ve filmu *Cikáni, tuláci a zloději* skutečně došlo a vzhledem k tomu, že by se to potvrdilo, tím by to skončilo. Jak by podle reportérů ČT měla ta stížnost na Channel Four vypadat? Na co konkrétně by si měla Česká republika stěžovat? Možná, že by o tom mohla ČT natočit další zajímavou televizní reportáž...

Stejně zaujatě informovala Česká televize o romské demonstraci v Londýně. Podtext je jasný: „Jen pohleďte na tyto nevděčné, podvrtné nespokojence, špiní ‚naše‘ dobré jméno v zahraničí.“ Česká televize se nezabývala touto otázkou spravedlivě. Nepochopila, že je nutno prezentovat názory českých Romů v Británii nikoliv jen jako jakousi podivnou aberaci, jíž demonstranti narušují naše konvenční vidění světa. Překvapivá byla i reakce mluvčí českého vyslanectví v Londýně, Zuzany Blühové, podle níž neměli snad Romové demonstrovat, protože by demonstrace mohli proti nim vyu-

žít britští bulvární novináři! To mi taky připomíná postoje českého národa za komunismu: „Radši se drž zticha!“ Cožpak si ani paní Blühová neuvědomuje, že její vyslanectví nezastupuje jen bělošské Čechy, ale i statisíce Romů, dosud žijících v Čechách? Co si ti pomyslí, když vidí, jak jejich jménem mluví paní Blühová v Londýně!

A to svatouškovské vysvětlení, že velvyslanectví nemohlo přijmout protestní rezoluci Romů, protože byla sobota, den pracovního klidu! A jak rád se s ním reportér Potužník ztotožnil! Kupodivu, jemu samotnému se podařilo natočit reakci paní Blühové z vyslanectví, přestože byl den pracovního klidu. Jak to? Zřejmě nebyl demonstrant. Rozdíl v tom, jak je možné, že ČT měla k lidem z velvyslanectví přístup a romští demonstranti nikoliv, ČT nevysvětlila, ačkoliv nedobytnost velvyslanectví z důvodů „dne pracovního klidu“ hájila. Opakuji, je vždycky trapné, když se reportér staví na stranu moci, a ještě trapnější je, když posiluje národní předsudky.

A nakonec to úplně nejstrašnější. Co si máme myslet o poznámkách Laury Laubeové z Fakulty sociálních věd na Karlově univerzitě:

„Kdyby se pouštěl [tento film] u nás v televizi, tak... tak... tak to nedopadne dobře, protože naštve se většina populace...“

Vždycky jsem se domníval, že úkolem dobrého novináře je rozrušovat stereotypy a nebát se, že se při tom někdo naštve. Taky jsem si myslel, že je to první věcí, kterou mají budoucím novinářům říkat jejich vysokoškolští učitelé. Tak tomu je alespoň v zahraničí. No, zřejmě jsem se mýlil... V ČR se o kontroverzních otázkách nemůže podle paní Laubové veřejně mluvit, protože by se *národ naštval*...

A co když „většina populace“ nemá tak úplně pravdu... (Vzpomínáte třeba na hilsneriádu za Masaryka?)

Včerejší Jednadvacítka: Další předpojaté protiromské vysílání

17. 5. 2000

Moderátor Dědič kanadskému velvyslanci:

„Pane velvyslance, jak vnímá festival zástupce země, která má právě s romskými přistěhovalci – nejen z České republiky – problémy?“

Pane velvyslanče, na konci 90. let jste řadě romských uprchlíků udělili azyl. Jsou tedy Romové v České republice skutečně rasově pronásledováni nebo byly vaše azylové zákony tehdy příliš benevolentní?“

Obrazový vstup také stál za to:

„Před téměř čtyřmi lety odstartovala reportáž pořadu *Na vlastní oči* romský exodus. Televizní šot popisoval život ostravských Romů v Kanadě. Zatímco v roce 1996 požádalo v této zemi o azyl pouze 140 příslušníků romského etnika, po odvysílání zmíněné reportáže o rok později jich projevílo zájem o status politického uprchlíka více než 1200. Kanada reagovala znovuzavedením vízové povinnosti pro české občany. Romové zdůvodňovali útěk za oceán strachem z rasistických útoků. Ještě dnes jsou však aktuální diskuze, zda je k odchodu skutečně donutila xenofobie nebo spíše ekonomické problémy. V loňském roce se emigrační vlna opakovala. Cílovou stanicí se tentokrát stala Velká Británie a Českou republiku opustilo 5000 Romů. Ostrovní království už v roce 1997 varovalo, že zvýšený příliv žadatelů o azyl by pro náš stát mohl znamenat zavedení vízové povinnosti. Ministr zahraničí Jan Kavan po nedávné návštěvě Londýna uvedl, že tato otázka není ve Velké Británii o nic aktuálnější než dříve. Romové loni také zamířili do Skandinávie a na Nový Zéland (pozn.TP: tam bych nejradši zamířil taky). Tyto země je ale na rozdíl od Velké Británie okamžitě vracely. V roce 1999 získala azyl pouze rodina Oskara Ārøse, která našla nový domov ve Francii. Symbolem romského problému se v ČR stala zeď v Matiční ulici v Ústí nad Labem. Plánovanou stavbu kritizovala i Evropská unie a také boj českých politických špiček s rasismem se soustředil především do snahy zbourat betonový plot, který měl oddělit romské neplatiče nájemného od ostatních obyvatel ulice. Otázkou zůstává, zda právě tento akt dokáže zlepšit soužití etnik na našem území.“

(Přepis Tomáše Peciny)

***Jiřimu Hodačovi:
Veřejnost by měla znát vaše stanovisko
k protiromské reportáži ČT***

Česká televize

p. Jiří Hodač, ředitel zpravodajství

Fax: (02)61135565

15. května 2000

Re: **Dotaz**

Vážený pane řediteli,

v sobotu 13. května t. r. odvysílala Česká televize v hlavním zpravodaj-

ském pořadu *Události* čtyřminutový blok věnovaný romské demonstraci před českým velvyslanectvím v Londýně a filmu britské stanice Channel Four *Romská cesta*.

Způsob, jak byl zpracován materiál o demonstraci, a zejména pak ukázky z dokumentu a jejich hodnocení, považuji za neprofesionální, nevyvážený, zavádějící a manipulativní. Na výsledku je patrné, že redaktoři, kteří *spot* zpracovali, přistupovali k tématu buď naprosto povrchně nebo dokonce se zaujetím v neprospekch jedné strany. Použité žurnalistické metody se znepokojivě podobají technice komunistické propagandy, uplatňované v době tzv. normalizace zejména ve vztahu k československým emigrantům.

Zdvořile Vás proto žádám o vysvětlení, jak je možné, že Vaši podřízení mohli takový materiál zařadit do vysílání, a jaká opatření jste učinil, aby výstup práce redakce zpravodajství napříště lépe splňoval požadavky zákona o České televizi. V případě, že se Vaše hodnocení *spotu* neshoduje s tím, jaké je uvedeno v předchozím odstavci, prosím rovněž o jeho stručnou prezentaci.

Děkuji za promptní reakci, kterou *Britské listy* zveřejní v nejbližším možném termínu.

Tomáš Pecina

Praha 16. 5. 2000

Vážený pane řediteli,

v pondělí jsem Vám zaslal faxem dotaz, na který bohužel dosud nemám odpověď. Zdůrazňuji, že nemám v úmyslu zatěžovat Vás korespondencí ke každé banalitě, ale tento případ, totiž sobotní reportáž se silným protiromským podtextem, se natolik vymyká běžnému rámci produkce redakce zpravodajství, že je třeba, aby veřejnost znala Vaše jasné stanovisko.

Pokud se pamatuji, hovořili jsme při nedávném interview o potřebě vzájemné komunikace a měl jsem pocit, že v tom jsou naše postoje blízké. Velmi mne nyní překvapuje, že tuto komunikaci při první příležitosti odmítáte, a jediný rozdíl v přístupu k veřejnosti mezi Vámi a Vaším podřízeným panem Šámalem se tedy zdá být v tom, že na rozdíl od něj médiu, které se Českou televizí snaží seriózně zabývat, nepřisuzujete – minimálně veřejně – goebbelsovské atributy.

Nechci být Vaším protivníkem, ale kritickým partnerem, a proto se těším na Vaši brzkou odpověď.

S přátelským pozdravem

Váš

Tomáš Pecina, *Britské listy*

Jiří Hodač: „Neobtěžujte!“

Odpověď ředitele zpravodajství ČT na dotaz ohledně protiromsky zaměřené reportáže

Vážený pan
Tomáš Pecina
Britské listy
Praha

V Praze 17. 5. 2000

Vážený pane Pecino,
reaguji na Váš fax adresovaný řediteli zpravodajství ČT ze dne 16. 5. 2000 o zpravodajském bloku věnovaný (*sic!*) romské demonstraci před českým velvyslanectvím v Londýně a filmu *Romská cesta*. Pokud budete chtít vyjádření ze strany České televize, obraťte se prosím na tiskového mluvčího ČT.

S pozdravem
Olga Kopecká,
asistentka ředitele zpravodajství České televize

Pořad ČT podvracející práva žen

Jan Čulík, 1. 6. 2000

Před dvěma dny vysílala Česká televize v seriálu *Ta naše povaha česká* pořad, na nějž se dívaly ženy a dívky, které strávily určitou dobu na Západě, skutečně s hrůzou.

Pořad se zabýval návrhem nynější sociálnědemokratické vlády včlenit do českého zákoníku práce klauzuli, jejímž prostřednictvím by se ženy na pracovištích mohly bránit před sexuální obtěžováním.

V předpisech BBC se praví: „*In covering a story, we should aim for depth of inquiry. Rational scepticism must test assumptions, extend knowledge and understanding and limit areas of ignorance.*“ – „Zabýváme-li se nějakým tématem, naším cílem musí být hloubkové zkoumání. Racionální skepse musí zkoumat předpoklady, rozšiřovat znalosti a chápání a omezovat oblast nevědomosti.“

V pořadu *Ta naše povaha česká* o sexuálním obtěžování žen v české společnosti Česká televize, jak se zdá, naopak *rozšířila* oblast nevědomosti.

Na základě informace, že se vláda chystá včlenit do zákoníku práce klauzuli, jejímž prostřednictvím se budou moci ženy i v ČR bránit proti nežádoucímu obtěžování na pracovišti, se pořad ptal různých občanů, co si o tom myslí.

Mnohé ženy v ČR dávno rezignovaly na svůj úděl dvojího zaměstnání doma a v práci a služek pánu domu. („Cože?? Ty *nebudeš vařit??*“ ptaly se nedávno spolupracovnice jedné české dívky, která se vrátila z delšího pobytu v Británii.) Takže v pořadu buď o záležitosti moc nehovořily, anebo přiznaly, že k sexuálnímu obtěžování skutečně dochází, ale nechtěly se k tomu příliš vyjadřovat.

Jenže v české společnosti problém sexuálního obtěžování skutečně existuje – stupňuje se tím víc, čím víc mají ženy a dívky větší poprsí. Ty s větším poprsím si skutečně stěžují (to v pořadu nebylo), že s vlezlými muži mají permanentně problém.

„Proboha, proč má být ženská potěšena tím, že jí někdo řízne přes zadek?“ slyšel jsem po pořadu České televize názor právě od jedné mladé dívky. „Pozornost muže se dá přece vyjádřit jinak než plácnutím po zadku. Má-li o mě muž zájem, snad může přinést květiny nebo bonboniéru – záleží pak přirozeně na mně, zda ji přijmu nebo ne. Není to spíš normální?“

Pořad *Ta naše povaha česká* však také interviewoval různé stárnoucí seladony, kteří v podstatě bědovali, „jaké to s náma bude, když nyní zavedou tento zákon“. „Bereme si z Ameriky vždycky jen to nejhorší, hamburgery a zákony proti sexuálnímu harašení,“ bědoval jeden tento stárnoucí seladon. A právník písničkář Ivo Jahelka (co je to za zvyk v České republice pasovat „hvězdy středního proudu“, či dokonce herce na filozofy či politology) už se těšil, jaké z toho nového zákona budou komické zmatky.

Pořad předstíral, že je vyvážený, že nechává na divákovi, ať si učiní vlastní názor. Seriózněji se však nepokusil zpracovat tuto problematiku. A podtext byl jasný: hrůza (stárnoucích) mužů, kteří se o ženskou rádi otřou a je jim jedno, že jí je to třeba nepříjemné, že by ženy mohly přestat být objektem a mohly by dostat možnost taky se bránit.

Bylo to zase jako s potlačeným referendem o vstupu do NATO: „Raději bychom neměli tento zákon, poskytující ženám právo se bránit, zavádět, protože hloupí občané ho zneužijí.“

Druhý den po vysílání šla jedna dívka do práce a kolega pořad *Ta naše povaha česká* taky viděl. Jeho reakce na navrhovaný zákon proti obtěžování žen, na základě tohoto pořadu *veřejnoprávní* televize?

„To snad není pravda, ti (vláda) už nevědí, co by pokurvili.“

Bravo, Česká televize, přispíváte skutečně umným způsobem ke vstupu České republiky do Evropy.

Ale ještě to není tak zlé jako v Pákistánu: tam ženu, protivící se vnucenému manželovi, rovnou usmrtí, viz další text v těchto *Britských listech*. Nejhorší, co se může stát v ČR ženě, která nechce tolerovat sexuální obtěžování šéfa v práci, je, že přijde o místo.

Nevyváženým pořadem o sexuálním obtěžování žen porušila Česká televize princip veřejnoprávní služby

Kateřina Bílková, 5. 6. 2000

Ráda bych se zapojila do diskuze týkající se pořadu *Sex je náš... tak haraš!*, který se vysílal minulé úterý na ČT v rámci seriálu *Ta naše povaha česká*. Tento pořad byl v řadě aspektů, z nichž v tomto eseji zmíním jen ty nejkřiklavější, tak nevyvážený a tendenčně zpracovaný, že se dá v tomto případě hovořit o zásadním rozporu s veřejnoprávním posláním ČT:

1. Pořad se vyznačoval nevyvážeností názorů: dva hlasy pro návrh zákona (zástupkyně Centra pro Gender Studies a odborník z ministerstva), nesrovnatelně víc hlasů proti tomuto zákonu (např. Macek, Sokol, Saudek, Jandák, Uzel a další), jimž byl také v pořadu věnován daleko větší prostor.

2. Sám výběr „odborníků“ byl, shovívavě řečeno, problematický: odborná kvalifikace některých z nich je přinejmenším sporná, jakou odbornou kvalifikaci má např. umělecký fotograf Saudek (který si otevřeně zakládá na své promiskuitě) či herec Jandák? Jednalo se vesměs o muže, z jejichž projevu bylo zřejmé, že nepovažují ženy za sobě rovné, stejně tak je diskutabilní, do jaké míry vnímají ženy jako komplexní osobnosti.

3. Diskuze mezi „odborníky“ byla téměř výlučně zaměřena pouze na problém, zda nebude možné tohoto zákona zneužít. V diskuzi se přesto neobjevilo žádné porovnání s legislativou v jiných zemích, kde je tento zákon zaveden, či se zahraničními statistikami uvádějícími, kolik z žen, majících zkušenost se sexuálním obtěžováním, se odhodlá dovést svůj případ až k soudu a zda se vyskytují případy zneužití tohoto zákona a jakým procentem se podílejí na celkovém počtu soudních sporů týkajících se sexuálního obtěžování.

4. Samotnému návrhu zákona pak byl věnován prostor daleko menší, o tom, co zákon obsahuje (např. co zahrnuje pojem sexuálního obtěžování nebo o návrhu trestního postihu pachatelů) se divák nedozvěděl nic.

5. V pořadu dále naprosto chyběl fakt, že Česká republika je kritizována úřady Evropské unie za mezery v legislativě týkající se ochrany práva žen, např. v poslední výroční zprávě EU hodnotící jednotlivé kandidátské země pro vstup do EU.

6. Výběr interwiewovaných žen nebyl reprezentativní: z velké části byly tyto ženy zastoupeny středoškolačkami, jejichž potenciální zkušenost se sexuálními obtěžováními musí být zákonitě velmi limitována. Dospělé ženy, u kterých je řádově vyšší pravděpodobnost, že se setkaly se sexuálními obtěžováními, byly v pořadu dotazovány v menší míře. Charakteristicky byla u dospělých žen patrná nechuť otevřeně se vyjadřovat k danému tématu. Je sporné, zda ženy nepovažují sexuální obtěžování za problém, nebo zda o svých zkušenostech nejsou ochotny, nebo zda se dokonce bojí otevřeně hovořit, zvláště před kamerou.

7. Největší prostor byl dán ženám, u nichž je sporné, jestli jejich názor dostatečně reprezentuje postoj ženské populace k problému sexuálního obtěžování: tj. paní Saudkové a modelkám z Neireportu (jak důvěryhodný je názor polonahé ženy? představte si, že i ostatní „odborníci“ by vystupovali ve spodním prádle, např. p. Jandák). Tyto ženy přijaly za svůj názor, že sexuální obtěžování je nejen běžnou součástí života, ale je dokonce žádoucí.

8. Ostatní ženy vesměs nepřijaly tuto konstrukci, z jejich odpovědi však bylo zřejmé, že neexistuje obecné povědomí, co všechno je sexuálními obtěžováními: ženy za sexuální obtěžování považují pouze návrhy nebo vynucování sexuálního styku od nadřízeného, což je pouze tou nejextrémnější formou tohoto jevu.

9. Významné bylo, že ženy, které přiznaly zkušenost se sexuálními obtěžováními, často tvrdily, že se s tímto problémem vypořádaly samy, v některých případech z tohoto důvodů dokonce změnilly zaměstnání (!). Tento aspekt odhaluje problém chybějící legislativy, kdy jsou ženy odkázány jen samy na sebe. Navíc ve společenské atmosféře, kdy stížnost nic neřeší, naopak může situaci ženy ještě zhoršit.

10. V souladu s vyzněním pořadu bylo i jeho tendenční vizuální zpracování, např. rádoby humorné, ve skutečnosti však voyeuristické používání kamery.

Z osobních zkušeností soudím, že v ČR je sexuální obtěžování běžným a společensky tolerovaným jevem. Ženy jsou vystavovány sexuálnímu obtěžování, jehož forma se pohybuje od verbálního (nezřídka hrubě vulgárního) hodnocení určitých tělesných partií žen, přes narušování osobního prostoru, nedovolené dotýkání, až po již zmíněný extrém, nucení k sexuálnímu styku s nadřízenými.

Zmiňovaný pořad v ČT si zjevně nekladl za cíl seriózně pojednat o tomto problému a rozšířit společenský diskurz, ale pouze prezentoval předsudky autorů (že by to mělo něco společného s tím, že autoři byli sami muži?). Je otázkou, zda takovýto pořad je v souladu s veřejnoprávním posláním ČT a požadavkem vyváženosti publicistických pořadů. Nesporným faktem zůstává, že tento pořad především záměrně zjednodušil a zlehčil naprosto zásadní společenský problém.

Poznámka JČ:

Cituji z názoru jiné ženy, zasláného *Britským listům*: „Vciťte se do postavení ženy. Co myslíte, že může udělat, je-li obětí sexuálního obtěžování v zaměstnání? Myslíte, že o tom může mluvit? Představte si, že má manžela nebo milence a tomu se svěří, že ji v práci osahává šéf. Je to realistické? Partner ji buď opustí, anebo půjde dát jejímu šéfovi do huby. Obojí řešení je katastrofa. Tak to žena toleruje a jen doufá, že šéf nebude naléhat, aby se s ním vyspala.“

Jak pojala tutéž zprávu ČT a BBC: Drama ve Wasserbilligu: stejné téma, stejné místo, různé televize a především různí reportéři

Tomáš Pecina, 2. 6. 2000

Události, 1. 6. 2000:

Studio, moderátor Bohumil Klepetko: „Muž ozbrojený pistolí, granátem a nožem, který včera odpoledne přepadl mateřskou školku v lucemburském Wasserbilligu, stále drží jako rukojmí 25 tří- až sedmiletých dětí a jejich tři vychovatelky. Psychicky nemocný devětatřicetiletý Tunisian s lucemburským pasem původně požadoval výkupné ve výši 60 milionů belgických franků a patnáctimístné letadlo k odletu do Libye. Teď už výkupné nechce a bez rukojmí chce aspoň odletět z Lucemburska. Přímo na místě ve Wasserbilligu máme našeho zpravodaje Pavla Boudu. První otázka je jasná: Aktuální situace dramatu ve školce je jaká?“

Rozdělená obrazovka, vlevo Klepetko, vpravo Bouda. V pozadí parkoviště. Nápis „Živě“. Živý vstup je prostřídáván předtočenými záběry.

Pavel Bouda (hovoří s velmi plochou intonací): „Tak tady ve městečku Was-

serbillig na německo-lucemburské hranici je situace velmi napjatá, je to pochopitelné, drama se odvíjí už více než 30 hodin, a i když se na první pohled dlouhé hodiny nic neděje, tak se situace zatím nevyvíjí nijak příznivě, alespoň v tom smyslu, že by ten, kdo děti zadržuje, chtěl všechna zadržovaná rukojmí propustit. I když během dne dnes byly propuštěny 4 děti, nadále jich 25 únosce zadržuje a spolu s nimi tři vychovatelky, tři učitelky. Městečko Wasserbillig je doslova obležené policií, jsou tu dokonce dvě speciální jednotky ostřelovačů, jedna ze sousedního Německa, jedna je z Lucembursku, nicméně policie trvá na tom, že situaci a krizi lze řešit vlastně nenásilnou cestou, a doufá, že dojde k dohodě, dokonce se věří, že k řešení dojde během následujících pár hodin.“

Klepetko: „Kdo je muž, který jako rukojmí drží malé děti? Jaké jsou jeho motivy?“

Na parkovišti se mezitím začíná něco dít, mezi automobily pobíhají zdravotníci a záchranáři.

Bouda: „Ty motivy ukazují, že pravděpodobně celé drama je výsledkem jedné dlouhé rodinné krize, protože se ukazuje, že přibližně čtyřicetiletý muž tuniského původu, který žije v Lucemburku už od roku 1982, tady založil rodinu, oženil se, rozvedl a z toho manželství zbyly dvě děti, které soud přiřkl manželce a dokonce vlastně zamezil tomu, aby docházelo ke styku s otcem. On sám je dlouhodobě léčen u psychiatra, dokonce jeho osobní lékař byl první, kdo vlastně zprostředkoval celý kontakt, no a jak jsme slyšeli, požadavky muže, který děti unesl, se během dne velmi měnily, od letadla přes výkupné ve výši přibližně půldruhého milionu dolarů, dokonce požadoval velkou tiskovou konferenci uspořádat, na které by mohl vystoupit a vlastně odmítnout rozhodnutí lucemburského soudu, no a to vše dokazuje, že postavení, pozice policie ve vyjednávání je velmi obtížné, protože s člověkem, který je takto labilní a takto mění své požadavky, se samozřejmě nejedná lehkou.“
(Celková délka: 3 minuty 6 sekund)

BBC World, World News, 1. 6. 2000, 18:00 GMT:

Studio, moderátorka Nisha Pillai, pod logem stanice nápis „*Breaking News*“. (Právě přicházející zpráva) Titulek „Nisha Pillai“.

Pillai: „*The armed man holding children and teachers hostage in a day-care centre in Luxembourg has been shot by snipers as police stormed the nursery more than 28 hours after the hostage crisis began. Towards the end, 25 children and three teachers were being held hostage in a nursery in the town of Wasserbillig. All of them are reported to be safe now. The gunman was said to be of Tunisian origin, he'd apparently demanded a plane to fly him to Libya, there were reports that he'd been suffering from psychiatric problems in the past. We're going now to Luxembourg, to the town of Wasserbillig, where we're joined by our correspondent James Coomarasamy.*“

(Pillai: „Ozbrojený muž, zadržující děti a učitele jako rukojmí ve středisku pro děti v Lucembursku, byl zastřelen střelci ze zálohy, když policie na školku zaútočila více než 28 hodin poté, co krize s rukojmími začala. Nakonec bylo ve školce v městě

Wasserbillig zadržováno 25 dětí a tři učitelé. Podle zpráv jsou všechny tyto osoby nyní v bezpečí. Ozbrojenec byl prý tuniského původu, údajně se dožadoval letadla, které by ho dopravilo do Libye, podle zpráv v minulosti trpěl psychiatrickými problémy. Nyní se přepojíme na Lucembursko, na město Wasserbillig, kde na nás čeká náš dopisovatel James Commarasamy.“)

Na obrazovce se objevuje reportér, před stejným parkovištěm jako před chvílí Pavel Bouda.

Po celou dobu vstupu titulky, v tomto uspořádání:

Horní řádek, stálý:

LUXEMBOURG HOSTAGES (LUCEMBURŠTÍ RUKOJMÍ)

Spodní dva řádky, mění se:

„Armed police storm nursery school/all hostages released“, „Armed police storm nursery school/gunman shot“, „Voice of JAMES COOMARASAMY/Wasserbillig“ („Ozbrojená policie zaútočila na školkou – všichni rukojmí osvobozeni“, „Hovoří JAMES COOMARASAMY, Wasserbillig“) (objevuje se, když běží předtočené záběry).

Pillai se obrací k obrazovce: „James, we're getting conflicting reports about the gunman. He's been shot, apparently. What is his condition, has he survived?“ („Jamesi, dostáváme rozporné zprávy o ozbrojenci. Údajně byl zastřelen či postřelen. V jakém je stavu, je naživu?“)

Záběry projíždějících sanitek a vozidel civilní ochrany.

Coomarasamy (mluví rychle): „Well, the initial report we're being given from the ministers, ministers from the Portugese Foreign Ministry, who were involved in the negotiations, was that he had been shot and killed, but now it seems he was seriously wounded in the head, and they say that he probably won't survive, at the moment, they say, he is alive, but probably won't survive. What is clear, though, is that the children, the 25 children and the 3 adults who were with them, have been released, are safe and well, we've seen some of them as they were coming up just behind me, have been walking around here, reunited with their parents, who'd been staying at the crisis centre, which is this building just behind me, which has been turned into a crisis centre for the past 24 hours or so. So, not clear yet whether or not the gunman has died or has been critically wounded – that's what we've been told at the moment.“

(„No, podle původní zprávy, kterou jsme dostali od ministrů, z portugalského ministerstva zahraničních věcí, které se podílelo na vyjednávání, byl ozbrojenec zastřelen, ale nyní se zdá, že byl vážně zraněn na hlavě, a uvádějí, že asi nepřežije, v současnosti, konstatují, je na živu, ale pravděpodobně nepřežije. Je ale jasné, že děti, 25 dětí a 3 dospělí, kteří byli s nimi, byli propuštěni, jsou v bezpečí a v pořádku, viděli jsme některé z nich, jak vycházely, zrovna za mnou, chodí tady kolem, setkávají se s rodiči, kteří pobývali v krizovém středisku, to je tato budova hned tady za mnou, ta byla v posledních přibližně 24 hodinách proměněna v krizové středisko. Tak není ještě jasné, jestli ozbrojenec zemřel anebo byl kriticky zraněn – to je vše, co nám bylo zatím sděleno.“)

Pillai: „So after this rather decisive police operation against the gunman, there must be scenes of joy, there must be great jubilation at Wasserbillig at the moment...?“

(„Takže po této velmi rozhodné policejní operaci proti ozbrojenci musí dochá-

zet ke scénám radosti, ve Wasserbilligu musejí všichni být teď velmi šťastní...?“)

Coomarasamy: „It's difficult to hear, Nisha, but what I can say is that it does appear that it was a Luxembourg policeman, marksman who actually killed him. There is some speculation that perhaps the gunman had been trying to escape. It's not clear whether or not that's true. But certainly, it was a softly-softly-up operation, until then, there'd been negotiations with his psychologist over the phone, clearly the situation had been becoming more tense, he'd been becoming more and more tired. It does appear that in the end, the police decided it was time to make their decisive move and it does appear to have been successful.“

(„Je špatně slyšet, Nisho, ale mohu říci, že to asi byl lucemburský policista, střelec, který ho usmrtil. Existují spekulace, že se možná ozbrojenec snažil utéci. Není jasné, jestli je to pravda. Ale v každém případě to byla velmi opatrná operace, až do té chvíle se vyjednávalo telefonicky prostřednictvím psychologa, zjevně začínala být situace napjatější, byl stále více unavený. Zdá se, že se nakonec policie rozhodla učinit rozhodný zásah, a zdá se, že to bylo úspěšné.“)

Pillai: „You'll probably never know now, Jamie, what the gunman's real motives were, but anyway, there must be great relief for the children and their families that their ordeal is all over.“

(„Asi se, Jamie, nikdy nedovíte, jaké byly ozbrojencovy skutečné motivy, ale v každém případě to musí být pro děti a pro jejich rodiny obrovská úleva, že jejich trápení skončilo.“)

Coomarasamy: „That's right, there has been quite a lot of speculation, it's been said that perhaps he bore a grudge against some social workers at the day centre because his children had been taken into care, but really nobody has yet given the full story of what he was talking about in his negotiations. He's known to be mentally unstable, we do know that he'd asked for an airplane to take him possibly to Libya, and possibly for some money again, that's unclear. And around now the police are expected to be giving a fuller statement, so soon we should know exactly what went on, exactly what he was demanding, exactly how it came that the hostage drama finally ended.“

(„To je pravda, hodně se tu spekovalo, říkalo se, že možná byl rozněván na některé sociální pracovníky ve středisku pro děti, protože jeho vlastní děti mu byly oficiálně odebrány, ale nikdo dosud plně nezveřejnil, o čem při vyjednávání hovořil. Je známo, že byl mentálně nestabilní, víme, že požádal o letadlo, které ho mělo odvézt snad do Libye, a možná chtěl také nějaké peníze, to je nejasné. Přibližně asi teď bude policie poskytovat podrobnější prohlášení, takže brzo budeme vědět přesně, co se dělo, přesně, co požadoval, přesně, jak se stalo, že drama s rukojmími skončilo.“)

Pillai: „James, just remind us for a moment... the ages of the children – some of them were very young, weren't they? Perhaps to stay in there for more than a day must have been quite an ordeal for them...“

(„Jamesi, připomeňte nám na okamžik ... jak staré byly ty děti – některé byly velmi malé, že? Muset tam být déle než den pro ně muselo být opravdu trápení...“)

Coomarasamy: „It must have been. We were told that the children, certainly those

that had been released earlier this morning were in good physical health, but clearly, it's taken a toll of those who stayed there more than 28 hours... must be quite worried, quite in a tense state. All the ones who we've seen coming out seem to be relatively calm, clearly they'll be talking now to police, the professionals, their parents will be there as well, but it has been incredible ordeal for these children, some as small as two or three... and everyone here is quite relieved that this is finally over."

„Muselo to být trápení. Bylo nám řečeno, že ty děti, v každém případě ty, které byly propuštěny dnes dopoledne, byly v dobrém psychickém stavu, ale zjevně, postihlo to ty, které tam byly déle než 28 hodin... musejí mít velký strach, musejí být ve velkém napětí. Všechny ty děti, které jsme viděli vycházet, se zdají být relativně klidné, zjevně teď budou hovořit s policií, s profesionály, rodiče tam budou také, ale pro tyto děti to bylo nesmírné trápení, některým jsou jenom dva nebo tři roky... a všichni tady jsou velmi rádi, že už to skončilo.“

Pillai: „*Have you been able to witness some of the reunions for yourself between the families and the children as they've been released, James?*“

„Byl jste Jamesi osobně svědkem některých setkání mezi rodiči a dětmi, jak byly propouštěny?“

Coomarasamy: „*Well, from a distance we can see some of the children with their parents, not the actual reunions as those are happening behind in the crisis centre, but I've seen certainly some of the parents... one mother and her daughter who appears to be one of the earlier-released children coming out, clearly they didn't really want to talk to anybody, just seemed to be very relieved that the whole thing was over.*“

„No, z dálky vidíme některé ty děti s rodiči, ne skutečná setkání, k těm dochází vzadu v krizovém středisku, ale viděli jsme v každém případě některé rodiče... jednu matku a její dceru, která je zřejmě jedním z dříve propuštěných dětí, jak vycházely, zjevně nechtěly mluvit s nikým, měly jen obrovský pocit ulehčení, že to už skončilo.“

Pillai: „*James Coomarasamy, thanks so much for joining us from Wasserbillig in Luxembourg.*“ („Jamesi Coomarasamy, děkujeme, že jste nás informoval z Wasserbilligu v Lucembursku.“)

(Celková délka: 4 minuty 25 sekund)

Události Plus, 1. 6. 2000:

Studio, moderátorka Marcela Augustová: „Drama ve školce v lucemburském Wasserbilligu po čtyřiaadvaceti hodinách skončilo. Všechny děti jsou v pořádku, jejich únosce policie zneškodila.“

Statický záběr, v *insetu* Pavel Bouda, vlevo dole symbol telefonu. Předtočeno. Následují záběry z okolí školky, nesynchronizované se zvukem.

Bouda: „Dvoudenní drama v lucemburském městečku Wasserbillig nakonec vyřešilo speciální komando. Vyjednávání policie s ozbrojeným únoscem se stále jen bezvýsledně protahovalo, a tak po více než třiceti hodinách došlo k zásahu. Kolem

půl osmé večer obsadila mateřskou školku speciální jednotka. Její členové doslova během pár sekund osvobodili všechna rukojmí. V té době bylo v budově stále ještě 25 dětí ve věku do sedmi let a jejich tři učitelky. Nikomu z nich se nic nestalo. Jedinou obětí se stal sám únosce, devětatřicetiletý muž původem z Tunisu. Podle prvních informací ho zneškodnil odstřelovač a rychle se roznesla zpráva, že na místě zemřel. Teprve následně policie uvedla, že byl s vážným zraněním převezen do nemocnice. Lékaři označují jeho stav za kritický – byl totiž zasažen přímo do hlavy – a šance na přežití mu nedávají prakticky žádné.“

(Celková délka: 1 minuta)

Komentář

Přestože Pavel Bouda předvedl v *Událostech* na svůj standard dobrý, až velmi dobrý reportérský výkon, z přímého srovnání s britským kolegou vyšel jako poražený.

Problematický byl – jako obvykle – už Klepetkův úvod. Není možné začínat takovou zprávu podružnou informací, čím vším byl muž (kterého Česká televize nepochopitelně označovala jako únosce, ač nikoho nikam neunesl) ozbrojen. Proč nešlo říct např. „Už více než den trvá drama v mateřské škole v lucemburském Wasserbilligu. Ozbrojený muž tam drží 25 dětí a 3 učitelky a požaduje... atd.“? Zpráva musí být strukturována od důležitého k méně důležitému a nakonec k ilustrativnímu a informace musejí být kromě toho podávány přiměřeným tempem, aby je divák dokázal strávit.

Ani Bouda ani Coomasamy neměli v přímých vstupech dost informací (a Coomasamy evidentně ani dobré spojení se studiem), ale pouze druhý z nich dokázal předat něco z *dramatičnosti okamžiku divákovi*. Boudova intonace působí dojmem nezájmu, jakoby se reportér staral víc o to, jak dát svým větám korektní podobu, než o obsah sdělení. Coomasamy ví velmi dobře, proč říká „*the crisis centre right behind me*“ („krizové středisko za mnou“) a proč se snaží uvést co *nejvíce ilustrujících detailů*. Troufám si tvrdit, že Pavel Bouda by nedokázal zaujmout, ani kdyby v přímém vstupu informoval o přistání prvních lidí na Marsu.

Za pozornost stojí otázky Nishi Pillai (kterou, mimochodem, považuji za nepřiliš dobrou moderátorku), jimiž se snaží od Coomasamyho získat informace s emocionálním nábojem. Pro reportéra jeho zkušeností by bylo hračkou začít si vymýšlet a hovořit o „*hugs and kisses*“ mezi vystrašenými dětmi a jejich rodiči, jichž byl před malou chvílí svědkem, ale Coomasamy je profesionál a suše odpovídá: nic nevím, nic takového jsem neviděl.

Zásadním prohřeškem proti novinářské etice byl ovšem Boudův telefonát, zařazený do *Událostí Plus*. Člověk není mina, proto nemohl být „zne-

škodněn“, nejvýš zastřelen, eventuálně těžce postřelen, a tato informace je zásadní, proto patří na začátek, ne na konec zprávy. Rovněž není přípustné zamlčet před divákem informaci o pravděpodobné duševní nemoci ozbrojeného muže.

***K nedělnímu pořadu ČT V pravé poledne
K čemu novináři, stačíme si sami!
Veřejnoprávní televize nebo parlamentní věstník?***

Tomáš Pecina, 5. 6. 2000

Dojmem trapné servility působil nedělní pořad *V pravé poledne*, jímž Česká televize reagovala na stížnosti Václava Klause, že se poslední dobou nedostal na televizní obrazovku tak často, jak by si představoval. Aby se předešlo problémům s nepohodlnými novináři ve studiu, sestava byla novinářů prostá: Václav Klaus, Miloš Zeman, Miroslav Grebeníček a Karel Kühnl, tedy politici vs. ostatní 4:0.

Moderátor Roman Prorok zjevně neměl debatu v rukou, nechával Klause a Zemana urážet zbylé dva účastníky (i sebe) a místo jasných otázek a trvání na odpovědi dovolil politikům uplatnit osvědčenou diskuzní taktiku: ať se zeptal na cokoli, oni mluvili o tom, co pro ně bylo výhodné. Patříčně „ostrý“ byl – jak se dalo očekávat – jedině na Miroslava Grebeníčka.

Techickou novinkou byly podtitulky, které po probrání tématu sumarizovaly postoje řečníků; je to, myslím, novinka světová a jako službu spoluobčanům v nižších inteligenčních skupinách ji vřele doporučuji i pro jiné žánry: „Romeo přirovnal Julii k vycházejícímu slunci a vyznal jí lásku“ nebo „Slavia zaútočila po levém křídle, ale obrana Olomouce útok zastavila“.

Celkově, bohužel, působila debata dojmem sílící ztráty sebevědomí České televize.

***Dvě témata, osm hostů,
šedesát promarněných minut
Rozpaky z nového moderátora pořadu ČT
V pravé poledne sílí***

Tomáš Pecina, 19. 6. 2000

„Dnes vám chceme nabídnout, doufám, že příjemnou změnu. V hodinové diskuzi se budeme zabývat ne jedním, ale dvěma tématy: tím prvním nemůže být nic jiného než současná situace v Investiční a poštovní bance; v druhé polovině, už v jiném složení diskutujících hostů, se budeme zabývat svobodou projevu a svobodným přístupem k informacím na pozadí dvou kontroverzně přijímaných knih – *Mein Kampf* a *KATO*, s podtitulem *Příběh opravdového člověka*,“ zahájil v charakteristicky rozšafném, pomalém a stále dost netelevizním stylu Antonín Zelenka své druhé vystoupení na obrazovce České televize.

Proti minulému týdnu došlo v Zelenkově projevu k určitému pokroku: hovořil poněkud rychleji a své hosty už nevyvolával jménem jako učitel žáky. Témata byla ovšem složitější a bylo jasné, že zejména první téma bez důkladné přípravy vyšumí do ztracena a divák od obrazovky odejde s oprávněným pocitem, že si z něj televize udělala dobrý den.

Ekonomický novinář nemá v našem diskuzním pořadu co dělat – této letité zásadě se Zelenkův tým nezpronevěřil ani tentokrát. Proti ministru financí Mertlíkovi a zástupci centrální banky Niedermayerovi usedla proto Libuše Benešová, senátorka za ODS (nevěděl jsem, že paní Benešová je fundovanou odbornicí přes bankovníctví) a bývalý ministr financí Tošovského vlády a nynější poslanec Unie svobody Ivan Pilip.

Úvodní materiál (komentář k němu namluvil sám Antonín Zelenka) byl, jak se dalo očekávat, upovídaný, neadresný a povrchní. Ve stejném duchu pokračovala debata. Ministr Mertlík se do kamery neustále ušklíbal a za celých třicet minut neposkytl divákům jedinou cennou informaci, kromě spekulací, kolik by krach IPB stál, nebýt moudrého rozhodnutí ČNB o nucené správě.

Když Mertlík začal Libuši Benešové hrozit trestním stíháním (což v době vyšetřování „ministerských nepřátel“ Vachalovského a Boka není tak úplně nevinná hrozba), moderátor nebyl vůbec schopen reagovat a ze strachu, že by debata mohla být zajímavá, úslužně posunul téma jinam. Ivan Pilip se

držel při zdi, Libuše Benešová – evidentně indisponovaná svou neodborností v probírané tematice – svá vystoupení formulovala spíš obecně, jako svého druhu nezávaznou stranicko-volební agitaci.

Před svou první volbou americkým prezidentem řekl George Bush do kamery: „*Read my lips: no new taxes* (Odezírejte mi ze rtů – nebudou žádné nové daně)“, a americká média to pak opakovala do omrzení kdykoli se zdálo, že slib bude (opět) porušen. Zemanův (mimořádně extra-hloupý) předvolební výrok „ani korunu do bank“ jsme z České televize neslyšeli jinak než v parafrázi ani jednou. Místo toho se včera v televizní debatě nehorázně a nekontrolovatelně žvanilo.

Charakteristické je, že za celou dobu nepadlo ani jedno jméno konkrétní osoby spojené s vývojem v IPB a s jejími potížemi. Procházka? Tesař? Vazby banky na TV Nova a na špičky ODS? Konkrétní příklady tunelů v bance? Takové otázky diskutujícím evidentně nebyly po chuti a Česká televize vyšla opozičně-smluvnímu přání plně vstříc: někdo možná udělal chybu, ale už je to za námi, dohodli jsme se a ty, občane, můžeš nejvýš mlčet a celé představení nám pak ze svých daní zaplatit.

Druhá půlhodinová debata slibovala otevřený střet mezi vydavatelem indexové literatury a jejich protivníky. Nic takového se ale nekonalo: ani vydavatel Zítka, ani Přemysl Vachalovský/John Bok nebyli panem Zelenkou shledáni *salonfähig* a do debaty byli připuštěni pouze poslední dva jmenovaní, a to jen v krátkém předtočeném šotu.

Fraška, která se na obrazovce odehrála, pak pamětníkům musela dát vzpomenout debatní pořady o Chartě 77. Jediný zajímavý dotaz přišel od telefonujícího diváka: četli všichni čtyři diskutující pánové *Mein Kampf* a pokud ano, proč v tom tedy brání ostatním? Přeučtivý moderátor pořadu ovšem na odpovědích ani u jednoho účastníka netrval.

Pokrok proti Prorokovým debatám? Ta nuda je teď sice mnohem větší, ale, řekl bych, jaksi kultivovanější...

Jaký byl Paskvil věnovaný zasedání MMF/SB Pražské září očima generace MTV

Tomáš Pecina, 16. 10. 2000

Kulturní magazín veřejnoprávní televize *Paskvil* o zasedání MMF/SB byl tvořen několika částmi, které se lišily akcentem i kvalitou.

Nejprve byl uveden pětiminutový film *Globalizace aneb (mediální) bitva o Nusle*. Velmi zdařile zvolené a sestříhané záběry z pražských ulic (některé k policistům nelichotivé, a proto dosud neodvysílané) i sugestivní hudba podkreslovaly komentář Davida Berdycha, jehož celé znění je uvedeno na webové stránce *Paskvilu* v rubrice Téma.

Na Berdychově textu je patrné, že nevznikal v redakci zpravodajství nebo dokonce publicistiky ČT, a byl proto takový, jaký by dobrý novinářský komentář měl být: vyvážený, nestranný, s patrným úsilím o co nejobektivnější obraz skutečnosti, byť, bohužel, místy značně simplistický, neinformovaný a málo propracovaný. Vadou jsou zjednodušující soudy: někteří místní mluvčí INPEGu jsou nedůvěryhodní, úvěry Světové banky byly pro Českou republiku výhodné... To jsou vážná tvrzení, která by bylo třeba rozvést a obhájit: Kteří mluvčí jsou nedůvěryhodní a v čem? Byly pro východoevropské země výhodné i rady v makroekonomické politice, od nichž se nedávno MMF a SB distancovaly? atd.

Film *Globalizace aneb (mediální) bitva o Nusle* i jeho další dvě části jako celek však povedené jsou a zasloužily by si uvedení i jinde ve vysílání České televize, zejména jako protiváha účelové a manipulativní žurnalistice komerčních stanic.

Následoval rozhovor s mluvčím INPEGu Viktorem Pioreckým a Markem Veselým z Občanských právních hlídek (OPH). Z rozhovoru, vedeného moderátorkou velmi korektně a profesionálně, bylo patrné, že mezi OPH a INPEGem přetrvává napětí, vyplývající z toho, že právní hlídky volí vůči státním orgánům a médiím opatrnou taktiku, policii ostentativně chválí a nekritizují např. vůbec to, jak policisté postupovali při výběru zatýkaných osob (patrně z obavy, aby nebyli sami ministerstvem vnitra nebo médií označeni za extremisty). Zda bude mít takový přístup úspěch, není v tuto chvíli jasné, nicméně autor tohoto komentáře má za to, že je to kontraproduktivní: OPH příliš spoléhají na integritu i možnosti novinářů, ale ti ve skutečnosti napíšou nikoli to, o čem je právní hlídky přesvědčeni, ale pouze novinářsky upraví šéfredaktorem stanovenou oficiální verzi.

I následující pětiminutový film *Hnutí odporu* je zčásti dostupný na webové stránce *Paskvilu*. Slovo v něm dostávají odpůrci summitu. Materiál byl opět zpracován formálně bezchybně, je použita dramatická, sugestivní (možná až příliš hlasitá) hudba, titulky odpovídají řečenému, a především jsou zvoleny zajímavé, charakteristické názory.

Po druhé části rozhovoru ve studiu následuje závěrečný film, *Budoucnost*, jenž navazuje na předchozí dva a velmi případným způsobem Berdychův argument uzavírá.

Otázky, které diváka po zhlédnutí *Paskvilu* napadají, mají ovšem širší souvislosti.

Přestože v roce 1989 došlo v této zemi ke změně společenského systému, zdá se, že přesně to, čeho jsme se chtěli zbavit, se po deseti letech vrátilo. Veřejnoprávní televize má znovu charakter státního sdělovacího prostředku, v němž existují nejvýš ojedinělé ostrůvky disentu. Zpravodajství ČT se téměř kompletně zbavilo schopných lidí a ti, kdo zůstali, nemají ani dost profesionálních schopností, ani odvahy narušovat žádoucí (i když virtuální) celospolečenský konsenzus.

Znovu existují nepřijatelné osoby a témata, opět jsou někteří redaktoři tak úzce spojeni se zájmovými skupinami, že celá zpravodajská redakce působí jako nepřilíš dovedně maskovaná PR agentura; neobhájí sice už vládu jedné strany, ale jen o málo velkoryseji vymezený *status quo*. Z televizní obrazovky opět hovoří průměrní a podprůměrní, klima ve veřejnoprávní televizi začíná být stejně mrazivé, jako bylo v 80. letech.

V debatě o událostech 26. září vystoupila reportérka, o níž je známo, že je loajálnější k ministerstvu vnitra než ke svému zaměstnavateli. Prestižní diskuzní pořad České televize *Naostro* je otevřeným výsměchem kvalitnímu žurnalismu, daleko lepší pořad *Na hraně* byl přesunut do neatraktivního odpoledního času a zřejmě spěje k likvidaci. Nejlepší ekonomický redaktor České televize přišel přímo z PR agentury a ředitelem televize je slaboch, který se neumí zastat svých podřízených a před zraky veřejnosti ustoupí nátlaku inzerenta.

V tomto kontextu je *Paskvil* příjemným osvěžením, ukázkou, že i veřejnoprávní televize je schopna vytvořit kvalitní dílo, ale určitě neindikátorem, že by se blížila změna k lepšímu. Těžko si lze představit, že lidé, kteří dnes spolupracují s *Paskvilem* a dalšími „ostrůvky pozitivní deviace“, by se zítra ucházeli o místo v redakci zpravodajství, jehož šéf se vyznačuje obratností, s níž umí obsah večerních zpráv „předjednat“ s politiky, rozhodně ale ne profesionálními schopnostmi nebo dokonce osobní integritou.

Daleko pravděpodobnější je, že pro tyto mladé muže a ženy, kteří už nyní evidentně lépe komunikují s cizinci než se svými krajany, ztratí Česká republika přitažlivost a rozhodnou se žít jinde – mám samozřejmě na mysli nejen spolupracovníky ČT, ale celou mladou generaci, pro níž přestala být nepřekonatelnou bariérou znalost světových jazyků. Nedojde-li k obratu a nezmění-li se radikálním způsobem společenská atmosféra, za pár desítek let tak země získá status země rozvojové, kde žijí jen ti, kdo by nedokázali uspět jinde, a modelu zkorumpované nacionální diktatury východoevropského typu se přizpůsobí i politický establishment.

Zdá se, že proces negativní selekce elit, jenž vedl v posledních 50 letech k obrovskému úpadku české společnosti a který se zdál být v roce 1989 definitivně odvrácen, se opět nezadržitelně rozbíhá...

Poznámka:

Další texty k tomu, jak se Česká televize zachovala v době antiglobalizačních protestů, jsou v závěrečné části této knihy.

***Je Česká televize rasistická?
Jestliže se něco špatného přihodí jednomu člověku,
přihodí se to nám všem***

Pavel Kelly-Tychtl, 30. 11. 2000

(Pavel Tychtl hovořil na toto téma v Praze na konferenci „ČT: Věc veřejná“ dne 25. listopadu 2000. Na žádost *Britských listů* své vystoupení vypracoval do této písemné podoby.)

Zdálo by se, že tato otázka může být zodpovězena rychle a jednoduše. Samozřejmě, že ne. Česká televize taková není a podle zákona ani být nesmí. Nechci tvrdit, že v České televizi existuje oficiální politika, která by přikazovala zachycovat určité menšiny, například Romy stereotypním způsobem upevňujícím běžné předsudky většinové populace (Romové jsou sociálně neadaptabilní, líní, parazitují na sociálním systému). Stejně tak bych si netroufal tvrdit, že se Česká televize záměrně určitým tématům vyhýbá – například detailnímu zpracování práce pražské cizinecké policie v Olšanské ulici, a tedy ponižování a neprofesionalitě ve vztahu k cizincům. Také si nemyslím, že Česká televize sdílí předsudky vůči cizincům a menšinám s odlišným životním stylem a názory.

Proč však, když sleduji Českou televizi běžně, nacházím názory, které urážejí menšiny, cizince a ženy? Odpověď je také zdánlivě jednoduchá. Protože Česká televize zaměstnává a pracuje s lidmi, kteří prostě představují tuto zemi a její obyvatele s jejich kulturou a názory.

Domnívám se však, že tato odpověď není uspokojivá. Česká televize utváří veřejné mínění, stanovuje normy a má obrovský vliv na každodenní kulturu a názory obyvatel České republiky. Proto je naprosto nepřipustné, aby do-

cházel, třeba i nevědomě, k situacím, kdy je o příslušnících menšin a cizincích reportováno urážlivým způsobem.

To, že tato situace není reflektována, je problém, který vyžaduje řešení. Jedním z nich je například pravidelné setkávání a konzultace se zástupci menšin, kteří mohou na takové skutečnosti upozornit.

Další možností řešení je zadání výzkumu na téma xenofobních stereotypů v České televizi nezávislé výzkumné instituci a znovuoživení práce občanského panelu, který může sloužit jako pojistka v práci České televize.

Několik příkladů stereotypů, které se v České televizi objevují ve vztahu k menšinám:

1. příklad: Řazení zpráv o Romech a cizincích. Po zprávě zachycující například projekt integrace romských dětí do normálních základních škol následuje zpráva informující o Romech jako problémových občanech (nechtějí posílat děti do školy, neplatí nájemné, atd.), která předchází zprávou zcela zpochybňuje. Takový styl zpráv říká: „Musíme učinit povinnosti zadosť, ale všichni víme, že si myslíme něco úplně jiného.“

Stejným způsobem Česká televize často referuje o cizincích. Po reportáži, která líčí problémy některých cizinců s českými úřady, následuje zpráva z razie Cizinecké policie v ubytovnách ukrajinských dělníků a záběry rozespálých Ukrajinců, které Cizinecká policie odvádí v poutech, protože neměli v České republice legální pobyt.

2. příklad: Způsob podávání zpráv o azylovém zákonu, který vstoupil v platnost 23. 12. 1999. V hlavních zprávách České televize *Události* byla zásadní změna azylového zákona interpretována jako úsilí „snížit počet uprchlíků v České republice“. Nic takového v zákoně samozřejmě není a zákon samotný tak také ani nebyl míněn, i když by si to možná někteří redaktori přáli. To, co by se zdálo jako zcela běžné v takové situaci, to znamená, že by redaktor, který tento příspěvek připravil, konzultoval změnu zákona a jeho dopady s hlavními aktéry v oblasti azylové problematiky, vůbec nenastalo. Diváci tak místo objektivní analýzy získají subjektivní názor jednoho redaktora.

3. příklad: Zpravodajství ze setkání MMF. Sledoval jsem Českou televizi i CNN. Rozdíl byl značný. Zatímco Česká televize líčila často v téměř hysterickém tónu nájezdy násilníků a rváčů na Kongresové centrum, CNN se snažila o objektivní analýzu a citovala zástupce Světové banky: „Rozumím těm mladým lidem, kteří protestují venku.“ Po skončení zasedání Me-

zinárodního měnového fondu a Světové banky přinesla ČT záběry z vyznamenávání policistů v Kongresovém centru a téměř neinformovala o obviněních ze strany demonstrantů, že proti nim bylo na policejních služebnách postupováno brutálně a nebyla respektována jejich práva.

Televize se tak propůjčila k téměř husákovské propagandě vyznamenávání hrdinných policistů bránících „naši milovanou Prahu“ proti cizím vandálům. Rezignovala na svou kritickou roli instituce, která má hájit občanské svobody a vykonávat kontrolní funkci.

Role, kterou ČT sehrála během zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky, a šovinistická rétorika, kterou zvolila, jsou jedním z nejpádnějších důkazů, jak nutná je občanská, a nikoli politická kontrola České televize. Je nutné dodat, že Česká televize nebyla jedinou institucí s podobným chováním. Stejně reagovala valná většina politiků a představitelů vlády. Česká televize nutně potřebuje odvahu dát možnost vyjádření kritickým a nezávislým názorům. Chápu, jak je to těžké, protože drtivá většina členů současné Rady pro rozhlasové a televizní vysílání byla vybrána politickými stranami a nereprezentuje veřejný zájem, ale úzké zájmy politické. V některých případech pak pouze názory autokratických předsedů politických stran.

4. příklad: Zábavné pořady běžně používají nekorektní způsob „humoru“ vůči menšinám. Neobjevují se již v tak otevřené podobě, jako byla „žertovná vystoupení“ o Vietnamcích jezdících na motocyklu se „skořápkou z kokosového ořechu“ namísto přilby nebo šíšlajících homosexuálech. Přesto však ve vysílání České televize takový humor občas přítomen je.

5. příklad: Temelín. V ČT se často v souvislosti s Temelínem objevuje šovinistická rétorika, stejná jako v případě současné vlády namířená proti Rakušanům a jejich protestům proti uvedení jaderné elektrárny do provozu. Přestože je jasné, že Rakušané musí mít kritický zájem o Temelín (stejně jako by ho měli mít čeští občané), jsou jejich protesty líčeny téměř jako zlotřilé spiknutí proti umu českých rukou, který vybudoval atomový zázrak (za pomoci nejdříve sovětských a po roce 1989 amerických expertů, uveďme pro přesnost). V souvislosti s Temelínem chybí hlubší analýza role americké firmy Westinghouse, která významným způsobem z dostavby Temelína profitovala a má jistě zájem na spuštění jaderné elektrárny.

Občanská společnost, která zatím v ČR existuje jen v zárodcích, nemá dostatečnou sílu kontrolovat a ovlivňovat Českou televizi. ČT by neměla být pod politickou, ale občanskou kontrolou, je třeba nejen změna složení Rady pro televizní a rozhlasové vysílání, ale zároveň způsob, jakým jsou její členové vybíráni.

Rada pro televizní a rozhlasové vysílání musí, stejně jako management České televize, pravidelně konzultovat se zástupci menšin, neziskových organizací, které s těmito skupinami spolupracují, aby získala přesnější představu o názoru veřejnosti na Českou televizi. Konference „Česká televize – věc veřejná“, která proběhla minulý týden v Praze, představuje nadějný začátek vzájemné komunikace mezi Českou televizí a veřejností.

Expozice

V prosinci 1999 rezignoval předčasně na svou funkci pod tlakem interních televizních struktur a skupin filmových a televizních tvůrců, finančně závislých na ČT, generální ředitel Jakub Puchalský: interní televizní struktury i vnější televizní a filmoví podnikatelé, kteří pracují pro ČT na základě kontraktů, se cítili vedením Jakuba Puchalského existenčně ohroženi. Rada České televize, vedená Janem Jirákem, vybrala koncem ledna 2000 ve zmateném a utajovaném výběrovém řízení za nového generálního ředitele Dušana Chmelíčka, právníka přímo z ČT. Chmelíček předložil relativně slušný projekt pro další rozvoj České televize (i když se posléze ukázalo, že se na něm zřejmě autorsky sám příliš nepodílel; jiná věc je, jak dokumentujeme v dalších částech této knihy, že ho brzo po jmenování přestal realizovat). Parlamentní mediální komise byla nespokojena, že Jiráková Rada ČT projevila jmenováním Dušana Chmelíčka určitou míru nezávislosti, že došlo ke jmenování na základě tajných jednání a že Jiráková Rada posléze nedokázala Chmelíčkovu jmenování Parlamentu přesvědčivě zdůvodnit. Parlamentu také vadilo, že politické rozložení sil v Jirákově Radě ČT už neodpovídalo politickému rozložení sil v Poslanecké sněmovně po volbách v červnu 1998. Jiráková Rada byla odvolána a začátkem dubna 2000 byla jmenována nová Rada České televize, stejně jako předchozí Rady ČT podle stranicko-politického mustru. V tomto oddílu publikujeme některé příspěvky, jimiž se Britské listy na jaře 2000 snažily analyzovat situaci v Radě ČT a kriticky hodnotit její program a zaměření. Zabýváme se také osobou Jiřího Hodače, kterého na jaře 2000 jmenoval Dušan Chmelíček ředitelem zpravodajství, zřejmě ve snaze pohnout se zakonzervovanou, nekválitní redakcí zpravodajství ČT.

Poslední útok za účelem podmanění České televize? V úterý bude Parlament jmenovat novou Radu ČT

Jan Čulík, 3. 4. 2000

Motto:

Pani poslankyně Dostálová zareagovala velmi prudce. „To jsou neuvěřitelné sprostárny, co si ta Česká televize dovolí. Všechny ty *Intolerance*, *Katovny*, *Sněží*, to prostě není možné. To je přímé zpochybňování parlamentní demokracie.“

Dostálová potvrdila svou myšlenku o útoku na parlamentní demokracii. Podle ní tím, že autoři (v pořadu *Intolerance*) zpochybňovali obrovské investice do Poslanecké sněmovny, zpochybnili svobodně zvolené zástupce lidu.

(*Ozvěny plus*, Radiožurnál, sobota 1. dubna 2000, 18.15)

České elektronické sdělovací prostředky nejsou svobodné. Podléhají rozhlasovým a televizním Radám, které jmenuje Parlament podle stranického klíče a které může Parlament také předčasně odvolat, kdykoliv se mu Rada znelíbí. Rady tedy nemohou jednat nezávisle, ani kdyby chtěly (většinou stejně moc nechtějí, protože jsou její členové najmenováni jednotlivými politickými stranami). Nad jejich rozhodováním visí možná hrozba odvolání.

Před několika týdny otiskl britský deník *Independent* nekrolog jednoho významného amerického mediálního činitele, kultivátora americké mediální scény. Článek doprovázela fotografie motta, vytesaného na desce, připevněné na budově nadace, kterou tento činitel založil. Na desce bylo vytesáno:

„Agresivní novinářská práce je základní podmínkou zdárného rozvoje demokracie.“

Seděl jsem tak nad těmi novinami, díval jsem se na tuto fotografii a uvažoval jsem o propasti, jaká dělí žebříček společenských hodnot českých a amerických.

Mediální komise českého Parlamentu by se měla usilovně a neúplatně snažit o to, aby v České republice fungovaly profesionální, autoritativní a agresivní sdělovací prostředky. Vyplatí se to nejen zemi, když nutí sdělovací prostředky politiky veřejnou kontrolou, aby pracovali co nejlépe, ale nakonec se to může dobře vyplatit i lidem jako je Ivan Langer, až se jeho strana octne úplně mimo vládu a kdesi v opozici. Politikové by neměli krátkozrace myslet jen na nynější volební období, případně na nejbližší všeobecné vol-

by, ale měli by uvažovat v dlouhodobější perspektivě. Co bude dělat Ivan Langer tak za pět let, až bude řekněme v České republice u moci komunistická strana, která bude mít v Parlamentu většinu a bude využívat pout pro sdělovací prostředky, které jim připravují svým nynějším chováním lidé jako Ivan Langer tak, že se pak Langer v opozici třeba do televize vůbec nedostane?

***Sdělovací prostředky musejí provádět
veřejnou kontrolu politiků –
mají tedy politikové ovládat i je?***

Z výše citovaných výroků Kateřiny Dostálové, poslankyně za ODS, pokud je Český rozhlas citoval přesně, vyplývá zarážející postoj, který nyní zaslechneme od českých politiků častěji. Kde berou novináři tu drzost kritizovat nás, politiky? My, poslanci a politikové, máme od posledních všeobecných voleb demokratický *mandát*, novináři takový mandát nemají. Nemají tedy právo nás kritizovat a jakákoliv kritika je zpochybněním našeho demokratického mandátu.

Je to pozoruhodná logika, která poněkud protirečí dosud známé teorii i praxi demokracie.

Na Západě to funguje trochu jinak: poslanci a politické strany dostanou sice ve všeobecných volbách mandát, jsou však jen *zástupci*, prostředníky občanů. Voliči mají během celého funkčního období právo kontrolovat, jakým způsobem za ně zvolení spoluobčané vykonávají vládu. Nástrojem k této veřejné kontrole jsou právě sdělovací prostředky.

Sdělovací prostředky musejí být v demokracii *aktivním činitelem v politickém procesu*, jinak demokracie zakrní. Občané musejí prostřednictvím sdělovacích prostředků dostávat autoritativní a systematické informace, jak se jejich volení zástupci lidu ve funkci chovají. Systematická veřejná kontrola politiků prostřednictvím ostře kritických, autoritativních a neúplatných sdělovacích prostředků je také životně důležitým korektivem jejich nesmírné moci.

Kdyby voliči nedostávali prostřednictvím sdělovacích prostředků průběžné, nezávislé a kritické zhodnocení práce politiků, jak by se mohli voliči při dalších všeobecných volbách spolehlivě rozhodnout, koho mají volit?

Jenže jak mohou české elektronické sdělovací prostředky efektivně kontrolovat práci politiků, když jsou tato média politikům podřízena?

Nejmocnějším sdělovacím prostředkem je televize a Poslanecká sněmovna se, jak se zdá, nyní velmi soustřeďuje na to, aby ji měla pod kontrolou.

Komerční televize Nova hraje do ruky politikům podle soukromého srozumění, uzavíraného mezi nimi a jejím ředitelem, Vladimírem Železným. Českou veřejnoprávní televizi je však nutno zkrotit trochu jinak.

Při svém procesu přeměny z propagandistického nástroje komunistického režimu v osmdesátých letech v to, co by se mělo stát nezávislým, autoritativním a svobodným médiem, zaznamenala Česká (dříve Československá) televize za posledních deset let jistě některé úspěchy, ale také mnohé chyby.

Jak už jsme o tom mnohokrát psali v *Britských listech* v konkrétních analýzách, zpravodajství České televize (které je jedním z hlavních důvodů existence této instituce veřejné služby) se nedokázalo zbavit celé řady neprofesionálních nedostatků.

Těchto nedostatků nyní čeští vládnoucí politikové, jak se zdá, velmi efektivně využívají, a to bohužel nikoliv k zlepšení kvality a posílení nezávislosti médií, ale naopak jako záminky k posílení vlastního vlivu nad sdělovacími prostředky. Je to znepokojující vývoj.

Jedním z výraznějších nedostatků ČT byla loni na podzim např. dosti podstatná podpora protivládnímu hnutí *Děkujeme, odejděte!*, která byla možná jen nepřímým důsledkem neobratnosti pracovníků zpravodajství ČT – pracovníci zpravodajské redakce a moderátoři nezpochybňovali výroky příslušníků nového hnutí na obrazovce dostatečně razantně.

Vládní strany ČSSD a ODS z toho usoudily, že snad jde o plánovitou, úmyslnou podporu tohoto protivládního hnutí, zahořely proti „příliš nezávislé“ České televizi intenzivním hněvem a zařekly se, že „stát musí něčemu takovému učinit přítrž.“

A k tomu se právě Parlament chystá v nadcházejících dnech. V úterý má jmenovat novou Radu České televize, a to přísně podle stranického klíče. Čtyři z devíti členů rady má jmenovat ODS, tři ČSSD, jednoho Unie svobody a jednoho KDU-ČSL.

Proč nejsou čeští politikové schopni nestrannosti?

Už několik měsíců se v ČR diskutuje o tom, že by nedokonalá česká zákonná ustanovení o jmenování, složení a odvolávání televizních rad měla být změněna. Kdyby českým politikům skutečně šlo o nezištnou kultivaci české mediální sféry, v zájmu prospěchu občanů i země, zasadili by se urychleně o to, aby byla tato zákonná ustanovení novelizována tak, aby napříště v rozhlasových a televizních Radách nezasedaly pouze loutky politických stran, ale i osoby nominované nevládními organizacemi, církvemi, univerzitami, odbory.

Anebo jestliže v posledních týdnech a měsících, kdy začala být tato otázka výrazně aktuální, nebyla taková novelizace zákonných ustanovení technicky rychle proveditelná, poslanci si mohli vysloužit uznání veřejnosti prostě jen tím, že by rozmyslně nominovali do nové Rady ČT skutečně nezávislé, nepolitické, moudré a zkušené profesionály.

Mohli tím neutralizovat obvinění, že odvolali nedávno (10. března) předchozí Radu České televize jen proto, aby se jí pomstili, že nejmenovala novým generálním ředitelem ČT politikům úslužného a někdejší veřejným lhaním ve prospěch svého ministra proslulého kandidáta Kamila Čermáka.

Bohužel, jak se zdá, české politické strany se nyní rozhodly jednat přesně opačně. Co je doma, to se počítá. Navzdory probíhající diskuzi se rozhodly české politické strany zcela bezostyšně nominovat do nové Rady České televize většinou jen své stranickopolitické propagandistické loutky. Nejvíce, jak se zdá, při tom hodlá excelovat především Občanská demokratická strana. (Vládní sociální demokracie je při nominaci nových členů Rady spíše jen chabá.)

Právem vyvolala pozdvižení zpráva, že ODS hodlá nominovat do Rady svého tiskového mluvčího Lukáše Herolda. Tvrzení Kateřiny Dostálové, že se Herold do Rady hodí, protože jako tiskový mluvčí ODS „rozumí sdělovacím prostředkům“, lze kvalifikovat jako špatný vtíp. Ani jiní kandidáti ODS (Karel Kříž – je-li to onen ekonomický komentátor, který psával v první polovině devadesátých let do *Lidových novin* –, Petr Mareš atd.) nebudí velkou důvěru. Prostě proto, že jsou to neotevření lidé.

V Radě České televize by měly zasedat osoby bez úzce stranickopoliticky zaměřených postojů, se širokým rozhledem a se zkušenostmi ze zahraničí. Nemusejí to být nutně přece lidé z úzkého konvenčního okruhu zavedených českých „intelektuálů“, jejichž nenápadité myšlenky tak rády kolem dokola citují sdělovací prostředky. Bohužel, i údajně nezávislé hnutí *Impuls 99* při nominaci poněkud zklamalo, protože ani ono většinou nenabídlo lidí s širokým, otevřeným, nadstranickým rozhledem.

O Syndikátu novinářů a Radě České televize

Tomáš Pecina, 4. 4. 2000

Pane Čulíku,

s vaším hodnocením situace v České televizi nelze zcela souhlasit. „Kan-

didatura“ Lukáše Herolda se mi jeví jako průhledný trik: chce-li Turek na tržišti prodat tykev za pět šekelů, nabídne ji za osm. Chtějí-li strany velké koalice prosadit flexibilní radní, musí navrhnout skandální variantu, z níž pak jen ustoupí k méně okázalému pimprleti. Před dvěma lety jsem napsal na toto téma do *Britských listů* článek, ve kterém jsem s příchodem Puchalského předvídal konec kvalitní veřejnoprávní televize v České republice. Bohužel, moje tehdejší analýza se potvrdila a katastrofická predikce se ukázala přesnou. Opakuji v parafrázi ještě jednou to, co jsem tehdy napsal: Rada z Heroldů bude jen o málo horší než rada z Kučíků, protože ani v jednom případě nebude plnit to podstatné, totiž izolovat veřejnoprávní televizi od mocenských vlivů. – Otevřete telefonní seznam a náhodně vyberte devět jmen: blahopřeji, právě jste sestavil velmi dobrou Radu České televize...

Kdo by měl sedět v Radě ČT?

Milan Šmíd, 4. 4. 2000

Měli by to být lidé s osobnostní integritou, tedy lidé nezkorumpovaní ani byznysem, ani politikou, kteří médiím a televizi aspoň trochu rozumějí.

Já bych totiž každému z kandidátů Rady ČT položil několik kontrolních otázek, z nichž jedna by například zněla: jaký je rozdíl mezi *rating*, *share* a *reach*. (Odpověď lze získat na <http://www.ato.cz>.)

Proč by to měli vědět? Protože to jsou tři způsoby, jak vyjádřit sledovanost televizní stanice nebo jednotlivého programu, a vysílatelé (týká se to všech) s nimi manipulují vždy tak, aby ohlas svých pořadů představili v tom nejpříznivějším světle.

A kdo tyhle věci pořádně nezná, kdo není schopen nahlédnout předkládaná data v reálných proporcích, ten je na nejlepší cestě být zmanipulován efektními grafy vytrženými ze souvislostí a stát se pouhým nástrojem v ruce nejrůznějších manipulátorů.

Kdybych měl tedy stručně vyjádřit, jaké kvality by radní ČT měl mít, řekl bych to takto: *člen Rady ČT by měl znát věci spojené s televizí natolik, aby ho nikdo nemohl opít rohlíkem.*

Přál bych si, aby každý nový člen rady, když dostane další výroční zprávu, v níž ČT znovu hrdě oznámí, jak zvýšila své výkony a celkovou vysílací plochu při průběžném snižování stavu pracovníků, aby takový radní byl schopen se v těch číslech rozebrat.

Měl by to být člověk, který je schopen nahlédu a určitého zobecnění,

člověk, kterého nerozčílí jednotlivý pořad vymykající se jeho vkusu či názorové orientaci natolik, aby z toho udělal *casus belli* proti celé ČT.

Tedy měl by to být člověk tolerantní, který umí pochopit jednotlivá selhání, ale být i zásadový, pokud zjistí, že ta selhání jsou součástí trvalých a záměrných trendů, člověk, který je schopen akceptovat názorovou pluralitu, abstrahovat od svého osobního zájmu a pokoušet se hájit zájem veřejný.

Veřejní služebníci nebo volená vrchnost? Krise veřejnoprávní televize a její souvislosti

Tomáš Pecina, 5. 4. 2000

Obávám se, že Milan Šmíd podléhá tomu, co by se dalo nazvat „vrchnostenským“ pojetím veřejného zájmu (a demokracie vůbec), tedy představě, že veřejnost je hostem v restauraci, který si jednou za čtyři roky vybere lokál a dál nemá právo mluvit do toho, co je mu servírováno a jak s ním personál podniku zachází. Kuchař a číšníci potřebují klid ke své práci: je-li host nespokojen, může se přece v příštích volbách rozhodnout pro změnu!

Podle tohoto pojetí stojí dozorčí rady veřejnoprávních médií nikoli mezi médii a veřejností, nýbrž mezi médii a Parlamentem, jediným legitimním – protože voleným – představitelem veřejné vůle. Rada je tudíž zástupcem občanů před politiky, vykladačem veřejného zájmu, jednou z mnoha zájmových skupin (*lobby*), lišící se od ostatních pouze tím, že nehájí partikulární, ale generální zájem. Čím odbornější rada, tím snáze přesvědčí poslance o své věci a tím příznivější kompromis pro občany u politiků vyjedná.

Radní takového orgánu by opravdu měli vědět, že *rating* není *share*...

Jsem přesvědčen, že v zemích, kde veřejnoprávní média dobře fungují (a takových není mnoho ani v západní Evropě), je konstrukce jejich dozorčího orgánu zcela jiná. Pojetí, které pro Radu ČT prosazuje Milan Šmíd, je jen metastabilním předstupněm slovakizace veřejnoprávní televize (pro zahraniční a v místních reáliích neorientované čtenáře připomínám, že papírově veřejnoprávní Slovenská televízia byla v době vlády Vladimíra Mečiara zcela podřízena propagandistickým zájmům vládních stran a důvěru, o kterou přišla, nedokázala dodnes získat zpět).

Pokud bychom chtěli kvalitní veřejnoprávní média, museli bychom pro ně najít takové radní, kteří by nebyli osobně zainteresováni na přízni politických stran a svou prestiž neodvozovali od příčle politické hierarchie, na kterém právě stanuli. Zda jsou nebo nejsou odborníky v mediální proble-

matice, je přitom vedlejší. Dobrým radním jistě byl (aspoň po část svého působení) astronom Jiří Grygar a jistě jím není scénárista Vladislav Kučík, který byl do stranické hierarchie zařazen dokonce jako člen městského zastupitelstva (za ČSSD).

Celkový stav České televize s jejím novým, zatím poněkud neviditelným ředitelem ale mnoho naděje na vývoj tímto směrem nedává. Přestože všichni vědí, že „Experiment Puchalský“ skončil nezdarem, televize nebyla s to projevit sebereflexi této situace navenek, dokonce ani ve vztahu k tzv. odborné veřejnosti: Jirák a Puchalský sestoupili do mediálního Hádu, zavřely se vody a tím vše – aspoň na obrazovce – skončilo.

Problém – a v tom se Milan Šmíd i další pozorovatelé mylí – ale není jen v politicích. Podmínkou existence „vrchnostenské“ demokracie, jak ji prosazuje zejména ODS, je rozsáhlá diskreditace a demoralizace tradičních elit. V české společnosti, kde byla po desítky let podmínkou odborného a dokonce i uměleckého působení příslušnost ke straně reprezentující totalitní ideologii nebo dokonce závazek spolupracovat s politickou policií režimu, nelze čekat, že během deseti let vznikne sebevědomá a tradicí prověřená občanská společnost (a její vzývatele, včetně Václava Havla, se hluboce pleťou, pokud se domnívají, že si místo ní společnost nechá podstrčit rychlo-kvašený halíkovsko-pehovský *ersatz*).

Udrží-li se v České republice demokratické poměry, vznikne i sebevědomá občanská společnost, ale spíš než o rehabilitaci starých elit při tom půjde o proces generační výměny. Struktury, které by si mohly nárokovat účast v rozhodování o složení rad, jak to zcela přirozeně činí např. německá akademická obec, v tuto chvíli neexistují, a to, bohužel, Klausovu modelu demokracie s potlačenou sférou veřejného života velmi napomáhá k věrohodnosti.

Důvodů k optimismu není tedy mnoho. Současný proces zániku nezávislé veřejnoprávní České televize a její přeměnu v polostátní médium považuji za nezvratný. Těším se však nadějí, že během 10–12 let dospěje česká společnost do stavu, kdy bude schopna si na svých politicích média veřejné služby (bez ohledu na způsob jejich financování) opět vynutit.

Do té doby jsou – aspoň v případě ČT – možné dvě přechodné varianty: buď Mathého model, tj. dobře spravovaná televize s úmyslně zdrženlivým, neprovokujícím a tedy nekvalitním zpravodajstvím, umně balancující v okolí meze únosnosti politické třídy, nebo slovenský (slovensko-ruský) model partajních, záměrně neobjektivních médií, veřejnoprávních i soukromých, které budou v područí vlivových skupin.

Asi to bude znít rezignovaně, ale mám za to, že tak, jako nelze chtít po

šestiletém dítěti, aby s porozuměním četlo Shakespeara, nelze chtít po české společnosti, aby si deset let po převratu vybojovala nezávislost své televize.

Kdo jsou noví členové Rady ČT

Tomáš Pecina, 14. 4. 2000

Poslanecká sněmovna včera jmenovala sedm z devíti nových radních do Rady ČT. Jak se zdá, vyplňuje se pesimistický předpoklad, že noví radní budou opět nepříliš výrazné a potenciálně snadno ovlivnitelné osobnosti.

Sociální demokraté a menší strany zůstali vesměs u stávajících členů Rady, zatímco ODS sáhla po několika nových tvářích.

Jednou z nich je „mediální odbornice“ Jana Dědečková. Protože toto jméno ve mně naprosto nic neasociuje, pokusil jsem se zjistit, o koho se jedná, na webu. Bohužel, jediným výsledkem byl příspěvek v diskuzním fóru na *Seznamu*, který oně dámě patřit může a nemusí (v zájmu veřejno-právní televize si raději přejme, aby šlo o náhodnou shodu jmen). Soudím tedy, že ze zprávy ČTK vypadlo jedno slovo: radní Dědečková je *budoucí* mediální odbornicí.

Mnohem popsanejším listem je pan František Mikš, šéfredaktor *Proglas Revue*. Původně jsem měl v úmyslu rozebrat některé jeho úvodníky z tohoto měsíčníku, ale pak jsem si uvědomil, že bych se tím dopustil urážky inteligence čtenářů *BL*. Postačí, když na ukázkou ocituji:

Proč jsme nepodepsali *Impuls 99*

To všechno jsou důvody, které nás vedou k tomu, že se mimo jiné stavíme kriticky k iniciativám typu *Impulsu 99*, jakkoli se v jeho řadách najde řada nám sympatických lidí, o jejichž dobrých úmyslech nelze pochybovat. Na rozdíl od nich však nevidíme, jak již vyplynulo z našich předchozích článků, například nic alarmujícího na tom, že se dvě nejsilnější strany po volbách nějakým způsobem dohodly (někdo se v poměrném systému s někým dohodnout musí) formou opoziční smlouvy, ani na tom, že tyto strany připravují ústavní změny a snaží se je prosadit v Parlamentu. Stejně tak nevidíme nic zvláštního na tom, chce-li někdo změnit volební systém. To vše jsou otázky diskuze a především politické prosaditelnosti vlastní představy, s čímž je také spojeno odpovídající politické riziko, které tyto strany podstupují. Je-li opoziční smlouva v současnosti pro někoho ohrožením, pak určitě ne pro českou demokracii, ale – jak se stále zřetelněji ukazuje – především pro ty strany, které ji uzavřely. Občané demokratického státu budou mít v rámci příštích voleb možnost

jednání a výsledky politických stran ohodnotit, a tím je i donutit ke změně přístupu.

Co bychom ale neměli možnost změnit, by byla situace, kdyby všichni vlivní intelektuálové podepsali například *Impuls 99*. Taková – samozřejmě pouze hypotetická – situace by znamenala, že bychom byli v mnohem větší míře než nyní vystaveni unifikujícím názorům elit vytvářejících společenské mínění. To by byla situace, vůči níž by bylo obtížné najít obranu, zatímco ubránit se politickým stranám není díky volebním mechanismům příliš obtížné. Občanská společnost, která tu již mimochodem existuje, nezačne fungovat lépe tím, že všichni budou souhlasit s jednou iniciativou, dokonce ani tím, když vznikne dalších deset *Impulsů*, *Pulsů* či *Antiimpulsů*. I když to zní paradoxně, česká občanská společnost prokáže svou vyzrálost tehdy, když dokáže obhajovat a rozvíjet svou otevřenou a nedokonalou demokracii a také své politické strany, bez nichž by demokracie byla nefunkční.

Nová Rada České televize: kdo je tajemná mediální odbornice Jana Dědečková

Tomáš Pecina, 17. 4. 2000

Tajemný závoj kolem její osoby se pokusily poodhrnout páteční *Lidové noviny*:

„Paní Dědečková nám dělá záznamy o tom, kdy a kde se v médiích mluví o naší straně,“ vysvětlila její způsobilost poslankyně Alena Páralová (ODS).

Pro úplnost i citát z pátečního *Práva*:

„Herold byl vějička, na kterou jste vy, novináři, měli skočit, což jste udělali a rozpoutali kolem jeho osoby mediální bouři. Důležité pro Václava Klause je, že v tichu prošla Jana Dědečková, prezentovaná ODS jako mediální odbornice,“ řekl *Právu* člen této strany, který si nepřál být jmenován. (Že by se tedy potvrdila moje teorie o Turkovi s tykví, kterou jsem publikoval 4. dubna? T. P.) Dodal, že Dědečková není žádná mediální odbornice, ale podnikatelka, majitelka penzionu ve Vítkovicích, okres Semily. „Neváhala přijet do Prahy a rozvinout na Václavském náměstí obhájovací transparent ODS při prosincovém shromáždění signatářů výzvy *Děkujeme, odejděte!*“, informoval zdroj *Práva*.

Rada musí aktivně zasahovat do práce ČT

***Rozhovor s novou členkou Rady České televize
Janou Dědečkovou***

Tomáš Pecina, 19. 4. 2000

TP: Britské listy jsou často obviňovány z bulvárnosti, začněme tedy bulvární otázkou: Co bylo na tom transparentu vloni v prosinci?

JD: Vy jste četl *Právo*? Tam sice zveřejnili, že jsem neváhala přijet do Prahy a rozvinout transparent, ale ne, co na něm bylo napsáno. Stálo tam: HAVLŮV ODCHOD Z HRADU ZLEPŠÍ BLBOU NÁLADU. Takové bylo vyjádření mého občanského postoje.

TP: *Myslíte si, že funkce, do níž jste byla zvolena, by měla nějak ovlivnit vaše politické angažmá?*

JD: Rezignovala jsem na funkci předsedkyně, na funkci v oblastní radě (ODS). Moje názory rozhodně nemůže jmenování ovlivnit.

TP: *Už máte jasno, jaké postavení by podle vás měla mít Rada vůči České televizi?*

JD: Rada musí být poradním orgánem naprosto nezávislým na politických stranách. Právě tam bych mohla uplatnit svou zkušenost a přehled. Mám mediální databázi, videotéku... Aby byla veřejnoprávní televize vyvážená, rychlá, aby informovala, aby občana vzdělávala, což je velmi důležité, protože když se podíváme na průzkumy veřejného mínění, 80 % lidí je dnes znechuceno politikou. Vzniká averze proti demokracii. Občané by měli být vzdělaní, měli by vědět, že demokracie je neustálý střet názorů, že už nikdy nebude zapšklý, tichý klídek jako za totality...

TP: *Žá mám naopak pocit, že mnohým lidem se zdá toho klidu až příliš...*

JD: Lidem připadá, že se politici hádají. Občané by se měli učit, že to není hádka, ale střet názorů, a je to normální.

TP: *Rada ČT nemá žádné exekutivní pravomoci. Myslíte si, že by přesto měla zasedat neveřejně?*

JD: Rada by určitě měla zasedat veřejně, zabránilo by to různým lobbistickým tlakům. Kromě toho existuje možnost téměř okamžitě zveřejňovat zápisy z jednání, stejně jako se to dělá v Parlamentu.

TP: *Jak hodnotíte volbu Rady z roku 1998 a funkční období Jakuba Puchalského?*

JD: Právě v té době začalo být zpravodajství značně nevyvážené. V době,

kdy byl ředitelem Ivo Mathé, zpravodajství sice nebylo tak kvalitní, ale bylo vyváženější. Uvedu příklad: Nedávno proběhla velice dobrá debata v pořadu *V pravé poledne* o České národní bance, z níž vyplynulo, že nejde o omezení nezávislosti ČNB, pouze o částečnou kontrolu, a večer ve zpravodajství vyšel krátký sestřih, ve smyslu „ODS tlačí na nezávislost České národní banky“.

TP: *Jde vám tedy o nevyváženost v neprospěch některých politických stran?*

JD: To ne, ta informace prostě nebyla správná.

TP: *Rozumím, ale nepřesnost a nevyváženost není totéž...*

JD: Mohu uvést i další příklad, v následující debatě, které se účastnila Libuše Benešová, a chování pana Proroka bylo posměšné. To je nevyváženost.

TP: *Možná spíš neprofesionalita...*

JD: Nedokážu si představit, že si to může některý moderátor dovolit. Dívám se na Primu a u pana Šimůnka jsem dodnes nezjistila, jaký má politický názor. Vede debatu věcně a nevím, jestli se sympatiemi přiklání k té nebo oné straně. U pana Proroka to vím. Tak by to nemělo být.

TP: *Britské listy hovořily se dvěma členy předchozí rady, s Vladislavem Kučíkem a Janem Jirákem, a ani jeden z nich nás nepřesvědčil v otázce větší otevřenosti práce Rady.*

JD: O tom jsem ještě příliš nepřemýšlela, ale myslím, že předseda Rady by měl častěji vystupovat ve sdělovacích prostředcích.

TP: *Takže jste stoupencem aktivní pozice Rady?*

JD: Ano.

TP: *Členové předchozí Rady se pravidelně setkávali s poslaneckými kluby. Souhlasíte s takovou praxí?*

JD: Komunikace s Parlamentem rozhodně není na závadu.

TP: *V otázkách mediální legislativy jistě, ale i v praktických otázkách výkonu veřejné služby?*

JD: V těchto otázkách asi ne. Zřejmě se bude měnit zákon o České televizi a poznatky Rady mohou být přínosem, ale o praktických otázkách by Rada s poslanci diskutovat neměla.

TP: *Obsah jednotlivých pořadů by se tedy s poslanci probírat neměl?*

JD: Nemám ráda to, čemu říkám „hraní si na nezávislost“. Politická strana nemůže ovlivnit člena Rady ohledně jednotlivých pořadů, protože Rada nemá takovou pravomoc.

TP: *Ale má podstatný vliv na ředitele... Tím jsme u zásadní otázky, zda by Rada měla přenášet politický tlak do televize, nebo ji od něho naopak izolovat...*

JD: Určitě by ho neměla přenášet na ředitele. Ale já jsem nikdy žádný

politický tlak na členy minulé Rady nezaznamenala. Radní je svéprávná osoba, a pokud bude sledovat pořady České televize, bude mít dokonalý přehled. Není možné, aby byl někdo jmenován radním a nic potom nedělal.

TP: *Ale jak má veřejnost věřit, že radní zainteresovaný v politické straně nebude „přenašečem“ politického tlaku a bude skutečně vedení televize před tlaky chránit? Jak zabránit, aby Rada nebyla pouhou zmenšenou kopií Poslanecké sněmovny?*

JD: To lze změnit jedině zákonem. Pokud bude Radu volit sněmovna, vždycky to tak bude. Změnilo se jen to, že sněmovna tentokrát jmenovala členku strany, ale pokud je člověk soudný – a já jsem soudná – a nikdy jsem si nenechala nic nařizovat. Své názory budu zastávat, i kdybych nebyla členkou strany, stejně jako je zastává paní Šiklová. Někteří se tváří jako nezávislí, ale to je jenom hra, hra na nezávislost. Každý z těch lidí má přece svůj politický názor!

TP: *Souhlasíte s tím, aby právo jmenovat členy Rady bylo rozšířeno i na další subjekty?*

JD: Mělo by se pracovat na novém zákoně, a je možné, že Radu nebude jmenovat vůbec Poslanecká sněmovna. Ale to závisí na konsenzu politických stran.

TP: *Bude Rada působit na změnu mediální legislativy ve prospěch posílení své nezávislosti?*

JD: To jistě, to budu podporovat.

TP: *Měla by se Rada České televize zabývat jednotlivými pořady nad rámec toho, co je její povinností ze zákona, tzn. řešení eventuálních stížností na ředitele?*

JD: Myslím, že Rada by se měla zabývat jednotlivými pořady, neustále sledovat vysílání. Kdyby tomu tak bylo dřív, nedošlo by k situaci, která vznikla s panem Puchalským.

TP: *Může Rada mluvit řediteli do personálních otázek?*

JD: To rozhodně ne. Ředitel si musí vybrat tým, jaký potřebuje. My můžeme hovořit pouze do vyváženosti, do takových věcí, jestli vysílat *Majora Zemana*, ale i to musí být v součinnosti s ředitelem, eventuálně s ředitelem zpravodajství.

TP: *Neobáváte se toho, že takto fungující Rada začne být chápána jako orgán předběžné cenzury?*

JD: V žádném případě.

TP: *Ale když budete sestupovat na úroveň jednotlivých pořadů, přejmete tím část exekutivní pravomoci, která by měla ze zákona náležet řediteli...*

JD: Vždy to budou jen doporučení.

TP: *Ovšem vy máte v rukou klacek, aby ředitel bral vaše doporučení vážně...*

Možná bychom se měli zamyslet, jestli aktivní přístup Rady, jak ho popisujete, nebude mít tyto důsledky. Má Rada být skutečně aktivní a hodnotit, že ten a ten pořad se nepovedl, a v jiném byl Prorok drzý na našeho pana místopředsedu, anebo jestli by měla být zdrženlivější?

JD: *(smích)* Ne na našeho místopředsedu, on nesmí být drzý na žádného účastníka pořadu. Uváděla jsem příklad pana Šimůnka. Tak si představuji redaktory. Na kom poznám jeho politické sympatie, není profesionál a musí změnit povolání.

TP: *Snažím se přimět vás k zamyšlení nad tím, jestli aktivní role nemůže být pocitována buď jako předběžná cenzura nebo jako přebírání části pravomoci ředitele.*

JD: Dobrý ředitel si uvědomí sám, jestli jeho redaktoři jsou profesionály, nebo ne. Pokud si to neuvědomí, není dobrým ředitelem. Když bude televize řízena profesionálně, Radu ani nenapadne, aby vstupovala do personální politiky. To navzájem souvisí. K čemu by byla Rada, která nemůže nic jiného než jmenovat a odvolávat ředitele?

Jana Dědečková (1951), nově zvolena do Rady ČT na návrh ODS. Podnikatelka, spolumatelka penzionu v krkonošských Vítkovicích. V 80. letech aktivní v disidentském hnutí, později v Občanském fóru a v Občanské demokratické straně, již je členkou.

K rozhovoru s Janou Dědečkovou Jmenování stranickopolitické Rady České televize je tragédie

Jan Čulík, 20. 4. 2000

Před necelým rokem, 14. května 1999, psal v *BL* Tomáš Pecina v článku „Svobodná Evropa – požehnání nebo prokletí?“ (viz též ...*jak Češi jednají*, str 420–424) o tom, že největší kletbou, a vlastně nejzávažnějším handicapem nazírání na skutečnost v české společnosti, přežívajícím z období komunismu, kdy vládlo černobílé nazírání na svět, je *novinářský aktivismus*:

„Fixní ideou postkomunistického novináře se stalo, že média musejí být angažovaná, že musejí napomáhat společenskému vývoji žádoucím směrem, že novinář je od toho, aby ‚bojoval za pravdu‘ tak, jak to dělala Svobodná Evropa.“

Ruku v ruce s tím jde středoevropské nazírání na skutečnost, které se datuje snad od Marie Terezie, kdy „osvícené“ úřady si dělaly patent na rozum, na to, že měly právo vštěpovat poddaným, jaká je jediná pravda.

Dosud svědčí lidé, kteří přicházejí do přímého kontaktu s českým školským systémem, že když se někdo v Čechách něco učí, učí se, jak je to *správně*. Vědomí, že *pravda spočívá v diskurzu o jejím hledání* (Ondřej Hausenblas) se prosazuje těžko. Právě Hausenblas mi řekl na nedávném setkání v Praze, jak obtížně se s tímto přístupem vyrovnávají na různých školeních, věnovaných tomuto otevřenému přístupu, někteří čeští učitelé. Nejistota otevřeného přístupu ke skutečnosti je zneklidňuje. Udělají všechna cvičení, která je vedou k tomu, aby si ozřejmili otevřený přístup ke skutečnosti, a nakonec se školitele zeptají: „Dobře, to je všechno hezké, ale teď nám nakonec řekněte, jak je to ve skutečnosti *správně*.“

Žádné *správné* řešení ovšem neexistuje – nejlepší, co je možno nabídnout, je dočasný společenský konsenzus, založený na daném stavu informací v daném oboru a v dané společnosti. Jeho nositelé musejí být připraveni tento konsenzus poopravit či odvrhnout, jakmile vyjdou najevo nové skutečnosti. A musejí být neustále otevření případnému příchodu těchto nových skutečností. Jiný přístup nutně vede do slepé uličky.

Sloučení víry v „jedinou pravdu“ („tak a ne jinak je to *správně*“) s parťáckým přístupem k veřejnému diskurzu ve sdělovacích prostředcích může napáchat ve společnosti jediné ničivou škodu.

Včera v *Britských listech* zveřejněný rozhovor Tomáše Peciny s novou členkou Rady České televize Janou Dědečkovou je toho výmluvnou ilustrací.

Dědečková je inteligentní osoba, schopná podnikatelka a politička, člověk s neposkrvněnou disidentskou minulostí. Velmi malé povědomí však má, jak se zdá, o vnějším světě. Interpretuje skutečnost kolem sebe právě na základě onoho netolerantního vědomí jediné pravdy, která je v jejím případě ještě posílena stranickopolitickou příslušností. I když to popírá.

Dědečková se sice hájí, že nebude otrokem politické strany a že má vlastní názor a vlastní mozek, její výroky to však nepotvrzují – jsou šablonovitým shrnutím propagandy ODS.

Z jejího vystoupení je více než zřejmé, že se členové nové Rady České televize chystají ve vysílání této veřejnoprávní instituce, která by měla být majákem autoritativní nezávislosti, kritičnosti a pluralismu, zasahovat do jednotlivých pořadů na základě svých stranickopolitických zájmů.

(...)

Jiří Hodač: Debatu je třeba odvysílat, i když politik odmítne účast

**Rozhovor s nově jmenovaným
ředitelem zpravodajství České televize**

Tomáš Pecina, 2. 5. 2000

TP: *Pane řediteli, když jsem se připravoval na náš rozhovor, vytiskl jsem si otázky, které jsme před dvěma lety položili šéfredктору zpravodajství panu Šámalovi, a užasl jsem, jak aktuální dodnes jsou. (Viz zde na s. 81–83.) Zdá se, že zpravodajství České televize ustrnulo v jedné poloze a ztratilo dynamiku: základní problémy jsou stejné jako před dvěma lety. Jaký je váš názor?*

JH: Nechtěl bych se zabývat minulostí. Analýza práce zpravodajství je interní věcí České televize. Kdybyste se mě na to zeptal před třemi týdny, byl bych v jiné pozici, ale dnes jsem součástí televize a nemohu o tom veřejně hovořit.

TP: *Všechno, co kolem sebe vidíme, pochází z veřejných peněz. Česká televize není komerční subjekt a její záležitosti nemohou být posuzovány jako zcela interní...*

JH: Zpravodajství ČT udělalo za posledních deset let velký krok kupředu. Je pravda, že přišla řada lidí, kteří neměli potřebnou zkušenost, učili se za pochodu...

TP: *Česká televize má roční rozpočet v řádu miliard korun, takže lze stěží brát ohledy na nedostatek zkušeností. ČT je místem pro profesionály.*

JH: Naprosto s vámi souhlasím.

TP: *Podle mého názoru by měl existovat jakýsi kariérní řád, určitý standardní postup. Nemáte pocit, že personální práce se v minulém období prováděla chaoticky?*

JH: To nemohu dost dobře posoudit. Pokud ale porovnáme situaci s britskou, tam je na každé místo k dispozici několik kvalifikovaných adeptů. V České televizi prostě leckdy „nebylo kde brát“. Změnit tuto situaci vidím jako jeden ze svých hlavních úkolů.

TP: *V minulosti ČT profesionálové, jako Pavel Zuna nebo Jana Bobošíková, spíš opouštěli, a mnohdy byli velmi frustrováni, nespokojeni s tím, že nemohli uplatnit své ambice, byli rozčarováni prostředím v redakci zpravodajství...*

JH: Je normální, že lidé přicházejí a odcházejí. Podívejte se na Davida Frosta: několikrát BBC opustil a znovu se do ní vrátil.

TP: *Nesouhlasíte tedy s názorem, že redakci zpravodajství opouštějí ti nejlepší redaktori?*

JH: To je otázka názoru: motivace může být různá. Možná odešli proto, že jinde jim lépe zaplatili. Od lidí, kteří pracují tady, očekávám, že budou hrdi na možnost pracovat v prestižní organizaci a to jim bude do jisté míry kompenzovat to, že jinde by možná dostali víc peněz...

TP: *Vězměte ale případ Stanislava Brunclíka. Pracoval v České televizi jako moderátor Jedenadvacítky a byl špatný. Odešel do TV Nova a patří k jejím nejlepším redaktorům. To si neumím vysvětlit jinak než vlivem prostředí...*

JH: To nedokážu posoudit. Pana Brunclíka znám pouze z obrazovky a nemám na jeho případ názor.

TP: *Co uděláte pro to, aby do veřejnoprávní televize přicházeli profesionálové, aby se stávající zaměstnanci profesionály stávali a aby pro ně ČT byla atraktivní?*

JH: Už teď je Česká televize prestižním zaměstnavatelem. Lidé, s nimiž jsem hovořil, na příklad moderátoři, jsou hrdi na to, že zde pracují. Jedním z hlavních cílů, které před sebou vidím, je vypracovat systém vzdělávání a dalšího růstu redaktorů. To je pro mě priorita.

TP: *Jak chcete zajistit, aby vaši redaktori byli izolováni od politického tlaku?*

JH: To je klíčová otázka. Právě v této době připravuji jakýsi „návod“ pro redaktory, jak jednat v určitých situacích. Jednak tam budou jasně stanoveny zásady, jak dosahovat kvality výsledného produktu, jednak postupy, jak vzdorovat různým tlakům. Mohou to být tlaky jak politické, tak komerční...

TP: *...to je pravda, ale politické tlaky jsou pro kvalitu zpravodajství zpravidla destruktivnější...*

JH: Zásadou musí být žádný tlak nepřipustit. Nutná je naprostá nezávislost rozhodování redaktorů. Udělám vše pro to, aby se k nim žádné tlaky nedostaly, to je moje jednoznačné přesvědčení.

TP: *Můžete se v tom opřít o podporu vedení České televize?*

JH: Ano, s panem generálním ředitelem jsme v tom naprosto zajedno. Pro veřejnoprávní televizi je podmínkou existence naprostá nezávislost jak zpravodajství, tak všech dalších částí televize.

TP: *Nicméně v posledních dvou letech zde z pohledu vnějšího pozorovatele vznikla značná nevyváženost ve prospěch určitých politických sil, konkrétně prezidenta Havla, Unie svobody... Aspoň já mám ze sledování pořadů ČT tento pocit.*

JH: To jsou věci, které jsem si s některými kolegy vyjasňoval, hovořili jsme o tom, jak zajistit vyváženost ve vysílání. Nezáskal jsem ale dojem, že by v minulosti existoval úmysl...

TP: *Je relevantní mluvit o úmyslu? Pro televizního diváka a pro společnost je významný výsledek!*

JH: To je otázka, jaké představy máte o vyváženosti. Může se stát, že některý politik odmítne účast v pořadu. Pozvete čtyři politické strany a jeden z nich nepřijde, protože nechce sedět u jednoho stolu s panem X z jiné politické strany. Co v tom případě uděláte?

TP: *Informaci zveřejním a pořad odvysílám s prázdnou židlí ve studiu.*

JH: Přesně tak. Když někdo odmítne účast, neznamená to, že pořad nelze vyrobit. V tom případě je povinností moderátora dělat dábluva advokáta a neustále připomínat, prezentovat názory toho, kdo je nepřítomen. Ale pokud se začnou dělat statistiky, objeví se v nich, že strana X nebyla zastoupena tolikrát jako strana Y, ale je to z důvodu, že strana X odmítala účast.

TP: *Jenže veřejnost už dva roky žádnou takovou informaci nedostala.*

JH: Povinností moderátora je uvést, že byl pozván představitel té a té strany, ale ten odmítl účast.

TP: *Nově zvolená členka Rady ČT Jana Dědečková se ve svém prvním mediálním vystoupení velmi kriticky vyjádřila k osobě moderátora diskuzního pořadu V pravé poledne Romana Proroka. Jaký záměr máte s tímto formátem pořadu?*

JH: Formát je v zásadě dobrý, i když se na něm dá dál dramaturgicky pracovat. Nevidím však důvod, proč tento pořad měnit.

TP: *Beze změny moderátora?*

JH: Pan Prorok bude pokračovat.

TP: *Česká televize nedávno zavedla pozdní večerní zprávy ze světa. Mám možnost porovnávat mimo jiné s anglickou BBC, Sky News, německou ZDF, francouzskou TV5 a mám pocit, že zahraniční zpravodajství ČT oproti nim trpí nedostatkem zájmu a povrchností. Proč nejsou zprávy ze světa víc prominentní?*

JH: O těchto otázkách budeme samozřejmě široce diskutovat, budeme hledat další formy, jak tyto pořady zlepšovat...

TP: *Z českých zpráv ze zahraničí mám pocit jakéhosi nezájmu, naprosto mi schází analýza problému.*

JH: Záleží na zkušenosti redaktora, ale nevidím zde úmysl zahraniční zpravodajství potlačovat nebo ho dělat povrchně. I v britské televizi existuje silná selekce zahraničně-politických témat. Jsou oblasti, o kterých se nic nedozvíte, např. právě o střední Evropě, ta se ve zpravodajství objevuje zcela výjimečně.

TP: *Ale BBC je neporovnatelně analytičtější...*

JH: Bylo by zajímavé porovnat četnost zahraničních témat. Jsem přesvědčen, že český divák je mnohem víc informován o dění ve světě než divák britský – pokud jde o výčet témat.

TP: *A pokud jde o hodnotu zpravodajských šotů?*

JH: O tom se lze dále bavit. Myslím, že jsem byl vybrán do této funkce právě proto, abych zkušenosti z BBC přenášel do práce České televize.

TP: *Dostala se ke mně překvapivá informace, že výše platů v České televizi – ne na úrovni jednotlivých zaměstnanců, ale rámcově pro určité systemizované místo – je neveřejná. Je tomu tak a je stejná praxe i v BBC?*

JH: Výše platů se tady skutečně nezveřejňuje. V BBC je zvykem udávat určité rozpětí.

TP: *Dozvíím se takové platové rozpětí i v České televizi?*

JH: Na tuto otázku vám v tuto chvíli nedokážu odpovědět, ale myslím, že politikou České televize je tyto údaje nezveřejňovat.

TP: *Jenže rozpočet televize pochází z veřejných peněz...*

JH: To máte pravdu, ale tuto otázku je třeba řešit na jiné úrovni.

Jiří Hodač (1947), ředitel zpravodajství ČT. Absolvent Fakulty sociálních věd a žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze, nejprve pracoval ve Svobodném slově, v roce 1980 odešel do Spolkové republiky a později do Austrálie. Tam vydával exilový časopis Panorama. V lednu 1989 přijal nabídku BBC a nastoupil v její české redakci v Londýně, odkud – již v manažerské funkci – přešel v roce 1997 do pražské pobočky BBC. V loňském roce byl jedním z uchazečů o místo ředitele Českého rozhlasu, avšak výběrového řízení se nakonec nezúčastnil.

Rozhovor s Jiřím Hodačem

Noví lidé v České televizi: diplomaticky opatrná snaha o pokrok?

Jan Čulík, 2. 5. 2000

Rozhovor s Jiřím Hodačem, který tento nedávno jmenovaný ředitel zpravodajství České televize poskytl v dnešním vydání *Britských listů* Tomáši Pecinovi, je zajímavý. Jak už jsme psali v *Britských listech* i jinde, zdá se, že se někteří nynější vedoucí pracovníci České televize poučili z kataklyzmat, jimiž za posledních několik let prošlo zpravodajství České televize, a budou se snad od nynějška pokoušet prosazovat reformy metodou trpělivého přesvědčování – na jedné straně budou dosavadním pracovníkům zpravodajství České televize lichotit, že jsou vlastně dobří, na druhé straně ale snad

budou trvat na postupné profesionalizaci zpravodajství této důležité veřejnoprávní instituce.

Jiří Hodač byl před nedávnem jmenován *nad* dosavadního šéfa zpravodajství Zdeňka Šámala, o němž je z výsledků jeho práce za poslední dva roky zjevné, že nemá kvalitní a promyšlený koncept zpravodajství, anebo se mu ho nepodařilo realizovat.

Při rozhodování o jmenování nového generálního ředitele České televize koncem ledna 2000 podpořil Zdeněk Šámal Dušana Chmelíčka, mimo jiné prý i proto, že jeho rival v redakci zpravodajství Bohumil Klepetko se přidal k jinému kandidátu, svou úslužností politikům zkompromitovanému Kamilu Čermákovi z Českého telecomu. Čermáka v předvečer jmenování nového ředitele ČT kritizoval i Český rozhlas (kde má Zdeněk Šámal své stoupence) – jistě právem, protože Kamil Čermák začal ještě před jmenováním do funkce obcházet sekretariáty politických stran – a tak konkurz vyhrál Dušan Chmelíček. Ten po jmenování do funkce konstatoval, že „Šámal je (jako šéf zpravodajství) mužem na svém místě“.

Pak se ale jaksi ukázalo, že tomu tak zřejmě přece jen tak úplně není. Chmelíček Šámala sice nevyhodil, ale nyní mu nadřadil šéfa, Jiřího Hodače z české redakce BBC. V toho někteří pražští pozorovatelé vkládají naděje na zlepšení zpravodajství ČT i na posílení její nezávislosti. Jiní se obávají, že byl možná Hodač jmenován tak vysoko, že nebude mít na každodenní podobu zpravodajství skutečný vliv. Ať je tomu jakkoliv, Zdeněk Šámal je jmenováním Jiřího Hodače rozčarován a podle informovaných zdrojů prý uvažuje o odchodu z ČT.

Jiří Hodač hovoří v dnešním rozhovoru pro *BL* velmi korektně a diplomaticky. Je to moudré, neboť s jiným postojem by se v České televizi zřejmě nedalo prosadit nic. Právě proto, že je vázán svou nynější situací v ČT, však nemůže být už považován za nestranného pozorovatele a jeho výroky je nutno komentovat a snad trochu i korigovat.

S Hodačovým tvrzením, že „zpravodajství ČT udělalo za posledních deset let velký krok kupředu“, je možno souhlasit jen částečně. Všimněte si, že v Hodačových odpovědích na otázky, týkající se kvality zpravodajství ČT, je důležité, co neříká. Nikde neuvedl, že by zpravodajství ČT bylo v současnosti kvalitní, ale bylo by kontraproduktivní v Hodačově nynější situaci veřejně poukazovat na nedostatky. Proto asi ten úhyb vůči srovnání se situací před deseti lety.

Ten, kdo usiluje o skutečně konstruktivní službu vznikající české demokratické společnosti, musí trvat na tom, aby se Česká televize svým zpravodajstvím pokoušela přiblížit se nejlepšímu světovému ideálu. Jako pro lidi,

hrdé na své kulturní zázemí a dědictví, musí pro nás být přece jakékoliv slevování z požadavku nejvyšší kvality hrubou urážkou. Proč mohou existovat vysoce kvalitní televizní pořady (výrobky, státní služba, informace, veřejná debata, atd.) jen jinde – my se snad musíme spokojit s druhořadostí, jen proto, že jsme Češi?

Zdá se mi, že Jiří Hodač s *Britskými listy* sdílí onen nekompromisní požadavek nejvyšší kvality a bude se ho snad snažit v ČT prosazovat. Zda to dovolí pracovní kultura v České televizi a politická situace v České republice, to je otázka, na kterou budeme moci odpovědět až za určitou dobu.

Veřejnoprávní, nebo opozičněsmluvní? Zamyšlení nad dalším osudem České televize

Tomáš Pecina, 2. 5. 2000

Je příznačné, že ačkoli česká média věnovala značný kritický zájem novému složení Rady ČT, v žádném se neobjevila seriózní predikce toho, jak se změněné rozložení sil promítne do situace v České televizi a do jejího vysílání.

Na květnové schůzi by měli poslanci zvolit poslední dva členy Rady České televize. Podle předběžných dohod by obě jména měla vycházet z návrhu ČSSD, takže v kompletní Radě vznikne zastoupení opoziční smlouva: ostatní svět 7:2. Noví radní, zejména ti navržení ODS, jsou přitom lidé v minulosti úzce spojení buď s aparátem strany (J. Dědečková) nebo s její ideologií (F. Mikš, M. Mareš) a lze očekávat, že ve svém rozhodování se plně podrobí partajní disciplíně. Rada ČT tedy definitivně přestala být nezávislým nadstranickým orgánem a stala se „prodlouženou rukou“, nebo, jak s oblibou říkali komunisté, „převodní pákou“ stranických sekretariátů.

Impulzem k odvolání předchozí Rady bylo, že radní jmenovali nového ředitele, aniž by svou nominaci předjednali s poslanci. To staví Dušana Chmelíčka do poněkud překerní situace: bude muset skládat účty Radě, která ho nejmenovala a jejíž značná část s jeho jmenováním nesouhlasí.

Lze tedy čekat variantu „rychlá smrt“?

To je nepravděpodobné. První kroky nového ředitele jsou totiž velmi rozumné: po svém jmenování rychle napravil největší personální přehmaty Jakuba Puchalského, vytvořením funkce ředitele zpravodajství omezil pra-

vomoci nekompetentního Šámala a bude zřejmě usilovat o jeho odchod z televize a zcela správně – na rozdíl od svého předchůdce – akcentuje potřebu zvýšení koncesionářských poplatků. Ze systémového hlediska mu sice lze vytknout, že se spojil s vlivovými skupinami uvnitř televize a vytvořil tak situaci, že místo jmenovaných manažerů opět rozhodují různí „našeptávači“ (čímž značně poklesla transparentnost instituce), avšak stabilizace situace v televizi je patrná. Nedopustí-li se ředitel Chmelíček výrazných chyb, nebude Rada schopná ho odvolat, aniž by poškodila svůj *image* a postavila se do nepopulární pozice vlka z Krylovovy bajky, jemuž beránek „kalí vodu“ prostě tím, že pije ze stejného potoka.

V nadcházející bitvě se rýsují dvě důležité kóty: bližší se jmenuje Prorok, vzdálenější zvýšení koncesionářských poplatků.

Moderátor pořadu *V pravé poledne*, poněkud samolibý, avšak kompetentní Roman Prorok se – jistě proti své vůli – stává hrdinou boje za svobodu slova. Tím, že Proroka veřejně kritizovala, prokázala Jana Dědečková notnou dávku politické nezralosti a paradoxně mu tak zajistila dlouhý profesní život: zatímco Proroka-moderátora bylo možno snadno vyměnit nebo celý diskuzní pořad (ostatně typicky postkomunistický, v zemích s rozvinutou demokracií a mediální kulturou se – minimálně v této podobě – nevyskytující) zrušit, Prorok-symbol nezávislosti ČT je nedotknutelný. Jeho pozice na televizní obrazovce je nyní neotřesitelná a je otázkou, jakým způsobem této nové autority využije, totiž zda jí dokáže stimulovat vlastní odborný růst nebo zvítězí jeho sklon k aroganci a bude zanedlouho nepřekonatelně odporný nejen politikům ve studiu, ale i divákovi.

Složitější situace nastává u koncesionářských poplatků. Zatímco pravomoc Rady ČT odvolat ředitele je jednorázovou a velmi nepopulární možností, kterou mohou poslanci ve veřejnoprávní televizi prosazovat zájem politické třídy, udržování stálé úrovně koncesionářských poplatků představuje způsob, jak televizi dlouhodobě utahovat šrouby a podřizovat ji tak poslanecké vůli, a to bez valné pozornosti veřejnosti nebo dokonce za doprovodu populistické rétoriky, jakou nedávno předvedl Ivan Langer. Poslanci vědí, že zvyšování poplatků, minimálně o míru inflace, je pro televizi životní nutností, a aby toho dosáhla, udělá pro ně nakonec cokoli.

Optimistická varianta zní, že poslanci si tuto situaci uvědomí a spokojí se s tím, že Česká televize žádoucí posun naznačí, např. částečným „preprogramováním“ Romana Proroka a větším zastoupením komentátorů podporujících opoziční smlouvu (jako např. Jefim Fištejn, Václav Žák nebo Petr Fiala) na úkor osobností z tzv. hradního křídla, tj. především Unie svobody

a *Impulsu* 99. Odpor mladých redaktorů, vesměs emocionálně vázaných na prezidenta a jeho muže, proti takové změně kurzu by však byl značný a mohli bychom se v České televizi dočkat studené války, možná včetně spektakulárních diverzních akcí.

Pesimisticko-realistická varianta předpokládá nedohodu. V tom případě by Chmelíčkovy dny ve funkci byly sečteny a je velmi pravděpodobné, že ředitel vybraný novou Radou by se podobal víc Jozefu Darmovi (muži, který pro Vladimíra Mečiara „znormalizoval“ STV a po němž Slováci tuto televizi překřtili na „darmovízia“) než Ivovi Mathé, jenž, bohužel, i přes všechny své nedostatky zůstává dva roky po odchodu z funkce pro své pokračovatele nedostižným vzorem.

O Radě ČT: Nemáte pravdu, Jane Čulíku

Jana Dědečková, 10. 5. 2000

Vážený pane Čulíku,

bezvýhradně se mohu ztotožnit s článkem T. Peciny „Svobodná Evropa – požehnání nebo prokletí?“. S čím souhlasit nemohu, je Vaše tvrzení, že má víra v „jedinou pravdu“ je spojena s partajnickým přístupem k veřejnému diskurzu ve sdělovacích prostředcích. Nemohu souhlasit rovněž s tím, že členové Rady se chystají na základě svých vnitropolitických zájmů zasahovat do jednotlivých pořadů. Přestože jsem s panem Pecinou strávila téměř tři hodiny, ani v nezávazném hovoru, ani v tom zaznamenaném jsem nenašla jediné slovo o chystaných zásazích. Proč hovoříte v množném čísle, když rozhovor jsem poskytovala já?

Z rozhovoru s T. Pecinou je patrná pouze jedna jediná věc. A to má neobratnost formulovat krátce a výstižně myšlenku ve verbálním projevu. Jsem proto velice ráda, že můj první zkušební rozhovor se uskutečnil právě touto formou, protože získané zkušenosti, které jsem tímto nabyla, převyšují ztráty.

Nyní dovoluji, abych se zamyslela nad některými jednotlivými výroky, kterými dokládáte mou stranickou zabeđenost. Píšete:

„Roman Prorok musí být ‚drzí‘ na všechny politiky, kteří se ve studiu chovají arogantně, nemluví k věci, případně jednají jako idioti. Je to nedílnou a velmi důleži-

tou součástí veřejné služby, pokud je ovšem moderátor dostatečně profesionálně na téma připraven a má v režii kvalitní researchové zázemí.“

Nevíte, o čem hovoříte, a zřejmě jste neviděl zmiňovaný pořad. Nevšimla jsem si, že by se kdokoliv v tomto pořadu choval arogantně, kromě pana redaktora. Sám ovšem zdůrazňujete:

„Je alarmující, jestliže hned při prvním vystoupení nové členky Rady České televize na veřejnosti zaútočí tato členka na jednotlivého novináře v České televizi.“

Nevidím nic alarmujícího, ani nespátřuji ve svém vyjádřeném názoru nějaký atak na R. Proroka. Tím, že jsem se stala členkou Rady, jsem nepřestala být divákem České televize a občankou této země. Pokud R. Proroka něco ohrožuje, je to pouze jeho neprofesionalita. A ne Dědečková, která je pouhou jednou devítinou Rady.

Dále argumentujete:

Mezi Radou ČT a Parlamentem by měla být rozsáhlá „*clear blue water*“ (mezera)

Mezi Radou ČT a Parlamentem nesmí být „*clear blue water*“ do té doby, dokud Parlament bude rozhodovat o výši koncesionářských poplatků a bude přispívat na chod veřejnoprávní televize penězi daňových poplatníků. Rada je kontrolním orgánem ČT, je volená Parlamentem a nevidím důvod k tomu, aby nespolečně pracovala s Parlamentem. Pokud byste přičítal Radě snahu ovlivňovat jednotlivé pořady, nezbyvá mi než Vás opět odkázat na zákon.

Napsal jste:

Politikové mají obrovskou moc... Vždyt podle našich informací nedávno stačilo, aby se poslankyně ODS Kateřina Dostálová jen zeptala šéfa brněnské ČT Zdeňka Drahoše, proč se vyrábí seriál *Intolerance* v Brně, a už dostal Břetislav Rychlík příkaz, aby předkládal své scénáře publicistických pořadů ke schválení tři týdny předem.

Prosím vás, jste vzdělaný a inteligentní člověk. Zamyslete se proto nad tím, co jste vůbec napsal. Nemám informace, proč se K. Dostálová zajímala o to, proč je pořad *Intolerance* natáčen v Brně, ale jako členka stálé mediální komise má nárok na tuto naprosto nevinnou informaci. Být panem Drahošem, zodpovím jí její dotaz a tím celá záležitost končí. Jestliže napíšete, že pouze tento dotaz stačil k tomu, aby se pan Drahoš polekal a nařídil panu Rychlíkovi něco, co předtím dělat nemusel, svědčí to spíše o jistém charak-

terovém problému tohoto pána, kterým v minulosti trpělo mnoho našich spoluobčanů.

Svůj boj o demokracii musíme bojovat každý den. Vždy zde bude někdo, kdo se nám bude snažit vyplnit prostor, který my dobrovolně opustíme.

Tato Rada ČT nemůže být důvěryhodná, ať se její členové kroutí jakkoliv

Jan Čulík, 10. 5. 2000

Je to jednoduché. Je to otázka integrity. Byla-li předčasně odvolána jedna rada, protože se Parlamentu znelíbila kvůli své přílišné nezávislosti, a byla-li jmenována nová rada přesně podle stranického klíče, nezávislý pozorovatel učiní závěr, že *tato Rada je jako údajně nezávislý kontrolní orgán nedůvěryhodná*, a bude se mít na pozoru před veškerým jejím jednáním, ať se její členové vymlouvají jakkoliv. Struktury, v jejichž rámci vznikla, odebírají jí už od samého počátku její integritu. Politikové, kteří ji najmenovali, to měli vědět. Pozorovatelovo podezření už jen potvrzuje, vidí-li, že jsou zejména osoby jmenované Občanskou demokratickou stranou poplatné její ideologii, bez minimální schopnosti dívat se kolem sebe a do světa.

Soudný člověk by se nikdy nezkompromitoval účastí v Radě, jmenované takovýmto způsobem. V této souvislosti je nepochopitelné i to, jak se mohl do stranickopolitické Rady nechat (dvakrát) najmenovat politickou stranou i Miloš Rejchrt, duchovní a bývalý disident s minulostí, před níž je možno jen smeknout. Paní Dědečková může argumentovat o své údajné nezávislosti, jak chce intenzivně, ale způsob jejího jmenování bude navždycky důvodem toho, že veškeré její kroky i výroky budou posuzovány s nejvyšším podezřením: „Dělá to či ono proto, aby prosazovala zájmy ODS.“ A toto podezření je plně namístě. Paní Dědečková si to zavinila sama. Má taky pohnutou disidentskou minulost. Kdyby však měla soudnost, do profláknutého orgánu by se nedávala.

Zajímavé je, jak nevýrazné lidi do Rady ČT jmenovaly i tentokrát politické strany. Že by to bylo právě jen proto, aby to byli lidé stranickopoliticky ovlivnitelní, aby neprojevovali samostatný úsudek a myšlení?

Dovolil jsem si srovnat členy nynější Rady ČT s členy současné Rady guvernérů BBC. Rada BBC není ideální, ale nechť si laskavý čtenář udělá svůj úsudek sám, co do autority a potenciální nezávislosti členů obou Rad.

Členové Rady ČT

- Politolog Miroslav Mareš (za ODS)
- šéfredaktor revue *Proglas* Miroslav Mikš (za ODS)
- majitelka venkovského penzionu Jana Dědečková (za ODS)
- spisovatel a scénárista Václav Erben, který už v Radě ČT byl (za ČSSD)
- přírodovědec z Brna Petr Hájek (za ČSSD)
- evangelický duchovní Miloš Rejchrt, nyní za US, dříve za ODS
- loutkář, divadelník a katolík Pavel Kabzan (za KDU-ČSL), nyní redaktor katolického rádia *Proglas*.

Ani měsíc po jmenování Rady ČT nebyly o většině nových členů zveřejněny na jejích internetových stránkách ani základní informace, jakkoliv se Jana Dědečková zaklínala otevřeností.

U tří jejích členů však určité informace uvedeny jsou a některé z nich působí svou amatérskostí až trochu komicky.

Tak **Václav Erben** u svého životopisu uvádí toto:

Televize je pro něj instituce s nesmírným vlivem na společnost. Je proto nezbytné soustavně usilovat o vysokou profesionální úroveň pořadů. Předpokládá mimořádnou odbornou úroveň zaměstnanců a externích spolupracovníků.

Osobní krédo: nebát se a nekrást.

Pavel Kabzan:

Svůj vztah k ČT charakterizuje jako „poněkud schizofrenní, neboť na jedné straně *vnímám* (zdůrazněno JČ) TV jako běžný divák, ale jsa profesionálně deformován, *vnímám* i věci a problémy, o které jsem se dříve nezajímal.“

Osobní krédo: Snaha pomoci tomu, aby se ČT stala skutečným autentickým a nefalšovaným veřejnoprávním médiem s vysokým kreditem společenským. Aby tato instituce patřila ke špičkovým zařízením svého druhu v Evropě, zejména po stránce důvěryhodnosti a solidnosti.

(Čeští „intelektuálové“ mají teď moc rádi slovo „*vnímat*“.)

Miloš Rejchrt má na stránce Rady ČT toto:

Vztah k televizi má obezřetný. *Vnímá* (zase už! JČ) toto médium jako mimořádně sugestivní, tedy schopné ovlivňovat psychiku konzumenta více, než si je vědom.

Zároveň sám je televizí přitahován jako mimořádně účinným nástrojem k vytváření sice virtuální podoby světa, který tím pádem velice poznamenává a mění svět reálný. TV je mimořádně nadána k dobrému i ke zlému.

Jsou to banality.

Členové Board of Governors (Rady guvernérů) BBC

Sir Christopher Bland. Předseda Rady BBC od dubna 1996. Bývalý náměstek předsedy Independent Broadcasting Authority (Rady pro komerční vysílání) 1972–1979, bývalý předseda správní rady komerční televize London Weekend Television 1984–1994, bývalý ředitel Independent Television News a GMTV (televizní společnosti specializující se na ranní televizní vysílání). Náměstek předsedy správní rady telekomunikační společnosti Nynex CableComms 1995–1996. Předseda správní rady londýnské nemocnice Hammersmith Hospital Trust.

Baroness Young of Old Scone. Šéfka organizace English Nature (Anglická příroda). Bývalá ředitelka společnosti Royal Society for the Protection of Birds (Královská společnost na ochranu ptactva), poté co dovršila úspěšnou kariéru v sektoru řízení britského státního zdravotnictví. Do šlechtického stavu byla povýšena (to je přibližný ekvivalent českého Řádu Bílého lva, pozn. JČ) v roce 1997. Bývalá členka Všeobecného poradního sboru BBC.

Profesor Fabian Monds. Odborník na komunikace, informační systémy, kompresi dat a vývoj výrobků. Probošt Magee College, University of Ulster. Člen mnoha profesionálních organizací, včetně Severoirského odboru pro průmyslový výzkum a technologii a předseda Severoirské iniciativy pro informační věk.

Roger Jones. Podnikatel. Vybudoval celou řadu vlastních podniků, včetně firmy na výrobu a vývoj léčiv Penn Pharmaceuticals, Ltd.

Robert Smith. Ředitel Financial Services Authority (kontrolního úřadu nad finančnictvím ve Velké Británii) a předseda správní rady National Museums of Scotland (Národních muzeí ve Skotsku).

Baroness Hogg. Sarah Hoggová je poradní ředitelkou (non-executive chairman) podniku Frontier Economics a dalších finančních firem, jako GKN, 3i a dopravní loďařské firmy P and O. Také je předsedkyní Foreign and Colonial Smaller Companies Trust a zasedá v radě Královské ekonomické společnosti. Bývala vlivnou hospodářskou poradkyní konzervativního premiéra Johna Majora.

Sir Richard Eyre. Ředitel Královského národního divadla v Londýně od roku 1988. Bývalý náměstek ředitele Royal Lyceum Theatre v Edinburku a bývalý umělecký ředitel divadla Nottingham Playhouse.

Adrian White. Ředitel firmy Biwater Ltd., zakladatel vodárenského podniku British Water.

Dame Pauline Neville-Jones. Místopředsedkyně správní rady podniku Hawkpoint Partners (poradenské firmy, která je součástí banky National Westminster) a náměstkyně britského ministra zahraničních věcí.

Ranjit Sondhi. Vysokoškolský učitel na Westhill College v Birminghamu, je také členem různých poradenských komisí britské vlády. Bývalý náměstek předsedy Komise pro rasovou rovnost.

Tony Young. Úřadující náměstek odborového svazu pracovníků v komunikacích a člen Rady britského Trade Union Council a evropský předseda organizace Communications International.

Proč není v Radě ČT jediný skutečný mediální odborník s mezinárodním přehledem, který by se dokázal vyznat v tom, kam mediální vývoj směřuje a jaké místo v něm má hrát Česká televize? Proč není v Radě ČT žádný počítačový odborník, který by byl schopen předvídat překotný rozvoj a konvergenci jednotlivých sdělovacích prostředků? Proč není v Radě víc univerzitních odborníků? Proč tam není žádný finančník, žádný diplomat, žádný ekonom, žádný odborář, žádný podnikatel?

Miroslav Mareš: Televize musí šetřit ***Rozhovor s nově jmenovaným členem*** ***Rady České televize***

Tomáš Pecina, 12. 5. 2000

TP: *Pane magistře, jste mladý člověk, s praxí pouze v akademickém prostředí... Bylo pro vás obtížné přijmout nabídku stát se členem Rady ČT?*

MM: Ani ne. Byl jsem rád, že mi to nabízejí, že budu moci dál realizovat, co jsem se naučil.

TP: *Od koho přišla ta nabídka?*

MM: Volali mi z poslaneckého klubu ODS a ptali se, jestli bych byl ochoten přijmout kandidaturu strany.

TP: *Byl jste s ODS v profesionálním kontaktu, kromě toho, že jste o ní psal?*

MM: Tuším, že jsem dělal nějaké přednášky pro různé strany, pro lidovce, pro ODS, ne přímo, ale pro sdružení CEVRO... Přednášky o volebních systémech.

TP: *Už máte přesné představy o tom, jak by měla fungovat Česká televize?*

MM: Měla by fungovat tak, jak jí to předepisuje zákon.

TP: *Kde jsou podle vás největší slabiny veřejnoprávní televize a kde by mělo dojít k největšímu pokroku?*

MM: K pokroku by mělo zřejmě dojít hlavně v publicistických pořadech, aby byly informativní, aby veřejnoprávní televize přinášela především věcné problémy. Jde o to, aby se politici, kteří jdou do televize, profilovali především na konkrétních tématech, na návrzích zákonů, na problémech každodenní nebo praktické politiky. Problém byl právě v tom, že televize měla příliš obecně zaměřené pořady, kdo s kým a proti komu...

TP: *V západních zemích, které mají delší demokratickou zkušenost, velmi často agendu pro politiky připravují média: politici jsou nuceni zabývat se tím, co napsaly noviny. Vy říkáte, že Česká televize by se měla víc věnovat tomu, co dělají politici, např. diskutovat podrobněji o návrzích zákonů, a to jde proti tomuto trendu. Nemáte ten pocit?*

MM: Ani ne. Nemám pocit, že by se v německy mluvících zemích dění točilo podle toho, co napíše *Bild* nebo v Rakousku *Neue Kronen Zeitung*...

TP: *Nejste tedy příznivcem trendu, že by agendu politické reprezentaci určovala média, ale naopak, média by měla sledovat to, co se děje v Parlamentu, čím se politici zabývají, tzn. měla by být nástrojem veřejné diskuze k tomu, co politici chtějí. Rozumím vám dobře?*

MM: To ne, ne, co politici chtějí. Vycházím z toho, že existuje nějaká objektivní hierarchie podstatných témat, ale ta není určována ani tím, co chtějí politici, ani tím, co chtějí novináři. Samozřejmě, že mezi těmito dvěma pohledy může být rozpor, ale snad, doufejme, někde mezi nimi je i ideální prostor...

TP: *Jaké nástroje má Rada ČT k uplatňování svých představ? Podle zákona jmenuje generálního ředitele, ale mezi jmenováním ředitele a koncem jeho funkčního období (nebo jeho odvoláním) má pouze konzultativní pravomoc.*

MM: Je to tak: konzultacemi. Největší problém je ochota ke spolupráci, jak reflektovat problémy a realizovat jakési přirozené kontakty mezi těmito dvěma stranami. Rada samozřejmě musí také reagovat na podněty veřejnosti. Obecně jde ale o ochotu komunikovat a vzájemný respekt mezi těmito institucemi.

TP: *Jaké by měly být vztahy mezi Radou a poslaneckou sněmovnou Parlamentu?*

MM: Na základě zákona. Rada předkládá sněmovně zprávu a záleží na tom, nakolik s ní budou poslanci spokojeni. Existuje samozřejmě autonomie, stejně jako v případě ředitele, který má také značnou autonomii.

TP: *Vy tedy vidíte Radu jako příčel v hierarchii: nejvýš je sněmovna, jí je podřízená Rada a pod ní je ředitel České televize...*

MM: Ne, tak to není: Rada je pouze jmenována. Podle zákona není podřízena Parlamentu.

TP: *Stanovisko ODS, nevím, zda oficiální nebo neoficiální, je, že nikdo není nezávislý – kromě mrtvol. Sdílíte tento názor?*

MM: Jak ale definovat nezávislost? Z pravicového pohledu je každý člověk nezávislý: rodí se svobodný a je nezávislý. Potom si ale vytváří určité názory, zůstává nezávislý, anebo pokud se přikloní k nějakým názorům ne na základě vlastního přesvědčení, ale z toho, že k tomu má sklon, pak se stává závislým. Někdo je víc závislý na svém okolí, někdo méně...

TP: *Já ale mluvím o něčem jiném: v zemích, které používáme jako jakési srovnávací měřítko, je základním úkolem kontrolních rad izolovat televizi od politického tlaku, protože veřejnoprávní televize, která je pod politickým tlakem, zpravidla pracuje špatně a nevykonává dobře veřejnou službu...*

MM: V tomto směru je Rada izolovaná, má relativně velkou nezávislost, protože ji podle zákona nelze odvolávat pokaždé, když se po jednom pořadu znelíbí ředitel. Je věcí politické kultury, jestli by si sněmovna dovolila vyměňovat Radu pokaždé, když se jí nelíbil jeden pořad.

TP: *Ano, to je klíčové slovo: je to věcí politické kultury. Nedávno se stalo, že Rada byla odvolána tak, že dvakrát během jediného jednacího dne sněmovna vyslovila názor, že ČT neplní veřejnoprávní poslání. To bylo „politicky kulturní“?*

MM: K tomu došlo po dlouhodobé mediální diskuzi, vůči Radě byly vznášeny připomínky, přestože některé z nich možná nebyly oprávněné, ale Rada nebyla schopna mediálně prezentovat obhajobu a selhala v komunikaci s odbornou, dokonce i širokou veřejností.

TP: *Cítíte způsob, jak byla odvolána předchozí Rada, jako osobní handicap? Obáváte se, že osud příštích rad by mohl být obdobný?*

MM: To ne, osobní handicap ne. Já to cítím jako osobní urážku, protože se najednou na tu novou Radu snesla taková mediální atmosféra... Aniž by mě kdo kdy viděl, automaticky všichni, včetně vás, jsou schopni o mně tvrdit, že budu „převodní páka ideologie“ apod., přestože se mnou nikdo takto nehovoří, podobně s kolegou Mikšem... Okamžitě nám byly vnuceny jakési vlastnosti podle subjektivního přesvědčení některých novinářů. Takže to cítím jako osobní handicap...

TP: *Nemáte tedy pocit osobního traumatu z toho, co se stalo v Parlamentu při odvolání předchozí Rady? Budete schopni začít s čistým stolem?*

MM: Rada si samozřejmě musí nejdřív udělat pořádek. Musí být komunikativnější než předchozí rada, musí víc vycházet z expertních studií, musí stanovit kritéria pro vypracovávání expertních studií, které budou podkladem pro veškeré rozhodování Rady. Její členové se musí snažit víc publikovat v novinách, aby vysvětlovali svou činnost. V tom musí Rada zlepšit svou práci.

TP: *Jak by měla Rada fungovat v každodenní činnosti? Měla by se zabývat i jednotlivými pořady a personálními otázkami?*

MM: Asi ne, ale samozřejmě, kdyby přišly připomínky veřejnosti...

TP: *Ano, v tom případě je zákonnou povinností pořadem se zabývat...*

MM: Ale sama od sebe Rada musí sledovat dlouhodobé trendy, např. si vybrat určitý druh pořadu, který je kritizován, zadat odborné posudky, vést o tom odbornou diskuzi...

TP: *Věst odbornou diskuzi nebo účastnit se odborné diskuze?*

MM: Ne vést, samozřejmě, účastnit se odborné diskuze... A na základě těchto podkladů předkládat zprávy a diskutovat je s generálním ředitelem, v jehož kompetenci je řešení.

TP: *A personální otázky? Např. co se týká manažerů?*

MM: To je spíš věcí ředitele.

TP: *Ani na úrovni doporučení, např. vyslovit nespokojenost s prací ředitele zpravodajství?*

MM: Rada má posuzovat kvalitu zpravodajství, ale nemyslím si, že by měla takto mluvit do personálních otázek. To jí nepřísluší.

TP: *Jak posuzujete jako „mimopražský“ člověk kvalitu regionálního zpravodajství ČT?*

MM: Regionální zpravodajství je velmi důležité a u nás nedosahuje takové kvality, jaká je běžná v zahraničí. Ale to záleží i na občanech, aby sledovali dění ve své obci a měli zájem kontrolovat, co se děje kolem nich pomocí médií. To je problém nejen televize, ale hlavně regionálních médií. Možná je zajímavé, kde koho přejede tramvaj, ale důležitější je to, co se děje na magistrátech.

TP: *Mělo by být na obrazovce méně politiků, více politiků nebo stejně politiků, ale v jiných situacích?*

MM: Stejně jako doposud, ale různorodějších. Zdá se mi, že televize si stále vybírá stejné tváře.

TP: *A co se týká situací, ve kterých se politici objevují? Mám na mysli pořad typu „posad' politika do studia, zapni kameru a nech ho – slušně řečeno – hovořit“?*

MM: Takový pořad snad v ČT není...

TP: *Např. nedělní debaty V pravé poledne mají často charakter nestrukturo-*

vané, bezbřehé diskuze a politici si z nich pak často udělají tiskovou konferenci...

MM: To jistě, ale je věcí moderátora, aby rozpoznal, co je podstatné, a kladl další a další otázky. To je otázka výběru moderátora.

TP: *A tam by mělo dojít k radikálním změnám?*

MM: V určitém směru možná ano. Tam je problém počtu politiků v pořadu: jinde je to obráceně, čtyři novináři a jeden politik, tady jeden novinář a čtyři politici... Můj osobní názor je, že ano, ale je potřeba dělat výzkumy, zda je veřejnost s tímto pořadem spokojena.

TP: *Jak jste spokojen se zahraničním zpravodajstvím (a zahraničními zpravodaji)?*

MM: To souvisí s finančními problémy, ke kterým televize dospěla nebo dospívá. Ale nemám vyhraněný názor.

TP: *Patříte tedy k lidem jako já, kteří tento typ zpravodajství na ČT vůbec nesledují, protože mají k dispozici BBC, ZDF...?*

MM: Mám informace z internetu, takže se na to už nedokážu dívat z pohledu člověka, který nemá informace z jiných zdrojů, ze zpravodajských serverů apod. Zahraniční zpravodajové by měli získávat informace od podstatných lidí... Oni jsou vždycky přibírání, aby představili nějaké téma: když se tady mluví o bytech, jak se o bytech mluví v Americe, v Anglii, v Německu...

TP: *Zasazovat místní problémy do kontextů v zahraničí?*

MM: A to právě není zcela optimální. Pokud je zpravodaj v cizí zemi, musí být natolik dobrým novinářem, aby se mohl kdykoli vetřít k důležitým lidem a získat exkluzivní vyjádření pro Českou televizi.

TP: *Měly by to tedy být osobnosti, které v té zemi pracují dlouhodobě?*

MM: Ano, aby byli schopni přinést exkluzivní zpravodajství pro Českou republiku...

TP: *Kde na to všechno vzít peníze? Bylo by potřeba zvyšovat koncesionářské poplatky, a poslanci přitom televizi „dělají dusno“...*

MM: Na tuto otázku existují velmi kontroverzní názory. Můj názor je takový, že jakési mírné zvýšení poplatků nevylučují...

TP: *Ale možný scénář je, že ředitel rezignuje, protože z koncesionářských poplatků a příjmů z reklamy nesestaví rozpočet. Co by Rada měla dělat v tomto směru? Apelovat na poslance? Apelovat na odbornou veřejnost?*

MM: Rada se musí snažit o maximálně objektivní analýzy. To je problém televize, problém kontroly jejího rozpočtu.

TP: *Jste tedy pro levnější televizi?*

MM: Ano, spíš bych to ale řekl, že pro takovou televizi, na co si televize vydělá.

Miroslav Mareš (1974), politolog. Absolvent Právnické a Filozofické fakulty Masarykovy university v Brně. Poté absolvoval několikaměsíční stáž na Ruhr-Universität v německé Bochumi. Pracuje jako odborný asistent na katedře politikologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, zabývá se mimo jiné politickým extremismem a programatikou politických stran. Často publikuje společně s Petrem Fialou. Bez stranické příslušnosti.

Zpřístupněte své jednání veřejnosti

Tomáš Pecina, 15. 5. 2000

Rada České televize
Fax: (02) 420997

12. května 2000

Re: **Podnět**

Vážení,

protože se *Britské listy* trvale věnují problematice České televize, obracím se na Vás s podnětem, který by nám, stejně jako ostatní odborné veřejnosti, usnadnil přístup k informacím o práci Rady a dovolil objektivněji a přesněji o ní informovat. Podle informací získaných z webové stránky ČT je v současné době v platnosti jednací řád Rady ČT z 25. 3. 1997, který nejenže neumožňuje novinářům přítomnost na jednání Rady, ale dokonce ve svém článku III stanoví povinnost člena Rady zachovávat mlčenlivost o průběhu jednání.

Domnívám se, že právě tento systém uzavřených, zákulisních zasedání vedl v minulosti k nežádoucím jevům, které vyvrcholily na začátku letošního roku uzavřeným výběrovým řízením na ředitele ČT a které ve svém důsledku způsobily odvolání Rady a oslabily důvěryhodnost jak Rady ČT, tak veřejnoprávní televize samotné.

Proto navrhuji, aby Rada České televize změnila svůj jednací řád a) vypuštěním ustanovení o povinnosti mlčenlivosti z čl. III, b) doplněním explicitní formulace „zasedání Rady jsou veřejná“ v čl. VI a c) vypuštěním věty „Ředitel má právo účastnit se zasedání Rady.“ v tomtéž bodě (navrhovanou úpravou toto oprávnění ztrácí relevanci).

Zároveň by měl být aparát Rady pověřen úkolem zveřejňovat vhodným způsobem, např. na internetu, nejméně dva dny předem předpokládaný

program příštího jednání, aby novináři a další zainteresovaní mohli svou účast na zasedáních efektivně plánovat.

Věřím, že Rada tento podnět akceptuje a zlepší tak výraznou měrou svou komunikaci s veřejností.

S pozdravem

Tomáš Pecina

Jak by mohla vypadat ČT za dva roky Prognostický sen náročného diváka

Tomáš Pecina, 23. 5. 2000

Je květen 2002, politický život v České republice se soustředí na nadcházející parlamentní volby. Mezinárodní situace je napjatá, Evropská unie oznámila úmysl zmrazit své rozšiřování nejméně do roku 2010, v Rusku se konstitoval nový autoritativní režim a je jasné, že čím víc na východ, tím obtížněji se podaří bývalým sovětským satelitům vymanit z jeho sílicího mocenského vlivu.

V České televizi byla právě dokončena rozsáhlá reforma zpravodajství a publicistiky. Zapínám televizor – stále ještě analogový – a usedám k hlavnímu večernímu zpravodajskému pořadu. Je přesně 19 hodin.

Zpravodajství bylo zcela přesunuto na program ČT1, *Jedenadvacítka*, *Události Plus* i *Události ve světě* byly zrušeny, místo nich vysílá televize ve 22.15 prestižní tříčtvrtěhodinový pořad zpravodajství a komentářů, podobný britskému *Newsnight*.

Události (název zůstal) jsou také zcela jiné: trvají (bez sportu) padesát minut, počet témat byl zredukován, důležitým událostem jsou běžně věnovány pěti- až sedmiminutové bloky.

Zahraniční zpravodajství je nyní pýchou České televize. V zemích Evropské unie, v USA, ale i v oblasti západního Pacifiku působí řada vynikajících zahraničních zpravodajů, kteří v živých i předtočených vstupech komentují evropské a světové dění. Byla to drahá investice, ale vedení televize je přesvědčeno, že se do budoucna vyplatí.

Zcela se změnilo i regionální domácí zpravodajství, jehož blok obvykle trvá celých 20 minut. Reportéři veřejnoprávní televize se naučili ukazovat

obecné na konkrétním, víc se zajímají o osudy lidí, nebojí se klást nepříjemné otázky místním zastupitelům, úředníkům i policii. Informace jsou ověřené, ze spolehlivých zdrojů, podávané v logickém pořadí.

Zprávy z vlády, Parlamentu a ze stranických sekretariátů se dostaly poněkud do pozadí, ale o to podrobněji se jimi zabývá druhý zpravodajský pořad ve 22.15, zaměřený tak jako kdysi *Jedenadvacítka* na náročnějšího a lépe informovaného diváka. Jeho pravidelní diváci mají o vnitropolitickém dění dokonalý přehled a pořad se stal postrachem politiků; ti však, díky tomu, že se před rokem zákonem o ČT vzdali možnosti dění v televizi jakkoli ovlivňovat, vedou teď se skvěle připravenými zpravodajskými týmy České televize a brilantními externími komentátory nerovný boj. V české politice mohou uspět jedině absolutní profesionálové.

Veřejnoprávní televize se stala synonymem serióznosti a etalonem nejvyšší novinářské kvality. Její chloubou je krásná čeština, občas s regionálním akcentem, ale vždy kultivovaná, prozrazující vzdělání mluvčích. Krok drží i specialisté připravující grafiku. Nikdy se nestává, že by na obrazovce vystupovali neidentifikovaní reportéři a zmizely i nepřehledné, narychlo sestavované grafy a tabulky.

Televize si váží svých zaměstnanců a projevuje to nejen výší platů, ale i špičkovým zázemím, které jim poskytuje. Svou rozsáhlou zpravodajskou databázi navíc – v rámci veřejné služby – zpřístupnila na internetu, kde ji využívají novináři, politici i veřejnost. Ta si tento nástroj, dostupný nyní za nevelký měsíční paušál, už dávno zvykla používat.

Zpravodajství končí, teď bude na programu jakýsi zábavný pořad a po něm publicistika – půlhodinový diskuzní pořad, tentokrát s ministrem financí. Proti němu usedá baterie novinářů, politologů a komentátorů. Moderátor vítá hosty, ohlašuje téma, a pak se už do debaty téměř nemíchá. Dnes je téma ekonomické. Novináři kladou ministrově otázky, mnohdy nepříjemné, ten na ně odpovídá a ostatní novináři reagují břitkými komentáři. Rozproudila se živá diskuze, proti ministrově je přesila, ale ten si vede docela dobře a po třiceti minutách je jasné, že ve střetu obstál se ctí.

Divácky oblíbený je i jiný třicetiminutový pořad. Vysílá se dvakrát týdně, jednou má spíše společenský ráz (tak jako kdysi Ebenova *Plovárna*), druhý je ovšem o politice a „natvrdo“. Obávaný moderátor si zve do studia vždy jednoho politika a proti němu posadí jednoho novináře. Obstát v takovém duelu není snadné a ne všichni politici se do horkého křesla odvážají.

Nedělní debaty mezi politiky ani pořady typu *Přísně veřejné*, kde bývali veřejní činitelé neuměle konfrontováni s „muži z ulice“, televize už dávno

nevysílá. Místo toho je nedělní podvečer zasvěcen politické satíře, jíž – stejně jako svou dokumentaristikou a vzdělávacími pořady – je Česká televize proslulá.

Reforma zpravodajství se zkrátka podařila. Komerční stanice pochopily, že v tomto oboru nemohou s Českou televizí soupeřit, a s notnou nelibostí se stáhly a zaměřily se na jiné žánry. Jejich zpravodajsko-publicistické pořady za poslední rok ztratily více než polovinu svých diváků, protože ti stále častěji dávají přednost kvalitě a prestiži televize veřejné služby.

Jak by mohla vypadat ČT za dva roky Prognostický sen realistického diváka

Tomáš Pecina, 23. 5. 2000

Je květen 2002, politický život v České republice se soustředí na nadcházející parlamentní volby. Mezinárodní situace je napjatá, Evropská unie oznámila úmysl zmrazit své rozšiřování nejméně do roku 2010, v Rusku se konstitoval nový autoritativní režim a je jasné, že čím víc na východ, tím obtížněji se podaří bývalým sovětským satelitům vymanit z jeho silicího mocenského vlivu.

Česká televize má nového ředitele, už třetího za poslední dva roky. První byl odvolán, další dva odstoupili, když se ukázalo, že nejsou schopni odolat politickým tlakům, a snižující se reálný rozpočet jim nedovoloval realizovat jakékoli změny. Mezi politiky se diskutuje o kompletní privatizaci ČT. Zapínám televizor – samozřejmě analogový, digitální vysílání je v nedohlednu – a usedám k hlavnímu večernímu zpravodajskému pořadu. Je 19.15.

Zpravodajství se příliš neliší od toho, které bylo vysíláno před dvěma lety. Pro naprostý nezájem diváků byly sice zrušeny *Události ve světě*, ale struktura ostatních pořadů ustrnula, nebo jak v televizi s oblibou říkají, definitivně se stabilizovala.

Začínají *Události*. Moderátoři se klopotně prokousávají nemotornými větami na čtecím zařízení, příspěvky jsou krátké, nelogicky řazené a plné chyb. Reportéři jsou ještě mladší než v roce 2000, evidentně v důsledku snižování mzdových fondů redakce zpravodajství. Vystupuje Pavel Bouda, mezi těmi, kdo v České televizi zbyli, poslední hvězda. Reflektory žhnou naplno, v pozadí je jakési skladiště. Bouda dlouhými větami hovoří o připravovaném cvičení NATO.

Musím se soustředit, abych dokázal zpravodajský pořad vůbec sledovat. Několikrát se přistihuji, že ztrácím nit. Nakonec jsem se přece jen dočkal. Je 19.30 a přepínám na konkurenční komerční stanici.

Nástup nové Rady ČT v dubnu 2000 znamenal výraznou změnu k horšímu. Všichni se bojí o místo, pro politiky není těžké prosadit do vysílání jen taková témata a ty osoby, které jsou jim vhod. V listopadu 2000 se objevily první absolutní televizní zákazy: postiženými byli Jan Ruml, Vladimír Mlynář a Jiří Pehe. Počet nežádoucích osob ale teď dostoupil už několika desítek: každý ví, že stačí jedno kontroverzní vystoupení v *Jedenadvacítce* (která se nakonec pro jistotu začala předtáčet) a Kavčí hory jsou mu navždy uzavřeny.

O zahraničním zpravodajství se už dlouho nedá mluvit. Nedostatek financí donutil zredukovat počet zpravodajů na dva, takže se většinou pouze přebírá materiál zahraničních agentur, který redaktor znuděným hlasem okomentuje.

Regionální zpravodajství je popelkou, zato přibyly zprávy z Parlamentu. Rada ČT si přála víc pozornosti schvalovaným zákonům a zahraničním cestám vládních představitelů, v *Událostech* je teď proto věnována největší pozornost právě těmto zprávám. Stále častěji se televize omezuje na mechanické přenosy z tiskových konferencí dvou velkých politických stran.

V takové atmosféře je jasné, že do organizování debatních pořadů by se pustil jen sebevrah (Roman Prorok byl propuštěn v listopadu 2000, poté, co se zeptal předsedy vlády, proč utajuje určitou citlivou informaci). Politické strany to vyřešily po svém: do každé debaty dodávají nejen účastníky, ale i vlastního moderátora.

Ve společnosti sílí frustrace. Nadcházející volby budou těžkou zkouškou české demokracie: komunistické preference se blíží třiceti procentům, sílí hlasy po znovuznárodnění vytunelovaných podniků. U moci je stále ještě sociální demokracie, ale ta se rozštěpila na tři frakce, které spolu bojují o ovládnutí funkcí ve vedení strany.

Největší pravicová strana vyhlásila izolacionistický program národního kapitalismu, ale ani ona není schopna získat ve volbách tolik hlasů, aby sestavila vládu bez komunistů. Všichni vědí, že neuváženě přijatý volební zákon je k poraženému ve volbách nemilosrdný, a s obavami hledí k sídlu komunistické strany, která se mezitím v poklidu připravuje na převzetí moci.

Vypínám televizi a ještě jednou kontroluji, jestli mám sbaleno vše, co budu potřebovat. Jdu spát – ráno musím vstávat brzy: letadlo do Sydney odlétá ještě před svítáním.

Věční extremističtí kverulanti a korektnost činitelů České televize

Britské listy, 15. 6. 2000

Vracíme se znovu k pořadu *Netopýr* z 16. května 2000, v němž vystoupil mimo jiné Jan Čulík a svými konkrétními otázkami některé čtenáře šokoval. Ve stejném pořadu byl Jiří Hodač, ředitel zpravodajství ČT, „naprosto korektní“.

Vybrali jsem z výše zmíněného pořadu *Netopýr* pro názornost z kontextu ostatních řečí devět konkrétních otázek, které Jan Čulík v pořadu vznesl. Necháváme na úsudku ctěných čtenářů, nakolik se „korektní“ Jiří Hodač projevil přesvědčivě a nakolik byly Čulíkovy otázky „hádavé“. Podle našeho, „extrémního“ názoru Hodač neodpověděl ani na jedinou z předložených otázek.

Že by byl ústup od prázdného mluvení nepřijatelný, neboť konkrétní otázka vyžaduje konkrétní odpověď, a tedy potřebu *myslet*?

O květnovém Netopýru: otázky Jana Čulíka a odpovědi

1. Existují kritéria na vybírání zpráv do Událostí?

(...) **Kateřina Dostálová:** Jaká jsou kritéria redakce zpravodajství pro to uvádět zprávy, jejich důležitost, co je prioritou? (...)

Antonín Přidal: Ano. Otázka je jasná.

Jan Čulík: Máte na to nějaké písemné třeba předpisy?

Jiří Hodač: Já, než odpovím vám, pane Čulíku, tak bych rád odpověděl paní poslankyni, vysvětlil vlastně, co se stalo v té Budapešti.

Jan Čulík: Ale možná, že byste měl odpovědět na ta kritéria, protože to je –

Jiří Hodač: Odpovím ještě na ty okolnosti toho, co se stalo. My jsme tam poslali našeho zpravodaje z Bratislavy (...)

(Jiří Hodač vysvětluje případ z Budapešti, kdy si Libor Rouček stěžoval, že

ČT neinformovala o návštěvě Miloše Zemana. Odpovědi na otázku o kritériích vybírání zpráv pro Události se vyhnul. Moderátor mu ji nepřipomněl.)

2. Proč byli do Rady ČT jmenováni nezkušení lidé?

Jan Čulík: Proč jste jmenovali tak v podstatě neznámé, s výjimkou tady pana faráře Rejchrt, nevýznamné osobnosti, šestadvacetileté? Podívejte se, srovnajte třeba ty lidi, kteří zasedají v Radě BBC. Jsou to padesátiletí lidé, podnikatelé, počítačová odborníci, lidé, kteří vědí, kam půjde mediální trh.

Kateřina Dostálová: Já jsem vám na to pane Čulíku odpověděla už v té první části, když jsem říkala, že ne každá osobnost by chtěla sedět v Radě potom (...). Jak můžete hodnotit ty osoby, aniž byste je znal, aniž byste viděl jejich práci? Jestli usuzujete z jednoho rozhovoru, já se domnívám, že je to málo, že to není příliš korektní takto hodnotit. (...) Je to nová Rada v novém složení a dejme těm lidem čas, ať se projeví. Myslím, že začali poměrně dobře.

3. O tom, že členové Rady ČT ztrácejí kredit, jsou-li nominováni za politické strany

Jan Čulík: Ale pane faráři, jestli dovolíte, nenapadlo vás, že vás třeba ty politické strany nominovaly do té Rady právě proto z jakéhosi alibismu, protože jste skutečně velká osobnost v porovnání s těmi ostatními? Aby mohli říct: vidíte, jsou skutečně nezávislí?

Miloš Rejchrt: To mě skutečně nenapadlo. Tenhle paranoidní pohled na svět já nescílím. Já špionážní romány nečtu. To radši červenou knihovnu, tam bývá víc pravdy.

4. Smí Rada ČT jmenovitě kritizovat jednotlivé pracovníky ČT? Nepovede to k likvidaci politické nezávislosti ČT? Nebude po jmenovitě kritice od členky Rady ČT Roman Prorok odvolán?

Jan Čulík: Paní Dědečková (členka Rady České televize) se nedávno kriticky vyjádřila na adresu pana Proroka *V pravém poledni*. Myslíte si, že je správné, aby se Rada takhle vyjadřovala k jednotlivým pořadům a nehrozí nebezpečí, že pokud se to bude dít, že proměníte Českou televizi ve Slovenskou televizi, že to skutečně takhle bude, má Rada zasahovat nebo vyjadřovat se k jednotlivým pokleskům České televize?

Miloš Rejchrt: Pane Čulíku, Rada nemůže zasahovat, Rada se může vyjadřovat a důležité je, jestli to její vyjádření bude pro management České televize něčím přínosné, jestli z toho něco vytěží, a Rada nemůže nic. Ta má jedinou pravomoc a tj. odvolat ředitele.

Jiří Hodač: (...) Jasně jsme řekli, že k programu k vysílání České televize se může vyjadřovat naprosto každý a to je princip. My v zásadě (...) vítáme, a to myslím teď upřímně, naprosto vítáme názory na naše vysílání – –

5. Tak jaká má ČT pevná kritéria pro vybírání zpráv?

Jan Čulík: Můžeme se vrátit k těm kritériím? Například jsme včera viděli v *Událostech*, že první zpráva byla hokej, druhá zpráva byla vláda bude zadarmo zavražďovat, třetí zpráva byla, že je zákaz vstupu do lesů. Domníváte se, že to jsou skutečně – kde byly nějaké zahraničně-politické zprávy?

Jiří Hodač: Vy si myslíte pane Čulíku – –

Jan Čulík: Máte nějaká kritéria, podle čeho se to řadí?

Jiří Hodač: Pane Čulíku, oba dva jsme žili v Británii. Myslíte si, že když Británie vyhraje mistrovství světa ve fotbale, že to nebude zpráva číslo jedna?

Jan Čulík: Myslíte si, že by to skutečně v BBC byla zpráva číslo jedna?

Jiří Hodač: Já jsem o tom, já jsem o tom velmi přesvědčen, pane Čulíku.

Jan Čulík: Máte nějaká ta kritéria, podle nichž třeba pan Šámal řadí zprávy? Jak to děláte? Řekněte nám o tom.

Jiří Hodač: Samozřejmě máme kritéria, kritéria, která vyplývají z poslání veřejnoprávní televize, z poslání zpravodajství. Samozřejmě záleží na posuzování, na redakčním úsudku toho člověka, který zařazuje zprávy do určitého pořadí a na pořadí důležitosti, na tom, jak zprávy jsou relevantní posluchačům. To jsou samozřejmě kritéria, který každý musí mít zažitý. To je důkaz (*nesrozumitelně*), které platí v BBC, kde máte řadu kritérií, která se přitom uplatňují a musím říct, že Česká televize v zásadě, v zásadě se drží těchto – –

5. Mají čeští občané, kteří platí ČT, mít právo řádově vědět, kdo má v ČT jaký plat?

Jan Čulík: Pane Hodači, jaký máte plat? Vy jste veřejnoprávní instituce, lidé to platí ze svých vlastních peněz a Česká televize to utajuje. Já neříkám, že by mi muselo být známo, jak je který jednotlivý zaměstnanec placen, ale

řádově, kolik dostává reportér, kolik dostává vedoucí rubriky, kolik dostává samozřejmě individuálně pan ředitel? (...)

Jiří Hodač: Pane Čulíku, podívejte se, je samozřejmě politikou České televize určitým způsobem o těchto věcech informovat. Já vám mohu zase říct ze své zkušenosti z BBC, že nikdy nikomu jsme nesdělovali plat konkrétních zaměstnanců.

Jan Čulík: Já nechci konkrétní, kromě ředitele, ale je to známo. Nevím proč se to utajuje v Čechách, když to lidé platí? A lidé se také na to dotazují. Třeba v České televizi se – –

Kateřina Dostálová: Tak aspoň násobky proti průměrnému platu občana v této republice, aspoň násobky. Třeba šéfredaktor pětinasobek, ředitel desetinásobek. Aspoň takto si myslím, že by bylo velice korektní, pokud jsou to volení zástupci lidu, poslanci, exekutiva, to se přesně zveřejňuje a já si myslím, že jestliže Česká televize opravdu žije z koncesionářských poplatků, bylo by zcela korektní a legitimní takto je – –

Jiří Hodač: Pokud tento požadavek dáte do zákona o České televizi, tak jistě se to bude zveřejňovat. Prosim důležité je tady si uvědomit, že my nejsme státní instituce, my nejsme státní instituce. My jsme veřejnoprávní – –

Jan Čulík: Jste odpovědní lidem, kteří vás platí.

Jiří Hodač: – televize. My nemáme ze zákona povinnost zveřejňovat tyto informace.

Jan Čulík: A myslíte si, pane Hodači, že by to lidé neměli vědět?

Jiří Hodač: To je otázka názoru. Pokud Poslanecká sněmovna bude si myslet, že to občané vědět mají, nechť to dá do zákona o České televizi a občané to vědět budou.

6. Budou muset mít pracovníci ČT vysokoškolské vzdělání?

Jan Čulík: Ale ono taky jde hlavně o profesionalitu, že to prostě musí být vzdělání. K tomu bych měl ještě jednu otázku na pana Hodače. Dáte podmínku třeba, že budou členové zpravodajské redakce v Praze mít vysokoškolské vzdělání? Protože pokud vím, tak jich mnoho vysokoškolské vzdělání nemá.

Kateřina Dostálová: Budou jazykově vybaveni třeba?

Jiří Hodač: Ale to se mýlíte. Já jsem přesvědčen o tom, že většina členů redakce má vysokoškolské vzdělání.

Jan Čulík: Podívejte se na internetové stránky.

Jiří Hodač: Samozřejmě, tohle bych si mohl vytáhnout, kdybych věděl, že se na to zeptáte, tak bych vám dal přesnou odpověď – –

7. Podle jakých kritérií se zaměstnávají noví lidé v ČT?

Jan Čulík: Ano, ale vy nemáte kritéria k vybrání dobrých lidí. Jaká to jsou?

Jiří Hodač: Ale máme, pane Čulíku. Vy, prosím vás, tady vycházíte z nějakých informací, které máte buhví odkud. My máme svá kritéria, my máme svá kritéria a jednou z mých základních povinností, které cítím, je ta kritéria dále a dále nějakým způsobem specifikovat a vypracovat.

Kateřina Dostálová: Zveřejnit, bylo by možné zveřejnit tato kritéria?

Jiří Hodač: Ano já vám mohu říct, třeba já v současné době připravuji, já jsem čekal na to, zítra mi nastoupí, předpokládám, třetí šéfredaktor v mém ředitelství, bude to šéfredaktor publicistiky, tak já jsem čekal na tuto chvíli, kdy chci zveřejnit právě určitá třeba pravidla redakčního standardu nebo, řekl bych, takový standard zpracování zpravodajských a publicistických materiálů. Já bych řekl, že většina těch pravidel, většina těch pravidel těm lidem je známa. Ti lidé to mají zažitě.

8. Má být jednání Rady ČT otevřené?

Jan Čulík: A ještě k otevřenosti Rady. Domníváte se pane faráři, mluvila o tom paní Dědečková, že by, protože dosud bylo zasedání Rady naprosto tajné, že by mělo být jednání vaší Rady přístupné veřejnosti, odborné veřejnosti, že by mělo být všechno zveřejňováno na internetu? Myslím si, že by to bylo velmi dobré.

Miloš Rejchrt: Všechny zápisy Rady jsou zveřejňovány na internetu.

Jan Čulík: Ale může novinář přijít a účastnit se jednání a pokud ne, proč ne?

Miloš Rejchrt: Já myslím, že to není vyloučeno, že se na tom můžeme dohodnout, že čas od času může přijít a uděláme také –

Jiří Hodač: Jestliže budete sedět tiše, pane Čulíku, v rohu.

Jan Čulík: No, neztejte se, pane Hodači, ale toto všechno jsou velmi důležité otázky.

Miloš Rejchrt: Ano a také uděláme některá zasedání, která budou otevřena té nejširší veřejnosti, ale představa, že uděláme všechna zasedání veřejná, je nesmyslná.

9. *Smí veřejnoprávní televize zastávat nekriticky zájmy a postoje společenské většiny?*

Jan Čulík: V sobotu jste v *Událostech* vysílali na prvním místě takový šot o romské demonstraci v Londýně. Byla to skutečně relativně protiromská reportáž. Myslíte si, že to odpovídá takovým předpisům, jaké by schválila BBC, anebo jaké by – –

Jiří Hodač: Pane Čulíku, toto je váš subjektivní názor na ten příspěvek, o tom bychom se mohli bavit.

Kateřina Dostálová: Já musím souhlasit. Já jsem ho viděla taky a myslím si, že televize veřejné služby je i televízí, kterou si platí i romská menšina a myslím si, že tato reportáž byla opravdu velice jednostranná, čtyřminutová, bylo to hlavní zpravodajství, a proto možná jsme chtěli znát ty kritéria toho, co je důležité. Co je tou věcí veřejné služby.

Co v Netopýru chybělo K diskuznímu pořadu Netopýr na ČT2

Tomáš Pecina, 17. 5. 2000

Tedy, abych nebyl obviněn z maximalismu, předesílám: Bylo tam víc, než jsem čekal, a to nejen díky „dravosti a nesmiřitelnosti“ Jana Čulíka, ale i zasvěcenému způsobu, jak diskuzi – tentokrát jakoby bez obvyklé nekonfliktnosti a opatrnosti – vedl Antonín Přidal.

Zvláště výraznou postavou – v negativním smyslu – byl ředitel zpravodajství Hodač, který, jak se zdá, byl během několika týdnů z pozice pozvolného reformátora v mezích zákona prostředím v ČT dotlačen do pozice obhájce nekvality. Defenzivnost jeho vystoupení byla patrná a často proti němu byli všichni: ostatně, být placen z veřejných peněz a tvrdit, že je správné, když můj plat zůstává sladkým tajemstvím mezi mnou a mzdovou účtárnou, nebo dokonce hájit sobotní protiromskou agitku, to je pozice, ve které by se cítil dobře málokdo.

Chyběl, podle mého názoru, obecnější pohled veřejnosti. Je pěkné, když Jiří Hodač vysvětluje, že i politici potřebují férovou televizi, protože nastane doba, kdy budou v opozici a pak jim přijde korektní zpravodajství náramně vhod, ale to je, smím-li použít matematickou formulaci, příliš slabé tvrzení.

Férovou, korektní a vysoce profesionální televizi veřejné služby potřebuje celá česká společnost. Nedokážu se smířit se situací, že zpravodajství veřejnoprávní televize má kvalitu produkce rozvojové země a bez problému je předstihují obě celoplošné komerční stanice, že debaty mezi politiky vypadají stejně jako před osmi – devíti lety a zaměření publicistiky odráží spíš než objektivní situaci momentální rozložení lobbistických tlaků.

Tak jako se čeští občané postupně učí vyžadovat za své peníze kvalitu v obchodech a službách, měli by stejně nekompromisně trvat na prosazování kvality a férovosti v médiích, která si jako koncesionáři platí. Nechceš zveřejnit, co s mými penězi děláš? Tak žádné nedostaneš, a *koněc filma...* Ano, vím, to je příliš americký přístup, Češi obvykle – ke své škodě – nerebelují.

Ožehavou otázkou, na niž se rovněž nedostalo, je politická nominace členů Rady ČT. Její členové by museli být osobnostmi jiného kalibru, než demonstroval duchovní Miloš Rejchrt, který, ač tentokrát nominován nesmluvní opozicí, projevil řadu vlastností, které by ho měly v demokratické zemi z výkonu veřejné funkce automaticky diskvalifikovat.

Rejchrtovy projevy byly místy až trapné, např. když navrhoval, že novináři mohou – samozřejmě jen občas a po předběžné domluvě – na zasedání Rady přijít. Pane Rejchрте, Rada je zástupcem veřejnosti, ne Parlamentu! Mělo by být samozřejmé, že její činnost budou systematicky kontrolovat média. Jak byste se díval na to, kdyby se Parlament rozhodl zasedat neveřejně, a dokonce zakázal svým poslancům a senátorům o průběhu jednání cokoli sdělovat médiím? Přesně to děláte vy, a troufám si předpovědět, že dokud s touto nedemokratickou praxí neskončíte, nebude skandálům kolem České televize konec.

Celkově ale hodnotím *Netopýra* jako významný krok vpřed, zejména v porovnání s neuvěřitelně zaujatým pořadem *Sněží*, který na stejné téma běžel v televizi začátkem dubna; těším se, že k tématu práce České televize se konečně rozběhne veřejná debata i na její obrazovce.

Kolize

Otevřeně se problémy se zpravodajstvím České televize začaly projevovat od června 2000, kdy ředitel zpravodajství Jiří Hodač odvolal kvůli chabému výkonu oprávněně, avšak zbrkle, bez promyšlenější strategie, moderátora Romana Proroka z pořadu V pravé poledne. Tato kolize vedla k ostrému konfliktu s šéfredaktorem zpravodajství Zdeňkem Šámalem, který odmítl odovysílat v Událostech ČT obranné komuniké vedení České televize, připomínající normalizační komunistický dokument, z ČT demonstrativně odešel a využil svých přátelských styků v pražských médiích k tomu, že z celé epizody, na niž reagovalo vedení ČT včetně Jiřího Hodače a Dušana Chmelíčka neobratně, udělal České televizi skandál. Zakonzervovaná redakce zpravodajství ČT rebelovala proti šéfům zvnějšku několikrát: nejprve proti Ivanu Kytkovi na jaře roku 1998, pak proti Dušanu Chmelíčkovvi, jakmile byl jmenován do funkce generálního ředitele od 1. února 2000, a pak v souvislosti s odchodem Zdeňka Šámala v červnu 2000. Některé rysy uměle vyvolaného skandálu kolem Šámala už pozoruhodně předjímají chování vzbouřenců v ČT v prosinci 2000 – lednu 2001. V tomto oddílu mapujeme historii krize odvolání Romana Proroka a rezignace Zdeňka Šámala a uzavíráme ho – zpočátku po několik týdnů odpíraným – rozhovorem Dušana Chmelíčka pro Britské listy, z něhož poprvé jasně vyplynulo, že Chmelíček zjevně není mužem na svém místě.

Roman Prorok odvolán z pořadu V pravé poledne

Jan Čulík, 6. 6. 2000

Vedení České televize odvolalo včera Romana Proroka z funkce moderátora pořadu *V pravé poledne*. Jeho novým moderátorem se má stát dosavadní redaktor *Jednadvacítky* Jaroslav Dědič. „Ve snaze o *zkvalitnění* publicistického pořadu *V pravé poledne*, jehož déletrvajících neuspokojivá *kvalita* a dlouhodobě nedostatečný výkon moderátora neodpovídají nárokům na *kvalitu* pořadu (*sic!*, stylistické výboje mluvčího ČT podtrhl JČ), uvolnil k dnešnímu dni ředitel zpravodajství Jiří Hodač pana Romana Proroka z funkce moderátora,“ sdělil mluvčí ČT Jiří Tráva. – Je to riskantní rozhodnutí. Romana Proroka kritizovali představitelé opozičně smluvních stran a jmenovitě i členka Rady České televize. Jeho odvolání může být interpretováno jako útok na svobodu projevu v ČR, i když Prorok nebyl nejprofesionálnější a kritikové mohou poukazovat na jeho chyby.

(Aktualizace v úterý 6. 6. v poledne.) Podle deníku *Lidové noviny* Jaroslav Dědič moderování pořadu *V pravé poledne* odmítl. Z článku v *LN* vyplývá, že Jiří Hodač odvolal Proroka až v jednorázové reakci na mimořádně špatný pořad *V pravé poledne*, který se vysílal minulou neděli. V tom případě by to snad byl racionální čin. Prorok byl však jedním z lepších moderátorů ČT a rozumnější by snad bylo pracovat na jeho profesionálním růstu – připravit moderátorovi pořadu *V pravé poledne* řádné profesionální zázemí, pořádný produkční pracovní tým – než se ho pokoušet nahradit někým horším – v tomto smyslu se Hodačovo rozhodnutí jeví poněkud zkratkovitým.

Ignorujme žabomyší spory kolem odvolání Romana Proroka

Tomáš Pecina, 7. 6. 2000

Milý pane Čulíku,

myslím, že novinář by se neměl nechat zatahovat do žabomyších sporů,

jako je ten kolem odvolání Romana Proroka; studium následných tanců bych ponechal povolanějším, totiž masmediálním folkloristům, eventuálně profesionálním démonizérům a ostouzečům opoziční smlouvy.

Pro čtenáře *Britských listů* je důležité, že Jiří Hodač odvolal špatného moderátora po mimořádně špatném výkonu. To bude platit právě do příští neděle. Pak vyvstane jiná otázka, totiž kdo Proroka nahradí. Jaroslav Dědič touto náhradou být nemůže, ten žádné „tvůrčí impulsy“, jak půvabně napsal Jiří Tráva, pořadu nepřinese a pokud nabídku nakonec přijme, velmi pravděpodobně se stane nejhorším moderátorem diskuzních pořadů v historii České televize.

Že dobří moderátoři pro tento typ pořadu existují i u nás, ukázala TV Prima (dosud všichni moderátoři *Partie* byli lepší než Roman Prorok) a že je možné moderátora na téma dobře připravit, demonstruje TV Nova svou *Sedmičkou* i *Kotlem*.

Nechme se tedy v neděli překvapit a až pak hodnotme. Předeseílám ovšem, že vedoucí pracovník televize, který nahradil lepšího redaktora horším, by sám měl být co nejrychleji vyměněn.

***Tisková zpráva ČT,
kterou šéfredaktor zpravodajství ČT Zdeněk Šámal
odmítl zveřejnit v Událostech***

19. 6. 2000

Věc: Tisková zpráva

Ze článku J. Ungera v *MFD* ze dne 15. 6. 2000 vyplývá podezření, že rozhodovací procesy v ČT jsou ovlivňovány politickým tlakem. Česká televize důrazně prohlašuje: NE, NENÍ TO PRAVDA. Právě průběh přípravy pořadu *V pravé poledne* vysílaného dne 4. června t. r. je evidentním důkazem, že ČT důsledně respektuje stanovená pravidla přípravy diskuzních pořadů bez ohledu na to, kdo se jich účastní. Již týden předtím byla rozhodnuta vysílat tento pořad i s tzv. „prázdným křeslem“, když účast do poslední chvíle odmítal generální ředitel České rafinérské, a.s.

Stejným způsobem ČT postupovala i v případě předsedy Poslanecké sněmovny Václava Klause, který byl o tomto zásadním postoji ČT předem informován.

Při telefonátu generálnímu řediteli České televize D. Chmelíčkovvi vyjádřil V. Klaus pochybnost nad vhodností takového postupu.

Generální ředitel ČT při té příležitosti znovu objasnil uvedená pravidla, která ČT uplatňuje bez výjimky, a bezprostředně po telefonickém rozhovoru zaslal V. Klausovi dopis tohoto znění :

Vážený pane předsedo,

na základě našeho dnešního telefonického rozhovoru Vás žádám o přehodnocení Vašeho stanoviska neúčastnit se vysílání pořadu České televize „*V pravé poledne*“ v neděli 4. června t. r. Příkládám text zvacího dopisu, kterým Vás a další hosty oslovil redaktor České televize Roman Prorok, kde jsou upřesněna témata pořadu. Česká televize pokládá diskuzi na tato témata za nanejvýš aktuální, stejně jako ostatní zvaní hosté, kteří již potvrdili svou účast. Jde o předsedu vlády ČR a ČSSD Miloše Zemana, předsedu KSČM Miroslava Grebeníčka a předsedu US Karla Kühnla. Doufám, vážený pane předsedo, že se také Vám podaří změnit si program tak, abych Vás mohl v neděli uvítat na Kavčích horách.

S úctou

(podpis Dušan Chmelíček)

Předseda Poslanecké sněmovny Václav Klaus prostřednictvím svého poradce L. Jakla tento návrh opětovně odmítl. Nicméně v neděli ráno svůj názor změnil a diskuzního pořadu *V pravé poledne* se zúčastnil.

Již před zahájením vysílání měl moderátor Prorok problémy při komunikaci s pozvanými hosty, kterých se viditelně obával. V průběhu besedy pak opakovaně selhal, když se mu kontrola nad diskuzí vymkla z rukou do té míry, že se nechal chvílemi zesměšnit.

Něco takového je dle standardů ČT naprosto nepřípustné. Úroveň moderování pořadů *V pravé poledne* v posledních měsících trvale klesala, o čemž měl pan Prorok dostatek informací.

Základním profesionálním předpokladem moderátora diskuzního pořadu ČT je zejména schopnost racionálně řídit diskuzi, nepodléhat obavám z hostů, sebereflexe, udržovat trvale vysoký standard a důstojně reprezentovat ČT. Pokud moderátor tato kritéria nenaplnuje, musí být z moderování uvolněn bez ohledu na jakékoliv spekulace.

Jiří Tráva

Tiskový mluvčí ČT

Poznámka TP:

Z textu té zprávy ale vyplývá, že pro obraz České televize a jejího vedení bylo asi lepší, že ji Zdeněk Šámal do vysílání nezařadil. Televizní divák přece není takový primitiv, aby uvěřil proklamaci typu „NE, NENÍ TO PRAV-

DA“ (tj. rozhodování ČT není pod vlivem politických tlaků), když prokazatelná fakta (zejména odvolání Proroka bez patřičné náhrady a Klausův telefonát) svědčí o opaku.

To si pan Chmelíček skutečně myslel, že po vyslechnutí takového neohrabaného dementi, navíc v pořadu, který není určen pro četbu tiskových prohlášení, ale pro vyvážené a nestranné zpravodajství, si divák oddechne a uvěří jeho verzi? Proč např. nevystoupil Dušan Chmelíček (eventuálně Jiří Hodač) hned ve čtvrtek večer sám s přesvědčivým projevem?

Kdyby tvrdil totéž, co se píše v prohlášení, neuvěřil bych mu asi stejně, ale rozhodně bych mu dal „*benefit of the doubt*“. Takto mi nezbyvá než si povzdechnout, jaký Chmelíček, takový Hodač, a čekat, jestli Rada ČT v úterý rozhodne o pokračování agonie nebo ranou z milosti celou burleskní záležitost ukončí, i za cenu, že hledání nového ředitele reformu zpravodajství o další půlrok pozdrží.

Reakce redaktorů zpravodajství ČT na odstoupení Zdeňka Šámala

Musíme reagovat na důvody rezignace Zdeňka Šámala. Stejně jako on nesouhlasíme s nařízením managementu ČT odvysílat v hlavní zpravodajské relaci veřejnoprávní televize reakci vedení ČT na článek *MFD*. Bez ohledu na její formu se domníváme, že *Události* neslouží k prezentaci stanoviska managementu ČT v mediálních sporech. Podle našeho názoru má hlavní zpravodajská relace především sloužit veřejnosti. Právě z těchto důvodů se stavíme za odstupujícího šéfredaktora zpravodajství ČT.

P. S. Ten, kdo souhlasí s tímto textem, má možnost se pod něj podepsat v kužárně na velíně.

Jak to ve skutečnosti bylo s „nátlakem Václava Klause“?

19. 6. 2000

(Tuto informaci poskytla *Britským listům* Jana Dědečková z Rady ČT.)

Klaus se vůbec nedohadoval, zda přijde do vysílání. Klaus odmítl účast, protože v té době se měl vracet ze zahraničí. Ale Prorok mu několikrát volal

a naléhal, že účast již přislíbili ostatní hosté s tím, že ve studiu nechá prázdnou židli. Klaus si stěžoval u Chmelíčka na nevhodnost Prorokova chování. Přes to vše Chmelíček trval na tom, že ho nemůže nikdo nahradit v této sestavě a diskuze bude probíhat ve třech s omluvou a prázdnou židlí. Klause rozzlobilo, že v televizních upoutávkách na pořad bylo avízováno, že účast přijal. Protože ČT ani po dvou dnech upoutávky nezměnila a Klaus se vrátil ze zahraničí dopoledne, rozhodl se do studia přijít, aby židle nebyla prázdná. Není třeba v této věci spatřovat politický tlak, spíše nedostatek komunikace.

Poznámka JČ:

Bylo-li to skutečně tak, tak to ovšem nevysvětlily žádné sdělovací prostředky, včetně České televize a jejího neodvysílaného komuniké (které přinášíme výše).

Chmelíček mohl situaci snad zachránit, když už Jiří Hodač udělal chybu a odvolal Romana Proroka hned po Klausově nátlaku, kdyby býval osobně šel do *Událostí* či lépe do *Jednadvacítky* a podrobil se tam přímému rozhovoru – nebo kdyby podobný rozhovor poskytl třeba *Britským listům*.

Šámal měl být vyhozen nikoliv proto, že neodvysílal Chmelíčkovu „komunistické“ komuniké, ale proto, že o celé věci ve vysílání ČT otevřeně neinformoval *ode dne, kdy byl Prorok vyhozen*, a tak selhal na celé čáře jako novinář a podvedl veřejnost, protože jí nepodal spolehlivé a úplné informace o jedné z nejdůležitějších záležitostí na české mediální scéně.

Nemáme ovšem pochybnosti, že podpora, které se dostalo v kužárně ČT Zdeňku Šámalovi, je účelová a kamarádšoftská a s úsilím o dobrou žurnalistikou nemá naprosto nic společného.

Tomáš Pecina, 16. 6. 2000

(Aktualizace, pátek 16. 6. večer.) O „právní kultuře“ ředitele Chmelíčka svědčí, že v pátek odpoledne odvolal Zdeňka Šámala za hrubé porušení pracovních povinností, přestože Šámal o den dřív současně s odmítnutím vykonat Hodačův příkaz požádal o odvolání z funkce. V poněkud překérní situaci se ocitla Rada ČT: pokud ředitele podpoří, diskredituje se, pokud ne (nebo ho dokonce odvolá), zdiskredituje se také, jen jiným způsobem. Předpověď pro Kavčí hory na příští týden: osm mrtvých brouků... – Nebo možná jen sedm – z osmi členů Rady ČT jen Jana Dědečková promluvila otevřeně, ostatní okamžitě zaujali pozici mrtvého brouka. Viz citace z agenturní zprávy:

...O vývoji v redakci zpravodajství má v úterý jednat na svém řádném zasedání Rada ČT. Její členové v pátek většinou nebyli k zastižení, nebo se nechtěli k situaci vyjadřovat. Jedině Jana Dědečková, kterou do rady nominovala ODS, ČTK řekla, že rada ve čtvrtek s dosavadním postupem vedení televize souhlasila. „Byli jsme přítomni... jednání s panem Šámalem,“ doplnila s tím, že podporu postoje vedení ČT vyjádřila celá rada. Šámal však tvrdí, že s vedením jednal pouze telefonicky, bez přítomnosti členů rady.

Charakteristický detail: ačkoli se zprávy z jednání Rady doposud obvykle objevovaly na internetu hned následující den po jednání, včerejší ostravské zasedání bylo výjimkou – zápis je zatím nedostupný.

Šéfredaktor zpravodajství ČT Zdeněk Šámal odstoupil

Jan Čulík, 16. 6. 2000

Šámal požádal o neprodlené uvolnění z funkce, údajně z „profesních důvodů“. Podle informací *Britských listů* byl Zdeněk Šámal nespokojen se jmenováním Jiřího Hodače svým nadřízeným a uvažoval o odchodu z ČT už delší dobu, jenže nynější krizí v ČT zřejmě jeho nespokojenost vyvrcholila. Šámal podle internetových novin *iDnes* odmítl zveřejnit v hlavní zpravodajské relaci reakci vedení ČT na článek *Mladé fronty Dnes*, že se Klaus vměšoval do práce veřejnoprávní televize. Dvoustránkové „komuniké“ vedení České televize se mělo vysílat v *Událostech* bez dalšího komentáře. „Kdyby to byla zpráva, kde dáme prostor všem zúčastněným, tak je to jiné. Ale takhle?“ řekl prý Šámal podle dnešní *Mladé fronty Dnes*. Část redaktorů Šámala podpořila: „Domníváme se, že *Události* neslouží k prezentaci stanoviska managementu ČT v mediálních sporech. Podle našeho názoru má hlavní zpravodajská redakce především sloužit veřejnosti,“ píše se v memorandu, které podepsalo asi dvacet redaktorů. ČT žádné informace o nynějším vyvrcholení krize, která ve zpravodajství, jak o tom informují *Britské listy*, doutnala už dlouho, neodvysílala. – Takže mají Chmelíček a Hodač ve zpravodajství v podstatě revoluci.

Šámal sice protestuje proti pokusu vedení České televize odvysílat dvoustránkové memorandum, ale nijak nevysvětluje *a nikdo se ho nezeptal*, proč Česká televize o této krizi celou dobu *mlčela*. To je do nebe volající nekompetentnost, už za ni měl být Šámal propuštěn. Jak to, že o krizi, kterou údaj-

ně způsobil tlak Václava Klause, neinformovala Česká televize v *Událostech* už ten den, v ono pondělí, co byl Prorok z pořadu *V pravé poledne* odvolán? Tím, že o tom mlčela, selhala v očích veřejnosti a za to nese odpovědnost právě Zdeněk Šámal. – To, že se za Šámala postavilo „v kužárně“ až dvacet redaktorů, kteří na jeho podporu sepsali petici, ukazuje, jak to v ČT chodí – jsou to ty kamarádšoftské vztahy, vliv mají v ČT neformální přátelská ujednání, o důležitých věcech se stále rozhoduje na chodbách a v kužárně. Šámal se zřejmě pokouší proti Hodačovi užít téže praktiky, jaké užil před dvěma lety proti Ivanu Kytkovi: pokouší se redakci rozhasit, aby přestala fungovat, a tím doufá, že Hodač bude muset odejít. Situace vypadá nejasně, ale už se z ní dá identifikovat, že v ČT vznikla mocná reakce místních spiklenců proti novému člověku.

Stížnost Radě ČT na generálního ředitele České televize

***Ředitel ČT požadoval porušení zákona o ČT
a měl by být odvolán***

Tomáš Pecina, 19. 6. 2000

Rada České televize
Fax: (02) 61213971

18. června 2000

Re: Stížnost na ředitele ČT

Vážení,
podle kombinovaných informací ČTK, teletextu ČT a denního tisku (mj. *Mladé fronty Dnes*, *Lidových novin* a *Britských listů*) dal ředitel České televize pan Chmelíček dne 15. června t. r. prostřednictvím ředitele zpravodajství pana Hodače pokyn, aby byl do pořadu *Události* zařazen přibližně dvoustránkový text stanoviska vedení ČT, a to v nekomentované podobě, formou čteného textu. Když šéfredaktor zpravodajství pan Šámal odmítl tento příkaz splnit, pan Chmelíček vůči němu uplatnil postih podle § 53, odst. 1, písm. b), zákoníku práce (tj. zrušení pracovního poměru pro zvlášť hrubé porušení pracovní kázně).

Z platné zákonné úpravy, zejména ze zákona o rozhlasovém a televizním vysílání a zákona o České televizi, lze usuzovat, že ČT má právo zařazovat v závažných případech do vysílání svá vlastní stanoviska, avšak jedině způsobem, který není v rozporu s požadavkem vyváženosti a nestrannosti informací a podmínkami výkonu veřejné služby, tedy např. ve zvláštním bloku výrazně odděleném od běžných pořadů. Zařazení textu prohlášení do hlavního zpravodajského pořadu, na který jsou kladeny z hlediska vyváženosti a objektivity informací zvýšené nároky, by byl s těmito zákonnými požadavky zjevně v rozporu, a kdyby pan Šámal pokynu uposlechl, porušil by tím ustanovení § 73, odst. 1, písm. c), a § 74, písm. f), zákoníku práce.

Proto podávám Radě ČT stížnost na ředitele ČT a navrhuji, aby v případě, že se Rada ztotožní s výše uvedeným stanoviskem, byla vzhledem k mimořádné závažnosti okolností a následků případu zvážena možnost ředitele České televize odvolat v průběhu funkčního období podle § 9, odst. 4, zákona o České televizi.

S pozdravem

Tomáš Pecina

***Co si myslet o dramatickém vývoji
v redakci zpravodajství České televize
v posledních dnech***

Tomáš Pecina, 19. 6. 2000

Platím-li už mezi přispěvateli *Britských listů* za „nervózního, dotěrného buřiče“ (či jak to půvabně napsal náš čtenář pan Izák), mohu si dovolit upravit skutečnost Occamovou břitvou a vyslovit následující hypotézu:

1. Jiří Hodač je velmi špatný manažer a chybná Chmelíčková volba. Svědčí o tom skutečnost, že do ČT nepřišel „z BBC“, jak tvrdí, ale ve skutečnosti BBC opustil již o několik měsíců dřív, poté, co jeho pracovní místo bylo zrušeno pro nadbytečnost (je známo, že se Jiří Hodač odmítl zúčastnit kurzu, jedině po jehož úspěšném absolvování by mohl v práci pro britskou stanici pokračovat, a kromě toho měl i v BBC pověst velmi neefektivního manažera). Neúspěch vést nepočtený kolektiv BBC musel téměř jistě vést k neúspěchu při řízení daleko početnějšího kolektivu redakce zpravodajství.

2. Není nic trapnějšího než šéf, který nadává na neschopnost a tupost

svých podřízených, místo aby ty neschopné a tupé neprodleně vyměnil. Těto chyby se dopustil Kytka a doplatil na ni (byť to bylo za mocného přispění stranických špiček). Ale trapný a respekt nezasluhující je i šéf, který posílá tak závažná rozhodnutí jako změnu osoby moderátora neosobní elektronikou poštou. Pokud Hodač skutečně takto s lidmi v redakci jednal a nedokázal Prorokovi vysvětlit svoje rozhodnutí z očí do očí, nemůže čekat, že ho budou jeho podřízení respektovat.

3. Klausův pokus zastrašit Dušana Chmelíčka není ani první, ani poslední snahou ovlivňovat dění v České televizi. Chmelíček je ovšem nesebevědomý a nepřilíš zkušený mladý muž, který byl na své místo natolik citově vázán, že místo aby Václava Klause (stejně jako kohokoli jiného) poslal do háje, zareagoval nepřiměřeně a přivodil své televizi malér, ze kterého se ČT bude jen těžko dostávat. V Klausově kanceláři nemohli čekat lepší výsledek a ještě teď si tam musejí mnout ruce.

4. Pracovníci redakce zpravodajství si zaslouží lepšího šéfa než Jiřího Hodače a televizní diváci si zaslouží lepšího ředitele televize než Dušana Chmelíčka. Očekávám proto, že ještě před prázdninami, nejpozději v září, nás čekají další dvě rezignace. Hodač, přes stranické kolečko, o kterém tak naivně hovoří v *Mladé frontě*, selhal jako šéf a nepřežije, a Chmelíček byl Klausem a Jaklem elegantně zombifikován. Ano, i zombie může vést určitou dobu televizi (v této podobě ji ostatně dost dlouho řídil Jakub Puchalský), jen bych nerad, v zájmu diváků i pracovníků ČT, kdyby to trvalo příliš dlouho.

5. Lidé v redakci zpravodajství si konečně zaslouží slušného a schopného šéfa, který zavede jasná pravidla a začne honorovat výsledky, ne servilitu. Z této pozice pak bude moci celá televize tlačit i na legislativní úpravy, které by jí zaručily nezávislost (indexace televizního poplatku, způsob jmenování Rady ČT, transparentnost jejího jednání). Jinak skutečně hrozí, že celá ČT skončí do tří let v privatizaci.

Názor bývalého šéfa zpravodajství ČT:

***Zdeněk Šámal: Vznikne-li podezření,
že ČT je ve vleku politiků, Události o tom nic vysílat nemají,
protože jde o „personální“ otázky***

20. 6. 2000

Včera kolem poledne odpovídal bývalý šéf zpravodajství ČT Zdeněk Šámal

na stránkách *iDnes* na dotazy internetových uživatelů. Svým způsobem odpověděl i na otázku *Britských listů*:

Jan Čulík, Britské listy, odpovězeno: 19. 6. 2000 12:14:17

OTÁZKA: Proč jste neinformoval v *Událostech* o okolnostech, které vedly k odvolání Romana Proroka hned v pondělí 5. 6. večer, poté, co byl odvolán? Nemyslíte, že mají čeští koncesionářští poplatníci právo být informováni okamžitě o tom, z jakých důvodů byl odvolán moderátor nejdůležitějšího politického pořadu ČT? Proč se stavěly tak dlouho *Události* v této věci do pozice mrtvého brouka a nepřinesly objektivní analýzu situace? Mohly důvěryhodně rozptýlit spekulace. Není proto vaše odmítnutí zveřejnit „oficiální komuniké“ managementu ČT trochu svatouškovské? Když hovoříte o tom, že se měl problém raději prezentovat z různých stran, proč jste to neudělali hned, kdy problém vznikl? Není to profesionální selhání, za které byste býval měl být v profesionální televizi stejně odvolán?

ODPOVĚĎ: To jsou otázky nebo vaše prohlášení, pane Čulíku? My dva holt máme o zpravodajství jiné představy a víme to o sobě už dlouho. Ale alespoň na tu první: *Události* tady nejsou od toho, aby se v nich informovalo o personálních otázkách ČT.

Krise v České televizi: Vraťte nám vstupné! Soutěží se na Kavčích horách o titul Mr. Nesympatie?

Tomáš Pecina, 20. 6. 2000

Každý western potřebuje aspoň jednoho kladného hrdinu. Právě absence osobnosti, s níž by se divák mohl identifikovat, činí pro nezúčastněné dění na Kavčích horách spíš realistickou truchlohrou než příběhem, který by snad mohl skončit šťastně.

Ředitel **Dušan Chmelíček** na tuto roli aspiroval poměrně dlouho: v jednu chvíli se dokonce zdálo, že bude tím, komu se podaří spustit historickou reformu zpravodajství. Správně rozpoznal, že Zdeněk Šámal je pro reformu hlavní překážkou, a tlačil na jeho odchod tím, že Šámalovi vytvořil nadřizovaného. Výběr Jiřího Hodače, muže s velmi nepřesvědčivou osobní historií z BBC i se zjevnými potížemi při komunikaci (připomeňme, že *Britským listům* na žádost o poskytnutí dvou dokumentů místo odpovědi vynadal – uvedl, že jeden dokument je sice už na síti, druhý dokument však zamluvil a neposkytl; jiný případ zdvořilého dotazu a nevstřícné odpovědi z kancelá-

ře Jiřího Hodače jsme v *BL* publikovali 22. 5. 2000, viz zde s. 127–129), asi nebyl optimální volbou, ale z dlouhodobého hlediska mohl vést k žádoucí změně: po „asistovaném odchodu“ Šámala mohl Chmelíček slabého Hodače snadno nahradit schopnějším člověkem.

Po neadekvátní reakci na Klausův telefonát však ředitel ČT začal rychle ztrácet půdu pod nohama a dílo korunoval naprosto diletantským nápadem zadat svému aparátu zpracování „komuniké“ a trvat na jeho odvysílání v hlavní zpravodajské relaci. Dušan Chmelíček tím definitivně prohrál, a neuvědomí-li si to sám, jeho okolí, dosud loajální až patolízalské, mu to brzy začne dávat najevo.

Můžeme věřit, že kladákem je vlastně **Jiří Hodač**? K této variantě se, zdá se, přiklání ve svých komentářích Jan Čulík, který v Hodačovi vidí „pokračování Ivana Kytky jinými prostředky“. Zkusme si ale porovnat Kytkův projekt reformy zpravodajství s Hodačovým extraktem z *BBC Producers' Guidelines* – ten rozdíl ohromí.

Zdeňku Šámalovi, muži s dobrými politickými i mediálními styky a nejnověji mučedníku novinářské etiky, chybí k aureole poněkud přesvědčivější výsledky a větší konzistence při uplatňování nezávislosti veřejnoprávního zpravodajství. Šámal může být kladným hrdinou pro málokoho; mnozí v něm vidí Calveru, jiní oceňují jeho nespornou taktickou obratnost a spíš ho pasují do role Iaga.

Skandálně odvolaný **Roman Prorok** se ukázal být klenákem celé televizní stavby, ale sám se zdá být v poněkud pasivní pozici. Jeho stranickost byla příliš patrná a hvězdou mohl být pouze v podmínkách veřejnoprávní nenáročnosti: jak Prima, tak Nova našly a vychovaly pro své diskuzní pořady lepší moderátory. Prorokova role je proto jasná: jednooký král slepých.

Kandidáty na hrdinskou úlohu bychom mohli hledat i ve vyšších ešalonech: Máme-li věřit tomu, co tvrdí Jana Dědečková (a pravdu se s určitostí nikdy nedozvíme), **Miloš Rejchrt** pronesl ve čtvrtek v Ostravě plamenný projev na podporu vedení ČT, zatímco o den později, když vše „rozvážil“, poslal *Lidovým novinám* stejně plamenný článek vyjadřující pochopení rebelujícím.

A Jana Dědečková? Ta je ze hry venku už svým stranicko-politickým zázemím: nikdy nikoho nepřesvědčí, že její podpora řediteli Chmelíčkoví není jen neuměle maskovanou snahou podřídit ho do budoucna diktátu ODS. Kdyby byla nezávislá, mohla by leccos podniknout, ale takto má svázané ruce a jako „papaláška“ ODS je bohužel *a priori* nevěrohodná.

Kladní hrdinové tedy nejsou, zbyli padouši a statisté. Kdybych měl vy-

brat mezi nimi svého favorita, zřejmě bych zvolil **Antonína Zelenku**, pro statečnost, s níž bojuje se svými příliš viditelnými handicapy i s neprofesionalitou týmu, který mu Česká televize dokázala nabídnout.

Hlavním hrdinou trpným je ovšem divák-koncesionářský poplatník, protože ten celou televizní nechutnost financuje.

Skandál ohledně Klause a Proroka vyvolal uměle Zdeněk Šámal?

Jan Čulík, 22. 6. 2000

Dostali jsme z České televize z kruhů, které si nepřejí být jmenovány, ale na afěře Šámal – Prorok – Chmelíček – Klaus se nepodílely, tyto informace:

Aféra vznikla proto, že členové Kolegia generálního ředitele nejsou novináři, neznají zásady novinářské práce a neuvědomili si, že jeden aspekt celé záležitosti byl nesmírně důležitý. Vedení televize požádalo Zdeňka Šámala, aby s obsahem prohlášení *managementu* ČT seznámil diváky *Událostí: nikdo nechtěl, aby bylo memorandum celé přečteno ve studiu, nikdo nebránil tomu, aby redakce zpravodajství k věci připravila mnohostranný analytický materiál*. Ředitelství mělo jen jedinou podmínku, aby totiž Chmelíčkův dopis Klausovi byl přečten celý, aby se zabránilo spekulacím o tom, co ještě dalšího v dopise snad bylo. *Redakce zpravodajství měla možnost připravit mnohostranný analytický materiál k této věci*.

Zdeněk Šámal zřejmě využil skutečnosti, že byl jediným prostředníkem těchto informací mezi Kolegiem, které zasedalo v Ostravě, a pražskou redakcí zpravodajství. Svým podřízeným v redakci zpravodajství interpretoval Šámal Hodačovu žádost pozměněným způsobem: „Chtějí po nás, abychom v *Událostech* přečetli celé jejich prohlášení.“ A do Ostravy pak tlumočil, že to v žádném případě neudělá. Prý se silně bránil jakékoliv další diskuzi, a tím zabránil vzájemnému objasnění stanovisek mezi vedením televize a redakcí zpravodajství.

Je možné, že to Šámal udělal sám v rozčilení a sám špatně pochopil, co vlastně se po něm chce, takže ho není možno *a priori* obvinít ze zlé vůle. *Celá aféra je však důsledkem Šámalovy dezinterpretace celé záležitosti*. Když už pak vznikla, členové vedení ČT a pracovníci oddělení PR nevědomky potvrzovali Šámalovu dezinterpretaci, protože si neuvědomovali, jak *důležitý je rozdíl v rozhodnutí informovat o něčem ve zpravodajství a přečíst v Událostech celé prohlášení vedení ČT*.

Rada ČT Chmelíčka a Hodače podpořila, protože její členové u zmíněného

rozhodnutí v Ostravě byli a věděli, jak se věc vlastně udála a co Hodač od Šámala ve skutečnosti chtěl. Členové redakce zpravodajství ČT to nevěděli. Chybně informování zorganizovali petici.

Další zásilka z těchže kruhů v České televizi posléze pokračovala:

Ještě pár kousíčků skládačky, které jsem mezitím stihl doplnit:

Šámal byl požádán, aby v *Událostech* prezentoval stanovisko ČT ve třináct hodin plus minus nějakých deset minut. Své blízké podřízené o něm informoval až přibližně v 16. 15, na to mám důkazy. Alternativní řešení, které zřejmě vyšlo z redakce, totiž aby někdo z top managementu v *Událostech* vystoupil živě, odeslal Šámal do Ostravy v 16. 30, tj. v době, kdy bylo fyzicky nemožné, aby se generální ředitel nebo ředitel zpravodajství dostal do Prahy před vysílacím časem *Událostí*.

To může svědčit o dvou věcech:

- o naprosté neprofesionalitě, pokud si okamžitě (ještě během rozhovoru s Hodačem) Šámal neuvědomil, že prezentovat příslušné stanovisko v čtené formě bez redakčního komentáře je absolutní nesmysl,
- nebo o záměru.

Navíc prý Šámal původně souhlasil s vysíláním stanoviska bez jakýchkoliv námitek.

Nejméně dvě hodiny, po které zmíněnou informaci uvnitř redakce tajil, mne však vedou k přesvědčení, že to byl záměr s cílem diskreditovat vrcholový management ČT.

Můj osobní pocit je, že nejprve chtěl stanovisko vysílat (možná formou předtčeného příspěvku s reportérem před Kavčími horami), ale pak si uvědomil, jakou šanci mu vedení poskytlo, a dokonale jí využil. Pak mohl o den později farizejsky dodat, že proti samotnému obsahu stanoviska vlastně nic nemá, což učinil.

Nerad to říkám, ale někdy musím s vaším náhledem na českou žurnalistiku se skřípěním zubů souhlasit. Pořád mi však zůstává naděje, že se mylím.

Poznámka JČ:

Cožpak Česká televize nemá možnost zařídit si po České republice živý unilaterál, tj. živé vystoupení v pražském vysílání před kamerou třeba z Ostravy po lince?

***Rada České televize:
„Když někdo jednostranně kritizuje ČT,
ČT má právo také vysílat
jednostranné informace“***

Jan Čulík, 21. 6. 2000

Poté, co management České televize požadoval od Zdeňka Šámala, aby v *Událostech* odvysílal jeho prohlášení o tom, že prý Václav Klaus na vedení ČT nevyvíjel „žádný nátlak“, podal Tomáš Pecina z *Britských listů* Radě ČT v této věci stížnost na Dušana Chmelíčka (zde na str. 202–203).

Pecina poukázal na to, že Dušan Chmelíček porušil zákon o rozhlasovém a televizním vysílání tím, že požadoval od Zdeňka Šámala odvysílání jediného názoru, totiž názoru managementu ČT, na kontroverzi kolem odvolání Romana Proroka.

Jak vyplývá z níže uvedené citace, Rada ČT rozhodla, že Dušan Chmelíček naléháním na odvysílání jednostranné informace neporušil zákon, protože předchozí informace o této věci v *MFD* a v *Lidových novinách* byly také jednostranné, a to z opačného hlediska, takže se to všechno dohromady pěkně vyrovnalo. Rada ČT analyzovala skutečnost a rozhodla, že to, jak byla záležitost interpretována v prohlášení managementu ČT, je jediná možná správná interpretace věci. Je tento nepluralitní postoj moudrý?

4) Stížnost redakce zpravodajství na ředitele zpravodajství J. Hodače a T. Peciny na generálního ředitele D. Chmelíčka

(...)

Rada přijala následující stanovisko:

a) způsob mediální prezentace posledních událostí v redakci zpravodajství ČT, zvláště v denících *Mladá fronta Dnes* a *Lidové noviny*, byl jednostranný, neodpovídal skutečnému stavu věcí a silně poškozoval mediální obraz České televize. Po prošetření celé záležitosti Rada konstatovala, že odvolání Romana Proroka bylo ovlivněno profesními důvody a v žádném případě ne politickými důvody.

b) ve věci „Tiskové zprávy z 15. 6. 2000“ vyjadřující stanovisko ČT Rada proto konstatuje, že v kontextu celé situace a mediálního zkreslování skutečného stavu věcí bylo zveřejnění této zprávy (anebo alespoň jejích podstatných částí) v souladu s § 2 Zákona č. 483/1991 Sb. o České televizi, protože bylo vedeno snahou poskytnout veřejnosti objektivní informace v situaci, kdy jiné vlivné médium informovalo o případu jednostranně.

(...)

d) Rada na základě výše uvedených skutečností rozhodla, že stížnost Tomáše Peciny je neodůvodněná.

Má-li vykonávat Rada České televize na ČT kultivující vliv, musí trvat na tom, aby Česká televize *byla pluralitní a vysílala objektivní a mnohostranné informace za všech okolností a za všech okolností dodržovala zákon.*

Poznámka TP:

Rada měla Chmelíčka odvolat. *One cannot unring a bell* (a ne abyste to zase překládal, pane Čulíku! – i když, jestli to dokážete...): Kdyby Rada připustila oprávněnost mé stížnosti, znamenalo by to, že ředitel Chmelíček propustil pro závažné porušení pracovní kázně člověka, který se neprovinil ničím jiným, než že trval na dodržování zákona, a to ve věci, která není marginální, ale docela podstatná a klíčová. Kromě toho by to znamenalo, že ředitel veřejnoprávní televize vůbec nerozumí elementárním pojmům nestrannost a vyváženost informací. Vy byste chtěl, aby takový člověk řídil televizi? – Ze zamítnuté stížnosti mám pochopitelně trochu hořký pocit, stejně jako vy, ale ještě víc se děším toho, jakého fackovacího panáka si teď velikáni místní politické scény z Dušana Chmelíčka udělají. Tím, že neodstoupil sám a nechal se od Rady takto potupně podržet, ztratil ředitel zbytek integrity a stal se hadrákem na politickém hřišti. Naposledy si kopnul Klaus, kdo bude další?

***Ještě jeden komentář k situaci v ČT:
Prorok měl sklony k hysterickému jednání***

22. 6. 2000

Je to trapas, že jde-li o důležitou věc, lidé jsou jaksí ochotni vyjadřovat se jen anonymně. Redakce zná i jméno a adresu tohoto přispěvatele a je si vědoma, že jeho teoretizování ubírá na přesvědčivosti skutečnost, že není ochoten vystoupit z anonymity. Tento hypotetický text je spíše materiálem českým novinářům k zamyšlení a k získávání dalších informací v Praze. (JČ)

Následující úvahy jsou jen hypotézou

Etapa 1. Je velmi dost dobře možné, že Roman Prorok se skutečně vůči Klausovi zachoval sprostě a neférově. Roman Prorok míval v redakci zpra-

vodajství přízvisko „sociální hovado“: bylo o něm známo, že když se dostane do stresové situace, dokáže jednat velmi nezdvořile. A do stresové situace se klidně mohl dostat pod tlakem Šámala: „Když toho Klause do *Pravého poledne* nedostaneš, jsi opravdu špatný moderátor.“ Pod takovýmto tlakem mohl Prorok skutečně jednat vůči Klausovi sprostě a Klaus si mohl posléze stěžovat na takovéto jednání oprávněně.

Etapa 2. Je docela pravděpodobné, že Klausových telefonátů do ČT v souvislosti s odvoláním Romana Proroka se rozhodli Zdeněk Šámala a jeho stoupenci v redakci využít proti novému, „neústrojnému“ vlivu v redakci, který nezapadal do jejich kamarádšoftských spiknutí: proti Jiřímu Hodačovi a potažmo proti Dušanu Chmelíčkoví, který Šámala „zradil“ tím, že mu nadřadil Hodače, nového ředitele zpravodajství. Proto Šámala nebo nějaký jeho stoupenec prozradili Klausovy telefonáty do *Mladé fronty Dnes*, která z toho rozvinula zkreslenou a zaujatou kampaň, jejímž cílem bylo zbavit se v televizi Hodače i Chmelíčka. Jenže na rozdíl od situace před dvěma lety byli Hodač i Chmelíček v pevnějším postavení. Tím, že se za ně Rada ČT nyní postavila, dala najevo intrikánům v redakci ČT, že jejich intrikářské praktiky nebude tolerovat. Tím, že se Rada ČT postavila za management ČT, vlastně poprvé odhalila, co je redakce zpravodajství České televize zač.

A kampaň proti managementu ČT pokračuje: někteří pražští novináři se snaží shánět na Jiřího Hodače špinu. Je to součástí normální investigativní novinářské práce, anebo je to jen apriorní kamarádšoftská snaha Šámalových přátel pomstít se managementu ČT za Šámalův odchod? Je v každém případě podivné, jak obrovskou medializaci dostal v pražských sdělovacích prostředcích zrovna odchod Zdeňka Šámala a po Romanu Prorokovi, který stojí v jádru celého tohoto skandálu, nikdo ani neštěkne. Proč? (Roman Prorok je v Praze považován za součást Puchalského skupiny, stejně jako Dušan Chmelíček.)

Poslední informace bohužel nasvědčují tomu, že má interpretace je blízko pravdě. Zdeněk Šámala se rozhodl prostřednictvím sporu o neodvysílané komuniké si vyřídit účty s Chmelíčkem a s Hodačem najednou. Začalo to úmyslným prozrazením informací do *MF Dnes*, přečtěte si včerejší Leschtinův komentář, je to k zblití.

Jde navíc o to, že Šámala patrně věděl o Prorokově nekompetenci při zvaní hostů do studia inkriminovaného *Pravého poledne*... nechali natočit upoutávku s Klausem a odvysílali ji. I když Klause nemám rád, tohle by odpovídalo způsobu vydírání ze strany redakčního týmu zpravodajství. Klaus se naštvál a zavolał přímo Chmelíčkoví. Já se mu ani nedivím. Když nedokáže být ČT přesná ani v takovéhle maličkosti, kde je kredit zpravodajských

pořadů? Proroka za to měl vyhodit sám Šámál hned v neděli odpoledne a nečekat, až zavolá Klaus, to by byla jeho obrana.

Šámál nebo někdo z jeho okolí se podle mě rozhodl využít Proroka pro prozrazení informací do *MFD* a pak si zahrát na hrdinu a ochránce České televize před politiky. Samozřejmě, že ten spor nemohli přenést na obrazovku, protože kdyby přesně popsali, co se dělo v zákulisí *Poledne* při jeho přípravě, tak by představili svou nekompetenci v plném světle. Prostě Chmelíček měl vyhodit Šámála už dávno, pokud chtěl začít naplňovat svou koncepci.

Signifikantní v celé kauze je sledovat, *co píší spřátelené redakce LN a MFD a jak se vyjadřují političtí přátelé členů redakce z Unie svobody.*

Podle mých informací se rozčílil Zeman na Proroka, protože mu změnil jedno téma při příchodu do studia, respektive mu řekl, že předmětem debaty nebude hospodářská politika, jak bylo dohodnuto.

Tomáš Pecina k tomu poznamenává:

Mazaný Šámál viděl, že bude muset pryč stejně, a v sebeobraně se mu povedla intrika, kterou Chmelíčka s Hodačem znemožnil, a protože se jich Rada zastává, znemožnila se i ona.

Je známo, že Hodač nutil Proroka, aby byl tvrdší, ale aby mohl být někdo tvrdý, musí být zároveň korektní, jinak dá protivníkovi proti sobě zbraň. Největší chybu ale udělala Jana Dědečková: svými neuváženými výroky udělala z Proroka ikonu nezávislosti ČT, takže ho nebylo možno odvolat a nahradit normálním způsobem, bez cirkusu.

Chmelíček při nástupu prohlásil, že „Šámál je muž na svém místě“, a když se ho na prvním zasedání ptala nová Rada ČT, co hodlá udělat se zpravodajstvím, odpověděl, že je to svět sám pro sebe a musí se jim nechat čas. Teď má, co si sám zavařil. Jsem zvědav, kdy začnou „seriózní“ deníky *MFD/LN* probírat Chmelíčkovu minulost a rodinu.

Zeman za to Proroka kritizoval dokonce veřejně: to je výmluvné – místo, aby byl rád, že mu televize dovolila prezentovat se na obrazovce, vynadal moderátorovi, že se nemluvilo o tématu, které chce on.

***K debatě o tom, proč byli propuštěni
Roman Prorok a Zdeněk Šámal
Odpověď nepřišla***

Jiří Hodač, 23. 6. 2000

K tvrzením a spekulacím, které se objevují kolem komunikace mezi panem generálním ředitelem a mnou na jedné straně a panem Šámalem na druhé straně minulý čtvrtek odpoledne, je potřeba připomenout jednu velmi závažnou okolnost, která jaksí uniká pozornosti.

Poté, co jsem hovořil telefonicky s panem Šámalem nejdříve já a pak i pan generální ředitel – v obou případech pan Šámal kategoricky odmítl se stanoviskem ČT zabývat – jsem ve shodě se standardním postupem řešení situací tohoto druhu přešel z verbální komunikace na *komunikaci písemnou*, aby byly požadavky a stanoviska obou stran k dispozici jako „*hard-copy*“, což jednoznačně vylučuje pozdější zkreslené interpretace.

Tak se to dělá nejen v ČT: i jako manažer v BBC jsem v případě sporných názorů v určité fázi komunikoval nejen s podřízenými, ale i s nadřízenými písemně, aby při případných dohrách bylo zřejmé, o co šlo a nebylo to jen „já jsem řekl, on řekl, já jsem řekl, on řekl“.

Tento moment je při posuzování celé věci mimořádně důležitý. Pan Šámal obdržel písemnou formou, co se od něho žádá, tedy odvíšlat tiskové prohlášení ČT. *Dopis neobsahoval žádný příkaz, jak přesně to má udělat*, za využití jakých novinářských metod či formálních prostředků. Šéfredaktorovi byl ponechán prostor pro profesionální zvážení alternativ.

Pan Šámal měl na *písemnou* žádost nadřízeného *písemně* odpovědět (do ostravského studia, kde zasedalo Kolegium generálního ředitele, je spojení faxem i e-mailem) a jasně definovat svůj postoj k věci. Tedy vysvětlit, co chce se stanoviskem ČT udělat, v jaké podobě a v jakém kontextu (samozřejmě by bylo navýsost nutné prezentovat i ta tvrzení z médií, na než stanovisko ČT reagovalo) považuje jeho zveřejnění za vhodné vzhledem k aktuálním okolnostem přípravy večerní relace. To za něho nemohl nikdo udělat, protože právě on měl přehled o práci na konkrétním vysílání a měl pod úplnou kontrolou lidi i technické prostředky, jichž mohl využít.

Ale i v případě, že možná měl zásadní výhrady k tomu, aby ČT objasnila důležité okolnosti v kontextu intenzivní mediální kampaně, kdy prakticky neexistoval jiný způsob, jak veřejnost informovat – ČTK skutečně odmítla

stanovisko České televize vydat – tak i v takovém případě měl pan Šámal *písemně* definovat svůj postoj s příslušnými argumenty. Nestalo se tak.

Kdyby se tak stalo, bylo by mnohem méně o čem mluvit. Hrálo by se s rukama na stole, nebylo by o čem spekulovat.

Pan Šámal přijetí dopisu potvrdil podpisem – a ignoroval jej. Nereagoval ani písemně ani telefonicky (i když na písemný požadavek by byla adekvátní pouze písemná odpověď). To je kritický moment vývoje událostí, kdy namísto jasné, prokazatelné komunikace s ověřitelným obsahem mezi klíčovými body struktury managementu ČT byla zvolena cesta nejistoty a informačního zmatku. Nehodlám ovšem spekulovat, proč se pan Šámal rozhodl pro takový postup.

P. S.: V zájmu úplnosti dodávám, že večer se na recepci hotelu v Ostravě objevil písemný vzkaz od pana Šámala, v němž žádal o uvolnění z funkce v souvislosti s odmítnutím odvysílat stanovisko ČT. V té době se již nedalo nic dělat. Tento vzkaz také nebyl adresován mně osobně (a ani nemohl být, protože není v mé pravomoci uvolnit šéfredaktora z funkce) – vlastně nebyl konkrétně adresován nikomu. Obsahoval pouze obecnou formulaci, pokud jde o důvod.

Děkuji.

S pozdravem

Jiří Hodač

Zdeněk Šámal: Ředitel zpravodajství Hodač nemluví pravdu

**Rozhovor s bývalým šéfredaktorem
zpravodajství České televize**

Tomáš Pecina, 26. 6. 2000

TP: *Pane Šámale, v souvislosti s poslední kontroverzí kolem České televize jsem si povšiml, že řada zpráv o vývoji v ČT vyšla na teletextu, ale nebyla zařazena do zpravodajských pořadů. Kdo je odpovědný za tuto praxi?*

ZŠ: Mám za to, že jde o personálně-technické záležitosti televize, které jsou pro diváka nezajímavé. Vždy jsem se držel zásady: neplýtvejme prostorem na naše vlastní problémy, zařazujeme tam informace, které se týkají celé společnosti.

TP: *Některé deníky těmto záležitostem věnovaly celostránkové soubory článků – to přece byla záležitost takové důležitosti, že by se měla do Událostí dostat...*

ZŠ: Na *Události* to, myslím, nebylo.

TP: *Po nástupu ředitele zpravodajství se prý uplatnil pokyn, že s Českou televizí má být ve zprávách nakládáno jako s každou jinou institucí.*

ZŠ: Ano, pan Hodač tvrdil, že hovoříme-li o podniku vlastním, hovoříme o něm jako o každém jiném podniku cizím. Právě to jsem mu připomínal v okamžiku, když jsem odmítl odvysílat to osudové prohlášení.

TP: *Podle informací, které Britským listům poskytl Jiří Hodač, jste onen den byl v Praze a odpovídal za přípravu večerní zpravodajské relace, zatímco vedení televize bylo v Ostravě, a vše začalo jakýmsi telefonickým pokynem...*

ZŠ: Pokusím se vysvětlit to podrobněji. První informaci o stanovisku ke článku v *MFD* jsem dostal ve dvě odpoledne od pana Hodače. Informoval mě, že bylo přijato stanovisko odmítající článek v *Mladé frontě* a že bychom ho měli zveřejnit. Odpověděl jsem, že to nepovažuji za příliš šťastný nápad...

TP: *V té době jste už stanovisko znal?*

ZŠ: Ne. Řekl jsem, že to považuji za nešťastné, ale když existuje takové rozhodnutí, že na to stanovisko čekám. Důvodem bylo, že jsem vždy zastával názor, abychom se nepouštěli do přestřelek s jinými médii.

Asi ve čtyři jsem stanovisko dostal a bylo mi jasné, že v této podobě ho podle svého profesního svědomí zveřejnit nemohu. Proto jsem zavolał panu Hodačovi zpět a zeptal jsem se ho, jestli opravdu chce, abychom toto stanovisko zveřejnili. Řekl mi, že ano, že je to příkaz Kolegia (Kolegium, mimochodem, nemůže žádné příkazy dávat, protože podle Kodexu ČT jde o pouhý poradní orgán generálního ředitele).

Zanedlouho mi zatelefonoval Dušan Chmelíček a na rozdíl od pana Hodače si moje argumenty vyslechl. Snažil jsem se vysvětlit, že kdybychom to odvysílali, sami bychom se zparodizovali. Generální ředitel ale trval na tom, že stanovisko zveřejnit musím a že je to jako v armádě: „Dostaneš rozkaz a prostě ho splníš.“

Tím rozhovor skončil a zhruba před půl pátou za mnou přišli pan Lípa a pan Pop s dopisem od Jiřího Hodače (viz níže).

TP: *Jestli tomu dobře rozumím, nešlo o požadavek na zpravodajské zpracování, ale o odvysílání. Je to tak?*

ZŠ: Jistě. Kdyby to bylo jednověté prohlášení, že Česká televize odmítá mediální spekulace, že jedná pod politickým tlakem, reagoval bych jinak, ale chtěli po mně přečíst toto téměř čtyřminutové prohlášení.

TP: *Dále se – podle dopisu Jiřího Hodače – komunikace odehrávala tak, že jste na recepci ostravského hotelu zanechal „nikomu neadresovaný vzkaz“.*

ZŠ: Požádal jsem – opět před svědky – pana Lípu o neprodlené zaslání do Ostravy a o potvrzení, že byl dopis doručen.

Dokument byl odeslán faxem, k dispozici mám i potvrzení o doručení; došlo k tomu zhruba v 17:45.

TP: *Pro rezignaci jste se tedy rozhodl ve čtvrtek ještě před šestou hodinou... Nicméně o den později, když se pan Chmelíček vrátil z Ostravy, odvolal vás podle § 53 zákoníku práce pro hrubé porušení pracovní kázně. Stalo se někdy v historii redakce zpravodajství, že by byl redaktorovi – tedy novináři – zrušen pracovní poměr podle § 53?*

ZŠ: Za poslední dva roky, kdy jsem byl ve funkci, určitě ne.

TP: *Jaké další kroky míníte ve své věci podniknout?*

ZŠ: Konzultoval jsem záležitost s právníkem a zcela jistě budu u soudu zpochybňovat způsob zrušení pracovního poměru. Kromě toho jsem měl podle manažerské smlouvy nárok na odstupné, které mi vzhledem k použití § 53 rovněž nepřísluší.

A kromě toho stále nevím, v čem byl článek v *Mladé frontě* nepravdivý: Jistěže, Česká televize má právo odmítnout politický tlak v jednání, ale ten článek byl především o tom, že pan Klaus volal Dušanu Chmelíčkoví, a o čem a jak přesně spolu hovořili, se těžko kdy dozvíme. A to bylo v článku konstatováno.

A další věc z toho článku: Uvádí se v něm, že ředitel Hodač hovořil už dřív s poslanci o panu Zelenkovi. Podle mých informací ale pan Hodač minimálně s jedním poslancem hovořil a ředitel zpravodajství neříká pravdu, když to teď popírá.

Dopis č. 1 – Jiří Hodač Zdeňku Šámalovi: Splňte příkaz

26. 6. 2000

Praha 15. 6. 2000

Vážený pane šéfredaktore,

S ohledem na vzniklou situaci Vás ještě jednou žádám o splnění příkazu, který jsem Vám již tlumočil telefonicky, t. j. odvyšlat ve zpravodajské relaci

„*Události*“ tiskové prohlášení České televize, které se týká dnešního článku v *MF Dnes* a jehož text byl zaslán všem zaměstnancům České televize elektronickou poštou. Text prohlášení tvoří přílohu tohoto dopisu.

Nesplnění tohoto příkazu bych musel považovat za zvláště hrubé porušení pracovní kázně dle § 53 odst. 1 písm. b Zákonníku práce. V této souvislosti Vás upozorňuji na možnost okamžitého zrušení pracovního poměru, které Zákonník práce s takovým porušením pracovních povinností spojuje.

Jiří Hodač v. r.
ředitel zpravodajství České televize

Jiří Lípa,
pověřený zastupováním ředitele zpravodajství

Příloha: Tiskové prohlášení České televize

Převzal: ...

V případě nepřevzetí podpis dvou svědků: ...

***Dopis č. 2 – Šámal Hodačovi:
Váš příkaz nesplním a tímto odcházím z funkce***

26. 6. 2000

15. 6. 2000

Vážený pane řediteli,
sděluji Vám, že z profesních a etických důvodů odmítám zveřejnění dokumentu, který jste mi zaslal, a zároveň odmítám nařizovat kroky, které by vedly k jeho zveřejnění.

Současně žádám o neprodlené uvolnění z funkce šéfredaktora RZ ČT.

Zdeněk Šámal
šéfredaktor RZ ČT

Na okraj rozhovoru Britských listů se Zdeňkem Šámalem: Šámal není novinář, ale je účinný manipulátor

Jan Čulík, 26. 6. 2000

Rozhovor Tomáše Peciny se Zdeňkem Šámalem se už záměrně nezabýval kvalitou zpravodajství České televize po dobu dvou let, po kterou byl Šámal šéfem zpravodajské redakce, ale z pouhých dvou skutečností, které se dotkly profesionálních aspektů novinářské práce, je zjevné, že Šámal novinář není: chybí mu povědomí o základních principech novinářské práce.

Škoda, že se Šámal v rozhovoru nezmínil podrobněji o kritériích, jaká používal pro zařazování jednotlivých zpráv do *Událostí*, pokud podle jeho úsudku kontroverze vzniklá ohledně odvolání Romana Proroka z pořadu *V pravé poledne* a kolem telefonátů Václava Klause do *Událostí* nepatřila.

Samozřejmě, že to byla v dané dny politická událost číslo jedna a dobrý novinář musí reflektovat i zásadní problémy, které se vyskytnou ve spojitosti s institucí, v níž sám pracuje. Veřejnoprávní televize je pro kultivaci společenského vývoje nesmírně důležitá a to, co se v ní děje, patří k nejdůležitějším zprávám v dané společnosti. Dění ve veřejnoprávní televizi totiž přímo ovlivňuje efektivitu jednoho z nejdůležitějších nástrojů společenské diskuze.

Tvrzením, že „na *Události* to nebylo“, prokázal Zdeněk Šámal naprostý nedostatek novinářského úsudku (jak mohl něco takového usoudit ještě poté, co tento aktuální problém plnil stránky českého denního tisku, který na rozdíl od něho poznal, že jde o závažné téma!) a je zjevné, že už jen pro tento nedostatek novinářské soudnosti neměl ve funkci šéfa zpravodajství ČT co dělat. Nedostatek citu pro to, co je důležitá zpráva dne, je překvapující.

I když Šámalovi, jak se zdá, chybí étos profesionálního žurnalisty, jehož cílem je hledat fakta padni komu padni, týkající se mj. i stability a funkčnosti společensky významných organizací, ku prospěchu společnosti, v níž žije, svým jednáním v kontroverzi kolem Proroka a Klause však Šámal dokázal, že je mistrem interního strategického myšlení.

Šámal není novinář, ale je vynikající stratég-manipulátor. Novinář usiluje o zjišťování a zveřejňování znepokojivých fakt, padni komu padni, stratég-manipulátor je naopak utahuje pro vlastní prospěch či ve prospěch své kauzy a vyjde s nimi na veřejnost tehdy, když se to pro jeho věc hodí. Má

dokonalý instinkt pro načasování záležitostí na přesně správnou chvíli. A to se právě stalo v případě Šámalovy rezignace. Zdá se, že způsobem, jímž reagoval na Chmelíčkův a Hodačův požadavek, aby odvysílal jejich komuniké, je dostal velmi umně do nezáviděníhodné situace.

Všimněte si strategických – ostražitých – zámlk v rozhovoru se Zdeňkem Šámalem. Tento člověk si nechává většinu toho, co ví, pro sebe – využije to vždy jen tehdy, kdy je to pro něho výhodné. Mluví co nejméně. Do *Událostí* se za Šámalova vedení kontroverze Prorok–Klaus nedostala, protože bylo, zdá se mi, výhodnější pro Zdeňka Šámala mít tyto informace k vlastní, soukromé dispozici.

Princip částečného utajování informací, to jest poskytování informací jen někomu výlučně vybranému, je princip neetický, který nemůže přijmout žádný čestný novinář. Ať se na mě Zdeněk Šámal nezlobí, ale z odpovědi s ostražitými zámlkami v rozhovoru, který poskytl Tomáši Pecinovi, na mě silně dýchá byzantský svět.

Novinářsky neprofesionální je také se zmínit, že podle Šámalových informací hovořil Jiří Hodač o možném nahrazení Romana Proroka v pořadu *V pravé poledne* Antonínem Zelenkou „s jedním poslancem“. Pak poslance Šámal odmítl identifikovat, protože má informaci z druhé ruky. V tom případě o věci neměl mluvit vůbec.

Podivně byzantská je i zásada „nezaplétat se do mediálních sporů s jinými sdělovacími prostředky“. Ano, zastávají ji v ČR mnozí novináři: „Jsme přece všichni na jedné lodi a kdybychom my kritizovali je, oni by mohli kritizovat nás a kdoví jaké by objevili kostlivce v našich skříních.“ Tak budeme všichni raději solidárně mlčet.

Počestný novinář tomuhle spiknutí taky nemůže propadnout: potřeba každodenní kultivace sdělovacích prostředků znamená, že média musejí – v zájmu rozvoje demokracie – být podrobována systematické, nezávislé kritické reflexi. Zdá se, že by se v České televizi za Šámala nikdy nemohl vysílat pořad jako v BBC *What the Papers Say* – což je pravidelný čtvrt hodinový týdeník, v němž vždy jeden novinář velmi kriticky hodnotí, co napsaly noviny za předchozí týden. Podle Šámala by to snad vedlo k vzájemným neplodným rekriminacím mezi jednotlivými sdělovacími prostředky...

Ovšem je-li pravdivá sekvence událostí ohledně příkazu Jiřího Hodače a Dušana Chmelíčka odvysílat ve večerním zpravodajství ČT komuniké ředitelství ČT reagující na kritický článek *MFD* o kontroverzi Prorok–Klaus tak, jak ji líčí Zdeněk Šámal, znamenalo by to, že Hodač s Chmelíčkem udělali celou řadu závažných chyb. Pokud Zdeněk Šámal v této věci Českou televizi zažaluje, má zjevně šanci proces vyhrát.

Myslím si ale, že v dnešním českém prostředí (a možná že i kdekoliv na světě) je důležitější a osobně užitečnější být dobrým novinářem než být efektivním strategickým manipulátorem. Být dobrým novinářem znamená nezištně pracovat pro dobro své obce – a zlepšení její situace se pak promítne i do zlepšení jeho vlastní osobní situace. Být efektivním strategickým manipulátorem vede často docela rychle k přímému osobnímu prospěchu (i když společnosti to může škodit).

Čtu-li dopisy, které si v onen inkriminovaný den vyměnili Šámal s Hodačem, zdá se mi, že jde o zástupný problém: nejde o věc, z níž by rozumní lidé začali dělat skandál. Rozumní lidé by se domluvili a nepodávali by hned kvůli zrovna této věci demise či by lidi nepropouštěli na hodinu. Takhle se prostě navzájem mezi normálními lidmi nejedná (že by byla výjimkou atmosféra v ČT?), leda že si jdou dlouhou dobu už strašně na nervy.

Vypadá to, že to Šámal už nemohl v ČT vystát a čekal jen na vhodnou příležitost, jak odejít s dostatečným množstvím randálu. Podařilo se mu to skutečně dokonale. Jsem přesvědčen, že Zdeněk Šámal dojde ještě daleko, a vůbec to nemusí být v oboru sdělovacích prostředků.

Poznámka TP:

Z rozhovoru se Zdeňkem Šámalem považuji za podstatné tři věci:

1. Zdeněk Šámal má velmi specifické představy o důležitosti zpráv; není-li podle něj to, čemu věnují dva deníky právem celou tiskovou stranu, „na *Události*“, svědčí to o znepokojivě snížené míře profesionality a jeho odvolání z pozice šéfredaktora zpravodajství je tím opodstatněno.

2. Jestliže je dokument podepsaný Jiřím Hodačem autentický, není pravda, že ředitel zpravodajství, jak tvrdí, dal svému podřízenému volnost v tom, jak se stanoviskem vedení televize naložit, ale explicitně trval na doslovném odvysílání textu. V tom případě by se ředitel i televizní Rada měli zamyslet, přejí-li si mít v tak důležité pozici lháře (a navíc, soudě podle textu stanoviska, lháře s kriticky selhávajícím profesionálním úsudkem).

3. Pokud byla Šámalova rezignace doručena do Ostravy ve čtvrtek 15. 6. v 17:45, je to o důvod víc, proč neakceptovat zrušení pracovního poměru podle § 53. Přistoupíme-li už na vojenské analogie, i voják má právo v jistých situacích odepřít vykonání rozkazu a Šámalův postup není v žádném případě hrubým porušením pracovní kázně, ale rezignací před úkolem, který by na jeho místě musel považovat za nepřijatelný každý profesionál-novinář. Zda takto rozhodne i soud, není ovšem zdaleka jisté.

Dušan Chmelíček:
Dokumenty předpokládané projektem
se připravují, zdržely nás objektivní okolnosti
Rozhovor s generálním ředitelem České televize

Tomáš Pecina, 29. 6. 2000

TP: *Pane řediteli, jako novinář píšící o České televizi si nemohu stěžovat na nedostatek aktuálních témat k rozhovoru s vámi: Právě včera jsme byli informováni, že ČT nezveřejní jména účastníků výběrového řízení na místo šéfredaktora zpravodajství. To je oficiální politika nebo šlo o mediální šum?*

DCH: Protože ti lidé nedali souhlas ke zveřejnění svých jmen, nemůžeme ta jména zveřejnit. Představte si, že někdo je v zaměstnaneckém poměru k jinému zaměstnavateli než ČT a nepřeje si, aby jeho zaměstnavatel věděl, že se hlásí do konkursu. Podle mě je to korektní přístup – podle vás ne?

TP: *Podle mě to konkurs poněkud devaluje: pokud veřejnost neví, kdo se účastní výběrového řízení, těžko si udělá obrázek o vítězi. Váš argument přijímám, ale transparentní postup to rozhodně není a snad by bylo možné řešit to jiným způsobem, např. utajením jména pouze na zvláštní přání uchazeče. Takto veřejnost rozhodně není uspokojena.*

DCH: Mám opačný názor. Vůči účastníkům je to tak korektní: pokud dají souhlas, Česká televize jejich jména zveřejní.

TP: *Podívejme se nyní na zhruba dva týdny starou událost: Před několika dny jsem hovořil se Zdeňkem Šámalem, který mi předložil dva dokumenty. Zaujala mne formulace pana Hodače, který požadoval zveřejnění komuniké v Událostech. Odhlédněme na chvíli o personálních důsledků té věci – bylo z hlediska ČT a jejího obrazu u veřejnosti lepší, že pan Šámal neuposlechl příkazu svého nadřízeného, nebo by bylo lépe, kdyby příkaz splnil a stanovisko odovysílal?*

DCH: Můj postoj k této záležitosti se nezměnil. Řídili jsme se zákoníkem práce, tzn. pan Šámal neuposlechl, a proto se zaměstnavatel choval tak, jak se choval. Z hlediska ČT by bezpochyby bylo dobré, kdyby redakce zpravodajství to stanovisko reflektovala.

TP: *Kdyby bylo stanovisko přečteno, bylo by to z hlediska ČT lepší nebo horší?*

DCH: Problematika nestojí tak, jestli mělo být stanovisko – které nemá dvě stránky, ale jen o něco víc než jednu – přečteno; ČT vydala stanovisko k problematice, která pro ni byla a je zásadní, totiž že je zpochybňována nezávislost rozhodovacích procesů v rámci televize.

TP: *Ve vašem projektu stojí, že je třeba posilovat nezávislost zpravodajství ČT. A jak se televizní divák teď bude dívat na Události, když nemá jistotu, že určitý šot je výsledkem novinářské práce redaktora nebo hrozby aplikace § 53 zákoníku práce? To je přece důležitá otázka!*

DCH: Nicméně podle mého soudu není namístě, protože pokud vím, ve zpravodajských relacích se žádná taková prohlášení neobjevují. Opakuji, že šlo o zásadní stanovisko České televize.

TP: *Takže se domníváte, že bylo adekvátním krokem zveřejnit ve zpravodajském pořadu České televize takové stanovisko?*

DCH: Ano, určitě.

TP: *Pan Šámal byl jiného názoru a byl proto z České televize propuštěn. Jste v případě, že pracovněprávní spor, který zřejmě bude následovat, bude rozhodnut ve prospěch pana Šámala, ochoten odstoupit ze své funkce?*

DCH: Nemám informace, že by nějaký pracovněprávní spor začal, a nemohu ani predikovat, jak nezávislý soud rozhodne...

TP: *To samozřejmě závisí na konkrétní důkazní situaci. Moje otázka zní, zda jste v případě, že soud rozhodne, že proti panu Šámalovi bylo postupováno nezákonně, připraven rezignovat.*

DCH: To vůbec není otázka mého odstupování z funkce.

TP: *Česká televize se dostala do problému na základě vašeho telefonického rozhovoru s Václavem Klausem. Nedomníváte se, že uškodilo prestiži a postavení České televize, když jste komunikoval přímo s tak vysoko postaveným politikem a neodkázal ho na Radu ČT, která je ze zákona zmocněna podobné stížnosti řešit?*

DCH: Rada je ze zákona zmocněna řešit stížnosti na generálního ředitele, a tak jsem celou záležitost nevnímal. Obsah rozhovoru mají k dispozici všechna média a nechci se opakovat. Předsedovi sněmovny jsem zdůraznil, že princip prázdného křesla je uplatňován bez výjimky, a požádal jsem ho, aby ještě jednou přehodnotil své stanovisko; to bylo celé.

TP: *Ale tento rozhovor a následnou komunikaci média zpracovala tak, jak uznala za vhodné, a pro ČT vznikla nepříjemná situace. Proto se ptám, zda považujete svůj postup za správný a volil byste ho znovu.*

DCH: Máte určitě pravdu, že média věc zpracovala, jak uznala za vhodné; musím ale říct, že komunikace proběhla úplně jinak.

TP: *Vůči ČT však vzniklo oprávněné podezření – to není otázka mediálních bublin!*

DCH: Vůči ČT může pravděpodobně vzniknout podezření, pokud by k tomuto rozhovoru nedošlo. Přece se nemohu na Kavčích horách uzavírat před jakýmikoliv politiky, a je mou odpovědností, abych jim dovedl říct ne!

TP: *Domníváte se, že tato praxe má paralelu v jiné demokratické zemi? – Tam se naopak mezi politiky a představiteli veřejnoprávních médií udržuje záměrný odstup.*

DCH: A domníváte se, že zde není dostatečný odstup?

TP: *Nechme na čtenářích, ať to posoudí sami.*

V ČT kromě běžných zaměstnanců pracují i novináři. Stalo se už někdy dřív, že by byl proti novinářům uplatněn § 53?

DCH: Můžete mi říct, jestli cítíte rozdíl mezi běžným zaměstnancem ČT a mezi novinářem?

TP: *Přesně tuto otázku bych měl položit já vám.*

DCH: Pracovněprávní poměr nerozlišuje profese. Zákoník práce hovoří o zaměstnanci a zaměstnavateli. Až bude přijata novela, kde to bude jinak, Česká televize se jistě tak bude bezpochyby chovat.

TP: *Tedy to, co pan Šámal nazval armádním principem, platí beze zbytku i vůči novinářům?*

DCH: Pan Šámal pravděpodobně používá slovník, který je mu blízký...

TP: *Myslím, že je to obecné, korektní označení – co jste popsal, je určitý armádní princip.*

DCH: Máte pocit, že zákoník práce je založen na tom, co pan Šámal nazval armádní princip?

TP: *Zákoník práce není jediný zákon, který v České republice platí. Vě své stížnosti jsem citoval § 73–74, kde je zaměstnanci uložena povinnost dbát i jiných zákonů, a v okamžiku, kdy dostane příkaz, který je s nimi v rozporu, zákoník práce mu dává právo takový příkaz odmítnout.*

Pan Šámal rezignoval na své místo. Je pravdivá informace, že tato rezignace byla doručena ve čtvrtek před osmnáctou hodinou?

DCH: Nevím, komu byla doručena, ale já jsem ji neobdržel.

TP: *Obdržel ji tedy pan Hodač, jemuž byla adresována?*

DCH: To se zeptejte jeho.

TP: *Věnujme se teď vašemu projektu. Pokud ho hodnotím celkově, byl jakýmsi příslibem: řadu věcí neřešil do detailu, ale sliboval další dokumenty a koncepce, které budou následovat. Konkrétně se hovoří o Statutu ČT, o Organizačním řádu, o dokumentu pro Parlament týkající se hospodaření ČT v návaznosti na koncesionářské poplatky. Na základě projektu jste byl vybrán do funkce generálního ředitele, ale tyto dokumenty se opozdily. S jakými náhradními termíny se počítá pro jejich přípravu?*

DCH: *Statut už existuje a má ho k dispozici Rada ČT...*

TP: *...ten měl být hotov do konce března...*

DCH: ...co se týká *Organizačního řádu*, ten je platný a odráží strukturu České televize.

Co se týká dokumentu o hospodaření ČT, ten v současné době televize dokončuje...

TP: *Ten měl být do konce dubna, že?*

DCH: Ano, ale sám víte, že projekt je jedna věc a konkrétní termíny, které se samozřejmě mohou v rámci objektivních okolností vyvíjet, jsou věc druhá...

TP: *Jaké objektivní okolnosti máte na mysli?*

DCH: Můžete mě nechat domluvit?... Tento dokument rozhodně vznikne a přispěje České televizi, aby mohla žádat o zvýšení...

TP: *O tom nepochybuji, ale jaké objektivní okolnosti způsobily několikaměsíční zpoždění?*

DCH: Možná neznáte detailně poměry v České televizi, pokud se mě ptáte na tuto otázku. Dokument o hospodaření je natolik závažný dokument, který skutečně...

TP: *Tak proč je v projektu takový časný termín? To dost dobře nechápu...*

V projektu se hovoří o několika zásadních tezích. Jedna z nejdůležitějších je „posílit nezávislost, postavení a prestiž České televize jako instituce veřejné služby“. Můžete konkrétně uvést, v čem byl tento úkol splněn, nebo v čem začíná být naplňován, od vašeho nástupu do dnešního dne?

DCH: Jedním z mých prvních kroků byla stabilizace, která se podle mého soudu podařila. Dalším z kroků, který byl vlastně jeho součástí, bylo personální obsazení klíčových míst odborníky ve svém oboru, kteří jsou respektováni i svými podřízenými. To se podařilo. Autorita České televize samozřejmě závisí i na tom, co vysíláme. V současné době probíhají práce nad vysílacím schématem na rok 2001. To všechno jsou okolnosti, které Českou televizi stabilizují.

TP: *Jedním z rozhodujících postů v ČT, který byl nově vytvořen, byl obsazen Jiřím Hodačem. Vidím určitý problém v tom, že na tak vysoké místo v České televizi by měl přijít člověk, který má za sebou manažerskou kariéru s konkrétními manažerskými úspěchy. U pana Hodače, jak jsem se informoval u jeho spolupracovníků z BBC, v tomto směru existuje určité manko.*

DCH: Já mám samozřejmě informace jiné a to je moje odpověď na tuto otázku. Výběr člověka se neřídí podle toho, kolik lidí má řídit, ale také podle toho, jestli je schopen řídit pozici, kterou zastává v České televizi. Podle mě pan Hodač tyto požadavky splnil.

TP: *Je vám známo, že problémem pana Hodače v BBC byla právě komunikace?*

DCH: Myslím si, že pan Hodač nemá problémy s komunikací.

TP: *Takže celá ta rebelující redakce není příznakem problémů s komunikací?*

DCH: Minulý pátek jsem se s panem Hodačem setkal s asi 70 lidmi, kteří se podepsali pod to stanovisko, a řekli jsme si, že je potřeba spolu mluvit, a to bylo hodně důležité. Řekl jsem, že skutečně oceňuji jejich upřímnost a zároveň jsem se snažil být co nejvíc upřímný i já. Oni nezpochybňovali pravomoce vedení dělat některé personální kroky a uvědomují si, že stížnosti, které zazněly, byly na adresu komunikace. Tu by mělo vedení zlepšit a o to se v současné době snažím i já.

TP: *Obecná nálada je, že v případě ČT diváci dostávají za hodně peněz málo televize. Existují permanentní stížnosti na zpravodajství, zejména když po nástupu pana Zuny do TV Nova její zpravodajství začíná mít charakter lepší veřejné služby, než co produkuje redakce zpravodajství ČT...*

DCH: To snad ne!?

TP: *O tom jsem přesvědčen!*

DCH: To je váš názor.

TP: *Podobně jsou námitky proti tomu, že ČT utajuje daleko víc informací, než by bylo namístě vzhledem ke způsobu, jak je financována, konkrétně výši platů zaměstnanců a manažerů. Jak miníte argumentovat před Poslaneckou sněmovnou, aby zvýšila nebo dokonce indexovala televizní poplatky, když v hospodaření ČT existují takové netransparentnosti?*

DCH: Vy jste se mě ptal na dokument o hospodaření, který vznikne...

TP: *...který už měl vzniknout...*

DCH: Tento dokument, který chci předložit nejen Poslanecké sněmovně, bude dostatečně jasně zobrazovat hospodaření České televize, je tam skutečně „rozpoložkováno“, ukázáno, kam ty které peníze jdou...

TP: *Dozvíím se z toho dokumentu, kolik je váš plat?*

DCH: Máte pocit, že to je položka, která by ovlivňovala výši poplatků?

TP: *Nevím, kolik haléřů nebo desetihaléřů měsíčně připadá na platy vedení České televize, ovšem je to položka, která je indikativní: dá mi určitý obraz o tom, jak televize hospodaří. Měl-li pan Hušák, předseda představenstva Sazky, plat v řádu milionů korun za měsíc, dává to představu, jak Sazka hospodařila s ohledem na zákonnou povinnost podpory tělovýchovy a sportu.*

DCH: To je velmi zkreslená dedukce, velmi nepřesná.

TP: *Takže platy mohou zůstat sladkým tajemstvím?*

DCH: Určitě v tom dokumentu bude položka, obsahující mzdy za celou Českou televizi. Ale jmenný seznam zaměstnanců nebo manažerů...

TP: *Ne jmenný seznam zaměstnanců, ale platy podle pozic a co se týká manažerů, tam by měl být přístup k přesné výši platů.*

DCH: Já znám názor *Britských listů*, ale nesdílím ho.

TP: *Chápete ovšem, že to může představovat jistou potíž při prosazování těchto požadavků v Poslanecké sněmovně...?*

DCH: Ne, to určitě ne. Opakuji, že tento dokument určitě nebude důvodem k odmítnutí...

TP: *Britské listy považují za nejdůležitější součást veřejné služby, poskytované Českou televizí, zpravodajství. Vě vašem projektu se nehovoří o reformě zpravodajství ve specifických termínech, dokonce se mi zdá, že tam hrozí setrvačný, nekoncepční vývoj. Plánujete zpracování reformního projektu pro zpravodajství?*

DCH: Nemyslím, že by existovalo riziko setrvačnosti nebo nekoncepčnosti. Požádal jsem ředitele zpravodajství o písemný materiál, který by odrážel současnou situaci spolu s návrhy do budoucna – to se týká nejen zpravodajství, ale i dalších redakcí, které mu podléhají, tj. publicistiky a sportu.

TP: *Počítáte po posledních událostech se změnou na pozici ředitele zpravodajství?*

DCH: Ne, nepočítám.

TP: *S výkonem, který odvádí pan Hodač, jste tedy spokojen a plně se stavíte za způsob, jak zvládl tu poslední záležitost...?*

DCH: Plně se stavím za pana ředitele zpravodajství.

TP: *A za to, jak zvládl kontroverzi Prorok–Šámal?*

DCH: Samozřejmě, jeho situace, jak jsem říkal už v interview pro *Mladou frontu Dnes*, nebyla vůbec jednoduchá...

TP: *Ale to přece není jednoduchá pozice! Kvalita manažera se ukáže na tom, jak je schopen tyto překážky překonávat.*

DCH: Opravdu bych byl rád, kdyby se pracovní právní povinnosti neza měňovaly s politickými tlaky...

TP: *To spolu ale souvisí! Zaměstnanec ČT, který je zároveň novinářem, je přece vázán určitou dvojitou loajalitou: vůči etice svého povolání a vůči zaměstnavateli. Tady evidentně došlo ke střetu těchto dvou principů, a trochu mě mrzí, že si tyto věci nepřipouštíte.*

DCH: Takovou argumentaci jsem slyšel už na pátečním setkání s lidmi ze zpravodajství. Není pravda, že bych si tuto záležitost nepřipouštěl, nicméně pro mě jsou vztahy České televize k jejím zaměstnancům postaveny zejména na zákoníku práce. Ale o tom jsme, myslím, hovořili už na začátku...

TP: (povzdech) *Ano, chápu, že nejste ochoten uznat, že zaměstnanec ČT, který je zároveň novinářem, by měl být vázán i něčím jiným než svými povinnostmi vyplývajícími z pracovní právního vztahu.*

DCH: To přece není otázka ochoty z mé strany! To je přece otázka...

TP: *To je principiální otázka, naprosto zásadní otázka...!*

DCH: To je otázka pravidel hry: pokud se v této zemi nebudeme řídit zákony, bude to vypadat velmi zle.

TP: *řistě, tady se točíme v kruhu...*

Ponechme to stranou a vraťme se ještě na chvíli ke zpravodajství. Jestli tomu dobře rozumím, garantem jeho reformy bude i nadále pan Hodač, který zpracuje určitý dokument. Bude tento dokument veřejný nebo tajný?

DCH: Mám maximální zájem na tom, aby Česká televize byla transparentní navenek – co se týká platů, nesdílím vaše stanovisko, co se týká koncepce zpravodajství, ta by samozřejmě měla být veřejná.

TP: *V jakém časovém horizontu lze očekávat viditelnou změnu z hlediska diváka?*

DCH: Viditelné výsledky už jsou: např. pořad *V pravé poledne*.

TP: *Vy považujete změnu pořadu V pravé poledne za výsledek reformy zpravodajství?*

DCH: To ne, ale je to změna, která nastala v redakci zpravodajství – to určitě!

TP: *To už je systémová změna?*

DCH: Netvrdím, že ten pořad zůstane, jak je, ale doznal určité změny.

TP: *A je to změna tím směrem, jak by se podle vás měla reforma zpravodajství ubírat?*

DCH: Pořad *V pravé poledne* je určitě jiný, než byl předtím, a určitě není špatný.

TP: *Já v něm teď vidím jiné chyby, než předtím, ale rozhodně nejsem spokojen. Předpokládám, že uvažujete i o změně formátu, patrně od září...?*

DCH: Nevím, jestli se nám to podaří od září, ale byl bych samozřejmě rád, aby ke změně formátu došlo co nejdřív. To se samozřejmě netýká jen pořadu *V pravé poledne*.

TP: *Pan Tráva byl tak laskav a nechal pro nás zpracovat pro tento pořad údaje o sledovanosti a podílu na trhu. Domníváte se, že tento pořad, který se kdysi nazýval prestižním pořadem České televize, se může spokojit se sharem kolem 20 %?*

DCH: Sledovanost je pouze jedno z kritérií. A pořad *V pravé poledne* má rozhodně vyšší sledovanost, než měl jeho předchůdce.

TP: *Tento pořad má z hlediska sledovanosti dlouhodobou klesající tendenci.*

DCH: *(údiv)* Opravdu? To není pravda!

TP: *Já znám ta čísla téměř z paměti. V poslední době docházelo k trvalému poklesu, pak byl lokální nárůst – to byla debata s Klausem, Zemanem, Grebeníčkem a Kühnlem – poté došlo k propadu a stabilizaci kolem pěti procent: v posledním týdnu byla sledovanost 4,2 %.*

DCH: Já mám pocit, že snad poslouchám pořad na jiné televizi, který

jde v sobotu ve 12.00! Já se teď nebudu bavit o sledovanosti *Pravého poledne* jako o hlavním kritériu, to je přece nesmysl!

TP: *Nehovořím o hlavním kritériu!*

DCH: Ale vy se tady k tomu stavíte, jako kdyby to byla skutečně...

TP: *Sledovanost není jediným parametrem pro hodnocení kvality veřejné služby, ale je jedním z těchto kritérií.*

DCH: Ano, určitě!

TP: *A navíc v případě tohoto pořadu se domnívám, že sledovanost bohužel odráží i kvalitu; jinak je tomu možná u Kotle, ale vzhledem k tomu, že proti VPP ve stejné době běží na jiné televizi pořad, který má velmi podobné zadání a liší se jen mírně formátem, je podle mě zcela legitimní považovat share za důležitý faktor.*

DCH: Jistě!

TP: *Sledovanost není jediným parametrem pro hodnocení kvality veřejné služby, ale je jedním z těchto kritérií.*

DCH: Je to důležitá otázka, ale rozhodně ne tak důležitá, abychom jí věnovali tolik času.

Mgr. Dušan Chmelíček (1967), ředitel České televize. Po absolvování právnické fakulty University Karlovy působil nejprve u krajského obchodního soudu, poté v několika funkcích jako podnikový právník a krátce i v pozici ředitele ČT pro strategický rozvoj. V lednu 2000 zvítězil v omezeném výběrovém řízení a Rada ČT ho jmenovala ředitelem České televize.

Rozumí Dušan Chmelíček podstatě novinářské práce?

***Pár obecnějších poznámek
nad rozhovorem s Tomášem Pecinou***

Jan Čulík, 30. 6. 2000

Je zklamáním, že většina odpovědí Dušana Chmelíčka v rozhovoru s Tomášem Pecinou je vyhýbavá. Většinu Pecinových otázek mohl přece Chmelíček očekávat a mohl mít na ně připraveny přemýšlivé, racionální, vyargumentované odpovědi. Bohužel se tak nestalo. Čtenář si povšimne, že Chmelíčkovy odpovědi jsou převážně defenzivní. Z rozhovoru má člověk dojem určité razance a tempa především v důsledku otázek Tomáše Peciny: bohužel, při

bedlivějším studiu textu narazíme na prázdnotu: skoro nikde nepřišel Dušan Chmelíček s ničím konkrétním či objevným. Dokumenty o financování, o strategii a budoucí práci ČT budou vypracovány a zveřejněny, jakmile to bude možné, pořad *V pravé poledne* se zlepšuje, generální ředitel ČT se nemůže skrývat před politiky a musí jim říct ne...

Kdybych byl kandidátem na funkci nového šéfa zpravodajství České televize, zřejmě bych po přečtení Pecinova rozhovoru s Chmelíčkem svou kandidaturu stáhl. Z rozhovoru totiž vyplývá, že Dušan Chmelíček má takové pojetí řízení České televize, v jehož rámci je nezávislá novinářská práce nemožná.

Chmelíček v rozhovoru s Pecinou obhajoval své rozhodnutí propustit Zdeňka Šámala proto, že neuposlechl jeho příkazu, aby bylo odvysíláno v *Událostech* komuniké managementu České televize ohledně skandálu týkajícího se odvolání Romana Proroka. Chmelíček argumentuje, že Šámal byl jeho podřízený, a podřízený musí poslouchat.

Obávám se, že to je nepochopení principu nezávislé novinářské práce. Jakmile vejde ve známost, že šéfredaktor *Událostí* ČT nemá právo rozhodovat o obsahu zpravodajství České televize podle své profesionality, podle svého vědomí a svědomí, ale musí obsah vysílání, když na to přijde, přizpůsobovat příkazům generálního ředitele, nejenže to ochromí důvěryhodnost zpravodajských pořadů ČT, ale povede to k tomu, že se přece žádný slušný novinář na konkurz na tuto funkci nepřihlásí.

Pane Dušane Chmelíčku, novinářská integrita je křehká a závažná věc. Měl jste právo propustit Zdeňka Šámala za jeho dlouhotrvající novinářskou neprofesionalitu, která byla prokazatelná studiem libovolného výběru pořadů *Události* za poslední dva roky. Neměl jste však právo zasahovat do jeho editoriaální integrity, ať říká zákon cokoliv.

Abych to ujasnil: vy můžete propustit šéfa zpravodajství ČT pro zanedbání povinností, když nepřijde do práce, anebo když vám třeba do očí řekne: „Já dnes *Události* redigovat nebudu, udělej si to sám!“ Jeho povinností je řídit zpravodajství avšak nikoliv činit taková editoriaální rozhodnutí, jaká chcete vy.

Novinář, kterého si občan může vážít, musí být *nezávislý*. To je jeho nejvyšší deviza a tu musí chránit.

Připravil si televizní ředitel hořký podzim?

***K rozhovoru Britských listů
s Dušanem Chmelíčkem***

Tomáš Pecina, 3. 7. 2000

Na rozdíl od (nečetných) předchozích interview nebyl v *Britských listech* ředitel konfrontován s obecně formulovanými dotazy, na něž by bylo možno reagovat mlhavými rozklady, ale s ostrými, kategorickými otázkami, často vyžadujícími odpověď ano – ne. Tento rozhovor proto napověděl mnohé nejen o záměrech ředitele Chmelíčka, ale i o jeho osobním stylu a způsobu uvažování.

Potvrdilo se, že Chmelíčkovu pojetí vedení České televize je blízké koncepci jeho úspěšného předchůdce Iva Mathého. Ředitel správně analyzoval situaci po odvolání Jirákovy Rady ČT a usoudil, že své postavení nemůže odvozovat od autority radních: reakce veřejnosti na odvolání předchozí Rady (o níž se více než rok s úspěchem opíral Jakub Puchalský) byla velmi vlažná a poslanci nyní mají volnost odvolat i její následovnici, aniž by výrazně zhoršili vlastní obraz v očích demoralizovaného voličstva. Formulace zákona o České televizi je snadno zneužitelná a Chmelíček dobře ví, že Marešova Rada, svým složením neschopná získat si u odborné a patrně i široké veřejnosti prestiž, je irelevantní a není proto dobrým základem k budování jeho mocenského postavení.

Dušan Chmelíček proto volí přímé kontakty na politické špičky a to je v jeho situaci zřejmě jediná možná cesta. Zásadní problém spočívá však v tom, že Chmelíček se na rozdíl od Mathého nemůže opřít o podporu zaměstnanců televize. Mathé byl sice v osobním jednání poněkud nevypočitatelný, ale fakticky vytvořil v televizi prostředí jistoty zaměstnání; Chmelíček se naopak zbavil neurvalým způsobem Šámala, a protože za ním nestojí úspěchy „otce zakladatele“, zaměstnanci ČT vůči němu nyní cítí strach, nikoli respekt.

Druhý rozdíl, a ten bude asi určující, je dán sníženou možností ředitele Chmelíčka nabídnout politickým špičkám protislužbu. Zpravodajství České televize má trvale nízkou sledovanost a pokud v něm bude aplikován příkazní systém výroby zpráv, jaký známe např. z TV Nova, ztratí u diváků, kteří velmi přesně chápou rozdíl mezi důvěryhodností a atraktivitou zpravodajství, i pověst zdroje objektivních informací.

Ať bude příští vývoj jakýkoli, ředitel Chmelíček se v každém případě bude muset zbavit koule na noze jménem Jiří Hodač. Tento muž osvědčil takovou míru komunikační i manažerské neschopnosti a vytvořil o sobě mezi podřízenými i ve veřejnosti tak nelichotivý obraz, že jeho dlouhodobé setrvání ve funkci je vyloučeno. Otázkou však je, kdo na Hodačovo místo. Lze předpovědět, že zatímco kandidátů třídy Klepetko bude vždy dost, kandidátů třídy Čulík nebo Zuna se do výběrového řízení nepřihlásí ani jeden. Přitom jde o naprosto klíčové rozhodnutí, protože, jak známo, pouze profesionálně dělaná propaganda skutečně funguje: míní-li tedy ředitel Chmelíček vážně svůj úmysl učinit ze zpravodajství prostředek, jímž by si u politiků zaplatil ještě několik měsíců (možná i let) ve funkci, musí si svého „ministra propagandy“ bezpodmínečně najít. V opačném případě je velmi pravděpodobné, že obě demise, které jsem předpověděl v nedávné poznámce, nastanou rychleji, než bys řekl Mathé.

6]

Krize

V létě 2000 vyšlo najevo, že Jiří Hodač odmítl nabídku Jany Bobošíkové na výrobu Ekonomického týdeníku. Bylo to snad proto, že si nechtěl rozhněvat redakci zpravodajství ČT, jejímž byl šéfem? – Britské listy dále neúspěšně komunikovaly s Radou České televize, m. j. ohledně kontroverzního statutu humanitární organizace Člověk v tísni, která z neznámých důvodů sídlí ve veřejnoprávní České televizi. V srpnu 2000 náhle rezignoval na funkci šéfa zpravodajství Jiří Hodač a obvinil Českou televizi z kamarádšoftských spiknutí. Začalo se ukazovat, že postavení generálního ředitele Dušana Chmelíčka je stále více neudržitelné.

***K pořadu Horké křeslo:
Jana Bobošíková ho ČT nabídla, ale v Brně,
aby se vyhnula Jiřímu Hodačovi***

Jana Bobošíková, 12. 7. 2000

Vážený pane Pecino,
námět na pořad *Křeslo* názvem *Horké křeslo* ve formátu, o kterém hovoříte a jako náhrada pořadu *Přísně veřejné*, včetně návrhu vysílacího času – tedy středa nebo čtvrtek večer – v ČT už několik týdnů leží. Podala jsem ho prostřednictvím ČT Brno.

Proč prostřednictvím ČT Brno? Protože jsem po jednání s vedením televize neuspěla u pana Hodače v Praze s jiným projektem (*Ekonomický týdeník*), jehož námět Vám v doslovném znění, tak, jak byl nabídnut ČT, posílám.

Na základě dohody s generálním ředitelem Chmelíčkem a programovým ředitelem Čapkem jsem pořad koncipovala na dodavatelské bázi.

Agenturně měl být pořad kryt ze zdrojů Reuters a BBC World Service. Následné rozhodnutí ředitelova podřízeného (Jiřího Hodače) bylo zcela opačné a znělo:

O projekt zvenčí nemáme zájem, uděláme si ho vlastními silami, odborníků na ekonomiku máme v redakci dost.

Zajímavý způsob manažerského rozhodování v ČT, že?

A tak stejně jako Vy čekám. Na sebevědomé *Horké křeslo*, které by politici nebrali jako *media training* – tak totiž s lehkým úsměvem berou dnešní *Jednadvacítka* – ale obávali se ho, na ekonomický pořad, kde se dozvím, co zamýšlí Alan Greenspan a jak se jeho rozhodnutí promítne do vývoje cen akcií *dot com* firem, a třeba i na pořad, kde mi experti řeknou, jaké výhody a rizika s sebou nese rozluštění genetického kódu.

Přeji Vám i Janu Čulíkovi hodně síly a optimismu.

Jana Bobošíková

Projekt ekonomického vysílání ČT

Autorka: ing. Jana Bobošíková, Polyconsult

12. 7. 2000

Ekonomický týdeník ČT

Umístění a frekvence: neděle večer místo zahraniční „21“, ta ztratila každodenním vysílání Událostí ve světě na ČT 1 opodstatnění existence.

Stopáž: 30 minut

Vysílání: z hlediska nákladů i aktuálnosti nejlépe živě

Načasování: začátek vysílání – 3. 9. 2000, následné vytváření předpokladů pro každodenní vysílání (kromě soboty) tak, aby se zavedlo nejpozději do jednoho roku v závislosti na programových změnách ČT

Cílová skupina: pořad je určen především manažerům, podnikatelům, státním úředníkům a všem, kteří se o ekonomiku *zajímají*

Cíl pořadu: přinášet informace o tom, jaké podmínky k fungování ekonomiky vytváří stát, co se děje ve světové ekonomice a jak toto dění ovlivňuje procesy v ČR, co se děje v ekonomikách sousedů ČR, jak stát hospodaří s penězi daňových poplatníků, jak fungují podniky na veřejném trhu. Informace budou podávány v souvislostech ve srovnávání se zeměmi regionu střední a východní Evropy a EU. Pořad bude zdrojem informací nejen pro diváky, ale také pro ostatní média.

Forma: moderní znělka, předěly a studio, interaktivita s divákem, dokonalá grafika. Zprávy, reportáže, rozhovory. Díkce ostrá, rozhovory asertivní. Podávání informací trojrozměrné – audio, pohyblivé video, titulky

Moderátor a scénář: moderátorkou a autorkou scénáře je ing. Jana Bobošíková, Polyconsult

Model spolupráce: *broadcaster* (ČT) kupuje pořad od producenta (Polyconsult), producent (Polyconsult) objednává výrobu pořadu u ČT

Vzorový bodový scénář:

- znělka, headlines
- přivítání
- ekonomické zprávy z uplynulého týdne – komentované

- předěl (sdělný)
- problémová reportáž
- rozhovor
- upoutávka na další témata
- problémová reportáž
- rozhovor
- předěl (sdělný)
- problémová reportáž
- rozhovor
- předěl (obrazový)
- očekávané ekonomické události nadcházejícího týdne – komentované
- rozloučení
- znělka

***Stížnost Radě ČT na ředitele České televize:
Uvedte postavení organizace Člověk v tísni
do souladu se zákonnými požadavky***

27. 7. 2000

Rada České televize
Fax: (02) 61213971

V Praze dne 26. července 2000

Věc: Stížnost na ředitele ČT

Vážení,

obracím se na Radu České televize ve věci obecně prospěšné společnosti Člověk v tísni a jejích vztahů s Českou televizí. Pokud je mi známo, jedná se o charitativní organizaci zaměřenou na činnost v zahraničí, jejíž aktivity jsou z větší části hrazeny z prostředků státního rozpočtu.

Vztah Člověka v tísni a ČT má dva aspekty: Česká televize jednak poskytuje této společnosti ekonomické a provozní zázemí, jednak jejích pracovníků často využívá jako expertů na zahraniční politiku ve svých zpravodajských a publicistických pořadech.

Vzhledem k tomu, že platná legislativa o takové možnosti explicitně ne-

hovoří, lze usuzovat, že jde o činnost nad rámec běžné činnosti média veřejné služby, a je tedy třeba v souvislosti s organizací Člověk v tísni zodpovědět následující otázky:

1. *Je v souladu se zákonem, aby veřejnoprávní Česká televize hradila z koncesionářských poplatků provozní náklady charitativní organizace, která svou humanitární činností de facto realizuje státní zakázky stanovené ministerstvem zahraničí?*

2. *Je přípustné, aby pracovníci takovéto polostátní charity vystupovali ve zpravodajských a publicistických pořadech ČT jako političtí komentátoři, tedy novináři nebo analytici, u nichž je předpokladem naprostá nestrannost a nezávislost?*

Protože se domnívám, že odpověď na obě uvedené otázky zní „Ne“, podávám tímto stížnost na ředitele České televize a žádám Radu, aby v rámci své pravomoci zajistila, že postavení organizace Člověk v tísni bude uvedeno do souladu se zákonnými požadavky.

Závěrem si dovoluji upozornit, že Rada ČT mi stále dluží písemnou odpověď na dvě stížnosti; byl bych šťasten, kdybych se odpovědi dočkal v horizontu týdnů, nikoli měsíců nebo let.

S pozdravem

Tomáš Pecina

***Odpověď Rady ČT:
Nevadí, že sídlí organizace Člověk v tísni
v České televizi***

***Je to organizace prestižní
a není financována jen státem***

Britské listy, 12. 9. 2000

Vážený pan

Tomáš Pecina, *Britské listy*

V Praze dne 7. 9. 2000

Vážený pane Pecino,

dovolte mi, abych Vám z pověření Rady ČT odpověděl na Vaši stížnost z 26. 7. 2000, ohledně společnosti Člověk v tísni, a dále na Vaši stížnost na GR ČT ze dne 30. 8. 2000. (...)

Ještě dříve, než přišel Váš dotaz ve věci vztahů ČT a společnosti Člověk v tísni, bych Vás chtěl ujistit, že Rada ČT Vaši iniciativu nejen uvítala, ale zároveň ve svém předběžném interním programu – když o problémech financování ČT jednala – vzala v úvahu rovněž objasnění vztahů ČT a společnosti a tímto problémem se nehledě na Váš dopis chtěla zabývat. Takže je nezbytné konstatovat, že Vaše skvělá iniciativa přišla opět jako na zavolanou. Dovolím si Vám sdělit dosavadní výsledky šetření, a to, jestli dovolíte ve stručných bodech:

ČT především neporušuje spolupráci se společností Člověk v tísni platné zákony, nedopouští se však ani nevhodného či jinak nekorektního nakládání s prostředky, s nimiž hospodaří. Základní právní skutečností, která upravuje vztah ČT ke společnosti Člověk v tísni, je již samotná zakládací smlouva obecně prospěšné společnosti ze dne 12. 11. 1998, jejíž je ČT stranou, tedy spoluzakladatelem společnosti vedle dvou fyzických osob – pana ing. Jaromíra Štětiny a pana Šimona Pánka.

Postavení zakladatele tak dává ČT řadu oprávnění včetně práva spoluúčtovat obsazení správní rady a dozorčí rady a prostřednictvím správní rady pak i osobu ředitele, což rozvádí následně na základě zakládací smlouvy přijatý *Statut*.

ČT má také řadu kontrolních oprávnění, které umožňují dohlížet, zda se činnost společnosti Člověk v tísni neodchyluje od svého zadání a charakteru obecně prospěšné charitativní služby (definována čl. II *Statutu*).

Na společnost Člověk v tísni je tak třeba nahlížet jako na společnost, která svým způsobem k ČT přináleží, a to v naznačeném smyslu zakladatelského poměru, nejde tedy o cizí subjekt.

Ostatně toto je vyjádřeno i v plném názvu společnosti, který obsahuje jméno ČT. Po právní stránce je třeba pro úplnost připomenout, že dle zákona o obecně prospěšných společnostech dochází vznikem takové společnosti k jejímu oddělení od osob zakladatelů, tzn. společnost nadále existuje jako zcela samostatná právnická osoba a záleží na statutárních dokumentech, jak je ošetřena kontrola nad chodem společnosti ze strany zakladatelů. ČT je přesvědčena, že kontrolu má v úměrné míře právně zajištěnu a v praxi ji také využívá, včetně obsazení funkce členky správní rady zaměstnancem ČT (nyní paní Kristina Taberyová).

Význam spoluúčasti ČT spočívá přirozeně v podpoře charitativních aktivit, které prokazatelně pomáhají lidem v nejpostiženějších oblastech planety. Další význam, na který se můžeme z pozice ČT dívat poněkud pragmatičtěji, však spočívá v pěstování dobrého jména a prestiže České televize v naší zemi i ve světě, čemuž spojení se společností Člověk v tísni napomáhá

a kterým se tak podpora ČT daná této společnosti několikanásobně (byť jen těžko ocnitelně) vrací. ČT se tak domnívá, že právě v souladu se zákonem o České televizi pomáhá upevňovat své veřejnoprávní postavení, čemuž ostatně napovídají i příznivé ohlasy ze strany veřejnosti, ale i z institucionální sféry.

Vlastní průběžná podpora společnosti Člověk v tísni ze strany ČT je upravena *Smlouvou* ze dne 26. 1. 2000, která obsahuje ustanovení o celkové roční podpoře ve formě finančního daru ve výši 1 500 000 Kč (poskytováno ve čtvrtletních splátkách), přičemž dar je možné užít právě výlučně k plnění obecně prospěšných úkolů, což podléhá kontrole. ČT dále společnosti Člověk v tísni poskytuje, avšak již za úhradu, pronájem nebytových prostor (7 vybavených kanceláří a 1 příruční sklad) na Kavčích horách, kopírovací službu, kancelářský materiál, automobil značky Škoda Forman do užívání a dále telefonní přípojky v pronajatých prostorách a některé další související služby (podatelna, dodávky médií apod.), to vše proti řádné fakturaci.

Ve vztahu k tomuto bodu uvádím, že jestliže dochází k vystoupení osob spojených se společností Člověk v tísni v pořadech ČT, děje se tak nikoliv pravidelně a vždy na základě konkrétně odůvodněné redakční potřeby. Takové osoby bývají zvány díky tomu, že mají přímou zkušenost se situací v určitém teritoriu, kam se vzhledem ke krizové situaci obvykle nemá šanci normální novinář dostat, anebo by tak činil s ohrožením své bezpečnosti. Výpovědi těchto osob jsou zpravodajsky přínosné a setkávají se s odezvou diváků, protože přímá zkušenost obvykle do pokrytí určité události vnáší nový, živý pohled. Vždy jde o vlastní pohled či názor hosta pořadu, který není vydáván za stanovisko ČT či jejích redakcí.

Není pravda, že společnost Člověk v tísni je „polostátní charita“, jak píše stěžovatel. Společnost má již z výše uvedeného mnohem blíže k ČT než ke státním orgánům. Prostředky, které získává na svoji humanitární a související činnost, nejsou výlučně od státních orgánů, jak naznačuje stěžovatel, ale rovněž od jiných subjektů, včetně mezinárodních organizací. Statut společnosti navíc řadí do předmětu činnosti poskytování pomoci mladým novinářům a nezávislému tisku v zahraničí i v tuzemsku. Také v tomto bodě tedy může mít ČT a její diváci přímý užitek.

Ještě jednou zdůrazňujeme, že na základě shora uvedeného ČT svým vztahem ke společnosti Člověk v tísni neporušuje žádný obecně závazný právní předpis ČR. Navíc prestiž, které se společnost Člověk v tísni těší doma i v zahraničí, to dotvrzuje. Nicméně však Rada ČT bude nadále – a již to předpokládá ve svém předběžném pracovním programu – vztah ČT

a společnosti Člověk v tísní velmi pozorně sledovat, a to zvláště s přihlédnutím k finanční problematice, která z tohoto vztahu vyplývá.

V závěru mi, milý pane Pecino, dovoluji, abych Vám ještě jednou poděkoval za iniciativní činnost *Britských listů* ve vztahu k Radě ČT a jsem za Radu ČT se srdečným pozdravem.

Váš

Václav Erben, místopředseda Rady České televize

Kauza „Člověk v tísní“: Rada České televize odpověděla neuspokojivě

Tomáš Pecina, 12. 9. 2000

K výše zveřejněnému dopisu z Rady ČT několik poznámek:

1. Ke kauze obecně prospěšné společnosti Člověk v tísní Rada patrně zkopírovala část materiálu, který k tomu obdržela od ředitele ČT. Za potřebné považuji pozastavit se zejména nad formulací, že „Člověk v tísní je součástí České televize“. ČT není subjektem soukromého práva a nemá tedy oprávnění k jiným činnostem, než které jsou jí umožněny zákonem, takže když chtěla např. prodávat své pořady na videokazetách nebo pronajímat nemovitosti, musela k tomu zřídit zvláštní obchodní společnosti. Člověk v tísní není součástí České televize a nemůže být jako takový posuzován.

2. Stranou ponechávám otázku, přispívá-li Člověk v tísní k vyšší prestiži České televize, nebo dokonce, jak tvrdí Rada, pomáhá upevňovat veřejnoprávní postavení ČT (ať už to znamená cokoli). Pokud je mi známo, společnost Člověk v tísní se v širokém povědomí zapsala jako velmi selektivní charita – např. svou pomoc v Kosovu striktně omezila na potřebné jedné strany konfliktu a ve stejném duchu se nesou i zpravodajsko-propagandistické výstupy její činnosti.

3. Velmi důležitá je informace, že ekonomické a provozní zázemí je Člověku v tísní poskytováno za úplatu. Doufejme, že si Rada nechá předložit příslušné faktury a ověří, že byly fakturovány takové ceny, jaké odpovídají tržní hodnotě poskytovaných služeb (tj. za jaké by Člověk v tísní získal obdobné prostory a služby jinde v této lokalitě). V tomto smyslu také svou stížnost doplňuji.

4. S naivitou až překvapující odpověď dále uvádí: „Takové osoby bývají zvány díky tomu, že mají přímou zkušenost se situací v určitém teritoriu, kam se vzhledem ke krizové situaci obvykle nemá šanci normální novinář dostat, anebo by tak činil s ohrožením své bezpečnosti.“ K tomu není třeba nic dodat.

(Přesto pro názornost dodávám: Jakou věrohodnost asi může mít taková informace od osob, které se aktivisticky *podílejí na vytváření situace v daném místě!* Myslí si skutečně Rada České televize, že taková svědectví, zejména pokud jsou tak politicky zaujatá, jak toho býváme svědky při vystupování členů Člověka v tísní v ČT, mohou mít plnou informační hodnotu? Myslí si snad Rada ČT, že „humanitární aktivista“ získá důvěryhodnost tím, když ho Čečenci či albánští Kosovci pustí tam, kam jiné – třeba renomované západní *novináře* – nepustí? Pozn. JČ)

5. Ponechme na čtenáři, aby posoudil, má-li společnost Člověk v tísní blíž k ČT nebo ke státu, který jeho aktivity převážnou měrou financuje. Podstatné pro rozhodování Rady ČT je, zda nejsou koncesionářské poplatky využívány v rozporu se zákonem, a to z dosud předložených informací nelze určit.

Jiří Hodač, ředitel zpravodajství ČT, rezignoval na svou funkci a obvinil Českou televizi z kamarádšoftských spiknutí

Britské listy, 11. 8. 2000

K tomu jsme dostali tento komentář:

Pane Čulíku,
posílám Vám rezignaci Jiřího Hodače. Je snad na ČTK, ale ti ji prozatím nezveřejnili v této podobě. Dostal jsem rovněž zprávy, že pracovníci zpravodajství Hodače obcházeli a chodili se všim za GŘ. Ten jim naslouchal, aby byl pro všechny pěkný, a neměl snahu Hodače podržet. Mluvil jsem s někým, kdo má v ČT vysoké postavení a Hodače si nesmírně váží. Řekl mi, že Hodač vysoce převyšuje úroveň pracovníků ČT. Neměl žádné rozhodovací pravomoci. Instalace Mrnky, Klepetka a Šímy jsou rozhodnutí GŘ, se kterým nesouhlasí, ale které neměl možnost ovlivnit.

V pátek odpoledne byl Jiří Hodač odvezen do nemocnice.

Rezignační dopis Jiřího Hodače

Dušan Chmelíček
generální ředitel České televize
Kavčí hory
Praha

Praha 11. srpna 2000

Vážený pane generální řediteli,
žádám o uvolnění z funkce ředitele zpravodajství České televize.

V pondělí 7. srpna 2000 jsem Vám předal *Koncepci rozvoje ředitelství zpravodajství České televize*, která má zásadní význam. V rozhovoru s Vámi, který byl publikován 29. června 2000 v *Britských listech* (zde na s. 221–228), jste o přípravě koncepce ředitelství zpravodajství hovořil s tím, že nebude utajována. Nicméně včera jste ji odmítl zpřístupnit i členům nejužšího vedení ČT tak, jak byla ředitelstvím zpravodajství v originální verzi předložena včetně otevřené analýzy současného stavu a jeho příčin. S materiálem hodláte sám něco dělat, aniž jste to blíže specifikoval. Považuji to za degradaci veřejně zadaného úkolu, s níž nemohu souhlasit.

Nemohu se smířit s tím, že v ČT začínají nabývat velkého vlivu lidé mimo oficiální strukturu managementu, kteří získávají stále více faktické moci a zasahují už i do každodenního chodu instituce, aniž za své činy nesou odpovědnost před očima veřejnosti. Jak víte, patřím mezi ty manažery, kteří se tomu brání z principiálních důvodů.

Nesouhlasím ani se způsobem, jakým se řešily další otázky, které vzhledem k obsahu pojmu veřejnoprávnost považuji za zcela zásadní. Svůj názor jsem Vám v některých případech sdělil ústně i písemně a bohužel jsme nedošli ke shodě. Aniž zpochybňuji Vaše právo dělat konečná rozhodnutí, jsem si vědom i toho, že jako ředitel zpravodajství bych byl za důsledky některých akcí, s nimiž se neztotožňuji, činěn spoluodpovědným v očích těch, kteří neznají celé pozadí. A to je hranice, kterou nemohu překročit.

Děkuji za rychlé vyřízení všech potřebných formalit.

S pozdravem
Jiří Hodač

Ředitel zpravodajství ČT Hodač rezignoval na svou funkci

Jan Čulík, 11. 8. 2000

Ředitel zpravodajství České televize Jiří Hodač v pátek požádal generálního ředitele veřejnoprávní televize Dušana Chmelíčka o uvolnění z funkce. Hodač svůj krok zdůvodnil tím, že Chmelíček odmítl zpřístupnit členům nejvyššího vedení ČT Hodačovu verzi *Koncepce rozvoje ředitelství zpravodajství ČT*.

Hodač rovněž protestuje, že v ČT začínají nabývat velkého vlivu lidé mimo oficiální struktury managementu, kteří získávají stále více faktické moci a zasahují už i do každodenního chodu instituce, aniž by za své činy nesli odpovědnost před očima veřejnosti. – Jiří Hodač učinil tímto gestem první odvážný čin od svého příchodu do České televize v dubnu 2000.

I jako mnozí před ním (Ivan Kytka, Jana Bobošíková) poskytuje svědectví o tom, že se Česká televize stala pašalíkem soukromých zájmů, že v ní vládou neformální struktury, které se nezodpovídají nikomu.

I když zřejmě neměl Jiří Hodač vynikající manažerské schopnosti, jeho prohlášení při odchodu z ČT potvrzuje dojem, který si z ČT odnesl Ivan Kytka. Kytka konstatoval: „ČT je v ČR považována za přirozenou součást bezpečnostní informační služby, z podstaty jejíž definice vyplývá, že v tak málo demokratické zemi, jako je ČR, chrání stranické, ekonomické a individuální zájmy lidí, kteří jsou u moci, bez jakékoliv povinnosti se zodpovídat.“

Chmelíček uvedl, že se Jiří Hodač na schůzku v pátek odpoledne nedostavil a prostřednictvím svého sekretariátu oznámil, že byl převezen do nemocnice.

Chmelíček konstatoval, že v nedávné době byly učiněny „velmi úspěšné konkurzy“ na šéfredaktory zpravodajství a publicistiky, kterými se stali Bohumil Klepetko a Martin Mrnka. „To jsou pánové, kteří jsou naprosto kompetentní a schopní plnit své úkoly,“ uvedl Chmelíček.

Chmelíček nyní označuje Hodačovu rezignaci za jeho *manažerské selhání*. Generální ředitel ČT nyní tvrdí, že „nebyl Hodač od dubna, kdy do nově ustavené funkce ředitele zpravodajství nastoupil, schopen navázat se svými podřízenými kontakt a vytvořit si potřebnou autoritu“.

Ještě 29. června 2000 však Dušan Chmelíček charakterizoval v rozhovo-

ru pro *Britské listy* Jiřího Hodače jako schopného manažera a uvedl, že Hodač „nemá problémy s komunikací a je schopen řídit svou pozici v ČT“ (viz zde na s. 224).

Poznámka JČ:

Buď byl Jiří Hodač opravdu schopný, jak Chmelíček tvrdil ještě koncem června 2000, tak proč teď ve zlém z televize odchází? Anebo byl opravdu neschopný, jak tvrdí Chmelíček nyní, proč tedy ještě koncem června Chmelíček tvrdil, že je Hodač schopný a proč ho do funkce jmenoval? Je možno brát vážně člověka, který říká každých pár týdnů něco jiného?

Vanitas vanitatum aneb Kavčí hory uprostřed radostného putování z bláta do louže

Tomáš Pecina, 14. 8. 2000

Rezignace ředitele zpravodajství Jiřího Hodače bude mít v českých médiích patrně jen nevelký ohlas. Na rozdíl od Zdeňka Šámala nebyl J. Hodač součástí místní mediální lobby a také, což je neméně důležité, novináři podstatě sporu mezi ředitelem televize a jeho šéfem zpravodajství nerozumějí; Hodačův odchod je provázen jen „středně velkým“ skandálem, utajenou koncepcí reformy zpravodajství, z níž je veřejnosti znám pouze kuriózní název obsahující řadu čtyř po sobě následujících genitivů, a tak nemají dost dobře o čem psát.

Jak *Britské listy* uvedly už krátce po Chmelíčkově nástupu do funkce, vytvoření nové funkce ředitele zpravodajství mělo původně jasný taktický záměr, totiž odstranit z televize málo schopného Zdeňka Šámala. Jakmile bylo cíle dosaženo, Jiří Hodač se – spolu se svou funkcí – stal přebytečným článkem a byl Chmelíčkově, jak *BL* napsaly o něco později, pouze koulí na noze.

Hodač selhal jako manažer, protože své podřízené neuměl motivovat a nepovažoval za potřebné s nimi komunikovat. V tom má Dušan Chmelíček pravdu. Ředitel zpravodajství si navíc nevedl příliš dobře ani v prestižní kauze moderátora nedělní debaty: jeho „kůň“, rozhlasový moderátor Zelenka, svými výkony určitě nedosáhl standardu, jaký měl jeho předchůdce Prorok v době svého moderátorského vrcholu v roce 1998, a přestože se

Zelenka pořad od pořadu zlepšoval, nedokázal „*Poledníci*“ zachránit před potupným koncem.

Dušan Chmelíček ovšem udělal při Hodačově odchodu dvě velice vážné chyby, které ho ve svém důsledku mohou stát místo.

Za prvé bylo zásadní taktickou neuvážeností odcházejícího manažera veřejně kritizovat. Kdyby se ředitel omezil na stručné konstatování „Je to věc jeho osobního rozhodnutí“ nebo jinou frází, která se při takových příležitostech užívá, a věc dál nekomentoval, dosáhl by mnohem lepšího působení a minimálně by omezil škody, které Hodačovo prásknutí dveřmi televizi způsobilo.

Druhou a zcela zásadní chybou bylo oznámení, že možná zruší Hodačovo místo, přestože jak ve svém projektu, tak v tajné zprávě o prvních měsících ve funkci (kterou *Britské listy* obdržely před časem již ze dvou nezávislých zdrojů a – nebude-li vystavena na stránkách ČT – zveřejní ji současně s jejím oficiálním odtajněním ve středu 16. 8.¹) hovoří o této pozici jako o nezbytné, takřka zásadní pro existenci České televize.

Další chybou, která může mít v této situaci kumulativní účinek, byla formulace v tajné zprávě, vinící Radu ČT z toho, že způsobila skluz v naplňování Chmelíčkovy projektu, protože včas neschválila nový *Kodex* a *Statut ČT*. To je nesmysl samo o sobě (oba dokumenty jsou statutární a jejich relativní neaktuálnost dost dobře nemůže žádný takový skluz způsobit) a hlavně, ředitel Radě nikdy žádné dokumenty ke schválení nepředložil.

To je samozřejmě prvotřídní *faux pas* a Rada, nechce-li demonstrovat, že si na sobě klidně nechá štípat dříví, ředitele za takový podraz krýt nemůže.

Co se stane dál, záleží teď zejména na síle politického krytí, jež si D. Chmelíček vytvořil.

Není tajemstvím, že tato Rada je ve svém rozhodování plně podřízena stranickým sekretariátům – že je Radou ne snad „na baterky“, ale určitě „na telefon“: stačí dva telefonáty správné osoby správnému radnímu, jednomu za ODS, druhému za sociální demokracii, a Rada odhlasuje, že tráva je červená.

Dokáže-li však ředitel, který svou taktickou nevyzrálostí už přivodil své instituci nejednu překerní situaci a blamáž, přesvědčit o své užitečnosti v nejvyšších patrech politické hierarchie, to je otázka, na kterou zatím neznáme odpověď. Chmelíčkův osud je již možná v tuto chvíli zpečetěn, možná je naopak rozhodnuto, že Rada ředitele nesmí odvolat až do konce jeho funkce-

¹ Okamžitě po publikaci této věty v *Britských listech* se utajovaná zpráva objevila na internetových stránkách České televize.

ního období, aby se tak co nejvíc urychlila privatizace lukrativního veřejno-právního média, pokud možno ještě do roku 2002, v podmínkách opozič-něsmulvní demokracie.

Dušan Chmelíček neplní svůj projekt

Dušan Chmelíček se vyjádřil 16. 8. 2000 k situaci v České televizi v Ra-diožurnálu takto:

„Když jsem 1. února nastupoval do své nynější funkce, tak byla Česká televize v hluboké manažerské krizi. Životní rytmus instituce byl hluboce narušen a proces přípravy vysílacího schématu a na ně navazující výrobní úkol byl zastaven a důvěra zaměstnanců vrcholovému managementu byla minimální. Proto je potřeba poměry v ČT znát! V současnosti je pracovní rytmus ČT plně obnoven, příprava vysílacího schématu a na něj navazujících dokumentů probíhá podle harmonogramu a celková situace uvnitř ČT je klidná a je stabilní. Je skutečně potřeba poměry v ČT znát zevnitř.“

Tiskové prohlášení, 16. 8. 2000

Jana Dědečková, 17. 8. 2000

Jsem velmi znepokojena, že trvá dlouholeté nepochopení zákonem vymeze-né úlohy Rady ČT, a to nejen ze strany novinářů, ale hlavně, a to mě znepo-kojuje nejvíce, ze strany samotného generálního ředitele ČR.

Ze zákona č. 483/1991 Sb § 8 o ČT jasně vyplývají povinnosti členů Ra-dy, které jsou v jejich působnosti. Pokud tedy GŘ chce po členech Rady ČT, aby znali ČT zevnitř, hovořili se zaměstnanci a svůj názor na chod ČT si vytvářeli na základě těchto poznatků, jak uvedl dnes na Radiožurnálu v pořadu *Ozvěny dne*, žádá jasné překročení jejich pravomocí, a tedy poru-šení zákona. Smyslem činnosti Rady ČT je jednat v prvé řadě v zájmu ob-čanů-koncesionářů, k čemuž jí dává mandát Poslanecká sněmovna, a ne v marginálním zájmu zaměstnanců televize, které GŘ Chmelíček ve svých veřejných vystoupeních střídavě hájí nebo dehonestuje.

Opět proto důrazně opakují: GŘ Chmelíček dostal mandát řídit ČT jako prestižní součást národní kultury a rozhodovat o mnohamiliardových pří-

spěvčích od koncesionářů na *základě projektu*. Tento projekt psal coby zaměstnanec ČT, tedy jako někdo, kdo vnitřní chod ČT důvěrně zná a ve svém projektu ho velmi dobře popsal.

Na základě této znalosti si sám vytyčil termíny zásadních úkolů, vedoucích ke zkvalitnění ČT. Tyto termíny *NEPLNÍ*. Tyto a další rozpory konstatovala Rada na svém zasedání 11. 7. 2000 a nespokojila se ani s osobním vysvětlením GR 15. 8. 2000, jak dokládá zápis z tohoto jednání.

Mediální kampaň proti Janě Dědečkové

Jan Čulík, 18. 8. 2000

Vznikne teď mediální kampaň proti Janě Dědečkové, protože si dovolila kritizovat ředitele televize Chmelíčka? Viz tento komentář v dnešních *Lidových novinách*. Naprosto neuspokojivým obsahem Chmelíčkovy zprávy pro Radu ČT se komentář podrobněji nezabývá. Je to stále stejný scénář: ti, kdo se v ČR odváží říct veřejně něco, co se neshoduje s konvenčním mediálním konsenzem, musejí být umlčeni: a pokud se jejich názor přece jen omylem dostane do sdělovacích prostředků, je třeba ho zdiskreditovat kampaní, založenou buď na neinformovaných argumentech či na vedlejších, zamlžujících výrocích, jejichž cílem je odvést pozornost od hlavního argumentu. Partikulární zájmy jsou totiž příliš cenné na to, aby je směl někdo systematictěji ohrožovat svobodnou řečí. (Povšimněte si také nehorázné antifeministické poznámky v poslední větě Fischerova příspěvku):

Hloupá ukvapenost

Ředitel České televize Dušan Chmelíček je ve funkci jen pár měsíců, a už se pod ním jeho židle povážlivě kývá. Ne snad kvůli tomu, že ho opouštějí styční důstojníci (Hodač a Šámal), nýbrž z jiného důvodu: nedrží prý slovo. Tuto zdrcující pravdu včera odhalila členka Rady pro ČT Jana Dědečková, kterou do této kontrolní instituce nominovala ODS. Dědečková už po čtyřech měsících přišla na to, že Chmelíček neplní body projektu, který mu otevřel dveře kanceláře generálního ředitele veřejnoprávní televize. Nikdo se pak nemůže Dědečkové divit, že jako čestná žena hodlá iniciovat Chmelíčkovu odvolání. Lhář v čele ČT, toť skandál! Morální zásadovost je jistě chvályhodná, v případě paní Dědečkové jde však o velkou přepjatost. Čtyři měsíce jsou na hodnocení práce ředitele nota bene ředitele takového molocha, jako je ČT přece žalostně málo. Netvrdím, že by si Rada měla Chmelíčka hýčkat. Měla by mu ale dát více času na to, aby dokázal, co umí. Srážet

mu hlavu hned při prvním klopýtnutí (bůhví, jak to je) není důkazem morálky a zásadovosti, nýbrž hloupá a krvežíznivá ukvapenost. O to horší, že za ní stojí žena.

Petr Fischer

Tomáš Pecina poznamenává:

Klíčem je Klepetko. Za to, že ho Chmelíček povýšil, mu teď zajišťuje vlídnou *coverage* v *Lidovkách*. – Váš komentář je málo ostrý, měl byste doplnit, že se nezabývá nejen věcnou stránkou kritiky od Dědečkové, ale celé *Lidovky* se vůbec nezmiňují o Chmelíčkově *lhaní*.

Poznámka JČ:

Ještě povrchnější a nehoráznější je článek Jany Perglerové ve včerejším *Právu*. Absolutně ignoruje jádro argumentace Dědečkové, totiž neuspokojivou Chmelíčkovu zprávu i jeho lhaní, a interpretuje návrh Jany Dědečkové na odvolání Chmelíčka jako „mocenské hrátky ODS“. Tento způsob psaní je v *Právu* přece jen poněkud nezvyklý – zdá se, že tlak na „podporu televizního ředitele“ byl na autorku článku příliš silný... Bez analýzy Chmelíčkovy dokumentu, který kritizuje Dědečková, existuje podezření, že je text Jany Perglerové hrubě zaujatý.

Anatomie jednoho neúspěchu

Tomáš Pecina, 21. 8. 2000

Téměř sedm měsíců uplynulo od okamžiku, kdy Dušan Chmelíček, dosavadní šéf právního oddělení České televize, nastoupil do funkce generálního ředitele. Nebude na škodu krátce si připomenout, za jakých okolností se tak stalo.

Tehdejší Rada České televize, vedená nejprve Janem Jirákem (ODA) a později Vladislavem Kučíkem (ČSSD), čelila rostoucí kritice poslanců, kteří jí vytýkali – na povrchu věci – nedostatečnou komunikaci, ve skutečnosti jim však vadilo zejména to, že politická linie České televize již rok a půl nekopírovala opozičněsmluvní realitu a dávala disproporcionální hlas nejen stranám Čtyřkoalice a lidem prezidenta Havla, ale více či méně otevřeně podporovala i partikulární a leckdy dost skurilní kauzy jako hnutí *Děkujeme, odejděte!* nebo nezávislého senátora Václava Fischera.

Vedení České televize tehdy (nebo minimálně ještě krátce předtím) tvo-

řil značně nesourodý tým. Personální práce nebyla silnou stránkou ředitele Puchalského, a proto se na vedoucí místa dostali lidé, kteří postrádali všeobecné manažerské předpoklady a leckdy i výraznější osobnost; veteráni Mathého éry buď televizi opustili sami, nebo byli Puchalským často potupným způsobem propuštěni.

Chmelíčkův předchůdce si, mírně řečeno, nevybudoval pověst efektivního manažera a hovoří-li v této souvislosti Dušan Chmelíček o „manažerské krizi“, je to termín, který tehdejší situaci výstižně popisuje.

Ze tří kandidátů na *short-listu* Jirákovy a Kučikovy Rady České televize měl Chmelíček nejméně pochybnou osobní historii a jako zaměstnanec ČT s rozsáhlými kontakty dovnitř organizace mohl nabídnout i poměrně propracovaný, ambiciózní a konkrétní projekt. Proto, jakkoli opodstatněné mohou být výhrady k výběru ředitele z omezeného okruhu oslovených osob, z nabídky, kterou byla Rada ochotna uvážit, byl zřejmě nejlepší alternativou.

Nový ředitel po svém nástupu rychle a – což je v českých podmínkách nutno zvláště ocenit – bez „odchodových“ skandálů rekonstituoval vedení televize a doplnil je znovu lidmi, kteří měli pro výkon svých funkcí předpoklady. Z poměrně malého počtu manažerů, kteří přišli zvenčí, je třeba jmenovat Jiřího Hodače, muže s dlouholetou praxí z BBC, jímž D. Chmelíček obsadil nově vytvořenou pozici ředitele zpravodajství. Hodač se měl věnovat koncepčnímu vedení zpravodajského a publicistického týmu a implicitně se předpokládalo, že by díky svým zkušenostem ze zahraničí měl působit jako *spiritus agens* reformy zpravodajství, do níž televizi nutil jak pohled na peplemetrová měření, tak chronické odchody schopných (a poslední dobou už i průměrných) redaktorů do konkurenčních médií.

Všichni si tedy mohli oddechnout, zdálo se, že Česká televize překonala těžké období a čeká ji klidný vývoj pod vedením šéfa, který se v mnoha směrech podobá dosud jedinému úspěšnému řediteli ČT – že Chmelíček je jakousi méně sofistikovanou obdobou Iva Mathé, verzi „*Mathé Lite*“.

K prvnímu zvratu v předpokládaném bezproblémovém vývoji došlo v dubnu, když Poslanecká sněmovna zvolila nové členy Rady ČT. I když z Rady podle očekávání museli odejít Jirák s Kučíkem, zůstali v ní (vedle relativního nováčka Miloše Rejchrtu) i dva členové původní Rady, která problémy České televize neuváženou volbou ředitele v roce 1998 zavinila. Neméně šokující byli i někteří noví radní: funkcionářka ODS a obdivovatelka Václava Klause Dědečková, vydavatel ideologické *Proglas Revue* a autor článků stránek ODS Mikš, velmi mladý politolog Mareš a Jiří Kratochvíl, muž proslulý z předchozích angažmá spektakulární neschopností (a navíc podezřelý z korupce).

Nikdo nevěděl, jak bude tato Rada, prostá jakýchkoli nezávislých osobností, rozhodovat. Jasně bylo jen tolik, že poměr 7:2 povede k tomu, že veřejnoprávní televize rozhodně nebude smět být proti-opozičněsmluvní, tak jak bývala v době Puchalského éry.

Druhým zvratem byl pořad brněnského studia *Netopyr*, odvysílaný Českou televizí začátkem května. Jiří Hodač, od něhož si odborná veřejnost po velmi dobrých mediálních vystoupeních v *Mladé frontě* a v *Britských listech* hodně slibovala, nedokázal před kamerou reagovat na nejjednodušší dotazy, jako např. podle jakých kritérií se mají řadit zprávy v *Událostech*, a rozhodně v divácích nevyvolal dojem schopného, energického manažera, který by byl schopen převzít na svá bedra reformní poslání.

Značně nepřesvědčivý byl i normotvorný dokument, který Hodač jako nejvýznamnější výsledek své činnosti prezentoval na internetu.

Něco evidentně nebylo v pořádku, avšak protože jeden manažer televizi nedělá, nebyl ještě důvod k většímu znepokojení. Pokud se Chmelíček při obsazování nově vytvořeného postu zmýlil (a nebyl jediným, kdo Jiřího Hodače nedokázal odhadnout), mohl svou chybu lehce napravit.

Poté však události kolem ředitele nabraly nečekaný spád. Nejprve vedoucí jeho PR oddělení naprosto iracionálně odepřela *Britským listům* příslibený a dlouho předem plánovaný rozhovor s ředitelem, načež pak dílo korunovala výrokem o seznamu přípustných tiskovin, jež kandiduje na titul „mediální přehmat roku“.

Téměř současně s tím se Chmelíček s Hodačem rozhodli vyměnit moderátora divácky stále méně atraktivního debatního pořadu *V pravé poledne*, aniž měli k dispozici náhradu a aniž by byli připraveni čelit mediální kampani, kterou tím nutně museli vyvolat v kruzích, jimž Čtyřkoalici straníc Prorok vyhovoval.

Záminkou byl telefonát Václava Klause řediteli Chmelíčkoví a jeho stížnost na Prorokovo chování. Televizní ředitel na něj reagoval neopatrně formulovaným faxem, a tím uvedl do pohybu lavinu událostí. Protože ODS má v současné době dokonale „pod palcem“ vlivnější TV Nova, její zájem o Českou televizi je poměrně slabý a jde jí spíš o to postavení ČT oslabovat a demonstrovat tak Klausovu tezi, že co je „veřejné“ (tj. ani soukromé, ani státní), je společensky škodlivé a je třeba to potlačit. Klausův aparát proto fax „pustil“ lidem ze Čtyřkoalice, kteří naopak těžce trpěli tím, že jejich dosud výsadní postavení na obrazovce ČT bylo eliminováno, a proto se chopili příležitosti na opozičněsmluvního Chmelíčka zaútočit.

Ředitel i jeho trumfové eso Hodač v této zkoušce zcela propadli. Proroka nahradili nevýrazným, upovídaným a značně nebystrým (byť snaživým)

rozhlasákem Zelenkou a posléze pořad bez náhrady zrušili. Mediální kampani MFD pak čelili zřejmě nejhorším možným způsobem. Normalizačním jazykem zformulovali „komuniké“ a na dálku přikázali šéfredaktorovi zpravodajství Zdeňku Šámalovi, aby je nechal přečíst ve vysílání. Ten ovšem vycítil příležitost, jak odejít s televize s maximálním možným ziskem, příkaz nesplnil a na protest rezignoval. I když se Rada (spíš v zájmu vlastního pohodlí než na základě analýzy situace) ředitele a jeho pobočníka zastala, bylo pozdě.

K úrazu mezitím došlo i na mediální frontě. Až do června poskytoval Dušan Chmelíček pouze nenáročné, banální rozhovory, a když byl konfrontován s poměrně ostrými otázkami a kritickou oponenturou *Britských listů*, neuměl adekvátně reagovat, choval se zčásti vyhýbavě, zčásti útočně, a vytvořil tak o svých schopnostech velmi nelichotivý obraz.

Za necelé dva měsíce se tak renomé úspěšného a nadějného manažera zhroutilo a mediální *image* D. Chmelíčka byl v troskách. Co se dělo dál, nebylo už tak překvapivé.

Protože Chmelíček nebyl s to splnit poněkud idealistické termíny svého projektu, nechal z vlastní vůle vypracovat pro Radu ČT hodnotící zprávu o své činnosti, jíž chtěl tuto skutečnost zakamuflovat. Autor zprávy, osoba z Mathého „kliky“, do ní ovšem – s největší pravděpodobností záměrně, protože tyto kruhy už přestaly mít zájem chybujičího Chmelíčka podporovat – vložil ampuli s jedem: na nenápadném místě v textu zpráva obvinila Radu, že zavinila termínový skluz, protože neschválila včas statutární dokumenty České televize (což byla lež). Chmelíček zprávu snad ani nečetl a předložil ji tak, jak ji dostal, Radě a zároveň dal příkaz k jejímu utajení (zřejmě ne z důvodu této lži, ale protože věděl, že zpráva je formální dokument, a nechtěl na ni příliš upozorňovat). Od Rady patrně očekával, že dokument bez analýzy schválí.

Zpráva ovšem hned několika kanály z České televize unikla a radní se ocitli v prekérní situaci: pokud zprávu schválí bez připomínek, vystaví se riziku mediálního zesměšnění, pokud ji odmítnou, těžko vysvětlí, proč tak slabého ředitele ponechávají ve funkci. Ve snaze získat aspoň měsíc času se rozhodli zatajit v zápisu kritickou část věnovanou zprávě, ale opět nebyli schopni zamezit úniku a mediální skandalizaci. Schylovalo se k notně říznému *dénouement*.

V ohnisku sváru, v redakci zpravodajství, mezitím došlo k personálním změnám a výrazně bylo posíleno protireformní křídlo ambiciózního moderátora Klepetka a šedé eminence Vondráčka, které sice nebylo schopno zajistit vyšší kvalitu zpravodajství, ale mohlo řediteli nabídnout své mediální

kontakty. Proto, když po neshodách s ředitelem odešel Jiří Hodač, jehož veteráni v redakci ostatně nikdy jako šéfa neakceptovali, nevyvolalo to větší mediální rozruch, přestože byl v souvislosti s tím ředitel ČT nejméně dvakrát přistižen při lži.

Stejný mechanismus se uplatnil při zpravodajství o průběhu posledního jednání Rady ČT, kde vybuchla časovaná nálož lživé informace. Radní nemohli (a zčásti už ani nechtěli) ředitelovu slabost krýt. Jana Dědečková, která to vyjádřila nejpregnantěji požadavkem na hlasování o Chmelíčkové odvolání, se okamžitě stala terčem útoků mediální lobby.

Současné postavení ředitele Chmelíčka je tedy charakterizováno dvěma protichůdnými tendencemi: jeho mocenské postavení sílí, ale reálných výsledků ve funkci se zoufale nedostává. Tím, že se stal „odvolávaným“ ředitelem a tzv. pravicová média asi nebudou schopna přesvědčit veřejnost, že racionálně argumentující Dědečková je pouhým maňáskem na Klausově ruce, ani ji zcela umlčet, má Chmelíček při získávání nových spolupracovníků ztíženou pozici (např. už nedokáže vybrat takového ředitele zpravodajství, který by měl sílu prosadit proti Klepetkovým lidem reformní kroky). Zároveň se stal břemenem pro „hodinový stroj“ uvnitř televize, protože série ředitelových *faux pas* v médiích poškozují instituci jako celek. I ti se ho proto budou chtít zbavit, a jak ukazuje epizoda s rafinovanou lží ve zprávě o plnění projektu, dokáží být velice nebezpečným protivníkem.

Chmelíček nemá dobrou pověst ani mezi řadovými zaměstnanci televize, ti však v této instituci o ničem nerozhodují. Důležité pro Chmelíčkovu setrvaní ve funkci jsou proto už jenom jeho politické konexe. Sociální demokraté mohou být spokojeni, zpravodajství České televize je plně ekonomického optimismu a vlídností televize nešetří ani vůči druhé tváři místního politického Iana. I Čtyřkoalice získala v osobě šéfredaktora zpět část ztracených pozic a její radní Rejchrt již veřejně prohlásil, že Chmelíčka podpoří.

Při hlasování (které musí být ze zákona tajné a k odvolání je třeba kvora šesti hlasů) ale možná paradoxně rozhodne předvídavost (a pohodlnost) radních, z nichž ti bystřejší už chápou, že ředitel tohoto typu je pro ně zdrojem trvalých potíží (a mohl by je v důsledku dalších přehmatů dokonce připravit o snadný vedlejší příjem). Chtějí-li svůj mandát dokončit v mediálním přítomí, v klidu a poblíž kávovaru, musejí se chtě-nechtě rozhodnout pro změnu a po dvou zmýlených konečně najít ředitele, jehož vinou nebude veřejnoprávní televize každý týden na první stránce deníků kvůli tomu či onomu skandálnímu rozhodnutí nebo nepovedenému vyjádření pro média. Ostatně, jejich šťastnější rozhlasoví kolegové takovou idylu – za stejné peníze – prožívají už řadu let.

Proto je tedy možné, že se dočkáme z Kavčích hor dalšího překvapení, když minimálně někteří radní, chránění anonymitou tajného hlasování, budou v zájmu vlastního pohodlí hlasovat proti instrukcím strany, jejíž zásluhou se k prebendě dostali.

Jana Dědečková:
Langer mi řekl, že škodím straně
Rozhovor s členkou Rady České televize

Tomáš Pecina, 28. 8. 2000

TP: *Paní Dědečková, Rada ČT, již jste členkou, je často srovnávána se svou předchůdkyní. V médiích jste několikrát zopakovala, že jste k veřejnosti mnohem otevřenější. Nicméně Jiráková Rada odpověděla na podnět Britských listů do týdne, kdežto vám to v jednom případě trvalo přes dva měsíce a další dvě stížnosti už víc než dva měsíce na odpověď čekají.*

Co uděláte pro to, aby se Rada své předchůdkyni aspoň přiblížila a plnila lépe svou zákonnou povinnost?

JD: Samozřejmě, Rada zde zanedbala svou povinnost. Navrhnou určité směrnice pro služební poštu, tak, aby odpovědi byly vyřizovány do 30 dnů.

TP: *Na druhou stranu, když se na vás se stížností obrátil „občan“ Libor Rouček, Rada odpověděla okamžitě...*

JD: Myslím, že v té době bylo stížností k vyřízení málo. Některé dopisy ale také čekají na stanovisko ředitele.

TP: *Tato Rada rovněž učinila bezprecedentní krok, když na rozdíl od Jirákovy a Kučíkovy Rady zakázala veřejnosti nahlížet do zápisů z jednání. Nový jednací řád tak umožňuje utajit před veřejností celé části jednání, a k tomu skutečně na zasedání 11. července došlo.*

V Britských listech jste přislíbila, že zápis bude odtajněn, ale nestalo se tak – veřejnost tedy nesmí vědět nejen, jak jednáte, ale dokonce ani o čem. To je proti Jirákově Radě další krok zpět...

JD: Ta chybějící část ze zápisu z 11. 7. je přesně citována v zápisu z 15. 8. Samozřejmě, jednací řád se musí změnit.

TP: *Jiráková Rada byla kritizována (a odvolána) za to, že dovolila řediteli Puchalskému utajit projekt, vy jste na posledním zasedání odhlasovali, že zpráva o plnění projektu smí být neveřejná, pokud nebude se zveřejněním souhlasit ředitel Chmelíček.*

JD: Při jednání došlo ke sporu. Navrhovala jsem, že zpráva je stejně jako projekt veřejná listina, proto jsem navrhla zveřejnění dokumentu. Byly opačné názory, že dokument je duševním vlastnictvím autora, a členové Rady dali možnost řediteli, aby zprávu zveřejnil. Takhle bohužel probíhá jednání Rady a nemám k tomu co říct.

TP: *Opět ale nelze argumentovat, že by proti Jirákově Radě došlo k pokroku...*

JD: Pokrok je v tom, že je zřetelné, jak který člen hlasoval.

TP: *Pokud nebyl celý bod, včetně hlasování, utajen.*

JD: To se stalo jen jednou.

TP: *Nicméně může se to stát znovu, protože jednací řád to dovoluje.*

JD: Proto budu iniciovat jeho změnu.

TP: *Jedním z témat, kterými se Rada nezabývala, ale které je přesto podstatné, je případ Ondřeje Gini. Česká televize ignorovala princip presumpce nevinny a rozhodla, že pan Giňa musí z obrazovky. Proč se Rada touto otázkou zatím nezabývala?*

JD: Nikdo tento návrh nevznesl, ale máte pravdu, že bychom se tím zabývat měli sami o sobě. Tento podnět – mezi jinými – proto vnesu na příštím zasedání. Respektovat princip presumpce nevinny je pro prestiž veřejnoprávní instituce velmi důležité.

TP: *Rada by se neměla zabývat personálními otázkami, ale některé z nich mají širší souvislosti a dopad. Konkrétně hovořím o odchodu pana Hodače. Poté, co Jiří Hodač rezignoval na svou funkci, vyjádřil se poněkud roztrpčeně, že ředitel Chmelíček je zcela ve vleku neoficiálních struktur v rámci televize nebo i mimo ni.*

Při studiu Chmelíčkovy projektu, zejména ve srovnání s jeho mediálním vystupováním, docházím nutně k závěru, že jeho autorský podíl na projektu je – mírně řečeno – malý. Na tom by nebylo nic špatného, každý si může najmout tým odborníků, ale mám pocit, že tento projekt je na pana Chmelíčkově nezávislý: že tým lidí v ČT zpracoval projekt a vybral si, kterému kandidátovi tento projekt – jako jakési korunní klenoty – svěří a umožní mu tak vyhrát konkurz.

*Indicie pro to jsou poměrně silné (v této souvislosti se hovoří např. o analytiko-
vi Nikolaji Savickém). Je-li tomu tak, do značné míry to při volbě ředitele neguje
roli Rady ČT, protože o tom, kdo bude ředitelem, rozhodují ve skutečnosti ti, kteří
si vybírají „předkladatele“ svého projektu.*

*Jsou podle vás obvinění pana Hodače a tyto spekulace odůvodněné a bude se
tím zabývat i Rada?*

JD: Nevím, jestli se Rada bude touto otázkou zvlášť zabývat, ale ať je tvůrcem projektu kdokoli, musíme se zabývat jeho naplňováním – a projekt bohužel naplňován není. Osobně si myslím, že pan Chmelíček nemá ani dostatečný respekt u svých podřízených, aby byl schopen takový projekt splnit.

TP: *Připouštíte možnost, že projekt byl zpracován nezávisle na konkrétním kandidátovi?*

JD: Ano, vše tomu nasvědčuje. Vyjadřování pana Chmelíčka svědčí o tom, že si projekt dokonce ani neprostudoval.

TP: *Při vystupování ředitele pro média dochází k řadě diskrepancí, názory se mění ze dne na den: pan Chmelíček např. prohlásil, že místo ředitele zpravodajství může být docela dobře zrušeno – v projektu i ve zprávě o plnění přitom stojí pravý opak. O tři dny později to popřel. Nejasnosti vznikly i ohledně toho, zda nový šéfredaktor publicistiky Martin Mrnka byl nebo nebyl vybrán ve výběrovém řízení. To staví televizi do nepřívětivého světla. Bude Rada požadovat vysvětlení?*

JD: Samozřejmě, návrhu na odvolání generálního ředitele musí předcházet dostatečná příprava a musíme se zabývat i touto otázkou.

TP: *Patříte k nemnoha členům, kteří se zasazovali o veřejné zasedání Rady. Domníváte se, že by přijetí tohoto návrhu změnilo způsob, jak Rada posuzuje některé otázky?*

JD: Způsob asi ne, ale výrazně by to změnilo pohled na Radu, zvýšilo by to její prestiž, odpadly by spekulace o politických tlacích. Bylo by naprosto jasně vidět, jak který člen rozhoduje.

TP: *Pan Rejchrt napsal (a v Britských listech ho podpořil i Václav Žák), že neveřejné zasedání je nezbytné pro kvalitu rozhodování. Byla podle vás některá rozhodnutí kvalitnější proto, že byla učiněna na neveřejném zasedání?*

JD: Ne, v žádném případě. Kdyby bylo jednání veřejné, průběh by byl naprosto jiný. Každý člen by musel být na jednání připraven, musel by problémem prostudovat, připravit si argumenty... Zcela by se změnil charakter jednání.

TP: *Budete svůj názor prosazovat dál?*

JD: Jistě. Každý člen Rady má ovšem jiné důvody, proč to odmítá. Pan Rejchrt řekl, že musí rozvažovat neveřejně, jiné důvody má pan Erben a naprosto jiné pan Kratochvíl – to jsou lidé, kteří všechno vědí nejlíp a veřejnost proto nepotřebují.

Na jedné straně jim dávám za pravdu, že novináři všechno zkreslí a otočí, ale musíme se navzájem kultivovat i s novináři. Spekulace vznikají právě na základě toho, že novináři nejsou někam vpuštěni.

TP: *Spekulace mohou být ale živeny i jinak: do médií pronikla např. informace, že po posledním zasedání Rady vás kontaktoval místopředseda ODS Ivan Langer. Je to pravda? S jakým požadavkem se na vás obrátil?*

JD: Nebyl to požadavek, spíš se zlobil, že jsem udělala tento krok, a řekl, že to ublíží ODS, protože on má daleko více politických zkušeností, zkušeností s novináři, a že si mohu být jistá, že se to obrátí proti ODS – což se nakonec do jisté míry stalo. Žádný novinář si nepřečetl zápis, ze kterého by

mohl lehce konstatovat, že k tomuto zjištění Rada došla už 11. 7., a klidně to dávali do spojitosti s rezignací pana Hodače; nejčastěji pokládané otázky byly, jestli jsem to udělala proto, že odešel Jiří Hodač.

TP: *Ovšem vy nereprezentujete politickou stranu, ale veřejnost – takže jestli vaše rozhodnutí ublíží nebo neublíží straně, by mělo být irelevantní...?*

JD: To jistě, ale mělo by to být irelevantní i pro novináře. Je smutné, že v době internetu si novináři nedokážou zjistit základní fakta.

TP: *Akceptovala jste kritiku pana Langra?*

JD: Ne, v žádném případě. Řekla jsem mu, že zastupuji veřejnost a absolutně nemohu poškodit ODS tím, že jedním otevřeně.

TP: *V dubnu jste Britským listům v rozhovoru řekla, že by nový ředitel měl dostat rok času. Teď je ve funkci teprve sedm měsíců a navrhuje jeho odvolání. Kromě toho, že evidentně není naplňován vítězný projekt, co dalšího vás vede k tomu, že jste přehodnotila svůj názor?*

JD: Sedm měsíců je dost dlouhá doba a změny se už měly projevit i na programu. Program je tři roky naprosto stejný, nekvalitní, nejsou v něm patrné sebemenší změny.

TP: *V červnu mi ředitel ČT řekl, že se rozbíhá reforma zpravodajství – že dokonce už začala, a že pořad V pravé poledne s novým moderátorem je prvním výsledkem reformy. Za několik dnů nato byl pořad zrušen. Co budete požadovat po tomto, eventuálně novém řediteli v oblasti reformy zpravodajství?*

JD: Každopádně, aby byla jasná odpovědnost za pořady, aby zpravodajské pořady byly vyprofilovány, a nesmírně důležité je, aby si televize vybudovala analytické zázemí. Reforma je dlouhodobá záležitost, ale je potřeba k těm krokům přistoupit. Pokud je momentálně zakonzervován existující stav, nevěřím, že by se něco změnilo.

TP: *Domníváte se, že posun v personálním obsazení redakce zpravodajství může mít reformní charakter? Jsou tam osobnosti, které by dokázaly prosadit reformu?*

JD: Takový pocit rozhodně nemám. Všechny současné osobnosti tam byly i za pana Puchalského. Myslím, že pan Chmelíček si koupil ve zpravodajství klid – to je všechno, co udělal.

TP: *Ale Rada se pana Chmelíčka zastala v kontroverzi ohledně odchodu Zdeňka Šámala. Není teď tak trochu spoluviníkem současného alibistického stavu? Postupovala byste dnes stejně jako tehdy?*

JD: Možná jsme měli víc naslouchat tomu, co říkal pan Rejchrt, než se bránit jednoduchou formulací, že to není v naší kompetenci.

TP: *Dnes byste tedy postupovala jiným způsobem?*

JD: Samozřejmě. Na základě i těchto kroků jsem začala přemýšlet o pro-

jektu, o své práci, o chodu televize, a jistě, musíme brát v úvahu i lidskou stránku, jak zacházet s lidmi. Což je případ i tajemnice naší Rady.

TP: *Máte zřejmě na mysli kontroverzi ohledně předání materiálů, již se v posledních dnech intenzivně zabývají Britské listy.*

Není mi jasná jedna věc: pan ředitel tvrdí, že materiály předal, byť předtím, než Rada poprvé zasedala. To nemůže doložit, nicméně v ten samý den, kdy předal zprávu, v níž tvrdí, že materiály byly předány v dubnu, tyto materiály předal znovu. Proč?

JD: *(smích)* Tak to se budete muset zeptat ředitele Chmelíčka.

TP: *Tlumočil vám nějaké vysvětlení?*

JD: Pokoušel se o to, přinesl nám třístránkový dokument, o němž opět tvrdil, že nám ho zaslal, než odešel na dovolenou, ale ten dokument se ztratil stejným způsobem jako *Statut*.

TP: *Další dokument, který ztratil někdo z pomocného personálu? Pan ředitel má ale mimořádnou smůlu...!*

JD: To jistě.

Jana Dědečková (1951) v Radě ČT vystupuje – zatím s malým úspěchem – s požadavkem na veřejná zasedání a na větší otevřenost práce Rady. V poslední době patří i k zásadním kritikům ředitele České televize D. Chmelíčka, jehož odvolání je rozhodnuta na příštím zasedání navrhnout.

Peripetie

V září 2000 hrubě porušilo zpravodajství České televize principy veřejnoprávního odstupu od zpracovávaných témat a připojilo se k propagandistické kampani ostatních sdělovacích prostředků proti „cizáckým barbarům“, antiglobalizačním demonstrantům, kteří přijeli do Prahy demonstrovat proti zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Zpravodajství ČT plně podpořilo propagandu ministerstva vnitra a posílilo obraz čackých, hrdinných českých policistů, obránců české civilizace před zahraničními „nájezdníky“, kteří, jak napsaly mnohé sdělovací prostředky, „zničili Prahu“. Ve skutečnosti bylo násilných demonstrantů jen několik desítek a ostatní tisíce demonstrantů se účastnily pokojných protestů: česká společnost však byla před nimi varována a nevešla s nimi do žádného kontaktu. Česká televize potlačila záběr BBC, na němž policista kope do na zemi ležícího demonstranta. Neinformovala o znepokojující brutalitě české policie proti demonstrantům i náhodně zadrženým osobám, potlačila vlastní záběry zmlácených osob. Až sem zřejmě sahají kořeny prosincového vzbouření televizních pracovníků: někteří pozorovatelé usuzují, že za to, že v září Česká televize udělala pozitivní propagandu Stanislavu Grossovi, se jí ministr vnitra v prosinci odměnil tím, že proti vzbouřencům, neprávem okupujícím televizní velín, nezasáhl. – V tomto oddílu také dokumentujeme skandál Sazka: ostravské studio ČT natočilo pro pořad Klekánice kritický dokumentární film o tomto oligarchickém impériu a generální ředitel ČT Dušan Chmelíček ho odvezl řediteli Sazky Aleši Hušákovi a pokusil se ho zakázat. Jen za takový čin by v normální zemi musel ředitel veřejnoprávní televize rezignovat. – V závěru tohoto oddílu se zabýváme finančními nesrovnalostmi v ČT studio Brno a službou, kterou poskytla politička Petra Buzková svým přátelům novinářům v pražském zpravodajství ČT.

Česká média hrubě překroutila demonstrace z minulého týdne

Tomáš Pecina, 2. 10. 2000

Motto:

Nepobíhal jsem po ulicích, nemám chuť dostat přes budku ani od anarchistů, ani od policajtů. Ovšem televize i rádio to pojaly jako válku v přímém přenosu, takže informací mám síc hr víc, než kdybych se tísnil někde v davu 3000 vykřikujících blbečků.

(Z příspěvku na diskusním fóru Britských listů)

Události, které se minulé úterý odehrály v ulicích pod Vyšehradem, vidělo na vlastní oči odhadem 50 tisíc lidí. Všichni ostatní si museli utvořit názor na základě zprostředkovaných informací, v převážné míře podle toho, co o událostech napsala nebo odvysílala média. Obrovský nepoměr mezi těmito dvěma skupinami ukazuje, jakou roli hrají prostředky masové komunikace v moderním světě: nejenže „co není v televizi, nestalo se“, ale z hlediska percepce širokými vrstvami obyvatel ustupují události v rostoucí míře do pozadí a jsou nahrazeny více nebo méně „ošetřenými“ mediálními obrazy.

Pro západní sdělovací prostředky jsou boje levicových radikálů s policií notně obnošená vesta. Zahraniční novináři se proto snažili notoricky známé realie různými způsoby ozvláštnit a zatraktivnit: např. televize BBC odvysílala rozhořčený projev primátora Kasla, jenž si (velmi obstojnou angličtinou) stěžoval, jak barbarské je házet dlažební kostky po policistech, kteří chrání „pokojné shromáždění MMF“, francouzský *Le Monde* sáhl k laciným klišé a bez výraznějšího vztahu k realitě glorifikoval mluvčí Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEG) Chelsea Mozenovou a „militantní anarchistku“ Alici Dvorskou. Protože se ale nestalo nic, co by vybočilo z běžné normy podobných akcí ve světě, zájem západního tisku o dění v Praze rychle opadl.

Zcela jinak přistoupily k nepokojům místní sdělovací prostředky. První reakcí byl naprostý úžas, protože v Praze se dělo něco, co novináři doposud znali jen z televizních záběrů a fotografií. Okamžitě poté nastoupilo zveličování. Přestože demonstranti vytloukli výlohy v deseti obchodech a způsobené hmotné škody dosáhnou cca 20 milionů korun, zpravodajství vypadalo tak, jako kdyby hlavní město leželo v troskách a škody šly do miliard. Takové jednání je pochopitelné u komerčních stanic a deníků, protože ty si dra-

matizací událostí zvyšují sledovanost a náklad, neomluvitelné ovšem je, že se podobného jednání dopustila i veřejnoprávní televize.

Vystrašenému obyvatelstvu byla poté předložena „legenda o bitvě pod Vyšehradem“ a k tomu již přistoupila jednotlivá média odlišně. Televize Nova a bulvární tisk vsadily na xenofobní notu a zaměřily se na heroizaci policistů a oslavu jejich zákroku proti nepřátelským (protože cizím) radikálům. Vinni (kolektivně) byli všichni, kdo do Prahy přijeli demonstrovat. Velké neprofesionality se dopustila i moderátorka Primy, která hosta pořadu *K věci A*. Dvorskou verbálně napadala a neumožnila jí hájit se. Ostatní média se předháněla v projevech znechucení a nesouhlasu (viz kupř. článek Jitky Splítkové v *Neviditelném psu*), aniž by splnila svou základní zpravodajskou povinnost udržet si odstup a usilovat o nestrannost.

Vrcholu dosáhla hysterie proti anarchistům ve středu a ve čtvrtek. Televize vysílaly populistické a paušalizující výroky politiků (Václav Klaus: „Jsou to prostě kriminální živly!“) a odepřely druhé straně právo obhajovat svůj názor, když obvinění z toho, že policie nasadila provokatéry, a jejich stížnosti na výhrůžné SMS zprávy, které zaplavují jejich mobily, označily za drzé a nehorázné výmysly. O den později pak zpravodajství opanovala zpráva, že si protestující přivezli vybavení za mnoho milionů korun, jímž rušili policejní radiovou síť – zpráva ovšem pominula otázku, jak účinné bylo toto rušení, když údajně způsobilo sekundové snížení úrovně signálu jednou za několik hodin a nebylo dokonce schopno docílit přerušení spojení. V atmosféře mediálně posilované nenávisti k demonstrantům a sympatií k policii se nikdo na takové detaily nezeptal. Podobně si žádná televize nedovolila odvysílat záběr BBC, na němž policisté na Václavském náměstí bijí a kopou demonstranta, který leží znehybněn na zemi. Česká společnost, krmená po dva dny legendou a hrubě manipulována, byla konsenzuálně shledána neschopnou snést pravdu, a inkriminující záběr tak leží v trezorech všech televizních stanic dodnes.

Stejně málo přesné jako informace o profesionálním o obětavém zásahu policistů (i když mnozí se jako profesionálové chovali, řada z těch, které jsem viděl v podvečer v Nuslích a zejména večer na Vinohradské třídě, byla zmítána emocemi a měla k tomuto ideálu velmi daleko) byly i údaje o účastnících protestů. Téměř nic z toho, co se o nich odvysílalo a napsalo, není pravda. Anarchisté nebyli agresivní k novinářům (byli naopak velmi přátelští), nebyla to „tupá hovada“ (M. Macek) ani opilci (M. Zeman), nýbrž lidé fundamentalisticky přesvědčení o své pravdě a odhodlaní všemi prostředky za ni bojovat. Skutečnosti nedopovídají ani charakteristiky demonizované skupiny „Ya Basta!“

Určitou výjimku mezi deníky (včetně internetových) představují *Lidové noviny*, které sice v pátek otiskly absurdně zjednodušenou „typologii“ demonstrantů a úroveň většiny jejich komentářů k nepokojům je naprosto žalostná, ale neoslavovaly policii a zveřejnily zprávu o policejních provokátérech, kteří se podle řady svědků účastnili násilí. S charakteristickou povrchností k událostem minulého týdne naopak přistoupila Česká televize: zprávu o Američance, která vyskočila z okna policejní služebny, pojala takovým způsobem, jako by její čin jen tím víc dokládal zlotřilost demonstrantů.

Překvapující je, že hysterie neutichla ani o víkend. Vladimír Železný, který jindy nemůže přijít české policii na jméno, použil ve *Volejte řediteli* pro policisty označení „ti naši“, v *Sedmičce* na Nově oba hosté pořadu soupeřili v siláckých výrocích a v nedělní *Partii* na Primě se k populismu přihlásil i ministr Mertlík výrokem, že tak, jako je ministerstvo vnitra odpovědné za „každou neoprávněnou ránu pendrekem“, nesou organizátoři demonstrací plnou odpovědnost za veškeré násilí, jehož se dopustili jejich účastníci. Vrcholem televizní trapnosti bylo pak *Naostro* na ČT, v němž moderátor bez uzardění tvrdil pravý opak toho, co o týden dřív tváří v tvář ministru Grossovi.

Jan Čulík se domnívá, že médii podněcovaná reakce veřejnosti má původ v tom, že Češi, kteří konformně a víceméně bez odporu snášeli dvacet let normalizace, byli natolik ohromeni a traumatizováni pohledem na lidi, kteří jsou ochotni riskovat pro své politické přesvědčení zdraví a život, že museli co nerychleji tuto nepříjemnou vzpomínku vytěsnit, a proto přijali legendu o recích za plastovými štíty a primitivních, divokých agresorech. Jiná verze tvrdí, že šlo o výsledek vynikající práce PR-oddělení ministerstva vnitra, jež si výměnou za řadu exkluzivních materiálů a informací koupilo loajalitu redaktorů místních televizí, a novinám (vycházejícím až o několik hodin později) nezbylo než tuto legendu přijmout.

Nevím, která verze lépe odpovídá skutečnosti, nicméně sám fakt, že česká média dokázala v takové míře překroutit skutečnost a dát účelovou podobu tak významné události, se mi jeví jako neobyčejně znepokojujivá: jak můžeme věřit informacím, která nám média zprostředkovávají o událostech tisíce kilometrů vzdálených, když jsou zcela nepřesná v popisu dějů, které se odehrály uprostřed našeho hlavního města?

**Palachovský komplex:
Reagovali jsme tak hystericky,
protože nechápeme postoj
totální angažovanosti?**

Jan Čulík, 2. 10. 2000

Motto:

... Možná, že ty demonstrace jsou (velice malou) daní za světovost a výhody hlavního města. You can not have your cake and eat it too! Navíc v Praze a jinde v ČR existuje spousta „tichého“ násilí. Zdá se, že v ČR platí, že pokud i ti největší hajzli vystupují „slušně“, mají neskutečně větší naději na úspěch než pár idealistických demonstrantů – „chuligánů“... Když průvan zvedne růžek háčkované dečky na televizi v obýváku, už je oheň na střeše...

(Alex Juchelka na Fóru Britských listů)

Úryvek z delšího článku o pražských protiglobalizačních demonstracích z minulého týdne a reakci českých médií a veřejnosti na ně, který vyšel 2. 10. 2000 anglicky v týdeníku Central Europe Review. (Koncem prosince 2000 pochválil britský deník Guardian internetový týdeník Central Europe Review jako jeden ze svých oblíbených časopisů v roce 2000 právě za reportáže Jana Čulíka o antiglobalizačních demonstracích v Praze a postojích české veřejnosti a českých úřadů vůči nim.)

Není přehnané říci, že Češi byli silně šokováni antiglobalizačními demonstracemi z minulého týdne, které pro ně zůstávají absolutně nesrozumitelné.

Problém není jen to, že mnoho Čechů pohrdá mladými demonstranty ze zahraničí, které považují za „zbohatlické a rozmazlené levicové šilence“, ani, že biedermeierovská česká společnost se děsí násilí, které nikdy, ani na takto nízké úrovni, nezažila. Pražští občané byli hluboce šokováni zejména tím, co viděli jako naprosto zcela „tvrdošíjnou rozhodnost“ demonstrantů, kteří byli ochotni až s pozoruhodnou krutostí podpořit své politické přesvědčení násilnostmi, bez ohledu na zdraví jiných osob (zejména policistů). Problém je myslím daleko hlubší a je příznačný pro celou českou existenci.

Česká duše je hluboce ztraumatizována desetiletími zotročení v sovětském impériu. *Direct action*, přímé, dokonce i násilné akce, jsou pro většinu Čechů nesrozumitelné – Češi jsou vysoce pragmatičtí a individualističtí a

nechápu, že by někdo mohl zastávat určité politické názory tak silně, že by byl ochoten je obhajovat až k vlastní smrti. Život a přežití, případně přežívání, je pro většinu Čechů nejvyšší hodnotou, které dávají přednost před vším jiným. Zdá se, že existuje v současnosti jen málo Čechů, kteří by byli ochotni za nějakou myšlenku obětovat svůj život. (Možná tu existuje určitá paralela s Angličany, kteří, podle Jeremy Paxmana – viz jeho nedávnou knihu *The English* – také nechápu, že by mohli riskovat život za nějakou myšlenku. Při pohovoru o místo profesora na Cambridžské univerzitě se zmínil slavný světový profesor literatury George Steiner, Neangličan, že by byl ochoten v obraně určité myšlenky vyzvat soupeře na souboj, píše Paxman. Profesuru nedostal: takový postoj byl shledán cizím a extrémním. Angličané nechápu, dodává Paxman, jak mohlo v Paříži v devatenáctém století zemřít za věc pařížské Komuny několik desítek tisíc osob...)

Historická zkušenost velí Čechům, že je vždycky nakonec možné přežít, za jakéhokoliv režimu, pokud člověk učiní vhodné kompromisy, je možno žít docela pohodlně. Představa, že by člověk mohl a měl věřit v nějaké hodnoty tak silně, že by měl být ochoten za ně dát v sázku svůj život, je pro většinu Čechů nesrozumitelná.

V roce 1977 podepsalo Chartu 77 méně než 300 občanů a během dalších 12 let, do pádu komunismu, nestoupl počet signatářů Charty 77 nad 2000 – a to v zemi s 15 miliony obyvatel. Obdobně, i protest Jana Palacha, studenta, který se v lednu 1969 upálil na protest proti ruské okupaci a sílící „normalizaci“, vyvedl českou společnost značně z míry. Sice mnozí Češi uznávají oběť Jana Palacha, pro většinu z nich je však takový čin nepochopitelný. Navzdory existenci historických postav, jako byl Jan Hus a Jan Palach, absolutní postoj, kdy někdo brání určitou myšlenku až do smrti, či na úkor lidského života, je v ČR považován za nelidský, cizí, „asijský“.

Tento postoj se nutně střetl s postojem demonstrantů. Aniž bych si přál nějak bagatelizovat jejich násilí, demonstranti byli natolik profesionály, že si uvědomovali, že se v dnešním světě nedostanete do médií, pokud nepoužijete (i když třeba jen symbolického či mírného) násilí.

Avšak tato „krutost“ demonstrantů ukázala názorně Čechům, čeho sami nejsou schopni. Museli vytláčit vědomí této slabosti ze své mysli (pokud nejste schopni bránit svůj postoj „až do smrti“ a jiní toho schopni jsou, znamená to, že se potenciálně stáváte v krizových situacích otrokem, protože se musíte podřídít), a tak podlehli hysterickému záchvatu představ o cizích vandalech a násilnících.

Je velmi znepokojující, že se tento záchvat hysterie proměnil, jak se zdá vyplývat z četných svědectví, v rukou české policie v brutalitu, páchanou na

náhodně zatčených demonstrantech (žádným osobám, bitým na policejních stanicích, nebyl soudně prokázán žádný trestný čin) a zejména na cizincích.

Postscript

Hus

(Text písně Jiřího Dědečka z osmdesátých let.)

Šestého dne v červenci,
někdy pozdě k ránu,
zdály se mi čtyři sny
přesně podle plánu.

A ten páteř, to byl hnus,
trval jenom chvíli –
zdálo se mi, že jsem Hus,
co ho upálili.

Kolem kvanta křesťanů
víceméně z nudy
čekala, zda přestanu
hlásat jistý bludy.

Odvolal jsem, co jsem moh,
bylo toho hodně
(já už jako malej hoch
míval hrůzu z vohně).

Odvolal jsem, co jsem moh,
a přislíbil jsem změnu,
a stejně mě nakonec
šoupli do plamenů.

Už to se mnou skutečně
vypadalo blbě,
když tu jsem se probudil
s cigaretou v hubě.

Postel byla v plamenech,
pálila mě pusa,
a já cítil, že jsem Čech
krajan toho Husa.

***Stížnost na ředitele České televize
V období kolem zasedání MMF a Světové banky
se zpravodajství ČT dopustilo řady vážných chyb***

Tomáš Pecina, 3. 10. 2000

Rada České televize
Fax: (02) 61213971

V Praze dne 2. října 2000

Re: Stížnost na ředitele České televize

Vážení,

stejně jako velká část diváků jsem v minulých dnech věnoval pořadům veřejnoprávní televize i ostatních sdělovacích prostředků zvýšený zájem.

Zpravodajství a publicistika České televize jsou vázány povinnostmi objektivity a vyváženosti, jak to vyplývá ze zákona o rozhlasovém a televizním vysílání, měly by poskytovat objektivní, ověřené, všestranné a vyvážené informace pro svobodné vytváření názorů, jak stanoví zákon o České televizi, a musejí plnit další povinnosti tak, aby dosáhly nejvyššího profesionálního standardu, vyplývajícího ze statutárních dokumentů České televize.

Mám za to, že právě v období kolem pražského zasedání MMF/SB se veřejnoprávní televize těchto úkolů zhostila zcela neuspokojivým způsobem, a v řadě aspektů (např. co do pohotovosti zpravodajství) neuspěla dokonce ani ve srovnání se svými komerčními konkurenty.

Proto podávám stížnost na ředitele České televize a zdůrazňuji následující aspekty, kde se podle mého názoru zpravodajství a publicistika České televize dopustily nejzávažnějších chyb:

1. Pořad *Naostro* odvysílaný 24. 9. byl hrubě neprofesionální, neinformovaný, emocionální a vytvářel ve společnosti neodůvodněné nálady směřující proti státním orgánům zajišťujícím bezpečnost v souvislosti se zasedáním MMF/SB.

2. Zpravodajství v průběhu 26. 9. nebylo dostatečně aktuální. Česká televize nezařadila tento den žádné mimořádné zpravodajské pořady nebo vstupy např. formou běžícího titulku, takže spolupřispěla k vytvoření atmosféry nedůvodných obav a paniky. Pokud byla veřejnost aktuálně informována, bylo to zásluhou jiných sdělovacích prostředků než České televize.

3. V dalších dvou až třech dnech zpravodajství nedávalo prostor názorům všech relevantních stran, pojalo téma protestů jednostranně a velmi povrchně, což bylo nejzřetelněji patrné ve vstupu z nemocničního pokoje, kde byla hospitalizována americká demonstrantka Yolanda Mach.

4. Mimořádná beseda odvysílaná 27. 9. večer neměla reprezentativní zastoupení, velkou část jejich účastníků tvořili sami pracovníci televize. Pořad působil velmi hektickým, improvizovaným a povrchním dojmem a nepřispěl k tomu, aby si divák mohl vytvořit o pražských událostech svobodný a informovaný názor.

5. Následný pořad *Naostro* z 1. 10. prezentoval opět značně jednostranný pohled, zcela v rozporu s tím, co tentýž pořad uvedl o týden dřív. Jednomu z hostů, Alici Dvorské (INPEG), nebylo umožněno přiměřeným způsobem vyjádřit své stanovisko a moderátor ji – zcela neprofesionálně – místo diskuze opakovaně vyzýval k pokoře a omluvě.

Zdůrazňuji, že předmětem této stížnosti však není žádný jednotlivý pořad, nýbrž celkové pojetí zpravodajství a publicistiky vzhledem k uvedené události.

S pozdravem

Tomáš Pecina, *Britské listy*

***Sazka ovlivňuje, co smí Česká televize vysílat:
Lobbista silnější než televizní ředitel?
V České republice – nic překvapujícího***

Tomáš Pecina, 4. 10. 2000

K dosti neobvyklému a v historii české veřejnoprávní televize zřejmě bezprecedentnímu kroku sáhlo včera vedení ČT, když na poslední chvíli zrušilo vysílání publicistického pořadu ostravského studia *Klekánice* věnovaného finančním nesrovnalostem ve společnosti Sazka, a. s. Těto loterijní společnosti, o jejichž schopnostech mediálně-nátlačkových akcí, finančních machinací, manipulace a lobbingu se mezi novináři tradují legendy, byl věnován i příspěvek v *Událostech* a – poněkud chaotické *Tady a teď* redaktorů Potužníka a Kněžů.

Z odvysílaných záběrů jasně vyplývalo, že redaktoři ČT opakovaně a bez úspěchu žádali vedení Sazky o vyjádření a odpověď na své otázky.

Upoutávka na *Klekánici*, která byla během pondělka opakovaně uváděna a ještě před půlnocí byla přístupná na webové stránce České televize, byla slibná:

„Sazka. Jde o jednu z neúspěšnějších společností ve státě? Generální ředitel Sazky tvrdí, že bez ní by prý nevyrostl žádný další Jágr nebo Nedvěd. Do sportu dávají stamiliony. Je to hodně nebo málo? Jak hospodaří se všemi vydělanými miliardami? Proč nám při natáčení lidé spojení se Sazkou vyhrožovali anebo naopak nabízelí lukrativní zaměstnání; proč chtěli zastavit naše natáčení? Reportáž o českém loterijním impériu uvidíte v *Klekánici*, tentokrát v novém vysílacím čase v úterý ve 21.40 na programu ČTI.“

V plánovanou vysílací dobu se však objevila hlasatelka, medovým tónem ohlásila zrušení pořadu a pak pronesla větu, při níž každého, kdo je v problematice Sazky orientován, muselo zamrazit: „Vzhledem k tomu, že chceme poskytnout dostatečný prostor druhé straně, bude jí dána možnost k vyjádření. *Klekánici* uvidíte v nejbližším možném náhradním termínu, o kterém vás budeme včas informovat.“ Neboli, přeloženo do běžné řeči, přiznáváme, že jsme podlehlí nátlaku a *Klekánice* poputuje do trezoru, její autory – ne-li celé ostravské studio – pak zřejmě nemine exemplární potrestání.

Je možné, že pořad je nekvalitní, jednostranný a neměl být uveden, avšak je naprosto nehorázné, aby se publicistické pořady rušily na nátlak soukromého subjektu (notabene největšího inzerenta ČT) v den plánovaného uvedení.

Jaká (ne) byla úterní Klekánice Exkluzivní recenze trezorového pořadu

Tomáš Pecina, 5. 10. 2000

„*Merde!*“ vykřikl generál Pierre Cambronne u Waterloo a vstoupil do dějin. Co pronesl po zhlédnutí kazety s *Klekánici* ředitel České televize, nevíme, známo však je, co ihned učinil: navzdory přesvědčení svých podřízených několik hodin před plánovaným časem vysílání *Klekánici* zakázal.

Díky laskavosti pracovníků ostravského studia ČT byly *Britské listy* mezi prvními, kdo dostali atraktivní prohibitem k recenzi. Jasně je jedno: televiz-

ním divákům upřená *Klekánice* nejenže není publicistický zmetek, jak se snaží sugerovat vedení televize, ale jedná se o jeden z nejlepších pořadů, které byly (v tomto případě spíš nebyly) v posledních letech na české televizní obrazovce k vidění.

Pětadvacet minut pořadu je nabito fakty o podivném hospodaření loterijního monopolu, o bohaté minulosti i komicky samolibém vystupování jejího šéfa, o neodolatelných nabídkách a obskurních protislužbách ve vztahu k novinářům, o korupci zasahující do nejvyšších pater státní byrokracie a zastupitelského sboru. V celé stopáži není jediné hluché místo, o korupčních praktikách v Sazce hovoří otevřeně i osobnosti na vysokých a nejvyšších postech (Pavel Dostál, Ivan Pilip...), jiné naopak nedokážou dát reportéru Ovečkovi uspokojivou odpověď (ministr Eduard Zeman, lidovecký poslanec Ladislav Šustr).

Je tedy trezorová *Klekánice* zcela bez chyb? Nikoli, i když žádná z nich není ani zdaleka takového druhu, že by zakládala důvod ke zrušení pořadu:

- Ačkoli se upoutávka jasně zmiňuje o nátlakových akcích Sazky, včetně výhrůžek a „lukrativních míst“, nabízených tvůrcům za neodvysílání pořadu, *Klekánice* samotná o tom cudně mlčí. Divák má právo na to, co mu reklama slíbila, a proto, i když je stopáž pořadu nabita kvalitní publicistikou k prasknutí, měl by dostat aspoň základní fakta, co všechno Sazka tvůrcům slibovala a čím jim hrozila. Anebo – proč tomu nevěnovat třeba hned následující *Klekánici*? Zdá se, že materiálu mají tvůrci pořadu dostatek.

- Hrůznou úroveň má (bohudíky jen stručný) vstup o situaci britské obdoby Sazky, společnosti Camelot: „*Camelot was set up purely to run the National Lottery. Its top people are involved in the supplying of machinery, in the running of the Lottery,*“ opravdu, ale opravdu neznámá: „Camelot byl založen výhradně proto, aby provozoval pouze Národní loterii. Do vedení a celé loterijní mašinerie jsou zapojeni vysoce postavení lidé – je to velká společnost, zaměstnávající stovky lidí,“ jak se diváka snaží přesvědčit podtitulky.

- Ne všechna v pořadu předpokládaná logická spojení jsou na první pohled jasná: zejména vystoupení ekonoma Roberta Blažka měla být lépe strukturována, aby divákovi dovolila vysvětlované vztahy přesně pochopit.

- Čtený projev ředitele Hušáka, hudebně podmalovaný fugou, je sice skvěle namluven, ale mají-li redaktori, jak tvrdí, autentický zvukový záznam, měli aspoň několik sekund – na ukázkou a na důkaz svého tvrzení – přehrát.

Co bude následovat? Záleží na tom, jak pohotová bude akciová společnost Sazka a jak přesně zacílen bude její lobbying. Zdá se však, že je příliš

pozdě, a chce-li vedení televize zachránit aspoň u naivnějších pozorovatelů zbytek zdání integrity, musí *Klekánici* odvysílat celou a bez jakýchkoli dodatků. Jako divák bych se nebránil dodatečně debatě a např. konfrontaci Hušák–Dostál v přímém přenosu, avšak doplní-li televize místo toho jen pasivně stanovisko Sazky, bude to znamenat nebezpečný precedens: kdokoli pak bude moci odepřením informací dosáhnout toho, že mu Česká televize zařadí do vysílání neplacenou reklamu.

Dohru pak zcela jistě musí mít Chmelíčkovu rozhodnutí v Radě České televize – ledaže by ředitel sám vyhodnotil situaci a strašlivou blamáž, kterou své televizi způsobil, vyřešil sám okamžitou rezignací. Titul „bývalý“ by mu za to, co v kauze Sazky předvedl, velice slušel.

ČT: „Vůbec žádný tlak na nás Sazka nevyvíjela.“ – Skutečně?

Tomáš Pecina, 5. 10. 2000

Jak *Britské listy* informoval šéf ostravského zpravodajství a jeden z autorů pořadu Petr Bohuš, Česká televize odvysílá *Klekánici* v *nezměněné podobě* v nejbližším možném termínu. Po odvysílání pořadu se má poskytnout Sazce prostor k vyjádření. Není jasné, jakou formu bude toto vyjádření mít. Pokud to nebude tvrdý rozhovor zkušeného reportéra typu: „Proč jste nám při výrobě tohoto pořadu vyhrožovali? Proč jste nám nabízeli zaměstnání? Proč jste po dlouhou řadu týdnů odmítali odpovědět na naše otázky?“ a bude-li to pro Sazku reklamní šot, v němž bude její představitel moci vystupovat bez kritické oponentury schopného novináře, povede to jen k další diskreditaci České televize. Pracovníci České televize by na nic jiného než na ostrý rozhovor neměli ve vlastním zájmu své instituce přistoupit. Důležité také je, zda bylo úterní zrušení vysílání tohoto pořadu *Klekánice* oprávněné nebo neoprávněné. Pokud bylo neoprávněné, proč má být k pořadu cokoliv přičleňováno? Tyto otázky by mělo vedení České televize vyjasnit.

A ještě další velmi důležitá věc. Dnes v 16.58 vydala ČTK tvrzení mluvčího ČT Jiřího Trávy, že prý „od vysílání *Klekánice* ČT ustoupila bez nátlaku Sazky“. Informace *Britských listů* se od tohoto tvrzení poněkud odlišují. Viz níže uvedené dva texty, které v minulých dnech rozšířila Sazka. Důvěryhodný zdroj konstatuje, že ve srovnání s tím, co se v posledních dnech dělo verbálně, jsou tato dvě prohlášení jen velice mírná:

Sazka a.s., odbor propagace a PR
K Žižkovu 4
190 93 Praha 9

DATUM: 2. října 2000

Od: Doubravová Stanislava

KOMU: Domácí redakce ČTK

**Tiskové prohlášení SAZKA, a.s., k avizované reportáži pořadu
Klekánice (2. října 2000)**

SAZKA, a.s., získala písemný materiál, z něhož lze vyvodit důvodné podezření, že redaktor České televize Jiří Ovečka připravuje tendenční a účelovou reportáž, jejíž obsah je způsobilý závažným způsobem poškodit dobré jméno a pověst akciové společnosti SAZKA. SAZKA, a.s., byl kromě jiného předán i dopis, v němž autor uvádí, že mu p. Ovečka naznačoval, že by „stačilo něco profinancovat a reportáž by šla ze stolu a otevřela by se i cesta pro jiné možnosti“. V těchto souvislostech jmenovaná společnost považuje za velmi závažné, že se v případě p. Ovečky jedná o pracovníka veřejnoprávní televize. V zájmu objektivního posouzení proto podala SAZKA, a.s., trestní oznámení, v němž orgány činné v trestním řízení žádá o prošetření a právní posouzení oznamované záležitosti.

Dále SAZKA, a.s., podala trestní oznámení na Petra Bohuše, vedoucího redakce zpravodajství České televize Ostrava. Údaje, které jmenovaný redaktor uvedl v rámci upoutávky k reportáži *Klekánice*, považuje SAZKA, a.s., za účelové a zavádějící.

SAZKA, a.s., dále v daných souvislostech sděluje, že vzhledem k některým dalším událostem z poslední doby považuje celou záležitost za účelovou akci, která má za cíl poškodit pověst a očernit dobré jméno této společnosti u jejích akcionářů a zejména pak v očích sázející veřejnosti. Protože má SAZKA, a.s., důvodné podezření, že se jedná o pokus o vyvolání umělé aféry a o snahu zneužít veřejnoprávní médium formou odvysílání tendenčně pojaté reportáže, podala SAZKA, a.s., dne 14. září 2000 na Obvodní ředitelství Policie ČR v Praze 9 trestní oznámení na neznámého pachatele pro podezření ze spáchání trestného činu pomluvy podle ustanovení § 206 odst. 1 trestního zákona a dále trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle ustanovení § 158 odst. 1 trestního zákona.

Prohlášení zástupců akcionářů SAZKA, a.s. (2. října 2000)

Moc, kterou disponují média, prezentující veřejnosti informace, je značná. Informace, které divák, posluchač či čtenář získá, považuje za pravdivé, protože důvěřuje profesionalitě těch, kteří informace shromažďují, zpracovávají a šíří. Mediální moc ale musí být vyvážena odpovědností za to, že informace budou ověřené a objektivní, že nebudou zneužity k poškození někoho, aniž by objekt kritiky dostal rovnocennou příležitost vyjádřit svůj názor. V právním státě, kultivované společnosti a ve veřejněprávním médiu by tomu nemělo být jinak.

Nabyli jsme přesvědčení, že v případě reportáže České televize *Klekánice*, týkající se akciové společnosti SAZKA, tomu tak rozhodně nebylo. Znamenali jsme, že Česká televize – Studio Ostrava připravuje pořad, který podle pracovního scénáře redaktora Ovečky měl evidentně poškodit dobré jméno společnosti a na základě lživé konstrukce diskreditovat její vlastníky a členy vedení. Zástupci řídicích orgánů a managementu SAZKA, a.s., se s dramaturgyní pořadu, paní Lenkou Polákovou a dalšími zástupci ostravského studia setkali a nabídli jim plnou součinnost pro přípravu objektivní reportáže. Přes tento krok, nebo právě proto, nebyla nabídka více než měsíc vyslyšena a naopak pokračovala příprava pořadu nepochopitelným způsobem – o nás, bez nás. Vrcholem se stala upoutávka na pořad *Klekánice*, která zašla nejenom za hranici novinářské etiky, ale pravděpodobně i za hranici práva.

Protože považujeme postup ostravského studia České televize za naprosto nekorektní, za cílený a záměrně škodící útok, využíváme jediné možnosti mediální obrany, kterou je toto prohlášení:

1. akcionáři SAZKA, a.s., a jejich zástupci ve statutárních orgánech řídí společnost v souladu se zákonem, kdy zisk společnosti a její výtěžek jde výlučně na veřejně prospěšné účely, zejména do oblasti tělovýchovy a sportu

2. akcionáři SAZKA, a.s., odmítají jakékoliv vměšování cizích subjektů do řízení a činnosti plně privátní společnosti

3. akcionáři SAZKA, a.s., považují akci ostravského studia České televize za krok, který má úmyslně a účelově poškodit dobré jméno společnosti a uškodit tělovýchovnému a sportovnímu prostředí

4. akcionáři SAZKA, a.s., apelují na závažnost stavu, kdy dochází ke zneužití veřejně právního media ve prospěch zájmů třetích osob

5. akcionáři SAZKA, a.s., očekávají vysvětlení důvodů přípravy neobjektivní reportáže a zejména skandalizující upoutávky na pořad *Klekánice* ze

strany vedení České televize a požadují prostor k vyjádření stanoviska oprávněných zástupců společnosti

6. akcionáři SAZKA, a.s., současně podnikají opatření k ochraně společnosti právní cestou.

V Praze dne 2.10. 2000

za ČSTV – Ing. Vladimír Srb, předseda
za ČOS – Ing. Miloslav Pleskač, starosta
za ČASPV – PaedDr. Miloslav Tempír, předseda
za AČR – PaedDr. Roman Ječmínek, prezident
za STSČ ČR – Ing. Hynek Kohl, předseda
za ČSS – Jaroslav Pekař, prezident
za ČOV – MUDr. Milan Jirásek, předseda
za ATJSK ČR – Jindřich Stádník, prezident
za OREL – Ladislav Šustr, starosta

Text tohoto prohlášení je v plném znění uveřejněn na internetové adrese: www.sazka.cz.

Panoptikum mezi Sazkou a Českou televizí: Točíme o vás reportáž. My o vás taky, paní!

Tomáš Pecina, 10. 10. 2000

Včera v 9 hodin ráno předal kurýr České televizi Ostrava kazetu s vyjádřením Sazky. Vyjádření nemělo formu reakce na otázky *Klekánice*, ale, jak uvedli představitelé ostravského studia, jednalo se o „protireportáž“ o týmu, který pořad o Sazce připravoval, zejména o externím reportéru ČT Jiřím Ovečkovi. Ostravské studio tuto formu vyjádření odmítlo jako nevyhovující.

Přibližně ve 13.00 zveřejnil mluvčí ČT Jiří Tráva tiskovou zprávu, v níž uvedl, že Sazka dostala lhůtu k *vyjádření* do 12.00; pokud do té doby stanovisko neposkytne, bude *Klekánice* odvysílána bez jejího vyjádření. V další zprávě, zveřejněné přibližně v 15.30, pak Tráva nepřímou připouští informaci *Týdne* o úterním „koberečku“ Dušana Chmelíčka a uvádí, že Sazka v termínu neposkytla odpovědi na *otázky*, a televize proto *Klekánici* odvysílá

lá v úterý ve 21.40 v původní podobě (pokud laskavý čtenář dospěl k dojmu, že čte nikoli zpravodajský souhrn, ale pasáž z absurdního dramatu či obsah nástěnky v léčebně duševně nemocných, mohu ho ubezpečit, že v tomto pocitu není osamocen).

Ředitel tiskového oddělení Sazky Josef Prouza *Britské listy* informoval, že Sazka na uvedení svého publicistického pořadu trvá. V opačném případě pravděpodobně zajistí jeho odvysílání prostřednictvím jiného média.

Hovořili jsme rovněž s předsedou Rady ČT Miroslavem Marešem. Ten je ze situace zjevně rozpačitý: na jedné straně připouští, že Rada dostává k „Sazkagate“ řadu podnětů, a pořadu příštího zasedání se zřejmě nevyhne ani jednání o odvolání generálního ředitele ČT, na druhé straně s odkazem na kontrolní funkci Rady České televize odmítá myšlenku mimořádného zasedání. Nejen on zřejmě teď touží, aby se stal nenápadným, „menším a ještě menším“, až by se na něj a na jeho odpovědnost za veřejnoprávní televizi zapomnělo.

Stížnost na ředitele České televize: Chmelíček zpochybnil nezávislost a ohrozil dobré jméno ČT

Tomáš Pecina, 11. 10. 2000

Rada České televize
Fax: (02) 61213971

V Praze dne 10. října 2000

Re: Stížnost na ředitele České televize

Vážení,

Česká televize se v minulých dnech dostala do centra pozornosti (a na přední stránky českých deníků) v souvislosti s kauzou pořadu *Klekánice*.

Reportáž, věnovaná problematice akciové společnosti Sazka a připravovaná do vysílání ostravským studiem, měla být odvysílána 3. 10. t. r., avšak několik hodin před plánovaným uvedením rozhodl generální ředitel České televize, navzdory názoru řady svých podřízených, včetně ředitele TS Ostrava, že pořad bude stažen z vysílání, protože není vyvážený a Sazka v něm nedostala dostatečný prostor k vyjádření.

Po dosti komických peripetiích navzájem si odporujících tiskových prohlášení a zmatečných výroků ze strany vedení České televize a jejího tiskového mluvčího byla *Klekánice* 10. 10. t. r. odvysílána v nezměněné podobě. Za pořad byla zařazena část dodatečného vyjádření a. s. Sazka.

Domnívám se, že ředitel České televize se svým jednáním dopustil zásadního porušení zákona o České televizi, zákona o rozhlasovém a televizním vysílání a tiskového zákona a navíc ohrozil prestiž a postavení České televize jako nezávislého média veřejné služby:

1. Reportáž *Klekánice* nebyla jednostranná ani nevyvážená, naopak velmi dobře splňovala požadavky kladené na veřejnoprávní publicistiku (a to zejména ve srovnání s běžnou produkcí pražské redakce publicistiky – mám na mysli pořady *Fakta*, *Naostro* apod.). Rozhodnutí ředitele Chmelíčka bylo věcně nesprávné a navíc vystavilo televizi důvodnému podezření, že její vedení jedná na základě korupčních tlaků.

2. Ačkoli vedení České televize nejprve popíralo nátlak ze strany Sazky, významného inzerenta a obchodního partnera ČT, zjistilo se, že ředitel Chmelíček ještě 3. 10. t. r. navštívil ředitele a. s. Sazka Aleše Hušáka a osobně mu sdělil své rozhodnutí. Tím, že ředitel tuto skutečnost několik dnů popíral, zpochybnil nezávislost a ohrozil dobré jméno veřejnoprávní televize. Ekonomický nátlak potvrdila posléze i Sazka.

3. Rozhodnutí umožnit Sazce přidat k pořadu okamžité vlastní vyjádření je v rozporu s tiskovým zákonem i s obvyklou publicistickou praxí a jeví se v daném kontextu jako bezprecedentní profesionální pochybení: jestliže bylo bez věcného důvodu takové privilegium uděleno Sazce, mohou se právem domáhat této formy uvádění vlastních stanovisek i všechny další subjekty, které se cítí veřejnoprávní publicistikou ohroženy nebo dotčeny.

4. Obávám se, že v tuto chvíli neexistuje možnost, jak by pan Chmelíček mohl dál zastávat funkci ředitele České televize, aniž by tím organizaci uvedl ve všeobecný posměch. *Proto by Rada České televize měla využít své zákonné pravomoci a rozhodnout o odvolání ředitele České televize v průběhu funkčního období.*

Zároveň bych chtěl na tomto místě neformálně ocenit profesionalitu a osobní statečnost zaměstnanců ostravského studia, zejména Petra Bohuše, Lenky Polákové a externího spolupracovníka ČT Jiřího Ovečky; dávám tímto Radě k uvážení, zda by neměla i ona své ocenění a podporu vyjádřit např. formou usnesení v zápisu.

S pozdravem

Tomáš Pecina

Říkali mi:
Přes Chmelíčka žádná reportáž o Sazce neprojde
Rozhovor s Jiřím Ovečkou, autorem pořadu ČT Klekánice

Tomáš Pecina, 23. 10. 2000

TP: *Pane Ovečko, problémy s natáčením Klekánice začaly tak, že se námět prostřednictvím nejmenované pracovnice ČT dostal na stůl ředitele Sazky Aleše Hušáka. Jakou cestou se přesně ubíral?*

JO: Pokud vím, námět získal ředitel odboru tělovýchovy a sportu na MŠMT Ladislav Nedorost na večírku v ostravské televizi, kde prý měl diskrétní jednání s touto pracovnicí. Další postup neznám, ale dokument skončil na stole pana Hušáka – předpokládám, že cesta od L. Nedorosta už byla přímá.

A. Hušák pak námět odfaxoval generálnímu řediteli ČT Chmelíčkoví. Ten ze zákona nemůže zasahovat do výroby ostravského studia, věc proto předal řediteli TS Ostrava panu Petroncovi. Je překvapivé, že D. Chmelíček pak natáčení nechal běžet a další akci podnikl až v den, kdy se *Klekánice* měla vysílat.

TP: *Zajímal se ředitel Chmelíček o natáčení už dřív?*

JO: Vůbec se o to nezajímal, podle mých informací mu pouze občas telefonoval Aleš Hušák, ale na oficiální úrovni se nedělo nic.

Nicméně, když jsem měl jednání s Václavem Prokúpkem, který se mě snažil získat pro PR spolupráci se sdružením Parking Partner, několikrát jsem byl upozorňován, že reportáž přes pana Chmelíčka neprojde.

TP: *V tu chvíli tedy už námět měl ředitel Sazky Hušák. Kdo vás pak kontaktoval jako první?*

JO: Začalo to tím, že jsem dostal informaci od kolegy novináře Marka Pokorného, že se ho na mě vyptával Martin Nezval – jak to se mnou vlastně je, jestli jsem úplatný apod. Právě ten den jsem měl úplně nové telefonní číslo, které Pokorný Nezvalovi dal. A tentýž den mi volal Václav Prokúpek, že má o mě velký zájem, že mi chce nabídnout místo mluvčího pro sdružení Parking Partner.

A protože jsem neustále odmítal, v tom rozhovoru se z ničeho nic objevilo slovo „Sazka“. Okamžitě jsem zbystřil a se schůzkou jsem souhlasil. Samozřejmě jsem pochopil, že je to „bouda“, proto jsem předem avizoval vedení ostravské televize, o co jde, že jdu na schůzku, kde asi dostanu fi-

nanční nabídku, kterou nemohu z důvodu získávání dalších informací hned odmítnout, ale samozřejmě ji také neakceptuji.

Ke schůzce došlo v restauraci, u vedlejšího stolu seděl můj známý-práv-
ník, s kolegyní redaktorkou...

TP: *Na časové ose jsme v červnu...?*

JO: Ano, možná na přelomu června a července. To byla právě ta schůzka, na které jsem údajně měl nabízet, že zastavím natáčení.

TP: *Věděli jste v té době, že pan Prokůpek je spojen se Sazkou?*

JO: Ne, i když jsem v té době zjistil, že sdružení Parking Partner podalo na ministerstvo financí jakýsi protest pro Eurolottu, což je konkurent Sazky. Zajímavé je, že tento protest nebyl v souladu s přáním ostatních členů sdružení.

TP: *Toto občanské sdružení je podepsáno i pod filmem J. O., novinář veřejno-
právní... Natáčení filmu zahájili už v té době?*

JO: To ještě ne. V té době Prokůpek s Nezvalem předpokládali, že natá-
čení reportáže zastaví pan Chmelíček. Natáčet film začali až tehdy, když
jsem skrytou kamerou natočil Martina Nezvala.

TP: *S panem Nezvalem se znáte dlouhou dobu, jak svědčí jeho dopis Petru
Bohušovi...?*

JO: To je silné slovo. Viděl jsem se s ním snad třikrát v životě. Informace
v tom dopise jsou – mírně řečeno – zavádějící.

TP: *Kdy poprvé vstoupil do té záležitosti M. Nezval?*

JO: Očekával jsem dokonce sám, že se ozve, protože je známým lobbis-
tou za Sazku. Při druhém setkání mi schůzku s Martinem Nezvalem navr-
hoval V. Prokůpek. Posléze se mi ozval M. Nezval s tím, že měl „vzkaz“ na
Úřadu vlády.

Na té schůzce došlo k velmi zajímavému rozhovoru (natáčeli jsme ho
skrytou kamerou).

TP: *Hovoříte o tom setkání v budově České televize?*

JO: Ano. V *Klekánici* ty záběry nebyly, protože se vedení ostravské televi-
ze z právních důvodů vyhýbalo jejich uvedení.

Na schůzce jsem ho požádal oficiálně o rozhovor, ale on před námi utekl.

TP: *S vaším mobilním telefonem...*

JO: Ano. Snažil jsem se od něho získat informace, jaká je jeho role v Sazce,
jak za ni lobbuje, o cestách novinářů do USA, které Nezval organizoval,
i o jeho roli na Úřadu vlády.

TP: *Jak to vlastně je s „poradcovstvím“ pana Nezvala na vládě?*

JO: Na přímou otázku, zda ještě působí jako poradce premiéra Zemana,
doslova odpověděl: „Nikde to není psané, dokonce za to neberu peníze, ale

dělám poradce.“ Ptal jsem se, jestli to dělá jako hobby a Martin Nezval odpověděl: „Tak to víš, přijdou jiné službičky, a zase si chce někdo jiný popovídat...“ – vyjádřil se vyhýbavě, ale, že působí jako Zemanův poradce, jednoznačně potvrdil.

TP: *Máte to potvrzeno i z jiných zdrojů? Můžete vyloučit, že to není jen jeho verze?*

JO: Pokud vím, M. Nezval měl v rukou průkaz poradce premiéra; jaký je stav v tuto chvíli, si nejsem jist, nicméně on sám to tvrdí.

TP: *V souvislosti s českou vládou existují pozoruhodné souvislosti i s agenturou Art Production K...?*

JO: Faktem je, že když se podíváme jen na jeden z obchodů, které byly předmětem *Klekánice*, došlo při něm ke koupi pozemků, kdy zmizelo ze Sazky 27 milionů korun. Tyto peníze byly použity na nákup zhruba 3 % akcií společnosti DALI REAL. Neexistoval důvod, proč tyto akcie oficiálně kupovat, protože společnost Sazka už vlastnila v této společnosti 97% podíl.

TP: *Odpovídalo 27 milionů korun tržní ceně tříprocentního podílu?*

JO: Naprosto ne, samozřejmě! Zjednodušeně řečeno, tržní cena podílu byla asi jeden milion korun. To bylo popsáno v *Klekánici*. Významné ale je, kdo zakládal společnost DALI REAL. Jedním ze tří zakladatelů byl Oldřich Lichtenberg, který rovněž působí ve společnosti Art Production K. Tato společnost dělala PR pro Sazku a zároveň organizovala volební kampaň ČSSD.

Jestliže ta částka 27 milionů směřovala osobám, mezi nimiž byl zcela jistě O. Lichtenberg, musím se ptát, co za tím stojí.

TP: *Takže můžeme spekulovat, že šlo o jistou formu honoráře...*

JO: Přesně tak.

TP: *Zpět k Sazce: Pan Prokůpek při jednání s vámi neuspěl, stejně tak pan Nezval, a v té chvíli se tedy rozhodli natočit svůj film...?*

JO: Ano. Při tom rozhovoru mě pan Nezval upozornil, že si koupí celostránkovou inzerci, že jsem po něm chtěl peníze, atd. Celý rozhovor byl natáčený na kazetu, jsou na to svědci, a přesto se pan Nezval odvolává na tuto schůzku, že jsem po něm chtěl peníze za zastavení reportáže.

TP: *Existovaly kromě toho nějaké další tlaky na ostravské nebo pražské vedení televize?*

JO: Došlo k několika telefonátům, pan Hušák se osobně sešel s vedením ČT – nevím, kdo všechno tam byl, podle mých informací určitě pan Paluska a myslím, že i sám pan Chmelíček.

V té době jsem požádal Sazku o vyjádření, ale ti ho odmítli s tím, že jsem prý podezřelý z trestného činu. A. Hušák nejprve prohlašoval, že jsou ochotni vystupovat na kameru. Pak přidali výhradu, že se to nevztahuje k mé osobě,

vzápětí si vymínili, že zástupci ČT mohou přijít do Sazky, ale bez jakékoli záznamové techniky.

Na tuto schůzku pak přišli Lenka Poláková, Petr Palovčík a kameraman Petr Dus – ovšem bez kamery – a ze strany Sazky se jí zúčastnil A. Hušák a zástupci akcionářů. Údajně to bylo velmi emotivní vystoupení, včetně toho, že měli připravené „spisy“ – jeden z nich byl nadepsán mým jménem – s podrobnou analýzou.

Domnívám se, že pan Hušák se potřeboval předvést před akcionáři, aby posílil svou pozici, která začínala být – mírně řečeno – složitá.

TP: *Mělo smysl, aby se pracovníci televize účastnili takové schůzky bez kamery, bez mikrofonu...?*

JO: Podle mého názoru ne. Ale já o těchto věcech nerozhoduji.

Později Sazka rozhodla, že místo slíbeného vystoupení na kameru mluvčí Sazky odpoví písemně na písemně zasláné otázky, ale nedošlo ani k tomu.

Za několik týdnů poté jsem se z pražského vedení ČT dozvěděl, že A. Hušák osobně telefonoval a děkoval vedení České televize, že „problém s Ovečkou byl vyřešen“.

TP: *Čímž se ocitáme v září. Přibližně v té době jste se rovněž spojil s Britskými listy a svěřil jste se jim s obavou, že vaše natáčení bude zastaveno – což byl správný předpoklad...?*

Na třetího října byly připraveny tři pořady věnované Sazce. Byl v ČT kromě ředitele Chmelíčka i někdo jiný, kdo by se stavěl proti jejich odvysílání?

JO: Ne, žádný jiný tlak jsem necítil. Dokonce jsem až do poslední chvíle pana Chmelíčka nepodezíral, i když náznaky, že pořad přes něj neprojde, tu byly už dřív. Kvůli tomu došlo už daleko dřív k dohodám (o kterých jsem ostatně také *Britské listy* informoval) mezi zpravodajstvím a *Klekánici* – proto se připravovalo několik pořadů současně, a doufali jsme že „něco z toho vyjít musí“.

Osobně jsem očekával, že pan Chmelíček zakáže spíš *Události a Tady a teď*, protože tam má větší rozhodovací pravomoci.

TP: *Pokud jsou správné moje informace, v jednu chvíli to vypadalo, že se ruší vše... – šlo pouze o osobní rozhodnutí pana Chmelíčka?*

JO: Ano, pouze jeho osobní rozhodnutí. Podle mých informací prvním, kdo prohlásil, že nebude vyhadzovat natočený materiál, byl Bohumil Klepetko (šéfredaktor zpravodajství, pozn. *BL*), a po něm Jiří Vondráček (zastupující ředitel zpravodajství, pozn. *BL*) rozhodl, že trvá na odvysílání obou příspěvků.

Pokud vím, oba ty materiály se nakonec odvysílaly proti vůli ředitele Chmelíčka.

TP: *Ale ostravské studio zákaz Klekánice akceptovalo...?*

JO: Jednoznačně ne! Celá Ostrava, včetně ředitele, trvala na odvysílání *Klekánice*. Prostě jim odstříhli trasu a Ostrava se nemohla žádnými technickými prostředky dostat do vysílání.

TP: *Co se dělo dál, až po uvedení Klekánice s vyjádřením Sazky o týden později, je už všeobecně známo...*

JO: Ano, pořad se odvysílal s „appendixem“ – s čímž jsem mimochodem naprosto nesouhlasil.

TP: *Díky zásahu D. Chmelíčka získala záležitost se Sazkou velkou publicitu. Uvažuje se dokonce o zřízení vyšetřovací komise (jejímž členem má být mimo jiné i poslanec Ladislav Šustr), nicméně z vašeho hlediska – cítíte uspokojení?*

JO: Se sebou určitě ne. S kauzou – zvlášt, když mi řeknete, že jedním z členů té komise má být pan Šustr – to už vůbec ne. Jsem ale rád, že o tématu, které bylo doposud tabu, naprosto nedotknutelné, se dá mluvit a dá se o něm psát. Pokud to tak smím říct, na to jsem i trošku hrdý.

Proč jsou nová fakta, zveřejněná v rozhovoru s Jiřím Ovečkou, tak závažná

Tomáš Pecina, 24. 10. 2000

Rozhovor s Jiřím Ovečkou, který přinesly včerejší *Britské listy*, poskytl několik důležitých a doposud nepublikovaných zjištění, která dokreslují pozadí případu *Klekánice*–Sazka a staví zejména ředitele ČT Chmelíčka do velmi nelichotivého světla:

- Komunikace Hušák-Paluska-Chmelíček o natáčeném pořadu probíhala s proměnlivou intenzitou po několik měsíců. Neobstojí tedy argumentace, že ředitel ČT se „zabál“ (jak píše Milan Šmíd) a dal Sazce v dobré víře ještě jednu šanci.

- Hušákova finanční skupina využívá jako své spojky a „převodní páky“ nejen akcionáře, ale i vysoké představitele ministerstva školství (konkrétně je zmíněn ředitel odboru L. Nedorost). Není pochyb, že Sazka musí vzhledem k povaze svých aktivit udržovat rozsáhlou síť spolupracovníků, od pěšáků typu Nezval a Prokůpek po „velké ryby“, mezi něž se řadí např. poslanec L. Šustr nebo ministr E. Zeman.

- Není pravda, že ostravské televizní studio se s ředitelem Chmelíčkem „dohodlo“ na odloženém vysílání pořadu *Klekánice*, jak zní oficiální verze mluvčího Trávy. Šlo o Chmelíčkovu osobní rozhodnutí, za které by měl ředitel nést osobní odpovědnost.

- Existuje těžko pochopitelná disproporce mezi objemem peněz, které Sazka rok co rok opouští, a neuvěřitelně hloupým způsobem, jak Sazčiny zájmy hájili její PR-mani. To je ale, bohužel, spíš výpovědí o stavu a koruptibilitě české společnosti a jejích médií.

- A konečně jedna dobrá zpráva: Suverenita, s níž si Aleš Hušák a jeho lidé počínají, může být ve skutečnosti znakem slabosti. Nekoupí-li si Hušákoví lidé včas i policii, mohl by jejich bosse postihnout stejný osud jako kdysi Al Capona – ten ukončil svou profesní kariéru v žaláři, kam se – pokud je mi známo – dostal rovněž za svého druhu „daňovou optimalizaci“.

Kritizujeme vážné problémy České televize Brno Stanovisko mediální skupiny iniciativy „Brno na přelomu století“ k situaci v ČT Brno

20. 10. 2000

Celkový stav ČT Brno hodnotí mluvčí iniciativy a zástupci její mediální skupiny, po více než půl roce intenzivního zkoumání a mapování, jako výrazně znepokojivý a v mnoha ohledech alarmující. Problémy nachází zejména v dramaturgii literárně-dramatických pořadů, publicistiky a dokumentaristiky a nízké profesionální úrovni zpravodajství. Na iniciativu se rovněž obrátili bývalí i současní zaměstnanci ČT Brno s podněty upozorňujícími na možné nedostatky jak v řízení studia tak i jeho hospodaření.

1. Dramaturgie

Přestože televizní studio Brno funguje jako relativně samostatná správní a dramaturgická jednotka, která si může svobodně zvolit své programové priority, nemá vlastní výraznou dramaturgickou koncepci. Jádrem programové nabídky ČT Brno tvoří již celou řadu let stále dokola nasazované soutěžní pořady jako např. *AZ-kvíz* a *Pyramida*. Tyto cykly měly svůj smysl v době vzniku, dnes mají již dávno za zenitem. Místo hledání nových neotřelých

námětů v této oblasti (jestliže se již zdejší televizní studio tomuto typu pořadů tolik věnuje), nasazuje letos ČT Brno svůj pokus o „inovaci“ v podobě naivně moralizujícího a pokleslého seriálu, *Barvál*, připomínajícího svým stylem normalizační *Vlaštovky*.

Dalším typem pořadů, jimiž na sebe ČT Brno již řadu let upozorňuje, jsou odbornou kritikou i kulturní veřejností povětšinou negativně přijímané *detektivní seriály* (*Detektiv Tomsa*, *Hříšní lidé města brněnského*). Tyto pořady patří přitom k nejnákladnějším projektům České televize a jako takové by měly být předmětem co nejotevřenější a nejkritičtější diskuze. Z těchto evidentních a mnohaletých uměleckých neúspěchů, ředitelem brněnského studia však paradoxně označovaných za tzv. „tutovky“, zde po celá léta nikdo nevyvodil žádnou odpovědnost. Místo toho je navrhován do programového schématu příštího roku další detektivní seriál, tentokrát „z lázeňského prostředí“. Soudíme, a nejsme sami, že jeho *Hříšní lidé města brněnského* jsou od dramaturgie, přes scénář, herecké výkony, až po režii, naprosto nezvládnutým pořadem. Jde sice o brněnskou ostudu, ale škodu celé ČT. A právě v tomto kontextu o to víc zdůrazňujeme, že je třeba si uvědomit, kolika pozoruhodnými literárně-dramatickými náměty tradiční i současná moravská literatura disponuje. Ale nejen to: je třeba přirozeně začít kontaktovat i mladé autory. K tomu je však zapotřebí mnohem více odvahy, námahy i odpovědnosti, což od současné dramaturgie literárně-dramatických formátů v Brně rozhodně nelze očekávat.

Po letech opakovaného nasazování se vyčerpaly i zpočátku přínosné *publicistické pořady*, jejichž nynější kvalita a mediální zajímavost rozhodně nevykazuje vzestupnou tendenci. Vzhledem k tomu, že se brněnské vedení odvolává na nevstřícnost dramaturgické rady ČT vůči pořadům, navrhovaným ČT Brno, bylo by, v rámci objektivty vhodné zjistit, zdali existují podmínky k připravovanému schématu z hlediska dramaturgické priority brněnského studia.

Na neodpovědné vedení v oblasti dramaturgie v ČT Brno upozorňují i současní pracovníci studia. Jejich připomínky by se daly shrnout do následujících bodů:

1. Nepochopitelné je dlouhodobé obsazení hlavních dramaturgických pravomocí ředitelem studia – Zdeňkem Drahošem. Vzniká tak systémově chybný dramaturgický režim, který se projevuje neprofesionálností, nahodilostí, neprůhledností (bez zřetelně deklarovaných kritérií) a v neposlední řadě nevkusem.

2. Svévolným neakceptováním námětů bez udání jakéhokoliv vysvětlení. Vedení studia se bojí společensky závažných námětů, které by mohly vyvo-

lat zdání nevěle politiků nebo otevřít skutečně bolavá témata současnosti. Důkazem je likvidace cyklu *Česká klišé* jednou větou bez dialogu s autory. Programová rada v Praze dala naopak jednoznačně za pravdu tvůrcům cyklu (Přemysl Rut a Břetislav Rychlík), ocenila originalitu námětu a zařadila cyklus znovu do schématu. Nepohodlné (tj. aktivní a kvalitní) náměty a jejich autory se vedení ČT Brno snaží diskreditovat a někdy i přímo ze studia vyštvať (lze doložit porušování elementárních zásad pracovněprávních vztahů samotným ředitelem studia Zdeňkem Drahošem mimo půdu ČT).

3. Vedení studia svoje dramaturgická rozhodnutí nekonzultuje s předkladateli projektů – ani s autory, ani s příslušnými dramaturgy. Na půdě brněnské televize se jednoduše nediskutuje o smyslu navržených námětů. Takovéto arogantní a pro autory ponižující mrhání lidským tvůrčím potenciálem pověsti brněnskému studiu ČT rovněž neprospívá.

4. Špatná personální práce promítající se v nadměrné fluktuaci mladých talentovaných tvůrců. *Měřítkem hodnocení práce tvůrčího člověka pak samozřejmě není výsledek jeho práce, ale pouze jeho devótnost k vedení studia.*

5. O dalším osudu zajímavých tvůrčích návrhů z Brna, které neprojdou sítím tajného schvalovacího režimu ředitele studia, se již nikdo nedoví.

Shrnutí

V nabídce ČT Brno *chybí více odvážných dokumentů, intelektuálně náročnější projekty a hraná tvorba, které by soustavně refletovaly kulturní hodnoty moravských regionů s obecnější platností.* Takovýto typ pořadů by měl rovněž vytvářet důstojnou tvůrčí příležitost pro zdejší talentované osobnosti.

Po jednáních s managementem v Praze i Brně jsme dospěli k závěru, že odpovědnost za současný stav ČT Brno nese ve velké míře právě současné vedení ČT Brno.

2. Problematické tvůrčí skupiny

A. O doslova kritické *situaci v redakci zpravodajství v ČT Brno* svědčí přiložený dokument.

Z dokumentu vyplývá, že tato redakce má nečitelnou editoriální politiku, což se mj. projevuje v porušování objektivitu a vyváženosti zpravodajství. Otázkou je, zda dokonce nedochází k uplatňování skryté reklamy.

B. Za zcela nevyhovující a tristní lze považovat situaci *ve tvůrčí skupině Levová – Souchop.* Tato skupina má nezanedbatelný podíl na nedobré pověsti brněnského studia. Slabé detektivní seriály, režírované normalizační-

mi režiséry (Jiří Sequens – autor seriálu *Třicet případů majora Zemana*, Václav Matějka apod.). Neochota a neschopnost navázat soustavnější kontakt s kulturní obcí, která je právě v Brně neobyčejně silně zastoupená, to jsou hlavní charakteristiky produkce této tvůrčí skupiny.

C. Celá řada závažných a alarmujících problémů se objevuje i v *redakci publicistiky a dokumentaristiky*.

Iniciativa byla upozorněna na to, že přestože se na každém kroku apeluje na maximální šetrnost, uskutečňuje se nákladné a neodůvodněné natáčení v zahraničí. Přičemž výsledky z těchto cest jsou přinejmenším sporné. Jakým přínosem byly letošní výjezdy do Mexika, Sicílie, Německa, Polska, několikrát do Rakouska, v nedávné době USA, Thajska, několikrát do Francie, Portugalska, Izraele? Neobvyklá je i praxe vedoucího skupiny – producenta Karla Fuksy, který sám režíruje desítky pořadů ročně, což nedělá žádný producent v celé ČT. Je-li tomu tak, zůstává otázkou kolik času zbývá na aktivní vedení skupiny, její vyprofilování a komunikaci uvnitř ní?

3. Hospodaření

Kreditu brněnského studia rozhodně neprospívají pochybnosti zaměstnanců o korektnosti hospodaření (viz příloha Hospodaření). Byli bychom upřímně rádi, kdyby se většina z našich podniků k přešetření hospodaření v ČT Brno ukázala jako neodůvodněná. Nechceme se však v demokratické společnosti vzdát práva upozornit na jakýkoli společenský nešvar.

Shrme-li výše uvedené argumenty, můžeme konstatovat, že klíčovým problémem ČT Brno je jeho systémové fungování.

Nazvěme problém pracovní „provinčním“ syndromem: managementu chybí ekvivalent místní dozorčí rady, který by včas zabrzdil projevy klientelismu, rodinkaření a „privatizace“ média veřejné služby.

Všechny naše podniky by měly směřovat k iniciování široké diskuze mezi kulturní obcí o dramaturgickém profilu a směřování ČT Brno.

Za iniciativu Brno na přelomu století – mluvčí:

Martin Dohnal, Jan Šabata, Zdenek Plachý a Miroslav Balašík

V Brně dne 16. 10. 2000

Jak Petra Buzková ze slušnosti pomáhá při práci redaktorům České televize (a vůbec nic za to nechce)

15. 11. 2000

(Ze serveru Jany Bobošíkové www.interview.21.cz.)

Michaela Rulišková: Volební výsledky ukázaly, že roste význam mediálních kampaní a – navzdory [tomu,] co prohlašuje váš stranický šéf – médií [v] politice obecně. Tomáš Pecina z *Britských listů* se ptá: Vy jste známa tím, že máte s novináři velmi dobré vztahy. Říká se například, že jste v létě s Milanem Šimou natočila pilotní díl připravovaného pořadu *Naostro*. Je to pravda, a pokud ano, jak je možné, že mezi politikem a novinářem existuje takový systém služeb a protislužeb? Co konkrétně jste jako protislužbu očekávala a nebo dostala od [M.] Šímy vy?

Petra Buzková: Ano, je pravda, že mě v létě pan redaktor Šíma požádal, abych s ním natočila nově vznikající pořad *Naostro*. Natočili jsme jej, stejně tak jako například pan Miroslav Macek tento pilot natočil s dalším uchazečem o moderování nově vzniklého pořadu panem Zelenkou. Možná vás překvapí, že jedním z důvodů, proč jsem věnovala hodinu svého času České televizi a redaktorovi Šimovi bylo i to, že jsem prostě byla velmi zvědavá, jaká bude podoba nového pořadu. Nevím, zda jste ve své praxi zvyklý na to, že za každou službu musí následovat protislužba. Já jsem žádnou protislužbu od pana Šímy nedostala a ani jsem ji neočekávala. Věřím prostě tomu, že lidé, kteří, ať již chtějí nebo nechťejí, se musejí ve své práci setkávat, mají se k sobě chovat slušně.

Poznámka JČ:

Mezi politiky a novináři musí existovat to, čemu Britové říkají „*clear blue water*“ – jasně ohraničený prostor, aby bylo zjevné, že spolu tajně nespoupravují – jinak jsou obě strany lehce obvinitelné z korupce a zájmového srozumění. Je dost nemyslitelné, aby politikové „vycházeli vstříc“ novinářům a mimo zraky veřejnosti si v televizi zkoušeli vystupování v připravovaných, na zkoušku natáčených, ale nevysílaných pořadech.

Katastrofa

V polovině prosince 2000 se Rada České televize konečně rozhodla – ze závažných důvodů, které uvádí ve své zprávě Poslanecké sněmovně – odvolat generálního ředitele Dušana Chmelíčka. Bohužel, Rada ČT o tom řádně průběžně neinformovala veřejnost a české sdělovací prostředky se o vývoj v České televizi, tak jak ho zaznamenává tato kniha, nezajímaly. Pracovníci České televize i vnější výrobci, kteří pro ČT pracují na základě kontraktů, byli nespokojeni s „neustálými výměnami generálních ředitelů“, které považovali za destabilizující pro vnitřní režim ČT i pro spolehlivost vlastních příjmů. Znervózňoval je i požadavek Rady ČT, energicky formulovaný zejména Janou Dědečkovou, aby byly zpřůhledněny finanční toky uvnitř ČT. Rada České televize po odvolání Dušana Chmelíčka v důsledku obrovských politických tlaků, mimo jiné i od zaměstnanců České televize, zpanikařila, a namísto aby protesty televizních nespokojenců ignorovala a od poloviny ledna uspořádala profesionální, tříkolový konkurz na nového ředitele, jehož součástí by musela být veřejná obhajoba uchazečských projektů na další rozvoj ČT, pod tlakem skandujícího davu zaměstnanců ČT pod okny své úřadovny reagovala zkratkovitě a ještě před Vánocemi jmenovala generálním ředitelem Jiřího Hodače, bývalého

dlouholetého novináře z české sekce BBC, který se opakovaně dostal se zpravodajstvím ČT do konfliktu už během roku 2000 a v srpnu z České televize odešel. Původně čelní členové Rady ČT chtěli jmenovat generálním ředitelem ČT zkušenou profesionálku Kateřinu Fričovou, to se v důsledku obstrukcí některých nekooperativních členů Rady nepodařilo prosadit, a tak se Rada dohodla na Hodačovi, kompromisním kandidátu. Když se o jeho jmenování dověděla zakonzervovaná redakce zpravodajství ČT, uvědomila si, že by pod jeho vedením musela většina jejích členů z České televize v důsledku neprofesionality odejít. Rozhodli se vzbouřit a z interního pracovněprávního sporu vysoce efektivní manipulací vytvořili virtuální celostátní politickou krizi, údajný „boj za svobodu slova“ a proti opoziční smlouvě. Z Jiřího Hodače uměle vytvořili „loutku ODS“ a zlikvidovali poslední zbytky důvěryhodnosti veřejnoprávního televizního vysílání ČT tím, že ho proměnili v hrubou propagandu ve vlastní věci. Nakonec však nevyhráli, protože v lednu 2000 nový, urychleně schválený zákon o České televizi znovu potvrdil nadvládu politických stran nad Českou televizí. Veřejnoprávní televize v České republice přestala existovat. Tato závěrečná část naší knihy mapuje tragický vývoj v České televizi od počátku vzbouření v polovině prosince 2000.

Revoluce dell'arte na Kavčích horách

Tomáš Pecina, 20. 12. 2000

Silný zážitek připravili přítomným novinářům zástupci profesních sdružení, odborářů a „nezávislých osobností“, kteří se rozhodli demonstrovat v úterý proti zasedání Rady České televize.

Jemně parodické rysy měla už demonstrace před budovou ČT: účastníci vyslovili požadavek, aby Rada zasedala veřejně, ale neměli vůbec připravenou variantu pro případ, že se žádostí neuspějí (jak se podle očekávání stalo). Rozhořčení spiklenci se pak odebrali do velkého projekčního sálu, kde zahájili několikahodinovou improvizovanou schůzi. Její průběh byl přenášen po uzavřeném vnitřním televizním okruhu.

Mluvčí iniciativy ČT – věc veřejná tam předvedli cosi podobného, co kdysi zachytil Miloš Forman ve filmu *Hoří, má panenko*.

Radní se rozhodli přijmout zástupce iniciativy, ale diskuze byla zřejmě bezpředmětná: jak to vyjádřil Jan Kraus, musel odejít předčasně, protože jinak by snad použil násilí. Zcela živelná porada, v níž se vzbouřenci marně mezi sebou pokoušeli najít vůdčí osobnost, skončila pak rozhodnutím zopakovat na televizní obrazovce sametový týden z roku 1989: každý den od 21.30 měl být pravidelný program ČT 2 zrušen a nahrazen přímým přenosem diskuze iniciativy.

Kdo to ale povolí? Alena Müllerová požádala o vyjádření ředitele Chmelíčka. Načež se dostavila ledová sprcha: ředitel diplomatickými slovy vysvětlil, že co může v emotivní atmosféře plného sálu vypadat jako smyslupná, dynamická porada, by na televizní obrazovce působilo zcela jinak, neboli, že páni spiklenci jsou směšní a nemohou v žádném případě počítat s tím, že by jim televize dovolila zesměšnit se v přímém přenosu.

Revoluční výbor poté navrhl své „radikální požadavky“ (pozoruhodné na nich je, že se navzájem vylučují) a na návrh režiséra Jiřího Krejčíka stvrdil své odhodlání jednomyslným hlasováním a podpisy pod peticí. To však bylo nad organizační možnosti odbojové centrály: papír na petici se hledal přibližně půl hodiny, takže mezitím rokující zapomněli, o čem se hlasovalo.

Zážitek plodného odpoledne umocnily sólové výstupy protagonistů: revolucionář-bavič Jan Kraus byl nenapodobitelný oscilací mezi polohou „nechtějí s námi jednat“ a „jednat s nimi nebudeme“, Břetislav Rychlík, údajně otřesený ze setkání s radní Dědečkovou, zase trval na „radikálních krocích“ – prý by se nezastavil ani před protestní hladovkou.

Tážu se: proč utrácet miliony za škváry jako *Pra pra pra...*, jsou-li tvůrčí pracovníci televize ochotni udělat ze sebe tak okouzující kašpary zcela bezplatně?

Menší incident jsem způsobil večer po dočasném odchodu z jednacího sálu na hlavní vrátnici ČT, když jsem se pokoušel vysvětlit recepční a ostraze, jak nelogický je jejich požadavek, že mne zpět do velkého sálu odvede pracovnice oddělení PR, abych se v budově televize nepohyboval nestřežen. Argumentoval jsem, že jakmile mne „eskorta“ propustí, mohu se ze sálu ihned vzdálit a odejít – nestřežen – kamkoli, a že se v tomto nežádoucím stavu budu tak jako tak po budově pohybovat při zpáteční cestě do vrátnice. Neuspěl jsem: v České televizi zákony logiky neplatí, *vorschrift* je *vorschrift* a pracovníků, ochotných bez přemýšlení vykonat zcela zbytečný úkon, má PR oddělení evidentně přebytek.

Hádka o Českou televizi: Kdo má pravdu? Nikdo!

Tomáš Pecina, 22. 12. 2000

Proč nemají pravdu rebelující zaměstnanci?

1. Ať se jim to jak chce málo líbí, Rada České televize je legitimním zástupcem plátců koncesionářských poplatků a při svém rozhodování sice musí k názoru zaměstnanců televize přihlížet (volí koneckonců jejich ředitelé), ale jejich zájmy pro ni nesmějí být určující. Rada ze zákona hájí plátce, ne spotřebitele koncesionářských poplatků; lze ji kritizovat za to, že si přitom počíná špatně, ale Krausovo „Veřejnost jsme my, tady nás máte!“ je čirou demagogií.

2. Způsob, jak televizní redaktoři prezentují svůj spor s Radou a nově jmenovaným ředitelem, je hrubým porušením nejen zákona o vysílání a o České televizi, ale hlavně onoho – odborovým předákem Dekojem – zmiňovaného zákona slušnosti. Místo diskuze nastoupila manipulace, která si nezadá s komunistickou propagandou: druhá strana dostala minimální prostor a redukovány byly i názory těch, kdo nejsou na výsledku sporu osobně zainteresováni a od nichž by bylo možno očekávat vyvážený pohled na situaci.

3. Spor je o penězích, ne o principech, přesněji řečeno o tom, zda si moc uchová stávající televizní establishment, nebo ho vystřídají noví lidé. Argumentace „politiky“ (neřku-li „nezávislostí“) je falešná: politici si přes své PR agentury najdou k lidem v redakci zpravodajství cestu stejně, jako si ji nacházeli dosud, a žádnou „zkratku přes ředitele“ nepotřebují. Stranám opoziční smlouvy, které jsou obviňovány ze snahy televizi si podmanit, rebelie na Kavčích horách spíš ublíží, než že by z ní měly jakýkoli prospěch.

Proč nemá pravdu Rada České televize?

1. Každý zákon má kromě litery i ducha, kterého je třeba ctít. Radní měli plně právo odvolat ředitele a zvolit nového, ale postup, který zvolili, je v příkrém rozporu se zvyklostmi, jaké se při podobných příležitostech uplatňují. Jejich rozhodnutí je nejen chybné, ale i arogantní: nevybírají přece poddaným drába, ale ředitele prestižní a velmi významné veřejné instituce! Průběh a výsledek „výběrového řízení“ (legalisté nechť si uvozovky škrtnou) je zákonný, ale fakticky nelegitimní, neodpovídající tradici demokratické společnosti.

2. Jiří Hodač se neosvědčil jako ředitel zpravodajství a není třeba experimentálně ověřovat, že zklame i jako generální ředitel ČT. Hodačovy pohádky o zlém Chmelíčkově jsou dětinské výmluvy, na které by neměli dospělí lidé skočit. J. Hodač je špatný novinář, mizerný manažer a navíc, jak *Britským listům* potvrdily dva nezávislé zdroje, je v důsledku svého novinářského působení v 70. letech vydíratelný, takže je jen otázkou času, kdy někdo jeho prohřešky zveřejní nebo ho naopak zapřáhne do vlastní propagandistické mašinérie (Česká televize mimochodem už jednoho podobně vydíratelného ředitele měla a zpravodajství bylo v té době mimořádně úslužné a nekvalitní).

3. Radní nejsou nadáni svou mocí od Boha, nýbrž jsou demokraticky zvolenými zástupci veřejnosti; způsob, jak v úterý jednali s představiteli profesních svazů, neudělal dobré jméno ani jim osobně, ani sněmovně, která je do funkcí jmenovala. Arogance je neomluvitelná na obou stranách, ale dopouští-li se jí moc, snáší se zpravidla hůř.

Česká televize: Demokratický proces versus bolševická akce

Jaroslav Plesl, 22. 12. 2000

Prvních dvanáct minut včerejších zpráv České televize věnovala redakce událostem v České televizi. Tolik exkluzivního času letos nezískal žádný adekvátní problém včetně kontroverzního jmenování guvernéra ČNB. Vrcholem všeho byla reportáž, v níž redaktorka Daniela Drtinová včera dělala zpravu sama o sobě!

Možná je Jiří Hodač špatným ředitelem, možná v Radě České televize nese dí zrovna známé osobnosti, ale volba Rady ČT i jejího ředitele je zcela v souladu s platnými zákony a redaktori ČT by se podle toho měli chovat. Pokud se jim podmínky v České televizi nelíbí, mají podat výpověď. To je profesionální přístup. Ovšem přerušovat vysílání k prosazování vlastních zájmů, stejně jako natáčet reportáže o vlastních problémech, to je opravdu nehorázné. Redaktori České televize si zřejmě neuvědomují, že svým jednáním veřejnosti říkají: když se vám nelíbí platné zákony, můžete je ignorovat.

Děší mě, jak hluboko je bolševické myšlení zakořeněné v hlavách mých spoluobčanů, a jsem překvapen, že to je problém i docela mladých lidí. Některým reportérům ČT je sotva pětadvacet a stejně nechápou, že demokratický systém je třeba formovat demokratickými prostředky. Nežijeme v žádné totalitě a přímé akce podobné této proto nejsou legitimní.

Opoziční smlouva mezi Klausem a Zemanem není nic hezkého, ale demokratický volební systém umožňuje účastnit se voleb. To je jediná cesta, jak se zbavit opoziční smlouvy. Bolševičtí revolucionáři z České televize však demokracii nectí a preferují nástroje odzkoušené mnoha totalitními režimy, které se také odvolávaly na ušlechtilé zájmy. Osobně si na všechny revoluce ve jméno ušlechtilých cílů dávám pozor, zvláště jsou-li vyvolávány v demokratickém systému.

Z událostí posledních dnů si odnáším jediné ponaučení. Češi nejsou připraveni žít v demokracii. Sice toto slovo často používají, ale jeho obsah nechápou ani zdánlivě. Nejhorší je, že nemá smysl pomýlené redaktory trestat, protože by nikdy nepochopili, proč jsou trestáni. Nedávno jsem mluvil s někdejším šéfredaktorem zpravodajství Petrem Studenovským, který vzpomínal, jak chtěl ve zpravodajství zavést etický kodex. Když ho s kolegou Doležalem napsali, vyprávěl Studenovský, uvědomili si, že nemá význam ho redakci předkládat. Podle Studenovského totiž mnoho pracovníků zpravo-

dajství vůbec nebylo schopných rozeznat konflikt zájmů. Vzpouora ve zpravodajství je, myslím, stejný případ. Redaktoři zjevně nechápou, co dělají špatně. A to je na celé věci to nejsmutnější.

***Úvaha (těsně) předkatastrofická
aneb Předběžný nekrolog
Kavčí hory nad propastí***

Tomáš Pecina, 27. 12. 2000

**Herr, die Not ist groß! Die ich rief, die Geister,
werd ich nun nicht los!**

Na Goethova hořekujícího čarodějova učně jsem si vzpomněl včera v okupované budově zpravodajství na Kavčích horách, když jsem zaslechl, jak si dva redaktoři navzájem stěžují na politiky Čtyřkoalice, kteří celý den jako procesí přicházeli do budovy a snažili se vytěžit z konfliktu politické body.

Že hlavním cílem nebude řešení krize v České televizi, ale medializace „řešitelů“, bylo jasné už na odpolední tiskovce, narychlo svolané senátory Čtyřkoalice do Café Louvre. Spravedlivě a fotogenicky rozhořčení senátoři, k nimž se připojil i „nezávislý“ Václav Fischer, se ale chytli do první mediální pasti, kterou jim nastražila naoko nevinná otázka *Britských listů*: „Miloš Rejchrt z Rady ČT odstoupil, ale Pavel Kabzan, navržený KDU-ČSL, v ní zůstává. Znamená to, že strana při jeho výběru udělala chybu?“ Senátorka Zuzana Roithová mne za otázku pochválila a do nebohého Kabzana se s vervou pustila: jeho jednání prý odsoudil už Juniorský klub křesťanských demokratů a co horšího, pan Kabzan teď zcela odmítá se stranou komunikovat! Tedy prakticky: protestujeme proti politickému systému nominace členů mediálních rad, ale zároveň od těch radních, které jsme jmenovali sami, očekáváme poslušnost. Díky, paní senátorko, za jasnou řeč.

Senátoři se poté odebrali na Kavčí hory, kde se v debatě s rebelujícími redaktory pokusili najít řešení. Pochopitelně neúspěšně, protože Senát nemá v mediální oblasti žádné pravomoci a sněmovnu zatím ovládají strany opoziční smlouvy; rebelie v těchto stranách se omezuje na několik jedinců, jako jsou Jiří Payne, Petra Buzková, Vladimír Laštůvka, Pavel Dostál nebo Lubomír Zaorálek.

Návrh, k němuž senátoři nakonec dospěli, tj. řešit krizi ústavní stížností,

se zdá být úsměvný: argumentačně zdůvodnit, že zásah veřejné moci (v tomto případě právoplatné jmenování generálního ředitele Radou ČT) způsobil omezení svobody slova, je nemožné: krize v České televizi je primárně politická a Ústavní soud ji vyřešit nemůže.

Welch entsetzliches Gewässer!

Hovořil jsem včera s řadou zaměstnanců veřejnoprávní televize, papírově propuštěných i těch prozatím „dosluhujících“, a nabyl jsem dojmu, že i když míra solidarity mezi nimi je velmi vysoká, řada z nich by byla ochotna spolupracovat s Janou Bobošíkovou na vedoucí pozici, nebýt způsobu, jak byla jmenována (a jak se začala chovat). Neštěstím krize je, že možnost kompromisu neexistuje, situace je dokonale dichotomická: buď je Jiří Hodač legitimním ředitelem, a pak by se zaměstnanci museli podřídit příkazům nového vedení (tj. ztratili vše), nebo jeho jmenování legitimní není, a pak zase o vše přichází on – *tertium non datur*.

To, co obě strany vysílají a vydávají za zpravodajství, je ovšem otřesné: tzv. bobovize (kterou jsem měl možnost sledovat ve větším rozsahu až včera) v manipulaci a nedostatku odstupu zachází ještě dál než vzbouřenecké vysílání. Obě televize už nemají s veřejnou službou společného zhora nic: připomínají ampliony instalované u frontové linie, které se překřikují navzájem a dodávají bojovníkům v zákopech propagandu na povzbuzení morálky. Zamýšlené rozhodnutí Čtyřkoalice, že její představitelé nebudou „bobovizi“ poskytovat svá vyjádření a nebudou se účastnit jejích debat, dílo korunuje.

Diskreditace je dokonalá, oboustranná a nevratná.

In die Ecke, Besen! Besen! Seids gewesen!

Starý mistr čaroděj, který by pronesl zaklínadlo a vrátil Kavčí hory do stavu, v němž byly před osmi dny, ale neexistuje. Řešit krizi budou nejvyšší grémia politických stran, které ovládají sněmovnu, tj. ČSSD a ODS. Sáhnou-li po silové variantě a prosadí Hodače proti vůli jeho podřízených, zlikvidují na dlouhou dobu, minimálně do příštích parlamentních voleb, televizi veřejné služby jako instituci. Jestliže naopak Klaus se Zemanem umožní návrat *statu quo ante*, vytvoří z povstalců hrdiny, kteří budou z piedestalu stejně nesejmutelní, jako byli donedávna redaktoři Svobodné Evropy, a sami sobě se postarají o bezprecedentní (dlouhodobě dávkovanou) negativní publicitu.

Asi nezbyvá než přiklonit se k výzvě Jana Čulíka: Vyžehňte je všechny! Veřejnoprávní televize v této zemi už neexistuje.

Dva velmi nevánoční scénáře pro Kavčí hory

Tomáš Pecina, 25. 12. 2000

Scénář 1, varianta Vítězný prosinec:

26. 12. Revoltující zaměstnanci stále odmítají Jiřího Hodače jako ředitele. Ten proto dává příkaz k obsazení redakce zpravodajství bezpečnostní agenturou a jeho lidé začínají vysílat náhradní pětiminutové zprávy. Jana Bobošíková se ujímá funkce ředitelky zpravodajství, Antonín Zelenka dočasně vykonává funkci šéfredaktora zpravodajství i publicistiky zároveň. Eva Jurinová oznamuje, že nenastoupí do funkce tiskové mluvčí.

27. 12. Od postupu nového vedení se distancuje Čtyřkoalice a odbojná část sociální demokracie. V Senátu už má frakce odmítající Hodačovu volbu většinu. Z Rady ČT odstupují Pavel Kabzan a Václav Erben, předseda Mareš je na ulici napaden davem a je s lehkými zraněními hospitalizován. Zpravodajství je objektivní a vyvážené, rozhodně však ne kvalitní. Mezi lidmi se České televizi obecně přezdívá „klausovize“.

30. 12. Kancelář prezidenta Havla žádá, aby prezident směl pronést novoroční projev v přímém přenosu. Jiří Hodač požadavek striktně odmítá a prezident ohlašuje, že s novoročním projevem proto vystoupí na demonstraci 3. ledna.

3. 1. Manifestace na Václavském náměstí se účastní asi 150 tisíc lidí. Miroslav Macek hovoří o „hrstce pomatených křiklounů“, Miloš Zeman si pochvaluje profesionalitu zpravodajství České televize, které demonstraci věnovalo přiměřený prostor jedné a půl minuty. Petra Buzková, Michal Kraus a Lubomír Zaorálek definitivně opouštějí stranu.

15. 1. Podle výzkumu agentury Sofres-Factum jsou preference čtyřkoalice na pětáctyřiceti procentech, komunisté mají dvacet tří. Rekord zaznamenala i televize Nova: poprvé v historii její večerní zprávy sleduje 95 % diváků, kteří mají v tu chvíli zapnutý televizor.

Scénář 2, varianta Janajevův puč:

25. 12. Rada České televize se schází s krizovým výborem zaměstnanců. Je předběžně dohodnuto, že Rada odvolá ředitele Hodače a výměnou nebudou zaměstnanci požadovat její odstoupení, ale akceptují rozhodnutí Poslanecké sněmovny. Řediteli Drahošovi je pozastavena funkce ředitele brněnského studia a je nařízen zvláštní forenzní audit hospodaření studia.

27. 12. Po konzultacích se zaměstnanci navrhuje Rada do funkce generální ředitelky Kateřinu Fričovou. Krizový výbor sepisuje deset požadavků, mj. revokaci všech rozhodnutí ředitele Hodače a tříměsíční moratorium na personální změny. Fričová přijímá a ujímá se funkce.

1. 1. Zaměstnanci dál nosí na znamení vítězství červenobílé stužky, zpravodajství pod starým vedením se rychle vrací do normálu. Problémem jsou pouze debatní pořady, kam vytrvale odmítají přijít představitelé ODS, ale ty bez problému nahrazují „nezávislí“ odborníci.

20. 1. Sněmovna odvolává Radu České televize, ale protože se poslanci nedokážou dohodnout na jménech nových radních, orgán zůstává dočasně neobsazen.

„ČR stále chudne, proto budu demonstrovat proti Hodačovi“

Jan Čulík, 30. 12. 2000

(Tento shrnující článek si objednal deník Mladá fronta Dnes.

Vyšel tam v sobotu 30. 12. 2000.)

Iracionální názor jednoho moravského podnikatele, čtenáře *Britských listů*, citovaný v titulku tohoto článku, ukazuje, jak geniálně se podařilo redaktorům zpravodajství ČT využít všeobecné nespokojenosti občanů v České republice a proměnit interní pracovněprávní spor uvnitř ČT ve vážnou politickou krizi. Interní televizní konflikt byl převeden v politický spor Čtyřkoalice – opoziční smlouva. Byl proměněn v emocionální „boj o svobodu slova“, o nějž nejde. Rebelům z redakce zpravodajství se podařilo manipulativně vytvořit dojem, jako by se znovu odehrával listopad 1989. Ignorujeme, prosím, vystoupení „známých osobností“, které většinou nemají o vývoji v ČT za posledních několik let přesnější informace, a snažme se analyzovat fakta.

Je paradoxní, že dnešní demonstranti obviňují z vlastní frustrace, která je důsledkem nepřilíš pozitivního politického a hospodářského vývoje v ČR, nového ředitele Jiřího Hodače – jako symbol všeho špatného na opoziční smlouvě. Za nynější politováníhodný stav českého politického a hospodářského života však nesou paradoxně přímou osobní spoluodpovědnost dnešní „obránci svobody projevu“, novináři z ČT jako např. Bohumil Klepetko či Daniela Drtinová, kteří po dlouhá léta nebyli schopni nezávislé kritické analýzy činnosti politiků, nedokázali předvídat záporný politický vývoj a ve studiu se vůči politikům, jako byl Václav Klaus, chovali úslužně a podbíživě.

Redaktoři zpravodajství ČT volají pokrytecky po svobodě projevu. Přitom případů, kdy zpravodajství České televize neposkytlo české veřejnosti profesionálně a nestranně zpracované informace s kritickým odstupem, je velké množství. Redakce zpravodajství ČT například letos v září zcela potlačila informace o brutalitě Policie ČR vůči demonstrantům i náhodným občanům při zasedání MMF/Světové banky. Televize BBC vysílala záběr, který obletěl svět: český policista na něm brutálně kope do demonstranta ležícího na zemi. Redakce zpravodajství ČT měla tento záběr k dispozici, ale neodvysílala ho, stejně tak jako například záběry těžce zbitého humanitárního pracovníka, Angličana Tima Edwardse. Edwards pomáhá postiženým dětem na klinice v indickém Bhópalu, a proto byl pozván jako host do nedělního dětského vysílání ČT. Poté, co ho zmlátila česká policie, už byl pro Českou televizi nezajímavý.

Jak na to poukázal v jedné ze svých analýz ekonom Lubomír Mlčoch, v posledním desetiletí komunistického režimu vedli ředitelé státních podniků své firmy, jako by byly v jejich soukromém vlastnictví. Neformálně si je zprivatizovali dávno před pádem komunismu. Totéž učinilo s redakcí zpravodajství ČT její osazenstvo. Českou televizi si navykli používat jako prostředku k vyjadřování vlastních názorů a prosazování vlastních cílů. Dobře nechápali a nikdy nerealizovali princip novinářské nezávislosti a profesionální nestrannosti, ani kritického odstupu od zpracovávaných témat. Opakovaně rebelovali proti všem pokusům omezit tento jejich neformální a nelegální vliv na vysílání.

O reformu zpravodajství ČT a jeho profesionalizaci se poprvé pokusil – možná poněkud necitlivě – v květnu 1998 Ivan Kytka. Sdružení redakce zpravodajství, kde bylo už tehdy rozhodování založené na neformálních přátelských vztazích a na vazbách k politikům, ho obvinilo z „neprofesionality“ a ze „zaujatosti ve prospěch ČSSD“ a donutilo k rezignaci za pouhých sedm týdnů po nástupu do funkce šéfa zpravodajství. K likvidaci Ivana Kytky v zájmu zakonzervované redakce tehdy přispěl tehdejší sociálnědemokra-

tický poslanec Pavel Dostál. I nyní se Dostál angažuje v zájmu zachování *statu quo* v redakci zpravodajství. Po Kytkově rezignaci se tehdejší ředitel ČT Jakub Puchalský do redakce zpravodajství už neodvážil zasáhnout: podobně se choval i jeho nástupce Dušan Chmelíček, jehož jmenování Jiřího Hodače ředitelem zpravodajství skončilo v létě roku 2000 rychle fiaskem a Hodačovým odchodem.

Opakované výměny ředitelů vadily ostatním oddělením České televize, protože destabilizovaly výrobní procesy zábavných pořadů a destabilizace ohrožovala příjmy množství volných spolupracovníků ČT a soukromých výrobních firem. Po jmenování Dušana Chmelíčka ředitelem ČT od února 2000 byla vytvořena nová Rada České televize, opět na základě kontroverzního zákona podle stranického klíče. Navzdory stranickému jmenování se však někteří členové Rady ČT během roku 2000 překvapivě vymkli partajní kontrole (energickou roli v Radě začala mezi jinak dosti neschopnými a nerozhodnými členy hrát mimopražská podnikatelka Jana Dědečková) a začali vyžadovat od generálního ředitele Chmelíčka informace o neprůhledných finančních tocích, plnění projektu, na jehož základě byl jmenován, a profesionalizaci redakce zpravodajství. Chmelíček nespolupracoval, a tak ho Rada odvolala. Jana Dědečková, hlavní motor Rady, jednala na základě svého vnitřního pravicového přesvědčení, nikoliv však na příkaz stranických sekretariátů, jejichž členové byli jejím rozhodným jednáním často nepříjemně překvapeni. K nynější krizi přišla ODS jako slepý k houslím. Kontroverzně a spěšně, avšak legálně jmenovala Rada Chmelíčkovým nástupcem Jiřího Hodače. Nešlo o politické jmenování, volba Hodače byla důsledkem kompromisu při jednání Rady a činitelé politických stran byli tímto jmenováním překvapeni. Proti Hodačovi okamžitě rebelovala zakonzervovaná redakce zpravodajství, která s ním měla už v létě 2000 ostrý konflikt. Mnozí pracovníci redakce věděli o své druhořadosti a obávali se, že by po propuštění z ČT nezískali jinde zaměstnání. Redakce se obrátila o pomoc na čtyřkoaliční politiky a populární veřejné osobnosti a uměle vytvořila v zemi politickou krizi.

Hodač je slabý manažer, není schopen přesvědčivě prezentovat svou věc na veřejnosti a zkompromitoval se propagandistickým vysíláním Jany Bobšíkové, které svou zaujatostí předčilo i hrubou televizní propagandu vzbouřenců. Jeho jmenování je však legální a Rada pro rozhlasové a televizní vysílání ho musí potvrdit: jinak to bude mít destabilizační důsledky pro český právní řád. Kdo bude do ČR ze zahraničí investovat, bude-li zjevné, že rebelující zaměstnanci mohou protiprávně svrhnout ředitele podniku? Špatný zákon je možno změnit, nelze ho však v době jeho platnosti porušovat.

Není jasné, jak vyřešit politickou dimenzi tohoto konfliktu: každý ředitel podniku musí mít alespoň minimální podporu zaměstnanců. Otevřeným spojenectvím se Čtyřkoalicí se však televizní vzbouřenci zdiskreditovali stejně tak nenávratně, jako svým propagandistickým vysíláním ve vlastní věci. Politováníhodnou kapitolou v této krizi je vystupování českých „intelektuálů“, kteří emocionální podporou televizních vzbouřenců bez řádné znalosti věci znovu projevili psyché nedospělého dítěte bez odpovědnosti.

Novoroční zhodnocení krize v ČT

2. 1. 2001

(Podle rozhovoru s Tomášem Pecinou zaznamenal Jan Čulík.)

ČT nebyla veřejnoprávní televizí, byla televizí čtyřkoaliční

Díky nynější krizi byla Česká televize přistižena se Čtyřkoalicí *in flagranti*. Už dlouhou dobu se tvářila, že je to veřejnoprávní televize, ve skutečnosti to byla televize čtyřkoaliční a propagandu ve prospěch Čtyřkoalice v ní financovali koncesionáři. Celý spor o ČT vznikl z toho důvodu, že Česká televize už dlouho veřejnoprávní televizí vůbec není, její zpravodajství bylo v majetku zpravodajské redakce, která jejím prostřednictvím prosazovala vlastní politické zájmy.

„Cenzura“? – Nikoliv, absence profesionálního odstupu

Národ je šokován, že prý Jiří Hodač poprvé od roku 1969 otevřeně vysílání České televize „cenzuruje“. Je to z hlediska české veřejnosti naprosté neporozumění podstatě novinářské práce. Jak na to třeba už léta poukazuje Václav Žák, novinář nesmí používat veřejnoprávního sdělovacího prostředku jako vlastního majetku *k prosazování vlastních politických či podnikatelských cílů*. (Běžně to dělají například reportéři Českého rozhlasu, kteří zvou podle Václava Žáka do vysílání své kamarády a dělají reklamu jejich knihám či deskám, totéž se děje i v ČT.) *Novinář musí ve veřejnoprávním sdělovacím prostředku projevovat profesionální, kritický odstup*. V žádném případě si nesmí médium ukrást k prosazování vlastních cílů. *Cenzuru, kterou byla postižena Česká televize, na ni uvalili vzbouřenci, a Hodač právem proti této cenzuře zasáhl*.

Neefektivní rozhodování Jiřího Hodače

Potíž je, že po svém nástupu do ČT postupuje Jiří Hodač naprosto chaoticky a nezvládá situaci, která, musíme přiznat, je velmi obtížná. Je zvyklý na civilizační standard Velké Británie, který není aplikovatelný v českém chaosu. Je to, jak poznamenává Tomáš Pecina, jako kdyby Holanďan přijel do Alp a divil se, že se mu ve sněhu špatně chodí v polobotkách.

Vzbouřeneckému vysílání měl ředitel ČT zamezit okamžitě po svém nástupu do ČT, a to plošně. Vzbouřenci neměli mít ani na minutu k dispozici obrazovku ČT.

Titulky na obrazovce, vysvětlující zásah, měly být formulovány daleko komunikativněji a vstřícněji vůči divákovi: „Vážení plátcí koncesionářských poplatků, omlouváme se, že pro vás v současnosti nejsme schopni zajistit regulérní vysílání, děláme vše pro jeho obnovení.“

Hodač používá nevhodné procedury: postupuje chaoticky. Jednou velín uzavře, pak ho opět otevře. Činí chaotická strategická rozhodnutí.

Televizní vzbouřenci nemají právo ke vzpouře

Televizní vzbouřenci zneužili televizní techniku (paragraf 249 trestního zákoníku o zneužití cizí věci) a zkompromitovali se ještě hůře než politické. Pokud s Hodačem nesouhlasili, měli hromadně dát výpověď.

Psychóza roku 1989. Vzbouřenci vyvolali psychózu ohledně údajného „návratu revoluce z roku 1989“. Někteří pošetilci skutečně při demonstracích na Kavčích horách požadují „svobodné volby“ – ony se snad v ČR nekonají svobodné volby?

Duch a litera zákona. Jak je to s „duchem“ a „literou zákona“? Tomáš Pecina to vysvětluje na tomto příkladu: Představte si, že vás zastaví policista na silnici, kde je povolená rychlost 80 a vy jste jeli autem 120. Bude vám chtít dát pokutu, vy budete argumentovat, že duch dopravních předpisů vyžaduje, aby se jezdilo bezpečně – že duch je v tomto případě v rozporu s literou zákona, neboť vy máte bezpečné BMW a žádné nebezpečí nehrozilo. Pokud však bude policista přesto chtít uplatnit literu zákona a bude od vás vyžadovat pokutu, nelze požadovat, aby přišel o místo. Jste trockista, zastávající princip permanentní revoluce, řeknete-li, že je-li v rozporu litera zákona s jeho duchem, rozhodující je duch. Václav Havel správně konstatoval, že rozhodnutí Rady ČT při jmenování Jiřího Hodače bylo v rozporu s duchem zákona, ale *neřekl, že duch má přednost před literou zákona – to by totiž znamenalo, že by se přihlásil k nepravému státu.* Havel to ovšem záměr-

ně formuloval tak, aby jeho výroku mohli využít vzbouřenci a nadřadit ducha zákona jeho liteře.

Opoziční smlouva na ústupu

Vypadá to tak, že sociální demokracie a ODS v současnosti chtějí Českou televizi úplně přenechat Čtyřkoalici, respektive Unii svobody, neboť se partneři v opoziční smlouvě obávají další záporné publicity, pokud by jakkoliv zasáhli. Jejich strategií je nechat Unii svobody, aby stoprocentně ovládla Českou televizi, a opakovaně na to poukazovat. Nebezpečné ovšem je, že není jasné, jestli nezačne Čtyřkoalice po ovládnutí ČT stupňovat své revoluční požadavky, např.: „musíme eliminovat ‚nepřiměřený‘ vliv oposmlouvy ze všech institucí“. Je také pravděpodobné, že Čtyřkoalice v dlouhodobější perspektivě ohrozí koncesionářský poplatek a to povede k privatizaci ČT.

Úkolem vlády je prosazovat zákonnost. Neuvěřitelná slabost sociálnědemokratické vlády v této krizi vedla k vážnému rozvolnění právního řádu a k infantilizaci společnosti.

Vůle lidu. „Ignorant armies clashing in the night.“

Jan Čulík, 2. 1. 2001

Je docela dobře možné, že národ, frustrovaný dva roky opoziční smlouvou, si nyní *jednotně přeje*, aby mu od nynějška vládla Čtyřkoalice. Pokud tomu tak je, měla však Čtyřkoalice usilovat o moc *demokratickými prostředky*, veřejnou informovanou debatou, nikoliv se drát k moci pouličními pučemi za pomoci emocionální manipulace neinformovaných demonstrantů. Způsob, jímž se Čtyřkoalice cpe k moci, bude od nynějška špinavou skvrnou na její pověsti. Budoucí noví čtyřkoaliční novináři v ČT debatu o této záležitosti jistě do vysílání nepřipustí, ale zemi to bude ekonomicky i politicky škodit. – Je to začarovaný kruh: asi před dvěma lety jsme v *BL* napsali, že sdělovací prostředky jsou v ČR tak špatné a natolik žijí ve vlastní virtuální realitě, kterou vytvářejí, že není vyloučeno, že jednoho dne samovolně, z ničeho, vyvolají vládní krizi – a už je to tady. Potíž je, že stejně jako v případě krize v České televizi i v množství jiných palčivých aktuálních problémů nejsou české sdělovací prostředky schopny či ochotny vybrat ze složitého problému

to, co je na něm nejdůležitější a jasně to prezentovat veřejnosti. Tak před televizí demonstrují zmanipulovaní občané, kteří o podstatě krize a jak vznikla a co se její manipulací sleduje, nemají nejmenší tušení. Politikové, kteří se chtějí dostat k moci, vědí, že čeští novináři neumějí jasně prezentovat problémy, a tak rezignovali na skutečnou politickou a hospodářskou práci pro svou zemi: nikdo o tom nedokáže efektivně referovat a volební hlasy se tím nezískají. Daleko účinnější je vytvářet virtuální realitu, manipulovat a mlžit.

O klucích a holkách ze škol na nábřeží a České televizi

Ondřej Čapek, 3. 1. 2001

Motto:

Je mi líto těch kluků a holek v džínách, kteří skutečně ovládají foch, umějí vzít za řemeslo, a až se to všechno zase uklidní, přijdou o práci... Mnozí ji dělali se zápallem a idealismem, měli a mají – o tom nepochybují! – rádi nejen ČT, ale i Českou republiku.

Byl jsem 27. 12. na demonstraci vzbouřenců před ČT a musím říci, že na mě udělala opravdu mocný dojem: perfektní režie, účast „populárních osobností“ či lidí, jejichž práce si nelze nevážit, projevy upletené z vhodně gradovaných vět, při jejich poslechu se člověk cítil lepším a morálnějším. A na druhou stranu: nenávisť jednotlivých lidí k opoziční smlouvě, kterou by zručný „krysař“ překoval až k ochotě rabovat, dovolávání se morálních postojů, jako by mravnost byla druhem geometrie (morální hodnoty, základy, rozměry, dimenze...) či jiné exaktní vědy, jejímiž jedinými oprávněnými vykladači (a strážci) jsou ti na pódiu.

Myslím si, že celý problém, jak je prezentován v *BL* do této doby, má jeden důležitý rys celé situace: totiž pokud jde o vzpouru „těch méně kvalifikovaných“, jak to, že se za ně postavili lidé jako Svěrák, Burian a mnozí další? Podle mého názoru vzbouřenci (a je otázkou, do jaké míry vědomě) dokázali poskytnout prostor pro prezentaci daleko závažnějších společenských pohybů a pnutí, než je otázka „kdo bude na Kavčích horách“.

Po demonstraci jsem šel k rodičům, kde jsem potkal sestru s kamarádkou, obě absolventky soukromé střední školy s uměleckým zaměřením (nutno dodat, že sestra ji vystudovala NAVZDORY přáním mých rodičů a teď je v zahraničí).

Bylo překvapivé, jak moc obě věří, že vzbouřenci mají pravdu: ONI NÁM kradou televizi, MY budeme demonstrovat proti NIM, protože televize je NAŠE nikoliv JEJICH. Radikální názor, který nepřipouštěl pochybnosti o tom, co je správné, a to ani jako možnost – Bobošíková je zaprodanec ODS, je to nacistka (a to je přece trestné) likvidující s hoteliérkou (a jak řekl Bartoška: „Co může vědět hoteliér o kultuře?“) Dědečkovou českou kulturu.

Myslím si, že za tímto radikalismem se skrývá (znečištěn různými skupinovými zájmy a politikařením na obou stranách barikády) zásadní spor o směřování společnosti, který nepramení pouze ze snah o „maximalizaci zisku“, ale je dán dvěma způsoby výchovy, či dvěma koncepcemi světa: nespočívá v tom, co *vlastníme*, či co z toho budeme mít, ale spíše kým (čím) *jsme*, resp. čím budeme.

Tento spor se pokusím demonstrovat na opakovaném neporozumění mezi komerční a uměleckou sférou, na příkladu mezi postoji studentů z VŠE, kterou jsem absolvoval, a postoji „holek a kluků ze škol na nábreží“ (FAMU, DAMU, FFUK), kde mám několik přátel a účastním se akcí, které pořádají (přednášky, filmové přehlídky atd.). Předem říkám, že ve sporu nejsem ne-stranný, mám výhrady jak proti „nábreží“, tak proti systému na VŠE, kde jsem zaměstnán a musím zachovat určitý stupeň loajality.

Postoje studenta utváří do jisté míry i sama historie a postavení školy, do které chodí. Karlova univerzita je bezpochyby úctyhodná instituce s dlouhou historií, ve které spoluvytvářela české dějiny a často se podílela i na dějinách evropských. Naproti tomu VŠE je škola „bez historie“. I když z hlediska historie vědy není zcela pravda, že pojem plánované ekonomiky, (i) kvůli kterému VŠE vznikla, je zcela komunistickým vynálezem, protože i poválečná „západní“ keynesiánská ekonomie předpokládala specialisty pro obsluhu rozsáhlého souboru regulačních nástrojů, přesto stigma „ústavu výchovy mladých kádrů“ je pocítováno na VŠE i proto, že žádná jiná tradice není k dispozici.

Rozdíl je i v architektuře školy: FFUK obývá historické budovy v centru města, VŠE sídlí na Žižkově v modernistické budově s dlouhými chodbami, postrádající do jisté míry lidský rozměr, jak už se to někdy funkcionalismu stává. I díky rozdílným vnitřním dispozicím se přednášky na FFUK podobají bytovým seminářům. Na VŠE člověk přednáší ve strohém neosobním prostoru.

Tím se dostávám k samotnému systému výuky: za mých studií byly hlavně první ročníky na VŠE dost stresující záležitostí. Kreditní systém kombinovaný s poměrně velkým počtem předmětů, které byly pro všechny spo-

lečné, vedl k tomu, že člověk si mohl volit z mnoha paralelních kurzů a studovat předměty téměř v libovolném pořadí a počtu. Cena za svobodu byla vysoká: na škole neexistovalo nic jako kruhy, student byl anonymní položkou na seznamu, v nižších ročnících neexistovala nějaká osobní vazba mezi učiteli a studenty.

Co vím, na „nábřeží“ je systém odlišný: na jednotlivých oborech je jen málo studentů – stovky, někdy pouhé desítky, jinde jde počet do pár tisíc (pro srovnání: na VŠE je cca 13 000 studentů). Na oboru se všichni znají, přístup kantorů je velice individuální, mají čas na to podporovat kreativitu a specifické záliby a usilování svých studentů. Při diskuzích se všichni oslovují jmény.

Jaká smůla, že jsem studoval na VŠE a nikoliv na „nábřeží“ ..., ale teď prohodme znaménka: Je pravda, že Karlova univerzita má významnou historii, ale neslouží tato historie spíš jako koule na noze? Koneckonců: byla nějakým zásadním způsobem ušetřena kádrování v sedmdesátých letech v porovnání s VŠE? Na VŠE je situace jasnější: škola neměla a dodnes nemá zcela tak dobrou pověst jako Karlova univerzita, a proto se musí lidé na ní více snažit.

Naproti tomu na FFUK jsou studenti chyceni do pastí: jak a komu naznačit, že pan profesor je senilní blbec, když přece si své místo svým postojem za komunismu zaslouží. Ano, možná že byl v padesátých letech komunist, ale potom se v tom šedesátém osmém postavil na správnou stranu a dvacet let trpěl („...a to vy, moji mladí přátelé, nikdy nepochopíte“).

Možná, že si vzpomenete na závěrečnou scénu z oscarového *Kolji*: hlavní hrdina se tam po x-letém fidlání po pohřbech vrací rovnou do České filharmonie. Toto je svěrákovsky smířlivá „polistopadová lež“: člověk, který dvacet let myl okna, není schopen rozumět současnému stavu svého oboru (i když existují výjimky).

Poznámka k architektuře: „funkcionalismu“, kdy v holé učebně je tabule, dvě řady stolů, třicet stejných židlí, projektor a nic víc, nelze upřít jednu výhodu oproti prostředí bytového semináře: jako učebna je to velice demokratický prostor. Představte si situaci, kdy vás na začátku přednášky vyzve přednášející ke svobodné diskuzi a potom mluví chvíli sám a udělá chybu.

Normální je skočit mu do řeči a zeptat se ho, jak to myslel. Lépe se to provádí, pokud sedíte na stejné židli jako ostatní v prostředí podobném „učebně“, špatně se skáče do řeči, pokud se tísните v rohu na židli a přednášející s přáteli (či lidmi dříve příšlymi) sedí v pohodlných křeslech.

K samotnému způsobu výuky: anonymita studenta na VŠE znamená i určitou jeho ochranu. Pokud se nějakému profesorovi znelíbí, může studo-

vat u jiného. Masovost školy vede i k faktu, že ji nelze zcela ovládnout. V momentě, kdy se nelze znát se všemi, vzniká potřeba jasně formulovaných nařízení a pravidel; na škole, kde se všichni znají, žádné dodržování norem – *de facto* – není tak důležité.

Paradoxně tlak na konformitu může být větší na malých oborech: když studenti z FFUK psali petici proti určitému výběru učiva, byla psaná neobyčejně servilním způsobem. Některé přednášky na tomtéž oboru vypadaly, jako když lid naslouchá moudrým starcům – žádné místo pro diskuzi. Proti tomu jsem zažil situaci na VŠE, kdy se přednášející zabývala velikostí zemědělských pozemků. Byla přerušena hlasem z publika, který se silně hanáckým přízvukem prohlásil její úvahy „za blbost“, protože by se na takových pozemcích „nevotočily“ traktory.

Za správné a demokratické považují chování dotyčné doc. ... CSc., která nakonec (po krátké diskuzi) musela uznat, že argument studenta je správný. Naproti tomu mi přijde, že zejména na uměleckých oborech tento způsob tázání není, a to z jednoduchého důvodu: všichni se snadno přesvědčí, jak vypadá traktor, dokázat pravdivost některé estetické koncepce jde hůř.

Kromě toho je zde i další důležitý faktor: ekonomové před školou, po škole i při ní pracují v „oboru“, kde jsou hodnoceni podle přínosu pro podnik. Vše je měřitelné (i když laické přesvědčení, že v ekonomii se počítá pouze s penězi, je nesprávné). Naproti tomu lidé „z nábreží“ mají být kreativní, talentovaní, což je hodnoceno určitými autorizovanými posuzovateli (kritiky, „uměleckou veřejností“), a ty správné vazby se budují už na škole. Výsledkem je – v Čechách i jinde – závislost *na lidech*, nikoliv na svých objektivně daných schopnostech.

Do této problematiky spadá i způsob výběru studentů. Jak posoudit talent v momentě, kdy musíme vybrat PRÁVĚ jednoho z deseti, dvaceti uchazečů? A když jsou ti správně vybráni, tak přece už jsou ta elita, že? K tomu jedovatá poznámka: podle některých jmen jsem překvapen, jak moc se ta rozpoznatelná forma talentu dědí. Na VŠE jsem měl v prvních letech pocit, že je to velice vhodné prostředí pro vymlácení pocitů jedinečnosti z hlavy, podstatně lepší, než malé gymnázium, kde bylo určité elitářství dané tím, že nás tam bylo jenom dvě tři stovky.

Berte prosím vymezení vztahu VŠE („Žižkov“) a „nábreží“ jako určitý model, který se teď pokusím aplikovat na situaci v ČT. Způsob, jakým se tam organizuje vzpoura, je podle mého poznamenán nedostatečným akceptováním „pravidel hry“ ze „Žižkova“. Bohužel ve velké otevřené společnosti, jak poznamenává Hayek, musí být respektován *zákon*, právě proto, že jedině psané jasně formulované normy jsou dostupné všem bez rozdílu.

I kdyby byli pánové Ruml, Havel, Urban a další svatí a morálně na výši, jak to pozná – třeba – pantáta Bezoušek, když ani jednoho z nich osobně nezná? Duch zákonů je sice krásná věc, ale je to něco, co je přístupné a jasné třeba montérům v Avii Letňany?

Bojím se doby, kdy místo psaných norem budou v Čechách platit slova „filozofa na trůně“, a Havlova vize nepochitické politiky je právě tímto plátónským konceptem, který (jak analyzuje Popper – i když s jeho pojetím zcela nesouhlasím) nakonec vede k omezení svobody. Kde byl Havlův duch zákona, když chválil zásah policie během zasedání MMF/SB?

Ono je vůbec divné, jak málo vadí „intelektuálům“ jasné porušování pravidel, pokud se tak děje „mezi námi kamarády“ – příkladem může být skandální nevyváženost státem podporovaných *Literárních novin*.

„Holky a hoši z nábřeží“ navíc mají ještě jeden problém: aby bylo jasno, nesouhlasím s opoziční smlouvou, ale nevidím na současné politické scéně žádnou alternativu. Je pěkné, že se pan Ruml angažuje na straně „práva“, ale spíše bych ocenil, pokud by dokázal postavit pevně definovanou ideu, včetně jasných operativních, taktických a strategických plánů a postupů.

Jako ekonom mám řadu výhrad proti kupónové privatizaci, ale je třeba uznat, že se jedná o poslední ucelený koncept transformace české ekonomiky. Obávám se, že ČSSD ani Čtyřkoalice nepostavila proti tomu nic, co by bylo nějak srozumitelně definované, naopak apely na „lidskost“, „slušnost“ a další hezké hodnoty tu už byly několikrát – v předvolební kampani ČSSD, v prohlášení *Děkujeme odejděte!*, v *Impulsu 99*... a co z toho?

Opoziční smlouva je podraz a v určitém ohledu zlo, ale je to viditelné zlo, je to zlo napsané. Naproti tomu Ruml ve veřejných ČT je něčím daleko horším: je to návrat zpět, k hodnotám „uzavřené společnosti“, kdy se všichni znají a kamarádí spolu.

Věřím, že se tak dobře žije, pokud jste Havel, Ruml, Halík nebo naopak nadšený nosič hesel, jenže já nechci představitelům státu „jen tleskat“, ani s nimi „kamarádit“, neb nejsem hochem z nábřeží. Nechci žít ve státě, kdy na místo zákonů budou jen jejich duchové, co budou promlouvat k národu jen prostřednictvím privilegovaného média a na místo politické diskuze se budou pořádat mítinky.

Zpráva Rady České televize: Proč jsme odvolali Chmelíčka a jmenovali Hodače

12. 1. 2001

(Tato zpráva byla vypracována na základě žádosti předsedy Stálé komise pro sdělovací prostředky Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky MUDr. Mgr. Ivana Langera z 28. 12. 2000. S ohledem na krátký termín pro její zpracování obsahuje pouze základní údaje.)

Důvody pro odvolání Dušana Chmelíčka z funkce

V dubnu 2000 bylo zvoleno sedm členů Rady České televize (dále jen Rada), v následujících měsících byli zvoleni další dva členové, čímž byl naplněn zákonem stanovený počet devíti členů Rady. Rada začala ihned po svém zvolení vykonávat zákonnou roli orgánu, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu tvorby a šíření programů České televize (dále jen ČT). Soustředila se na plnění poslání ČT z hlediska naplňování § 2 a § 3 zákona č. 483/1991 Sb. o České televizi v platném znění (dále jen zákona o ČT).

Rada se od samého počátku své činnosti setkávala se třemi velkými a vzájemně propojenými problémy:

1. zcela zpolitizovaná situace kolem předchozí Rady (její odvolání Poslaneckou sněmovnou), což se negativně promítlo i do volby Rady nové a jejího mediálního obrazu
2. nepřehledná situace uvnitř ČT, především v oblasti hospodaření a nejasnost v otázkách jejího veřejnoprávního poslání
3. mladý a nezkušený ředitel, zvolený předchozí Radou, který tyto problémy operativně i systémově neřešil (popřípadě o tom Radu neinformoval).

První spor nastal, když Rada v červnu generálního ředitele vyzvala, aby jí podal zprávu, jak naplňuje jednotlivé body svého projektu, který předložil v rámci výběrového řízení. V tomto projektu mimo jiné stojí: „Příprava nového Statutu ČT“ (do 29. 2. 2000) jako výchozího dokumentu ČT a jeho předložení Radě ke schválení; „Příprava nového Organizačního řádu ČT“ (do 31. 3.); „Zavedení pravidel přípravy vysílacího schématu“ (do 31. 3.); „Přijetí pravidel pro nezávislé producenty“ (do 28. 4.) atd. Po předložení

materiálu *Projekt Česká televize v roce 2000 a nejbližších následujících letech po čtyřech měsících praxe* byla Rada nucena konstatovat, že řada bodů projektu není naplňována. Mnohé slibované dokumenty nebyly zpracovány (a předkládány Radě) nebo byly zpracovány opožděně či ve velmi problematické podobě. Rada takový způsob práce a komunikace jednoznačně odmítla, konstatovala, že generální ředitel neplní termíny stanovené v projektu, a vyžádala si další podklady (zápis z 15. 8.). Od této doby narůstaly problémy, které vyvrcholily odvoláním Dušana Chmelíčka z funkce GŘ.

GŘ Dušan Chmelíček byl odvolán 12. 12. 2000 v tajném hlasování, které předepisuje zákon o ČT (sedm hlasů pro odvolání, jeden se zdržel, jeden proti). Důvody k jeho odvolání byly následující:

- a) Neprůhledná hospodářská politika a deficitní rozpočet na rok 2001.
- b) Neplnění úkolů vyplývajících z písemného projektu, který předložil v rámci výběrového řízení.
- c) Manažerská selhání.
- d) Špatná komunikace s Radou, znemožňující jí vykonávat její kontrolní funkci danou zákonem.

Bezprostředním důvodem pro odvolání Dušana Chmelíčka z funkce GŘ byl jím předložený rozpočet na rok 2001, který se schvaluje na konci kalendářního roku. Rada ČT proto odmítá spekulace, že šlo o jakési účelové „načasování“ odvolání GŘ na konec roku.

Rada se od počátku své činnosti zaměřovala na kontrolu financování ČT, což souvisí s jejím právem schvalovat rozpočet a závěrečný účet ČT. Na jednání 19. 9., kterého se zúčastnil GŘ a FŘ (finanční ředitel), Rada požádala vedení o zpracování vyrovnaného hospodářského výsledku ČT na příští rok. „Návrh plánu a rozpočtu ČT na rok 2001“ byl Radě dodán až 5. 12. V tomto návrhu rozpočtu bylo docíleno vyrovnanosti pouze za cenu vyčerpání značné části rezerv ČT, tj. byl ztrátový ve výši 455 mil. Kč.

Dle názoru členů Rady byl návrh rozpočtu velmi stručný a jednotlivé položky nebyly podrobněji specifikovány. Radě nebyly dodány tyto dokumenty, potřebné k její kontrolní činnosti: *Schválený plán na rok 2000* (původní a odsouhlasený Radou ČT); *Průběh změn původního prováděcího plánu za rok 2000*; *Schválené vysílací schéma na rok 2001*; *Organizační změny v průběhu roku 2000* (sloučení útvarů, mzdové začlenění pracovníků pod jiný útvar atd.); *Schválený výrobní úkol 2001* (nové formáty, rozpočtové plány na pořad); *Plán investic na rok 2001*, schválený plán investic 2000 a jeho plnění (popis investic movitých, nemovitých, práva, software); *Plán generál-*

ních oprav 2001 – schválený plán oprav na rok 2000 a jeho plnění; *Struktura nákladů podle činností* – schválený plán na rok 2000 a očekávaná skutečnost 2000; *Podrobný popis vytvořených zdrojů na krytí ztráty 455 mil.*

GŘ schodkový rozpočet nedokázal obhájit. Jím uváděné okolnosti, které údajně ovlivnily zvýšené náklady, byly zpochybnitelné. Například novelou zákoníku práce ospravedlňoval zvýšení pracovních míst o 89 pracovníků a tím nárůst mzdových prostředků o 94 milionů Kč. Sporný byl rovněž výrobní úkol. Namísto toho, aby zde došlo k rozumnému snižování výdajů, byla tato položka navýšena o 208 milionů Kč. Novou kvalitu programu přitom nebylo možné posoudit, neboť výrobní úkol nebyl dodán a Rada s ním nebyla vůbec seznámena. Rada dospěla k přesvědčení, že vyrovnaného nebo alespoň méně ztrátového rozpočtu bylo možno dosáhnout, aniž by utrpěla kvalita a kvantita tvorby výroby pořadů.

Rada ČT nepodceňovala vlivy, jimiž finanční ředitel zdůvodňoval zvýšení nákladů, ale tyto vlivy bylo – dle jejich informací – možné eliminovat a vyrovnaného rozpočtu, nebo alespoň méně ztrátového, šlo docílit strukturálními změnami, hospodárnějším přístupem a přísnou finanční disciplínou. K uskutečnění těchto kroků však GŘ neměl vůli a za deset měsíců ve funkci nepodnikl žádné zásadní kroky tímto směrem.

Rada dospěla k závěru, že neschopnost sestavit vyrovnaný nebo alespoň méně ztrátový rozpočet souvisí s celkovou neschopností (a neochotou) Dušana Chmelíčka koncepčně řešit systémové problémy České televize. Jak již bylo uvedeno výše, Rada se zaměřila na kontrolu plnění projektu *Česká televize v roce 2000 a nejbližší následujících letech*, který D. Chmelíček předložil při výběrovém řízení na funkci GŘ. Tento dokument navrhoval některá konkrétní řešení a sliboval vypracování základních koncepčních materiálů, od nichž se daly odvozovat další kroky směrem k zefektivnění práce ČT. Bohužel se stále více ukazovalo, že Dušan Chmelíček svůj „projekt“ chápal pouze jako prostředek k získání funkce GŘ a jeho jednotlivé body v praxi nerealizoval.

Při přípravě dokumentů se ukazovalo, že GŘ není schopen zmíněné dokumenty předložit v konzistentní podobě. Typická byla například situace kolem *Statutu ČT*, který měl být jako základní dokument České televize vypracován již koncem února a předložen Radě ke schválení. Návrh nového *Statutu* Rada obdržela až 27. 6. s tím, že jí byl zaslán již počátkem dubna a v důsledku toho, že jej Rada neschválila, nemohl generální ředitel pracovat na tvorbě dalších dokumentů, jejichž vypracování ve svém projektu slíbil. Všichni členové Rady včetně tajemnice potvrdili, že návrh *Statutu* neobdrželi. Dalším překvapením bylo, když Rada zjistila, že nový návrh *Statutu* je

velmi nedbale zpracován a z velké části opsán ze *Statutu* minulého. Rada tento návrh zamítla, zpracovala k němu své připomínky a vrátila ho řediteli k přepracování. Generální ředitel další verzi *Statutu* po urgencích Radě předložil 2. 10. Paradoxně byla Rada současně požádána o schválení mimořádné odměny pro generálního ředitele ve výši jednoho měsíčního platu, což jednomyslně zamítla na zasedání 18. 10. s tím, že k tomu nevidí žádný důvod.

Na zasedání 18. 10. Rada konstatovala, že je připravena opravený návrh *Statutu* v předložené podobě schválit, ale požadovala zapracování jedné drobné úpravy týkající se jeho příloh. V podstatě šlo o práci na pět minut, ale předložení konečné verze trvalo generálnímu řediteli dalších pět týdnů. Definitivní návrh *Statutu* byl po dalších urgencích Radě předložen 21. 11. Ta však ke svému překvapení zjistila, že se neshoduje s verzí, kterou již předběžně připomínkovala, a že obsahuje některé nové formulace. *Statut* proto opět neschválila a vyslovila nespokojenost s jeho přípravou. Vezmeme-li v potaz, že šlo o krátký dokument v rozsahu několika málo stran, který měl být ze strany ČT důkladně zpracován již koncem února, musí být zřejmé, jakým způsobem Dušan Chmelíček pracoval a jak komunikoval s Radou.

Rada dospěla k názoru, že Dušan Chmelíček není schopen vypracovat *Statut*, který by odpovídal jejím nárokům na tento zásadní dokument (který upřesňuje poslání ČT a jasně vymezuje její organizační strukturu, a tím i zprůhledňuje její činnost). V rozporu s platným *Statutem ČT* za GŘ Chmelíčka v zásadě zanikl a nevyvíjel činnost Etický panel.

O tom, že Dušan Chmelíček manažersky selhal, svědčí mimo jiné i stažení reportáže o hospodaření Sazky a.s. Tato reportáž nijak nevybočovala z řady běžných reportáží natáčených a vysílaných ČT. Kdyby se týkala jakékoli jiné firmy či osoby, která nemá na ČT finanční vazbu, byla by odvysílána. V případě Sazky se však již 3. 10. GŘ osobně dostavil k řediteli Sazky Hušákovvi a oznámil mu stažení reportáže. Ta byla odvysílána až o týden později (10. 10.), poté co všechna média ČT ostře kritizovala, a navíc se „stanoviskem“ Sazky ihned po skončení reportáže, což je v ČT záležitost naprosto bezprecedentní. 21. 11. Rada ČT konstatovala, že „generální ředitel svými rozhodnutími ve věci Sazky a. s. v pořadu *Klekánice* ohrozil nezávislost ČT a zpochybnil její veřejnoprávní funkci“.

Velkým problémem při komunikaci GŘ s Radou bylo, že nebyl většinou schopen před Radou přesvědčivě obhájit materiály, které jí průběžně předkládal (často pozdě a po opakovaných urgencích), a většinou o nich odmítal diskutovat, což u některých členů Rady vyvolávalo podezření, že je nezná a že je vůbec nečetl.

Všechny tyto signály (i řada dalších) vedly většinu členů Rady ČT k přesvědčení, že Dušan Chmelíček nevykonává funkci GŘ dobře a že je v zájmu České televize, aby byl co nejdříve ze své funkce odvolán.

Způsob výběru nového generálního ředitele

V této části se pokusíme vysvětlit:

- a) proč volba nového GŘ proběhla v tak krátké době;
- b) jak výběrové řízení probíhalo.

Zákon o ČT dává Radě oprávnění jmenovat a odvolávat GŘ. Nepředepisuje žádnou konkrétní formu výběru kandidátů na tuto funkci. Rada se nicméně rozhodla vypsát výběrové řízení na funkci GŘ. Termín pro doručení přihlášek do sekretariátu Rady byl 12. 12. stanoven na 19. 12. 2000 do 13. 00. Podmínky pro účastníky výběrového řízení stanovila Rada následující: všeobecná obeznámenost s mediálním prostředím, manažerské dovednosti odpovídající řízení velké instituce, smysl pro kulturní hodnoty, morální kredit, lustrační osvědčení (bylo možné nahradit čestným prohlášením a dodat později). K přihlášce bylo třeba přiložit stručný kariérní životopis, názor na organizační strukturu ČT, stanovení základních kritérií poslání veřejnoprávní televize.

Důvody, proč byl nový generální ředitel jmenován v relativně krátké době, jsou:

a) Rada nechtěla, aby ČT byla delší dobu vedena odvolaným GŘ. To souviselo především s již zmíněným rozpočtem, jehož přepracovaný návrh Rada chtěla projednávat již s novým GŘ. Z diskuze s FŘ 12. 12. (po odvolání Dušana Chmelíčka) vyplynulo, že je možné nalézt úspory ve výši až 100 milionů korun ke snížení schodku rozpočtu. Rada proto již 12. 12. vyzvala FŘ, aby se do příštího týdne pokusil najít v předloženém návrhu rozpočtu možné rezervy tak, aby nebyla narušena kvalita vysílacího schématu a výrobního úkolu a technického rozvoje, s tím, že Rada nespécifikovala přesně finanční objem možných úspor. Přes informace, které Radě 12. 12. sdělil FŘ, však GŘ o dva dny později po poradě s managementem ČT konstatoval, že „není možné vyhovět požadavku Rady ČT.“

b) Členové Rady nechtěli být ve svém rozhodování po delší dobu vystaveni silným mediálním a zájmovým tlakům, které se začaly objevovat v souvislosti s odvoláním Dušana Chmelíčka z funkce GŘ, mj. i s ohledem na

zkušenosti z předchozích výběrových řízení. Tato řízení probíhala dlouhou dobu, a přesto ani Jakub Puchalský, ani Dušan Chmelíček ve svých funkcích nesplnili původní předpoklady.

Řádné výběrové řízení nového GRŘ probíhalo ve čtyřech kolech. Do výběrového řízení se přihlásili celkem 33 uchazeči. V souvislosti s tímto počtem přihlášených Rada stanovila další kritéria výběru.

V prvním kole Rada vyřadila ty přihlášky, které nebyly po formální stránce v pořádku (tj. nesplňovaly všechna vyžádaná kritéria či neobsahovaly některé požadované dokumenty). Tímto způsobem bylo z výběrového řízení vyloučeno 11 uchazečů a jejich počet se snížil na 22.

Ve druhém kole Rada na základě zaslaných kariérních životopisů vybrala ty uchazeče, kteří měli manažerské zkušenosti s řízením většího počtu podřízených ve větší instituci a současně měli zkušenosti s prací v mediální sféře.

Ve třetím kole byly hodnoceny zaslané dokumenty uchazečů, týkající se názoru na organizační strukturu ČT a stanovení základních kritérií poslání veřejnoprávní televize. Na tomto základě bylo vybráno osm osob, o jejichž vhodnosti pro postup do užšího výběru proběhla rozprava. Na jejím základě navrhl předsedající šest kandidátů, kteří byli na 20. 12. pozváni k rozpravě s Radou.

Ve čtvrtém kole bylo vyslechnuto všech šest uchazečů a poté následovala rozprava, v níž jednotliví členové Rady vyjadřovali své preference. Na jejím základě předsedající navrhl hlasovat o jmenování Jiřího Hodače GRŘ ČT. Návrh byl přijat sedmi členy Rady, jeden se zdržel.

Po rozpravě při výběrovém řízení Rada konstatovala, že Jiří Hodač má dlouholeté zkušenosti s veřejnoprávním médiem a může v ČT využít svoji dlouholetou praxi v BBC. Jiří Hodač také Radu přesvědčil o tom, že je člověkem, který je ve svém funkčním období odhodlán realizovat svou vizi a podniknout nezbytné systémové změny v rámci ČT.

Ve své přihlášce do výběrového řízení na místo generálního ředitele Jiří Hodač o současném stavu ČT napsal: „Organizační struktura České televize vykazuje mnoho rysů postkomunistické instituce, jejíž transformace ve vysoce efektivní mediální firmu nebyla ještě dokončena. V řadě směrů – i když ne ve všech – je těžkopádná a přebyrokratizovaná. Některé operace probíhají s nepochopitelnou časovou náročností, což vede mnohdy ke značné nepružnosti celého systému či jeho částí. Vznikne-li legitimní potřeba řešení vzniklého problému či improvizace, je odpovědí často udivený pohled a konstatování, že ‚tak se to tu nikdy nedělalo‘, i když ve srovnatelných

institucích v zahraničí to možné je... Efektivnost činnosti všech částí ČT je nezbytné zodpovědně přezkoumat. Je třeba jednat rychle, současně ale klidně, bez panikaření a nikoli překotně...“

V diskuzi o struktuře ČT a potřebě její změny dospěla většina členů Rady k závěru, že Jiří Hodač dobře zná současné poměry v ČT a že má konzistentní představu, jakým směrem ČT dále vést. Navíc není spjat s nejrůznějšími zájmovými skupinami v rámci ČT, což slibovalo, že bude ve výkonu své funkce postupovat nestranně a nenechá se ovlivňovat nejrůznějšími zájmy v rámci ČT.

Závěrem je třeba konstatovat, že jmenování Jiřího Hodače proběhlo zcela v souladu se zákonem o ČT. Jeho jmenováním vstoupilo v platnost odvolání Dušana Chmelíčka, a to dle § 9 odst. 4 zákona o ČT. Dle § 65 zákoníku práce bylo odvolání písemně doručeno Dušanovi Chmelíčkovu 21. 12. 2000. Jiří Hodač nastoupil v souladu se zákonnými předpisy do funkce 22. 12. 2000. Člen Rady Miloš Rejchrt se zúčastnil výběrového řízení až do užšího výběru šesti kandidátů, 20. 12. však rezignoval na svoji funkci.

Události v ČT následující po jmenování Jiřího Hodače generálním ředitelem ČT

Generální ředitel je statutárním orgánem ČT. Po jmenování Jiřího Hodače do funkce GŘ ČT, které bylo zcela v souladu se zákonem, neuznali někteří zaměstnanci „způsob volby za legitimní“. Jak již bylo uvedeno výše, zákon nepředepisuje žádný konkrétní způsob volby, a proto tento názor není z právního hlediska relevantní. Za jmenovaného v souladu se zákonem uznal 28. 12. Jiřího Hodače i Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu PSP ČR.

GŘ má dle *Statutu ČT* právo jmenovat členy kolegia. Na uvolněné místo ředitele zpravodajství jmenoval Janu Bobošíkovou. Tato volba není jejími podřízenými respektována, přičemž je argumentováno „neuznáváním“ volby GŘ. Nerespektování legálního vedení ČT přineslo řadu problémů, které narušují činnost a poslání ČT.

Rada odmítá ustupovat nátlaku osob a skupin, které chtějí zasahovat do kompetencí Rady. Rada nemá přímou možnost řešit přítomnost neoprávněných osob ve velině Redakce zpravodajství ČT a dalších prostorách ČT, její členové mohou pouze vyzývat všechny k respektování zákonů. Rada ČT je dle zákona o ČT orgánem kontrolním a dle důvodové zprávy k tomuto zákonu koncepčním orgánem, který nemůže rozhodovat v běžném, operativním řízení provozu České televize, které přísluší GŘ. Rada ČT respektu-

je stanovisko Rady České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání z 28. 12. 2000, která za legální verzi zpravodajství ve dnech 22. až 27. 12. 2000 považuje verzi kontrolovanou vedením ČT.

Rada požádala 29. 12. GR, aby ihned všemi právními prostředky zajistil poskytování služby veřejnosti ČR v plném rozsahu § 2 a § 3 zákona o České televizi, a současně uložila GR, aby striktně dodržoval se všemi důsledky zákon o České televizi č. 483/1991 Sb., opět zejména § 2 a § 3. Rada se dodržováním tohoto usnesení zabývala 2. 1. 2001 a konstatovala, že od usnesení Rady z 29. 12. 2000 se GR v rámci možností pokouší dodržovat plnění zákona o ČT, přičemž podniká právní kroky ke standardizaci situace v ČT. Vysílání ČT vykazuje nedostatky v oblasti zpravodajství, které jsou však způsobeny nemožností statutárního orgánu využívat veškerého technického vybavení ČT. Rada bude průběžně sledovat vysílání ČT a zaujme další stanovisko na řádném zasedání 8. 1. 2001.

Rada rovněž 2. 1. požádala GR, aby jí do příštího zasedání předložil následující materiály, vypracované po konzultaci s Jindřichem Beznoskou, pověřeným výkonem činnosti finančního ředitele:

- a) Vyčíslení finančních ztrát ČT, vzniklých v důsledku událostí po jmenování J. Hodače do funkce GR.
- b) Základní návrh rozpočtu ČT.
- c) Podklady k přípravě forenzního auditu v ČT.

Restrukturalizace české politické scény

9. 1. 2001

(Podle rozhovoru s Tomášem Pecinou zaznamenal Jan Čulík.)

V důsledku této uměle vyvolané televizní krize se dostal Václav Klaus do izolace a na okraj české politické scény – byl vmanévrován do postavení extrémní pravice.

Tradičně se usuzovalo, že v centru české politické scény stojí Unie svobody a KDU-ČSL. Usuzovalo se, že US je napravo od centra, kdežto KDU-ČSL má levicové tendence.

Nyní paradoxně vychází najevo, že – podle toho, jak se poslední dobou chová – levicovější je Unie svobody. Unie svobody sice používá pravicovou rétoriku, když jí však dojde munice a ukáže se, že politikové US nemají nic připraveno pro neočekávanou situaci, projeví se její pravá podstata: mnozí

představitelé Unie svobody se projevili jako trockisté, maoisté a pseudoleninisté. Prokázala to nynější krize, kdy US podpořila trockistickou myšlenku permanentní revoluce i leninskou myšlenku odbourávání státu.

V Unii svobody existují dva hlavní myšlenkové proudy. Josef Zieleniec stojí nejbližší pravici (dokázal pravicovými názory pro nedělní *Sedmičku* ovlivnit předem Vladimíra Mlynáře, takže v televizní diskusi hovořil docela rozumně – Mlynář normálně stojí spíše na levici v US); druhý hlavním myšlenkovým zdrojem inspirace je pro US Václav Havel (pod jeho přímým vlivem je Jan Ruml). Havel je naopak spíše levičák.

Rozštěp v sociálnědemokratické straně

Z událostí posledních dní vyplývá, že se prohloubil rozštěp v ČSSD, který začal být výrazně zjevný po volebním debaklu sociálních demokratů v senátních volbách. Někteří členové ČSSD, Buzková, Gross, Dostál, Rychetský a Špidla se v současnosti v důsledku televizní krize už v podstatě projevují, jako by to byli členové Unie svobody.

Ministr kultury Dostál udělal ve své funkci celou řadu chyb a jeho ministerské křeslo se pod ním potácí. Bezpochyby si nyní svými ostrými výpady proti Jiřímu Hodačovi připravuje budoucí kariéru – buď v Unii svobody, anebo snad doufá, že získá teplé místo v České televizi.

Tradičnější část sociální demokracie, představovaná Zemanem a Kavanem, zachránila ČSSD před rozštěpením jen tím, že se rozhodla ustoupit křídlo v ČSSD, které silně sympatizuje s US.

Není úplně pravděpodobné, že by došlo v blízké budoucnosti k vytvoření koaliční vlády ČSSD – US. Proti tomu se zatím budou stavět Václav Havel a Jan Ruml, pro něž jsou sociální demokraté stále ještě bolševickými ďábly.

Pravděpodobnější je v nynější situaci, že případný přechod lidí jako Buzková, Gross, Dostál, Rychetský a Špidla z ČSSD do US tuto stranicu posílí a dá jí větší šanci na vítězství v předčasných volbách. Špidla by ovšem naproti tomu mohl mít šanci jako vlivná osoba ve vedení ČSSD posunout celou tuto stranu směrem k US, a tak zvýšit pravděpodobnost, že vznikne koalice US-ČSSD.

Přechod rebelujících sociálních demokratů do US by byl riskantní krok – Unie svobody byla do nynějška zcela bezvýznamná strana bez kvalitního politického programu. Je to však strana mocná – ovládá většinu českých sdělovacích prostředků, zejména Českou televizi a Český rozhlas. Nevyužila dosud v této krizi všech svých manipulačních metod.

Jistě, že je restrukturalizace české politické scény riskantní. Dostane se

skutečně Unie svobody tímto způsobem k moci? Bude její vliv na česká média dostatečně silný a užitečný? Podaří se jí skutečně vyvolat vládní krizi? Nechá se česká veřejnost Unii svobody v televizní věci dlouhodoběji manipulovat dalšími a dalšími „odhaleními“, nyní například údajnou hrozbou privatizace ČT? Uměle vytvořené mediální kampaně mívají dosti krátkodobé trvání. Bude tato virtuální kampaň stačit, aby jejím prostřednictvím mohla US vyhrát volby?

Může být Česká televize neustrannou a nezávislou institucí?

Jan Čulík, 9. 1. 2001

(Tento článek vyšel 8. 1. 2000 v týdeníku Respekt.)

Politická krize kolem České televize vznikla z interního pracovněprávního sporu jako zástupný problém, ale je to nyní politický problém legitimní. V *Britských listech* jsme po mnoho měsíců podrobně sledovali a kriticky hodnotili práci Rady ČT právě proto, že byla na jaře 2000 kontroverzně jmenována podle stranickopolitického klíče. Můžeme neustranně svědčit, že Rada pod energickým vlivem Jany Dědečkové autenticky usilovala o otevřenost České televize, o transparentnost finančních toků a o profesionalizaci zpravodajské redakce. Práce Rady ČT nebyla v první řadě motivována stranickopolitickým zájmem. Podle nedokonalého zákona ovšem měla Rada ČT pro možnou reformu televize jen hrubý nástroj: odvolání ředitele.

Přesto však byl ředitel Dušan Chmelíček odvolán právem: neplnil projekt, na jehož základě byl jmenován do funkce, odmítal poskytnout Radě finanční informace o provozu ČT, zdiskreditoval se vazbami na šéfa podniku Sazka, když se snažil zakázat pořad *Klekánice* o Hušákově impériu, a nepokusil se zreformovat od dob neúspěšné Kytkovy reformy na jaře 1998 zakonzervovanou redakci zpravodajství. Stále více znovu nechával rozhodování uvnitř ČT na interních neformálních mocenských strukturách, i když se ve svém projektu zavázal, že jejich vliv omezí.

Jmenování Jiřího Hodače ředitelem ČT nebylo důsledkem tlaku ODS. ODS do funkce ředitele ČT prosazovala Zdeňka Drahoše. Silnou kandidátkou byla Kateřina Fričová, tu však v Radě blokovali stoupenci Petry Buzkové. Jiří Hodač se stal ředitelem ČT v důsledku kompromisu. Když se o jeho jmenování dověděl Václav Klaus, zuřil.

Rada ČT ovšem jednala vůči veřejnosti amatérsky a neobratně. Výše uvedené závažné skutečnosti se jí nepodařilo občanům vysvětlit, a tak se zejména redakci zpravodajství ČT, která měla s Hodačem v létě 2000 ostrý spor, podařilo proměnit pracovněprávní konflikt za pomoci čtyřkoaličních politiků v celostátní krizi. Zda je či není Hodač neschopný, je vedlejší. Televize by protestovala proti každému novému řediteli. Nynější občanské protesty ukazují, jak nepopulární je v ČR vláda opoziční smlouvy a jak lehce se národ dá strhnout televizní propagandou k emocionálně motivované anarchii, je-li s politickou situací nespokojen.

Lze však zajistit, aby k takovýmto krizím nedocházelo, aby vznikla efektivní veřejná kontrola s širokými pravomocemi, v jejímž důsledku by začala Česká televize fungovat jako nestranné, ve svém zpravodajství kriticky analytické médium, neovlivňované politickými zájmy? V českém prostředí to bude asi obtížné. Neexistuje politická kultura, v níž by si Parlament i mimoparlamentní zájmové skupiny uvědomovaly, že je k jejich prospěchu, aby byla veřejná televize nestranná. Ve Velké Británii jmenuje členy Rady guvernérů BBC královna na základě nominace ministerstva kultury, tedy vlády! Přesto je nemyslitelné, aby členové této britské Rady rozhodovali stranicko-politicky. Jde tedy o existenci určité kultury a tradice. Zákon k jejímu prosazení může jen napomáhat, rovnou ji však nevytvoří.

Řešením v českém kontextu by snad mohlo být přijetí české verze německého modelu, jak jmenovat členy televizních rad. Ovšem představa, že by i mimoparlamentní organizace jmenovaly do Rady ČT nezištně neúplatné a nezávislé osobnosti, je nereálná. Bude třeba citlivě vytvořit takové zákonné struktury, aby se jednotlivé lobbistické zájmy v Radě ČT neutralizovaly a vyvažovaly. U zemských televizních stanic v Německu mají inspekční rady 24 členů: jen třetina z nich je nominována parlamentními politickými stranami, ostatní jsou vybíráni církvemi, odbory a profesními organizacemi. V ČR by členy Rady ČT mohly jmenovat mimo jiné odborářské organizace, akademie věd, vedení univerzit. Parlament ovšem bude protestovat, že otevřením nominací do Rady ČT pro mimoparlamentní organizace vznikne prostor pro prosazování zájmů lobbistických skupin bez politického mandátu. O opaku jej přesvědčí snad jen velmi pečlivá vyváženost struktury mimoparlamentních organizací s právem jmenovat člena Rady ČT, aby se Rada opravdu nestala obětí mimoparlamentních partikulárních zájmů. Vzhledem k významu veřejnoprávní televize je přesné určení, kdo má mít právo jmenovat členy Rady ČT, snad nejsložitějším a nejzávažnějším politickým úkolem současné doby. Je zapotřebí také zajistit, aby lidé, nominovaní touto pečlivě vyváženou směsicí mimoparlamentních organizací, byli do Rady ČT

skutečně jmenování. Nynější návrh nového zákona je v této věci nedokonalý: umožňuje Parlamentu jmenování zástupců mimoparlamentních organizací různými způsoby obcházet či blokovat.

Rada vzniklá podle nového zákona by měla mít podstatně širší pravomoci než dosud: měla by mít právo rozhodovat o obecné programové politice České televize a vynucovat sankcemi dodržování programové kvality tak, jak je tomu ve Velké Británii u inspekčních orgánů kontrolujících nejen veřejnoprávní, ale i komerční vysílatele. Rada ČT by měla mít také právo schvalovat finanční strategii televize. Financování veřejnoprávní televize musí být transparentní: veřejně přístupné musejí být např. i informace o platech vedoucích pracovníků ČT. Platí je občanští koncesionáři, a ti mají právo vědět, jak se nakládá s jejich penězi.

Revoluce, kterou uměle vyvolala televize

Andrew Stroehlein, 10. 1. 2001

(Toto je český překlad anglického článku, který vyšel v pondělí 8. ledna 2000 v časopise Central Europe Review. Stroehlein, česky mluvící americký politolog a odborník na střední Evropu byl po dobu několika týdnů od května 1998 koeditorem Jednadvacítky v České televizi. Byl odpovědný za předvolební Jednadvacítky, které se vysílaly před volbami 1998, které pochválila tehdejší Rada České televize Jana Jiráka. Po obdržení pochvaly ho tehdejší šéf zpravodajství Zdeněk Šámal z televize propustil s vysvětlením, že Stroehlein není Čech. Stroehlein žije v Londýně a je šéfredaktorem časopisu Central Europe Review, nositele mezinárodní ceny NetMedia 2000 za vynikající příspěvek k internetové novinářské práci v Evropě. Tento Stroehleinův a zároveň Čulíkův článek ke krizi v ČT, zveřejněný v CER dne 8. 1. 2001, doporučila svým mezinárodním čtenářům dne 9. 1. 2000 jedna z nejprestižnějších internetových stránek na světě, deník Arts and Letters Daily.)

12. prosince 2000 odvolala Rada České televize, inspekční orgán dohlížející na českou veřejnoprávní televizní stanici, generálního ředitele Dušana Chmelíčka. O osm dní později, 20. prosince, jmenovala generálním ředitelem ČT Jiřího Hodače, bývalého ředitele zpravodajství v ČT a člověka s jedenáctiletou zkušeností práce pro české vysílání BBC.

Bylo to uspěchané rozhodnutí a mnoho lidí bylo šokováno, že Rada ČT nepožádala potenciální kandidáty, aby vypracovali návrh projektu strategie řízení ČT a že se nekonal přísný výběrový proces. Radě trvalo pouhých osm dní vykonat svou nejdůležitější funkci: zvolit šéfa nejdůležitějšího sdělovacího prostředku v celé zemi.

Rada měla samozřejmě své důvody, ty se však nyní zdají trpce ironické. Měla v úmyslu vyhnout se politickým tlakům – obávala se, že budou každým dalším dnem rozhodování o tom, kdo má být generálním ředitelem ČT, sílit. Rozhodla se jednat rychle před svátky a doufala, že si toho politické strany nepovšimnou.

Říci, že se jí to nevyplatilo, by znamenalo všechno to, co mělo následovat, tvrdě podcenit. Náhlé rozhodnutí jmenovat nového generálního ředitele vyvolalo pracovní právní konflikt, který se rychle změnil v celostátní politickou krizi. Svátky byly pryč.

Sloni a novináři nikdy nezapomínají

Mnoho zaměstnanců redakce zpravodajství ČT se Hodačova jmenování okamžitě zděsilo. Dlouhodobě ho neměli rádi už od té doby, co byl jejich šéfem v redakci zpravodajství.

Hodač musel rezignovat na funkci ředitele zpravodajství v srpnu 2000 a mnoho zaměstnanců v redakci zpravodajství se obávalo, že jako ředitel celé televize si bude Hodač pamatovat na staré konflikty. Báli se, že přijdou o zaměstnání. Tento strach se ještě zintenzivnil, když si Hodač vybral jako novou šéfkou zpravodajské redakce 24. prosince Janu Bobošíkovou. Jestliže byl Hodač redakci zpravodajství nepřijatelný, Bobošíková byla pro ni ztělesněním ďábla.

Bobošíková měla za sebou dlouhou historii konfliktů s mnoha pracovníky zpravodajství, kde působila jako reportérka pro hospodářské otázky a moderovala několik let také každodenní zpravodajský pořad, obsahující rozhovory, jménem „21“ (pokus o obdobný pořad, jako je *Newsnight* na BBC 2 anebo *Nightline* ve Spojených státech). Částečně byly zdrojem těchto konfliktů malicherné osobní antipatie. Mnoho lidí v redakci zpravodajství ČT považovalo Bobošíkovou za snoba a pedanta, kdežto Bobošíková považovala mnoho českých televizních novinářů za neprofesionální lenochy.

Ale hlavním důvodem, proč se mnoho členů redakce zpravodajství ČT zděsilo nad jmenováním Bobošíkové, bylo to, že si dobře pamatovali, že se podílela na pokusu o radikální reformu v redakci zpravodajství ČT, k němuž došlo v roce 1998.

V dubnu 1998 jmenoval tehdejší nově jmenovaný ředitel České televize Jakub Puchalský šéfem redakce zpravodajství dlouholetého reportéra ČT v Londýně Ivana Kytka. Jeho úsilí zprofesionlizovat zpravodajství České televize podle vzoru BBC trvalo pouhých 51 dní. Pak byl Kytka nucen re-

zignovat pod tlakem zaměstnanců redakce zpravodajství, kteří odmítli změnit styl své práce, a pod tlakem jejich politických stoupenců v Parlamentě.

Než byl však Kytka donucen odejít, mnoho čelných novinářů se ve zpravodajské redakci postavilo na jeho stranu, někteří otevřeně, jiní nenápadněji. Jana Bobošíková podpořila Ivana Kytka zcela otevřeně a vyvolala tím u kolegů vlnu ostré kritiky.

Reformátoři, kteří svou podporu Kytkovi nevyjádřili otevřeně, buď rychle zase zmizeli v davu, anebo udělali sebekritiku: odmítli své „kacířství“. Bobošíková se však plně zkompromitovala. Bylo známo, že radí Kytkovi, jakými profesionálnějšími novináři odjinud nahradit nekvalitní pracovníky zpravodajské redakce. Během několika měsíců se ocitla pod silným tlakem svých nadřízených a kvalita zpravodajských pořadů poklesla na tak nízkou úroveň, že Bobošíková dospěla k závěru, že nemá jinou možnost než z České televize také odejít.

Takže když bylo 24. prosince oznámeno, že se má Bobošíková stát novou ředitelkou zpravodajství, mnoho novinářů očekávalo, že přijdou o zaměstnání. Očekávali, že se jim Bobošíková pomstí, anebo, co by bylo ještě horší, realizuje reformy z doby před dvěma a půl roky.

Na protest proti jmenování Bobošíkové zahájili někteří zaměstnanci téhož dne okupaci zpravodajské redakce.

Od existenčních jistot ke svobodě projevu

Novináři, i novináři, kteří nejsou příliš dobří, vědí, že nikdo se nepřipraví o štědrovečerní večeři jen kvůli malichernému pracovněprávnímu sporu a kvůli vnitropodnikovým intrikám, a tak vzbouřenci začali zdůrazňovat, že prý mají Bobošíková a Hodač „politické vazby“ na Občanskou demokratickou stranu a jejího šéfa Václava Klause.

Tato obvinění byla do značné míry přehnaná. Bobošíková například pomohla Klausovi před několika měsíci udělat reklamu jeho nové internetové stránce a moderovala veřejné diskuze, které sponzorovala jeho strana, ale sotva byla „blízkou poradkyní“, jak někteří tvrdili. Hodač byl neprávem obviněn, že byl Klausovým parlamentním poradcem.

A samozřejmě, vzbouřenci jaksi zapomněli zmínit se o svých vlastních vazbách na politiky. Dali se do boje proti politickým vlivům v České televizi, a nezveřejnili to, že někteří šéfové televizní rebelie poskytovali a poskytují za peníze určitým politikům kurzy, jak vystupovat v televizi. Vzbouřenci nezveřejnili to, že si s určitými politiky tykají.

I když přišli politikové ze strany, která soupeří s ODS, z Unie svobody, se

spacími pytli přespávat v televizním velíně a poskytnout protestujícím novinářům podporu, nikdo si jaksi nepovšiml, že politická protekce je problém v celé České televizi, nikoliv jen na jedné či na druhé straně.

Tvrzením, že jsou Bobošíková a Hodač jen Klausovy loutky, navozovali vzbouřenečtí novináři dojem, že je ohrožena samotná nezávislost jejich televizní stanice. Argumentovali, že jde o boj o svobodu slova.

A všichni jim začali věřit.

Stovky lidí se začaly shromažďovat před budovou České televize na podporu rebelujících novinářů. Během čtrnácti dnů bylo sebráno více než 150 tisíc podpisů pro petici, požadující Hodačovo odstoupení.

Herci, umělci a intelektuálové se k věci připojili a prezident Václav Havel vzbouřence podpořil. Poněkud divoce přirovnal Hodačovo jmenování ke komunistickému puči v roce 1948.

Ještě větší dojem udělalo to, že se 3. ledna 2001 shromáždilo na pražském Václavském náměstí více než 100 000 lidí údajně na podporu „nezávislé televize“ a „svobody projevu“.

Úzký pohled zahraničních sdělovacích prostředků

Mezinárodní tisk to sežral i s navijákem. Jedna informace internetového zpravodajství BBC zněla: „Demonstrace v ČT požaduje svobodu projevu“. Jiná stránka BBC argumentovala, že v této věci jde o „základní otázky podstaty demokracie v České republice“.

Avšak na stránkách BBC došlo alespoň k pokusu o hlubší zamyšlení. Reportérka BBC Catherine Miller (která občas píše i pro *Central Europe Review*) informovala o celé záležitosti daleko vyváženěji v reportáži s titulem „Televizní konflikt zaměřil hněv veřejnosti na jeden určitý cíl“ Millerová rozbila iluzi, že by šlo o obdobné události, jako byla revoluce v roce 1989. Millerová zdůraznila, že ve středu 3. 1. přivedly do pražských ulic 100 tisíc lidí hlubinné politické faktory, a citovala Václava Žáka, šéfredaktora intelektuálního dvojměsíčníku *Listy*: „Sto tisíc lidí protestovalo, protože se jim nelíbí opoziční smlouva.“

To bylo daleko lepší než zpravodajský šot v televizních zprávách BBC *10 O'Clock News* dne 3. ledna 2001. Tato reportáž bezostyšně prezentovala jen argumenty vzbouřenecké strany a činila deprimujícím způsobem anachronická srovnání se sametovou revolucí.

Samozřejmě, jiné mezinárodní sdělovací prostředky nebyly o nic lepší. Ve čtvrtek 4. ledna zdůrazňovala agentura Reuters ještě pořád jedenáct let staré zprávy: „Desetitisíce Čechů si připomnělo boj o svržení komunismu.“

2. ledna otiskl deník *Die Zeit* článek „Sekt a spací pytle ve studiu“. Byl to úplně jednostranný článek na podporu romantických mladých novinářů, kteří uspořádali stávkou a bojují za svobodu slova.

Rakouský deník *Die Presse* tvrdil 4. ledna 2000, že z konfliktu vzniklo poučení o demokracii, a navozoval dojem, že jde o stejný boj o demokracii jako v roce 1989.

Někteří zahraniční novináři dokonce podpořili vzbouřeneckého českého zpravodaje, vysílajícího z Bruselu, a jiní promluvili na velkém shromáždění na podporu stávkujících novinářů dne 3. ledna.

Tři pasti

Většina mezinárodních sdělovacích prostředků padla do několika pastí.

Zaprvé, povšimli si, že došlo ke konfliktu mezi novináři a jejich vedoucími pracovníky, a projevíli tedy instinktivní reakci podpořit své kolegy novináře. Je to možná pro novináře přirozená reakce, ale zdá se, že se skoro nikdo nepokusil informovat o obou stranách konfliktu.

Zadruhé, mezinárodní sdělovací prostředky se nechaly ohloupit ideologickou rétorikou stávkujících novinářů a prezentovaly konflikt jako boj za svobodu slova. Není to otázka lidských práv, jde o politický boj o moc.

Mezinárodní sdělovací prostředky zbrkle opakovaly tvrzení vzbouřeneckých novinářů, že Jiří Hodač je pod vlivem ODS, a úplně pominuly skutečnost, že pracoval po dobu 11 let v BBC. Mezinárodní sdělovací prostředky se také vůbec nezmínily o tom, že vzbouřenečtí novináři mají politické konexe.

Zatřetí, mezinárodní sdělovací prostředky, a to zejména britské, prezentovaly celou záležitost arogantně blahosklonným a anachronistickým způsobem: „Podívejte, ti chrabří Východoevropané, musejí pořád bojovat o svobodu projevu jako za komunismu“.

Jak utáhnout cizince na vařené nudli

Daleko víc znepokojující než být svědkem toho, že západní tisk si (zase jednou) zcela popletl události ve středovýchodní Evropě, je skutečnost, že západní organizace přijaly zjednodušenou verzi událostí a rozhodly se na jejím základě jednat.

Freimut Duve, představitel pro sdělovací prostředky Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě požádal, aby mu celou věc český ministr zahraničních věcí vysvětlil, a dodal: „Jako bývalý editor politických spisů

Václava Havla a jiných sleduji s velkým respektem vyjádření solidarity českých spisovatelů a intelektuálů s novináři.“

I když si dnes jsou čeští občané dobře vědomi, že se Václav Havel nyní otevřeně účastní stranické politiky, v zahraničí je Havel zjednodušeně často stále ještě považován za světce – filozofa. Když Havel propůjčil této věci své jméno, svět musel začít věřit, že jde o otázku lidských práv.

Mezinárodní federace novinářů to spletla ještě daleko víc. Její tiskové prohlášení z 2. ledna 2001 bylo plně pozoruhodné bombastičností:

Pod titulkem „MFN považuje českou televizní stávku za ‚okamžik pravdy‘ pro tiskovou svobodu a demokracii“ nenechalo tiskové prohlášení nikoho na pochybách, že Federace stoprocentně věří tomu, co jí vzbouřenečtí novináři a jejich političtí spojenci napovídali. Generální tajemník Aidan White konstatoval: „Toto je okamžik pravdy pro svobodu tisku a demokracii. Boj českých novinářů a zaměstnanců sdělovacích prostředků je úsilím zlikvidovat cenzuru a politickou manipulaci v médiích. Mají podporu novinářů po celé Evropě a po celém světě.“ Předseda spřízněné organizace, Evropské federace novinářů Gustl Glattfelder konstatoval: „Stávkující nás požádali o podporu a dostanou ji. Apelujeme na kolegy po celé Evropě, aby stávku podpořili.“

Nejen že obě novinářské organizace nekriticky přijaly propagandu vzbouřeneckých novinářů, ale také dokonce opakovaly dezinformace, jimiž je vzbouřenečtí novináři nakrmili.

Toto tiskové prohlášení Mezinárodní federace novinářů je věcně chybné:

„Hněv novinářů nad politickými zásahy dosáhl vrcholu jmenováním Jany Bobošíkové, bývalé blízké poradkyně Václava Klause, předsedy Parlamentu a šéfa ODS, ředitelkou politického oddělení v České televizi. Bobošíková okamžitě propustila 20 novinářů, což vedlo ke vzpouře.“

Ve skutečnosti je Bobošíková propustila až poté, co rebeli zahájili, nikoliv obráceně. Jako jejich legálně jmenovaný nadřízený je propustila proto, že nesplnili její příkaz, aby ukončili nezákonnou okupaci zpravodajského ve-
lína.

Člověk by očekával, že si Mezinárodní federace novinářů ověří fakta, než začne vydávat takto zbrklá prohlášení a přidá se nemyslícím způsobem k davu. Bohužel se to však nestalo.

A nakonec – a to je nejvíc znepokojující – Mezinárodní federace novinářů si stěžovala Evropské unii a Evropská unie zvažuje, že bude reagovat na žádost Federace, aby do věci zasáhla.

Mezinárodní federace novinářů by měla svůj postoj změnit, jinak ji její angažmá v otevřeně politickém boji ještě více ztrapní a zdiskredituje.

Kořeny

Vraťme se v tomto okamžiku ke kořenům tohoto konfliktu.

Vzniklo to čistě jako pracovněprávní spor. Skupina novinářů ve zpravodajství České televize věděla, že Jiří Hodač a Jana Bobošíková mají seznam lidí v redakci, kterých se budou v úsilí o profesionalizaci zpravodajství a o zlepšení kvality zpravodajských relací v České televizi chtít zbavit. Zpravodajství České televize je už tři nebo čtyři roky totiž ze všech stran terčem ostré kritiky.

V České televizi se odehrává už dlouho neustálý boj mezi reformátory, kteří usilují o profesionalizaci (často jsou to lidé, kteří pracovali pro mezinárodní sdělovací prostředky, jako je BBC), a těmi, kteří podporují *status quo*: většinou je to skupina mladých novinářů bez velkého množství zkušeností buď mezinárodně anebo v jiných sdělovacích prostředcích.

Před dvěma a půl lety, kdy jsem krátce pracoval v redakci zpravodajství České televize jako koeditor *Jednadvacítky*, byl jsem osobně svědkem toho, jak se Bobošíková příliš otevřeně přidala na stranu reformem. Hodač přišel později a pokusil se také provést dramatické změny ve stavu zaměstnanců. Byly to pokusy o reformu, které selhaly, ale vzpomínky na tyto pokusy i na ty osoby, které se je snažily realizovat, zůstávají.

Tak když se do popředí dostali Hodač a Bobošíková, bylo zjevné, že v redakci zpravodajství znovu převládne reformní křídlo. Ti, kdo chtěli udržet dosavadní *status quo*, zahájili protestní akce, a – stejně tak, jako to učinili už několikrát v minulosti – obrátili se o pomoc ve své věci k politikům. Před dvěma a půl lety tvrdila lživě tatáž skupina v redakci zpravodajství, že tehdejší šéf zpravodajství Ivan Kytka (který nyní pracuje v Londýně v BBC) je loutkou českých sociálních demokratů: nyní tvrdí titíž lidé, že jsou Hodač a Bobošíková loutkami ODS.

Pravda přirozeně je to, že téměř všichni novináři v České televizi mají své oblíbené politiky, jestliže ne oblíbené politické strany. Pokud jste cynik, říkejte tomu protekce. Není to první pracovněprávní konflikt v ČT, který byl proměněn v politický boj.

Politikové a politické strany se účastní těchto konfliktů podle osobností, nikoliv podle ideologie. Teoreticky sice jsou všechny české politické strany pro reformu zpravodajství v ČT, avšak všechny strany mají v redakci své stoupence a jsou ochotny podporovat reformy jen pod podmínkou, že to

budou jejich reformy. Takže namísto reforem měla ČT za poslední tři roky čtyři generální ředitele a situace dospěla do naprosté slepé uličky.

Nynější situace je taková, že jsou Hodač a Bobošíková považováni za stoupence ODS, i když Hodač nebyl kandidátem, jehož Klaus prosazoval na funkci generálního ředitele ČT, a přesto, že Bobošíková jednou – jak je dobře známo – ztrapnila Klause v *Jednadvacítce* poté, co odmítl na poslední chvíli být interviewován a vztekle odešel z televize.

Strany

Vzbouřeneční novináři mají na své straně Čtyřkoalici i ministra kultury, sociálního demokrata Pavla Dostála (je vlivný mezi intelektuály a umělci). Čtyřkoalice je strana pravého středu, která soupeří s ODS Václava Klause a věc novinářské rebelie podporuje, protože už dlouhá léta jí tito novináři poskytují v televizi prostor a reklamu.

Navzdory tomu, co si dosud stále ještě představuje vnější svět, Václav Havel není imunní před politickým manévrováním a je jasné, že novináře podpořil, protože je podpořila Čtyřkoalice. Havel neskrývá svou nechuť vůči Klausovi už celá léta a silně doufá, že se mu podaří zmařit Klausovo úsilí stát se v roce 2003 prezidentem, až Havel z úřadu odejde. Havel stojí politicky nejbližší straně Unie svobody, které je hlavní stranou Čtyřkoalice.

Herci, umělci a intelektuálové

Značná část veřejnosti sdílí Havlův odpor vůči Klausovi a jeho občanským demokratům. Organizátoři protestů byli schopni využít těchto pocitů. Přimísili k tomu určitou míru (dosti odporného) nacionalismu a dostali množství lidí do ulic.

Tak se proměnil pracovněprávní spor v politický boj tak, jak se to už stalo v České televizi několikrát.

Ironie

A jako ve všech politických konfliktech vznikla spousta ironických skutečností.

Zprvė, na člověka s jedenáctiletou zkušeností s BBC nyní už BBC úplně zapoměla a jeho vlastní spoluobčané na něho zaútočili jako na „komunistu“ – a co je v českém pojetí ještě horší – jako na cizince (Hodač nemá české občanství). Bobošíková, jediný český novinář, který se kdy otevřeně

odvážil postavit se milovanému Klausovi a odmítl přijmout jeho nátlak, aby byly podmínky televizního rozhovoru podle jeho gusta, byla označena za Klausovu loutku.

A nakonec, a to je opravdu zábavné: kdybyste se před měsícem zeptali oněch lidí, kteří šli houfně demonstrovat na Václavské náměstí 3. ledna, jestli si myslí, že je zpravodajství České televize nestranná, kvalitní novinářská práce, bývali by se vám nahlas vysmáli. Zpravodajství České televize bylo v nejlepším případě nemilováno a často bylo terčem posměchu profesionálních kritiků sdělovacích prostředků i obyčejných lidí.

Minulý čtvrtek odvezli Jiřího Hodače, který byl pod obrovským tlakem, do nemocnice – není známo, co mu bylo. V noci z pátku na sobotu schválila dolní komora českého Parlamentu nezávaznou rezoluci, požadující, aby Hodač rezignoval, ale členka Rady ČT Jana Dědečková to otevřeně odmítla a charakterizovala tuto rezoluci jako „nepřijatelný politický nátlak“. A aby to nebylo všechno, premiér Miloš Zeman využil tohoto zasedání, aby vyzval prezidenta Havla k odchodu z politiky.

Jak to všechno dopadne, to zatím nikdo neví. V současnosti to vypadá tak, že titíž druhořadí novináři mají podporu veřejnosti, protože tím plní určitý politický účel.

Když se hlídací psi (k někomu) lísají

Jaroslav Plesl, 11. 1. 2001

Důvěryhodnost novinářů z České televize je možné zpochybňovat hlavně proto, že podezřelým jednáním některých politiků se veřejnoprávní reportéři nikdy nezabývají. Například obchody Václava Havla s Chemapolem „investigativcům“ z České televize asi vůbec nepřipadají zajímavé. Česká televize nedokázala veřejnosti nikdy předat informaci o tom, že prezident prodal svou polovinu paláce Lucerna za 200 milionů korun, zatímco správce konkurzní podstaty dnes už zkrachovalého Chemapolu při prodeji poloviny paláce Lucerna utržil sumu o čtvrtinu nižší. Nikdo z redaktorů České televize se na to prezidenta nikdy nezeptal. Možná proto, že se bojí. Takoví lidé však nemají právo zaštiťovat se svobodou slova.

A Václav Havel? Když jsem mu otázku týkající se výše uvedené záležitosti loni položil, vzkázal mi jeho tiskový mluvčí Ladislav Špaček (mimořádně další produkt veřejnoprávního televizního zpravodajství), že prezidenta Havla

mé otázky neinspirovaly (!) k odpovědi. To je dle mého názoru naprosto nehorázné a vypovídá to o skutečném přístupu Václava Havla k demokratickému tisku. Článku, který jsem o věci napsal do týdeníku *Euro*, (č. 25/ /2000, viz též *BL* z 11. 1. 2000) si však nikdo z dnešních bojovníků za svobodu slova nevyšiml.

Až se situace v televizi usadí, bude mimo jiné i tento případ pro mne jakýmsi lakmusovým papírkem pro zkoumání stavu objektivity veřejnoprávní televize. Stejně tak si budu všimát, zda moderátoři *Jedenadvacítky* budou schopni klást například Václavu Klausovi tvrdé otázky. Na rozdíl od Barbory Tachecí a Jany Bobošíkové to zatím v České televizi nedokázal ani jeden z jejich následovníků.

Poznámka TP:

Nejsem si jist, jestli po vyhrané rebelii budou redaktoři ČT ještě kdy bráni vážně. Variací na to, co Václav Klaus předvedl v neděli, je celá řada. Politici ODS mají volné pole pro svou fantazii. Mohou třeba moderátorům říkat „váš přítel poslanec Mlynář“ nebo „váš přítel senátor Ruml“, a postižení nebudou schopni jakékoli věcné oponentury – novinářská nestrannost a panenství se ztrácejí nejvýš jednou. Myslím, že znemožnění televizního moderátora se teď v ODS stane oblíbenou disciplínou a špičky strany se budou předhánět, kdo vymyslí rafinovanější formu výsměchu. Vážně bych teď nechtěl být v roli Šimy nebo Drtinové!

Konec veřejnoprávní televize v ČR?

Tomáš Pecina, 11. 1. 2001

Designovaná, ale podřízenými neuznávaná ředitelka zpravodajství Jana Bobošíková oznámila v pořadu *Události Plus*, že nadále nebude vysílat vlastní verzi zpráv. Ty má připravovat původní redakce zpravodajství. Stalo se tak na pokyn zastupující ředitelky ČT Věry Valterové. – Televizní schizma tedy končí, zpravodajská redakce definitivně zvítězila nad ředitelem Hodačem, nad Radou ČT, nad ODS i nad zákonem. Poražených v této bitvě je mnoho, kdo je vítězem, to ukáží až příští týdny a měsíce.

Jiří Hodač a jeho lidé zakrátko odejdou. Je to důvod k radosti? Řekl bych: ano a ne. Určitou zkušenost s J. Hodačem, tehdejším ředitelem zpravodajství České televize, jsem získal na jaře loňského roku; tehdy jsem shledal

Hodačův osobní styl těžko snesitelným. V tom směru jsou pochopitelné výhrady rebelujících redaktorů: Jiří Hodač selhával v základních manažerských funkcích, nedokázal podřízené motivovat, neuměl komunikovat a představa, že by uspěl v mnohem exponovanější a zranitelnější pozici generálního ředitele, je absurdní.

Hodač ale neodchází sám. V první řadě s ním televizi opustí Jana Bobošíková, která, ač zjevně neodhadla své možnosti a pustila se do výroby „protipořadů“ ke vzbouřeneckým zpravodajským relacím, patří k nejlepším televizním profesionálům v zemi; kdyby nastupovala za normálních okolností, mohla – jako jedna z mála osobností – dotáhnout do konce reformu zpravodajství. Nyní je Bobošíková právem vysmívána a její vinou není nic vzdálenější skutečnosti než představa, že by zpravodajství České televize bylo reformovatelné normálními prostředky. Ať bude příštím reformátorem kdokoli, šanci na úspěch má jen tehdy, nastoupí-li v čele URNy.

S Hodačem opustí Kavčí hory – symbolicky – rovněž velká část nezávislosti veřejnoprávní televize. Politici se nyní sice předhánějí v proklamacích, jak jim záleží na osudu ČT a co všechno pro její budoucí nezávislé postavení udělají, ale velká slova budou zakrývat prosté dělení kořisti. ODS vystupovala proti vzbouřencům nejostřeji a dostane nejméně; ČSSD se včas přidala na stranu vítěze, a proto spolu s Uníí svobody a váhovou KDU-ČSL dostane největší podíl.

Co je ale vůbec nejdůležitější, Hodačův odchod bude znamenat, že společnost ztratila víru v možnost fungování veřejnoprávní televize, pro niž sněmovna (či kdokoli jiný) jmenuje radu nezávislých, samostatných osobností a ty pro televizi vyberou – a po šest let budou podporovat – vhodného ředitele. Tento mechanismus opět selhal, a to v krátké době už potřetí. K čemu je televize, která dodává koncesionáři za jeho peníze jen další a další skandály? Nebylo by lepší nyní již zcela zdiskreditovaný, dysfunkční, dlouhodobě nenaplněvaný model opustit a transformovat Českou televizi do zaručně fungující formy státní nebo privátní instituce? To je, bohužel, mrazivá, ale naprosto legitimní otázka.

Prohlášení Jiřího Hodače – Odstupuji

(Čtvrtek 11. 1. 2000 odpoledne.)

Před týdnem jsem byl převezen na jednotku intenzivní péče motolské nemocnice. S akutními zdravotními problémy a po nepřetržitě řadě dnů – od

chvíle zvolení do funkce generálního ředitele České televize – s dvacetihodinovou pracovní dobou, bez možnosti spánku a minimálního odpočinku a po dezinformační štvanici, která svým rozsahem a mírou zkreslení skutečnosti zřejmě nemá obdoby v moderní historii této země. Na základě dnešní konzultace s ošetřujícím lékařem a po vyhodnocení objektivních podmínek, na nichž závisí možnost a rychlost rekonvalescence, jsem bohužel musel akceptovat závěr, že v tuto chvíli nemohu vykonávat funkci, do níž jsem byl legálně zvolen, a proto jsem se rozhodl rezignovat na ni ze zdravotních důvodů. Učinil jsem tak písemně do rukou předsedy Rady ČT pana M. Mareše.

Funkci generálního ředitele ČT jsem přijal s tím, že ji budu vykonávat podle svého nejlepšího svědomí a vědomí, a to i za cenu mimořádných osobních obětí. Včetně ceny, kterou případně zaplatím na vlastním zdraví. Myslím, že jsem tak učinil beze zbytku.

Narodil jsem se v této zemi a přesto, že jsem velkou část života prožil jinde – ve státech s vyspělými systémy parlamentní demokracie – vždy jsem ji považoval za svůj domov a nikdy mne nenapadlo, že posléze se stanu terčem těch nejnepředstavitelnějších a lidsky nejubožejších forem osobních útoků, zprostředkovaných médií. Přiznám se, že ještě před třemi týdny bych nevěřil, že něco tak nízkého je možné v zemi, jež ještě v první polovině dvacátého století patřila k nejvyspělejším částem světa i v kultuře mezilidských vztahů a kvalitě tehdejší žurnalistiky. Žurnalistika je nejen o rutině a řemesle, ale především o pokoře před pravdou a zodpovědností vůči druhým.

Spolu se skupinou spolupracovníků, kterých si nesmírně vážím, jsem se ocitl uprostřed problému, jehož zásadní řešení překračovalo naše hlavy. Nechci rozebírat argumenty pro a proti, týkající se existujících mediálních zákonů, způsobu volby Rady ČT atd., které byly označeny za klíčové v dané situaci, nicméně musím znovu zdůraznit to, co bylo později opakovaně potvrzeno, a totiž že volba generálního ředitele ČT byla zcela legální. A tudíž ti, kteří ji odmítli akceptovat, jednali v rozporu se zákonem, což mělo v neposlední míře za následek i ohromné škody na morálním vědomí a právních jistotách společnosti. Ve snaze dobrat se řešení jsem důsledně postupoval cestou zákona a bohužel musím konstatovat, že možnosti, jak zákon prosadit ve chvíli, kdy je to velmi potřeba, byly pro mne trpkým zklamáním. Žil jsem řadu let ve vyspělých zemích, kde něco podobného by nebylo možné. A ještě donedávna jsem si myslel, že něco podobného není možné ani v zemi, která už sahá po klíce brány Evropské unie.

Věřím v rozumné lidi. Moje rozhodnutí je těžké, ale po rozmluvě s lékařem je musím přijmout. Děkuji všem, kteří mi v mé práci s mimořádnými

osobními obětmi pomáhali a doufám, že schopnosti a morální kvality, které v těžkých chvílích prokázali, dojdou ocenění. Stejně tak děkuji všem, kteří mi svými telefonáty, telegramy, dopisy, e-maily i osobními rozhovory dodávali i po nekonečných probdělých nocích síly prát se za něco, co za to stojí. A opravdu to za to stálo.

George Hodač

11. ledna 2001

***Dívám se a nevěřím svým očím:
jako příští krok bude Čtyřkoalice
organizovat politické procesy?
Bude Jiří Hodač rituálně popraven
na Václavském náměstí?***

Jan Čulík, 11. 1. 2001

Česká politika se už od sedmdesátých let pohybuje kupředu prostřednictvím emocionálních kampaní – jednou organizovala sjednocená média kampaně proti Pinochetovi, podruhé kampaně na podporu americké komunistky Angely Davisové, posléze proti chartistům, „Ztroskotancům a zaprodancům“. Atd. Zdálo se mi tehdy, že tomu snad nikdo nemůže věřit: na co si však národ navykl, to mu zůstalo. Dnes se ke svým hlubinným návykům vrací. Racionalita jde stranou: sdělovací prostředky, zejména televize, zavelí do útku a národ se valí poslušně na barikády. Nejprve všichni nenáviděli komunisty (i když s režimem většina lidí kolaborovala) a po tři čtvrtiny devadesátých let se účastnili obligátních hodin nenávisti vůči komunistům; kopali do mrtvoly. Pak se objevila celá řada dalších zástupných témat. Diskreditace ODS a Václava Klause, pokusy zničit sociální demokracii Bamberkem a Štířínem, rehabilitace zdiskreditované policie jejím „čackým bojem proti cizáckým demonstrantům“ během vrcholné schůzky MMF a SB; a nyní Jiří Hodač, zosobnění ďábla a všeho špatného v dnešní České republice.

Neexistuje jediný důkaz, že by byl do vedení České televize Hodač jmenován v důsledku spiknutí ODS. To dokonce popřel i vysoký pracovník vedení ČT Nikolaj Savický v dlouhé analýze, ve které obhajoval řádění vzbouřenců z České televize jako očistný boj za „autentickou televizi veřejné služby“.

Proti čemu ti lidé demonstrují? Proč se nechávají zblbnout a stávají se obětí stádovitých hysterických kampaní bez racionálního jádra? Je to fašis-

mus. Jako zárodek fašismu definuji nemyslíci reakce neinformovaných občanů na základě záměrné emocionální manipulace. Republika si tady zadělává na vznik nového totalitního státu.

Politici manipulátoři z hradní kliky, z Unie svobody a ze čtyřkoalice zjevně doufají, že z uměle vytvořené televizní krize vytlučou pro sebe politický kapitál. Podaří se jim skutečně vyvolat předčasné volby? Bude emocionální potenciál pouličních demonstrací stačit k tomu, aby Čtyřkoalice ve volbách zvítězila? A odstraní případné volební vítězství Čtyřkoalice, seskupení bez řádného politického programu, jemuž se ani v Senátě nepodařilo vytvořit poslanecký klub, a zároveň likvidace zkorumpované ODS politikou frustraci dnešních demonstrantů?

Opravdu bude důsledkem dnešních demonstrací vznik profesionální, nestranné a racionálně kritické veřejnoprávní televize (tu právě chtěla vytvořit Rada ČT a Jiří Hodač), Česká republika zbohatne a stane se předním, sofistikovaným evropským demokratickým státem?

Vysoký etický standard pořadu Fakta ČT

Tomáš Pecina, Jan Čulík, 17. 1. 2001

Nejvyšší etický standard dodrželi (patrně) reportéři redakce publicistiky ČT, když vyslali do týmu Jany Bobošíkové zvěda, aby skrytou kamerou natočil, co se u konkurence děje. Pondělí večer 15. 1. 2000, pořad *Fakta*. Na pozadí běží záběry snímané skrytou kamerou, hovoří Marek Vítek:

„Pro tato *Fakta* byla určena i reportáž novináře Davida Garkische, který se nechal najmout do týmu Jany Bobošíkové. Skrytou kamerou natáčel přípravu jejího zpravodajství. Tuto metodu jsme zvolili proto, že existovalo vážné podezření z toho, že zprávy Bobošíkové jsou účelově manipulovány a že jsou zbytečně utráceny peníze koncesionářů. To jsou důvody, které nás opravňovaly tuto ve světě i u nás běžnou novinářskou metodu použít. Záběry, které jsme pořídili, nijak nesnižují důstojnost natočených osob, nemají bulvární charakter a pouze dokumentují situaci, ve které se konkurenční tým pokoušel vyrábět zpravodajství. Poté, co se o metodě natáčení skrytou kamerou uvnitř konkurenčního týmu začala vést v médiích diskuze, která zpochybňovala etiku tohoto postupu, rozhodli jsme se použít získané informace a záběry ve vysílání až po vyřešení sporu v České televizi. Informace o finančních ztrátách, které dosahují milionových částek, předáme v písemné formě členům mediální komise Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.“

Nepřípustný zásah do soukromí nepředstavoval jistě ani následující příspěvek, v němž na základě podrobných účtů od operátora mobilních telefonů vzbouřenci „dohledali“, kterým politikům v prosinci ze svých služebních telefonů volali členové Rady ČT. Ti to zpravidla popírali; odvahu podívat se pevně do kamery a říct: „To je snad moje věc, pane Hanslíku, nemyslíte? Pracujete u policie, že se mě ptáte, komu telefonuji!?“ nenašel z bývalých radních nikdo a z konfrontovaných politiků to napadlo víceméně jen Milošlava Kučeru st. (ČSSD). Do výmluv a lhaní se nejvíc zapletla Jana Dědečková, omilostněn byl naopak vzbouřenci Václav Erben, protože jeho telefonáty s Petrou Buzkovou (ČSSD) omlouval příbuzenský poměr (a vstřícný poměr Buzkové ke vzbouřencům, dodejme jízlivě).

Nejsme asi jediní, komu se inovativní metody veřejnoprávní publicistiky jeví poněkud bulvárními. Trváme na tom, že tým *Fakt* měl plné právo zajímat se o Hodačovy články ze 70. let; podrobné účty za telefony však nejsou v žádném případě zdrojem, z něhož by mohl seriózní novinář čerpat – že se k nim redaktoři vůbec dostali, svědčí o naprostém rozkladu, v němž se vzbouřenci dobytá televize nachází. Ponechme ale politiky a bývalé radní jejich osudu (ti prvně jmenovaní patrně hořce lamentují, že pozdě URNu honiti), přijmeme na chvíli hru Mrnkova týmu a zeptejme se, proč v seznamu nejsou kontakty proslulé dvojice Mlynář–Rejchrt. Vítek říká doslova:

„[Kabzan a Rejchrt] byli jediní dva radní, u kterých se nám nepodařilo v prosincových účtech za provoz mobilních telefonů identifikovat žádná čísla patřící stranickým špičkám lidovců a unionistů. Nevíme ovšem, zda se politici těchto stran nepokusili radní kontaktovat sami.“

Je to pravda nebo ne? A kdyby to pravda nebyla, mohla by si vzbouřenecká redakce dovolit osočit z ovlivňování Rady ČT politika, který jí pomohl vybojovat „svobodu slova“? Ano nebo ne, pánové Mrnko, Vítku a Hanslíku?

Tvůrci pořadu by ovšem mohli splakat nad výdělkem. Za porušení telekomunikačního tajemství je podle nového zákona pokuta až pět milionů korun a hrozí jim i trestní stíhání za neoprávněné nakládání s osobními údaji (tam je v odst. 3 horní hranice pět let). Pikanteríí je, že na tento trestný čin se vztahuje oznamovací povinnost, a tak se tím, že na *Fakta* nepodáváme trestní oznámení, dopouštím trestného činu i my (věru podivné jsou cesty českého trestního práva...).

Obavy z privatizace České televize jsou liché. Česká televize je už totiž zprivatizována – svými zaměstnanci; avšak koncesionáři toto soukromé

vysílání dále platí z vlastní kapsy. ČT nikdy veřejnoprávní institucí nebyla. V soukromém vlastnictví ji měli zejména členové redakce zpravodajství, kteří ji dlouhodobě užívali jako nástroj k prosazování vlastních osobních a politických cílů. Nyní, v důsledku televizní rebelie, si zaměstnanci ČT *zprivatizovali* tuto údajně veřejnoprávní instituci do svého majetku a propagandistické excesy, jichž se dopouštějí (viz např. včerejší pořad *Fakta*) vejdou do historie světového televizního vysílání jako případy nejhlubšího propadu televizní novinářské práce. Drobná potíž spočívá v tom, že zaměstnanci České televize si tuto instituci *zprivatizovali i s koncesionářskými poplatníky: lidé dál na Českou televizi platí, jako by to byla nezávislá veřejnoprávní instituce, ale vybrané peníze jdou na prosazování osobních propagandistických zájmů vzbouřené redakce zpravodajství*. Jak dlouho to budou lidé – a Parlament – tolerovat?

Poznámka JČ, TP:

V pondělí 22. ledna 2001 podal Štěpán Kotrba, spolupracovník *Britských listů*, v souvislosti s odvysíláním důvěrných výpisů z mobilních telefonů členů Rady ČT, trestní oznámení na neznámého pachatele. V zákoně o telekomunikacích (č. 151/2000 Sb.) se totiž praví v paragrafu 84, odst. 3, písmeno c, že

„předmětem telekomunikačního tajemství jsou [mj.] data související s poskytováním telekomunikační služby, zejména údaje o účastnících telefonního spojení.“

Odst. 2 tohoto paragrafu stanoví, že

„Každý, kdo se dozví informace o skutečnostech, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství, je povinen zachovávat o nich mlčenlivost.“

Porušení mlčenlivosti může být pokutováno Českým telekomunikačním úřadem až do výše 5 000 000 Kč (§ 97, odst. 1, písmeno u) a zejména se jedná o trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji. Tohoto trestného činu se dopustí ten,

„kdo údaje o jiném, získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, byť i z nedbalosti, sdělí nebo zpřístupní a tím poruší právním předpisem stanovenou povinnost mlčenlivosti.“

Pokud se tak stalo „tiskem, filmem, rozhlasem, televizí nebo jiným obdobně účinným způsobem“ (§ 178, odst. 3, písmeno b) nebo spáchal-li pa-

chatel trestný čin „porušením povinností vyplývajících z jeho povolání, zaměstnání nebo funkce (§ 178, odst. 3, písmeno c), uplatní se zvýšená sazba tří až pěti let vězení.

O stavu českého právního řádu výmluvně vypovídá, že i když byly důvěrné informace z výpisů mobilních telefonů členů Rady ČT odvysílány už 15. ledna 2001, do 22. 1. nepodal v České republice trestní oznámení nikdo. Výmluvně bude vypovídat o stavu českého právního vědomí i další osud tohoto trestního oznámení.

Televizní vzbouřenci jmenovali do vedení ČT svého člověka

18. 1. 2001

Podle zprávy ČTK vzbouřenecké „stávkové hlídky“ obsadily prostory ředitelství České televize. Na místo televizního ředitele dosadily Ladislava Palusku. Věra Valterová, kterou pověřil vedením televize v době své nemoci již rezignovavší generální ředitel Jiří Hodač, oznámila, že požádala policii o vyklizení ředitelství. Mluvčí Krizového výboru ČT Martin Schmarcz dnešní postup vysvětlil tím, že „do této chvíle se nikdo z takzvaného nového vedení“ neprokázal jakýmkoliv dokumentem, který by ho nyní opravňoval k řízení ČT. V následném prohlášení znovu konstatoval Krizový výbor ČT, že se nikdo z lidí ve vedení ČT, jmenovaný Hodačem „nedokázal prokázat žádným jmenovacím dokumentem“ a ani Paluska nebyl odvolán papírem, takže prý nadále zůstává ve vedení ČT. Kromě toho, protože lidé, jmenovaní Hodačem, „nemají papír“, automaticky prý přecházejí pravomoce řízení ČT na Palusku, argumentovali vzbouřenci. Je to zajímavá legalistická argumentace a uvidíme, zda projde – pokud ano, bude to znamenat další rozkolísání právního státu v ČR. Je jasné, že vnitřní mocenské struktury v ČT (vzbouřenci) si nejvíce ze všeho přejí vytvoření *statu quo ante*, navrácení situace tam, kde byla před jejich vzbouřením, aby si mohli nerušeně s televizí dál dělat, co chtějí. Jenže v pluralitní společnosti to není možné: v demokratické společnosti je nutno neutralizovat střet zájmů: o vedení České televize nemohou rozhodovat zaměstnanci, ale někdo jiný: nejlépe by samozřejmě bylo, kdyby existovala nadstranická Rada – to asi v českém prostředí není možné. Tak je pořád lepší, aby ředitele ČT jmenoval Parlament než sami televizní vzbouřenci – poslanci v Parlamentě mají nad vzbouřenci alespoň drobnou výhodu – byli totiž demokraticky zvoleni.

Obsazení uprázdněné kanceláře ředitele ČT vzbouřenci bylo jen dočasné. Naskytá se otázka: proč bývalému finančnímu řediteli ČT Ladislavu Paluskovi tolik záleželo na tom, aby se dostal do ředitelovy kanceláře, i když se tím připravil o možnost, že bude jmenován generálním ředitelem ČT?

Je nový zákon o České televizi krokem zpět?

Tomáš Pecina, 23. 1. 2001

Jaroslav Plesl napsal ve 4. čísle *Eura* komentář *Zpackaná vzpoura*, v němž tvrdí, že novela zákona o ČT dala politikům nad Českou televizí ještě větší vliv než kdykoli předtím. To je poněkud zjednodušující pohled, už proto, že novela není tak zcela *fast law* (podle vzoru *fast food*), ale dlouho chystaný předpis, jenž byl „urychlen“ až v poslední fázi své přípravy. Některé části byly odbyty, ale celkový dojem z novely není, myslím, tak devastující, jak připadá redaktorovi *Eura*.

Podívejme se na jednotlivé změny podrobněji:

1. V § 2 je rekodifikován pojem veřejné služby. Jako poplatné době vzniku zmizely „ekologické informace“, ale ty pohotově nahradilo neméně volatilní „přispívání k právnímu vědomí“. Jazykovou perlu nebývalé krásy pak představuje úkol „vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti“ – vhodným trestem by bylo přinutit pachatele, aby se věcně správnou, leč vrcholně nekultivovanou formulaci naučil nazpaměť.

2. Paragraf 3 obsahuje kromě balastu typu „[Česká televize] vyvíjí činnost v oblastech nových vysílacích technologií a služeb“ kontroverzní ustanovení o vysílání skrytých nebo otevřených titulků nebo simultánního tlumočení do znakové řeči u 70 % pořadů.

3. Rada ČT bude mít patnáct členů. To je nepochybně krok k nezávislosti, protože čím víc radních (do určité meze), tím obtížnější je takovou radu individuálně mocensky ovlivnit („zlobbovat“) , a také bude Parlament do

Rady moci okopírovat své stranické složení přesněji, než tomu bylo u Rady devítičlenné (kdo věří tomu, že nová Rada bude snad nestranická, je nepoučitelný naivka). Volba kandidátů navržených institutem občanské společnosti je pochopitelně jen zástěrkou a lze ji pominout. Třetinový rotační princip je z praktického hlediska rozumný, i když by zřejmě zasluhoval preciznější procedurální úpravu.

4. Radním se nyní zakazuje daleko víc, než tomu bylo doposud; s idiocií hraničí požadavek, že radní se musejí vzdát i funkcí v občanských sdruženích a organizacích – funkcí pokladníka v družstvu majitelů domu počínaje a emeritním místopředsedou venkovského hasičského spolku nebo Učené společnosti pěstitelů rododendronů konče! Sankcí je v těchto případech odvolání radního.

5. Jakákoli sankce naopak schází u zákazu pracovat pro Českou televizi ještě dva roky po skončení mandátu (jenž je vztažen i na osoby blízké, aniž by bylo vysvětleno, má-li zákon na mysli osoby blízké v době mandátu nebo v době zákazu – prostě klasická poslanecká šolichavá logika typu „Ústavní soude, poraď si“...)

6. Asi vůbec nejsilnější instrument politického nátlaku je ukryt v § 6: Poslanecká sněmovna smí odvolávat nejen celou Radu (což, mimochodem, udělala za poslední rok dvakrát), ale i jednotlivé radní, a to fakticky bez udání důvodu. Nezávislí radní musejí být neodvolatelní, aby se nemuseli tetelit strachem o svou funkci, jenže velkorysost není vlastností, která by byla v místní politice domovem. Formálně může být důvodem k odvolání, že se radní dopustil jednání, které „zpochybňuje jeho nezávislost nebo nestrančnost“ – a to je mimořádně pružná formulace. Uvidíme, kolikrát v následujícím roce bude proti vzpurným nebo příliš nezávislým radním použita.

7. Paragraf 7, odst. 2, stanoví pevné kvorum 10 hlasů, potřebných pro odvolání generálního ředitele ČT, takže pomíjí nejasnost, na niž jsme upozorňovali v souvislosti s rezignacemi členů předchozí Rady.

8. Přibýlo rovněž ustanovení o veřejných zasedání Rady. I když chybí povinnost zveřejňovat předem místo, čas a agendu jednání, jak *Britské listy* ve svém dopise Radě loni v květnu navrhovaly, je to proti stávající úpravě jasný posun směrem k otevřenosti práce Rady ČT.

9. Sněmovna má mít nyní právo schvalovat *Kodex České televize* a tento dokument se stane pro pracovníky televize závazným. Tato změna byla kritizována jako bizarní a v Evropě bezprecedentní, ale prakticky by nemusela přinést žádné komplikace.

10. Radě bude nyní přímo v zákoně zakotveno právo vydávat stanoviska

a doporučení týkající se programové nabídky, schvalovat strategické plány a určovat plat generálního ředitele. Rozumné...

11. Zákon ustavuje rovněž pomocný orgán Rady, dozorčí komisi (v zájmu úplnosti je však třeba dodat, že Rada si podobné orgány mohla a může ustavovat sama i bez explicitního podkladu v zákoně, jen odměňovat by jejich členy musela jinak než stálým platem).

12. Sněmovnou bohužel prošla vůbec největší hrozba vládní předlohy, povinnost generálního ředitele konzultovat s Radou výběr svých podřízených (bude se tak dít v případech stanovených *Statutem ČT*, ale ten rovněž podléhá schválení Radou). Jak jsme napsali před časem, programový ředitel za ČSSD bude muset být vyvážen ředitelem výroby a techniky za ODS.

13. Široké uplatnění dostává v novele lustrační zákon. Lustrační osvědčení budou předkládat radní, ředitel i *Statutem* vyjmenovaní vedoucí pracovníci televize.

14. Praktická a rozumná je možnost ustanovit po přechodnou dobu prozatímního ředitele.

15. V § 12, odst. 2, zůstala nesrovnalost, na kterou se odvolává ředitel TS Brno Drahoš ve druhém stanovisku ke kontrolní zprávě: ředitel studia smí to, co nesmí ani generální ředitel, totiž pronajímat nemovitosti na dobu přesahující 3 měsíce.

16. Legislativním zmetkem *non plus ultra* a daní za rychlost je však odst. 3 tohoto paragrafu: televizní studia podle něj např. sice nesmějí samostatně vysílat, ale mohou mít vlastní teletext! Matně si vzpomínám, že na to upozorňoval v rozpravě jeden z poslanců: ale to byl, myslím, komunista, a tak jeho návrh nemohl projít...

17. Zařazení České televize pod zákon o svobodném přístupu k informacím a zákon o zadávání veřejných zakázek je sice chvályhodné, ale způsob provedení byl tak voluntaristický, že způsobí lavinu nejasností, dohadů a sporů. O tom však až jindy.

Hodnocení novely tedy není tak jednoznačné, jak se zdá na první pohled. Největším problémem nebyla rychlost, ale substandardní (pro ministra Dostála: mizerná) kvalita a propracovanost vládního návrhu, což se, bohužel, u legislativního týmu ministerstva kultury stalo spíš pravidlem než výjimkou. Zkrátka, nejvyšší čas připravovat novelu!

Vzbouřenci prohráli ***Novelizovaný zákon o ČT vzbouřence nezajímá***

Jaroslav Plesl, 24. 1. 2001

Tomáš Pecina ve včerejších *Britských listech* hodnotil klady a zápory návrhu novely zákona o České televizi ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou. Došel přitom k závěru, že odsoudit tuto normu jako horší než zákon dosud platný by bylo „zjednodušujícím pohledem“.

Mě ale zajímá jiná věc. Celá vzpoura ve zpravodajské redakci České televize vznikla proto, že politici (Klaus a Zeman) údajně chtěli ovlivnit vysílání televize ve svůj prospěch. K tomu prý chtěli zneužít Rady České televize, orgánu voleného Poslaneckou sněmovnou. Posléze prý došlo i k pošlapání svobody slova. Proto je, myslím, správné se ptát, zda novela oproti stávajícímu zákonu obsahuje lepší mechanismy (formálně) chránící Českou televizi před politizací. Troufám si tvrdit, že takové mechanismy neobsahuje.

Návrh novely sice zakazuje členům Rady ČT zastávat funkce v politických stranách (včetně „funkcí pokladníka v družstvu majitelů domu“, jak upozorňuje Tomáš Pecina), ale řadové členství v politické straně vyloučeno není. Takže vzbouřenci ostrouhali.

Rebelové dále volali po tom, aby v Radě v ČT zasedli „odborníci“ a praktici. To ovšem podle novely zákona dost dobře nebude možné, neboť člen Rady „nesmí být členem společnosti, které působí v oblasti hromadných sdělovacích prostředků, ani zastupovat obchodní zájmy, které by mohly být v rozporu s výkonem jeho funkce...“ (§ 5, odst. 2). To považuji za další totální prohru vzbouřenců.

Poslanecká sněmovna má také schvalovat *Kodex České televize*. To znamená, že pravidla pro praktikování tolik vzývané svobody slova budou na příště redaktorům České televize diktovat právě ti nenávidění politici. Je toto možné označit za výhru vzbouřenců?

Čtenáři *Britských listů* znají můj názor na vzpouru v České televizi, proto mě nemohou považovat za žádného „komersofila“. Domnívám se však, že měřeno čistě silou impulzu ke vzpouře vánoční mají teď redaktoři ČT dvojnásobný důvod svolávat shromáždění na Václavské náměstí. Oni to ovšem neudělají. Bojí se. Mají strach, že už veřejné mínění nestojí na jejich straně, že už příště na Václavské náměstí nikdo nepřijde. Přitom právě teď jde o nový zákon. Redaktoři ale od začátku preferovali populistická gesta před věcným řešením vzniklého problému.

Zeptal jsem se v pondělí redaktorů Komerse, Kopeckého a Drtinové, jak návrh novely zákona hodnotí. Řekli mi, že jim „nepřísluší“ se k návrhu vyjadřovat! A kvůli platnému znění zákona mohli vyvolat vzporu?! Uvádím krátký přepis z tiskové konference:

Plesl: „Takže vy si o tom zákoně nic nemyslíte?“

Petr Kopecký: „My si o tom myslíme, ale my nejsme kompetentní, abychom to komentovali, protože nejsme politici.“

Daniela Drtinová: „My nemůžeme suplovat Parlament.“

Plesl: „Takže minulý zákon jste komentovat mohli a ten současný komentovat nechcete?“

Petr Kopecký: „Nechceme.“

Adam Komers: „Minulý zákon přinesl nějaké důsledky. Takže na základě těch důsledků se něco stalo. Ale nový zákon ještě není v platnosti. Z toho nového zákona zatím pro nás nic prakticky nevyplývá. To znamená, že zatím se logicky k tomu nemůžeme vyjadřovat. A hlavně ten zákon ještě bude projednávat – jak víte – znovu Poslanecká sněmovna, takže my nebudeme předjímat jednání poslanců a Poslanecké sněmovny.“

Tito tři redaktori České televize zjevně vůbec nechápou, že pro výkon jejich povolání bude vznikající právní norma napříště velmi důležitá a že právě z tohoto důvodu by se o ni měli zajímat. Zřejmě i nadále žijí v bludu, že litera zákona je jen nedůležitý shluk písmenek, proti nimž se lze kdykoli vzbouřit. Jen tak si lze vysvětlit, že právě v uplynulých dnech nebombardovali poslance nejrůznějšími peticemi a nelobují za „svůj zákon“. Poučit by se mohli například od mnohem lépe zorganizovaných pejskařů, kteří se v pondělí sešli na Václavském náměstí, aby tak dali najevo nesouhlas s návrhem zákona o chovu psů.

Jelikož lidé z České televize nechápou systém vzniku zákona v parlamentní demokracii a neumějí se ho zúčastnit, podlehl anarchistické taktice svých vůdců. Proto prohráli. „My si to budeme muset tvrdě vyvzdorovat, jinak oni nás uvaří na lhůtách, jednáních, setkáních a takzvaným dialogu,“ řekl 19. prosince 2000 vůdce vzbouřenců Jan Kraus. Nezbyvá než konstatovat, že vzbouřenci už jsou uvaření. Demokratické zákony totiž vznikají právě z dialogu, na setkáních a na jednáních. A na to vše jsou stanovené lhůty. Kdo to nechápe, nezaslouží si demokracii.

Poznámka JČ:

Článkem, zveřejněným v *Mladé frontě Dnes* 31. ledna 2001, dokázala

Daniela Drtinová, reportérka ze zpravodajské redakce ČT, že si – po výše zveřejněném upozornění *Britských listů* – televizní vzbouřenci nakonec přece jen uvědomili, že nejlepší strategií, již budou i nadále moci zakrývat svou neprofesionalitu argumenty o svobodě slova a o úsilí politiků „jejich televizi“ ovládnout, je útočit na nedokonalou, nedávno spěšně schválenou novelu zákona o České televizi.

Politikové vědí, jak to bylo doopravdy

Stanislav Gross: „V politice není důležité, jaké jsou věci ve své podstatě, ale jak se veřejnosti jeví – a to ovládají média.“

Ivan David, 2. 2. 2001

(Citujeme z pozoruhodného svědectví z interního jednání poslanců ČSSD o televizní krizi, jak je publikoval poslanec Ivan David ve vnitrostranickém sociálnědemokratickém časopise 3D: Diskuse, demokracie, dnešek.)

Před posledními Vánocemi tisíciletí se konal pokus o televizní převrat. Po odvolání ředitele televize, který nechal vše při starém a nikomu nepřekážel, se část pracovníků ČT dohodla, že vyvolá konflikt a neuzná autoritu Rady ČT. Stalo se tak prokazatelně ještě před tím, než byl jmenován nový ředitel Hodač. Mediální profesionálové dobře věděli, že nemohou mluvit pravdu (nejspíš by je to ani nenapadlo, i kdyby rozlišovali pravdu a lež a ne pouze užitečná a neužitečná tvrzení). Neříkali, že se obávají o prodloužení pro ně velmi výhodných smluv anebo ohrožení pracovních míst při možném pokusu o racionalizaci rozmařilého deficitního hospodaření ČT. Vytvořili mýtus o ohrožení svobody projevu, ohrožení demokracie a „politizaci ČT“.

Je evidentní, že se o politizaci postarali sami tito „revolucionáři“. Od počátku úzce spolupracovali se stranami Čtyřkoalice za účasti **Petry Buzkové** (viz časopis *Euro 3. 1. 2001*). **P. Buzková** již dlouhodobě usiluje o sblížení ČSSD se Čtyřkoalicí; evidentně pomáhala vytvářet strategii zneužívání ČT k politickým cílům Čtyřkoalice a s ní úzce spřízněných osob (tzv. hradní křídlo). Za Čtyřkoalicí se angažovali zejména senátoři Unie svobody a KDU-ČSL, kteří pomáhali obsadit „velín“ zpravodajství a bránili jej tak svými těly před možným zásahem policie. Při tom byl soustavně vytvářen dojem, že nyní bude zpravodajství neobjektivní a stranické, ačkoli alespoň trochu objektivní zpravodajství ČT nemá v zemi pamětníka. Čtyřkoalice ve spolupráci s ČT zneužila televizní techniku, s níž přímo organizovala protestní

shromáždění před budovou ČT a na Václavském náměstí. Bylo totiž potřeba demonstrovat, že „lid je na naší straně“, a prezentovat podporu „elity národa“. Současně byl každý, kdo vyjadřoval jiný názor, tímto „objektivním zpravodajstvím“ a publicistikou prezentován jako stvůra. Potenciální odpor občanů trvajících na dodržování zákonů musel být zlomen zastrahováním. Tomu napomohla technicky i věcně špatná prezentace nového vedení ČT. Význam celé situace v ČT byl záměrně zveličen. ČT má dnes méně než třetinovou sledovanost. Nova a Prima pomalu získávají i intelektuálně náročnější část diváků.

Předseda Poslanecké sněmovny **Václav Klaus** svolal na 5. ledna mimořádnou plenární schůzi PS ve stavu legislativní nouze. Byla snaha situaci řešit přijetím nové zákonné úpravy, ačkoli bylo zřejmé, že zákon není podstatou problému.

5. ledna ráno se tedy sešel i poslanecký klub ČSSD. V něm již na počátku oznámil předseda klubu **Z. Škromach**, že předsednictvo klubu navrhlo vyjednávací skupinu 4 poslanců v čele s **P. Buzkovou**. Zeptal se, zda někdo navrhuje doplnění této skupiny a ihned nechal skupinu aklamací schválit. Následovala dosti vzrušená diskuze, v níž zejména **P. Buzková** a **V. Špidla** naléhali na přijetí požadavků prosazovaných „televizními vzbouřenci“. Na jejich straně argumentovali **P. Dostál**, **P. Mertlík**, **S. Křeček** a **S. Gross**. Šlo zejména o to, zda máme jako vládní strana rezignovat na dodržování zákonů a vstřícností k požadavkům vzbouřenců *de facto* podporovat Čtyřkoalici. Stoupenci tohoto postupu argumentovali tím, že nelze ignorovat „hlas lidu“, že při počtu protestujících je nesouhlas politicky sebevražedný (**S. Křeček**), že je třeba ukázat vůli k odpolitizování televize (**P. Dostál**), že je potřeba udržet iniciativu na straně vlády (**V. Špidla**), že nemůžeme jít proti intelektuální elitě národa (**M. Kužvart**, který se rovněž angažoval v budově ČT), že v politice není důležité, jaké jsou věci ve své podstatě, ale jak se veřejnosti jeví – a to ovládají média (**S. Gross**). **V. Špidla** argumentoval, že lavinu nelze chytat za ocas, ale je třeba se postavit do jejího čela (předchozího dne z vlastní iniciativy řečnil k davům na Václavském náměstí). Postupně v klubu začaly zaznívat také protiargumenty odhalující politický zájem Čtyřkoalice na vyvolání a eskalaci krize, nutnost zajistit dodržování zákonů a potřebu kontrolovat činnost veřejnoprávní instituce (**M. Kučera**, **J. Brtnický**, **Z. Jičínský**, **I. David**, **J. Volfová**, ale i **M. Zeman**). Hlasování jasně ukázalo, že na rozdíl od vedení klubu je převážná část poslanců ČSSD proti přijetí návrhů vzbouřenců, zejména proti účasti Senátu a prezidenta na jmenování členů Rady, a to proto, že by se taková Rada nemusela fakticky nikomu zodpovídat. Zde byl poměr hlasování asi 45:7.

Samotné jednání plenární schůze 5. ledna sice přineslo vystoupení **M. Zemana** dovolávajícího se nutnosti dodržování zákonů, které platí i pro hlavu státu, hlasování však dalo v rozporu s tím za pravdu daleko spíše televizním vzbouřencům.

Jednání pléna v legislativní nouzi pokračovalo za týden 12. 1. Při zasedání klubu ČSSD se však jednoznačně ukázalo, že vyjednávači vůbec nerespektovali pověření dané poslaneckým klubem a jednali především o přijetí požadavků vzbouřenců a Čtyřkoalice. Například **V. Špidla** prohlašoval, že televizní krize a lidé na náměstích nahrávají Čtyřkoalici, zejména Unii svobody, která je populistická a nemá program, kdežto ČSSD je stranou programu. Nedovedl však vysvětlit, proč tedy právě on řeční na náměstích a proč jednal téhož dne brzo ráno právě s **J. Kasalem** a **K. Kühnlem**. Na straně vstřícnosti ke Čtyřkoalici a vzbouřencům stáli **V. Špidla**, **P. Buzková** (podle časopisu *Euro* vysvětlovala v televizi shromážděným vzbouřencům a politikům, že je třeba získat **V. Špidlu**, který může uplatnit svoji autoritu ve straně pro prosazení požadavků vzbouřenců), dále **S. Gross**, **L. Zaorálek**, **P. Dostál**, **Z. Škromach** a na této straně hlasovali **R. Martínek**, **M. Kraus**, **J. Brtnický** a několik dalších. Proti vstřícnosti ke Čtyřkoalici vystupoval **F. Brožík**, **J. Kupčová**, **J. Volfová**, **I. David**, **M. Kučera**, **J. Hofmann**. **Z. Jičínský** vyslovil názor, že změna orientace na Čtyřkoalici je možná, ale musí vyplývat z důkladné rozvahy a značné shody uvnitř ČSSD a nikoli z půlhodinového jednání a nátlaku. **F. Brožík** požadoval, aby vyjednávači jednali nejen se Čtyřkoalicí, ale i s ODS. **P. Buzková** prosadila revokaci usnesení klubu k požadavkům vzbouřenců, ale stanovisko většiny klubu se potvrdilo, i když nikoli s takovou převahou, jako před týdnem. **M. Zeman** se dopoledne jednání klubu nezúčastnil.

Téhož dne odpoledne proběhlo druhé čtení zákona, které přineslo dlouhou řadu návrhů pozměňovacích návrhů.

Skupina poslanců v čele s **V. Špidlou**, **P. Buzkovou** a **Z. Škromachem** nadále úporně prosazovala maximální vstřícnost klubu ČSSD ke Čtyřkoalici s argumentací, že je třeba uklidnit situaci v ČT. Jednoznačně však prohrála, protože převládl názor, že vstřícnost ke Čtyřkoalici a vzbouřencům je přiléváním oleje do ohně a navíc ohrožuje stabilitu dohod s ODS. **K. Šplíchal** a **M. Kapoun** projevíli ochotu hlasovat jakkoli, bude-li ČSSD navenek vypadat celistvě. Vyjednávači přes jasné pověření nadále odmítali hledat kompromis s ODS. Za této situace přišel na jednání **M. Zeman**, který prosadil preferenci jednání s ODS namísto ústupků Čtyřkoalici a sám se ujal vyjednávání s ODS (s **V. Klausem**). ODS přistoupila na kompromis a při hlasování pak hlasovala naprostá většina ČSSD společně s ODS a KSČM

proti čtyřkoaličním návrhům. Čtyřkoalice a její příznivci v ČSSD neuspěli, na jejich straně však bude nadále „nestranná ČT“, ale i většina komentátorů v médiích. Jde o moc.

Zopakujme si základní fakta:

1. **P. Buzková** vyjednávala se vzbouřenci a nabídla jim a Čtyřkoalici podporu a získala na svou stranu **V. Špidlu** (zřejmě autentický zápis v časopisu *Euro*).

2. **P. Dostál** předložil vládě průchodný návrh zákona o ČT, současně však prosazoval vstřícnost ke čtyřkoaličním návrhům znamenajícím kodifikovanou libovůli pracovníků ČT.

3. **Z. Škromach** nenápadně prosadil pověření vyjednávačů převážně vstřícných ke Čtyřkoalici.

4. Proti zcela jasné vůli klubu vyjednávači usilovali jednostranně o podporu Čtyřkoalice.

5. Při pokračujícím odporu většiny klubu a neúčasti **M. Zemana** se marně snažili o zvrácení původního usnesení klubu.

Návrhy příznivců Čtyřkoalice měly také podpořit odpůrce „opoziční smlouvy“ uvnitř ODS s vyústěním ve vládní krizi, která zřejmě měla do budoucna zvýhodnit členy vlády prosazující příklon ke Čtyřkoalici při pravděpodobném sestavování dočasné vlády prezidentem a současně zajistit mediální podporu orientace na Čtyřkoalici. Politici bez zásad a tedy také bez programu potřebují ovládnutí médií, protože ta jsou nutná pro rychlou prezentaci „pružně“ se měnících postojů a vhodnou prezentaci a interpretaci faktů. To je společný jmenovatel Čtyřkoalice a P. Buzkové i dalších politiků v ČSSD.

„Puč“ je silné slovo. Je však třeba si uvědomit, že tzv. „mladí“ v ČSSD a ODS usilují o rozbití opoziční smlouvy, a proto potřebují hmatatelnou zradu ze strany ČSSD jako bič na vlastní vedení. Podpora Čtyřkoalice má ovšem nejen symbolický, ale i věcný význam, protože Čtyřkoalice usiluje o naprosté ovládnutí médií s nemožností budoucí korekce Radou České televize (ovládá Senát). Proto ten zdánlivě nesmyslný boj o účast Senátu na volbě Rady. **P. Buzková**, která prosazuje své lidi do mediálních rad a předplácí si tak mediální přízeň i možnost manipulovat veřejností podle vlastní potřeby, se opět stala trojským koněm Čtyřkoalice v ČSSD. **V. Špidla** sehrál roli vůdce páté kolony pod záminkou udržení iniciativy vlády v čele laviny, ačkoli je dost inteligentní a zkušený na to, aby jasně věděl, že lavinu

jen zvětší a utrhně další. **Z. Škromach** řídil klub tak, aby poskytl co nejvíce prostoru ke zlomení klubu na čtyřkoaliční cestu. Krize znovu potvrzuje, jakou roli mohou sehrát sdělovací prostředky, pokud se je daří politicky ovládnout a pokud nejsou kontrolovány reprezentativně volenými zástupci veřejnosti. Ukazuje také, jak snadno může zákulisní jednání vést k zásadnímu obratu v politice strany, pokud její členové zůstávají bez informací.

Závěrem: Příběh, který nemá šťastný konec

Tato historie, která začala před několika lety pokusem přivést zpravodajství České televize do profesionální a moderní éry, dosud neskončila a neočekáváme, že skončí šťastně. Je to trochu jako s nedokonalým používáním antibiotik: neaplikujeme-li lék proti nemoci důsledně a efektivně, bakterie vyjdou ze zápasu posíleny: získají proti léku imunitu a větší odolnost. Opakovanými neúspěšnými pokusy zreformovat zakonzervovanou redakci zpravodajství ČT se její příslušníci naučili nikoliv kvalitní novinářské práci, ale úspěšným metodám, jak každý pokus o reformu rychle potlačit v zárodku.

Proč není možné vybudovat v České republice dobrou veřejnoprávní televizi s kvalitními, neúplatnými a profesionálními zpravodajskými pořady, které by projevovaly od všech témat, politiků i zájmových skupin kritický odstup?

V ČR, zdá se, neexistuje obecné povědomí o tom, co je vysoká kvalita. Má to zřejmě mnoho společného s plebejskou moderní historií českého národa i s tragickým obdobím dlouhého období zotročení za nacismu a komunismu ve dvacátém století. V mnoha oblastech života, od služeb, přes výrobky až ke kulturním statkům, se českým občanům v České republice nyní nabízí druhořadé, ale často předražené zboží. Protože lidé nemají mezinárodní srovnání, přijímají to.

Za komunismu režim lidem vnucoval jediný, oficiální standard. V reakci na to nyní vládne relativismus. Požadujete neúplatně vysokou kvalitu? Na svůj názor máte právo, ale v ČR ho nesmíte nikomu vnucovat. Vládne demokracie, a tak musí mít svobodu projevu také druhořadost a vy nesmíte říct, že vám někdo nabízí hnůj a předstírá, že je to zlato – „vždyť přece máme demokracii a ten člověk má na to právo“. Chce-li někdo prosadit vysokou kvalitu, se zlou se potáže. V české demokracii je přece „jeho názor jen jeden z mnohých“. Společenský konsenzus o základních absolutních hodnotách neexistuje a nikdo je nevynucuje.

Absolutní hodnoty ustupují relativismu a ten se stává obětí manipulace prostřednictvím zájmových skupin. Pracovníci redakce zpravodajství České televize si ani nepřipustí, že by něco šlo dělat jinak a lépe. Každý, kdo bude usilovat o realizaci nejvyšších absolutních hodnot, bude označen za šílence nebo alespoň za extremistu, případně za někoho, kdo bezpochyby zneužívá

svou údajnou snahu o zlepšení situace k nějakému nekalému, osobnímu či skupinovému, partikulárnímu prospěchu. Co je pravda, určuje nenáročný většinový maloměstský střední proud, který utluče každou nezávislou myšlenku.

„Držte se starého, neboť to je dobré a naši předkové se při tom dobře měli: proč ne my? Nyní panují nové ideje, které nemohu schvalovat a nikdy jich neschválím. Kdo přichází s novými idejemi, ten může jít, nebo já jej odstráním,“ argumentoval roku 1821 v projevu k středoškolským profesorem rakouský císař František I. Změnilo se od té doby v Čechách mnoho? Snad jen to, že úsilí o „nové ideje“ je nyní odstraňováno pomocí záminky, že jde o boj za svobodu projevu.

Chtěl-li Jiří Hodač zavést v České televizi pravidelná hodnocení profesního růstu zaměstnanců, jaká jsou zcela běžná v BBC i v jiných britských institucích (včetně univerzit), stal se nutně nebezpečím, kterého bylo třeba se zbavit stůj co stůj.

Hovoříme-li o nedostatku povědomí o absolutních hodnotách kvality, je s podivem, jak v české společnosti chybí *vědomí plurality, potřeby kontroverzních, podvratných myšlenek* i třeba koncept *odmítání střetu zájmů*. Tak například: o televizi veřejné služby nemohou rozhodovat lidé, kteří v ní vystupují, která jim poskytuje živobytí nebo kteří jsou na ní finančně závislí. Vyjadřuje-li se ke vzbouření v České televizi rozhlasová komentátorka, která má v samotné ČT diskuzní pořad, v normální společnosti je přece nemyšlitelné, aby ji její šéfredaktor neupozornil, že je neetické komentovat konflikt, jehož je sama jednou zaujatou stranou. V České republice to Lídě Rakušanové projde, nepozastaví se nad tím nikdo.

Vzbouření v České televizi také znovu prokázalo nepevnost právního systému v České republice. Sociálnědemokratická vláda pod tlakem anarchistické televizní rebelie téměř úplně kapitulovala. Soudy, právníci a vyšetřovací orgány, ukázala tato krize, jak se zdá, nejsou neúplatné, ale jsou podřizovány okamžitému politickému zájmu. Zdá se nepravděpodobné, že budou kdy televizní vzbouřenci postaveni před soud kvůli zneužití cizí věci, když se od poloviny prosince zmocnili veřejnoprávního televizního zpravodajství a proměnili ho ve vlastní propagandu. Budou snad potrestány i osoby, které zneužily důvěrných informací z výpisů mobilních telefonů některých členů Rady ČT ke skandalizaci tak, aby to prospělo vzbouřenecké kauze? Kdo v ČR dostatečně silně křičí, zákon přehluší.

Česká společnost je anarchická a namísto respektu před zákonem dává přednost vytváření neformálních přátelských zájmových skupin. To musí v konečném důsledku ochromit všechny pokusy zavést do ČR neúplatný,

objektivní a pevný, vynutitelný systém profesionálních kvalitativních měřítek.

Proto jsem přesvědčen, že krize v České televizi hned tak neskončí. I nadále bude v kontroverzi o televizi veřejné služby docházet k nekonečným a neefektivním tahanicím mezi různými zájmovými skupinami, například vládnoucích a opozičních stran v Parlamentě. Přičemž budou mít i nadále redaktoři zpravodajství ČT osobní vazby na různé politiky.

V ČR není nikdo, kdo by rozuměl tomu, jak má vypadat kvalitní televizní zpravodajství veřejné služby a kdo by ho zároveň byl schopen v české společnosti prosadit. Televizní krize ukázala, že podobně jako mnoho jiných rysů moderní demokratické společnosti, i televize veřejné služby existuje v České republice „jenom jako“. Obdobně jako si Česká republika v mnoha oblastech politiky a ekonomiky jenom hraje, i veřejnoprávní Česká televize je a zůstane nedůvěryhodnou „institucí na baterky“.

Česká republika nemá na to, aby v ní vznikla dobrá veřejnoprávní televize. Společnost neví, co to je, a nepřeje si vznik takové televize. Stačí jí demonstrovat na Václavském náměstí za náhražku.

Jan Čulík

O autorech v této knize

Ondřej Čapek, narozen 1974, studuje na Vysoké škole ekonomické v Praze. Na základě diplomové práce *Etika liberalismu* byl v roce 2000 přijat na doktorské studium VŠE, Fakulta národohospodářská, kde pod vedením Jána Pavlíka zpracovává dizertaci na téma *Novověké pojetí autonomního subjektu v dynamických ekonomických teoriích* v rámci liberální a neoliberální ideologie.

Jan Čulík, narozen 1952, vyučuje bohemistice na Glasgow University ve Skotsku, je redaktorem *Britských listů*. Vydal *Knihy za ohradou: Česká literatura v exilových nakladatelstvích 1971–1989* (1991) a dva výběry z *Britských listů ...jak Češi myslí* (1999) a *...jak Češi jednájí* (2000). V angličtině vypracoval, popř. redigoval monografické studie o českých spisovatelích pro *Dictionary of Literary Biography, Twentieth Century East European Writers*, sv. 215 a 232, Londýn a Boston, 1999 a 2000. Píše v angličtině analýzy o České republice pro internetový týdeník *Central Europe Review* (www.ce-review.org).

Ivan David je poslanec ČSSD a bývalý ministr zdravotnictví.

Pavel Kelly-Tychtl, narozen 1968, v letech 1986–1991 vystudoval sociologii na FF UK v Praze, v letech 1992–1993 studoval na Graduate Faculty of the New School for Social Research v New Yorku, v současnosti je ředitelem nevládní Organizace pro pomoc uprchlíkům a zástupce ČR, Polska a Slovenska v Evropské radě pro uprchlíky a exulanty (European Council on Refugees and Exiles).

Štěpán Kotrba, narozen 1963, absolvent SUPŠ (výtvarnictví) a VŠUP (design), grafický a reklamní designer, kreativní ředitel reklamní agentury, mediální a politický analytik, konzultant, publicista. V letech 1990 až 1992 člen redakce týdeníku *Mosty*, v letech 1996–1999 vydavatel a šéfredaktor nezávislého měsíčníku pro politiku *Pražský demokrat*, člen expertní skupiny pro informatiku a komunikace ČSSD, reportér *Britských listů*.

Tomáš Pecina, narozen 1966, po studiích na matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy v Praze pracoval jako programátor a konstruktér elektronických obvodů, poté jako překladatel a podnikatel v oboru zabezpečovací techniky. Kromě *Britských listů* píše např. pro polský deník *Gazeta Wyborcza*. Zabývá se zejména otázkami českých médií, práv menšin a civilizačními aspekty transformace postkomunistických zemí. Působí jako hlavní reportér a analytik *Britských listů*.

Jaroslav Plesl, narozen 1973. Novinářskou kariéru začal v roce 1993 v *Lidových novinách*, v roce 1995 nastoupil do časopisu *Týden*. V roce 1998 se podílel na vzniku ekonomického týdeníku *Euro*, kde dosud působí jako reportér.

Andrew Stroehlein, narozen 1968, studoval na Cornell University v New Yorku a na University of Glasgow ve Skotsku, je autorem studie *Czechs and the Czech-German Declaration: The failure of a new approach to history* (Češi a česko-německá deklaráce: selhání nového přístupu k historii), 1998. Od roku 1996 publikoval četné články o české politické situaci v *Britských listech*, v denících *Slovo* a *Lidové noviny*, týdeníku *The Prague Post* a v měsíčníku *Nová přítomnost/The New Presence*. V roce 1998 byl krátkodobě v České televizi koeditorem *Jednadvacítky*, v současnosti je šéfredaktorem elektronického týdeníku *Central Europe Review*. Žije v Londýně.

Milan Šmíd, narozen 1944, odborník na sdělovací prostředky, zejména televizi a internet, vyučuje na Fakultě sociálních věd Karlovy univerzity v Praze, v letech 1969–1990 pracoval v Československé televizi. Autor četných článků a analýz k mediální problematice a knihy *Média, internet, TV Nova a já* (ISV, Praha 2000).

Rejstřík

- Al Capone 281
 Augustová Marcela 119, 137
 Balašík Miroslav 284
 Baláž Ladislav 119–120
 Bán Andrej 109
 Bartoška Jiří 303
 Bašta Jaroslav 79, 96
 Bělohradský Václav 112
 Bendl Petr 28
 Bendová Jana 76
 Beneš Edvard 109
 Benešová Libuše 93, 140, 141, 160
 Berdych David 142
 Beznoska Jindřich 314
 Bílková Kateřina 131
 Bland Christopher 175
 Blažek Robert 269
 Blühová Zuzana 119–120, 125–126
 Bobošíková Jana 21, 22, 23, 27, 70,
 71–80, 81, 82, 92–93, 96, 98, 99, 164,
 233–235, 243, 285, 294–295, 298,
 303, 313, 319–321, 323–325,
 327–328, 331
 Bohdalová Jiřina 21
 Bohuš Petr 270–271, 275, 277
 Bok John 140–141
 Bouda Pavel 69, 70, 133–135,
 137–138, 184
 Brožík František 342
 Brtnický Jiří 341–342
 Brunclík Stanislav 96, 165
 Bush George 141
 Buzková Petra 20, 259, 285, 293, 295,
 315–316, 333, 340–343
 Cabrnach Milan 116
 Clinton Bill 72
 Coomarasamy James 134–138
 Čapek Ondřej 234, 302–306
 Čermák Kamil 153, 168
 Černý Filip 55
 Černý Ota 34, 54, 63, 82
 Čihař Jiří 116
 Čulík Jan 8, 12, 25, 28, 42, 51–70,
 71–80, 86, 96, 101, 110, 113, 114,
 119, 129, 133, 150, 153, 162, 167,
 171–174, 186–191, 196, 200–201,
 205–210, 218, 228, 231, 234, 241,
 243–244, 247–248, 262–263, 296,
 299–302, 314–318, 330–333, 339
 Darma Jozef 171
 David Ivan 114–116, 340–342
 Davisová Angela 330
 Day Robin 32
 Dědeček Jiří 265
 Dědečková Jana 16, 17, 20, 21, 23,
 24, 157–163, 166, 169–174, 187,
 199–200, 206, 212, 246–247, 249,
 252–257, 286, 289, 298, 303, 316,
 326, 333
 Dědič Jaroslav 126, 196–197
 Dekoj Antonín 290
 Dengler Robert 82
 Dittrich Miroslav 82
 Dobrovolný Marek 65
 Dohnal Martin 284
 Dolečková Marcela 76
 Doležal Ladislav 94, 292
 Dorazín Martin 38
 Dostál Pavel 61, 75, 102, 269–270, 293,
 298, 315, 325, 337, 341–343
 Dostálová Kateřina 118, 150–151, 153,
 172, 186–187, 189–191
 Doubravová Stanislava 271
 Drahoš Zdeněk 20, 172, 282–283, 296,
 316, 337
 Drtinová Daniela 292, 297, 327,
 339–340
 Dus Petr 279

- Duve Freimut 322
 Dvorská Alice 260–261, 267
 Dvořák Bohdan 87, 88
 Edwards Tim 297
 Erben Václav 20, 174, 240, 255, 295, 333
 Ettema J. S. 29
 Eyre Richard 176
 Fiala Petr 170, 181
 Fischer Petr 248
 Fischer Václav 249, 293
 Fištejn Jefim 170
 Forman Miloš 289
 Fričová Kateřina 20, 21, 23, 288, 296, 316
 Frost David 164
 Fuchsová Dita 107–108
 Fuksa Karel 284
 Garkisch David 331
 Giňa Ondřej 121, 254
 Glaser T. L. 29
 Glattfelder Gustl 323
 Grebeníček Miroslav 139, 198, 228
 Greenspan Alan 234
 Gross Stanislav 22, 35, 112, 259, 262, 315, 340–342
 Grulich Václav 117–118
 Grygar Jiří 156
 Hácha Emil 109
 Hájek Petr 174
 Halík Tomáš 306
 Hall Tony 48
 Hanslík Hanuš 332
 Hartl Jan 112
 Hasil Josef 106–107
 Hausenblas Ondřej 163
 Havel Václav 19, 72, 114, 156, 159, 165, 249, 295, 300, 306, 315, 321, 323, 325–327
 Havlíček Karel 28
 Havligerová Jana 76
 Hayek Friedrich von 305
 Heimannová Mary 32
 Herold Lukáš 153–154
 Hodač Jiří 7, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 34, 39, 41, 127–129, 149, 164–169, 186, 188–191, 195–197, 199–208, 211–213, 215–217, 219–221, 224–225, 231, 233–234, 241–245, 247–250, 252, 254, 256, 287–288, 291–292, 294–300, 307, 312–313, 315–317, 319–322, 326–331, 333–334, 340
 Hofmann Jiří 342
 Hogg Sarah 175
 Holub Miroslav 88
 Holub Petr 112, 113
 Hrabáková Jelena 107–108
 Huk Jaroslav 91
 Hus Jan 264–265
 Hušák Aleš 19, 225, 259, 269–270, 275–276, 278–279, 310, 316
 Chmelíček Dušan 14, 15, 17, 18, 19, 20, 37, 149, 168, 169–171, 195, 198–200, 203–207, 210–212, 215–216, 219, 221–231, 233–234, 242–257, 259, 270, 273, 275, 277–278, 280–281, 287, 289, 291, 298, 307–313, 318
 Izák Robert 203
 Jahelka Ivo 130
 Jakl Ladislav 198, 204
 Jandák Vítězslav 131–132
 Janeček Jiří 120
 Ječmínek Roman 273
 Ježek Vlastimil 89
 Jičínský Zdeněk 119, 341–342
 Jirák Jan 15, 74, 75, 95, 113, 149, 156, 160, 230, 249, 253–254, 318
 Jirásek Milan 273
 Jones Roger 175
 Juchelka Alex 263
 Jurinová Eva 295
 Kabzan Pavel 174, 293, 295, 333
 Kaliský Roman 33
 Kapoun Miroslav 342
 Kasal Jan 112, 342
 Kasl Jan 260

- Kavan Jan 72, 89, 102, 104, 127, 315
Keane John 30
Kelly-Tychtl Pavel 144
Klaus Václav 7, 16, 18, 20, 21, 22, 36,
66, 82, 89, 91, 93, 139, 156, 158,
197–202, 204, 206–207, 209–212,
216, 218–219, 222, 228, 249–250,
252, 261, 292, 294, 297, 314, 316,
320–321, 323, 325–327, 330, 338,
341–342
Klausová Livie 79
Klepetko Bohumil 25, 34, 35, 61, 62,
81, 82, 96, 97, 133–134, 138, 168,
231, 241, 243, 248, 251–252, 279, 297
Kment Vojtěch 89, 91, 92
Kněžů Jakub 267
Kohl Hynek 273
Kohout Pavel 102
Komers Adam 339
Kopecká Olga 129
Kopecký Petr 339
Kořínková Lenka 79
Kotas Jiří 90
Kotrba Štěpán 9, 24, 117, 333
Kožený Viktor 90
Kratochvíl Jiří 249, 255
Kraus Jan 289–290, 339
Kraus Michal 295, 342
Krejčík Jiří 289
Křeček Stanislav 341
Kříž Karel 153
Křížanová Rebeka 103, 106
Kučera Miloslav 333, 341–342
Kučík Vladislav 156, 160, 249, 253
Kühnl Karel 112, 139, 198, 228, 342
Kupčová Jitka 342
Kužvart Miloš 341
Kytka Ivan 7, 14, 17, 27, 34, 45, 47,
51–70, 76, 81, 82, 96, 100, 195,
202, 204, 206, 243, 297–298, 316,
319–320, 324
Labo páter 109
Langer Ivan 23, 112, 150–151, 170,
253, 255–256, 307
Lapáčková Jaroslava 9
Laštůvka Vladimír 293
Laubeová Laura 121, 124, 126
Leschtina Jiří 211
Levová Darina 283
Lewinská Monika 77
Lichtenberg Oldřich 278
Lípa Jiří 215–217
Lobkowicz Michal 89
Loeko István 76
Lukavský Radovan 107
Lukin Vladimír 78
Lux Josef 89
Macek Miroslav 131, 261, 285, 295
Mach Yolanda 267
Macháček Jan 76
Major John 175
Majstr Jiří 76
Mareš Miroslav 23, 169, 174, 176–181,
230, 249, 274, 329
Mareš Petr 153, 295
Martínek Radko 342
Masaryk T. G. 126
Matějka Jaroslav 284
Mathé Ivo 19, 27, 34, 52, 53, 55, 57,
59, 64, 65, 67, 69, 75, 94, 156, 160,
171, 230–231, 249, 251
Mečiar Vladimír 33, 40, 155, 171
Mertlík Rudolf 140, 262, 341
Mikš František 157, 169, 174, 178, 249
Miller Catherine 321
Minárik Matúš 33
Mitrofanov Alexander 112
Mlčoch Lubomír 297
Mlynář Vladimír 89, 112–113, 185,
315, 327, 333
Monds Fabian 175
Moosová Ivana 111
Mozenová Chelsea 260
Mrnka Martin 241, 243, 255, 333
Müllerová Alena 289
Musílek Václav 92
Nedorost Ladislav 276, 280
Neil Andrew 49

- Neuwirth Anton 109
 Neville-Jones Pauline 176
 Nezval Martin 276–278, 280
 Niedermayer Luděk 140
 Nixon Richard 32
 Novák Libor 87, 88
 Öroš Oskar 127
 Ovečka Jiří 269, 271–273, 275–280
 Palach Jan 264
 Palovčík Petr 279
 Paluska Ladislav 24, 278, 334–335
 Pánek Šimon 238
 Páral Pavel 76
 Páralová Alena 158
 Parkanová Vlasta 90
 Paxman Jeremy 31, 42, 43, 264
 Payne Jiří 293
 Pecina Tomáš 9, 17, 24, 39, 81–83,
 89, 94, 95, 96, 127–129, 133, 139,
 140, 141, 153, 155, 157–164, 167,
 169, 171, 176–184, 191, 196, 198,
 200, 202–203, 205, 209–210, 212,
 214–216, 218–231, 234, 237, 240,
 244, 248, 253–257, 260, 266–268,
 270, 273–280, 285, 289–290, 293,
 295, 299–300, 314, 327, 331,
 333–335, 338
 Pehe Jiří 185
 Pekař Jaroslav 273
 Peltrám Antonín 79
 Perglerová Jana 248
 Peroutka Ferdinand 28
 Petronec Miroslav 276
 Pilip Ivan 140, 269
 Pillai Nisha 134–138
 Pinochet Augusto 330
 Piorecký Viktor 142
 Pistorius Roman 76
 Plachý Zdenek 284
 Pleskač Miloslav 273
 Plesl Jaroslav 112–113, 292, 326, 335,
 338
 Pokorný Marek 276
 Poláková Lenka 272, 275, 279
 Pop Roman 215
 Popper Karl 306
 Pospíšil Aleš 121, 124, 125, 126
 Potužník Jiří František 119–120, 267
 Procházka Libor 141
 Procházka Jan 118
 Procházková Petra 43
 Prokůpek Václav 276–278, 280
 Prorok Roman 18, 112–116, 139, 141,
 160, 162, 166, 170–172, 185, 187,
 195, 196–202, 206–207, 209–213,
 218–219, 226, 229, 250
 Prouza Josef 274
 Přidal Antonín 39, 186, 191
 Puchalský Jakub 8, 14, 17, 34, 51, 52,
 57, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69,
 70, 72, 73, 75, 94, 95, 99, 100, 111,
 113, 118, 149, 156, 159, 161, 169,
 204, 211, 230, 249–250, 253, 256,
 298, 312, 319
 Ransdorf Miroslav 89
 Rašl Anton 109
 Rejchrt Miloš 173–174, 187–188, 190,
 192, 206, 249, 252, 255–256, 293,
 313, 333
 Rögnerová Helena 114–115
 Roithová Zuzana 293
 Rouček Libor 186, 253
 Rožánek Karel 121
 Rulišková Michaela 285
 Ruml Jan 93, 118, 185, 306, 315, 327
 Rut Přemysl 283
 Rychetský Pavel 315
 Rychlík Břetislav 172, 283, 289
 Saudek Jan 131
 Saudková Sára 132
 Savický Nikolaj 24, 254, 330
 Scruton Roger 92
 Sebestyénová Amanda 120
 Sedláčková Jaroslava 94
 Sequens Jiří 284
 Schmarz Martin 334
 Schwarz Petr 21
 Schwarzenegger Arnold 117

- Simpson John 31
Smith Robert 175
Sondhi Ranjit 176
Souchop Josef 283
Sparks Colin 29, 30
Spencerová Diana 30, 68
Spiegler John 109
Splítková Jitka 261
Srb Vladimír 273
Stádník Jindřich 273
Stárková Anna 110–111
Starý Josef 106–107
Steiner George 264
Strohlein Andrew 27, 34, 36, 41, 65,
66, 80, 96, 97, 318–326
Studenovský Petr 51, 52, 57, 59, 69,
292–293
Svoboda Ivo 82
Šabata Jan 284
Šámal Zdeněk 18, 27, 34, 52, 57, 59,
63, 64, 65, 70, 72, 78, 81–83, 96, 97,
99, 100, 111, 128, 164, 168, 170,
195, 198–209, 211–223, 226, 229,
244, 247, 251, 256, 318
Šiklová Jiřina 161
Šíma Milan 35, 76, 241, 285, 327
Šimůnek Petr 160, 162
Školkey Andrej 33
Škromach Zdeněk 341–344
Šmíd Milan 119, 154–156, 280
Šmídová Alena 107
Špaček Ladislav 40, 326
Špidla Vladimír 89, 112, 315, 341–343
Šplíchal Karel 342
Šponar Tomáš 40, 41
Štěpán Miroslav 89
Štern Jan 101, 108
Štětina Jaromír 43, 238
Šula Jan 79, 96
Šustr Ladislav 269, 280
Šustr Ladislav 273
Tabery Erik 113
Taberyová Kristina 238
Tachecí Barbora 76, 81, 327
Tempír Miloslav 273
Terezie Marie 163
Tiso Jozef 108–109
Tomin Julius 72
Trančík Dušan 109
Tráva Jiří 196, 227, 270, 273, 281
Unger Jakub 197
Urban Jan 306
Uzel Radim 131
Vachalovský Přemysl 140–141
Valterová Věra 327, 334
Velíšek Zdeněk 76
Veselý Marek 142
Vitek Marek 117, 331, 333
Vitková Hanka 92–93
Vlachová Kristina 105
Volfová Jana 341–342
Vondráček Jiří 81, 251, 279
White Adrian 176
White Aidan 323
Wilson Harold 31
Young of Old Scone, Baroness 175
Young Tony 176
Zahradil Jan 92
Zámečník Miroslav 112
Zaorálek Lubomír 293, 295, 342
Zelenka Antonín 39, 40, 140–141,
216, 219, 244, 251, 285, 295
Zeman Eduard 269, 280
Zeman Miloš 18, 36, 66, 79, 87, 89, 94,
96, 112, 119, 139, 140, 186, 198, 212,
228, 261, 277–278, 292, 294–295,
315, 326, 338, 341–343
Zieleniec Josef 315
Zítko Michal 141
Zuna Pavel 164
Zvěřina Jaroslav 93
Žabkay Ernest 109
Žák Václav 170, 255, 299, 321
Železný Vladimír 14, 152, 262

Obsah

ÚVODEM / 7

1. PROLOG / 11

V následujícím textu vysvětlujeme, o čem je tato kniha: jak internetový deník *Britské listy* svým systematickým úsilím zprofesionalizovat zpravodajství veřejnoprávní České televize paradoxně přivedl do ulic desetitisíce lidí, kteří protestovali proti „omezování svobody projevu ČT“.

•
Mé zoufalství: Jak jsem přivedl do ulic 100 000 lidí (Jan Čulík)
19. 1. 2001 / 12

2. KOŘENY KRIZE / 27

Krise v České televizi má dlouholeté kořeny, o nichž veřejnost většinou neví. Sahají až k neúspěšným pokusům na jaře roku 1998 – po odchodu generálního ředitele Ivo Mathé, který podporoval v ČT především výrobu zábavných pořadů a zpravodajství bylo mimo okruh jeho pozornosti – zprofesionalizovat v zájmu zdárného rozvoje demokracie a ku prospěchu řadových občanů zpravodajství České televize podle vzoru BBC a západních televizních stanic. Tento pokus, na němž se podíleli Ivan Kytka, Jana Bobošíková, americký politolog Andrew Stroehlein a někteří osvědčenější členové redakce zpravodajství ČT, selhal velmi rychle na celé čáře, protože Ivan Kytka sáhl na moc neformálních, zakonzervovaných vlivových skupin v ČT, které si to nedaly líbit. V této části analyzujeme stav zpravodajství ČT, jaký byl na sklonku roku 2000, těsně před začátkem televizní krize v prosinci 2000, a vracíme se vysoce aktuálními svědectvími Ivana Kytky a Jany Bobošíkové z roku 1998 ke kořenům celého problému. Závěrem tohoto oddílu publikujeme i pozoruhodnou reakci Zdeňka Šámala na soubor věcných otázek *Britských listů*. Šámal se stal – bez jakéhokoliv projektu – šéfem zpravodajství ČT po Kytkově odchodu.

•
Může Česká televize významněji přispívat k rozvoji demokracie v ČR? Napsáno pro konferenci „ČT: věc veřejná“ (Jan Čulík)
24. 11. 2000 / 28

Proč jsem odešel v květnu z funkce šéfa zpravodajství ČT. V původním rozhovoru s Janem Čulíkem pro Britské listy hovoří Ivan Kytka poprvé o tom, čeho se snažil dosáhnout ve funkci šéfa zpravodajství ČT a proč se mu to nepodařilo
2. 9. 1998 / 51

Vědení zpravodajství České televize je nekompetentní. Proto odcházím. Původní rozhovor s Janou Bobošíkovou (Jan Čulík)
23. 10. 1998 / 71

Třináct otázek a jedna odpověď. Rozhovor se šéfredaktorem zpravodajství ČT Zdeňkem Šámalem (Tomáš Pecina)

13. 7. 1998 / 81

3. HODNOTÍME ZPRAVODAJSTVÍ ČESKÉ TELEVIZE / 85

Česká veřejnost, která většinou nemluví cizími jazyky a nemá přístup ke skutečně profesionálnímu televiznímu zpravodajství stanic v jiných zemích, financuje koncesionářskými poplatky Českou televizi, avšak neví, že za své peníze dostává jen druhořadé zboží. Systematicky poukazujeme na četné, stále se opakující neprofesionální chyby a nedostatky zpravodajství České televize, jimiž redakce zpravodajství poškozuje rozvoj demokracie v ČR, v internetových *Britských listech* už několik let. Z nedostatku místa můžeme v tomto oddílu přetisknout jen několik ukázek z této systematické práce.

•

„Vždyť je to strašná otrava.“ Jaké byly Události České televize v úterý 14. července 1998? (Jan Čulík)

15. 7. 1998 / 86

Česká televize: předplaťte si nudu. Lesk a bída postkomunistických médií (Tomáš Pecina)

5. 8. 1998 / 89

Veřejnoprávní televize nebo pobočka ODS? ODS říká: „Za všechno můžou auditoři,“ Česká televize chápe přitakává (Tomáš Pecina)

20. 8. 1998 / 92

Rada ČT: Na veřejnou kontrolu stačíme sami. Je v kauze České televize vše ztraceno? Dopis Tomáše Peciny Radě ČT

26. 10. 1998 / 94

Bohumil Klepetko vykládá Lidovým novinám, co neodpovídá pravdě: Dvanáct „ojedinělých“ odchodů z ČT (Jan Čulík)

30. 10. 1998 / 96

Mohla by prosím poslední osoba, která odejde z redakce zpravodajství České televize, zhasnout světla? (Andrew Stroehlein)

9. 11. 1998 / 97

Pořad Nadoraz – emocionálně manipulativní a myšlenkově zmatená práce (Jan Čulík)

9. 12. 1998 / 101

Česká televize o Jozefu Tisovi. Kterak z dobrého materiálu sestříhat špatný film (Tomáš Pecina)

15. 12. 1998 / 108

Jaké byly Události České televize v pondělí 4. ledna 1999? Rasismus a xenofobie v České televizi (Jan Čulík)

18. 1. 1999 / 110

Přemlynářováno: Kamarádsoft Romana Proroka? (Jaroslav Plesl)

19. 10. 1999 / 112

Pořad V právě poledne o zdravotnictví byl chaotický (Jan Čulík)

10. 11. 1999 / 114

Jak je možné, že Marek Vitek disponuje policejními videozáznamy URNA? Lobují některé složky policie samostatně ve veřejnoprávní televizi? (Štěpán Kotrba)

23. 2. 2000 / 117

Jak využívala při odvolání Rady České televize mediální komise Poslanecké sněmovny analýz Britských listů

16. 3. 2000 / 118

Nenápadný návrat ke komunistickým propagandistickým metodám? Útok na romské „Ztroskotance a zaprodance“ v České televizi (Jan Čulík)

15. 5. 2000 / 119

Včerejší Jednadvacítka: Další předpojaté protiromské vysílání

17. 5. 2000 / 126

Jiřímu Hodačovi: Věřnost by měla znát vaše stanovisko k protiromské reportáži ČT

17. 5. 2000 / 127

Jiří Hodač: „Neobtěžujte!“ Odpověď ředitele zpravodajství ČT na dotaz ohledně protiromsky zaměřené reportáže

22. 5. 2000 / 129

Pořad ČT podvracející práva žen (Jan Čulík)

1. 6. 2000 / 129

Nevyváženým pořadem o sexuální obtěžování žen porušila Česká televize princip veřejnoprávní služby (Kateřina Bílková)

5. 6. 2000 / 131

Jak pojala tutéž zprávu ČT a BBC: Drama ve Wasserbilligu: Stejně téma, stejné místo, různé televize a především různí reportéři (Tomáš Pecina)

2. 6. 2000 / 133

K nedělnímu pořadu ČT V právě poledne. K čemu novináři, stačíme si sami! Věřejnoprávní televize nebo parlamentní věstník? (Tomáš Pecina)

5. 6. 2000 / 139

Dvě témata, osm hostů, šedesát promarněných minut. Rozpaky z nového moderátora pořadu ČT V právě poledne sílí (Tomáš Pecina)

19. 6. 2000 / 140

Jaký byl Paskvil věnovaný zasedání MMF/SB. Pražské září očima generace MTV (Tomáš Pecina)

16. 10. 2000 / 141

Je Česká televize rasistická? Jestliže se něco špatného přihodí jednomu člověku, přihodí se to nám všem (Pavel Kelly-Tychtl)

30. 11. 2000 / 144

4. EXPOZICE / 149

V prosinci 1999 rezignoval předčasně na svou funkci pod tlakem interních televizních struktur a skupin filmových a televizních tvůrců, finančně závis-

lých na ČT, generální ředitel Jakub Puchalský: interní televizní struktury i vnější televizní a filmové podnikatelé, kteří pracují pro ČT na základě kontraktů, se cítili vedením Jakuba Puchalského existenčně ohroženi. Rada České televize, vedená Janem Jirákem, vybrala koncem ledna 2000 ve zmateném a utajovaném výběrovém řízení za nového generálního ředitele Dušana Chmelíčka, právníka přímo z ČT. Chmelíček předložil relativně slušný projekt pro další rozvoj České televize (i když se posléze ukázalo, že se na něm zřejmě autorsky sám příliš nepodílel; jiná věc je, jak dokumentujeme v dalších částech této knihy, že ho brzo po jmenování přestal realizovat). Parlamentní mediální komise byla nespokojena, že Jiráková Rada ČT projevila jmenováním Dušana Chmelíčka určitou míru nezávislosti, že došlo ke jmenování na základě tajných jednání a že Jiráková Rada posléze nedokázala Chmelíčkovu jmenování Parlamentu přesvědčivě zdůvodnit. Parlamentu také vadilo, že politické rozložení sil v Jirákově Radě ČT už neodpovídalo politickému rozložení sil v Poslanecké sněmovně po volbách v červnu 1998. Jiráková Rada byla odvolána a začátkem dubna 2000 byla jmenována nová Rada České televize, stejně jako předchozí Rady ČT podle stranickopolitického mustru. V tomto oddílu publikujeme některé příspěvky, jimiž se *Britské listy* na jaře 2000 snažily analyzovat situaci v Radě ČT a kriticky hodnotit její program a zaměření. Zabýváme se také osobou Jiřího Hodače, kterého na jaře 2000 jmenoval Dušan Chmelíček ředitelem zpravodajství, zřejmě ve snaze pohnout se zakonzervovanou, nekvalitní redakcí zpravodajství ČT.

•

Poslední útok za účelem podmanění České televize? V úterý bude Parlament jmenovat novou Radu ČT (Jan Čulík)

3. 4. 2000 / 150

O Syndikátu novinářů a Radě České televize (Tomáš Pecina)

4. 4. 2000 / 153

Kdo by měl sedět v Radě ČT? (Milan Šmíd)

4. 4. 2000 / 154

Veřejní služebníci nebo volená vrchnost? Krize veřejnoprávní televize a její souvislosti (Tomáš Pecina)

5. 4. 2000 / 155

Kdo jsou noví členové Rady ČT (Tomáš Pecina)

14. 4. 2000 / 157

Nová Rada České televize: Kdo je tajemná mediální odbornice Jana Dědečková (Tomáš Pecina)

17. 4. 2000 / 158

Rada musí aktivně zasahovat do práce ČT. Rozhovor s novou členkou Rady České televize Janou Dědečkovou (Tomáš Pecina)

19. 4. 2000 / 159

K rozhovoru s Janou Dědečkovou. Jmenování stranickopolitické Rady České televize je tragédie (Jan Čulík)

20. 4. 2000 / 162

Jiří Hodač: Debatu je třeba odvyšlat, i když politik odmítne účast. Rozhovor s nově jmenovaným ředitelem zpravodajství České televize (Tomáš Pecina)

2. 5. 2000 / 164

Rozhovor s Jiřím Hodačem. Noví lidé v České televizi: diplomaticky opatrná snaha o pokrok? (Jan Čulík)

2. 5. 2000 / 167

Věřejnoprávní nebo opozičnėsmluvní? Zamyšlení nad dalším osudem České televize (Tomáš Pecina)

2. 5. 2000 / 169

O Radě ČT: Nemáte pravdu, Jane Čulíku (Jana Dědečková)

10. 5. 2000 / 171

Tato Rada ČT nemůže být důvěryhodná, ať se její členové krotí jakkoliv (Jan Čulík)

10. 5. 2000 / 173

Miroslav Mareš: Televize musí šetřit. Rozhovor s nově jmenovaným členem Rady České televize (Tomáš Pecina)

12. 5. 2000 / 176

Radě ČT: Zpřístupněte své jednání veřejnosti (Tomáš Pecina) 15. 5. 2000 / 181

Jak by mohla vypadat ČT za dva roky. Prognostický sen náročného diváka (Tomáš Pecina)

23. 5. 2000 / 182

Jak by mohla vypadat ČT za dva roky. Prognostický sen realistického diváka (Tomáš Pecina)

23. 5. 2000 / 184

Věční extremističtí kverulanti a korektnost činitelů České televize. O květnovém Netopýru: otázky Jana Čulíka a odpovědi

15. 6. 2000 / 186

Co v Netopýru chybělo. K diskuznímu pořadu Netopýr na ČT2 (Tomáš Pecina)

17. 5. 2000 / 191

5. KOLIZE / 195

Otevřeně se problémy se zpravodajstvím České televize začaly projevat od června 2000, kdy ředitel zpravodajství Jiří Hodač odvolal kvůli chabému výkonu oprávněně, avšak zbrkle, bez promyšlenější strategie, moderátora Romana Proroka z pořadu *V pravé poledne*. Tato kolize vedla k ostrému konfliktu s šéfredaktorem zpravodajství Zdeňkem Šámalem, který odmítl odvyšlat v *Událostech* ČT obranné komunike vedení České televize, připomínající normalizační komunistický dokument, z ČT demonstrativně odešel a využil svých přátelských styků v pražských médiích k tomu, že z celé epizody, na niž reagovalo vedení ČT včetně Jiřího Hodače a Dušana Chmelíčka neobratně, udělal České televizi skandál. Zakonzervovaná redakce zpravodajství ČT rebelovala proti šéfům zvnějšku několikrát: nejprve proti Ivanu Kytkovi na jaře roku 1998, pak proti Dušanu Chmelíčkoví, jakmile byl jmenován do funkce generálního ředitele od 1. února 2000 a pak v souvislosti s odchodem Zdeňka

Šámala v červnu 2000. Některé rysy uměle vyvolaného skandálu kolem Šámala už pozoruhodně předjímají chování vzbouřenců v ČT v prosinci 2000 – lednu 2001. V tomto oddílu mapujeme historii krize odvolání Romana Proroka a rezignace Zdeňka Šámala a uzavíráme ho – zpočátku po několik týdnů odpíraným – rozhovorem Dušana Chmelíčka pro *Britské listy*, z něhož poprvé jasně vyplynulo, že Chmelíček zjevně není mužem na svém místě.

•

Roman Prorok odvolán z pořadu V pravé poledne (Jan Čulík)

6. 6. 2000 / 196

Ignorujeme žabomyši spory kolem odvolání Romana Proroka (Tomáš Pecina)

7. 6. 2000 / 196

Tisková zpráva ČT, kterou šéfredaktor zpravodajství ČT Zdeněk Šámal odmítl zveřejnit v Událostech

19. 6. 2000 / 197

Jak to ve skutečnosti bylo s „nátlakem Václava Klause“? (Jana Dědečková)

19. 6. 2000 / 199

Šéfredaktor zpravodajství ČT Zdeněk Šámal odstoupil (Jan Čulík)

16. 6. 2000 / 201

Stížnost Radě ČT na generálního ředitele České televize: Ředitel ČT požadoval porušení zákona o ČT a měl by být odvolán (Tomáš Pecina)

19. 6. 2000 / 202

Co si myslet o dramatickém vývoji v redakci zpravodajství České televize v posledních dnech (Tomáš Pecina)

19. 6. 2000 / 203

Názor bývalého šéfa zpravodajství ČT: Zdeněk Šámal: Vznikne-li podezření, že ČT je ve vleku politiků, Události o tom nic vysílat nemají, protože jde o „personální“ otázky

20. 6. 2000 / 204

Krize v České televizi: Vraťte nám vstupné! Soutěží se na Kavčích horách o titul Mr. Nesympatie? (Tomáš Pecina)

20. 6. 2000 / 205

Skandál ohledně Klause a Proroka vyvolal uměle Zdeněk Šámal? (Jan Čulík)

22. 6. 2000 / 207

Rada České televize: „Když někdo jednostranně kritizuje ČT, ČT má právo také vysílat jednostranné informace“ (Jan Čulík)

21. 6. 2000 / 209

Ještě jeden komentář k situaci v ČT: Prorok měl sklony k hysterickému jednání

22. 6. 2000 / 210

K debatě o tom, proč byli propuštěni Roman Prorok a Zdeněk Šámal: Odpověď nepřišla (Jiří Hodač)

23. 6. 2000 / 213

Zdeněk Šámal: Ředitel zpravodajství Hodač nemluví pravdu. Rozhovor s bývalým šéfredaktorem zpravodajství České televize (Tomáš Pecina)

26. 6. 2000 / 214

Dopis č. 1: Jiří Hodač Zdeňku Šámalovi: Splňte příkaz

26. 6. 2000 / 216

Dopis č. 2: Šámal Hodačovi: Váš příkaz nesplním a tímto odcházím z funkce

26. 6. 2000 / 217

Na okraj rozhovoru Britských listů se Zdeňkem Šámalem: Šámal není novinář, ale je účinný manipulátor (Jan Čulík)

26. 6. 2000 / 218

Dušan Chmelíček: Dokumenty předpokládané projektem se připravují, zdržely nás objektivní okolnosti. Rozhovor s generálním ředitelem České televize (Tomáš Pecina)

29. 6. 2000 / 221

Rozumí Dušan Chmelíček podstatě novinářské práce? Pár obecnějších poznámek nad rozhovorem s Tomášem Pecinou (Jan Čulík)

30. 6. 2000 / 228

Připravil si televizní ředitel hořký podzim? K rozhovoru Britských listů s Dušanem Chmelíčkem (Tomáš Pecina)

3. 7. 2000 / 230

6. KRIZE / 233

V létě 2000 vyšlo najevo, že Jiří Hodač odmítl nabídku Jany Bobošíkové na výrobu *Ekonomického týdeníku*. Bylo to snad proto, že si nechtěl rozhněvat redakci zpravodajství ČT, jejímž byl šéfem? – *Britské listy* dále neúspěšně komunikovaly s Radou České televize, mj. ohledně kontroverzního statutu humanitární organizace Člověk v tísni, která z neznámých důvodů sídlí ve veřejnoprávní České televizi. V srpnu 2000 náhle rezignoval na funkci šéfa zpravodajství Jiří Hodač a obvinil Českou televizi z kamarádsoftských spiknutí. Začalo se ukazovat, že je postavení generálního ředitele Dušana Chmelíčka stále více neudržitelné.

•

K pořadu Horké křeslo: Jana Bobošíková ho ČT nabídla, ale v Brně, aby se vyhnula Jiřímu Hodačovi

12. 7. 2000 / 234

Projekt ekonomického vysílání ČT. Autorka: ing. Jana Bobošíková, Polyconsult

12. 7. 2000 / 235

Stížnost Radě ČT na ředitele České televize: Uvedte postavení organizace Člověk v tísni do souladu se zákonnými požadavky (Tomáš Pecina)

27. 7. 2000 / 236

Odpověď Rady ČT: Nevadí, že sídlí organizace Člověk v tísni v České televizi. Je to organizace prestižní a není financována jen státem

12. 9. 2000 / 237

Kauza „Člověk v tísni“: Rada ČT odpověděla neuspokojivě (Tomáš Pecina)

12. 9. 2000 / 240

Jiří Hodač, ředitel zpravodajství ČT, rezignoval na svou funkci a obvinil Českou televizi z kamarádsoftských spiknutí

11. 8. 2000 / 241

Vanitas vanitatum aneb Kavčí hory uprostřed radostného putování z bláta do louže (Tomáš Pecina)

14. 8. 2000 / 244

Dušan Chmelíček neplní svůj projekt (Jana Dědečková)

17. 8. 2000 / 246

Mediální kampaň proti Janě Dědečkové (Jan Čulík)

18. 8. 2000 / 247

Anatomie jednoho neúspěchu (Tomáš Pecina)

21. 8. 2000 / 248

Janá Dědečková: Ivan Langer mi řekl, že škodím straně. Rozhovor s členkou Rady České televize (Tomáš Pecina)

28. 8. 2000 / 253

7. PERIPETIE / 259

V září 2000 hrubě porušilo zpravodajství České televize principy veřejnoprávního odstupu od zpracovávaných témat a připojilo se k propagandistické kampani ostatních sdělovacích prostředků proti „cizáckým barbarům“, anti-globalizačním demonstrantům, kteří přijeli do Prahy demonstrovat proti zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Zpravodajství ČT plně podpořilo propagandu ministerstva vnitra a posílilo obraz čackých, hrdinných českých policistů, obránců české civilizace před zahraničními „nájezdníky“, kteří, jak napsaly mnohé sdělovací prostředky „zničili Prahu“. Ve skutečnosti bylo násilných demonstrantů jen několik desítek a ostatní tisíce demonstrantů se účastnily pokojných protestů: česká společnost však byla před nimi varována a nevešla s nimi do žádného kontaktu. Česká televize potlačila záběr BBC, na němž policista kope do na zemi ležícího demonstranta. Neinformovala o znepokojující brutalitě české policie proti demonstrantům i náhodně zadrženým osobám, potlačila vlastní záběry zmlácených osob. Až sem zřejmě sahají kořeny prosincového vzbouření televizních pracovníků: někteří pozorovatelé usuzují, že za to, že v září Česká televize udělala pozitivní propagandu Stanislavu Grossovi, se jí ministr vnitra v prosinci odměnil tím, že proti vzbouřencům, neprávem okupujícím televizní velín, nezasáhl. – V tomto oddílu také dokumentujeme skandál Sazka: ostravské studio ČT natočilo pro pořad *Klekánice* kritický dokumentární film o tomto oligarchickém impériu a generální ředitel ČT Dušan Chmelíček ho odvezl řediteli Sazky Aleši Hušákovi a pokusil se ho zakázat. Jen za takový čin by v normální zemi musel ředitel veřejnoprávní televize rezignovat. – V závěru tohoto oddílu se zabýváme finančními nesrovnalostmi v ČT studio Brno a službou, kterou poskytla politička Petra Buzková svým přátelům novinářům v pražském zpravodajství ČT.

•

Česká média hrubě překroutila demonstrace z minulého týdne (Tomáš Pecina)

2. 10. 2000 / 260

Palachovský komplex: Reagovali jsme tak hystericky, protože nechápeme postoj totální angažovanosti? (Jan Čulík)

2. 10. 2000 / 263

Stížnost na ředitele České televize: V období kolem zasedání MMF a Světové banky se zpravodajství ČT dopustilo řady vážných chyb (Tomáš Pecina)

3. 10. 2000 / 266

Sazka ovlivňuje, co smí Česká televize vysílat: Lobbista silnější než televizní ředitel? V České republice – nic překvapujícího (Tomáš Pecina)

4. 10. 2000 / 267

Jaká (ne)byla úterní Klekánice: Exkluzivní recenze trezorového pořadu (Tomáš Pecina)

5. 10. 2000 / 268

ČT: „Vůbec žádný tlak na nás Sazka nevyvíjela.“ – Skutečně? (Tomáš Pecina)

5. 10. 2000 / 270

Panoptikum mezi Sazkou a Českou televizí: Točíme o vás reportáž. My o vás taky, paní! (Tomáš Pecina)

10. 10. 2000 / 273

Stížnost na ředitele České televize: Chmelíček zpochybnil nezávislost a ohrozil dobré jméno ČT (Tomáš Pecina)

11. 10. 2000 / 274

Říkali mi: Přes Chmelíčka žádná reportáž o Sazce neprojde. Rozhovor s Jřím Ovečkou, autorem pořadu ČT Klekánice (Tomáš Pecina)

23. 10. 2000 / 276

Proč jsou nová fakta, zveřejněná v rozhovoru s Jřím Ovečkou, tak závažná (Tomáš Pecina)

24. 10. 2000 / 280

Kritizujeme vážné problémy České televize Brno. Stanovisko mediální skupiny iniciativy „Brno na přelomu století“ k situaci v ČT Brno

20. 10. 2000 / 281

Jak Petra Buzková ze slušnosti pomáhá při práci redaktorům České televize (a vůbec nic za to nechce)

15. 11. 2000 / 285

8. KATASTROFA / 287

V polovině prosince 2000 se Rada České televize konečně rozhodla – ze závažných důvodů, které uvádí ve své zprávě Poslanecké sněmovně – odvolat generálního ředitele Dušana Chmelíčka. Bohužel, Rada ČT o tom řádně průběžně neinformovala veřejnost a české sdělovací prostředky se o vývoj v České televizi, tak jako ho zaznamenává tato kniha, nezajímaly. Pracovníci České televize i vnější výrobci, kteří pro ČT pracují na základě kontraktů, byli nespokojeni s „neustálými výměnami generálních ředitelů“, které považovali za destabilizující pro vnitřní režim ČT i pro spolehlivost vlastních příjmů. Znerozložoval je i požadavek Rady ČT, energicky formulovaný zejména Janou

Dědečkovou, aby byly zprůhledněny finanční toky uvnitř ČT. Rada České televize po odvolání Dušana Chmelíčka v důsledku obrovských politických tlaků, mimo jiné i od zaměstnanců České televize, zpanikařila, a namísto aby protesty televizních nespokojenců ignorovala a od poloviny ledna uspořádala profesionální, tříkolový konkurz na nového ředitele, jehož součástí by musela být veřejná obhajoba uchazečských projektů na další rozvoj ČT, pod tlakem skandujícího davu zaměstnanců ČT pod okny své úřadovny reagovala zkratkovitě. Ještě před Vánoce jmenovala generálním ředitelem Jiřího Hodače, bývalého dlouholetého novináře z české sekce BBC, který se opakovaně dostal se zpravodajstvím ČT do konfliktu už během roku 2000 a v srpnu z České televize odešel. Původně čelní členové Rady ČT chtěli jmenovat generálním ředitelem ČT zkušenou profesionálku Kateřinu Fričovou, to se v důsledku obstrukcí některých nekooperativních členů Rady nepodařilo prosadit, a tak se Rada dohodla na Hodačovi, kompromisním kandidátu. Když se o jeho jmenování dověděla zakonzervovaná redakce zpravodajství ČT, uvědomila si, že by pod jeho vedením musela většina jejích členů z České televize v důsledku neprofesionality odejít. Rozhodli se vzbouřit a z interního pracovněprávního sporu vysoce efektivní manipulací vytvořili virtuální celostátní politickou krizi, údajný „boj za svobodu slova“ a proti opoziční smlouvě. Z Jiřího Hodače uměle vytvořili „loutku ODS“ a zlikvidovali poslední zbytky důvěryhodnosti veřejnoprávního televizního vysílání ČT tím, že ho proměnili v hrubou propagandu ve vlastní věci. Nakonec však nevyhráli, protože v lednu 2000 nový, urychleně schválený zákon o České televizi znovu potvrdil nadvládu politických stran nad Českou televizí. Veřejnoprávní televize v České republice přestala existovat. Tato závěrečná část naší knihy mapuje tragický vývoj v České televizi od počátku vzbouření v polovině prosince 2000.

•
Revoluce dell'arte na Kavčích horách (Tomáš Pecina)

20. 12. 2000 / 289

Hádka o Českou televizi: Kdo má pravdu? Nikdo! (Tomáš Pecina)

22. 12. 2000 / 290

Česká televize: Demokratický proces versus bolševická akce (Jaroslav Plesl)

22. 12. 2000 / 292

Úvaha (těsně) předkatastrofická aneb Předběžný nekrolog. Kavčí hory nad propastí (Tomáš Pecina)

27. 12. 2000 / 293

Dva velmi nevánoční scénáře pro Kavčí hory (Tomáš Pecina)

25. 12. 2000 / 295

„ČR stále chudne, proto budu demonstrovat proti Hodačovi“ (Jan Čulík)

30. 12. 2000 / 296

Novoroční zhodnocení krize v ČT (Tomáš Pecina, Jan Čulík)

2. 1. 2001 / 299

Vůle lidu. „Ignorant armies clashing in the night.“ (Jan Čulík)

2. 1. 2001 / 301

- O klucích a holkách ze škol na nábreží a České televizi (Ondřej Čapek)*
3. 1. 2001 / 302
- Zpráva Rady České televize: Proč jsme odvolali Chmelíčka a jmenovali Hodače*
4. 1. 2001 / 307
- Restrukturalizace české politické scény (Tomáš Pecina, Jan Čulík)*
9. 1. 2001 / 314
- Může být Česká televize nestrannou a nezávislou institucí? (Jan Čulík)*
9. 1. 2001 / 316
- Revoluce, kterou uměle vyvolala televize (Andrew Strohlein)*
10. 1. 2001 / 318
- Když se hlídací psi (k někomu) lísají (Jaroslav Plesl)*
11. 1. 2001 / 326
- Konec veřejnoprávní televize v ČR? (Tomáš Pecina)*
11. 1. 2001 / 327
- Prohlášení Jiřího Hodače – Odstupuji*
11. 1. 2001 / 328
- Dívám se a nevěřím svým očím: jako příští krok bude Čtyřkoalice organizovat politické procesy? Bude Jiří Hodač rituálně popraven na Václavském náměstí? (Jan Čulík)*
11. 1. 2001 / 330
- Vysoký etický standard pořadu Fakta ČT (Tomáš Pecina, Jan Čulík)*
17. 1. 2001 / 331
- Televizní vzbouřenci jmenovali do vedení ČT svého člověka*
18. 1. 2001 / 334
- Je nový zákon o České televizi krokem zpět? (Tomáš Pecina)*
23. 1. 2001 / 335
- Vzbouřenci prohráli: Novelizovaný zákon o ČT vzbouřence nezajímá (Jaroslav Plesl)*
24. 1. 2001 / 338
- Politikové vědí, jak to bylo doopravdy. Stanislav Gross: „V politice není důležité, jaké jsou věci ve své podstatě, ale jak se veřejnosti jeví – a to ovládají média.“ (Ivan David)*
2. 2. 2001 / 340

ZÁVĚREM:**PŘÍBĚH, KTERÝ NEMÁ (ŠŤASTNÝ) KONEC / 345***(Jan Čulík)***O AUTORECH V TĚTO KNIZE / 348****JMENNÝ REJSTŘÍK / 350****OBSAH / 355**

V hlavních zprávách: Televize
Jan Čulík, Tomáš Pecina

Vydalo ISV nakladatelství, Kafkova 42, Praha 6
a Britské listy (<http://blisty.internet.cz>)

v roce 2001 jako svou 79. publikaci

Odpovědná redaktorka Mgr. Šárka Kosková

Obálka Štěpán Kotrba

Vydání první

Sazba a tisk TIRA, spol. s r. o.

ISBN 80-85866-78-1